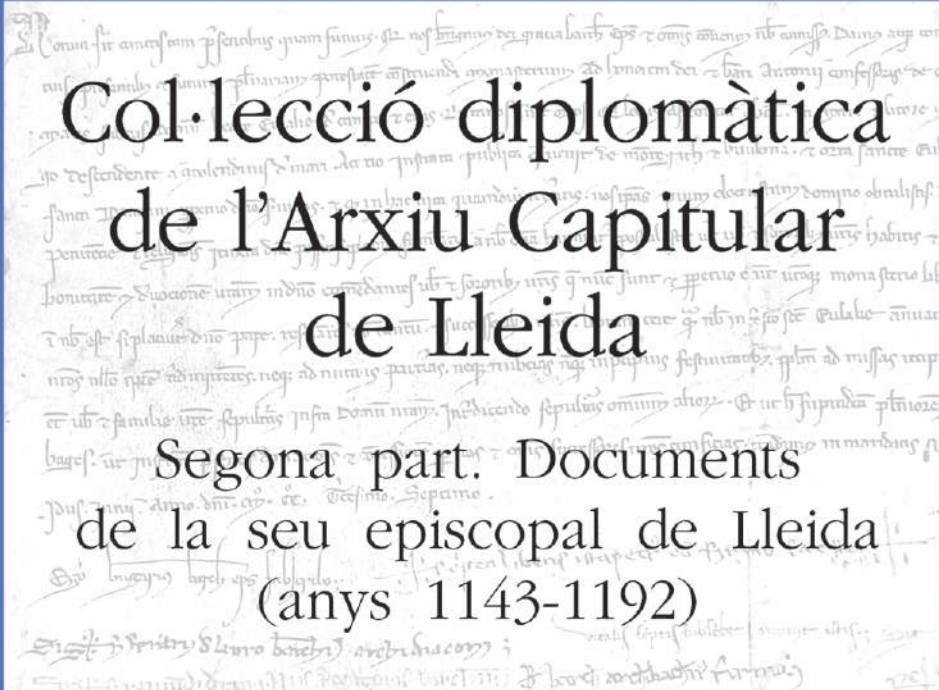

FUNDACIÓ NOGUERA
COL·LECCIÓ DIPLOMATARIS

VOLUM II

Estudi i edició a cura de

JORDI BOLÒS

Barcelona, 2024

**COL·LECCIÓ DIPLOMÀTICA
DE L'ARXIU CAPITALAR DE LLEIDA**

FUNDACIÓ NOGUERA

www.fundacionoguera.com

Col·lecció Diplomataris

Director tècnic: Josep Maria SANS I TRAVÉ

FUNDACIÓ NOGUERA

Diplomataris, 86

Col·lecció diplomàtica de l'Arxiu Capitular de Lleida

Segona part. Documents
de la seu episcopal de Lleida
(anys 1143-1192)

Volum II

Estudi i edició a cura de

JORDI BOLÒS

BARCELONA, 2024

© Jordi Bolòs i Masclans, 2024

Edita: Pagès Editors, SL

Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida

editorial@pageseditors.cat

www.pageseditors.cat

Primera edició: febrer de 2024

ISBN obra completa: 978-84-1303-260-3

ISBN: 978-84-1303-542-0

DL: L 203-2024

Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, SL

www.bobala.cat

1167, febrer, 28

Testament. *Alegret, greument malalt, tria els marmessors, mana que es paguin els deutes i demana ésser enterrat a Santa Maria de Solsona. Fa donacions a Santa Maria de Solsona (d'una parellada de terra en una torre situada al terme de Lleida) i sobretot als seus fills, Poncet, Ramon i Guillem, i a la seva neboda Ermengarda. Deixa als seus fills un alberg a Tàrrega i alguns béns a Omells, Vinaixa, el Vilosell, Bell-lloc, Nalec i en d'altres indrets.*

A.* ACL, LP_05236 (signatura antiga: calaix 029, carpeta 1, pergami 01). Pergami en força bon estat de conservació, tot i tenir alguns plecs i algunes taques. Mides: 36 cm per 21,5 cm. Escripura carolina. A l'anvers: "De la tore de valle Bicio [?]. Testament de Alegret. Pridie kalendis marcii, anno 30 regis Ludovici."

Quoniam sub tractis ex hac luce mortalibus de rebus eorum inter superstitos dubietas et contencio solent oriri⁶³² nisi arbitrio decidentis legitime sint decisa atque ordinata. Idcirco ego Alegret infirmitate gravatus voluntatis tamen mee et arbitrii corpores volo de rebus meis testari et disponere qualiter res mee post discessum meum distribuantur. Eligo itaque manumissores meos Raimundum Guillelmum, fratrem meum, et Arnallum de Sala et Gaufredum, quibus potestatem concedo res meas distribuere sicut in presenti pagina invenerint scriptum. Mando ut mea debita persolvantur; debeo XX et III solidos ad Gaufredum de Tarrega, et XV solidos ad Petrum Gualabru de Lerda, et XXX solidos ad Raimundum Guillelmi fratrem meum, si ortum eius filii mei potuerint habere. Dimitto corpus meum ecclesie Beate Marie de Celsona ut ibi honorifice recipiatur et sepeliatur. Et dono eidem ecclesie mansiones meas quas habeo in Tarrega, que sunt iuxta domos Raimundi de Altet, et unam pariliatam alaudii quam habeo in turre que est iuxta Illerdam et in termino suo et unam meam mulam similiter. Relinquo ad filium meum Poncet staticam meam de Tarrega in qua habito, cum tona maiori et cub, et unam casam in era mea et unam sortem alaudii quam habeo in pignore de Berengario Arnalli et ortum quem comparavi de Raimundo Guillem.⁶³³ Relinquo inter Raimundum et Guillelmum filios meos casas quas comparavi de Guillelmo Gonter et sortem quam de illo inpignoravi pro quinquaginta morabetinis habeo, et meam eram, et unam casam que est iuxta

632. *Lectura molt dubtosa.*

633. *Abreujat en gllm.*

casas Raimundi Peila. Et relinquo unum de operatoriiis meis ad Poncet et alium inter Raimundum et Guillelmum filios meos. Et ipsum cortal et casas et alaudia que abeo in pignore de Muleta et viro suo et de Reambal relinquo inte Poncet et Raimundum et Guillelmum filios meos, equaliter. Et ortum quem teneo in pignore de Petro Gonter relinquo inter Raimundum et Guillelmum; et ipsum alaudium similiter de Olmels. Dimitto iterum ad Poncet ipsum alaudium de Vinaxa. Et relinquo inter Poncet et Raimundum et Guillelmum meum alaudium de Velosel. Et ipsum alaudium de Muntalba similiter. Dimitto inter Raimundum et Guillelmum ipsum alaudium de turre de Sanauia et ipsum alaudium totum de Garriga relinquo ad Poncet. Dimitto inter Poncet et Raimundum ac Guillelmum ipsum alaudium de collo de Offegat. Relinquo ad Petrum de Turre ipsum alaudium de Villagrasa. Et omnes vineas quas habeo in totis locis dimitto inter Poncet et Raimundum et Guillelmum. Et vinea et molí⁶³⁴ quod teneo in pignora de Gerallo de Graiana per centum quinquaginta solidos relinquo inter Poncet et Raimundo et Guillelmo per equaliter.⁶³⁵ Et ipsa vinea quod teneo per Raimundo de Petramola, quod abeo per planta,⁶³⁶ dimitto ad Poncio et ad Raimundo et ad Guillelmo filios meos. Totum meum directum et suum directum de vinea de Raimundo de Petramola, quod [teneo] in pignora per centum solidos, totum relinquo ad filios meos Poncio et Raimundo atque Guillelmo. Et meos molinos similiter. Et ipsum alaudium de Bellog et de Turre equaliter. Relinquo ad nepotem meam Ermeniarda omnem alaudium et vineas que habeo in Ofegat, que pater meus mihi dimisit ibi et in omni termino de Tarrega. Dimitto ipsum honorem de Turre Facta inter Poncet et Raimundum et Guillelmum. Si forte aliquis de istis iam dictis obierit sine infante de uxore pars eius redeat ad alios duos vel illi qui supervixerit de istis tribus. Relinquo ad Poncet meam equam brunam. Et aliam equam relinquo inter Raimundum et Guillelmum. Et unam mule tam et unum asinum et unam mulam relinquo in domo mea. Dimitto tonam minorem inter Raimundum et Guillelmum. Et relinquo ad Iordanam quinque flacadas et XXX oves et unas pelles que ei redimantur. Alias autem oves relinquo inter Poncet et Raimundo et Guillelmo. Dimitto inter Poncet et Raimundum et Guillelmum ipsum

634. Sic.

635. *Sembla que les darreres paraules foren corregides i sobreposades a unes lletres precedents.*

636. *Les darreres paraules també foren escrites corregint unes lletres escrites abans.*

honorem de Analeg, quem comparavi ibi et abere debeo. Ista supra scripta relinquo vobis iam dictis preter illa que dimitto Sancte Marie iam sepe dicte pro anima mea sive pro animabus parentum meorum. Si quis hoc testamentum fregerit in duplo componat et in antea sit firmum et stabile [in per]petuum sicut dictum est.

Factum est testamentum istud pridie kalendas marcii, anno XXX regni Lodoici regis.

Sig+num⁶³⁷ Alegret qui hoc testamentum fecit scribere et firmavit et testibus firmare mandavit. Sig+num Raimundi Guillelmi de Tarrega. Sig+num Arnaldi de Sala. Sig+num Guafredi. Sig+num Petri Romeu. Sig+num Iohannis. Sig+num Raimundi de Antigues. Sig+num Raimundi Maiol.

Petrus qui hoc scripsit⁶³⁸ et hoc signum (*signe*) imposuit.

468

1167, juny, divendres

Venda. *Ramon de Barcelona, la seva muller Ermessèn i llurs fills Arnau i Pometa venen per tres morabatins lupins o aiadins a Iter, metge, i a la seva muller Adalais dues peces de terra situades al "Segrià", a sota dels molins de Garcia Linç i al costat del camí que va de Lleida cap a Alguaire. Se n'esmenten les afrontacions.*

A.* ACL, LP_04255 (signatura antiga: calaix 141, pergami 06). En força bon estat de conservació, tot i tenir alguna taca i ésser una mica enfosquit. Mides: 17,5 cm per 21 cm. Escriptura carolina feta amb cura.

In Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Raimundus de Barzelona et uxor mea Ermesent et Arnaldus et Pometa, infantes nostri, per hanc scripturam vendicionis per nos et per nostros venditores sumus tibi Iterio, medico, et uxori tue Azalaidz⁶³⁹ vel proieniei vestre duas pecias terre in Segriano, infra molinos de Garzia Liz et Ylerdam, in camino que tendit ad Algoiram, in comba una, per III morabetinos bonos lobinos⁶⁴⁰ et aiars, sine omni vestro

637. *El punt del quarter inferior dret és més gruixut que els altres tres pics fets als tres quadrants restants; també en els altres casos.*

638. *Les quatre darreres paraules, en majúscules.*

639. *uxori i Azalaidz fou afegit en un moment posterior i escrit amb una tinta més fosca.*

640. *Abreujat en lob.*

enganno. Et habent affrontaciones ex duabus partibus in terra Petri Berenger de Vilafranca, et desus et desoz⁶⁴¹ in caminum qui campos bipartit et de aliis duabus partibus in terra Hospitalis Ierusalem et in uno campo de Foto, filium Abolafi. Et quantum continetur in istis affrontacionibus et isti termini ambiunt, sic vendimus vobis iam dictis et vestris et po<s>teritati vestre iam dictos campos per precium iam dictum, cum intradas et exidas, totum ab integrum, in vestro dominio propr/rio alodio, per vendere et donare et per inpignorare omni vestre voluntate facere sine contrarietate et sine ulla inquisitione ullius hominis et mulieris. Et sic de nostro dominio in vestro tradimus et in vestra potestate mittimus et convenimus vobis esse guirentes omnibus hominibus preter potestatem terre, et si esse non poteramus donamus vobis retornum in omnibus nostris causis per iam predicta terra et de omnibus missionibus quas in melioracione habueritis factas. Et insuper donamus vobis fiduciam de salvetate nomine filio meo Arnaldo⁶⁴² ut intelligitis sine omni vestro enganno et de vestris et advenit nobis per compra et acapta et per alias voces. Et si quis homo ad <i>nrumpendum venerit, no valeat vindicare sed vobis in duplo componat cum omni melioracione.

Facta ista carta vendicionis in mense iunii, feria VI^a, anno incarnationis Domini millesimo C^o LX° VII^a.

Sig+num⁶⁴³ Ramundi de Barzelona. Sig+num uxor mea Ermesent. Sig+num Arnaldi, sig+num Pometa, infantes nostri. Sig+num Arnaldi,⁶⁴⁴ qui hanc fide confirmo de salvetate. Isti sunt testes: Sig+num Willelmi des Pi,⁶⁴⁵ sig+num Bernardi dez Pi, sig+num Arnaldus de Ramon Ramon, sig+num Iacma, sig+num Ramon d'Aux.⁶⁴⁶

Sig- (*signe*) num Bernardi Garnerii, qui hanc carta scripsi et hoc signum feci.

641. *De fet, dessobre, dessús, i dessota, dessots.*

642. *Abreuja en A.*

643. *El punt que hi ha al quarter de dalt, a la dreta, de la creu del signum és més gros que els altres tres. També en les signatures restants.*

644. *Afegit en un moment posterior i escrit amb una tinta més fosca.*

645. *Afegit en un moment posterior i escrit amb una tinta més fosca. El nom abreuja en wlmí.*

646. *Escrit daux.*

1167, agost, 16

Establiment. *Guillem, bisbe de Lleida, juntament amb els clergues d'aquesta ciutat, donen a Pere de Montpeller una casa a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Esteve. Se n'esmenten les afrontacions. A canvi, han de pagar una lliura de cera, cada any, per Nadal. El bisbe i els canonges tenen dret de fadiga.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 364r (f. 327r). Al marge inferior de la columna esquerra: "Donatio domus ad censum facta per episcopum et ecclesiam Illerdenses."

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Guillelmus Dei gratia Ylerdensis episcopus simul et clerici Ylerdensis ecclesie donamus ad Pere de Montpesler unam casam in civitate Ylerda, que est in parrochia Sancti Stephani et affrontat de una parte in casa de Guillem d'Anao, quam tenet per Sancta Maria, et de alia in carrera que intrat ad casas de iam dicto Guillem d'Anao, et de alia in casas de prefato Petro de Montpesler et de alia in casas de Bonet Archer. Tali videlicet sub conditione donamus ei ipsam casam ut habeat et possideat eam libere ipse vel cui ipse eam dare aut dubitare voluerit et donet ipse vel qui eam habuerit nobis //⁶⁴⁷ et successoribus nostris annuatim pro censum ad Natale Domini unam libram cere. Ita tamen quod si voluerint eam vendere vel inpignorare dicat primum episcopo et clericis prefate ecclesie et si ipsi voluerint eam retinere sicut alius homo habeant eam; sin autem faciat deinde voluntatem suam salvo supradicto censu et faciat similiter quisquis eam unquam habuerit et non eligant alium patronum neque alium senioreni nisi nos et successores nostros.

Actum est hoc XVII kalendas septembris, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LX° VII°.

Sig- (*signe*) num Guillelmi episcopi. Signum (*signe*) Raimundi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Petri prioris. Signum (*signe*) Petri de Aura. Signum (*signe*) Olivarii. Signum (*signe*) Boneti de Avellana. Signum + Martini Guillelmi. Signum (*signe*) Bernardi de Clarmont.

Signum (*signe*) Arnaldi scriptoris qui hanc cartam scripsit.

647. *Columna nova.*

1167, agost, 22

Establiment. *Guillem, bisbe de Lleida, juntament amb els clergues de Lleida, dona a Ermengol de Lasquarri una peça de terra on ha de plantar vinya, la qual és situada al terme de Lleida, a la partida de Vallcalent. Li donen una altra peça de terra prop de Sant Hilari, on ha de plantar un hort. S'esmenten les afrontacions de les dues terres, una de les quals és un braçal nou —a Vallcalent— i una altra el camí de Montsó —a Sant Hilari. L'esmentat Ermengol no ha de pagar res; el seu hereu ha de donar cada any, per Pasqua, com a cens, dos sous. Si ho vol vendre o empenyorar ho ha de dir al bisbe i als canonges, que tenen dret de fadiga.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 189v (f. 147v). Al marge esquerre: "Concessio ad censum cuiusdam petiæ terræ facta per episcopum et clericos Illerdenses."

Cartografia: figs. 5, 55, 62.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus quoniam ego Guillelmus Dei gratia Ylerdensis episcopus simul et omnes clerici Ylerdensis ecclesie donamus ad Ermengaudum de Alasquarre, in termino Ylerde, videlicet in Valle Calente, una pecia de terra ubi plantet vineam et affrontat de una parte ipsa terra in braçalem novum et de alia in terra Sancte Marie et de alia in terra quam Petrus de Gallinario tenet per Sancta Maria et de alia in terra Sancte Marie. Donamus etiam ei alia pecia de terra in termino Ylerde, videlicet ad Sanctum Ylarium, ubi faciat ortum. Et affrontat de una parte via de Montson, de alia in terra quam tenet Bernat Roy, filio de Pere Roy de Mercadal, per Sancta Maria, et de aliis duabus partibus in via publica. Tali videlicet sub conditione donamus ei ipsas terras et habeat et possideat eas libere ipse vel cui ipse eas dare aut laxare voluerit, tam in vita sua quam post obitum suum, ita tamen quod ipse vel si cui ipse laxaverit donent nobis et successoribus nostris annuatim, per censum, in die Pasche II solidos denariorum et si voluerint eas vendere vel inignorare, dicant primum episcopo et canonicis iam dicte Ylerdensis ecclesie et si ipsi voluerint eas retinere sicut alius homo habeant eas. Sin autem faciant deinde voluntatem vestram de illas salvo supradicto censu et faciant similiter quisquis eas habuerit.

Actum est hoc XI kalendas septembris, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LX° VII° //⁶⁴⁸

648. *Columna nova.*

Sig- (*signe*) num Guillelmi episcopi. Signum (*signe*) Petri Rotensis prioris. Signum (*signe*) Raimundi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*crismó*) Raimundi Beneventani archidiaconi. Signum (*signe*) Petri prioris. Signum (*signe*) Petri de Aura. Signum (*signe*) Olivarii. Signum (*signe*) Boneti de Avellana. Signum Martin Guillem. Signum (*signe*) Bernardi de Clarmont. Signum (*signe*) Guillelmi de Medietate. Signum + Raimundi de Stata.

Signum (*signe*) Arnaldi scriptoris qui hanc cartam scripsit.

471

1167, setembre, 3

Definició. *Bonet de Cabestany i la seva muller Sança havien donat a Sant Vicenç de Roda una peça de vinya al Pla d'Avellana. Guillem Rasora de Lasquarri, germà de l'esmentat Bonet, amb la seva muller Ermessèn i llur fill anomenat Alegret reclamaven que aquesta vinya era de llur propietat. Després d'intercedir-hi diverses persones, els esmentats Guillem i Ermessèn hi renunciaren, a canvi que els canonges donessin deu sous de diners jaquesos al fill, Alegret.*

A* ACL, Fons de Roda, RP_0900 (carpeta 18, núm. 1117). Pergamí en mal estat de conservació, amb diverses taques; en falta un fragment a la part inferior, a mà dreta. Mides: 18 cm per 18,5 cm. Tinta molt descolorida. Al revers: "Avelana. Donación", "1167", "Carta de una terra, termino de la Avellana [...]".

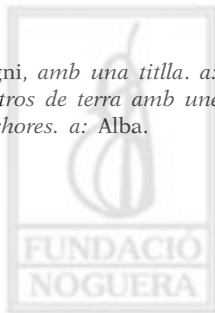
a GRAU, 2010, doc. 258, p. 472. Data: 1167, setembre, 3.

La donació feta per Bonet de Cabestany i la seva muller Sança d'una peça de vinya al Pla d'Avellana s'havia esdevingut l'any 1165 (doc. 447). D'altra banda, adonem-nos que, en aquest document, es fa esment de l'epacta, que era nou (que correspon al nombre auri), i de la lluna, que era 16. El dia de Pasqua sembla que es va escaure el 16 d'abril.

Cunctis sit notum quam Bonetus de Caputstagni⁶⁴⁹ et uxor sua, nomine Sancia, dederunt Deo et ecclesia Beati Vincentii Rote unam peciam vinee in [ip]so Plano de Avellana, et fuit terra alba⁶⁵⁰ et dederunt ad plantare vineam ad medietate ad Iohan Chexal de Avellana, et sua[m] medietatem dederunt iam dicte ecclesie et ad seniores canonicis ibi Deo servientibus, pro remedium animarum suarum et pa-

649. *Abreuñat en capstagni, amb una titlla. a: Capestagni.*

650. *Fa referència a un tros de terra amb unes característiques especials, potser no haver estat plantada fins aleshores. a: Alba.*

rentum suorum. Et Guillelmus Rasora de Alasquarr, frater predicto Bonet, cum uxore sua nomine Ermessen et filio suo nomine Alegret clamabant et querelabant iam dictam peciam vinee ad predicte ecclesie et ad canonicis ibi stantibus quod erat sua et fuit de parentes suos. Et ideo, pro amorem Domini nostri Ihesu Christi et Beate Dei genitricis Marie et Beati Vincentii martiris et aliorum sanctorum predicte ecclesie, venerunt in finem et in concordia, per laudamentum bonorum ho[min]um Marcho de Laguarres et Martini capellani, abb[atis ...] ecclesiam Sancte Marie [de] Alasquarr, et Arnaldi presbiteri et aliorum bonorum hominum, cum seniores [ca]nonicis Rotens[is], videlicet, Pet[ri de Benasch Ro]tensis prior[is] et Raimundi de Benavent, archidiaconi, et Oto, elemosinarii, et Raimundi capellani et Guill[elmi sacriste]⁶⁵¹ ... Bereng[arii], ca[merarii d]efinierunt ipsam peciam vinee per se ipsis et per omnes [quoque] et per posterita sua ad [predictam ec]cle[siam] ad ser[viciu]m ca[nonice] ibi st[antes tam presen]tes quam futuris ut teneant et habeant et possideant in perpe[tuum] francha, libera et ingenua ad sua propria [volun]tate facere. Et per hanc deffinicionem dederunt iam dicti seniores ad [pre]dicto Alegret, filio Guillem Rasora, decem solidos⁶⁵² [den]ariorum ex bone monete de Iacha.

Factum est hoc III° nonas septembris, epacta nona, luna XVI^a, anno dominice incarnatio[nis M^o] C^o LX° VII°, regnante Ildefonsus, Dei gratia rex, filius Raimundi Berengarii, Barchinonensium comitis in Aragon et in Superarbi et in Ripac[ur]cia et marchio Ilerde et Derthose et comes de Barchinona.

Sig+num ego Guillelmi Rasora,⁶⁵³ filius Richell, sig+num Ermessen, uxor m[ea], sig+num Alegret, qui hanc carta rogavimus scribere et testes firmare rogavimus. Sig+num Petri Raimundi de Mo[...].⁶⁵⁴ Sig+num Petri Exemen. Sig+num Petri de Lavandera. Testes sunt isti. Visores et auditores.

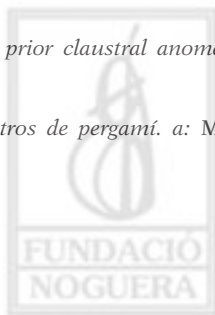
Ego Ermengaudus, diachonus de ecclesiam Sancte Marie Alasquarr, hanc cartam scripsit et ho[c sig+num feci die et anno] quo supra.

651. *També hi havia un prior claustral anomenat Guillem.*

652. *Abreujat en sol.*

653. *a: Rasori.*

654. *Després manca un tros de pergami. a: Marcha.*

472

1167, setembre, 23

Donació. *Arnau de Sischar i la seva muller Estefania donen a Pere de Talladell un capmàs situat a la vila de Castelló (potser Castellonroi), que li prové de la donació que li feu Ramon de Camporrells.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 216r (f. 175r). Al marge esquerre: “[Dona]tio facta Petro de Taltauyl [...] caputmanso castril Castill[...] episcopi.”

[N]otum sit cunctis quod ego Arnaldus de Sischar et uxor mea Stephania donatores sumus tibi Petro de Tallatello unum nostrum capudmansum quod nos habemus in villa Castellionis de episcopo et advenit nobis predictum capudmansum per donationem Raimundi Camporellis.⁶⁵⁵ Et ipse dedit nobis quomodo ipse melius habebat et tenebat vel abere debebat sine ulla exceptione. Et nos per eandem rationem similiter damus tibi per secula cuncta ad omnes voluntates tuas faciendas ad te in vita tua et post mortem tuam cui tu dubitare volueris.

Acta ista carta donationis VIII° kalendas octobris, anno ab incarnationi Domini M^o C^o LX° VII°.

Sig+num Arnall de Sischar, qui hanc cartam rogavi scribere testibusque firmare feci. Sig+num Stephania uxor eius. Sig+num Raimundi Camporellis. Sig+num Lombarda uxor eius. Sig+num Berengarius Camporellis. Sig+num Sebilis, uxor eius. Sig- (*signe*) num Gombal de Camporellis Sig+num Baro de Camporellis. Sig+num Guillelmi de Tora. Sig+num Berenger Iover. Isti sunt testes visores et audi- //⁶⁵⁶ tores.

Vincentius diachonus scrip- (*signe*) sit.

473

1167, desembre, 9

Establiment. *Guillem, bisbe de Lleida, juntament amb els clergues d'aquesta ciutat, donen a Calvet i a la seva muller Belasquita una peça de terra al terme de Lleida, a Sant Hilari. Se n'esmenten les afrontacions. Han de donar cada any, com a cens, sis sous el dia*

655. *Abreujat en camporell i una titlla. També en els altres casos.*

656. *Columna nova.*

de Pasqua. Si la volen vendre o empenyorar ho han de fer saber abans al bisbe o als canonges, que tenen dret de fadiga.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 337v (f. 300v). Al marge superior: "Concessio alterius petia terrae ad censum facta per episcopum et ecclesiam Illerdenses."

Hem trobat aquesta parella, Calvet i Belasquita, esmentada en un altre document d'establiment, pel que fa a una terra situada també a Sant Hilari (doc. 464), i també la trobarem novament rebent una terra al document 496 (any 1169). Cartografia: fig. 55.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus quod ego Guillelmus Dei gratia Ylerdensis episcopus simul et clerici Ylerdensis ecclesie donamus ad Calvet et ad Beleschita uxor eius una pecia de terra in termino Ylerde, videlicet ad Sanctum Ylarium. Et affrontat de una parte in terra de Pere Barrao quam tenet per Sancta Maria, et de alia in terra de Sancta Maria, quam tenet Bernat Calvet, et de alia in terra de Guillem Pere Escuder et de alia in via publica. Et donamus eis ipsam terram sub tali conditione ut habeant et possideant eam libere ipsi et omnis eorum posteritas in perpetuum et donet ipsi et sui nobis et successoribus nostris annuatim per censum VI solidos⁶⁵⁷ denariorum in die Pasche de quale moneta melius cucurrerit in Ylerda, ita tamen quod si voluerint eam vendere vel inpignorare dicat primum episcopo et canonicis supradicte ecclesie. Et si ipsi voluerint eam retinere sicut alius homo habeant eam; sin autem faciant deinde voluntatem suam de ea, salvo nobis et successoribus nostris supradicto censu et faciat similiter quisquis eam umquam habuerit quod non possit eam vendere nec inpignorare nec alienare aliquo modo absque assensu episcopi et canonicorum iam dicte sedis.

Actum est hoc V idus decembris, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LX° VII°.

Sig- (*signe*) num Guillelmi episcopi.

Sig- (*signe*) num Arnaldi⁶⁵⁸ scriptoris.⁶⁵⁹

657. *Abreujat en sol.*

658. *Abreujat en A.*

659. *Hom té la impressió que, en no haver-hi més espai al final de la pàgina, aquesta vegada no van transcriure tot el conjunt de signatures que solien acompanyar la del bisbe de Lleida.*

474

[1166-1167], maig, 14. Laterà

Carta papal. *Butlla "Cum circa". El papa Alexandre [III] adreça una butlla al bisbe de Lleida per tal que protegeixi i defensi l'església de Sant Pere d'Àger, que col·loca sota la seva tutela.*

[A] Original perdut.

[B] ACL, car. 2510, doc. 3, f. 2r. Còpia del segle XII.

a* KEHR, 1926, doc. 132, p. 427. Data: [1166-1167], maig, 14.

b CHESÉ, 2011, doc. 406, p. 729-730. Data: [1166-1167], maig, 14. Ex a. Esment: KEHR, 1926, p. 234.

[Alexander episcopus servus servorum Dei venerabili fratri] Ilerdensi episcopo⁶⁶⁰ [salutem et apostolicam benedictionem].

Cum⁶⁶¹ circa universos Christi fideles paterne pietatis solatium impendere debeamus, illis precipue nos decet propensius intendere, qui religionis habitum susceperunt et ad presidium Romane ecclesienoscuntur nullo mediante spectare. Hac itaque ratione inducti et de tua nichilominus devotione confisi, Aggerense monasterium⁶⁶² cum personis⁶⁶³ et ecclesiis sibi commissis fraternitati tuę attentius commendamus, rogantes propensius et mandantes, quatinus pro reverentia beati Petri et nostra abbatem et fratres⁶⁶⁴ eiusdem monasterii cum omnibus que ad ipsum pertinent, diligas, protegas et defendas et cum ab ipsis requisitus fueris, eis spiritualia subministres et in temporalibus efficax auxilium largiaris, ita quod iidem⁶⁶⁵ fratres sub tua protectione secure debitum creatori suo famulatum exhibeant et nos vigilantiam tuam debeamus merito commendare.

Datum Laterano, II idus maii.

475

1168 (o 1169), febrer, 27

Venda del domini útil. *Arnau de Moissac, juntament amb la seva dona, Artèmia, i llurs fills, ven a Galter el domini útil d'unes cases,*

660. *Segons a. En B:* Ilerdensem episcopum.

661. *Segons a. En B:* Hoc.

662. *Segons a. En B:* Aggerensis monasterii.

663. *Segons a. En B:* persona.

664. *Segons a. En B:* fratrem.

665. *Segons a. En B:* idem.

que té a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan, a canvi de cent morabatins, trenta lliures i vuit sous jaquesos. Les té pel bisbe i pels canonges, que estan d'acord en aquesta venda, a canvi que Galter es comprometí a pagar cada any una lliura de cera, el dia de l'Assumpció. Se n'esmenten les afrontacions. El bisbe i els canonges tenen el dret de fadiga.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 127r-127v (f. 85r-85v). Al marge dret: "Venditio domus cum censu in favorem ecclesie."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 7, p. 100-101. Data: 1168, febrer, 27.

D'acord amb el còmput florentí, aquest document hauria estat escrit l'any 1169; tanmateix, com hem dit, no és pas segur que s'apliqués aquest còmput abans de l'any 1180, per la qual cosa el datem, malgrat dubtar molt, l'any 1168. Cartografia: fig. 54.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus quod ego Arnaldus de Moissag simul et uxor mea et filiis meis vendimus tibi Galterio et tuis per nos et per nostros ipsas casas quas nos habemus in civitate Ylerda, per episcopum et per clericos Sancte Marie sedis Ylerde, per C morabetinos⁶⁶⁶ et per XXX^a libras et VIII solidos denariorum Iaccensium. Et vendimus ego Arnaldus de Moissag et uxor mea et filiis meis, per nos et per nostros tibi Galterio et tuis ipsas supradictas casas, cum assensu et voluntate domini Guillelmi Ylerdensis episcopi et omnium clericorum ipsius ecclesie, per iam dictum precium sub tali conditione ut tu Galterius et tuis detis // annuatim per censum in festivitate Assumptionis Beate Marie et canonicis Ylerdensis ecclesie unam libram cere et si volueritis ipsas casas retinere et impignorare dicatis primum episcopo et canonicis predictae sedis Ylerde et si ipse voluerint eas retinere sicut alius homo habeant illas; sin autem faciatis deinde voluntatem vestram de ipsas casas, salvo supradicto censu et faciat similiter quisquis eam unquam habuerit. Predictas vero casas sunt in parrochia Sancti Iohannis et affrontant de una parte in casas de Strader et de Ramondina et de alia in casas de Gaufre Roi et de alia in casas de Bernat de Valseger et de alia in carrera. Sicut his affrontationibus includuntur sic vendimus ego Arnaldus de Moissag et uxor mea et filiis meis per nos et per nostros tibi Galterio et tuis ipsas casas supradictas per iam dictum precium totas ab integrum, cum exitu et introitu et cum omnibus sibi in eodem loco pertinentibus, de terra usque in celum, et tradimus eas de nostro dominio et mittimus illas in tua potestate, sine inquietatione

666. *Abreujat en morbr.*

ullius hominis vel femine, ut habeas et possideas eas sicut superius scriptum est, tu et omnis posteritas tua in perpetuum et convenimus tibi et tuis esse garenz de ipsas casas contra totos homines vel feminas, preter potestatem terre.

Actum est hoc III° kalendas marcii, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LX° VIII°. //⁶⁶⁷

Sig- (*signe*) num Guillelmi, Ylerdensis episcopi. Sig+num Arnaldi de Moissag, qui hanc cartam mandavit scribere et firmavit et testibus firmari rogavit. Signum (*signe*) Raimundi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Petri p[ri]oris. Signum <(signe)> Petri de Aura. Signum + Martini Guillelmi. Signum <(signe)> Boneti de Avellana. Signum <(signe)> Bernardi de Clarmont. Sig+num Artemia, uxor Arnaldi de Moissag. Sig+num Petri, filius eius. Sig+num Gaufre Roi. Sig+num Raimundi de Lilet. Sig+num Arnaldi. Signum.⁶⁶⁸

Signum (*signe*) Arnaldi de Cornutella, qui hanc cartam scripsit.

476

1168, abril, 1 (o 1160, març, 25)

Venda de domini útil. *Gacet de Vall-llebrera, la seva muller Ermengarda i llur fill Gacet venen a Pere Barrau i Pere Pontelles l'usdefruit d'un hort situat al terme de Lleida, fora dels murs i al costat del vall que hi ha a tocar de les muralles, a canvi de disset sous. Per l'ús d'aquest hort han de pagar com a cens al bisbe i als canonges dos sous cada any.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LP_05230 (signatura antiga: calaix 040, paquet 1, pergami 10). Mides: 22 cm per 19 cm. Pergami amb algunes taques fosques i algun forat a la part superior. Escripura carolina. Tinta de color bru, clar. Al revers: "Cabildo. Mensa. Pro presentoria", "Anno 1168", "Dos sous de cens a la iglésia catedral". Trasllat fet l'any 1200. Ex A.

C* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 221v-222r (180v-181r). Al marge superior de la columna de la dreta: "Venditio horti et recognitio census ad favorem ecclesie Illerdensis." Ex B.

a CASTILÓN, 1986, doc. 7, p. 311. Data: 1168, abril, 1.

Tant pot ésser que aquest document de venda fos fet l'any 1160, a 8 de les calendes del mes d'abril (com sembla desprendre's del que veiem en B), com l'any 1168, a les calendes d'aquest mes d'abril (com sembla més aviat que re-

667. *Columna nova.*

668. *Sic.*

flexteix C). De fet, tot són còpies de l'original. Cal assenyalar que és el darrer cop que trobem una menció del capellà Nicolau (esmentat per primera vegada l'any 1154). Per contra, Pere d'Ora és mencionat entre els anys 1155 i 1177.

In⁶⁶⁹ nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus quod ego Gaçet de Valle Lebrera et uxor mea, Ermengarda, et filius noster Gaçet, vendimus ipsum ortum totum quantum ad me pertinet usque ad ipso braçal, in termino Ylerde, extra muros, prope ipso vallo qui est iuxta⁶⁷⁰ muros, et habet affrontationes de totas partes alodium Sancte Marie. Totum vendimus ad te Pere Barrau et tibi, Pere Pontellas, ut habeatis et possideatis vos et tota proienies vestra in propriam hereditatem et faciatis inde voluntatem vestram. Et ipsum habeo ego Gazet⁶⁷¹ et uxor mea per Sancta<m> Maria<m> et per episcopum et per canonicos et facio inde censum per unumquemque annum duos solidos denariorum Deo et ecclesie Beate Marie. Et tu Pere Barrau et Pere Pontellas⁶⁷² dedistis mihi X^m et VII solidos⁶⁷³ per ipsum ortum et vos faciatis censum ecclesie Sancte Marie de duos solidos quomodo ego solebam facere.

Facta carta anno incarnationis Domini M^o C^o LX° VIII, kalendas⁶⁷⁴ aprilis.

Signum Petri prioris (*signe*). Petri de Aura (*signe*). Signum (*signe*) Guillelmi de Condamina. Signum + Adam. Signum + Vitalis de Stella. Signum + Bernardi de Valle Magna. Signum + Durandi de Cimorra.⁶⁷⁵ Signum + Gaçet, qui hanc cartam rogavit scribere et testes firmare. Signum + Ermengarda uxor mea.

Nicholaus, Ylerdensis capellanus, scripsit et hoc signum (*signe*) fecit.⁶⁷⁶

669. *En B*: Hoc est traslatum bene et fideliter factum VIII idus septembris [...d]ucentesimo.

670. *a*: extra.

671. *C*: Gaçet.

672. *Darrere, per error*: de.

673. *Abreujat en sol*.

674. *Podria ésser*: LX°, VIII kalendas.

675. *a*: Amora.

676. *En B*: Sig+num Raimundi de Guixario. Signum + Poncii scriptoris qui huius translati sunt testes. Sig- (*signe*) num Raimundi Iterii, qui hoc fideliter translavit quo su\pra/.

1168, abril, 29

Constitució fonamental. *Guillem, bisbe de Lleida i de Roda, d'acord amb els canonges, ardiaques i abats de la diòcesi i també amb els prohoms de la ciutat de Lleida, estatueix que hi ha d'haver vint-i-cinc canonges. També decideix les entrades que han de tenir aquests canonges, d'una manera especial estableix les diferents pabordies que hi ha d'haver i els béns que en dependran i que han de permetre, en cada cas, subvenir les despeses al llarg d'un o de dos mesos de l'any. S'estableixen també les almoines que han de rebre els pobres. Així mateix, es concreten les entrades que reté per a ell i per als seus successors. Al final, encara s'amplien els béns que han d'ésser cedits a les diverses pabordies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 60v, 61r, 61v, 62r, 62v, 62_01r i 62_01v (f. 17v-20v). Al marge esquerre: "Constitutio fundamentalis."

[C] Còpia feta per Albert Picons.

D BC, ms. 729, PASQUAL, *Sacrae antiquitatis Cataloniae Monumenta*, vol. 8, f. 109r-115v (p. 227-240). A la primera pàgina: "Constitutio fundamentalis ecclesiae Ilerdensis. 1168." Damunt del text: "Constitutio fundamentalis." Ex C.

a VILLANUEVA, 1851b, vol. 16, doc. 13, p. 252-259. Amb l'epígraf: "Ordinatio ecclesiae Ilerdensis."

b *Catalunya Romànica*, 1997, vol. 24, p. 72-73. Amb traducció al català. Amb l'epígraf: "Reglamentació de l'església de Lleida. 29 d'abril de 1168."

c BUSQUETA i PREIXENS, 2022, doc. 5, p. 39-61. Amb traducció al català.

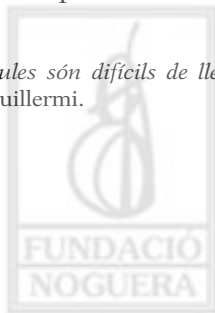
Document fonamental per entendre l'organització de l'Església de Lleida després de la conquesta comtal de l'any 1149. Ha estat esmentat en molts treballs. El fet que Villanueva l'anomenés, en el volum dedicat al bisbat de Lleida, *Ordinatio ecclesie Ilerdensis* ha estat la causa que s'hagi fet ús d'aquest nom, d'una manera poc adequada, en molts dels treballs posteriors. Tal com fou defensat per J. R. Piqué i J. Bolòs (Bolòs i Piqué, 2008, p. 260) és molt més convenient d'anomenar-la *Constitució fonamental*. Cartografia: figs. 2, 5, 75.

[V]ere laudabilis et misericors Dominus qui ecclesiam suam Ylerdensem gentili iugo diu oppressam in forti⁶⁷⁷ manu Raimundi⁶⁷⁸ Berengarii gloriosi comitis Barchinonensium, Aragonensium principis nostris temporibus feliciter liberare dignatus est. Quia vero divina cooperante⁶⁷⁹ gratia me Guillelmum licet indignum episcopum eidem ecclesie simul et Rotensi preesse concessum est, illius pristinam

677. En B, algunes paraules són difícils de llegir.

678. a: Raymundi. D: Guillermi.

679. a: cohoperante.

libertatem ac prerrogativam dignitatem attendens ipsam canonicè communicato consilio et assensu archidiaconorum, canonicorum Ylerdensium ac Rotensium et abbatum nostre diocesis, proborum etiam virorum Ylerdensis civitatis et tocius //⁶⁸⁰ cleri et populi ad honorem omnipotentis Dei et gloriose virginis Marie et omnium sanctorum et ad salutem vivorum et mortuorum fidelium disponere et ordinare desidero. Comuni⁶⁸¹ itaque deliberatione et consensu volumus et statuimus XXV canonicos usque ad decem annos in ecclesia nostra esse, nec aliquem de cetero creari canonicum nisi aliquo vel⁶⁸² aliquibus defunctis⁶⁸³ de numero illorum XXV. Illi autem qui substituentur canonici nullo modo recipiantur nisi in habitu beati Augustini, et hoc in Assumptione Beate Marie habita comuni convenientia totius capituli. Tempore vero procedente prout facultates ecclesie Deo adiuvante adcreverint iuxta communem mei providentiam sive successorum meorum⁶⁸⁴ et tocius conventus numerus canonicorum augmentetur. Cum autem sine amministrazione⁶⁸⁵ temporalium divinis vacare misteriis humana non sustinet fragilitas, nos Spiritu Sancto inspirante caritatis largicione communi mense illorum \canonicorum/ providere desiderantes donamus et libere tradimus⁶⁸⁶ ecclesiam Sancti Iohannis de Segria cum ecclesiis de villa Ratera et de Raesmad et Sancti Salvatoris de Ylerda. Ecclesiam Sancte Marie Magdalene cum ecclesiis Sancti Egidii et Sancti Pauli. Ecclesiam Sancti Iohannis de Platea, cum ecclesiis de Çudanel et Sancti Thome, cum cimiterio pauperum. Ecclesiam Sancti Andree, ecclesiam Sancti Ylarii. Ecclesiam Sancti Laurentii, cum ecclesiis Sancti Martini et de Villanova et de Palatio⁶⁸⁷ et cum decimis et primiciis // vinee regis et vinee comitis Urgellensis et possessionum⁶⁸⁸ iudeorum et sarracenorum quas modo habent in dominicatura regis et comitis in Rofea. Ecclesias de Alcharraz et de Monte Acuto et de Sosas et de Turribus, cum hereditate quam habemus in Albares, que sit caput prepositure. Ecclesiam de Bello Loco cum ecclesiis de Avinsellon et de Alamurs et

680. *Columna nova.*

681. *a: communi.*

682. *Amb una correcció. Sembla que abans hi havia escrit de. D: vel.*

683. *a: defuncto.*

684. *Com algunes altres paraules, de mal llegir. D: meorum.*

685. *a: administracione.*

686. *Al marge es fa referència al document que ho confirma (foli 22, de la paginació original).*

687. *De mal llegir. D: Palatio.*

688. *D: pontum.*

de Alcoleia, cum quarta parte decimarum castrum et termini de Almenara. Has inquam ecclesias et omnes alias que sunt vel erunt in civitate Ylerde et in terminis eius, donamus integre et libere tradimus⁶⁸⁹ communi mense canonicorum, cum universis pertinentiis, redditibus, possessionibus quas habent vel habere debent sive habiture sunt, simul cum cenis, defunctionibus, oblationibus, primiciis et decimis quas nos modo habemus vel habere debemus, vel Deo volente, adquisituri sumus in parrochiis et terminis predictarum ecclesiarum, salvis per omnia iure et dignitate episcopali. De decimis vero et primiciis ita decernimus unaqueque harum ecclesiarum ex integro accipiat decimas et primitias de possessionibus parrochianorum suorum quas ipsi excoluerunt. Sin autem parrochiani unius ecclesie possessiones parrochianorum alterius ecclesie excoluerint, illarum possessionum decime et primicie inter duas ecclesias per medium dividantur. Si vero aliquis parrochianus de una parrochia in aliam se transulerint vel⁶⁹⁰ si possessio- //⁶⁹¹ nes suas parrochianus alterius ecclesie donaverit, vendiderit, impignoraverit sive aliquo modo alienaverit, ecclesia cuius parrochianus fuit eodem tenore quo prius illarum possessionum decimas et primitias possidebat in perpetuum habeat.⁶⁹² De dominicaturis vero huius sedis disponimus ut decimas et primitias illa ecclesia habeat, cuius parrochianus est ille qui eas coluerit.⁶⁹³ Statuimus ergo ut ecclesia Sancti Iohannis de Segria, cum ecclesiis de villa Ratera et de Raxmad⁶⁹⁴ et Sancti Salvatoris et cum universis que sibi assignavimus conventum nostre sedis per duos menses procuret. Similiter ecclesia Sancte Marie Magdalene, cum ecclesiis Sancti Egidii et Sancti Pauli et universis sibi assignatis conventum per duos menses procuret. Eodem modo ecclesia Sancti Iohannis de Platea, cum ecclesiis de Çudanel⁶⁹⁵ et Sancti Thome et universis sibi assignatis per unum mensem procuret conventum. Ecclesia Sancti Laurentii cum ecclesiis Sancti Martini et de Villanova et de Palacio, cum universis sibi assignatis per menses duos conventum procuret. Ecclesia de Bello Loco cum ecclesiis de Avinsellon⁶⁹⁶ et de Alamurs et

689. A continuació prefate, entre parèntesis i amb línia de puntets a sota i a sobre de la paraula.

690. D: licet.

691. *Columna nova.*

692. Habebat *corregit en* habeat.

693. *Al marge dret:* usque hoc.

694. D: Raymat.

695. a: Zudanel. D: Sudanell.

696. D: Vincello.

de Alcoleia⁶⁹⁷ cum quarta parte omnium decimarum castri et termini de Almanara et cum omnibus sibi assignatis per mensem unum conventum procuret. Per mensem vero unum hereditas de Albares cum ecclesiis de Alcarraz, de Monte Acuto et de Sosas⁶⁹⁸ et de Turribus, cum universis sibi pertinentibus conventum procuret. Numerus // autem canonicorum et eorum quibus a prepositis predictarum ecclesiarum⁶⁹⁹ deinceps ministrari destinavimus ultra XL duos per decennium non excedat. De amministrazione vero ciborum sic disponimus ut XXV canonicis pauperibus et servientibus sicut a nobis deliberatum est, et in scriptura constitutionis nostre super hoc facte continetur, cibaria honeste amministrentur, quatinus divinis laudibus die noctuque sine offensa unanimiter vacare possint. Qui vero divinis misteriis interesse contempserint secundum censuram prioris et capituli corrigantur. Extra claustrum quidem nulli canonicorum vel servientium prebenda donetur, nisi causa manifeste necessitatis. Michi vero et successoribus meis, cum in refectorio seu in palatio nostro comedere placuerit, due prebende dentur in persona nostri, et capellano nostro una, et diachono una. Et quoniam helemosine munus Deo acceptabile sacra scriptura testatur, nos affectu pietatis inducti donamus et concedimus helemosine decimas omnium decimarum, primiciarum, defunctionum et fructuum omnium rerum quas nos habemus vel Deo propicio habituri sumus in Michinença⁷⁰⁰ et in Tamarid et in Stupanyano⁷⁰¹ et usque ad Balagarium, et in omnibus his eiusdem terminis et infra citra⁷⁰² Sicorim et ultra exceptis oblationibus que in ecclesiis altari vel sacerdoti offerentur; insuper decimam rerum⁷⁰³ mobilium vel sese mo- // ⁷⁰⁴ ventium quas novitii huius ecclesie obtulerint. Hac itaque parte primo data pauperibus retineo mihi et successoribus meis quartam partem omnium decimarum et defunctionum integre quas predictae ecclesie sive prepositure habent vel Deo largiente habiture sunt, cum quarta parte terrarum quas hodie habet ecclesia Ylerdensis preter hereditatem de Albares, que est capud prepositure cum illis que sibi assignavimus, et preter

697. a: Alcolega.

698. D: Sosis.

699. *A continuació cibum, entre parèntesis i amb línia de puntets a sota i a sobre de la paraula.*

700. a: Miquinença. D: Miquinença.

701. D: Stopanyano.

702. *Algunes paraules fan de mal llegir.*

703. *Lectura difícil; lletres sovint esvanides.*

704. *Columna nova.*

vineas et ortos quos iam concessimus cum decimis et primiciis suis clericis nostris in vita sua. Post mortem vero eorum quarta pars mihi vel successoribus meis, tres autem communi mense canonicorum cedant. Set si aliquis ipsorum redditus vel possessiones aliquas sive ex patrimonio sive aliquo adquisierit, liceat illi pro salute anime sue cui libet prepositure vel obedientie ecclesie nostre ex integro relinquere. Retineo etiam mihi et successoribus meis quartam partem censuum huius civitatis et termini eius quos in presenti⁷⁰⁵ ecclesia ista habere dinoscitur, videlicet, aureorum, denariorum et aliarum rerum censitarum cum tertia parte piperis.⁷⁰⁶ Omnem autem ceram censualem sacristi^{i/e} concedimus ut tam ex ea quam ex candelis sacristi^{i/a} mihi et successoribus meis et maiori prepositure et communi mense canonicorum et collationi et infirmis, prout necesse fuerit, serviat. Tertia autem parte piperis retenta mihi duas reliquas maiori prepositure assignamus. Tres partes aureorum, denariorum et aliarum rerum censitarum mihi quarta retenta inter maiorem preposituram et cameram exequo dividimus ubique et in omnibus, // helemosine decima salva. Insuper retineo mihi medietatem rerum mobilium vel sese moventium, quas novicii huic ecclesie et nobis obtulerint. Aliam vero medietatem communi mense et camere concedimus. Pro immobilibus vero que novicii Deo et huic ecclesie obtulerint quoniam tres partes comuni mense canonicorum, quartam vero camere in perpetuum assignavimus. Retineo mihi et successoribus meis⁷⁰⁷ vineam de Sarradal⁷⁰⁸ et ortum minorem qui adheret columbario. Ortum autem maiorem et vineam maiorem cum ecclesia Sancti Ylarii et cum omnibus oblationibus huius sedis, preter denarios, thus⁷⁰⁹ et ceram et quelibet ornamenta, cum decimis et primiciis, defunctionibus illorum qui habitant vel habitaturi sunt in Çuda⁷¹⁰ Ylerdensi, exceptis clericis, cum domibus etiam et turre Petri Sancti Vincentii, que sunt infra Çudam et cum medietate almunie de Armor et cum donis etiam que ecclesia ista consuevit habere de nuptiis et cum propria⁷¹¹ here-

705. A continuació, les lletres *tiar*, entre parèntesis i amb línia de puntets a baix i a dalt.

706. Al marge dret: sacristia.

707. A continuació, almuniam de Segria cum terminis suis. Iterum retineo mihi et successoribus meis, entre parèntesis i amb una línia de punts a dalt i a baix.

708. D: Sarradell.

709. Correspon a l'encens, que trobem esmentat, com a cens, en alguns documents.

710. D: Suta.

711. Amb una correcció.

ditate⁷¹² maiori prepositure donamus et tradimus. Et in his nichil mihi vel successoribus meis retineo preter quartam partem decimarum et defunctionum illorum qui habitant \vel/ habitaturi sunt infra muros Çude. Similiter et unicuique prepositure vineam unam et campum et ortum absque ulla retentione donamus et tradimus. Cetera // ⁷¹³ vero que ammodo in posterum Deo donante sive ego sive successores mei sive ecclesia nostra oblatione fidelium seu donatione acquisierimus quartam partem mihi et successoribus meis retineo. Tres vero partes communi mense canonicorum concedo. Similiter si Deo propitio decimam passaticorum et leudarum recuperare⁷¹⁴ poterimus, quam victoriosus comes Barchinonensis ecclesie nostre pia mente obtulit, et scripto corroboravit, mihi quarta retenta aliam quartam⁷¹⁵ camere concedo; aliam vero quartam prepositure maiori; ultimam quartam communi mense canonicorum assigno, salva tamen in omnibus decima pauperum. Statuimus etiam ut prepositure seu quelibet alie obedientie Ylerdensis ecclesie nulli alii de cetero comendentur nisi clericis eiusdem; qui ante quam illas⁷¹⁶ suscipiant, fidelitatem in manu nostra et successorum nostrorum et tocius capituli promittant.⁷¹⁷ Et ut nostre pie devocionis affectus ratus et firmus perpetuis temporibus habeatur, consensu supradictorum omnium statuo perhenniter⁷¹⁸ et confirmo me et successores meos supplere predictis preposituris, si forte de his que illis superius assignata sunt sicut constitutum est procuracionem⁷¹⁹ non potuerint.⁷²⁰ Inde est quod nos addimus et donamus integre et absque ulla retentione ecclesie Sancte Marie Magdalene et suis preposituris terciam partem omnium decimarum de Castello⁷²¹ Asinorum, et de omnibus suis terminis, // et de Castellotis⁷²² et terminis suis, preposituris Sancti Iohannis de Platea. Damus⁷²³ similiter preposituris Sancti Iohannis de Segriano tertiam partem omnium decimarum de Corbins et terminis

712. A la interlínia superior, sembla que hi ha escrit: I dominichatura.

713. Columna nova.

714. Amb una correcció.

715. Amb una correcció.

716. Amb una correcció. illis convertit en illas.

717. Assenyalat pel dit d'una mà, dibuixada al marge dret.

718. Abreujat en phennt, amb una tiulla.

719. A continuació facere entre parèntesis i amb una línia de punts a sota i a sobre.

720. Amb una correcció: de potuerunt a potuerint.

721. a: castro.

722. Amb una correcció. D: Castellots.

723. Amb una correcció.

eius. Donamus iterum preposituris Sancti Laurentii ecclesiam de Calaterra,⁷²⁴ et ecclesiam de Valle Magna, et ecclesiam de Gemenels⁷²⁵ et ecclesiam de Sucs,⁷²⁶ cum omnibus earum pertinentiis, cenis et quartis mihi et successoribus meis integre retentis, salva etiam dignitate episcopali et iure archidiaconi. Damus insuper et tradimus cameram ecclesiam de Iabud⁷²⁷ cum omnibus pertinentiis et quarto, mihi et successoribus meis cena tantum retenta. Cui etiam donationi addimus aliam quartam partem omnium decimarum castri et termini de Almanara. Donamus similiter sacriste ecclesiam de Albalat et ecclesiam de Calavera, cenis et quartis nobis retentis et iure archidiaconi salvo. Item donamus preposituris Sancti Laurentii ecclesiam de Almacellas⁷²⁸ cum decimis et primiciis et oblationibus, et cum omnibus suis pertinentiis, salvo quarto et cena et dignitate episcopali et iure archidiaconi. Iterum sacristie donamus et concedimus ecclesiam de Montmenet,⁷²⁹ ecclesiam de Çaidin,⁷³⁰ salva dignitate episcopali, cenis et quartis et iure archidiaconi. Et quoniam universa hominis accio eiusque felicitas beneficiis debent res- //⁷³¹ pondere creatoris. Ego Guillelmus per Dei gratiam iam dicte Ylerdensis ecclesie episcopus de eius largitione confisus hec omnia superius scripta rata et inconcussa et cum omni melioratione firma perpetim habenda et possidenda vel omnibus fratribus et filiis meis Ylerdensis sedis clericis, presentibus et futuris, dono, concedo et firmiter trado ad servitium et honorem omnipotentis Dei et genitricis eius beate Virginis Marie et omnium sanctorum. Ut autem hec nostre constitutionis pagina canonicis subscriptionibus munita firma in perpetuum stabilisque permaneat ac nulli episcoporum, clericorum sive laicorum liceat ex ea aliquid diminuere, auferre vel deterius mutare, ego verbo veritatis ac fidei confirmo et corrobore statuens in perpetuum ut⁷³² quicumque in sede Ylerdensi substituetur episcopus, antequam in ea intronizetur, hanc nostram ordinationem ad honorem Dei et gloriose virginis Marie, omniumque sanctorum et ad utilitatem ecclesie nostre factam, sacramento super altare beate Marie huius sedis prestitio confir-

724. *Amb correccions en la e i en la darrera a.*

725. *D: Giminells.*

726. *D: sudis, corregit per Suchs.*

727. *D: Jabut.*

728. *D: Almasselles.*

729. *D: Monmenet.*

730. *D: Çaydi.*

731. *Columna nova.*

732. *Assenyalat pel dit d'una mà situada al marge dret.*

met. Si quis vero eandem ordinationem infringere vel in deterius permutare presumpserit, nisi canonice commonitus debita satisfactione emendaverit, omnipotentis Dei Patris et Filii et Spiritus Sancti beatorumque apostolorum Petri et Pauli auctoritate et nostra eum a divinis separamus officiis et beneficiis, donec resipiscat et digne satisfaciat. Quod nisi satisfaciat anathema⁷³³ sit in die iudicii.⁷³⁴

Signum (*signe*) Guillelmi Hylerdensis \episcopi/. Ego //⁷³⁵ Hugo sancte Terraconensis ecclesie archiepiscopus apostolice sedis legatus. Signum + Berengarii Terrachonensis archiepiscopi. Signum (*signe*) Raimundi Ylerdensis archidiaconi et prioris. Signum (*signe*) Petri Rotensis prioris. Signum (*crismó*) Raimundi de Benavento archidiaconi. Signum <(signe)> Raimundi Aggerensis abbatis. Signum <(signe)> Pontii Alaonensis abbatis. Signum <(signe)> Petri Lavascensis abbatis. Signum + Raimundi de Estata, archidiaconi. Signum (*signe*) Petri de Tonaria, archidiaconi. Signum (*signe*) Petri claustrensis prioris. Signum <(signe)> Guillelmi claustrensis prioris. Signum + Guillelmi Rotensis sacriste. Signum + Odonis helemosinarii. Signum <(signe)> Berengarii camerarii. Signum (*signe*) magistri Seguini. Signum <(signe)> Petri de Aura. Signum (*signe*) Guillelmi de Medietate. Signum (*signe*) Olivarii. Signum <(signe)> Boneti de Avellana. Signum + Martini Guillelmi. Signum (*signe*) Bernardi de Claromonte. Signum <(signe)> Raimundi Rotensis capellani. Signum <(signe)> Arnaldi de Barraves. Signum R⁷³⁶ Raimundi Petri. Signum + Bernardi de Gudel. Signum <(signe)> Durandi. Signum <(signe)> Petri Bernardi. Signum <(signe)> Adam. Signum <(signe)> Raimundi de Benasch. Signum <(signe)> Arnaldi de Colle. Signum <(signe)> Petri de Gavalda. Signum <(signe)> Petri de Tudela. Signum <(signe)> Petri de Fita. Signum <(signe)> Raimundi de Barraves. Signum <(signe)> Bernardi de Cornutella. Signum <(signe)> Petri de Alasqarre.⁷³⁷ Signum <(signe)> Raimundi de Belestar. Signum <(signe)> Bernardi de Avellana. Signum <(signe)> Raimundi de //⁷³⁸ Tudela.⁷³⁹ Signum (*signe*) Bernardi de Podio Alto. Signum (*signe*) Raimundi Ylerdensis

733. A continuació, tizata, entre parèntesis i amb una línia feta amb punts a baix i a dalt.

734. Aquí s'acaba el trasllat de D. Fa esment d'una còpia feta per Albert Picons, notari de Lleida (C), i també esmenta la còpia que inclou el Llibre Verd (B).

735. Foli 62_01 (numeració vella 20).

736. Devia signar amb la inicial del seu nom.

737. Corregit. Abans alscarre.

738. Columna nova.

739. Amb una correcció.

capellani. Signum (*signe*) magistri Guillelmi. Signum (*signe*) Gombaldi. Signum (*signe*) Petri de Tallatello. Signum (*signe*) Arnaldi de Accuta. Signum (*signe*) Petri de Gallinario. Signum (*signe*) magistri Guidonis. Sig+num Petri Sancti Vincentii. Signum <(i>signe)> Arnaldi Petri. Signum (*signe*) Guillelmi repositarii. Sig+num Raimundi Sancti Andree. Signum (*signe*) Petri de Sagarra. Sig+num Iohannis Sancte Marie Magdalene. Signum <(i>signe)> Petri de Matriona. Signum <(i>signe)> Guillelmi de Sagarra. Sig+num Nicholay hospitalarii. Sig+num Guillelmi de Cervaria. Signum <(i>signe)> Berengarii de Boxadors. Sig+num Geraldi de Iorba.

Actum est hoc dominice incarnationis, anno C LX VIII post millesimum, ordinante venerabili ac liberali Guillelmo prenominate sedis episcopo, illustri Ildefonso rege Aragonensium⁷⁴⁰ in Aragona, Barchinona, Dertosa et Hylerda et in Provintia, regnante, III kalendas maii, inditione II^a, era M^a CC^a VI^a.

Guillelmus⁷⁴¹ archidiaconus, Petrus⁷⁴² de Falcibus, Petrus⁷⁴³ de Aura, Arnaldus⁷⁴⁴ de Cornutella, Bernardus⁷⁴⁵ de Avellana, Martinus⁷⁴⁶ Guillelmi, Raimundus⁷⁴⁷ archidiaconus, Guillelmus⁷⁴⁸ de Benavent, Guillelmus⁷⁴⁹ de Camporellis, Arnaldus⁷⁵⁰ de Accuta, Petrus⁷⁵¹ de Talliatello, Raimundus⁷⁵² de Polaçano, Arnaldus⁷⁵³ de Lillet, Petrus⁷⁵⁴ de Gallinario, Olivarius, Guillelmus⁷⁵⁵ reposer, Petrus⁷⁵⁶ de Seguarra, Petrus⁷⁵⁷ Sancti Vincentii, Martinus⁷⁵⁸ Rai- // naldus, Martinus⁷⁵⁹ Gui-

740. sium, escrit entre parèntesis i amb una línia de punts a sota i a sobre.

741. Abreujat en G.

742. Abreujat en P.

743. Abreujat en P.

744. Abreujat en A.

745. Abreujat en B. Amb una correcció.

746. Abreujat en M.

747. Abreujat en R.

748. Abreujat en G.

749. Abreujat en G.

750. Abreujat en A.

751. Abreujat en P.

752. Abreujat en R.

753. Abreujat en A.

754. Abreujat en P.

755. Abreujat en G.

756. Abreujat en P.

757. Abreujat en P.

758. Abreujat en M.

759. Abreujat en M.

do, Petrus⁷⁶⁰ de Cubels, Petrus⁷⁶¹ Guillelmi, Bernardus⁷⁶² de Avellana, Raimundus⁷⁶³ abbas.

Ego Arnaldus canonicus et sacerdos mandato domini episcopi prenominati, die et anno quo supra hanc cartam scripsi et hoc signum + feci.

478

1168, maig, 7

Constitució. *Guillem, bisbe de Lleida, estableix allò que han de menjar i beure els canonges de la seu de Lleida. Decideix la quantitat de forment, d'altres cereals i de vi que han de prendre per dinar i per sopar. També es concreta quines carns s'han de menjar i quina quantitat es pot prendre, especialment amb relació a alguns dies festius. Es fa esment dels moltons, dels porcs i de les vaques, i també de les gallines i de les oques. Alhora es menciona el pebre, les neules, els ous, els formatges, les herbes, les lleguminoses i els cereals. Encara s'esmenten els peixos, l'oli i, durant els mesos càlids, els fruits de les parres i dels fruiters que hi ha als horts. S'estableix, finalment, que al refetor només hi poden menjar clergues.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 62-01v i 63r (f. 20v-21r). Marge esquerre: "Guillemus episcopus circa portiones canonicis prestandas a præpositis."

C* ACL, LP_01470 (signatura antiga: calaix 189, carpeta 2, pergami 09). Mides: 43 cm per 38 cm. Pergami en bon estat de conservació. Amb plecs. Escriptura cursiva gòtica. Al revers: "Pabordias", "Ar. E, CA", "Carta fahents per los s. de pabordies".

a VILLANUEVA, 1851b, vol. 16, doc. 14, p. 259-261. Epígraf: "Constitutio cibaria ecclesie Illerdensis."

Hem seguit la transcripció de B, atès que aquest *Llibre Verd*, com reconeix el mateix pergami (C), és anterior a aquest trasllat C. En canvi, el primer paràgraf (on s'explica aquest fet) i els dos darrers han estat copiats de C. En aquest cas, C assenyala que ha copiat el document del llibre que la gent ha anomenat el *Llibre Verd*.

760. *Abreujat en P.*

761. *Abreujat en P.*

762. *Abreujat en B.*

763. *Abreujat en R.*

Hoc est translatum bene et fideliter sumptum in civitate Ilerde die veneris sextadecima novembris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo quinto a quadam carta sive instrumento reperto continuato et scripto in quodam libro ecclesie Ilerdensis, in pergamenis scripto, vocato vulgariter *lo Libre Vert*. In quo quidem libro sive registro sunt scripta et continuata multa et diversa privilegia papalia et regalia dicte ecclesie concessa et alia instrumenta et scripture facientes et facientia pro dicta ecclesia et iuribus eiusdem inter que et quas fuit reperta dicta carta seu instrumentum scriptum et continuatum in eodem libro cuiusquidem carte seu instrumenti tenor talis est.⁷⁶⁴

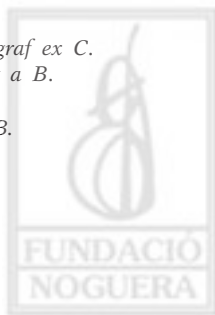
Quoniam⁷⁶⁵ rerum gestarum series ad hoc fidei litterarum committitur ne illarum veritas memorie posterorum subtrahatur. Idcirco, ego Guillelmus Dei gratia Ylerdensis⁷⁶⁶ episcopus modum et mensuram quam deinceps in comuni mensa clericorum nostre sedis firmiter teneri et conservari comuni consilio et assensu ipsorum decernimus et statuimus, scripto comendamus. In primis itaque prepositos tam presentes quam futuros quos perpetuo clericorum servitio destinavimus diligenter haberi commonitos obtamus illis obnixè precipientes, quatinus tam diligenti sollicitudine et benignitate his deserviant atque ministrent ut sine scandalo vel impedimento aliquo divinis laudibus unanimi studio possint invigilare in panis itaque et vini mensura hic modus de cetero conservetur. De faneca una frumenti bene purgata XV libre fiant, quarum singule singulis canonicis dentur in prandio. In cena vero detur //⁷⁶⁷ unicuique libra semis. Migerà autem vini sinceri IIII^{or} clericis detur in die. Servientibus autem dentur cibaria prout necesse fuerit. In dominicis diebus, in III^a feria et V^a et in festivitibus, in quibus ecclesiam nostram prosam cantare consuevit, dentur duo genera carniū, nisi forte ieiunia occurrerint. In maioribus festis, videlicet in Natalis Domini cum tribus solempnibus diebus subsequentibus, in Epiphania, in Purificatione Beate Marie, in dominica illa in qua cantatur "Circumdede runt me", in tribus diebus dominice Resurrectionis, in Ascensione et in tribus diebus Pentecostes, in Nativitate Beati Iohannis Bap tiste, et in festivitate apostolorum Petri et Pauli, in Assumptione Beate Marie, in festo beati Augustini, et in Nativitate gloriose virginis Marie, et in

764. *Aquest primer paràgraf ex C.*

765. *Ací comença el text a B.*

766. *C i a: Ilerdensis.*

767. *Columna nova en B.*

Consecratione ecclesie nostre, in festo Omnium Sanctorum, et in dominica illa in qua cantatur “Ad te levavi”, administrentur tria genera carniū, insuper pigmenta et nebule. De carniū vero ita statuimus, ut carnes unius arietis dentur X canonicis. Perna porci salsa si valeat XVIII denarios,⁷⁶⁸ detur VI clericis. Si duos solidos valeat, VIII clericis detur. Si vero III solidos valeat, XII canonicis detur. Recens caro porci si valeat II solidos valeat VIII clericis detur. Si tres solidos valeat XII clericis detur, et sic deinceps. Mediatas vacce XX III^{or} clericis detur. Quando comedent gallinas si fuerint parve sive novelle, singule singulis // canonicis dentur cum carne salsa. Si vero fuerint annuales et obtime, una duobus canonicis detur. Quando anseres comedent, novellus anser duobus clericis detur cum carniū salsis. Si vero fuerit maioris etatis et obtimus, III^{or} clericis detur. In II^a feria, III^a et VI^a et in sabbato dentur singulis canonicis V ova cum sufficienti parte casei, et unum ferculum de herbis cum condimento quidem. In dominicis diebus, in tertia feria et V^a et in festis Adventus Domini et XL^e⁷⁶⁹ dentur tria fercula. Primum de herbis, secundum de leguminibus sive de granis, tertium de piscibus et hoc iuxta providentiam maioris prepositi sive prioris claustralis et canonicorum. In aliis vero diebus ieiuniorum detur primum ferculum de herbis, secundum de leguminibus, tertium vero de granis. Hec autem com olei sufficientia administrentur. A principio autem estatis usque ad finem autumpni de fructibus arborum vinee et orti maioris prepositure eiusdem prepositus canonicis sanis inquam sive infirmis prout oportunitas sive necessitas exegerit, pacifice administret. Statuimus etiam ut in refectorio nostro nullus comedat vel serviat nisi sit clericus. Ut autem hec prout a nobis assignata et constituta presens pagina testatur a prepositus et canonicis nostre irrefragabiliter conserventur nos eandem paginam signo nostro munimus et firmamus, perpetuisque temporibus firmum ha- //⁷⁷⁰ beri precipimus.

Sig- (*signe*) num Guillelmi Ylerdensis episcopi. Signum (*signe*) Raimundi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Petri prioris claustralis. Signum <(i>signe)> Petri de Aura. Signum (*signe*) Guillelmi de Medietate. Signum <(i>signe)> Olivarii. Sig+num <(i>signe)> Boneti de Avellana. Signum <(i>signe)> Bernardi de Claromonte. Signum <(i>signe)> Martini Guillelmi. Signum <(i>signe)> Petri de Tonaria, archidiaconi. Signum <(i>signe)> magistri Seguini. Signum <(i>signe)> Gom-

768. *Abreujat en d.*

769. *a: Quadragessime.*

770. *Columna nova.*

baldi de Camporellis. Signum <(signe)> Arnaldi de Accuta. Signum <(signe)> Petri de Talliatello. Signum <(signe)> magistri Guillelmi. Signum <(signe)> Raimundi Ylerdensis capellani. Signum <(signe)> Petri de Gallinario. Signum <(signe)> Petri Sancti Vincentii. Signum <(signe)> Petri de Sagarra. Signum <(signe)> Raimundi Sancti Andree. Signum <(signe)> magistri Guidonis. Signum <(signe)> Guillelmi repositarii.

Actum est hoc dominice incarnationis anno C^o LX VIII post millesimum, ordinante venerabili ac liberali Guillelmo prenominate sedis episcopo, illustri Ildefonso rege Aragonensium in Aragone, Barchinona, Dertosa et Ylerda et in Provincia regnante, nonas madii, indicione II^a, era M^a CC^a VI^a.

Arnaldus scriptor et canonicus Sancte Marie Ylerde hanc cartam scripsit et hoc signum <(signe)> fecit.

Nos⁷⁷¹ Iacobus de Rege iuris utriusque bacallarius, vicarius generalis et officialis Illerdensis huic transsumpto et contentis in eo nostram auctoritatem apponimus et de certo manu propria subscribentes.

Sig- (signe) num mei Bernardi Ferrarii publici regia auctoritati notarii qui huic translato ut testis me subscribo. Sig- (signe) num mei Bernardi de Fabrica auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum per totam terram et dicionem suam notarii publici qui huic translato pro teste me subscribo. Sig- (signe) num mei Iohannis Costa habitatoris Ilerde auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum qui hoc translato a dicto instrumento seu carta in prefato libro continuata seu continuato et cum eodem veridice ac de verbo ad verbum per me correcto et conprobato, nichilo addito neque remoto scribi feci et clausi cum suprapositis in lineis vicesima septima ubi dicitur nos et tricesima prima ubi legitur de.

479

1168, agost, 6

Bescanvi. *Guillem, bisbe de Lleida, juntament amb els clergues de la seu d'aquesta ciutat, donen als frares de Gardeny ("fratribus de Garden") una terra situada al costat de l'heretat que tenen els tem-*

771. A partir d'ací, ex C.

plers a Fontanet ("Fontaneto"), que té una superfície on s'hi pot sembrar una faneca i sis almuds. Ho donen perquè havien rebut dels frares templers el que Guillem de Benavent havia lliurat i venut de l'església de Sant Joan de Segrià, també el que Pere Roig i la seva muller havien donat a aquesta església de Sant Joan i el que la viuda de Pere Roig havia lliurat.

[A] Original perdut.

B ARB (ACA), SJJ, Cartulari de Gardeny, fol. 31, núm. 56.

a* SAROBE, 1998, doc. 189, p. 307-308.

Aquests documents permeten establir un lligam entre l'església de Sant Joan de Segrià ("Sancti Iohannis de Segriano"), que va tenir importància en les etapes inicials de la reorganització eclesiàstica de Lleida i del seu territori, i els senyors de Benavent. El document és datat: "Actum est hoc VIII idus augusti, anno ab incarnatione Domini M°C°LX°VIII°." El signen: "Guillelmi episcopi, Raimundi Ylerdensis archidiaconi, Petri prioris, Petri de Aura, Guillelmi de Medietate, Olivarii, Boneti de Avellana, Marti Guilelm, Bernardi de Claromonte, Raimundi de Spolazano." Fou escrit per "Arnaldi de Cornutella". Cartografia: figs. 7, 58 i 80.

480

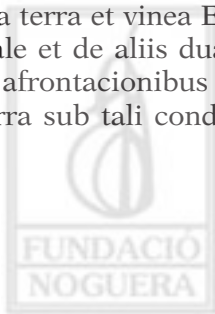
1168, agost, 7

Establiment. *Guillem, bisbe de Lleida, juntament amb els clergues de la seu d'aquesta ciutat, dona a Bertran una cafissada de terra al terme de Lleida, a Vallcalent. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és el braçal primer. Per gaudir de l'ús d'aquesta terra, Bertran ha de lliurar com a cens dotze sous el dia de Pasqua. El bisbe té dret de fadiga.*

A* ACL, LP_01204 (signatura antiga: calaix 189, carpeta 1, pergami 38). Pergami en bon estat de conservació, malgrat tenir algunes taques i algun forat poc importants. Mides: 29 cm per 19,5 cm. Escripura carolina feta amb cura, amb les paraules ben arrenclades. Al revers: "Episcopus et clerici. Stabilimentum terræ", "Anno 1168", "Firma lo bisbe Guillem Perez".

Cartografia: fig. 62.

In nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus quod ego Guillelmus Dei gratia Ylerdensis episcopus, simul et clerici Ylerdensis ecclesie donamus tibi Bertrando unam kafizatam de terra in termino Ylerde, videlicet in Valle Calente. Et afrontat de [u]na parte in torrente, qui est inter ipsa terra et vinea Ermengaudi de Alasquarre, et de alia in primo brazale et de aliis duabus partibus in honorem Sancte Marie. Sicut his afrontacionibus includuntur sic donamus tibi ipsa prenomina terra sub tali condicione ut habeas et possi-

deas eam libere tu et tuis, ad faciendum omnes voluntates tuas, et dones nobis et successoribus nostris, annuatim, per censum in die Pasche XII solidos⁷⁷² denariorum de quale monete melius cucurrerit in Ylerda. Et si volueris eam vendere vel impignorare dicas primum episcopo et clericis Ylerdensis ecclesie et si ipsi voluerint tibi dare de ea tantum quantum alter homo habeant eam; sin autem facias deinde voluntatem tuam de ea salvo nobis et successoribus nostris supradicto censu, et faciat similiter quisquis eam unquam habuerit.

Actum est hoc VII idus augusti, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LX° VIII°.

Signum <(signe)> Raimundi Ylerdensis archidiaconi. Signum <(signe)> Petri prioris. Signum <(signe)> Petri de Aura. Signum <(signe)> Guillelmi de / Medietate. Signum <(signe)> Olivarii. Signum <(signe)> Boneti de Avellana. Signum <(signe)> Martini Guillelmi. Signum <(signe)> Bernardi de Clarmont.

481

1168, setembre, 3

Donació. *Ermessèn, viuda de Pere Roig, juntament amb els seus fills Ramon Roig, Borrell i Pere, donen a Sant Joan de Segrià (Benavent de Segrià), d'acord amb el consell de llurs senyors, el comanador i els frares de Gardeny, una terra situada al costat d'aquesta església. Se n'esmenten les afrontacions. Ho donen per a l'ànima de l'esmentat Pere Roig i també per tal d'eixugar el deute de trenta sous que han contret amb Oliver, qui té aquesta església (quinze sous per una vaca i quinze sous més per l'enterrament de l'esmentat Pere Roig).*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 311r-312r (f. 273r-274r). Al marge dret: "Donatio cuiusdam terræ facta ecclesiæ Sancti Ioannis de Segriano."

a CASTILLÓN, 1991c, doc. 12, p. 153-154. Data: 1168, setembre, 3.

És notable el fet que s'esmenti l'existència d'uns "termenejadors" del terreny, uns homes que establiren els termes de la terra, que la van fitar. Foren Guillem Berenguer; batlle de Gardeny, Garcia Linz (que sabem que tenia propietats al Segrià), Guillem d'Orsó i Pere, capellà de Sant Joan de Segrià (o de Benavent). S'assenyala que la donadora hi era present i que hi va estar d'acord. Convé assenyalar també que es fa esment de l'existència d'un sepulcre, que devia ésser

772. *Abreujat en sol.*

a prop de l'església, on el capellà de Sant Joan havia de cantar missa, cada dilluns i cada divendres. A més, encara s'hi diu que l'enterrament de Pere Roig havia costat la quantitat força notable de quinze sous.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus presentibus atque futuris quod ego Ermesen, uxor Petri Rubei, simul cum filiis meis, Raimundus Rubeus et Borrellus et Petrus, libenti animo et spontanea voluntate donamus et libere tradimus, // cum consilio dominorum nostrorum, scilicet Aimerici, fratris Templi et comendatoris de Garden, et Petri Aichor et Gueraldi⁷⁷³ de Botcenig et Bernardi de Cornellano et aliorum fratrum de Garden, domino Deo et ecclesie Beati Iohannis de Segriano unam terram que est prope ecclesiam predictam, a parte aquilonis, quam nos habemus et tenemus a predictis senioribus de Garden, pro anima Petri Rubei et pro mea et generationis nostre que ibi iacent vel iacuerint similiter et dominorum nostrorum a quibus nos habuimus ipsam terram. Et habet affrontationes ipsa terra in illam pennam ubi est sita ecclesia Beati Iohannis ex parte meridie, et de aquilone in ipso braçallo que vadit ad Alandir, de III in via que ducit ad turrem que fuit Petri de Oromir, de III^a vero parte nobis donatoribus de illa penna de Sancti Iohannis usque ad illud braçale, sicuti aterminatam est. Et fuerunt aterminatores Guillelmus Berenger, baiulus de Garden, et Garcia Linz⁷⁷⁴ et Guillelmus d'Orson⁷⁷⁵ et Petrus, capellanus Sancti Iohannis, ad vistam de me Ermesenda et ad meam voluntatem. Quantum iste affrontationes includunt et isti termini ambiunt, cum exitibus et regressibus et suis meliorationibus, sic donamus per nos et per nostros ad predictam ecclesiam, sub tali conditione ut episcopus Ylerdensis semper quando missam cantaverit in prefata ecclesia pro anima Petri Rubei exeat super sepulcrum eius et absolvat et benedicat eum et similiter faciat nobis post obitum nostrum. Simili quoque modo capellanus ecclesie Sancti //⁷⁷⁶ Iohannis exeat semper feria II^a et VI^a super sepulcra illorum et cantet missam pro anima illorum. Et insuper propter istud donum quod nos facimus predicte ecclesie Sancti Iohannis dimitat nobis Olivarius, qui modo tenet ipsam ecclesiam, XXX solidos⁷⁷⁷ denariorum quos ibi⁷⁷⁸ ei debemus, XV per⁷⁷⁹ una vacca et alios XV

773. a: Geraldi.

774. a: Loreuç.

775. *Escrit* dorson. a: Osson.

776. *Columna nova*.

777. *Abreujat en sol*.

778. *Amb tres punts afegits a sota de la paraula ibi, per tal d'eliminar aquest mot.*

779. Sic. a: pro.

per defunctione Petri Rubei. Et ego Ermessen habui istam terram de fratribus de Garden, de apprisione,⁷⁸⁰ ad propriam voluntatem meam facere, salve iure illorum. Et notum est si quis hanc cartam donationis disrumpere voluerit non valeat, set in duplo componat et insuper iram Dei incurrat et in antea⁷⁸¹ firma et stabilis permaneat omni tempore.

Acta ista carta donationis et elemosine III nonas septembris, anno ab incarnationis Domini M^o C^o LX° VIII°.

Sig+num Ermesendis. Sig+num Raimundi Rubei. Sig+num Borrelli. Sig+num Petri, filii eius, qui hanc cartam mandaverunt scribere et firmaverunt et testibus firmari rogaverunt. Sig+num. Et de hoc suprascriptum sunt testes, visores et auditores. Sig+num Guillelmi Berengarii. Sig+num Garcia Linz. Sig+num Guillelmi d'Orson.⁷⁸² Sig+num Guillelmi de Petracalz.⁷⁸³ Sig+num Petri, capellani Sancti Iohannis. Sig+num Iohannis de Albesa. Sig+num fratris Arnaldi⁷⁸⁴ de Turre Rubea, magistri militie Templi in partibus Yspanie. Ego Guillelmus Ylerdensis ecclesie episcopus recipio hanc donationem ad honorem Dei et Beati Iohannis Babtiste, et convenio per me // et per successores meos totum ita attendere et complere sicut superscriptum est. Sig+num Aimerici predicti comendatoris de Garden. Sig+num Petri Aichor. Sig+num Geraldi de Botcenich. Sig+num Bernardi de Cornellano. Sig+num Raimundi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Petri prioris. Signum (*signe*) Petri de Aura. Signum <(signe)>⁷⁸⁵ Guillelmi de Medietate. Sig+num (*signe*) Olivari. Signum (*signe*) Boneti de Avellana. Signum + Martini Guillelmi. Signum Bernardi de Clarmont.⁷⁸⁶ Signum (*signe*) Petri de Cubels. Signum (*signe*) Arnaldi de Cornudella. Signum <(signe)> Petri de Pratz. Sig+num Bernardi Cellard.⁷⁸⁷ Sig+num Gilaberti de Cubels.

Guillelmus de Miralias⁷⁸⁸ scripsit et hoc (*signe*) fecit. Sig- (*signe*) num Guillelmi episcopi.

780. *Manca en a.*

781. *De fet, ama, amb una titlla; més aviat anima. Ha de dir antea.*

782. *Escrit dorson. a: Dosson.*

783. *a: Petri Calz.*

784. *Abreujat en A.*

785. *Com s'esdevé molt sovint, a l'hora de fer la còpia al Llibre Verd, es deixà en blanc el signe de la signatura, encara que hi fos a l'original. Aquests signes que distingien la persona de vegades eren força complexos.*

786. *a: Claramont.*

787. *a: de Cellardi.*

788. *a: Mirallias.*

1168, setembre

Venda. *Bernat Pagà i el seu germà Arnau Pagà venen a Arnau de Tonera i a Martí Ramon i al seu fill Martí unes cases que tenen a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Martí, pel preu de quaranta-cinc sous jaquesos. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals era el portal del camí de Montsó. Sembla que una part d'aquests diners eren de Maria, potser la dona de Martí, fill de Martí Ramon.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 365r-365v (f. 328r-328v). Al marge dret: "Venditio domorum inter diversas personas."

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus tam presentibus quam futuris quod ego Bernardus Pagan et Arnaldus Pagan⁷⁸⁹ frater meus, vendimus vobis Arnaldo de Tonaria et Martino Raimundo atque Martino filio tuo unas casas quod nos habemus in civitate Ylerde, scilicet in parrochia Sancti Martini, per XL^a et V solidos⁷⁹⁰ Iacquensis monete. Et iste iam dicte domus habent affrontationes de una parte casas de Daniel et de alia parte ante ianuam viam publicam que ducit ad Monçon et de aliis partibus in circuitu earum menia urbis. Et quantum iste affrontationes includunt et nos ibi habemus vel habere debemus totum ab integrum vendimus vobis cum exiis et regressiis, de fundamento terre usque ad cacumina celi, per istos iam dictos XL et V solidos et de nostro dominio in vestro tradimus pro vendere et inpinorare et omnes vestras voluntates facere et nos convenimus eas vobis bonas facere et salvas, sine ullo vestro malo ingenio et sine ullo interdicto contra omnes homines et feminas excepta potestate terre, sicut mos est in hac urbe. Et de ipsos XL^a V solidos fuit de Maria⁷⁹¹ de Sadarrue femina qui erat de Marti et filio de Martino Raimundo, los⁷⁹² XX solidos⁷⁹³ de suo proprio aver.

Facta ista carta in mense septembris, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LX° VIII°, regnante Yldefonso rege Aragonense.

Signum + Bernardi Pagan. Sig+nmu, Arnaldi Pagan, // nos venditores qui hanc cartam rogavimus scribere et testes firmare. Sig+num

789. *Escrit pagan; però, amb relació a Bernat, paga, amb una titlla.*

790. *Lectura difícil, especialment de XL. Sortosament, aquesta quantitat és esmentada més vegades.*

791. *Abreujat en M^a.*

792. *Sic.*

793. *Abreujat en sol.*

Durandi de Cimorra. Sig+num Bernardi Escuder. Sig+num Guillelmi Petri Escuder. Sig+num Deosalvo.

Sig- (*signe*) num Bernardi qui ista carta scripsi die et anno quod supra.

483

1168, novembre, 3. Lleida

Evacuació. *Ermengol [VII], comte d'Urgell, Dolça [de Foix], comtessa, i llur fill, Ermengol [el futur Ermengol VIII], cedeixen a Santa Maria de la seu de Lleida la tercera part dels delmes de la ciutat de Lleida i del seu territori i es comprometen a no intentar de cobrar-los mai més.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 84r-84v (f. 42r-42v). Al marge dret: "Comes Urgellensis restituit ecclesie tertiam partem decimarum civitatis et territorii Illerdensium." Al marge esquerre, en escriptura cursiva gòtica: "Dedit Ermengaudus comes Urgelli terciam partem decimarum termini civitatis Ilerde ecclesie."

[I]n Christi nomine. Ad noticiam cunctorum volumus pervenire qualiter ego Ermengaudus Dei gratia Urgellensium comes et uxor mea Dulcia comitissa et filius meus Ermengardus dimittimus et relinquimus terciam partem decimarum Ylerdensis civitatis et tocuis territorii ipsius quam accipere solebamus pro qua nos et terra nostra et mandato et sententia domini papa Alexandri sub interdicto Domini fuimus. Et promittimus domino Deo et beate Marie semper virgini et tibi domine Hugone Terrachonensi archiepiscopo et tibi Guillelmo Ylerdensi episcopo et ecclesie //⁷⁹⁴ tue et clericis tuis quod de cetero non accipiemus neque accipere faciemus illam terciam partem decimarum neque aliquis homo per nos eam accipiet. Hec erimus auctores alicui seu defensores qui aliquid de decimis predicte ecclesie acceperit vel accipere voluerit ullo umquam in tempore. Promittimus etiam et convenimus quod nunquam de cetero Ylerdensem ecclesiam pro illa parte decimarum vexabimus seu inquietabimus et nunquam amplius neque nos neque aliquis per nos decimas illas ab Ylerdensi ecclesia seu a clericis eius repetemus. Et hoc totum quod superius scriptum est per bonam et rectam fidem absque fraude et malo ingenio concedimus atque tenebimus.

794. *Columna nova.*

Actum est hoc apud Ylerdam, III° nonas novembris, anno dominice incarnationis M^o C^o LX° VIII°, in manu domini Ugoni⁷⁹⁵ Terraconensis archiepiscopi et in manu Guillelmi⁷⁹⁶ Ylerdensis episcopi atque in presentia Arnaldi⁷⁹⁷ Urgellensis episcopi et aliorum multorum proborum hominum. Si quis autem hoc infringere attemptaverit indignationem omnipotentis Dei incurrat et quandiu in hac malitia perseveravit anathematizatus permaneat.

Sig+num Ermengaudi Urgellensis comitis, sig+num Dulcie comitisse uxoris eius, sig+num Ermengaudi filii eius, qui hoc totum laudamus atque firmamus et testes firmare rogamus. Sig+num Arnaldi de Pontibus qui hoc totum laudo et firmo et quicquid iuris in his decimis habeo totum domino Deo et ecclesie Ylerdensis pro salute anime mee concedo atque relinquo. Sig+num Gaucerandi de Sales // Sig+num Berengarii Arnaldi de Anglerola. Sig+num Arnaudi⁷⁹⁸ Urgellensis episcopi. Sig+num Raimundi Urgellensis archidiaconi. Sig+num Alexandri Urgellensis archidiaconi. Sig+num Petri capellani comitis.

Signum Arnaldi subdiaconi Terrachonensis ecclesie clericus⁷⁹⁹ qui hanc cartam scripsit precepto domini Ugonis Terrachonensis archiepiscopi, cum litteris suprascriptis in secunda, III^a, IIII^a et nona linea, et rasis in octava, X^a et XII^a et fuis in quinta linea (*signe*).

484

1168, novembre, 3

Evacuació. *Arnau de Ponts i el seu fill, Pere de Bellvís, donen a Santa Maria de Lleida i a Guillem, bisbe, tot el delme que rebien a Lleida i al seu terme.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 386v (f. 349v). Al marge esquerre: "Donatio seu restitutio aliquarum decimarum quas detinebant in terminis Illerdæ Arnaldus de Pontibus et Petrus de Belvis eius filius."

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 409r (f. 372r). Al marge superior: "Donatio cuiusdam decimæ Illerdæ et eius termini in favorem ecclesiæ Illerdensis."

795. *Abreujat en Ug i una titlla.*

796. *Abreujat en G.*

797. *Abreujat en A.*

798. *Sic.*

799. *Sic.*

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus hanc cartam legentibus et audientibus quod ego Arnaldus de Pontibus et ego Petrus de Belvis filius eius relinquimus et diffinimus in perpetuum Deo et Beate Marie Ylerdensi et tibi Guillelmo Ylerdensi episcopo et clericis tuis pro salute animarum nostrarum totum illud decimum integre quod nos solebamus accipere in Ylerda et in terminis eius, ut habeatis et possideatis quiete tanquam vestrum. Si quis autem hanc nostram diffinitionem rumpere voluerit iram omnipotentis Dei incurrat et sit excommunicatus.

Facta est hec deffinitio III° nonas novembris anno ab incarnatione Domini M^o C^o LX° VIII°.

Sig+num Arnaldi de Pontibus. Sig+num Petri de Belvis. Sig+num Arnaldi Urgellensis episcopi. Sig+num //⁸⁰⁰ Raimundi Urgellensis archidiaconi. Signum Alexandri Urgellensis archidiaconi. Sig+num Berengarii Arnaldi de Anglerola.

Signum (*signe*) num⁸⁰¹ Arnaldi scriptoris qui hanc cartam scripsit.

485

1169 (o 1170), gener, 5

Venda. *Ramon Claver ven a Berenguer de Boixadors unes cases situades a Lleida, a la parròquia de Sant Andreu, juntament amb la "plaça" i amb les cases de la Costa, fins al carrer i el rodal que hi ha sota les cases de Guillem de Cervera. Se n'esmenten les afrontacions. Ho venen per cent sous de moneda jaquesa. Han de fer, però, un cens a l'alfaquí de Barcelona de dos parells de gallines, per algunes de les cases que hi ha.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 374r-374v (f. 337r-337v). Al marge dret: "Venditio domorum in civitate Illerdae."

No datem encara aquest document d'acord amb el còmput florentí. Tanmateix, esmentem l'any 1170 entre parèntesis. No es pot pas rebutjar aquesta segona possibilitat; cal tenir present que aquesta datació és més probable en els documents, com aquest, que foren escrits a Lleida. Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus quod ego Ramon Claver per me et per cuncta mea progenia venditor sum vobis Berenger de

800. C: *columna nova*.

801. Sic.

Boxados et omni proieniei vestre ad cui mandaveritis unas meas domos in Ylerda que sunt in parrochia Sancti Andree et cum ipsa plaça que se tenet cum domibus de Costa usque in carreram et unos alforis que sunt subtus casas Guillelmi⁸⁰² Cervarie. Et habent affrontationes ex una parte Iohan Ivi et plaça de filius Pere Arnal Cervarie, de alia domos Guillelmi⁸⁰³ Cervarie, ex alia casas de Armesen, quas tenet per Bertran de Astaras et de alia parte carrera. Quantum iste affrontationes includunt cum exitus et ingressus suos et suas meliorationes, a terra usque ad celum, sic vendimus vobis pro centum solidis Iaccensis monete, ad omnes voluntates vestras faciendas, in perpetuum. Et de precio apud nos non remansit set totum in presenti accepistis. Excepto quod facietis illum censum quod ego facio al faquim de Barchinona, scilicet duos parels de gallinas per unas casas que sunt de illa compra. Et convenio vobis et vestris esse garent de omnibus hominibus secundum meum posse, excepto rege terre.

Facta est ista carta anno ab incarnatione // Domini M^o C^o LX° VIII°, nonas ianuarii.

Sig+num Ramon Claver, qui hanc cartam mandavi scribere et testes firmare. Sig+num Guillelmi de Pinel. Sig+num Bertran d'Astaras.⁸⁰⁴ Sig+num Pere d'Astaras.⁸⁰⁵ Sig+num Berenger de Porta Spana. Sig+num Guillelmum d'Astaras.⁸⁰⁶ Sig+num Bernad del Talladel.

Ego Bernardus capellanus Guillelmi Cervarie scripsi et hoc (*sig-ne*) feci.

486

1169 (1170), gener, 20

Donació. *Berenguer, fill de Bardina, senyor, juntament amb la seva mare Sança, amb els seus germans Ramon, Guillem, Dolça, Agnès i Elisabet i amb Girbert, oncle, i Bernat de Puigverd i la seva muller Sança donen a Sant Vicenç de Roda i als canonges tot el delme (o la desena) dels molins que tenen al riu Isàvena, que havien estat de llur pare, Bardina. Ho donen perquè se celebrin els aniversaris d'Arnau Ramon i de la seva muller, que eren llurs avis.*

802. Abreujat en G. Podria ésser Guillem, atès que molts dels altres noms no són escrits en llatí.

803. Abreujat en G. Podria ésser Guillem.

804. Escrit dastaras.

805. Escrit dastaras.

806. Escrit dastaras.

- A* ACL, Fons de Roda, Cartulari Major de Roda, RC_0018, f. 57r (p. 115).
El marge dret i sobretot la part inferior del full, molt malmesos i tacats.
- a YELA, 1932, doc. 45, p. 128-129. Data: 1169, gener, 20.
- b GRAU, 2010, doc. 259, p. 473. Data: 1169, gener, 20.

Datem aquest document l'any 1169. Només esmentem l'any 1170, al costat, entre parèntesis. No podem pas menystenir aquesta segona datació possible.

In Dei nomine. Hec est carta donationis quam facio ego Berenger, filio de domino⁸⁰⁷ Bardina, cum domina Santia, mea matre, et cum fratribus et sororibus meis, videlicet, Ramon et Guillem⁸⁰⁸ et Dulcia et Agnes et Helisabet et cum Girbert, avunculo nostro, et Bernard de Puiverd et uxor sua, Santia. Libenti animo et spontanea voluntate donamus Deo et Sancto Vincentio et Sancto Raimundo de Rota et canonicis ibi Deo servientibus omnem decimam de illis molendinis quos habemus in flumen Isavana, qui fuerunt de domino Bardina patre nostro, propter anniversarium quod debebamus facere pro animabus de domno Arnal Ramon et uxoris sue aviis nostris, ut habeat et possideat Sanctus Vincentius et Sanctus Raimundus et canonici ibi Deo servientes omnem decimam de illis molendinis quos ibi habemus nec in antea⁸⁰⁹ ibi adquirere potuerimus per secula cuncta. Ut Deus dimitat nobis peccata nostra et peccatum quod fecimus de anniversario quod retinuerimus de aviis nostris et habeamus partem et societatem in servicio Dei quod seniores de Rota fecerint nos et omnes parentes nostri tam vivi quam mortui.

Sig+num ego Berenger, sig+num ego Santia, sig+num ego Ramon, sig+num ego Guillem, sig+num ego Dulcia, sig+num ego Agnes, sig+num ego Helisabet, sig+num ego Girbert, qui hanc cartam rogavimus scribere et testibus firmare [ro]gavimus. Signa testium: Sig+num ego Ramon Pallares, abbas de Laguarres. Sig+num ego Bonet de Puierber. Ego Bernard de Puiverd et uxor mea Santia, hanc cartam laudamus et propriis manibus nostris firmamus et de quali parte ibi accipimus decimam Deo et Sancto Vincen[tio] damus. Sig+num ego Bernard de Puiverd. Sig+num ego Santia. Ego Pere de illa Ribera et uxor mea Maria et filii nostri Pere et Dominicus et Bernard, damus D[eo et Sancto] Vincentio pro animabus nostris decimam de illo molendino quod habemus cum ill[os de domino] Berengario, nostro seniore. Sig+num ego Pere. Sig+num ego Maria.

807. *Abreujat en dono, amb una tiulla. Podria ésser domno.*

808. *Abreujat en gllm.*

809. *Després, ad, ratllat.*

F[acta carta] anno dominice incarnationis M^o C^o LX° VIII°, XIII° kalendas f[ebruarii, regnante Yldefonso rege], filio Raimundi Berengarii comitis Barchinonen[sis, in Aragon, in Superarb, in Ripacorz]a, marchio Derthose et Ylerde. Guillem e[piscopus in Ylerda] [...].

[Arnaldus, canoni]cus, rog[at]us scrips[it et] hoc sig- (*signe*) [num fecit].

487

1169, abril, 30

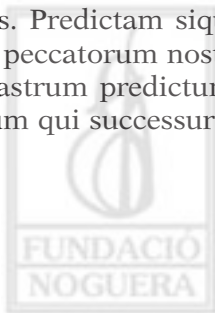
Evacuació. *Sança d'Estopanyà, Bernat d'Estopanyà, Berenguer de Tamarit i Guillem de Finestres donen a l'església de Tamarit, dedicada a santa Maria, i a Gombau de Camporrells, que era rector d'aquesta església parroquial, el delme que reben a Tamarit (la Llitera), tant dels sarraïns com el que donen els cristians amb relació als cereals i també el delme del forn, el delme sobre la carn de bestiar de la Llitera i el delme dels plets.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 120v-121r (f. 79v-80r). Al marge superior, a la dreta: "Concessio decimarum in favorem ecclesiae de Tamarit"; més avall, amb una escriptura cursiva gòtica: "Decimas loci de Tamarit."

Cartografia: fig. 37.

[I]n nomine omnipotentis Dei. Qui iusta voluntatem ac dispositionem suam transfert regna et mutat imperia. Et castrum de Tamarit gentili iugo diu oppressum pietate sua et instantia Petri de Stopannano nostris temporibus liberare dignatus est. Ego domna Santia de Estopannano et ego Bernardus de Estopaniano et ego Berengarius de Tamarid et ego Guillelmus de Finestres donamus, concedimus ac libere tradimus Deo et ecclesie de Tamarid ibi in honore Dei, Patri et Filii et Spiritus Sancti, et beatissime virginis Marie matris domini nostri Ihesu Christi edificate, et in manibus Gomballi de Camporrels nunc eidem ecclesie presidentis, decimam omnium rerum quas nos sub domino de Tamarit precipimus, decimam videlicet decimarum sarracenorum et decimam censualis anone quam annuatim dabunt christiani et decimum furni et decimam carnalis de Litera et decimam de placitorum, redditibus. Predictam siquidem donationem confirmamus pro redemptione peccatorum nostrorum et Petri de Stopanniano qui Deo iuvante castrum predictum expugnavit et predecessorum nostrorum et eorum qui successuri sunt et omnium fidelium

defunctorum. Et ut predictus Gomballus et qui suo loco successuri sunt ecclesiam ab antiquo in miraculo in honore Beatissimi Nicholai constructam, honorifice iugiter deservire faciant. Et ego Gomballus de Comporels predictarum ecclesiarum licet indignus minister // de misericordia Dei confisus in omnibus beneficiis et Dei obsequiis que in dictis fient ecclesiis vos predictos donatores in perpetuum recipio ut precibus ecclesie partem beate resurrectionis meramini obtinere et indulgentiam delictorum virginis precibus precipere.

Actum est hoc II kalendas madii, anno ab incarnatione Domini M° C° LX° VIII°.

Sig+num dompne Santie de Stopaniano, sig+num Bernardi de Stopaniano, sig+num Berengarii de Tamarit, sig+num Guillelmi de Fenestres, qui hanc cartam donationis, concessionis et traditionis firmamus ac testes firmare rogamus. Sig+num Arnaldi de Stopaniano. Sig+num Bernardi de Calasanz. Sig+num Raimundi de Camporels. Sig+num Poncii de Saganta. Sig+num Guillelmi de Curriana. Sig+num Dextri. Sig+num Martini de Caste. Sig+num Martini Tixidor. Sig+num Guillelmi abbatis. Sig- (*signe*) num Gomballi de Camporels. Sig- (*signe*) num mei Bordeti, capellani. Signum <(signe)> Dominici. Signum <(signe)> Raimundi de Gissona. Sig+num Raimundi de Cornudella.

488

1169, abril. Diumenge de Rams

Venda del domini útil. *Pere Joan de Mèdia i Bernat Cuc venen a Guillem Tolsà un hort situat a Sant Salvador, a canvi de sis sous i mig de moneda jaquesa. El que tingui l'usdefruit d'aquesta terra ha de donar dos sous, cada any per Cinquagesma (o Pentecosta), a Giralt Teixidor i Pere de Talladell, els quals tenen el dret de fadiga de deu dies en cas de voler vendre o d'empenyorar aquest hort. Se n'esmenten les afrontacions.*

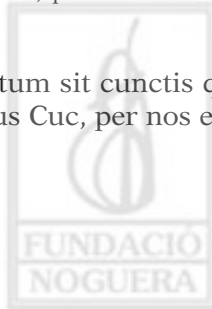
[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 222_01v (f. 182v). Al marge esquerre: "Venditio cuiusdam horti inter diversas personas."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 8, p. 312. Data: 1169, abril, diumenge de Rams.

Cartografia: fig. 56.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis quoniam ego Petrus Iohannes de Media et Bernardus Cuc, per nos et per omnes nostros vendi-

tores sumus tibi Guillelmo Tolsa et tuis et quibus mandaveritis unum ortum nostrum ad Sanctum Salvatorem, per VI solidos⁸¹⁰ et dimidium Iaguesiensis monete cum II^{os} de censu quos faciatis Guiraldo Texidor⁸¹¹ et ad Petrum de Talladello omnibus annis ad Quinquagesima de illa melior[i] moneta que currerit in Ylerda ad panem et vinum, et si vultis vendere vel inignorare faciatis scire X dierum et habeant Guiraldus predictus vel Petrus de Talladello per tantum quantum alius homo dare voluerit, quod si nolunt faciatis //⁸¹² inde omnes vestras voluntates et salvum supradictum censum. Et habet affrontationes ex una parte in orto Arnaldi Bertran et de alia in orto⁸¹³ Petri Iohannis, et de alia in vinea episcopi, et de quarta in carraria. Et quantum continetur in istis affrontationibus et isti termini ambiunt sic vendimus vobis et vestris per predictis predictum ut superius scriptum est, sine omni vestro enganno et de nostro dominio in vestro tradimus. Et convenimus vobis esse guirentes omnibus hominibus preter potestate terre. Et si quis ad irrumpendum venerit non valeat vindicare set vobis in duplo componat, cum omni melioracione et post ista carta firma permaneat omnique tempore.

Facta carta istius venditionis in mense aprilis, dominica de Ram,⁸¹⁴ anno incarnatione Domini M^o C^o LX° VIII°.

Sig+num Petri Iohanni,⁸¹⁵ sig+num Bernardi Cuc, sig+num Cogosona vel Ermesen, uxor mea, qui hac carta firmamus, laudamus et ad testes firmare rogamus. Signum (*signe*) Petri de Talladello. Sig+num Iohannis Monner. Sig+num Guillelmi de Queralt.⁸¹⁶ Sig+num Bernardi d'Alos.⁸¹⁷ Sig+num Petri Iohanni, frater Bernardi Cuc.

Sig+num Iterii, qui scripsi ut supra, cum litteris rasis et emendatis in tercia linea.

489

1169, maig, 3

Donació de cens. *Bernat d'Albí i la seva muller Franqueta es comprometen a donar, d'una manera perpètua, a Pere de Talladell o*

810. *Abreujat en sol.*

811. *a: texidor.*

812. *Columna nova.*

813. *Manquen algunes paraules en a.*

814. *Certament feia referència al diumenge de Rams.*

815. *Abreujat en iohi, amb una tilla.*

816. *a: Queralt.*

817. *Escrit: dalos.*

al seu successor i a l'Almoïna de Santa Maria de la seu de Lleida, un cens d'una lliura de pebre, cada any, per Nadal. Aquest cens grava l'obrador que hi ha al costat de la casa de Bernat de Berga, que no poden vendre o empenyorar sense l'assentiment del que rep el cens, el qual té dret de fadiga. S'esmenten les afrontacions de l'obrador; una de les quals és un carrer que entra a la ciutat de Lleida.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 203v (f. 161v). Al marge esquerre: "Donatio census super quodam operatorio ad favorem elemosinæ Illerdensis."

[I]n nomine Domini. Notum sit cunctis qui hec audierint quoniam ego Bernardus d'Albi⁸¹⁸ et uxor mea Franqueta, per nos et per nostros donamus et tradimus nunc et in perpetuum vobis Petro de Tallatello in vita vestra de censu libram unam piperis et post obitum vestrum damus et tradimus nunc et in perpetuum ad helemosinam de Sancta Maria sedis Ylerde, pro amore Dei et per redemptionem animarum nostrarum iam dictam libram piperis de censu in unoquoque anno ad Natale Domini. Et istam libram piperis nos predicti donamus vobis Petro de Talladello et ad helemosinam de Sancta Maria ut dictum est superius de censu ut habeatis in illo nostro operatorio qui est iuxta domum de Bertrando de Berga. Et si non vos paccabimus censum ut predictum est donamus vobis licenciam capiendi et tenendi operatorium usque reddamus vobis et successoribus vestris iam dictum censum nos et successores nostri. Et eciam vendere vel impignorare non possumus sine vestro assensu; si tantum vultis dare quantum et alius homo et in iam dicto operatorio habeatis iam dictum censum per secula cuncta. Et ego Petrus de Talladello cum helemosinario de Sancta Maria sedis Ylerde recipio hoc donum per me et per successores de ecclesia. Et convenimus vobis emparare, manutene-re contra cunctos homines et feminas sine omni nostro enganno, bona fide sine omni nostro⁸¹⁹ enganno.⁸²⁰ Operatorium autem, in quo habetis censum predictum, //⁸²¹ habet affrontationes ex una parte in domo Bertrandi de Berga et de duabus partibus in nobis donatoribus et a quarta parte in carraria qui intrat in villa Ylerde. Et quantum

818. *Escrit: dalbi. Potser fa referència a la ciutat occitana d'Albí.*

819. *Moltes vegades es pot confondre nostro i vestro atesa la semblança entre l'abreviatura nro i vro.*

820. *És sorprenent que es repeteixi dues vegades tan seguides la qüestió de l'engany. Segurament fou un error de l'escrivà.*

821. *Columna nova.*

continentur in affrontacionibus predictis donamus vobis predictis ut ibi habeatis censum ut predictum est sine omni vestro enganno. Et convenimus vobis esse guirentes omnibus hominibus sine nostro enganno. Et si quis rumpere voluerit facere non possit, set vobis in duplo componat.

Acta ista carta de censu et donationis in mense madii V^o nonas, anno incarnationis Domini millesimo C^o LX° VIII°.

Sig+num Bernardi d'Albi,⁸²² sig+num uxor mea Franqueta, qui hanc cartam firmamus, laudamus et ad testes firmare rogamus. Sig+num Raimundi de Carcassona. Sig+num Raimundi de Basella. Sig+num Bernardi Calvet. Sig+num Ramnulfi frater Iterii. Sig+num Petri d'Oliola.⁸²³

Sig+num Iterii, qui scripsi rogatus ut supra.

490

1169, maig, 14

Venda del domini útil. *Domènec, juntament amb els seus germans Guillem i Pere i la seva germana Belita, venen a Bernat d'Avellana, amb l'assentiment del bisbe Guillem i dels clergues de la seu de Lleida, l'usdefruit de tres parts de l'hort que tenien de l'honor de Santa Maria, per cent quinze sous de moneda jaquesa. Per tenir aquest hort hauran de pagar cada any quatre sous i sis diners a la seu. A més, el bisbe es reserva el dret de fadiga. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és el camí de Montagut.*

A* ACL, LP_05227 (signatura antiga: calaix 40, paquet 1, perg. 9). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 26,5 cm per 20 cm. Escripura carolina. Lletres grosses, fetes amb cura o ben arrengrerades. Al revers: "Cabildo, mensa. Anno 1169. Hortus ad censum. De episcopo et canonicis."

In nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus quod ego Domingo et fratres mei Guillelmus et Petrus et soror mea Belita vendimus tibi Bernardo de Avellana et tuis, cum assensu et voluntate domini Guillelmi Ylerdensis episcopi et clericis Ylerdensis ecclesie, tres partes de ipso orto quod nos tenemus de honore Sancte Marie per C XV solidos⁸²⁴ Iaccensis monete. Et vendimus tibi ipsum ortum

822. *Escrit: dalbi.*

823. *Escrit: doliola.*

824. *Abreujat en sol.*

sub tali condicione ut habeas et teneas eum per episcopum et per clericis Sancte Marie tu et tuis sicut nos faciebamus et dones tu et tuis annuatim per censum, in die Pasche, episcopo et clericis Ylerdensis sedis per tres partes de ipso orto quas tibi vendimus per iam dictum precium IIII solidos et VI denarios,⁸²⁵ de quale moneta melius cucurrit in Ylerda. Et si volueris vendere vel impignorare dicas primum episcopo et clericis Ylerdensis ecclesie et si ipsi voluerint eum retinere sic alius homo habeant eum; sin autem facias inde voluntatem tua<m>, salvo iure et dominio suo. Affrontat ipsum ortum de una parte in honorem Sancte Marie quam tenemus nos venditores et de alia similiter in honorem Sancte Marie et de alia in via quem vadit ad Montagud et de alia in orto quod tenet Pere Pages. Et nos supradicti venditores convenimus tibi Bernardo de Avellana et tuis bonum facere ipsum ortum contra omnes homines per nos et per nostros.

Sig+num⁸²⁶ Domingo, sig+num Guillelmi, sig+num Petri, sig+num Belita, qui hanc cartam mandaverunt scribere et firmaverunt et testibus firmari rogaverunt. Sig+num Bernardi de Zaragoza. Sig+num Berengarii de Castanesa. Sig+num Vitalis de Balneis.

Signum Guillelmi episcopi.⁸²⁷ Sig- (*signe*) num Raimundi Ylerdensis archidiaconi. Sig+num Petri prioris. Sig- (*signe*) num Petri de Aura. Sig- (*signe*) num Olivarii.

Signum (*signe*) Arnaldi scriptoris, qui hanc cartam scripsit II idus may, anno ab incarceratione Domini M° C° LX° VIII^a.

491

1169, maig, 30

Carta de poblament. *Guillem de Benavent i la seva muller Urraca, d'acord amb els seus germans, l'ardiaca Ramon, Gombau, Frontí i Bernat, concedeixen als pobladors que s'instal·lin a Selgua (municipi de Montsó) aquest lloc, on podran gaudir dels bons usatges de Montsó. Guillem i Urraca es reserven el domini jurisdiccional sobre el castell i la població, sobre els forns i sobre el dret de justícia. Els habitants els han d'ésser fidels. A més, s'han de compro-*

825. Abreujat en d.

826. En el quarter de dalt a la dreta hi ha un punt més gros, fet en signar. També en els altres casos.

827. Signatura autògrafa.

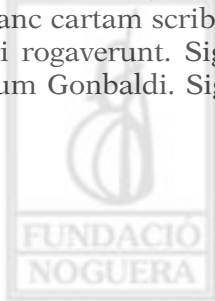

metre a donar els delmes i les primícies a l'església del lloc. També s'estableix que han de fer foc en les cases que edificuin i que no poden vendre o empenyorar les possessions que tinguin almenys al llarg d'un any i un dia.

- A* ACL, LP_0379 (signatura antiga: carpeta 10, núm. 641). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 27,5 cm per 26,5 cm. Escriptura carolina.
- a UBIETO, 1945, p. 335-336.
- b LACARRA, 1985, doc. 399, p. 76. Ex a.
- c LEDESMA, 1991, doc. 93, p. 117-118. Data: 1169, maig, 30.
- d GRAU, 2010, doc. 260, p. 473-474. Data: 1169, maig, 30.

In nomine domini nostri Ihesu Christi. Sit notum cunctis omnibus presentibus atque futuris quod ego, Guillelmus de Benavent et uxor mea Orrach[a], cum assensu et voluntate fratrum meorum, Raimundi videlicet archidiaconi, et Gonbaldi et Frontini et Bernardi, donamus vobis populatoribus qui venitis modo populare ad Selgua ipsam nostram hereditatem de Selgua ad bonos usaticos de Montson et retinemus nobis dominium castri et ville et omnes furnos ipsius ville et nostras iusticias. Donamus itaque vobis populatoribus de Selgua presentibus simul et futuris ipsam hereditatem nostram de Selgua ut dictum est ad bonos usaticos de Montson sub hac condicione ut habeatis et possideatis eam vos et omnis posteritas vestra in perpetuum salva per omnia nostra nostrorumque fidelitate ad faciendas plenarie omnes voluntates vestras ita tamen ut detis decimas et primicias Deo et ecclesie ipsius ville. Hanc autem donacionem facimus per bonam voluntatem absque fraude et sine ullo malo ingenio. Si quis vero hanc cartam disrumpere voluerit in duplo componat et in antea firma et stabilis omni permaneat tempore et habeatis et possideatis ipsam hereditatem francham et liberam ad faciendas ut dictum est omnes voluntates vestras salva nostra iusticia et de nostris et decimas et primicias, excepto quod non possitis eam vendere nec impignorare donec unum annum et unum diem habeatis eam possessam stando in domos vestras proprias quas faciatis in ipsa villa de Selgua et faciendo focum in eas. Quo facto liceat vobis et vestris facere voluntatem vestram de ipsa hereditate salvo iure nostro et de nostris.

Actum est hoc III kalendas iunii, anno ab incarnatione Domini M C LX VIII, regnante domino Ildefonso aragonensium regi, barchinonensium comiti in Aragon et in Barchinona atque in Provincia. Sig+num Guillelmi de Benavent. Sig+num Orracha, eius uxor, qui hoc donum fecerunt et hanc cartam scribere mandaverunt et firma-verunt et testibus firmari rogaverunt. Signum Raimundi archidiaconi de Benavent. Sig+num Gonbaldi. Sig+num Frontini. Sig+num Bernardi.

Signum + Arnaldi de Cornutella qui hanc cartam scripsit die et anno quo supra.

492

1169, juny, 18

Donació. *Sança, d'acord amb els seus fills (Roger de Montanyana, Arnau de Giró, Ramon ardiaca de Lleida i Berenguer de Montanyana), dona a Sant Vicenç de Roda el seu cos i la seva ànima i la meitat de l'almúnia que té al terme de Montsó, que antigament era anomenada l'almúnia d'Avinamun. Ho deixa també per a l'ànima dels pares i del seu marit, Roger [de Montanyana].*

A* ACL, Fons de Roda, RP_0412 (carpeta 10, núm. 613). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca poc important. Mides: 22 cm per 13 cm. Escripura carolina. Al revers: "Donació de la almunia que-s diu d'Avin Danomar" (lectura difícil), "Carta de Avinamun", "Munco" (llegiu Munçó), "50".

a GRAU, 2010, doc. 261, p. 474. Data: 1169, juny, 18.

Havia passat uns vuitanta anys d'ençà de la primera conquesta de Montsó (any 1089); lentament, els topònims usats en època andalusina i poc després de la conquesta es començaven a perdre, i molts degueren ésser substituïts per d'altres.

Dum fragilitas humani generis pertimescit ultimum vite tempus subita transposicione venturum oportet ut inveniatur unumquemque hominem paratum ne sine aliquo boni operis respectu migret de hoc seculo. Et ideo cum in suo iure et potestate consistit preparet viam salutis per quam ad eternam valeat beatitudinem pervenire. Igitur in Dei nomine ego Sancia, adhuc plenam memoriam et integram in me habens, reminiscens, multitudinem meorum peccaminum pertimesco diem mortis mee et penas inferni, cum consilio et voluntate filiorum meorum, videlicet, Rogerii de Montagnana et Arnaldi de Geron et Raimundi Ylerdensis archidiaconi et Berengarii de Montagnana, dono Deo et Sancto Vincentio de Rota corpus et animam meam, cum medietate de illa almunia quam habeo in termino de Montson, quem advenit mihi per patrimonium, quem antiquitus vocabatur almunia de Avinamun.⁸²⁸ Sic dono Deo et Sancto Vincentio et canonicis ibidem Deo servientibus tam presentibus quam futuris medietatem de supra dicta almunia cum medietate de suis terminis, heremis et po-

828. a: Avinamun. *Damunt de la darrera u hi ha una titlla.*

pulatis quos habet nec habere debet, ut habeant et possideant libere et ingenue ipsi et successores eorum per secula cuncta ad servicium Deo, pro salute anime mee et animarum patris et matris mee nec non domni Rogerii, mariti mei, cui sit requies, et omnium parentum meorum.

Sig+num ego Sancia. Sig+num Rogerii. Sig+num Arnaldi de Geron. Sig- <(signe)> num Raimundi, Ylerdensis archidiaconi. Sig+num⁸²⁹ Berengarii de Montagnana. Signa testium. Sig- <(signe)> num Gaston de Molsue. Sig+num Raimundi de Lozars. Sig- <(signe)> num Petri de Bonnassa. Sig+num Exemen.

Facta carta anno dominice incarnationis M° C° LX° VIII°^o, XIII° kalendas iulii, luna XVIII^a, regnante Yldefonso rege, filio Raimundi Berengarii comitis Barchinonensis, in Aragon, in Superarb, in Ripacorza, marchio Derthose et Ylerde; Guillelmus episcopus in Ylerda et in Rota.

Arnaldus, canonicus, rogatus scripsit et hoc sig- (signe) num fecit.

493

1169, juny, 21

Donació. *Sança, senyora de Sant Martí, filla de Berenguer Ramon, d'acord amb els seus fills i filles, Bernat, Amat, Jordana, Sança i Maria, dona a Sant Vicenç de Roda i als canonges que hi viuen un camp que té a "Bianç". Se n'esmenten les afrontacions. També cedeix el servei que li deuen uns homes de Lasquarri (Bernat de Queno, el seu germà Arnau, Reverter, Ramon de la Torre i el seu germà Garcia). Entrarà a la fraternitat i serà alimentada com qualsevol dels canonges; en morir, serà enterrada a Sant Vicenç de Roda.*

[A] Original perdut.

B* ACL, Fons de Roda, RC_0018, Cartulari de Roda, f. 31v (64v). Actualment hi ha algunes paraules o lletres il·legibles.

a YELA, 1932, doc. 44, p. 127-128. Data: 1169, juny, 21.

b IGLESIAS, 1993, p. 293.

c GRAU, 2010, doc. 262, p. 475. Data: 1169, juny, 21.

Cal assenyalar l'existència del "servei" que havien de prestar els homes de Lasquarri; en concret es mencionen cinc persones d'aquest poble. Les característiques d'aquesta obligació recorden algunes càrregues de tipus fiscal que

829. Al signe, manca el punt al quadrant de dalt a la dreta. També amb relació a Ramon de Lluçars i a Eixemen.

trobem esmentades en comarques de la Catalunya interior. Vegeu: J. BOLÒS, *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Serrateix (segles X-XV)*, Fundació Noguera, Barcelona, 2006.

In nomine domini nostri Ihesu Christi. Hec est carta donacionis quam facio ego, Sancia domina Sancti Martini, filia de Berenger Ramon. Li[ben]ti animo et spontan[ea] vol[un]tate, cum consilio et voluntate f[i]lliorum meorum, Bernardi et Amati, et filiarum mearum, Iordana [et Sa]ncia et Maria, dono Deo et Sancto Vincentio et canonicis ibi Deo servientibus, dominis et fratribus meis, illum meum campum de Bianz, qui ad[ven]it mihi per patrimonium, ut habeant et possideant libere et ingenue ipsi et successores eorum per secula cuncta. De oriente via que vadit ad Bianz, de occidente vos seniores, per capud est via publica, per fundus Arnal de Bianz. Dono etiam illis illud servicium quod habeo in hominibus de Alasquarre, id sunt Bernardus de Chenon et Arnaldus suus frater et Reverter⁸³⁰ et Ramon de illa Turre et Garsias, suus frater, scilicet medio molton, et III^{or} fogazas optimas, et I sestario⁸³¹ vino et II sestarios ordeï.⁸³² Et episcopus et prior et seniores recipiunt me in vita et in morte, ut habeam vic[t]um in domo Sancti Vincentii hono[ri]fice omnibus diebus vite mee, sicut unus de senioribus. Quod si ego Sancia, aut aliquis de propinquis meis aud ullus homo vel femina qui hanc c[ar]tam donacionis inquietare voluerit potestatem non habeat, set in duplo componat, et ista carta firma permaneat.

Sig+num ego [Sancia], domina Sancti Martini, sig+num Bernardi, filii eius, sig+num [Amati], filii eius, sig+num Iordana, sig+num Sancia, sig+num M[ari]a, qui h[anc] cartam rogavimus scribere et nostris propriis manibus firmamus et testibus firmare rogamus. Sig+num Gaston de Molsue. Sig+num [Martin] Guillem de Vilar. Sig+num Ramon Garsia de Vilar. \Isti sunt testes/. Fianza de sal[vetate] Ramon Guillem de Vilar.

Facta carta anno incarnationis Domini [M° C°] LX° VIII° XI° kalendas iulii, luna XX^a II^a, regnante Yldefonso [rege, filio Raimu]ndi Berengarii comitis Barchinonensis, in Aragon, [in Superarb, in Ripacorza], marchio Derthose, et Ylerde. Guillelmus episcopus [in Ylerda et in Rota].

[Arnaldus canonicus rogatus scripsit et hoc] sig- (*signe*) num fecit [cum literis superpositis in VIII linea].

830. a: Renter.

831. *Abreujat en una s.*

832. *Abreujat en or, amb una titlla.*

1169, agost, 22

Establiment. *Mestre Seguí, capellà de l'església de Sant Andreu [de Lleida], dona a Berenguer de Boixadors el forn de Sant Andreu, situat davant la porta d'aquesta església. Ho fa amb la condició que el mantingui en bon estat i en funcionament i que li doni cada any dos morabatins aiadins o lupins el dia de la festa de Sant Andreu.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 319r (f. 281r). A continuació d'un epígraf, de tot el capítol, escrit amb tinta de color vermell: "De prepositura Sancti Andree." Amb relació a aquest instrument, al marge superior: "Concesio ad census cuiusdam furni in parochia Sancti Andree facta per præpositum Sancti Andree."

a CASTILLÓN, 1991c, doc. 14, p. 155. Data: 1169, agost, 22.

El mestre Seguí és esmentat així mateix en altres documents, com un de l'any 1160 (doc. 415). També el trobem, per exemple, en una carta del papa Alexandre III, escrita entre els anys 1168 i 1169, on es diu que el mestre Seguí, canonge de Lleida ("magistri Seguini Ilerdensis ecclesie canonici", KEHR, 1928, doc. 106, p. 432-434), participà, juntament amb el bisbe de Girona i amb Roderic de Calahorra, per tal de resoldre un enfrontament que hi havia entre els bisbes de Saragossa i de Pamplona, pel que fa a les esglésies d'Uncastillo.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hec cartam legentibus quoniam ego magister Seguinus, Dei largitione ecclesie Sancti Andree capellanus, ad fidelitatem et utilitatem ecclesie Sancti Andree et tuam, dono tibi Berengario de Boxados furnum Sancti Andree quod est ante fores ipsius ecclesie in vita tua et illud ius quod habet ecclesia predicta in domibus Mironis Gord. Tali videlicet conventione ut post mortem tuam ego vel successor meus sine contradictione alicuius hominis vel femine recuperemus iam dictum furnum cum omni sua melioratione et domorum quas voce Sancti Andree adquisieris. Tali etiam conventione ut bene condergas et calefatias et dones mihi vel successorio meo annuatim in festivitate Sancti Andree II morabetinos⁸³³ ayares vel lupinos, directi ponderis, sine omni enganno meo et ecclesie Sancti Andree. Hanc predictam donationem facit tibi iamdicto Berengario cum supradictis conventionibus hoc addito ut propter hoc donum sis fidelis mihi et ecclesie Sancti Andree de omni iure suo semper. Quod si tu forte ad diem assignatum predictos morabetinos non reddideris, liceat mihi vel successorio meo amparare furnum

833. *Abreujat en mr, amb una tiulla.*

sine omni contradictione et tamdiu tenere donec predicti morabetini mihi vel successori meo in pace reddantur.

Facta carta ista XI° kalendas septembris, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LX° VIII°.

Signum (*signe*) magistri Seguini. Signum + Bernardi, capellani. Sig+num Arnaldi de Molins. Sig+num Petri de Sagarra.⁸³⁴ Sig+num Garcia Linz. Sig+num Berengarii de Portaspana. //⁸³⁵ Sig- (*signe*) num Guillelmi Ylerdensis episcopi. Signum (*signe*) Arnaldi, Ylerdensis prioris. Signum Guillelmi, Ylerdensis archidiaconi (*signe*). Signum (*signe*) Gombaldi, Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Martini, sacriste. Signum (*signe*) Petri de Aura. Signum (*signe*) Petri de Falcibus. Signum <(signe)> Olivarii. Signum <(signe)> Boneti de Avellana. Signum <(signe)> magistri Guidonis. Signum + Martini Guillelmi. Signum + Raimundi de Spolaçano. Signum (*signe*) Petri de Talladello. Signum (*signe*) Arnaldi de Acuta. Signum (*signe*) Petri de Gallinariu. Signum magistri Renaldi (*signe*). Signum (*signe*) Petri Ferrarii. Signum (*signe*) Petri de Cubellis. Signum Guillelmi de Sagarra (*signe*). Signum (*signe*) Guillelmi de Benaventi, prepositi Sancti Andree.

Arnaldus subdiachonus scripsit et hoc + fecit, cum litteris superius dampnatis.

495

1169, setembre, 1

Venda. *Ramon i la seva muller Maria venen a Pere d'Almussara i a la seva muller Marina un obrador que tenen a la ciutat de Lleida, a canvi de trenta morabatins. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC.0022, *Llibre Verd*, f. 302v (f. 264v). Al marge esquerre: "Venditio cuiusdam operatorii." Més avall: "Confrontationes ex oriente, occidente, etc."

a CASTILLÓN, 1991c, doc. 13, p. 154-155. Data: 1169, setembre, 1.

Curiosament, en aquest document, fet a la ciutat de Lleida, no sols es fa esment de l'any de l'encarnació de Crist, ans també del regnat del rei Alfons I de Catalunya i Aragó i del govern del comte Artau IV de Pallars Sobirà, que estigué al capdavant d'aquest comtat pallarès entre els anys 1167 i 1182. Cal dir que al *Llibre Verd*, per error potser de còpia, diu Arnau.

834. a: Segarra.

835. *Columna nova*.

[I]n Christi nomine. Ego Ramon et uxor mea Maria facimus scriptura venditionis vobis Pere de Almuçara⁸³⁶ et uxor tua Marina de uno operatorio quod habemus in Ylerda et terminamus eum ab oriente casas de Pere Peitavi⁸³⁷ et strata, ab occidente casas de Deuslo-salb, a meridie casas de Benet Roi, ab aquilone casas de nos comparatores. Quantum istas affrontationes includunt sic vendimus vobis ab integrum ad proprium alaudem, cum suo exio et regressio et cum omnia pertinentia sibi ab integrum, de fundis usque ad celum. Et recepimus //⁸³⁸ de vos precio placcabile XXX morabetinos. Et de ipso precio apud vos non remansit. Et est manifestum quod si nos venditores aut aliquis homo vel femina qui ista carta inquietaverit in duplo componat et non sit disrupta.

Hacta⁸³⁹ huiusmodi scriptura kalendas septembris, anno incarnationis Christi M^o C^o LX° VIII°, regnante Arnaldo, comiti in Palliars, et Yldefonsus rex in Arago.

Sig+num Ramon, sig+num Maria, qui hanc cartam fecimus et firmavimus et firmare testibus rogavimus. Sig+num Mascaro. Sig+num Guillelmum⁸⁴⁰ de Montlobar. Isti sunt testes.

Poncius scripsit et hoc (*signe*) fecit, die et anno quo supra, rogatus a suprascriptis auctoribus.

496

1169, novembre, 30

Establiment. *Guillem, bisbe de Lleida, juntament amb els clergues d'aquesta ciutat, dona a Calvet i a la seva muller Belasquita una fanecada i mitja de terra, al terme de Lleida, a Sant Hilari. Se n'esmenten les afrontacions. A canvi, han de donar cada any per Pasqua un cens de tres sous. Si la volen vendre o empenyorar ho han de fer saber abans al bisbe o als clergues de la seu, que tenen dret de fadiga.*

836. a: Petri de Almuzara.

837. Aquest Pere es devia dir realment Peire; provenia de Poitiers (aleshores Peitieus). a: Petro.

838. Columna nova.

839. a: Hec carta.

840. Sic. Guillelmi.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 337r-337v (f. 300r-300v). Al marge inferior: "Concessio cuiusdam petiæ terræ ad censum facta per episcopum et ecclesiam Illerdenses." Al foli 337v, amb escriptura cursiva gòtica: "La vinya que té mestre Yserm."

Hem trobat esmentats Calvet i la seva dona Belasquita en dos establiments més antics, amb relació a terres situades també a Sant Hilari (docs. 464 i 473). Cartografia: fig. 55.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Guillelmus Dei gratia Ylerdensis // episcopus simul et clerici Ylerdensis ecclesie donamus tibi Calvete et uxori tue Blasquite unam fanequatam et mediam de terra in termino Ylerde, videlicet ad Sanctum Ylarium et affrontat de una parte in terra Guillelmi de Aciscles, quam tenet de Sancta Maria, et de alia in terra de Vidal de l'Estela⁸⁴¹ et de Pere de Pugdefel, quam tenet similiter de Santa Maria, et de alia in terra de Guillelmi Pere Escuder et de alia in terra de Iohan Ortolan, quam tenet de Sancta Maria. Et donamus vobis ipsam terram sub tali conditione ut habeatis et possideatis eam⁸⁴² vos et omnis posteritas vestra in perpetuum et donetis vos et vestri annuatim nobis et successoribus nostris per censum in die Pasche III solidos denariorum de quale monete melius cucurrerit in Ylerda et si volueritis eam vendere vel inpignorare dicatis primum episcopo et clericis predictæ ecclesie et si ipsi voluerint vobis dare quantum alius homo habeant eam. Sin autem faciatis deinde voluntatem vestram de illa, salvo nobis et successoribus nostris predicto censu et dominio et faciat similiter quisquis eam unquam habuerit quod non possit eam alienare aliquo modo absque assensu et voluntate episcopi et clericorum sedis Ylerde.

Actum est hoc II kalendas decembris anno dominice incarnationis M° C° LX° VIII°.

Sig- (*signe*) num Guillelmi episcopi.

Sig- (*signe*) num Arnaldi⁸⁴³ scriptoris, qui hanc cartam scripsit.

497

[c. 1126-1169]

Donació. *Ramon Vita de Lluçars dona a Sant Vicenç de Roda un home anomenat Ényec, que vivia a la franquesa que té al castell de*

841. *Escrit: lestela.*

842. *Amb una correcció. Deia: eum.*

843. *Abreujat en a.*

Lluçars. El dona amb els seus fills, Pere i Martí, i amb tot allò que tenen. Fa aquesta donació per la seva ànima i per haver actuat malament contra el bisbe.

[A] Original perdut.

B* ACL, Fons de Roda, Cartoral Major de Roda, RC_0018, f. 12v. Amb l'epígraf, escrit amb tinta de color vermell: "[De homines] quos dedit Ramon Vita Sancto Vincentio. XI." Esvanit, amb algun forat; gairebé il·legible.

C BC, ms. 729, PASQUAL, *Sacrae antiquitatis Cataloniae Monumenta*, vol. 8, f. 138r (p. 285). Regest.

D BRAH, Col·lecció Abad Lasierra, vol. 15, doc. 11.

a YELA, 1932, p. 153. Resum.

b IGLESIAS, 1991, p. 140.

c BOIX, 2005, doc. 613, p. 380. Data: [v. 1074].

d GRAU, 2010, doc. 323, p. 513-514. Data: [segles XI-XII].

És molt difícil de datar aquest document. D'una manera molt aproximada proposem una datació entre els anys 1126 (-1129), dates en què es fa esment d'un home anomenat Bernat Martí (doc. 273, "Bernard Martin"), i l'any 1169, data en què trobem mencionat Ramon de Lluçars (doc. 492, "Raimundi de Lozars"). Boix no justifica el motiu pel qual el data l'any 1074.

I[n Dei] nomine. Ego Raimundus Vita de Loçars facio donatio[ne domino Deo et Sancti] Vincentii de Rota de unum meum hominem quem abeo [de mea francheça, in castro Loçares, pronominato Ennecho, cum fi]liis suis Petro [et Martino. Mitto istos homines apud quantum] habent aut [augmentare potuerint], ut nullus [alius] homo [non habeat in eis potestate per distringere] nec per mandare, ni[si Sanctus Vincentius, extra oste quod] non faciant. [Ad ego Raimundus facio ista [carta scribere] propter remedium anime mee vel [paren]tum [meorum, et] per culpas que habebam contra episcopum, propter hoc mitto istos homines in domum Sancti Vincentii.

Et sunt inde testes Ber[nard] Martin et Mir Dac +.

498

1170 (1171), gener, 6

Establiment. *Guillem, bisbe de Lleida, juntament amb els clergues de la seu d'aquesta ciutat, dona en establiment a Ramon Oliver una peça de terra situada al terme de Lleida, a la partida de Vallcalent. Ramon Oliver té l'obligació de donar cada any, el dia de Pasqua, cinc sous. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és una espona que hi ha a sobre del braçal. El bisbe i els clergues es reserven el dret de fatiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 339v (f. 302v). Al marge superior, a l'esquerra: "Concesio cuiusdam petiæ terræ ad censum sitæ in Vallcalent, facta per episcopum et ecclesiam Illerdenses." Més avall, en escriptura cursiva gòtica: "Non inuenio", "Instrumentum cuiusdam trocii terre a Valcalent".

El datem l'any 1170, sense aplicar el còmput florentí, encara que no neguem pas la possibilitat que fos escrit l'any 1171; és més probable en els documents, com aquest, que foren escrits a Lleida. D'altra banda, no va poder ésser fet els idus de gener de l'any 1178, atès que en aquesta data el bisbe Guillem Pere ja havia mort. Cartografia: figs. 5, 62.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus quod ego Guillelmus Dei gratia Ylerdensis episcopus simul et clerici Ylerdensis ecclesie donamus tibi Raimundo Olivarii et progeniei tue unam peciam terre in termino Ylerde, videlicet in Valle Calente, sub tali conditione ut tu et tui detis nobis et successoribus nostris per censum annuatim in die Pasche V solidos⁸⁴⁴ denariorum de quali monete melius currerit in Ylerda et si volueritis vendere vel inpignorare dicatis primum episcopo vel clericis prefate ecclesie X diebus antea et si voluerimus retinere per quantum alius hab<e>amus. Sin autem faciatis inde voluntatem vestram salvo predicto censu et non eligatis alium patronem vel seniore nisi nos et successores nostros in perpetuum. Affrontat ipsa terra de una parte in ipsa sponda que est super braçal sicut aquam vertit et de alia in honore Sancte Marie quam tenet Pontius de Valseguer, de alia in terra quam tenet de Sancta Maria Petrus Quelm et Guillelmum⁸⁴⁵ Pellicer et de alia in honore quem tenet Alegret de Sancta Maria.

Anno incarnationis Domini est factum hoc M C LXX, VIII idus ianuarii.

Sig- (*signe*) num Guillelmi Ylerdensis episcopi. Sig- (*signe*) num Arnaldi prioris. Signum Raimundi⁸⁴⁶ Ylerdensis archidiaconi. Signum <(signe)> Petri prioris. Signum <(signe)> Petri de Aura. Signum <(signe)> Boneti. Signum <(signe)> Olivarii. Signum <(signe)> Guillelmi de Salvanac. Signum <(signe)> Martini Guillelmi. Signum <(signe)> Petri de Cubels //⁸⁴⁷

Sig- <(signe)> num Petri Guillelmi Ylerdensis canonici qui scripsit rogatus quo supra.

844. *Abreujat en sol.*

845. *Sic.*

846. *Abreujat en R.*

847. *Columna nova.*

1170 (o 1171), febrer, 20

Donació vitalícia. *Guillem, bisbe de Lleida, d'acord amb la comunitat de canonges de la seu d'aquesta ciutat, dona a Pere de Talladell l'almúnia que té a l'espona de Vallcalent. Mentre visqui podrà gaudir de l'ús de les seves terres, a canvi que la reconstrueixi, la treballi i aconseguixi que millori. No la pot vendre ni empenyorar. Un cop mort, retornarà a la seu de Lleida.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 216r (175r). Al marge dret: "Donatio cuiusdam almunia facta per episcopum ad favorem Petri de Tallatello." Més amunt i escrit amb escriptura cursiva gòtica: "Donatio facta ab episcopo Ilerdense et capitulo Petro de Taltauy, de Valle Calent, cum decimis et primiciis, nomine pectorie."

Datem aquest document l'any 1170, encara que no podem pas descartar que fos escrit a l'inici de l'any 1171. Cal tenir present que això és més probable en els documents, com aquest, que foren escrits a Lleida. Cartografia: fig. 62.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus hanc cartam audientibus quod ego Guillelmus Dei gratia Ylerdensis episcopus cum assensu et voluntate fratrum nostrorum Ylerdensis ecclesie clericorum, dono tibi Petre⁸⁴⁸ de Tallatello almuniam quam habemus in ipsa sponda de Valle Calente, cum omni nostro alodio quod illi adiacet, excepto illo quod cum scriptura aliis donavimus. Hanc inquam donationem facimus tibi sub hanc conditionem ut prefatam almuniam rehedifices et alodium bene excolas et meliores et habeas omnibus diebus vite tue, cum decimis et primiciis eiusdem. Ita tamen quod non liceat tibi vendere, inpignorare, donare vel aliquo modo alienare, set post mortem tuam, cum omni integritate et melioratione predicte ecclesie sine omni contradictione et impedimento remaneat.

Actum est hoc X^o kalendas marcii, anno dominice incarnationis M^o C^o LXX°.

Sig- (*signe*) num Guillelmi episcopi. Signum (*signe*) Raimundi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Petri prioris. Signum (*signe*) Petri de Aura. Signum <(*signe*)> Boneti. Signum (*signe*) Olivarii. Signum + Guillelmi de Salvaniaco. Signum + Martini Guillelmi. Signum (*signe*) Petri de Cubels. Signum (*signe*) Petri de Tonaria, archiadoconi.

Signum (*signe*) Arnaldi scriptoris qui hanc cartam scripsit.

848. Sic.

500

1170, abril, 8. Lleida

Evacuació. *Guerau de Jorba, la seva muller Saurina i llur fill, Guillem d'Alcarràs, donen al bisbe de Lleida i als clergues de la seu els delmes d'Alcarràs, de Montagut, de Raimat i de Sudanell. Pel fet de cobrar aquests delmes havien quedat sota l'interdicte eclesiàstic emès pel bisbe.*

- A* ACL, LP_01418 (signatura antiga: calaix 125, carpeta 1, pergami 62). Pergami amb alguns plecs, algun trenc i alguna taca poc importants. Mides: 20,5 cm per 29 cm. Escripura carolina ben arrengrada. Al revers: "Carte Geraldus de Jorba", "Diezmos Alcarras, Montagut. Pabordias".
- B ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 81r (f. 39r). Al marge dret: "Desimarum restituito de Alcarras, Montagut, Raymat et Sudanell, facta per Geraldum de Jorba."

Cartografia: figs. 23 i 51.

In Christi nomine. Ad noticiam omnium⁸⁴⁹ hominum volumus pervenire qualiter ego Geraldus de Iorba et uxor mea Saurina et filius meus Guillelmus de Alcharraz⁸⁵⁰ desemparamus et relinquimus et cum presenti scriptura tradimus omnes decimas in integrum de Alcharraz, de Montagut, de Raismad et de Zudanel⁸⁵¹ et terminis eorum Deo et Beate Marie, et Guillelmo episcopo Hylerdensis sedis et conventui clericorum illius pro quibus nos et predicta castella diu fuimus sub interdicto et sententia iam dicti Ylerdensis episcopi, preter donacionem quam fecit nobis predictus episcopus de decimis de Zudanel, cum scriptura, ita tamen quod cum requisiti fuerimus de predictis decimis de Zudanel ab episcopo vel a clericis prefate sedis faciamus eis directum. Supradictas autem decimas ita relinquimus et tradimus sicut iam dictum est, salvo iure debiti nostri quod episcopus nobis debet et ecclesiarum predictorum castellorum et convenimus et promittimus Deo et Beate Marie semper virgini et prefato episcopo et conventui clericorum Ylerdensis sedis quod nunquam erimus auctores vel garentes de predictis decimis castellanis predictorum castellorum. Et hoc totum quod superius scriptum est facimus pro salute animarum nostrarum per bonam et rectam fidem et sine malo ingenio concedimus et tenebimus.

Actum est hoc apud Ylerdam, VI idus aprilis anno dominice incarnationis M° C° LXX°.

849. B: cunctorum.

850. B: Alcharraç.

851. B: de Raymat et de Çudanel.

Si quis hoc infringere attemptaverit indignacionem omnipotentis Dei incurrat et quandiu in hac malicia perseveraverit anathematizatus permaneat. Sig+num⁸⁵² Geraldi de Iorba, sig+num Saurine uxoris eius. Sig+num Guillelmi de Alcharraz, qui hoc totum laudamus atque firmamus et testes firmare rogamus. Sig+num Petri de Podio Viridi. Sig+num Guillelmi de Cervaria iunioris. Sig+num Berengarii de Boxados. Sig+num Gonbaldi de Benavent. Sig+num Bernardi de Albepin. Sig+num Bernardi de Porta Rei. Sig+num Geralde filie Geraldi de Iorba. Sig+num Raimundi d'Albion.⁸⁵³ Sig+num Carbonelli monachi Populetensis.

Signum (*signe*) Arnaldi scriptoris qui hanc cartam scripsit.

501

1170, maig, 10

Confirmació. *Guillem, bisbe de Lleida i de Roda, confirma a l'església de Roda les donacions que va rebre dels seus predecessors, Ramon Dalmau, Ponç, Ramon, Pere, Gaufred i Ramir. S'esmenten les cessions fetes a Troncet, a Muro de Roda, a la vall de Benasc, d'un alou a Rialb, de l'església de Sant Martí d'Aguilaniu, de la vall de Sant Vicenç, del capmàs de Martí Domènec, de drets a Fonts i de les esglésies de Santa Maria de Montsó, de Benavent, d'Aguijar, de Perarrua, de Bessians i de Pui de Cinca (o Puidemoros).*

[A] Original perdut.

B* ACL, Fons de Roda (carpeta 1, núm. 3).

C ACL, Fons de Roda (carpeta 1, núm. 4). Parcial.

D ACL, Fons de Roda. Quadernet del segle XVIII (carpeta 23).

a CASTILLÓN, 1994, doc. 21, p. 95. Transcripció parcial.

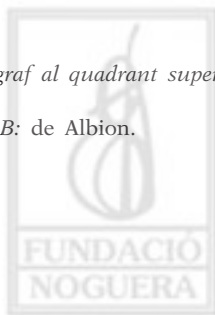
b CASTILLÓN, 1997, doc. 4, p. 23. Transcripció parcial. Ex D.

c GRAU, 2010, doc. 263, p. 475-477. Data: 1170, maig, 10.

Encara que el document que ha arribat fins a nosaltres consti que fou fet l'any 1070, atès que fa esment del rei Alfons I de Catalunya i Aragó (1162-1196), ha d'ésser de l'any 1170. A més, com assenyala Núria Grau, en la transcripció parcial de C s'esmenta la data de 1170. Tot i que no sigui gaire probable, tampoc es pot descartar totalment la possibilitat que fos fet el 15 de maig de 1176. Adonem-nos que, posteriorment, també signaren aquest document de confirmació els bisbes Berenguer (1177-1192), Gombau de Camporrells (1192-1205), Berenguer

852. *Amb un punt autògraf al quadrat superior dret. També en totes les altres signatures.*

853. *Escrit dalbion. En B: de Albion.*

d'Erill (1205-1235), Pere d'Albalat (1236-1238) i Ramon de Siscar (1238-1247).
Cartografia: fig. 39.

Quoniam⁸⁵⁴ ea que in presentia hominum fiunt facile propter labencium temporum momenta ab hominum labuntur memoria, ea que perpetua memoria reservari debent oportet scripto diligenter comendari. Id circo, ego, Guillelmus⁸⁵⁵ Dei ordinatione Ilerdensis ac Rotensis ecclesia episcopus, non immemor quomodo in eiusdem ecclesia gremio a puero pie nutritus ac studio se educatus fuerim a dilectis filiis et fratribus Rotensibus, pro stabilitate et melioratione domus sua obnixè exoratus paterna sollicitudine, postulacionibus eorum pie adquiescens atque ex animo eis subvenire gestiens, annuo et confirmo in perpetuum canonicis in penominata Rotense ecclesia regulariter degentibus, presentibus et sucesoris, omnes donationes predecesorum meorum, dompni videlicet Raimundi Dalmacii, Ponticii ac beate memorie Sancti Raimundi, Petri quoque et Gaufridi episcoporum et dompni Ranimiri regis, que ab eis sunt collate communi utilitati cellario scilicet eorum atque vestiario queque illi actenus posederunt et tenuerunt. Exemplo itaque eorum edoctus, annuo et confirmo eis ecclesiam de Tronceto cum omnibus suis pertinentiis quas hodie habet et in futurum adquiserit, cum quarta parte decimarum, primiciarum et defunctionum eiusdem ecclesia. Similiter dono et confirmo eis ecclesiam de Mur Mayor, cum omnibus suis pertinentiis, cum quarta parte decimarum, primiciarum et defunctionum eiusdem ecclesie et villam cum omnibus suis pertinentiis et usaticis excepta precaria regia et unum excusatum quem habeo in Font Porcel. Ideo quoque huic donacioni quartam partem decime agrorum quam m[...] contingit totius archidianatus de Benascho, cum quarta parte decimarum, primiciarum, defunctionum ecclesia de Liri et Eresue. Dono etiam eis omnem alodium quod habeo in Rialbo, ecclesiam quoque Sancti Martini de Aquilanido, cum omnibus suis pertinentiis quas hodie habet et in antea adquisierit, cum quarta parte decimarum, primiciarum et defunctionum eiusdem ecclesie et illam vallem que dicitur vallis Sancti Vicentii totam ab integro. Et totum alium alodium quod ibi habent et habere debent cum caputmanso Martini Domingo, sicut predictus dompnus Raimundus Dal-

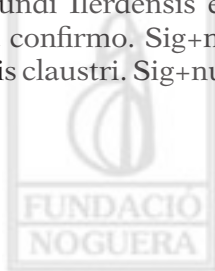
854. *A l'inici de B*: Copia de un instrumento original o pergamino que se halla en el Archivo de esta Santa Iglesia de Roda, y fue concedido por el memorable ilustrísimo señor Guillermo Pérez, digníssimo obispo de esta sede y el último que residió en ella, singular bienhechor de la misma.

855. *B*: Guillelmus.

macii dono et scripto perpetuo eis habendum concessit, annuo et confirmo ut iure hereditario possideant canonici Rotenses excepta episcopali cena. Dono eis et concedo medietat[e]m alodii quod habeo in Fontes, ecclesiam etiam cum suis per[t]inentiis quas hodie habet et in futurum adquisierit, cum quarta parte decimarum, primiciarum et defunctionum eiusdem ecclesie ut perpetualiter habeant et possideant excepta episcopali cena et dominio castri. His ita perpetualiter concessis reddo etiam prefatis fratribus et filiis Roten[sibus] ecclesiam Sancte Marie de Montson, quam per manum illorum tenebam et contra suam voluntatem stabilieram. Annuo et confirmo ut habeant et possideant cum omnibus suis pertinentiis quas hodie habet et in futuro adquisierint, sicut dompnus Raimundus Dalmacii dono et scripto eis habendam concedit, preter quartum et cenam et placita episcopalia. Reddo quidem eis similiter omne alodium quod fuit Raimundi Guillelmi et dompni Brocardi, sicut in testamentis eorum continetur. Confirmo etiam eis illos excusatos singulos in singulis villis, sicut in alia carta continetur et quos in presentiarum habeo et quos in futurum concedente Deo consequi poterò, ut semper in Adventu Domini et in Quadragesima honorifice piscibus reficiantur. Dono quidem eis quartam partem decimarum, primiciarum et defunctionum ecclesie de Benabent, sicut in alia carta continetur. Vestuario quoque eorum hec donando in perpetuo \adiicare/ curavi quartam partem decimarum, primiciarum et defunctionum ecclesie de Aguilar, et quartam partem decimarum, primiciarum, defunctionum ecclesia de Perrarua et de Bessens, et quartam partem decimarum, primiciarum, defunctionum de Pui de Cincha. Hec omnia superius scripta et nominata dono et bonamente annuo et donata confirmo fratribus meis presentibus et futuris canonicè viventibus in ecclesia Sancti Vincentii de Rota. Si quis autem succesorum meorum hec dona et hanc confirmationem irrumpere temptaverit ex autoritate Dei, Patris et apostolorum Petri et Pauli, et nostra sub anathematis [sen]tentia indissolubiliter vintiatur.

Sig+num Guillelmi Dei gratia Ilerdensis episcopi. Sig+num Berengarii Ilerdensis atque Rotensis episcopi et abbatis Mo[nti]s Aragonis. Ego Gombaldus, Ilerdensis et Rotensis episcopus confirm[o e]t hoc sig+num facio. Ego Berengarius, Ilerdensis et Rotensis electur confirmo et hoc sig+num facio. Sig+num Petri Ilerdensis episcopi, qui subscribo, salvis composicionibus super ecclesiam de Montsone. Signum fratris Raimundi Ilerdensis et Rotensis electi, qui omnia suprascripta laudo et confirmo. Sig+num Petri Rotensis prioris. Sig+num Guillelmi, prioris claustrii. Sig+num Raimundi de Benabent,

archidiaconi. Sig+num Raimundi, Ilerdensis archidiaconi. Sig+num Raimundi de Stada, archidiaconi. Sig+num Guillelmi sachriste. Sig+num Guillelmi de Meitat. Sig+num Raimundi Petri. Sig+num Bernardi, prioris Sancti Andree. Sig+num Raimundi cappellani. Sig+num Odonis elemosinariii. Sig+num Petri Tutele. Sig+num Raimundi de Benasch. Sig+num Bernardi de Cornutela. Sig+num Sancii. Sig+num Arnaldi de Collo. Sig+num Raimundi de Barrabes. Sig+num Guillelmi de Erdao. Sig+num Raimundi de Bellester. Sig+num Bernardi de Abellana. Sig+num Petri Brun. Sig+num Arnaldi de Urue.⁸⁵⁶ Sig+num Benedicti. Sig+num Martini. Sig+num Berengarii. Sig+num Raimundi de Coma. Sig+num Amati.

Ego, Arnaldus, canonicus prefati pontificis, iusu hanc cartam scripsi et hoc sig+num feci anno dominice incarnationis millesimo <centesimo> septuagessimo, sexto idus maii, luna vigesima tertia, regnante Ildefonso rege in Aragon, in Suparb, in Ripacurcia, marchio Derthose et Illerde.

502

1170, juliol, 25

Evacuació. *Guilla, muller de Berenguer Dalmau, i el seu fill Berenguer renuncien a rebre els delmes de Castellots (municipi de les Borges Blanques) i del seu terme, tal com Dalmau ja va renunciar en favor de la seu de Santa Maria de Lleida i els seus clergues, en fer el testament on es concretaven les seves darreres voluntats. A més, es comprometen a no donar suport al castlà d'aquest castell, si aquest vol cobrar aquests delmes.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LP_02446 (signatura antiga: calaix 217, núm. 7334). Pergamí en bon estat de conservació, tot i que té un forat al mig i a la part superior. Mides: 20,5 cm per 15 cm. Escriptura carolina. Trasllat de l'any 1196. Al revers: "Guilla Dalmau e Berenguer son fill tornen totes les dècimes de Castellots a Déu y a la Verge Maria de la seu, com son marit fey en son testament", "Hec est carta de Castellotis", "Pro decima de Castellots", "[...] instrumentum est translatum originale [...] inter instrumenta publica facientia pro decimis de Castellots".

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 218r-218v (f. 177r-177v). Al marge dret: "De ecclesia de Castellotis." A sota: "Restitutio omnium decimarum de Castellotis facta ecclesiae Ilerdensis."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 9, p. 312-313. Data: 1170, juliol, 25. Ex C.

856. *Potser Uruz.*

In⁸⁵⁷ Christi nomine. Ad noticiam omnium hominum volumus pervenire qualiter ego Guilla, uxor Berengarii Dalmacii,⁸⁵⁸ et Berengarius, filius meus, desemperamus et relinquimus et libere tradimus cum presenti scriptura omnes decimas in integrum de Castellotz et de terminis eius, sicut Dalmacius⁸⁵⁹ eas desemperavit et sine ulla retencione⁸⁶⁰ relinquit ad [suam ult]imam voluntatem, quando fecit suum testamentum Deo et Beate Marie et Guillelmo, Ylerdensis sedis episcopo, et conventui clericorum [illius. Pro] quibus nos et predictum castrum diu fuimus sub interdicto et sententia iam dicti Ylerdensis episcopi. Supradictas autem decimas ita relinquimus et tradimus, sicut iam dictum est, et convenimus et promittimus Deo et Beate Marie semper Virgini et prefato episcopo et conventui clericorum Ylerdensis sedis, quod nunquam erimus garentes vel auctores de predictis decimis castellano de predicto castello. Et hoc totum quod superius scriptum est facimus pro salute animarum nostrarum per bonam et rectam fidem et sine malo ingenio, concedimus et tenebimus.

Actum est hoc VIII kalendas augusti, anno dominice incarnationis M° C° LXX°.

Si quis hoc infringere atemptaverit indignacionem omnipotentis Dei incurrat et quandiu in hac malicia perseveraverit⁸⁶¹ anatematizatus⁸⁶² permaneat.

Sig+num Guilla. Sig+num Berengarii, qui hoc totum laudamus et firmamus et testes firmare rogamus. Sig+num Arnaldi de Frexaned. Sig+num Raimundi de Solanellas. Sig+num Berengarii dez Taliatell.⁸⁶³ Sig+num Berenger Ferre. Sig+num Berengera. Sig+num Ermesen.⁸⁶⁴

Signum (*signe*) Arnaldi, scriptoris, qui hanc cartam scripsit.⁸⁶⁵

857. *En B, abans*: Hoc est translatum [fi]deliter factum IIII nonas augusti sub anno Domini M C XC VI.

858. C: Dalmatii.

859. C: Dalmatius.

860. C: retencione.

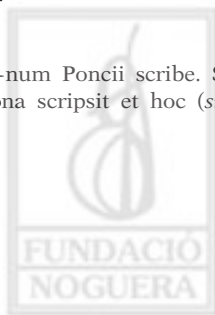
861. *Segons C*.

862. C: anathematizatus.

863. a: Destaliatel.

864. C: Ermessen.

865. *En B, al final*: Sig+num Poncii scribe. Sig+num Iohannis de Ager, testes huius translati. Petrus de Gissona scripsit et hoc (*signe*) fecit. Hoc est transcriptum. Originale habet sacrista.

503

1170, agost, 6 (o juliol, 25)

Venda. *Ramon d'Aler i la seva cunyada Maria venen a Arnau de Pallerol i la seva muller Anglesa unes cases situades a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Gili, per vint-i-un sous i tres diners. Se n'esmenten les afrontacions, dues de les quals són carrers.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 371v-372r (f. 334v-335r). Al marge inferior: "Venditio domorum."

La data conté un error atès que fa esment alhora dels idus i de les calendes. Hem datat el document com si hagués estat escrit a vuit dels idus d'agost. En el cas que hagués estat fet a vuit de les calendes d'aquest mes, hauria estat escrit el dia 25 de juliol. Cartografia: fig. 55.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Ramon d'Aler⁸⁶⁶ et cognata mea Maria, per me et per meos, vendo tibi Arnald de Pallerol et uxor tua Englesia et progeniei vestre et cui mandaveritis unas meas casas que est⁸⁶⁷ in civitate Ylerde, in parrochia Sancti Gili, per XXI solidos et III diners et habet cum casas affrontationes de II^{as} partes carreras publicas et de alia parte Arnald de Pallerol et de alia parte Ramon Pere de Cubels. Et quantum continetur in istis affrontationibus et isti termini ambiunt sic vendimus vobis iam dictas et vestras predictas casas per precium iam dictum in vestro dominio et proprio alodio ad omnes vestras voluntates faciendas in perpetuum. Et sic de nostro iure // in vestro tradimus et convenimus vobis esse garens omnibus hominibus preter potestate terre. Et si quis homo ad dirrumpendum venerit non valeat vindicare set vobis in duplo componat cum omni melioratione.

Ac ista⁸⁶⁸ carta VIII idus kalendas⁸⁶⁹ augusti, anno incarnationis domini M^o C^o LXX°.

Sig+num Ramon d'Aler⁸⁷⁰ et cognata mea Maria, qui ista carta mandavimus scribere et a testes firmarique rogo. Sig+num Pere Buivas.⁸⁷¹ Sig+num Ramon Malferit. Sig+num Guillelmi⁸⁷² de Casaltrons. Sig+num Iohan Ferrer.

Petrus scripsit et hoc signum (*signe*) fecit.

866. *Escrit: daler.*

867. *Sic.*

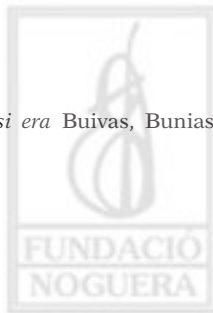
868. *Sic.*

869. *Sic.*

870. *Escrit: daler.*

871. *És difícil de saber si era Buivas, Bunias o Buinas.*

872. *Abreujat en G.*

504

1170, setembre, 2

Esponsalici. *Ramon Anglès rep com a esposa Ramona i li dona, arran de l'esponsalici, cent morabatins lupins o aiadins. A més, estableix que li cedeix la meitat dels béns per a després de la seva mort.*

A.* ACL, LP_04016 (signatura antiga: calaix 044, paquet 1, pergamí 02). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 17 cm per 12 cm. Escripura carolina, feta amb cura. Al revers: "Sponsalicio."

Podem assenyalar l'existència d'aquest "Ramundus Anglicus" o "Ramundi Angles", que ben segur que era un anglès, plausiblement arribat arran de la conquesta de la ciutat de Lleida, l'any 1149. De fet, ja s'ha assenyalat que hi hagué una important arribada d'anglesos a la ciutat de Tortosa, en el moment de la seva conquesta (VIRGILI 2009). Aquest historiador fa esment que a Tortosa hom pot documentar, per exemple, Gelabert Anglès, el seu germà Teobald, que era membre del capítol de la seu de Tortosa, Godafred Flamenc (o Anglès), Osbert Anglès, Joan Anglès i Pere de Gal-les.

Legalis est ordo et antiqua consuetudo ut coniugium non fiat sine dote et sine sponsalitione. "Et ideo relinquet homo patrem \et/ matrem suam et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una".⁸⁷³ Et in alio loco dicit apostolus "viri diligite uxores vestras sicut Christus dilexit ecclesiam".⁸⁷⁴ Et ideo ego Ramundus Anglicus in Dei nomine accipio uxorem nomine Ramunda, et dono illi et trado in sponsalitione C morabetinos bonos lobinos et aiars. Et hanc illos, post mortem meam in medietate omnium mearum rerum in honore et in avere per sponsalitionem omni sue voluntati facere in vita et in morte sine omni suo inganno.

Facta ista carta sponsalitionis in mense septembris, IIII° nonas, anno incarnationis Domini⁸⁷⁵ millesimo C^o LXX°.

Sig+num Ramundi Angles, qui hanc cartam firmo et laudo et ad testes firmare rogo. Signum+ Arnaldi⁸⁷⁶ de Valseguer. Signum+.⁸⁷⁷ Signum+ Willelmi de Laridorta.

Sig- (*crismó*) num Iterii qui scripsi ut supra.

873. *Epístola als d'Efes*, 5, 31.

874. *Epístola als d'Efes*, 5, 25.

875. *Abreujat en d, amb una titlla.*

876. *Abreujat en A.*

877. *Després hi ha un espai en blanc.*

505

1170, octubre, 1

Venda. *Cidalquer ven a Martí de Pina i a la seva muller Maria una terra situada al terme de Lleida, més enllà del portal de Montsó, prop de les Eres, pel preu de setze sous. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és un carrer i dues coincideixen amb un braçal.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 359v (f. 322v). Al marge inferior: "Venditio cuiusdam terræ in terminio Illerdæ pro sexdecim solidis."

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis presentibus et futuris quod ego Cidalcher, per me et per meos, vendo tibi Martino de Pina et Marie uxori tue et omni progeniei vestre unam terram que est in termino Ylerde ultra portam de Montson, prope Areas et affrontat de una parte in carrera, de alia in braçal, de alia similiter in braçal, de alia in terra Sancte Marie sedis. Quantum predictæ affrontationes includunt cum exitibus et regressibus et suis meliorationibus sic vendo per me et per meos vobis et omni posteritati vestre per XVI solidos et de meo in tuo dominium mittimus franchum et liberum ad omnem voluntatem vestram facere in perpetuum et convenio per me et per meos vobis et vestris esse guarens de predicta terra de omnibus hominibus excepto rege terre.

Facta ista carta in die kalendas octobris, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX°.

Sig+num Cidalcher, qui hoc laudo et firmo firmarique rogo. Sig+num Aabib. Sig+num Iuceph d'Oscha.⁸⁷⁸ Sig+num Raimundi d'Aguilar.⁸⁷⁹ Sig+num Dominici. Sig+num Petri Nigri.

Arnaldus presbiter scripsit et hoc signum (*signe*) fecit.

506

1170, octubre, 4

Venda. *Esteve d'Alcanícia (o Alcanís) i la seva muller Maria, juntament amb llurs fills, Joan i Sança, venen a Arnau d'Espolaça i a les seves filles, Eldiarts i Maria, unes cases situades a la Suda de la ciutat de Lleida pel preu de trenta-cinc sous de diners jaquesos.*

878. *Escrit:* doscha.

879. *Escrit:* daguilar.

Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és la muralla de la Suda.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 283v (f. 245v). Al marge esquerre: "Concessio domorum ad censum."

a LLADONOSA, 1970, doc. 2, p. 121. Data: 1170, octubre, 4. Lleida.

b CASTILLÓN, 1991c, doc. 15, p. 155. Data: 1170, octubre, 4.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus quod ego Stephanus de Alcanicia et uxor mea Maria, cum filiis nostris, vendimus vobis Arnaldo de Spolaçano et Eldiartz⁸⁸⁰ et Marie, filie eius, ipsas nostras casas que sunt in civitate Ylerda, videlicet in ipsa Çuda, per XXX^a V solidos⁸⁸¹ denariorum Iaccensium, et affrontant de una parte in murum de Çuda, et de alia in carrera, et de alia in casas de Geral Gasch, et de alia in casas de Stephano Ferrario. Sicut his affrontationibus includuntur sic vendimus vobis ipsas casas cum exitu et introitu suo, per predictum precium, sub tali conditione ut habeatis et possideatis eas libere ad faciendas plenarie omnes voluntates vestras et convenimus vobis eas facere contra omnes homines, excepta potestate terre.

Actum est hoc IIII nonas octobris, anno ab incarnatione Domini M° C° LXX°.

Sig+num Stephani, sig+num Marie, sig+num Iohannis, sig+num Santia, filii eorum, qui hanc cartam mandaverunt scribere et firmaverunt et testibus firmari rogaverunt. Sig+num Guillelmi //⁸⁸² Raimundi. Sig+num Guillelmi, abbatis. Sig+num Salvatoris de Çuta. Sig+num Petri de Podio Fidele, isti testes sunt.

Sig+num Arnaldi, scriptoris, qui hanc cartam scripsit.

507

1170, desembre, 26. Roda d'Isàvena

Acord. *El bisbe Pere (Tarroja) de Saragossa, juntament amb els canonges de Sant Salvador, i el bisbe Guillem de Lleida i de Roda, juntament amb els canonges de Roda, acorden que si hi ha un enfrontament entre el bisbe de Saragossa i algun dels canonges d'aquesta*

880. a: Eldiarte.

881. Abreujat en sol. La primera X és molt esvanida.

882. Columna nova.

ciutat o bé entre el bisbe de Lleida i Roda i algun dels canonges de Sant Vicenç de Roda d'Isàvena, el canonge que s'enfronti amb el seu bisbe es pot refugiar en l'altre capítol, fins que no es resolgui la qüestió. També, d'una manera fraternal, ha de fer-se saber la mort d'un canonge, celebrar un ofici plenari per la seva ànima i donar menjar i beure a un pobre, tal com se sol fer.

[A] Original perdut.

B ALS, Cartulario de San Salvador.

a CANELLAS, 1989, vol. 1, doc. 411, p. 238-239.

b* GRAU, 2010, doc. 265, p. 477-478. Regest. Data: 1170, desembre, 26.

508

1170, desembre, 27. Roda d'Isàvena

Donació reial. *Alfons [I de Catalunya i Aragó] dona als canonges de Sant Vicenç de Roda el castell i la vila de Montearruego (indret situat al nord de Berbegal, municipi de Lluçanès) i cent sous anuals dels que rep a Montclús. A més, confirma a la canònica de Roda el delme de la Ribagorça i de tot el bisbat, tal com ja havia estat concedit pel rei Sanç. Es feren aquestes concessions arran de la petició feta pel monarca als canonges de Roda perquè lliuressin el cap de sant Valeri a la seu de Saragossa.*

[A] Original perdut.

B ALS, Cartulario grande de San Salvador, doc. 32, f. 28. Còpia del segle xiv.

a CARRILLO, 1615, fol. 138.

b ARRUEGO, 1653, p. 683-686.

c RISCO, 1859, doc. 5, p. 421-424.

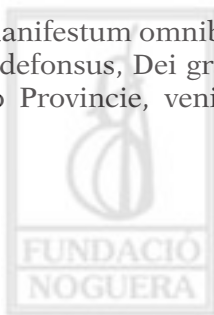
d CANELLAS, 1989, doc. 409, p. 237-238.

e* SÁNCHEZ, 1995, doc. 99, p. 160-162. Data: 1170, desembre, 27. Roda.

f GRAU, 2010, doc. 266, p. 478. Regest. Data: 1170, desembre, 27. Roda. Resum.

Aquest document és molt interessant en molts aspectes. Volem destacar el fet que es digui, sobre el castell i la vila de Montearruego, "sicut unquam melius habuit suos terminos in tempore christianorum et sarracenorum". Aquesta frase ens mostra que eren conscients que hi podia haver una continuïtat, pel que fa als límits, entre allò que hi havia abans i després de la conquesta cristiana. De fet, és una realitat que hem pogut demostrar molts cops a partir d'altres fonts d'informació.

In Dei nomine. Sit manifestum omnibus hominibus presentibus atque futuris quod nos Ildefonsus, Dei gratia rex Aragonum, comes Barchinonensis, marchio Provincie, venimus ad ecclesiam Sancti

Vincentii de Rota et fuerunt ibi nobiscum venerabilis Guillelmus⁸⁸³ Barchinonensis episcopus et Petrus Cesaraugustanus episcopus et atque Arnaldus Mironis comes Pallearensis et filius eius Raymundus Pallearensis et Berengarius de Antenza et Raymundus de Eril et Guillelmus⁸⁸⁴ de Alcarraz et Raymundus de Artusella, Michael Sanz de Cesaraugusta et Dado⁸⁸⁵ de Alcala et Petrus de Sancto Vincentio et Raymundus de Munell et Guillelmus⁸⁸⁶ de Benavent et Bernardus de Meitat, pluresque alii nobiles viri. Et ibi festum Nativitatis Domini celebravimus et quesivimus a Guillelmo⁸⁸⁷ Petri episcopo Ilerdensi eiusdem loci et a fratribus suis canonicis caput beatissimi Valerii ut illud ad honorem Dei et ecclesie Cesaraugustane, que caput totius regni nostri est et cui pastoraliter et corporaliter olim prefuit, spiritualiter quoque praesset, quod nobis profusis lacrimis, spontanea cum et non coacta voluntate, magna quoque nostra precum instantia tradiderunt. Quod nos propriis manibus, per manus ipsorum suscipientes, ad ecclesiam Cesaraugustanam per Petrum eiusdem civitatis episcopum transmisimus. Postulavimus quoque a predicto Ilerdensi episcopo et fratribus suis translationem beati corporis Raimundi episcopi olim eiusdem loci, in presentia nostra fieri, quod nostris precibus predictorumque magnatorum curie et aliorum multorum qui nobiscum aderant, factum est die Sancti Iohannis apostoli et evangeliste. Ob predictas igitur causas de divina misericordia confidentes, pro remedio anime nostre omniumque parentum nostrorum puro cordis, affectu et sincera in Domino voluntate, damus atque concedimus, in perpetuum, domino Deo et Sancto Vincentio Rotensi castrum et villam de Monte Rubeo, quod est inter Berbegal et Fornels, cum ecclesiis suis, ex integro, et cum omnibus terminis teneçonibus suis, heremis et populatis, cum introitibus et exitibus suis, cum aquis et pascuis et lignis et decimis et primitiis atque iusticiis et cum omnibus eximentis et pertinentiis et directis qui ibi nobis pertinent et pertinere debent, sicut unquam melius habuit suos terminos in tempore christianorum et sarracenorum et habere debet. Tali scilicet modo ut semper sit de mensa communi canonicorum et fratrum Rotensium. Insuper damus atque in perpetuum concedimus C solidos singulis annis de primis nostris eximentis de Monte Cluso.

883. e: Guillelmus.

884. e: Guillelmus.

885. e: [sic]. *Segurament era Dodo.*

886. e: Guillelmus.

887. e: Guillelmo.

Ita scilicet quod sit semper de communi vestuario fratrum Rotensium. Similiter laudamus, concedimus atque confirmamus predicte ecclesie Sancti Vincentii de Rota decimam omnium eximentorum nostrorum de Rota, Ripacurcia totisque sui episcopatus et de omnibus aliis locis sicut rex Sancius antecessor noster, ei instrumento suo donavit atque concessit. Ita scilicet quod sit semper de luminaria prefate ecclesie iamdicte. Omnia donamus, volumus et mandamus ut in perpetuum constituentur priorem et cellararium et seniores Rotensis ad honorem Dei et Sancti Vincentii ad proficum predicte communis. Nec liceat episcopo eiusdem loci nec ulli alii ecclesiastice sive laicali persone aliquid de supradictis vendere vel impignorare sive aliquo modo alienare, de quibus si qua fuerit facta alienatio contra hoc nostrum decretum, cassa sit et inutilis et qui susceperit, nostram⁸⁸⁸ incurret indignationem et insuper mille morabetinos grossi ponderis peitabit et hec nostra donationis carta firma stabilis omni tempore permaneat. Supradictam autem omnia donativa donamus, laudamus atque in perpetuum concedimus ecclesie Sancti Vincentii de Rota, ut habeatur libera, franca et ingenua ad suam propriam hereditatem, sicut scriptum est, per secula cuncta, salva nostra fidelitate et de tota nostra posteritate per secula cuncta. Amen. Insuper volumus et mandamus quod non mittant ibi ullum castellum nec militem⁸⁸⁹ nec ullum alium hominem nisi suum proprium bailum.⁸⁹⁰ Omnes etiam donationes et instrumenta que predecessores nostri iamdicte ecclesie fuerunt, laudamus et corroboramus.

Signum Ildephonsi regis Aragonum et comitis Barchinonensis et marchionis Provincie. Signum Guillelmi Ilerdensis episcopi.⁸⁹¹

Facta cartha mense decembris intus in Rota, VI kalendas ianuarii, die dominica, festivitate Sancti Iohannis apostoli et evangeliste, era M^a CC^a VIII^a, anno incarnationis Domini M^o C^o LXX°, regnante nos, Dei gratia in Aragone, in Barchinona et in Provincia.

Huis prefate donationis et confirmationis testes sunt omnes isti barones inferius scripti, qui hanc cartam precepto domini regis firmaverunt. Signum Guillelmi Barchinonensis episcopi.⁸⁹² Signum Arnaldi Mironis, comitis Pallarensis. Petrus, Dei gratia Cesarauguste episcopus. Signum Raymundi, Pallarensis filii eius. Signum Beren-

888. e: nostrant.

889. e: militatem.

890. *Potser era baiulum, el batlle.*

891. *e fa esment d'una confirmació feta pel rei Pere I el Catòlic, mancada de data.*

892. e: episcopis.

garii de Entença. Signum Raimundi d'Eril.⁸⁹³ Signum Ximini de Artusella. Signum Michaelis Sanz de Cesaraugusta. Signum Dodonis de Alcala. Signum Petri de Sancto Vincentio. Signum Raimundi de Munnellis. Signum Guillelmi⁸⁹⁴ de Benavent. Signum Bernardi de Meitat. Preterea sunt seniores. Galindo Garces in Gudel. Berengario de illa Millera in Ioset. Fortunius d'Estada⁸⁹⁵ in Monte Cluso. Pelegrin de Castellazolo in Barbastro. Galindo de Naya in Lavada. Petro Arazuri in Osca et in Daroca. Arpa in Loarre. Sancio Eneconis in Unocastello. Bertrandus de Sancta Cruce in Lusua. Deusaiuda in Sos. Blasco Romeo in Cesaraugusta et maioridomo domini regis. Galindo Xemenes in Belchit. Artal de Alaon. Blasco Maça in Burgia. Fortuny Açenariz in Tirascona. Xemenes de Orrea in Epila. Petro Ortiz in Aranda. Petro de Castellazolo in Calataiub.

Ego Santius de Petra Rubea, precepto domini mei regis, hanc cartam scripsi et hoc signum feci.

509

1170 (o 1169), desembre, 27. Roda d'Isàvena

Donació reial. *Alfons [I de Catalunya i Aragó], davant l'actuació de molts cavallers i homes contra els béns del bisbe i dels canonges de Roda i de Lleida, mana que ningú empenyori aquestes possessions o que els causi danys. A més, també concedeix que tot el bestiar de l'Església de Lleida i de Roda pugui anar lliurement i amb seguretat per totes les seves terres i pugui pasturar allà on vulgui, sense que calgui pagar drets d'herbatge o de passatge.*

A Arxiu de l'Ajuntament d'Isàvena, doc. 3.

a* PESQUÉ, 1995, doc. 3, p. 687-688. Data: 1169, desembre, 27. Roda.

b GRAU, 2010, doc. 267, p. 478. Regest. Data: 1170, desembre, 27. Roda.

Si datem aquest document d'acord amb els anys de l'encarnació de Crist ha d'ésser de l'any 1170. Si el datem segons l'era hispànica hauria estat escrit l'any 1169. Mentre que Grau es decanta a datar-lo l'any 1170, Pesqué el va datar un any abans. D'altra banda, cal assenyalar la importància que tingué aquest instrument per entendre les rutes de transhumància del bestiar del capítol de Lleida. Més d'una vegada s'hi fa esment dels comuns, dels terrenys comunals.

893. *Hi havia escrit deril.*

894. *e: Guillelmi.*

895. *Hi havia escrit destada.*

In Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus presentibus atque futuris, quod ego Ildefonsus Dei gratia rex Aragonensis,⁸⁹⁶ comes Barchinonensis et marchio Provincie venimus ad Rotam, quae est propria nostra dominicata⁸⁹⁷ quam fecit et constituit rex Sancius et Petrus rex atque Adefonsus rex et Ranimirus rex, filii eius, et dominus Raimundus, comes Barchinone, pater noster, qui⁸⁹⁸ sit requies, ad honorem et servitium Dei et Sancti Vincencii⁸⁹⁹ et pro promissione peccatorum suorum et omnium parentum suorum. Invenimus ibi magnas querimonias quas fecit episcopus et canonici, tam Ilerdense ecclesie quam Rotense. De Ilerdense ecclesia⁹⁰⁰ atque Rotense, de magnis malis et dampnis quas eis faciebant et sibi et suis honoribus et suis rebus milites et homines nostre terre, quod plurimum grave fuit nobis. Quod propterea mandamus omnibus militibus⁹⁰¹ <et> hominibus nostri regni, de cetero si de nobis vel de amore nostro confidunt, non pignorent neque aliquid malum vel dampnum faciant in comune Ilerdense atque Rotense, per ullum debitum vel clamum quod habeant de episcopo neque de eius archidiaconibus vel de omnibus⁹⁰² hominibus, tam⁹⁰³ clericis quam laicis.

Preterea volumus et concedimus et mandamus ut omnes ganatos predicti⁹⁰⁴ comuni Ilerdense et Rotense ecclesie et suorum hominum secure et quiete vadant per totam nostram terram et pascant ubi voluerint et nullus homo vel femina faciat eis ullum malum vel impedimentum, neque donent de predictis ganatibus erbaticum vel passaticum. Totum quod superius scriptum⁹⁰⁵ est, libenti animo ac spontanea voluntate laudamus et concedimus pro remissione peccatorum nostrorum et omnium parentum nostrorum Deo et Ilerdense atque Rotense <ecclesia> et canonicis ibidem servientibus,⁹⁰⁶ presentibus atque futuris. Et mandamus ut in perpetuum firmum et stabile permaneat. Si vero aliquis hoc vel fermam querimoniam habuerit de predictis comunibus, volumus et mandamus ut in⁹⁰⁷ curia nostra

896. a: Aragonenses.

897. Segons a. Potser dominicatura.

898. a: quibus.

899. a: Vicencii.

900. a: eclessia.

901. a: multibus.

902. Segons a, que assenyala l'error: hominibus.

903. a: tan.

904. a: predicit.

905. a: scriptu.

906. a: serventibus.

907. a: un.

accipiant et faciant directum. Si quis hoc vel formalis domini suprascriptum disrumpere voluerit amorem nostrum⁹⁰⁸ perdat⁹⁰⁹ et habeat⁹¹⁰ se per nostrum⁹¹¹ achiuntatum et diffidatum et paccabit⁹¹² nobis mille solidos.

Signum Ildefonsi + regis Aragonum, comitis⁹¹³ Barchinone et marchionis Provincie. Signum + Guillelmi⁹¹⁴ Barchinone episcopi +.

Facta carta mense decembris in Rota, VI^a kalendas ianuarii, die dominicata, festivitatis sancti Iohannis apostoli et evangeliste. Era M^a CC^a VII^a, anno incarnationis Domini M^o C^o LXX°, regnante me Dei gratia in Aragona, in Barchinona et in Provincia. Huius prefate⁹¹⁵ donacionis et conformationis testes sunt omnes isti barones subscripiti, qui precepto domini regis hanc cartam firmaverunt. Petrus Dei gratia Cesaraugustanus episcopus +. Sig+num Arnaldi Mironis comitis⁹¹⁶ Pallairensi. Sig+num Raimundi de Pallars filii eius. Sig+num Raimundi d'Eril.⁹¹⁷ Sig+num Arnaldi d'Eril.⁹¹⁸ Sig+num Bernardi de Mitat. Sig+num Berengarii d'Entenza.⁹¹⁹ Sig+num Ximini de Artuse-la. Sig+num Guillelmi⁹²⁰ de Benavent. Sig+num Dodonis de Alchala.

Ego Sancius de Petra Rubea, precepto⁹²¹ domini mei regis, hanc cartam scripsi et hoc signum (*signe*) feci.

510

[1170, desembre, 27]

Memòria. *Trasllat del cos del difunt bisbe Ramon de Roda, promogut per Guillem, bisbe de Lleida. Hi són presents el rei Alfons [I de Catalunya-Aragó] i diversos bisbes. S'estableixen les indulgències*

908. *a:* nostrem.

909. *a:* perdet.

910. *a:* haberat.

911. *a:* nostrem.

912. *a:* pactavit.

913. *a:* comites.

914. *a:* episcopus.

915. *a:* perfato.

916. *a:* comites.

917. *a:* Raimundo de Ril. *Devia haver-hi escrit deril.*

918. *a:* Arnaldi de Ril.

919. *a:* de Tenza.

920. *a:* Guillermi.

921. *a:* pecepto.

que tindran aquells que participin en la festa que se celebrarà cada any en aquesta data.

[A] Original perdut.

*a** VILLANUEVA, 1851a, vol. 15, doc. 53, p. 309-311.

b GRAU, 2010, doc. 268, p. 478. Regest. Data: [1170, desembre, 27].

El mateix J. Villanueva explica que en un altar de Sant Vicenç de Roda es venera el cos de sant Ramon, el qual fou traslladat "á un sepulcro de piedra con varios relieves, que hoy sirve de apoyo á la mesa de altar de Nuestra Señora de la Parroquia. Hízose esta traslación en 1170 por el obispo Guillermo Perez, de Lérida, con otros obispos que asistieron y concedieron varias indulgencias" (VILLANUEVA, 1851, p. 158).

Dominus noster Ihesus Christus qui in sanctis suis splendor est semper mirabilis et qui non vult lucernam abscondi nec poni sub modio sed super candelabrum ut ingredients lumen videant, per gloriosissimum confessorem suum beatum Raimundum, qui tunc temporis Rotensis ecclesiæ præerat episcopus, exemplo vitæ et religione et verbis suæ doctrinæ eam illuminavit et multis ditavit bonis. Post felicem vero eius transitum innumeris et diversis decoravit miraculis. Procedente vero tempore Deus qui non vult lumen accensum extingui sed radiis corruscantibus longe lateque diffundi, fama miraculorum meritis prædicti confessoris crescente, in anno MCLXX. Guillelmus⁹²² bonæ memoriæ Rotensis seu Illerdensis primus episcopus nutu divino et Dei providentia, de comuni consilio Rotensium canonicorum episcopos confraganeos suos et Ildefonsum regem, convocavit et secum ad prædictam sedem Rotensem adduxit cum magno comitatu proborum principum et clericorum multorum ubi festo Natalis Domini sollemniter ac honorifice celebrato, tertio die post dictum festum convenientes cum magna reverentia et devotioe in ecclesia coram altari gloriosæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ beatissimi Raimundi corpus cum laudibus et hymnis de monumento ubi prius positum fuerat extraxerunt, et in vase novo lapideo mirifice operato, cum magna reverentia reposuerunt, a quo tam suavissimus et mirificus odor exivit quod videbantur astantibus ut præ nimia suavitas suæ fragrantia superaret aromata universa. Repleti vero tam suavissimo odore laudes Deo decantaverunt. Celebrata autem translatione prædicti episcopi constituerunt ut dies ipsa factæ translationis semper celebris haberetur, et ut devotissime dictum diem celebrarent et ad vigiliam suæ translationis libentius

922. *a*: Guillelmus.

convenirent prædicti episcopi indulgentiam absolutionis fecerunt in hunc modum.

Nos Guillelmus,⁹²³ prædictus Rotensis episcopus de misericordia Dei confidens omnibus hominibus ad stutam diem convenientibus quadraginta dies de iniuncta sibi pœnitentia relaxamus. Nos Petrus, Cæsaraugustanus episcopus, omnibus hominibus ad dictum diem translationis devotissime venientibus de ipsa Dei misericordia confisus de accepta pœnitentia quadraginta dies relaxamus. Et nos Guillelmus,⁹²⁴ Barchinonensis episcopus, similiter ad honorem prædicti confessoris translationis diei convenientibus quadraginta dies relaxamus. Præterea prædictus confessor beatus Raymundus quondam Rotensis episcopus edificavit altare gloriosi Antonini martiris in ipsa ecclesia Sancti Vincentii, et consecravit illud et constituit festum prædicti martiris honorifice coli, et dedit in dicto festo absolutionem, ut quicumque ad vigiliam prædicti festi veniret, absolulus de quadraginta de iniuncta sibi pœnitentia gaudens recederet. Similiter ut erat benignus et pius ad honorem reliquiarum multarum et propter corpora sanctorum episcoporum quæ in ipsa ecclesia habentur instituit, ut in die gloriosissimi Vincentii martiris et tertio die post festum Penthecostes omnes homines qui ad vigiliis celebrandas prædictorum dierum venirent in utroque festo absolutionem quadraginta dierum de iniuncta sibi pœnitentia haberent. Præter hæc omnia predictus beatus Raymundus qui semper fuit misericors et pius nolens benefactores prædictæ Rotensis ecclesiæ vacuos esse a munere, de comuni consilio prioris et totius conventus Rotensis ecclesiæ constituit et concessit, ut omnes homines benefactores ipsius ecclesiæ Rotensis et qui ad prædictam ecclesiam semel in anno venirent causa orationis ob remissionem peccatorum suorum vel suas oblationes mitterent, participes essent omnium orationum el benefactorum quæ in ipsa ecclesia fierent. Deo gratias.

511

1171, febrer, 1. Saragossa

Donació. *Pere, bisbe de Saragossa, dona a Guillem, bisbe de Lleida i de Roda, i als canonges l'església de Grisén. Ho fa en agraiment per*

923. a: Guillelmus.

924. a: Guillelmus.

la donació que feren els canonges de Roda del cap de sant Valeri (del qual ja tenien el braç).

[A] Original perdut.

B* ACL, LC 0022, *Llibre Verd*, f. 119v-120r (78v-79r). Al marge esquerre: "Episcopus Cesaraugustanus de consensu sui capituli recipit in fraternitatem canonicos Rotenses et concedit episcopo Illerdensi seu Rotense et canonicis Rotensis ecclesiam de Grisen."

C ALS (Saragossa), Cartulario de San Salvador.

D ACL, Fons de Roda, RP_1083 (carpeta 25, núm. 4). Còpia de l'any 1539. Pergamí en bon estat. Mides: 51,5 cm per 45 cm. Escripura humanística. Tinta ocre pàl·lida. Al revers: "P, n. 1, 1171" i en un paper enganxat "106". Ex B.

a VILLANUEVA, 1851a, vol. 15, doc. 52, p. 307-309.

b CANELLAS, 1989, vol. 1, doc. 414, p. 240-241. Ex C.

c GRAU, 2010, doc. 269, p. 478-479. Data: 1171, febrer, 1. Ex C. Data: 1171, febrer, 1. Saragossa. Ex D.

Encara que, segons el còmput florentí, l'any 1171 de l'encarnació hauria de correspondre a l'any 1172, preferim datar, sense dubtar-ne en aquest cas, el document, que fou escrit a Saragossa, l'any 1171, data que coincideix amb l'any 1209 de l'era hispànica. És notable el fet que D reconegués que feu un trasllat a partir del text copiat a l'anomenat *Llibre Verd*.

[I]n Dei nomine Domini⁹²⁵ nostri Ihesu⁹²⁶ Christi. Ego Petrus, Dei gratia Cesaraugustanus episcopus cum magna voluntate et alacri asensu tocius capituli nostri, propter magnam dilectionem a tempore beati Raimundi⁹²⁷ inter ecclesiam beati Vincentii de Rota et nostram initam et coniunctam,⁹²⁸ nostrisque⁹²⁹ temporibus renovatam atque firmatam dono venerabili Guillelmo⁹³⁰ Ylerdensi sive Rotensi episcopo ceterisque fratribus vestris predictae ecclesie canonicis ecclesiam de Grisenec,⁹³¹ ut habeant eam et possideant in perpetuum ipsi et successores eorum ex integro, cum omnibus que ad eam pertinent que nunc habet vel habitura est, salvo pontificali iure. Et mitto illis in manibus precentorem nostrum ecclesie predictae possessorem nomine Santium⁹³² qui eam accipit de manibus eorum, ut eam in tota vita sua pro eis teneat et de meo quarto eis fideliter respondeat. Cumque ab hac vita ipse migraverit iam dicti canonici Rotenses predic-

925. *Escrit en lletres majúscules, grans.*

926. *D: Iesu.*

927. *D i c: Raymundi.*

928. *C: coniunctam. a: quietam. En B: quictam, amb una mala lectura del con-, un cargol inicial.*

929. *D i c: nostris.*

930. *D: Guillermo.*

931. *D, a i c: Grisenet.*

932. *D i c: Sanctium.*

tam ecclesiam cum suis pertinentiis sicut dictum est suscipiant et ad voluntatem suam stabiliant et episcopus⁹³³ ego vel alius recuperet quartum. Hoc amicitie signum proponimus eis propter ingentem dilectionem quam nobis exhibuerunt cum capud beati Valerii cuius iam habebamus brachium nobis in Nativitate Domini tribuerunt, nosque et nostros suos⁹³⁴ fecerunt canonicos.⁹³⁵ Unde et nos eis similem vicem⁹³⁶ rependimus eosque nostros fratres participes et canonicos constituimus in perpetuum. Et hoc donativum sit in signum federis inter nos et illos, ita dum taxat ut nulla huic amicitie possit inter- //⁹³⁷ venire calamitas quam beatus Valerius atque rex Yldefonsus cuius interventu hec gesta sunt una cum Guillelmo Barchinonensi episcopo atque Guillelmo Ylerdensi et Rotensi episcopo indissolubili catena ligat ad huius rei executionem Odo elemosinarius, Raimundus⁹³⁸ cellerarius, Santius camerarius Cesaraugustam⁹³⁹ venerunt atque in capitulo nostro pro episcopo eorum ceterisque fratribus omnibus⁹⁴⁰ suis hac confederatione firmata sepe dictam ecclesiam a nobis canonicè datam susceperunt.⁹⁴¹

Factum est hoc die kalendas februarii anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° I^o, era M^a CC^a VIII^a, regnante Ildefonso rege in Aragonè et in Ripacurta et in Suprarbio et in Barchinona.

Petrus,⁹⁴² Dei gratia Cesaraugustanus episcopus (*signe*). Ego Renaldus prior Cesaraugustane sedis hanc cartam laudo et confirmo et hoc sig+num facio. Sig+num Petri de Fortiano sacriste. Ego Petrus, prior Sancte Marie +. Sig+num Guillelmi Barchinonensis episcopi +. Bernardus Cesaraugustanus archidiaconus +. Signum Garsie archidiaconi +. Signum Garsie, prioris de Daroca (*signe*). Sig+num Santii prepositi. Signum (*signe*) Iohannis. Signum Adam +. Signum (*signe*) Iohannis, prepositi febroarii. Signum Arnaldi (*signe*). Signum Roderici +. Signum Santii precentoris +. Ego Martinus de Burgia, hanc cartam laudo et confirmo et hoc sig- + num facio. Ego Raimundus de Sancto Iohanne hanc cartam confirmo et hoc signum facio. (*signe*)

933. C: episcopus. a i c: ipsi.

934. *També en C. Manca en D i c.*

935. D: canonicos suos.

936. C: rationes.

937. *Columna nova.*

938. *Abreujat en R.*

939. c: Cesaraugustani.

940. *També en C. Manca en D i c.*

941. D i c: suscipiant.

942. *En majúscules.*

Ego Silvester capellanus et pre- // positus martii et hoc signum + facio. Signum Guillelmi archidiaconi (*signe*). Signum Ildefonsi (*signe*) regis Aragonensis, comitis Barchinone et marchionis Provincie.

Signum Philipi Cesaraugustani canonici (*signe*) qui hanc cartam scripsit et in nona linea raras emendabit litteras.⁹⁴³

512

1171 (1172), febrer, 3

Establiment. *Llop Sanç i la seva muller Bernarda —filla de Bernat Carnisser— donen una “plaça” situada a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Llorenç, a Duran, a la seva muller Ricsèn, a Martí i a la seva germana Garsèn, a canvi del pagament anual de tres sous de moneda jaquesa el dia de la festa de la Purificació de Santa Maria [2 de febrer]. Se n'esmenten les afrontacions. Llop Sanç i Bernarda conserven el dret de fadiga.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 365v (f. 328v). Al marge esquerre: “Donatio cuiusdam placæ pro annuo censu.”

Encara que es faci esment de l'any de l'encarnació, no el datem, tot i dubtar-ne, l'any 1172, ans l'any 1171. Cal tenir present, però, que això és molt probable en els documents, com aquest, que foren escrits a Lleida. Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Cunctis tam presentibus quam futuris noticia habeatur quod Lupus Santii et Bernarda, illius uxor filiaque Bernardi carniferi, donant unam placam scilicet in villam Ylerde, in parrochia Sancti Laurentii, Durando et uxori sue Richsen et Martino et sorori sue Garsen, per III solidos denariorum Iacchensium annuatim ad festum Purificationis Sancte Marie. Vel si forte hec moneta regis voluntate mutaretur de illa meliori moneta, que currerit in villa Ylerde

943. *En D, en a i en c, al final del document: Sig- (signe) num mei Antonii Ioannis de Heredia, presbiteri beneficiati ecclesie sedis Ilerdensis auctoritate apostolica notarii publici et archiverii archivi dicte sedis qui huiusmodi instrumentum sive privilegium sumpsi a quodam libro magno in pargameno scripto, in vulgari dicto lo Llibre Vert in dicto archivo recondito, in quo fundamenta dicte ecclesie et etiam multa aliarum ecclesiarum annotata et conscripta existunt, prout melius potui cum suo originali conprobavi et extraxi de mandato per quam reverendi capituli dicte sedis mihi desuper facto ad perpetuam rei memoria ut archiverius regens instrumenta dicti archivi ut ab omnibus fides adhibeatur meo signo solito signavi primo die mensis aprilis anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo trigesimo nono.*

ad panem et vinum, dent III solidos⁹⁴⁴ qui tenuerint predictam placam Lupo Sancii et suis ad predictum superius terminum. Et sunt affrontationes huius place de duabus partibus carera, de III^a parte Arnaldi de Calass, de III^a Exemen Santii. Q^uantum iste affrontationes includunt et isti termini ambiunt sic dono ego Lupus Santii et Bernarda uxor mea tibi Durando et uxori tue Richsen et tibi Martino et sorori tue Garsen per nos et per nostros vobis et vestris, salvo iure superius dicto annuatim ad festum Purificationis Beate Marie et sic habeatis vos et omnis vestra posteritas ad vestram //⁹⁴⁵ voluntatem, set si volueritis vendere vel inpignorare faciatis mihi Lupo Santii vel uxorii mee Bernarde et si voluerimus tantum dare quantum alius habeamus, sin autem facite vestram voluntatem, salvo semper iure nostro. Et convenio ego Lupus Santii et uxor mea Bernarda tibi Durando et uxori tue Richsen et tibi Martino et sorori tue Garsen esse guarentes de omnibus hominibus excepto rege terre.

Facta ista carta III° nonas februarii, regnante Aldefonso rege, Raimundi Barchinonensis comitis filio.

Sig+num Lupi Santii, sig+num Bernarde uxoris sue, hanc cartam laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° I^o.

Sig+num Petri Guillelmi, sig+num Garcie de Oscha, testes sunt. Petrus sacerdos rogatus scripsit et hoc (*signe*) fecit.

513

1171 (o 1172), febrer, 22

Venda. *Ramon Claver ven a Ponç de Tolosa, a la seva muller Guillema i a llur fill Guillem una "plaça" situada a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Andreu, per quaranta sous. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 365v-366r (328v-329r). Al marge inferior: "Venditio cuiusdam placæ pro XL solidis."

Datem aquest document l'any 1171, encara que no podem pas descartar que fos escrit a l'inici de l'any 1172. Cal tenir present que això és probable en els documents, com aquest, que foren escrits a Lleida. Cartografia: fig. 54.

944. *Abreujat en sol.*

945. *Columna nova.*

[I]n Dei nomine. Cunctis presentibus et futuris notificetur quod ego Raimundus Claver per me et per meos venditor sum vobis Pontio de Tolosa et Guillelme uxori tue et Guillelmo filio vestro et omni progeniei vestre unam plaçam que est in urbe Ylerde, in parrochia Sancti Andree. Et affrontat de una parte in plaça ipsius Raimundi Claver, de alia in casal Bernardi de Talladel, de aliis duabus partibus in carreras. Quantum predictæ affrontationes includunt et de terra usque in celum, cum exitibus et regres- // sibus et suis meliorationibus, sic vendo per me et per meos vobis et omni posteritati vestre per XL^a solidos denariorum, de quali meliori moneta currerit in Ylerda per panem et vinum. Et de meo dominio in vestro tradimus franchum et liberum ad omnem voluntatem vestram faciendam omni tempore. Et convenio per me et per meos vobis et vestris esse garentis de predicta plaça de omnibus hominibus excepta potestate terre. Et si quis ad dirumpendum venerit non possit set in duplo componat.

Facta ista carta VIII kalendas marcii, anno ab incarnatione Domini M^a C^o LXX° I^o.

Sig+num Raimundi Claver, qui hoc laudo et firmo firmarique rogo. Sig+num Petri Raimundi çavacequia.⁹⁴⁶ Sig+num Bernardi del Talladel. Sig+num Petri del Pont.

Girbertus presbiter scripsit per iussionem Arnaldi et hoc signum (signe) fecit. Sig<num> (signe) presbiteri.⁹⁴⁷

514

1171, març, 29

Venda. *Jafia, batlle del rei, i Joan d'Albesa, batlle del comte d'Urgell, venen per divuit morabatins a Pere d'Almussara (o Almuara) una terra que fou de Borrabé, sarraí, situada en la coma i la clamor on hi ha la vinya de Ramon de Catllar. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és la clamor i una altra un braçal. Signat pel rei Alfons, pel comte Ermengol [VII] d'Urgell i la comtessa Dolça.*

946. *Hem de relacionar aquesta paraula amb la paraula àrab sâhib al-sâqiya. Era un ofici, relacionat amb la gestió i el manteniment de la séquia, i no pas un cognom com de vegades s'ha pretès.*

947. *Sic.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 353v (f. 316v). Al marge esquerre: "Venditio cuiusdam terræ facta per baiulum regis et baiulum comitis Urgellensis."

Iafia era batlle del rei i era jueu. Això reflecteix la situació que tenien els jueus durant els primers decennis després de la conquesta. Coneixien la ciutat d'abans i de després de l'any 1149, atès que no l'abandonaren, i alhora podien relacionar-se fàcilment amb les tres comunitats que vivien a Lleida, a la segona meitat del segle XII.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis ominibus qui hec audierint quoniam ego Iafia baiul⁹⁴⁸ regis et ego Iohannes d'Albesa⁹⁴⁹ baiul comitis Urgellensis vendimus et tradimus tibi Petro de Almuara⁹⁵⁰ et tuis una terra que fuit de Borrabe, sarraceno, in cumba et in clamor, ubi est vinea Raimundi de Castlar, per XVIII morabetinos bonos lobinos et aiars rectique ponderis, sine omni nostro enganno. Et habet terra affrontationes ex una parte in vinea Raimundi de Castlar et de alia in vinea Sancii de Saragoça et in clamor et per caput in braçal. Et quantum continetur in istis affrontationibus et isti termini ambiunt sic vendimus tibi Petro de Almuara et tuis iam dictam terram, cum intradas et exidas, et per precium iam dictum, per vendere, per donare et per inpignorare omni vestre voluntati facere per secula cuncta. Et convenimus vobis esse guirentes de rege et de comite et de omnibus hominibus et faciemus vobis habere et tenere salva et pacifica in vestro dominio proprio alodio franca et libera ad omnes vestras voluntates faciendas in perpetuum terram iam dictam et faciemus firmare istam cartam domino regi et comiti vel ad dominam comitissam. Et si quis vobis inquie- //⁹⁵¹ taverit nil proficiat, set vobis in duplo componat, cum omni melioratione et post ista carta firma permaneat omnique tempore.

Facta ista carta venditionis in mense aprilis, IIII° kalendas, anno incarnationis Domini M^o C^o LXX° I^o.

Sig+num Iafia, sig+num Iohannis d'Albesa,⁹⁵² signum (*signe*) Yl-defonsi⁹⁵³ regis Aragonie, qui hanc cartam firmo, sig+num Erman-gaudi, sig+num Dulcia comitissa, qui hoc firmamus, laudamus et ad testes firmare rogamus. Sig+num Petri Porqueti. Sig+num Raimundi

948. *Sic.*

949. *Escrit dalbesa.*

950. *Segurament hauria d'ésser Almuçara; tanmateix, la ç ja no es devia pronunciar.*

951. *Columna nova.*

952. *Escrit dalbesa.*

953. *Abreujat en Yld.*

de Fontanes. Sig+num Guillelmi de Cardona. Sig+num Bernardi Catalan. Sig+num Martini de Cornutella. Sig+num Petri Aicardi.

Sig+num⁹⁵⁴ (*signe*) Iterii, qui scripsi ut supra rogatus a supradictis baiulis et cum litteris rasis et emendatis in VI^a linea.

515

1171, maig, 9

Venda. *Borrabé [sarraí] ven a Pere d'Almussara (o Almuara) i a la seva muller Marina una terra situada al terme de la ciutat de Lleida, al Segrià, per vuitanta-cinc sous. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és una clamor.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 353v-354r (316v-317r). Al marge inferior: "Venditio cuiusdam terræ in termino Illerda inter diversas personas."

En aquest document en què hi havia com a venedor un musulmà, feren de testimoni l'alcaidi (*al qādī*, 'el jutge') de Lleida i també el sabasala Maomat, que era la màxima autoritat de la mesquita (de l'àrab *ṣāhib al-ṣalāh*).

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis presentibus et futuris quod ego Borrabe, per me et per meos, venditor sum tibi Petro de Almuara et Marine uxori tue et omni progeniei vestre unam terram que est in termino Ylerde, in Segriano, et affrontat de una parte in vinea Raimundi de Castlar et de alia in vinea Sancii de Saragoça, de alia in vinea Berengarii Arnaldi, de alia in vinea clamor.⁹⁵⁵ Quantum predicte affrontationes includunt // cum exitibus et regressibus et suis meliorationibus sic vendo per me et per meos vobis et omni posteritati, per LXXX^a V^e solidos denariorum, et de meo in vestro dominio trado franchum et liberum ad omnem voluntatem vestram faciendam omni tempore et convenio per me et per meos vobis et vestris esse garens de predicta terra de omnibus hominibus excepto rege terre. Et si quis ad dirumpendum venit non possit set carta firmis permaneat.

Facta ista carta VII° idus madii, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° I^o.

Sig+num Borrabe qui hoc laudo et firmo firmarique rogo. Sig+num Alcadi Ylerde. Sig+num Avuacar. Sig+num Maomat, ca-

954. *En dos dels quarters de la creu, sengles o i, als altres dos, unes u.*

955. *Sic.*

vaçala.⁹⁵⁶ Sig+num Petri de Turre. Sig+num Berengarii de Siscar. Sig+num Arnaldi de Molins.

Arnaldus presbiter scripsit et hoc (*signe*) fecit.

516

1171, maig, 25

Venda. *Ponç de Tolosa i el seu fill Guillem venen a Pere d'Almussara (o Almuara) i a la seva muller Marina un casal situat a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Andreu, per cent sous. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 353r-353v (f. 316r-316v). Al marge dret: "Venditio casalis in parochia Sancti Andreae inter diversas personas."

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Cunctis presentibus et futuris notificetur quod ego Pontius de Tolosa et Guillelmus filius meus, per nos et per nostros, venditores sumus vobis Petro de Almuara et Marine uxori tue et omni proieniei vestre unum casale quod est in urbe Ylerde, in parochia Sancti Andree et affrontat de una parte in casale quod fuit Bernardi de Talde,⁹⁵⁷ alia in casale Petri d'Arbeca⁹⁵⁸ et Michaelis de Io,⁹⁵⁹ de aliis duabus partibus in carreras. Quantum predictae affrontationes includunt et de terra usque in celum cum exitibus et regressibus et suis meliorationibus, sic vendimus per nos et per nostros vobis et omni posteritati vestre per centum solidos denariorum et de nostro dominio in vestro trado, franchum et liberum, ad omnem voluntatem vestram faciendam in perpetuum et convenimus per nos et per nostros vobis et vestris esse garentes de predicto casale de omnibus hominibus excepta potestate terre. Et si quis ad disruptendum venerit non possit, set in duplo componat.

Facta ista carta VIII kalendas iunii, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° I^a.

956. *Sabassala, encarregat de dirigir l'oració a la mesquita.*

957. *També podria ésser Calde.*

958. *Escrit darbeca.*

959. *Sic.*

Sig+num Poncii de Tolosa, sig+num Guillelmi filii mei, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus. Sig+num Arnaldi // de Pilçan. Sig+num Guillelmi dels Ortis. Sig+num Raimundi Pelegrin. Arnaldus presbiter scripsit et hoc (*signe*) fecit.

517

1171, maig, 26

Establiment. *Pere de Balaguer i la seva muller Argent donen a Pere Foquet, a la seva muller Ermessèn i a la seva mare Ramona la meitat d'un hort, situat al territori de la ciutat de Lleida, entre l'església de Sant Hilari i els murs de la ciutat. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és un camí. Els que el reben lliuren sis sous com a acapte (o entrada). A més, han de donar com a cens, cada any, sis diners el dia de Pasqua. Els que fan l'establiment es reserven el dret de fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 229v-230r (190v-191r). Al marge inferior: "Concessio ad census medietatis cuiusdam horti inter diversas personas."

Cartografia: fig. 55.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quoniam ego Petrus de Balager et Argentum coniux mea, per nos et per omnes nostros donamus et concedimus tibi Petro Foget et Ermessen uxori tue et Raimunde matri tue et cunctis vestris medietatem unius orti ad census. Et est iste ortus in territorio Ylerde, inter ecclesiam Sancti Ylarii et muros civitatis. Et affrontat ista medietas ex una parte in orto Marie de Monte Accuto, de alia parte in orto Petri de Pugol, de III^a parte in alia nostra medietate illius orti, de IIII^a parte in strata. Sicut superius dictum est et dicte IIII^{or} affrontationes includunt sic per nos et per omnes nostros donamus et concedimus dictam medietatem illius orti vobis predictis et cunctis vestris cum exitibus et egressibus suis et suis pertinentiis, isto modo quod vos et vestri qui istum ortum tenebitis reddatis nobis et nostris annuatim ad festum Pasche VI denarios⁹⁶⁰ pro censu istius orti de illa mo- // neta que melius currit in Ylerda ad panem et vinum. Et accepimus a vobis VI solidos⁹⁶¹

960. *Abreujat en d.*

961. *Abreujat en sol.*

pro accapite istius orti. Et si vendere vel inpignorare istum ortum volueritis primum vos et vestri nobis et nostris per X dies dicatis, et si infra hoc spatium sicut alius homo retinere eum noluimus, faciatis deinde vestram voluntatem salvis nostris directis. Et nos convenimus vobis esse legales guirentes de isto orto versus cunctos homines et feminas excepta potestate terre.

Facta carta ista VII kalendas iunii, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° I^o.

Sig+num Petri de Balager, sig+num Argenti coniugis eius, qui istam cartam scribere iusserunt testesque firmandi rogaverunt. Sig+num Giberti Ferraz. Sig+num Arnaldi Tixidor. Sig+num Petri Poncii.

Petrus de Vallebrera scripsit die et anno quo (*signe*) supra.

518

1171, juny, 9

Donació. *Ramon de Montcada dona a Pere de Talladell un terreny on edificar-hi cases, als Pardinals [de la ciutat de Lleida], sota les cases de Bernat Raof, prop del maell. Hauran de pagar el cens que estableixi l'ardiaca Guillem de Caulès. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és el carrer Major (o carrer de la vila), una altra el Segre i una altra l'indret on hi havia hagut els banys. Ho pot vendre, donar o empenyorar, mentre el nou possessor continuï pagant el mateix cens.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 226v-227r (187v-188r). Al marge inferior: "Concessio ad census quarundam arearum domorum ad favorem Petri de Talladello." Amb una escriptura cursiva gòtica, al marge superior: "De folio domorum a les Pardines."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 10, p. 313-314. Data: 1171, juny, 9.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis qui hec audierint quoniam ego Raimundus de Montecatani, per me et per omnes meos, dono et trado tibi Petro de Talladello et cui dubitaveris et man- // daveris unum sol⁹⁶² de casas vel locum in ipsos meos pardinals, subtus domos Bernardi Raof et prope de macel, ad talem census et usaticum sicut archidiaconus Guillelmus de Caules infra me et vos posuerit,

962. a: solum. *El sòl o terreny de les cases.*

quod mihi et meis donetis vos et vestri in unoquoque anno sine nostro enganno. Affrontat autem ipsum casallum quod vobis dono ex una parte in carrera de villa et que tendit ad maçel et de alia in flumine Siccoris, et de occidente in domo Iordani Carnicer et ab oriente in loco nostro que iam fuerunt balnei. Et quantum continetur in istis affrontationibus et isti termini ambiunt, sic dono tibi Petro de Talladello et tuis ad censum, qui predictus erit per vendere, per donare et per inpignorare omni vestre voluntati facere, de terra usque ad celos, sine vestro inganno, salvum nostrum censum. Et similiter affrontat item in domo que fuit de Berardo de Montepre⁹⁶³ et filie sue Cecilia. Et convenimus vobis esse legales guirentes omnibus hominibus sine omni vestro enganno, cum intradas et exidas.

Actum est hoc in mensis iunii, V idus, anno incarnatione Domini M^o C^o LXX° I^o.

Sig++num Raimundi de Montecatano, qui hanc carta<m> firmo, laudo et ad testes firmare rogo. Sig+num Vidal de Stella. Sig+num Iordani Carnicer. Sig+num Bernardi Piccabai.⁹⁶⁴ //⁹⁶⁵ Sig+num Garsia d'Osca.⁹⁶⁶

Sig+num Iterii, qui scripsi ut supra, mandato domini Raimundi de Montecatani.

519

1171, agost, 4

Donació. *Arsenda, senyora d'Espunyola, dona a Santa Maria de Bellpuig i als seus canonges tots els delmes que rep al castell dels Arcs i al seu terme, amb relació al pa, el vi, la llana, el lli i els formatges. També cedeix el delme del capmàs de Bernat de Matabous i de la coromina que ja havia donat a l'església de Santa Maria de Solsona. A més, lliura a l'església de Santa Maria de Bellpuig el mas de Maria Bóta i d'Arnau de Mafet, i unes cases que havien estat de Maria de Lleida [situades als Arcs]. També dona una coromina al Puig [en aquest mateix terme dels Arcs], un capmàs al castell de Montesquiu i dues parellades al terme de la Tosca [potser al Vilo-*

963. Montep, amb una titlla sobre la p. Potser Montaspre. a: Bernardo de Monteper.

964. a: Picaber.

965. Columna nova.

966. Escrit dosca. a: Garcias Dosca.

sell]. Fa lliurament, així mateix, a aquesta església d'un capmàs situat al castell d'Albesa i d'una sort d'alou que és al terme de la torre d'Alcoforra (o Coforra). Se n'esmenten les afrontacions. Fa aquestes donacions perquè visquin a Santa Maria de Bellpuig tres canonges que, després de la seva mort, resin per la seva ànima nit i dia.

A.* ACL, LP_02158 (signatura antiga: calaix 180, carpeta 1, pergamí 18). Pergamí en bon estat de conservació, una mica enfosquit, amb alguna taca poc important. Mides: 37 cm per 22,5 cm. Escripura carolina. Al revers: "Carta per la qual consta com les dècimes dels Archs foren donades al abbad e convent de Belmont. Any MCLXX. Per Arsendis senyora de Spuniola, en les segones nones de agost."

Cartografia: fig. 14.

Notum sit cunctis presentibus atque futuris quod ego Arsendis domina d'Espunola⁹⁶⁷ dono atque concedo Deo et Beate Marie Belli Podii et eius canonicis, tam presentibus quam futuris ibidem Deo servientibus, omnem decimum quem habeo vel habere debeo in kastrum de Archs vel in eius terminis, de pane et vino et lana et lino et caseos, sine hoc quod iam dedi pro anima mea. Idem ipsum decimum de capudmansum de Bernad de Mataboves qui iam fuit et ipsum decimum de mea condamina que iam dedi ecclesie Sancte Marie Celsone. Et adhuc dono supradicte ecclesie Sancte Marie Belli Podii ipsum mansum de Maria Bota et de Arnalli de Malfeit, cum omni servicio et usatico quod mihi vel meis facere debent, sicut ego illum habeo vel habere debeo, sine ullo retentu. Et insuper dono eis ipsas mansiones quas fuerunt de Maria de Lerida, cum exiis et regressiis, propter excamiacionem de ipsas alias mansiones quam iam eis deberam ante portam iam dicti castris, iusta mansiones de Bernad de Matabous et Raimundi de Coscho. Insuper autem dono supradicte ecclesie ipsam meam condominam qui est ad ipso Podio, totam ab integrum. Affrontat de una parte in ipsa sorte qui fuit de Segí,⁹⁶⁸ de alia in via publica qui vadit ad Lerida et ad Belvis sive in termino de Belvis, de III^a in sorte que ego dedi ad Raimundi de Bioscha et ipse dedit iam dicte ecclesie Sancte Marie Belli Podii, de IIII^a in termino de Pennelas. Et adhuc dono supradicte ecclesie in kastro de Monte Eschivo ipsum capudmansum qui fuit Bernardi de Balager, cum omni servicio et usatico quod mihi vel meis facere debent. Insuper autem dono supradicte ecclesie duas perielatas alodii in termino de

967. *Escrit:* despunola.

968. *Sic.*

Toscha, unam quod mihi dedit Guillelmus de Anglerola, nepos meus, cum ipsa fonte et ipso prato, et alia quod mihi dedit Raimundus de Currida, cum patre suo Berengario. Iterum autem dono supradicte ecclesie et eius canonicis, in kastro de Albesa, ipsum capudmansum Mironis de Paracamps, cum omni servicio et usatico quod mihi vel meis facere debent, cum ipsa sorte alodii quam tenet pro me ad turrem de Alchofórra.⁹⁶⁹ Et affrontat de una parte in alodio Mironis Augusti, de alia in alodio Reverter, de III^a in flumen Nocharie. Omne hoc supradictum dono atque concedo supradicte ecclesie et eius canonicis tam presentibus quam futuris, franchum et quietum et ingenuum et absque omni donacione ullorum hominum. Tali videlicet racione hoc dono ut post obitum meum sint in eadem loco collocati canonici III presbiteros ut ipsi orent die noctuque ad Dominum et ad Beate Marie pro anima mea et parentum meorum omnique tempore. Et est manifestum quod si ego donator ad aliquis homo vel femina nobili aut vili persona qui hanc cartam donacionis frangere voluerit nichil valeat, quod requirit set in quadruplum vobis componat et ira Dei inueniat et cum Iuda traditore in infernum porcionem accipiat et in antea firma sit modo vel omnique tempore et non sit disrupta.

Acta carta donacionis II nonas augusti anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° I^o.

Sig+num⁹⁷⁰ domina Arsendis qui hanc cartam donacionis iussit scribere et firmavit et testes firmare rogavit. Sig+num Guillelmi d'Espunola,⁹⁷¹ sig+num Guillelmi de Belvezer, sig+num Raimunda, sig+num Berengarii Arnalli, sig+num Guillelmi de Anglerola filii eius, sig+num Petri de Belvis, nos qui hoc laudamus et firmamus. Sig+num Ermengaudi comes. Sig+num Dulcie Urgellensis comitisse. Sig+num Ermengaudi filii eius. Sig+num⁹⁷² Arnalli Urgellensis episcopo. Sig+num Raimun de Bioscha. Sig+num Guillelmi de Capolad. Sig+num Geralli d'Alantorn,⁹⁷³ testes, visores et auditores.

Raimundus, sacerdos, rogatus scripsit die et anno quo (*signe*) supra.

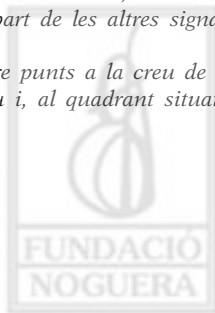
969. *S'assenyala la vocal tònica.*

970. *Al quadrant de baix a la dreta, una ratlleta autògrafa. També veiem una ratlleta o un punt en la major part de les altres signatures.*

971. *Escrit: despunola.*

972. *En lloc de fer quatre punts a la creu de sig+num, al quadrant de dalt a la dreta, hom va dibuixar una creu i, al quadrant situat a baix a l'esquerra, una a.*

973. *Escrit: dalantorn.*

520

1171, setembre, 26

Establiment. *Guillem, bisbe de Lleida, dona en establiment a Mir de Llorenç i als seus germans una peça de terra situada al terme de Lleida, a la partida de Vallcalent. A canvi, cada any, el dia de Sant Miquel, han de fer donació de dos sous. S'acorda el dret de fadiga de trenta dies per part del senyor. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és un camí que travessa una clamor.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 189v-190r (f. 147v-148r). Al marge inferior: "Concessio ad census cuiusdam petiæ terræ facta per episcopum et clericos Illerdenses."

Cartografia: figs. 5, 62.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus quod ego Guillelmus Dei gratia Ylerdensis episcopus et clerici Ylerdensis ecclesie donamus tibi Mir de Lorenz et fratribus tuis omnique vestre posteritati unam peciam terre in termino Ylerde videlicet in Val Calent, sub tali conditione ut vos et vestri detis nobis et successoribus nostris annuatim per census in die Sancti Michaelis II solidos denariorum de quale moneta melius cucurrerit in Ylerda pani et vino. Et si volueritis eam vendere vel inpignorare dicatis primum episcopo et clericis prefate ecclesie XXX dies in antea et si ipsi voluerint vobis dare quantum alius homo habeant eam. Sin autem faciatis inde vestram voluntatem salvo supradicto censu. Affrontat ipsa terra de una parte in vinea Sancte Marie quam tenet Arnall de Barraves et de alia in via que transit ultra ipsam clamorem et de alia in vinea Sancte Marie, quam tenet Ramon d'Alos,⁹⁷⁴ et de alia similiter in honore Sancte Marie. //

Actum est hoc VI kalendas octobris, anno dominice incarnationis M^o C^o LXX° I^o.

Sig- (*signe*) num Guillelmi episcopi. Signum (*signe*) Guillelmi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Petri helemosinarii. Signum (*signe*) Petri de Aura. Signum (*signe*) Boneti. Signum (*signe*) Olivarii. Signum + Guillelmi de Salvaniaco. Signum + Martini Guillelmi. Signum (*signe*) Petri de Cubels.

Signum (*signe*) Arnaldi scriptoris, qui hanc cartam scripsit.

974. *Escrit dalos.*

521

1171, novembre, 4

Donació. *Bernat Raof i la seva muller Burguesa fan lliurament a Santa Maria de Lleida d'un camp i d'una terra que tenien empenyorada i que havia estat de Ponç Pelat, situada a la vila de Ratera.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 207v-208r (165v-166r). Al marge inferior: "Difinitio cuiusdam campi ad favorem ecclesiae Illerdensis." Al marge de la dreta, amb una escriptura cursiva gòtica: "De campo de Ratera."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 11, p. 314. Data: 1181, novembre, 21.

b ALTURO, 1999, doc. 22, p. 112. Data: 1171, novembre, 4.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus qui hec audierint quoniam ego Bernardus Raof et uxor mea na Burgesa, per nos et per nostros, absolvimus et diffinimus Deo et ad Sanctam Mariam sedis Ylerde et domino episcopo et clericis predictae ecclesie illud campum et illam terram quam tenebamus in pignora que fuit de Ponte⁹⁷⁵ Pilato, ad ipsam villam Ratera, quod nos vel nostri ullam causam non requiramus, set sint vestri omnes nostri directi in perpetuum, sine nostro enganno.

Facta ista carta diffinitionis II° nonas // novembris, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXI°.

Sig+num Bernardi Raof, sig+num na Burgesa, qui hanc cartam firmamus, laudamus, testesque firmare rogamus. Sig+num Calveti Episcopi.⁹⁷⁶ Sig+num Petri de Tolosa. Sig+num Berenger de Boixadors.

Sig+num Iterii qui scripsit ut supra.

522

1171, novembre, 10

Contracte de plantació. *Guillem, reboster, d'acord amb Guillem, bisbe de Lleida, i els clergues de la seu d'aquesta ciutat, dona a Pere d'Àger una peça de terra a Fontanet, amb la condició que hi planti vinyes. Tres anys més tard, un cop s'hagi obtingut la primera collita, s'haurà de dividir en dues parts, una per al reboster i l'altra per a Pere d'Àger. Aquest haurà de donar cada any, per Tots Sants,*

975. De fet: ponto, amb una tiilla. a: Poncio. b: Pontio. Era Ponç Pelat.

976. Segurament deu correspondre al cognom Bisbe. a: Calveti episcopi.

dues gallines. El reboster es reserva el dret de fadiga de trenta dies. Se n'esmenten les afrontacions, tres de les quals són braçals.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 328r-328v f. (291r-291v). Al marge esquerre: "Donatio cuiusdam petiæ terræ in Fontanet certis conditionibus facta per Guillelmmum repositarium et ecclesiam Illerdensem Petro de Ager."

a CASTILLÓN, 1991c, doc. 17, p. 156. Data: 1171, novembre, 11.

Cartografia: figs. 58 i 80.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus qui hec audierint quoniam ego // Guillelmus repositarius, cum consilio domini mei Guillelmi Ylerdensis episcopi et clericorum ipsius ecclesie, dono tibi Pere d'Ager⁹⁷⁷ et omnibus quibus tu volueris unam peciam terre in Fontaned, sub tali conditione ut plantes eam vineam, itaque ab hoc anno qui nunc est ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° I^o usque ad tercium annum tota terra illa sit a te plantata et vinea facta sine engan et habeas tu primam cercam de ea. Et levata prima cerca divides tu ipsam vineam per medium et accipiam ego unam medietatem qualemcumque voluero et remaneat tibi aliam medietatem ad faciendum omnes voluntates tuas de ea. Ita tamen quod tu vel ille qui eam tenuerit donetis mihi vel preposito mensis novembris, annuatim, II gallinas optimas in die Omnium Sanctorum. Et si volueris vendere vel inpignorare eam dicas primum mihi et episcopo et clericis prefate ecclesie et si nos voluerimus eam retinere, sicut alius homo usque ad XXX dies habeamus eam; sin autem facias inde voluntatem tuam, salvo supradicto censu et faciat similiter ille qui eam habuerit. Affrontat ipsa terra de tribus partibus in braçals et de quarta in Ramon de Lillet.

Actum est hoc IIII idus novembris, anno dominice incarnationis M^o C^o LXX° I^o.

Signum <(signe)>⁹⁷⁸ Guillelmi Ylerdensis archidiaconi. Signum <(signe)> Petri helemosinarii. Signum <(signe)> Martini sacriste. Signum <(signe)> Petri de Aura. Signum <(signe)> Boneti. Signum <(signe)> Olivarii. Signum <(signe)> Guillelmi de Salvaniaco. Signum <(signe)> Martini Guillelmi. Signum //⁹⁷⁹ Petri de Cubels.

Signum <(signe)> Arnaldi qui hanc cartam scripsit.

977. *Escrit dager. a: Petro de Ager.*

978. *Deixaren l'espai en blanc per poder dibuixar els signes personals de les signatures, tal com eren al pergamí original.*

979. *Columna nova.*

523

1171, novembre, 25

Contracte de plantació. *Oliver, d'acord amb Guillem, bisbe de Lleida, i els clergues de la seu d'aquesta ciutat, dona a Guillem Pellisser, de Carcassona, a la seva muller Maria i als seus germans, Ramon i Ponç, una peça de terra a Fontanet, amb la condició que hi planti vinyes. Un cop s'hagi obtingut la primera collita, s'haurà de dividir en dues parts, una per a Oliver i l'altra per a Guillem Pellisser i els seus. Aquests hauran de donar cada any, per la Mare de Déu d'agost, dues gallines al prebost dels mesos d'agost i de setembre. El bisbe, Oliver i els clergues es reserven el dret de fadiga de trenta dies. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 312v (274v). Al marge esquerre: "Concesio cuiusdam petiæ terræ in Fontanet facta de consensu episcopi, cum reservatione census."

a CASTILLÓN, 1991c, doc. 16, p. 155-156. Data: 1171, novembre, 25.

Cartografia: figs. 58 i 80.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus qui hec audierint quoniam ego Olivarius, cum consilio domini mei Guillelmi, Ylerdensis episcopi, et clericorum ipsius ecclesie, dono tibi Guillelmo Pellipario,⁹⁸⁰ de Carcassona, et Marie, uxori tue, et fratribus tuis, Raimundo et Ponteo,⁹⁸¹ unam peciam terre in Fontaneto, sub tali conditione ut plantetis eam vineam, et cum fuerit plantata et vinea facta, levetis inde primam cercam, sicut mos est in hac villa, et postea dividatis eam vos per medium et accipiam ego unam medietatem qualemcumque voluero; aliam vero medietatem habeatis et possideatis vos ad faciendum omnes voluntates vestras. Ita tamen quod vos et vestri detis mihi vel preposito mensis augusti et septembris duas bonas gallinas annuatim in festo Sancte Marie augusti. Et si volueritis eam vendere vel inpigno- //⁹⁸² rare dicatis primum episcopo et mihi et clericis prefate ecclesie XXX^a dies in antea, et si nos voluimus eam retinere, sicut alius homo habeamus eam; sin autem faciatis inde voluntatem vestram, salve iure nostro et dominio et faciat similiter ille

980. És difícil de saber si pellisser ja era un cognom o només era el nom de l'ofici d'aquest home que provenia de Carcassona.

981. Segurament Ponceo o Poncio, Ponç. Hi veiem ponto, amb una titlla. a: Ponton.

982. *Columna nova.*

que eam habuerit. Affrontat ipsa terra de una parte in honorem Sancte Marie, et de alia in Durando de Cimorra, et de alia in vinea que fuit de Ponteo,⁹⁸³ scribano, et de alia in hereditate que comparavit Guillelmum Fredalan de Bertrando de Staras.

Actum est hoc VII kalendas decembris, anno dominice incarnationis M^o C^o LXX° I^o.

Signum <(signe)> Martini, sacriste. Signum <(signe)>⁹⁸⁴ Petri, helemosinariii. Signum <(signe)> Olivarii. Signum <(signe)> Petri de Aura. Signum <(signe)> Guillelmi de Salvaniaco.⁹⁸⁵ Signum <(signe)> Martini Guillelmi. Signum <(signe)> Petri de Cubels.

Signum <(signe)> Arnaldi, scriptoris, qui hanc cartam scripsit cum litteris superscriptis in secunda linea.

524

1171, novembre, 29

Acord. *Bartomeua i la seva germana Nina i llurs marits, Esteve i Hug, han estat enfrontats amb Guillem, bisbe de Lleida, pel que fa a una vinya que plantaren en una honor que era de la seu de Lleida, sense el permís del bisbe i dels canonges. Amb el consell dels bons homes, cedeixen aquesta vinya a Santa Maria. Tanmateix, en podran gaudir de l'usdefruit, mentre visquin, a canvi de lliurar a la seu de Santa Maria de Lleida una lliura d'oli cada any. Després de llur mort, serà del bisbe i de la catedral de Lleida.*

[A] Original perdut.

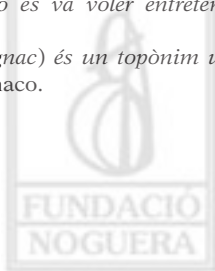
B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 355r-355v (f. 318r-318v). Al marge dret: "Transactio super vinea in termino Illerdæ inter episcopum et ecclesiam et alias personas."

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus qui hec audierint quod ego Bertolomea et Nina soror mea et mariti nostri, scilicet Stephanus et Ugo, habuimus diu contentionem cum domino Guillelmo Ylerdensi episcopo et cum clericis eius super quadam vinea quam nos plantavimus in honore Sancte Marie sedis Ylerde abs-

983. *Com hem dit, segurament cal relacionar-lo amb el nom Ponç.*

984. *Molt probablement no hi havia un espai en blanc a l'original; l'autor del trasllat fet al Llibre Verd no es va voler entretenir a fer el dibuix de les diverses signatures originals.*

985. *Salvanhac (o Salvagnac) és un topònim usual en terres occitanes (prové del nom romà Silvanius). a: Salvamaco.*

que eorum assensu, modo vero bono animo et bona voluntate laude et consilio proborum hominum, talem cum eis fecimus concordiam. In primis relinquimus et difinimus per nos et per nostros domino Deo et Beate Marie et predicto episcopo et clericis eius in perpetuum ipsam vineam sub tali conditione ut nos teneamus eam in vita nostra nomine eorum et accipiamus omnes fructus qui de ea exierunt, salva decima et primitia, reddendo singulis annis ecclesie Beate Marie libram unam olei, ita tamen quod non liceat⁹⁸⁶ eam nobis vendere nec inpignorare neque aliquo modo alienare, set post obitum nostrum scilicet de me Bartholomea et de me Nina et de maritis nostris Stephano et Ugoni remaneat cum omni melioratione quam ammodo ibi fecerimus Deo et ecclesie Ylerdensi et episcopo et clericis eiusdem ecclesie libere et quiete et absque ulla retentione et absque ullo // prorsus impedimento.

Actum est hoc III° kalendas decembris, anno dominice incarnationis millesimo centesimo LXX° I^o.

Sig- (*signe*) num Guillelmi Ylerdensis episcopi. Signum (*signe*) Petri Rotensis prioris. Signum (*signe*) Petri helemosinarii. Signum (*signe*) Martini sacriste. Signum (*signe*) Petri de Aura. Signum + Martini Guillelmi. Signum (*signe*) Petri de Cubels. Signum <(*signe*)> Petri de Taliatello. Signum + Raimundi de Spolazano. Signum + Teobaldi. Sig+num Guillelmi Botet. Sig+num Bartholomea. Sig+num Nina soror eius, Sig+num Stephani, sig+num Ugoni, maritis eorum.

Signum (*signe*) Arnaldi qui hoc scripsit.

525

[1161-1171]

Carta episcopal. *Guillem, bisbe de Lleida i de Roda, autoritza Pere, prior de Roda, i els seus successors, per tal que puguin castigar, si cal amb la censura eclesiàstica, tots aquells que robin, que destrueixin o que inquietin els béns mobles, seents o semovents de la canònica. Fou confirmat per diversos bisbes dels segles XII, XIII i XIV.*

A* ACL, RP_0818 (carpeta 14, núm. 1009). Pergamí amb algunes taques al costat dret i a l'esquerre. Mides: 21 cm per 23 cm. Escripura carolina. Al revers: "N, n. 3, O", "Iglesia juri[sdic]tio"; paperet enganxat amb el número 104.

986. *Amb una correcció.*

- a* CASTILLÓN, 1991a, doc. 13, p. 65-66. Data: sense data (entre 1180-1190).
b GRAU, 2010, doc. 264, p. 477. Data: [1161-1170].

D'acord amb Grau, cal datar aquest document entre els anys 1161 i 1170, amb relació a la primera i darrera data en què s'esmenta un prior de Roda anomenat Pere. Segurament correspon a Pere de Benasc, que és esmentat en alguns dels documents més primerencs. Amb tot, atès que l'any 1171 encara es fa esment d'un prior de Roda amb aquest nom (que cal no confrondre amb el prior Pere de Lleida, que trobem fins i tot més tard), datem aquest document entre l'any 1161 i l'any 1171.

Guillelmus, Dei gratia Ylerdensis Rotensisque ecclesie episcopus. Dilecto filio suo Petro, eadem gratia venerabili Rotensis ecclesie priori eiusque successoribus in perpetuum salutem. Pastoralis officii cura nos ammonet ecclesiarum nobis divinitus commissarum paci et quieti sollerti vigilantia providere, ne forte malignantium perversitas de cetero solita inquietacione inpune valeat eas illicite perturbare. Id circo, venerande frater, tibi tuisque successoribus liberam perpetuo concedimus licentiam quatinus auctoritate nostra nostorumque successorum eos qui possessiones vel res mobiles vel immobiles aut etiam per se moventes ad ius et proprietatem canonice Rotensis ecclesie nunc vel in posterum pertinentes, ausu illicito rapere, violare aut aliquo modo deinceps inquietare presumserint in diocesi nostra debita animadversione multare, ac censura ecclesiastica digne possitis corrigere. Sententiam itaque a te vel a successoribus tuis in malefactores vel invasores, sive perturbatores possessionum vel quarumlibet rerum Rotensis ecclesie, a modo non indebite datam non solum a nobis verum etiam a successoribus nostris, omnibusque nostre iurisdictioni subiectis, ratam ac firmam usque ad plenam emendationem ac debitam satisfactionem inviolabiliter conservari volumus ac precipimus.

Sig- (*signe*) num Guillelmi, Ilerdensis seu Rotensis episcopi.⁹⁸⁷
 Sig- (*signe*) num Gomballi, Ylerdensis episcopi.⁹⁸⁸ Sig+num Petri, Ylerdensis episcopi. Sig- (*signe*) num fratris Raimundi, Ylledensis et Rotensis electi. [N]os Poncius, Dei gratia, Ilerdensis episcopus.⁹⁸⁹

987. *Signatura autògrafa.*

988. *Signatura autògrafa.*

989. *La primera signatura és la de Guillem Pere de Ravidats; les altres possiblement són les de Gombau de Camporells, de Pere d'Albalat i potser de Ramon de Siscar i de Ponç d'Aguilaniu, aquest darrer ja de l'inici del segle xiv.*

526

[1172], gener, 20. Túsculum

Carta papal. *Butlla “Referente nobis”. El papa Alexandre [III] adreça una butlla al bisbe de Tortosa (“Dertosano episcopo”) on li fa saber —li ordena— que el bisbe d’Osca abans de quaranta dies ha de prendre possessió de l’església de Santa Maria d’Alquèssar (“ecclesiam de Alquecer”), tal com havia estat adjudicada pel seu predecessor, el papa Eugeni.*

[A] Original perdut.

B ACH, Pergamins, 6-265.

a KEHR, 1928, p. 450.

b* DURÁN, 1965, doc. 278, p. 280. Data: [1172], gener, 26. Tusculani.

Esment: KEHR, 1928, p. 140. Data: [1172], gener, 26. Remet a: ACH, arm. 6, lligall 1, núm. 22.

És estrany que de fet mani (“precipimus et precipiendo mandamus”) al bisbe de Tortosa —situat ja força lluny— que restitueixi (o faci restituiri) aquesta església d’Alquèssar. D’entrada, semblaria que fos el resultat d’una confusió i d’un error. Tanmateix, si consultem butlles escrites posteriorment, sembla que no fou pas així. De fet, aquesta és una de les cartes enviades pel papa Alexandre III amb relació als límits del bisbat d’Osca. Un dia abans, n’havia escrit una altra en què manava que el clergat i els fidels del bisbat lliuressin al bisbe Esteve d’Osca la quarta part dels delmes i les primícies (“quartam partem decimarum que sibi in ecclesiis suis canonico iure debentur et quartam partem primiciarum”; DURÁN, 1965, doc. 277, p. 279). Encara, el dia 26 d’aquest mes, el papa envià una nova carta al prior i als clergues d’Alquèssar on fa esment de la butlla enviada al bisbe de Tortosa, en què es diu que aquest bisbe tenia ocupada l’esmentada església d’Alquèssar i, per tant, s’exigeix que passin a obeir el bisbe d’Osca, si no volen ésser castigats (“si vero idem Destosanus vel vos ipsi contumaces fueritis vel rebelles in ecclesia [...] prohibemus officia celebrari et si quis contra interdictum nostrum ibidem divina celebrare presumpserit ab officio et beneficio se noscat auctoritate nostra suspensum”; DURÁN, 1965, doc. 281, p. 283). Més endavant, encara hi ha una altra butlla en què el papa Alexandre III mana al bisbe de Tortosa que vagi a veure l’arquebisbe de Tarragona amb relació a aquest mateix tema de l’església de Santa Maria d’Alquèssar (DURÁN, 1965, doc. 307, p. 306; datat entre els anys 1173 i 1174). Cal pensar que potser hi hagué un pacte entre els bisbes de Lleida i de Tortosa amb relació a aquest lloc. Cal assenyalar que, l’any 1186 (DURÁN, 1965, doc. 408, p. 403), hi hagué una nova butlla, escrita pel papa Urbà III, amb relació al tema d’Alquèssar i la seu de Tortosa; també hi havia d’intervenir l’arquebisbe de Tarragona.

527

1172 (o 1173), gener, 20

Venda del domini útil. *Ramon de Carcassona i el seu germà Pere venen a Vidal de Fustellà una vinya que tenen en l'honor de Santa Maria de Lleida, a Sant Hilari, pel preu de dos-cents trenta sous de moneda jaquesa. Ho cedeixen amb la condició que doni el dia de Pasqua, cada any, al bisbe i als clergues de la seu de Lleida quatre sous. El bisbe es reserva el dret de fadiga de deu dies. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és la via que duu cap a Montsó.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 239r (201r). Amb un epígraf, que fa referència a tot el conjunt de documents que hi ha a continuació, escrit amb tinta de color vermell: "De camera". Al marge inferior de la columna esquerra: "Recognitio census super quadam vinea ad favorem ecclesiae Illerdensis." Al marge esquerre: "[...] dispersi huic inde nunch autem congregati in capella Sancti Antonini".

a CASTILLÓN, 1991b, doc. 2, p. 100-101. Data: 1172, gener, 25.

Datem aquest document l'any 1172, encara que no podem pas descartar que fos escrit a l'inici de l'any 1173. Cal tenir present que això és més probable en els documents, com aquest, que foren escrits a Lleida. Cartografia: fig. 55.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus quod ego Raimundus⁹⁹⁰ de Carcasso<na> et Petrus⁹⁹¹ frater⁹⁹² meus vendimus tibi Vidal de Fustellan et omnibus quibus tu volueris, per nos et per nostros, ipsam vineam quam habemus in honorem Sancte <Marie>,⁹⁹³ cum assensu clericorum sedis Ylerde, per CCXXX solidos⁹⁹⁴ iaccensi monete. Sub tali conditione ut habeas et possideas eam cum exitibus et ingressibus suis et dones annuatim per censum in die Pasche episcopo et clericis sedis Ylerde, IIII solidos denariorum, de quale moneta melius cucurrerit in Ylerda. Et si volueris eam vendere vel inpignorare, dicas primum episcopo et clericis prefate sedis, et si ipsi voluerint eam retinere usque X dies, sicut alius homo habeant eam, sin autem facias de ea voluntatem tuam salvo supradicto censu et faciat similiter qui eam habuerit. Predicta vinea est ad Sanctum Yla-

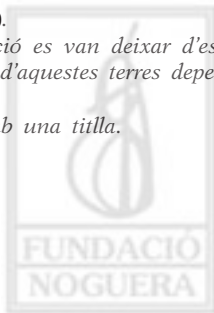
990. *Abreujat en R.*

991. *Abreujat en P.*

992. *Abreujat en fri (sic).*

993. *En fer la transcripció es van deixar d'escriure Marie. De fet, com podem veure a les afrontacions, moltes d'aquestes terres depenien de la seu de Santa Maria. a: Sancti Ilari.*

994. *Abreujat en sol, amb una tilla.*

rium et affrontat de una parte in terra Sancte Marie quam tenet Arnaldus⁹⁹⁵ de Barraves et de alia in via de Montson, et de alia in honore Sancte Marie quam tenet Bernardus⁹⁹⁶ Calvet et de alia in terra que fuit de Petro⁹⁹⁷ de Palaz.

Actum est hoc XIII kalendas februarii, anno dominice incarnationis M^o C^o LXX° II°.

Sig+num Raimundi⁹⁹⁸ de Carcassona, sig+num Petri fratris mei, qui hoc laudamus et firmamus, testibusque firmare rogamus. Sig+num Stephani⁹⁹⁹ Çabater. Sig+num Vitalis de Stella. Sig+num Nicholai¹⁰⁰⁰ Zabater, isti sunt testes. //¹⁰⁰¹

Signum (*signe*) Arnaldi, qui hoc scripsit.

528

1172, juny, 8

Establiment. *Pere de Talladell, d'acord amb el bisbe de Lleida, Guillem, i els canonges d'aquesta ciutat, dona en establiment a Eixemen Dertusella una casa amb la "plaça" que hi ha al seu davant [situada a la ciutat de Lleida], a canvi de rebre una lliura de cera anual, el dia de Pasqua. Si ho vol vendre o empenyorar ho ha de fer saber deu dies abans. Es reserva el dret de fadiga. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 130r (88r). Al marge dret: "Concessio ad census cuiusdam domus et platea"; al marge de l'esquerra: "T^a libra cere."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 9, p. 101. Data: 1172, juny, 8.

[N]otum sit omnibus hominibus quoniam ego Petrus de Tallatello voluntate et mandamento domini mei Guillelmi Ylerdensis episcopi et canonicorum eiusdem ecclesie donamus tibi Exemen Dertusella¹⁰⁰² una casa cum plaça que est ante illam. Tali videlicet pacto ut dones nobis annuatim per census in die Pasche unam libram cere et

995. *Abreujat en A.*

996. *Abreujat en B.*

997. *Abreujat en P.*

998. *Abreujat en R.*

999. *Abreujat en S. És una abreviatura poc usual.*

1000. *Abreujat en N. És una abreviatura poc usual.*

1001. *Columna nova.*

1002. *a: Deertusella.*

habeas prdictam casam cum plaça ad omnes voluntates tuas facien-
das excepto quod si volueris vendere vel inpingnorare dicas nobis pri-
mum X diebus ante et si nos voluerimus tibi dare tantum quantum
alius homo habeamus; sin autem facias inde omnes voluntates tuas
salvo predicto censu et dominio Ylerdensis ecclesie. Similiter autem
faciat quisquis hanc predictam donationem habuerit. Et non eligatis
inde alium patronem vel senioresem nisi nos et successores nostros. Et
nos convenimus tibi esse guarentes contra cunctos homines vel femi-
nas de predicto alodio ad directum. Affrontat autem predicta donatio
de una parte in casa //¹⁰⁰³ de Boneta Serrana¹⁰⁰⁴ et de alia parte in
casas de Bernat de Avellana et de aliis duabus partibus in via publica.

Actum est hoc VI° idus iunii, anno ab incarnatione Domini M^o
C^o LXX° II°.

Signum <(signe)> Raimundi Beneventani archidiaconi. Signum
<(signe)> Guillelmi archidiaconi. Signum <(signe)> Petri prioris.
Signum <(signe)> Petri de Aura. Signum <(signe)> Boneti. Signum
<(signe)> Olivarii. Signum <(signe)> Guillelmi de Selvaniaco.¹⁰⁰⁵ Sig-
num <(signe)> Martini Guillelmi. Signum <(signe)> Petri de Cubels.
Signum <(signe)> Martini sacriste. Signum <(signe)> Arnalli de Cor-
nutella prioris. Signum <(signe)> Raimundi de Spulaçano.

Guillelmus clericus et diachonus qui hoc scripsit die et anno quo
su- (signe) pra.

529

1172, juny, 8

Establiment. *Pere de Talladell, d'acord amb el bisbe Guillem de Lleida i els canonges d'aquesta ciutat, dona a Arnau de Basella tres cafissades d'alou a la torre que Pere de Talladell té a Vallcalent. Dues de les tres cafissades són de secà i una és en terra de regadiu. Com a cens, el dia de Pasqua, ha de donar un morabatí lupí o aiadí de la cafissada irrigada i un cinquè dels esplets de les dues que no es poden regar; si es poguessin regar, haurien de donar dos morabatins. Si ho volen vendre o empenyorar ho han de fer saber deu dies abans. Pere de Talladell es reserva el dret de fadiga. Se n'esmenten les afrontacions.*

1003. *Columna nova.*

1004. *a: Serrano.*

1005. *a: Salvaniano.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 226v (f. 187v). Al marge esquerre: "Concessio ad census cuiusdam terræ facta per Petrum de Talladello"; més avall: "De Valle Calente", "Unum morabatinum" i "Morabatini lupini vel aiars".

a CASTILLÓN, 1986, doc. 12, p. 314-315. Data: 1172, juny, 8.

Cartografia: fig. 62.

[N]otum sit omnibus hominibus quod ego Petrus de Tallatello, cum mandamento et voluntate domini mei Guillelmi Ylerdensis episcopi et canonicorum eiusdem dono tibi Arnaldo de Basella¹⁰⁰⁶ III kafiçadas de alodio, scilicet ad nostram turrem de Valle Calente et sunt duas kafiçadas,¹⁰⁰⁷ in secano et una in regano. Sub tali pacto et conditione quod vos et vestri detis nobis annuatim pro censum in die Pasche de illa kafiçada que est in regano unum morabetinum¹⁰⁰⁸ bonum et directi ponderis lupinum vel aiar, et de illis duabus kafiçatis que sunt in secano, de omnibus fructibus quos Deus ibi dederit, V partem fideliter nobis detis dum se rigare non potuerint. Postquam autem se rigaverint detis nobis vos vel vestri in die Pasce II morabetinos bonos et directi ponderis, lupinos vel aiars. Hanc autem donationem facimus vobis libere ad omnes voluntates vestras faciendas, excepto quod si volueritis vendere vel inpingorare dicatis nobis primum X diebus ante, et si nos voluerimus vobis dare ta<n>tum quantum alius homo habeamus; sin autem faciatis inde omnes vestras voluntates, salvo predicto censu et dominio Ylerdensis ecclesie. Similiter autem faciat quisquis hanc predictam donationem habuerit. Et non eligatis inde alium patronum vel seniore //¹⁰⁰⁹ nisi nos et successores nostros.¹⁰¹⁰ Et convenimus vobis esse guarentes contra cunctos homines vel feminas de predicto alodio ad directum.

Actum est hoc VI idus iunii, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° II°.

Habet enim affrontationes illa kafiçada que est in regano de una parte in cequia, de tribus partibus in nos donatores; et illas duas que sunt in secano, de una parte in via publica, de alia parte in alodio regis et comitis Urgellensis, de aliis duabus partibus in nos donatores.

Sig- (*signe*) num Guillelmi, Ylerdensis episcopi. Signum <(signe)> Raimundi Beneventani, archidiaconi. Signum <(signe)> Guillelmi, archidiaconi. Signum <(signe)> Petri, prioris. Signum <(signe)>

1006. a: Debasella.

1007. *Manquen paraules en a.*

1008. *Abreujat en morbt.*

1009. *Columna nova.*

1010. *Manquen paraules en a.*

Petri de Aura. Signum <(signe)> Boneti. Signum <(signe)> Olivarii. Signum <(signe)> Guillelmi de Selvaniaco.¹⁰¹¹ Signum + Martini Guillelmi. Signum <(signe)> Petri de Cubels. Signum <(signe)> Martini, sacriste. Signum <(signe)> Arnaldi de Cornutella. Signum <(signe)> Raimundi de Espulacano.

Guillelmus, clericus et diachonus, qui hoc scripsit die et anno quo (signe) supra.

530

1172, juny

Establiment (després d'un testament) i donació. *Arnau Carnisser, com a germà de Bernat Carnisser, Pere de Torre, Guillem de Frealan, Miquel Navar i Vidal d'Olairon, marmessors de Bernat Carnisser, d'acord amb allò establert en el seu testament, donen a Bernat Corretger una peça de vinya i d'hort per a la il·luminació de l'altar de Santa Maria de Lleida. És situada més enllà del portal de Montagut, al costat del camí de Montsó. Se n'esmenten les afrontacions, dues de les quals són els camins de Montsó i del Sas. La donen amb la condició que es comprometi a lliurar cada any un morabatí, el dia de la festa de Sant Miquel, per a il·luminar Santa Maria de la seu; a més, Domènec i Martí, germans de l'esmentat Bernat Carnisser, han de lliurar vuit sous anuals.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 369r (f. 332r). Al marge inferior de la columna esquerra: "Donatio unius morabatini censualis pro luminaria".

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hec audientibus quod ego Arnaldus Carnicer,¹⁰¹² frater Bernardi Carnicer,¹⁰¹³ et Petrus de Turre et Guillelmus Frealan et Michael Navar et Vitalis d'Olairon,¹⁰¹⁴ nos qui fuimus manumissores Bernardi Carnicer, sicut ille nobis iussit et rogavit in suis extremis diebus ut donaremus unam peciam vinee et orto que erat sua ad censum per I morabatinum ad opus luminarie Sancte Marie. Et ipsa vinea et ortus est iusta caminum de Montzo, extra portam Montis Acuti, et nos¹⁰¹⁵ predicti manumissores dedimus

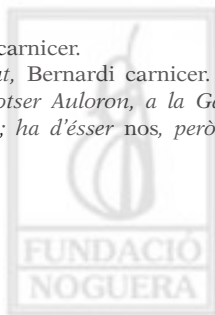
1011. a: Selvamaro.

1012. *Potser*: Arnaldus, carnicer.

1013. *O potser, més aviat*, Bernardi carnicer.

1014. *Escrit dolairon. Potser Auloron, a la Gascunya*.

1015. *No amb una tilla; ha d'ésser nos, però sembla que digui non*.

predictam peciam ad Bernardum Correger et suis ut tali modo ut ille vel sui persolvant in unoquoque anno predictum morabatinum bonum lupinum ad opus luminarie Sancte Marie ad festum Sancti Michaelis et sacrista Sancte Marie teneat propriam lampadem suam ante altare Beate Marie illuminatam continue de iam dicto morabatinino et de VIII solidis quos debent dare annuatim Dominicus et Martinus fratres Bernardi Carnicer. Et affrontat ipsa petia terre et vinee ex una parte in vinee ipso Bernardi Correger, ex alia in honore Sancte Marie //¹⁰¹⁶ et ex alia in caminum de Monzo et ex alia in via que pergit al Sass. Quantum infra iste affrontationes includunt et isti termini ambiunt sic damus tibi et tuis per iam dictum censum cum exiis et regressiis et suis meliorationibus ad tenendum et ad possidendum, faciendam inde vestram propriam voluntatem imperpetuum¹⁰¹⁷ salvo predicto censu Beate Marie sine tuo enganno. Et si nos vel aliqua persona ad irrumpendum venerit contra hanc donationem non valeat vindicare set vobis in duplo componat cum omni melioratione et sic ista carta firma et stabilis permaneat in perpetuum.

Acta carta in mense iunii, anno domini millesimo C° LXX° II°.

Sig+num Arnaldi Carnicer, sig+num Petri de Turre, sig+num Guillelmi Frealan, sig+num Michael Navarre, sig+num Vitalis d'Olairon,¹⁰¹⁸ nos qui hoc donum firmamus et laudamus et fecimus. Sig+num Lupi Santii. Sig+num Bernarde uxoris eius, nos qui hoc laudamus et firmamus.

Sig- (signe) num Guillelmus¹⁰¹⁹ de Conchas, qui hoc scripsit et suprascripsit supra VIII linea.

531

1172, agost, 10

Donació. *Guillem, bisbe de Lleida, d'acord amb la comunitat de canonges d'aquesta ciutat i de Roda, dona a la sagristia de la seu les cases de Pere d'Almussara, situades a la parròquia de Sant Joan [a la ciutat de Lleida], i una vinya situada a Pardinyes, també tinguda per l'esmentat Pere d'Almussara. També cedeix una vinya i un camp tinguts per Bernat d'Avellana a Pardinyes i la vinya que té Arnau de Toner a la coma de Pere de Santvicenç.*

1016. *Columna nova.*

1017. *Sic.*

1018. *Escrit dolairon.*

1019. *Abreujat en G.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 129v-130r (f. 87v-88r). Al marge esquerre: "Donationes domorum et vinearum sacristiæ factæ per episcopum Guillel- mum et canonicos."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 8, p. 101. Data: 1172, agost, 10.

Cartografia: figs. 54, 57, 64.

[Q]uoniam ea que in presentia hominum fiunt facile propter la- bentium temporum momenta ab hominum labuntur memoria ea que perpetue memorie re- //¹⁰²⁰ servari debent oportet scripto diligenter comendari. Id circo ego Guillelmus Dei gratia Ylerdensis episcopus, cum assensu et voluntate fratrum et filiorum meorum Ylerdensium sive Rotensium canonicorum, libenti animo et spontanea voluntate, dono et libere trado Ylerdensi sacristie pro salute anime mee domos Petri de Almuçara, que sunt in parrochia Sancti Iohannis, quas ipse tenet et habet per nos, simul cum ipsa vinea que ipse tenet in Pardi- nas, ut libere liceat tenere et possidere Ylerdensi sacriste post mor- tem ipsius Petri. Addo etiam adhuc huic donationi vineam Bernardi de Avellana que est in Pardinas, simul cum campum ipsius Bernar- di qui est similiter in Pardinas, post mortem tamen eius. Dono simili- ter prefate sacristie vineam Arnaldi de Tonaria, que est in coma Petri Sancti Vincentii, ut habeat eam ex hoc nunc et usque in seculum.

Actum est hoc IIII idus augusti, anno ab incarnatione Domini M° C° LXX° II°.

Sig- (*signe*) num Guillelmi Ylerdensis episcopi. Signum (*sig- ne*) Guillelmi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Gombaldi de Camporreles. Signum + Odonis. Sig- (*signe*) num Guillelmi de Bena- vent. Signum (*signe*) Guillelmi prioris Rotensis. Signum (*signe*) Pe- tri helemosinarii. Signum (*signe*) Petri de Aura. Signum + Martini Guillelmi. Signum (*signe*) magistri Guidonis. Signum (*signe*) Petri Gallinarii. Signum (*signe*) magistri Re- // naldi. Signum (*signe*) Oliva- rii. Signum (*signe*) Martini Ylerdensi sacriste. Sig- (*signe*) num Petri de Cubels. Sig+num Petri Sancti Vincencii. Signum (*signe*) Arnaldi de Accuta. Signum (*signe*) Petri Sagarre. Signum + Raimund¹⁰²¹ capella- ni. Sig+num Petri Guillelmi.

Signum (*signe*) Arnaldi qui hoc scripsit.

1020. *Columna nova*.

1021. *Sic*.

532

1172, octubre, 9

Venda. *Sanç de Saragossa i la seva muller Aleis venen a Berenguer de Boixadors una "plaça" situada a la ciutat de Lleida, a la par-ròquia de Sant Vicenç, per setanta sous de moneda jaquesa. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 358r-358v (f. 321r-321v). Al marge dret: "Venditio cuiusdam platea facta per Sanctium Saragosa Berengario de Boxados." Més avall: "Parrochia Sancti Vincentii."

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quod ego Santius de Saragoça et uxor mea Aleiz, per nos et per nostros vendimus et tradimus vobis Berengario de Boxados et vestris quibus mandaveritis unam nostram plateam quam habemus in villa Ylerde, in parrochia Sancti Vincentii, per LXX solidos de Iaques moneta, quos omnes de vobis habuimus et recepimus et nullum de illis apud vos remansit. Et affrontat ipsa platea de una parte in domibus de vobis comparatoribus et de alia in domibus de na Gilia et de tercia in domibus Petri d'Olo¹⁰²² et de quarta parte in domibus Guillelmi Fors¹⁰²³ et de nobis venditoribus. Et quantum continetur in istis iam dictis affrontationibus et isti termini ambiunt sic vendimus et tradimus vobis iam dictis et vestris per precium superius dictum, cum exitibus et egressibus et cum omnibus meliorationibus quas ibi facere poteritis in vestro alodio proprio franchum et liberum de omnibus hominibus, per vendere, per donare et per inpignorare et per omnes vestras voluntates faciendas, per secula cuncta. Et sic de nostro proprio dominio in vestrum dominium mittimus et tradimus sine ulla retinentiam quam non facimus, et convenimus vobis et vestris esse guarentes omnibus hominibus, preter potestate terre. Et si quis hanc cartam inquietare voluerit non possit facere, set vobis in duplo componat cum omni // melioratione et post ista carta firma et stabilis maneat per cuncta secula.

Facta carta ista venditionis in mense octobris VII idus, anno Domini millesimo centesimo LXX II.

1022. *Escrit dolo.*

1023. *De molt mal llegir. Abreujat en for^s. Potser Fortis. Tanmateix, al document 569, trobem un home anomenat Guillelmi Forz.*

Sig+num Santii de Saragoça qui firmo et laudo et testibus firmare rogo. Sig+num Aleiz uxoris mee, qui similiter firmat et laudat. Sig+num Bertrandi sacerdotis clerici Ylerde. Sig+num Bertrandi de Alantorn. Sig+num Petri de Castel Folit iunioris. Sig+num Raimundi Iover.

Sig+num Ramnulfi, qui scripsi ut supra rogatus cum litteris rasis et emendatis in secunda linea.

533

1172, octubre, 27

Carta d'un bisbe. *Guillem, bisbe de Lleida i de Roda, estableix com s'han de rebre i alimentar al refetor de Lleida els canonges de Roda que vagin a aquesta ciutat per fer gestions o perquè han estat criats pel bisbe.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 63r-64r (21r-22r). Al marge esquerre: "Guillemi constitutio quo agit de cibariis præstandis canonicis Rotensis."

a VILLANUEVA, 1851a, vol. 15, ap. 48, p. 299-300. Epígraf: "Ordinatio altera ciborum seu portionum canonicalium in ecclesia Illerdensi."

Regest: GRAU, 2010, doc. 270, p. 480. Regest. Data: 1172, octubre, 27.

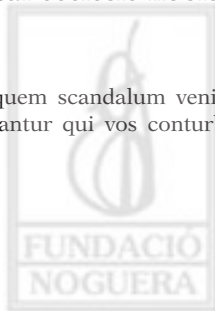
Aquest document també ha rebut el nom de *Constitució cibària*, atès que reglamentava el consum dels aliments per part dels canonges de Roda quan s'havien de traslladar a la seu de Lleida. La veritable *Constitutio cibaria ecclesiae Illerdensis*, com l'anomena Villanueva, fou la que es va escriure l'any 1168 (doc. 478), després de redactar-se la *Constitució fonamental* (doc. 477).

Cum ad ecclesie nostre commodum et decus quedam de communi // fratrum nostrorum Ylerdensium¹⁰²⁴ canonicorum consilio a nobis promulgata fuissent, et ea omnibus irrefragabiliter observanda firmiter mandassemus; nonnulli tamen eorum illa transgredi minime verebantur, aut quoniam se non audisse, aut oblivioni tradidisse excusabantur. Et quoniam exinde litibus et discordiis materiam sepe numero ministrabant, verbum non timentes dominicum: "Ve illi per quem scandalum venit",¹⁰²⁵ et illud apostoli: "Utinam abscondantur qui vos conturbant".¹⁰²⁶ Idcirco ego Guillelmus, Dei gratia Ylerdensis episcopus, paci et profectui ecclesie nobis a Deo comisse intendens,

1024. a: Illerdensium.

1025. "vae homini per quem scandalum venit" (*Mc 9,42-48*).

1026. "utinam et abscondantur qui vos conturbant" (*Gàlates 5:12*).

omnemque crassam negligentiam et supinam ignorantiam de medio tollere cupiens, statuta nostra litterarum fide custodie studui comendare, ex parte Dei omnipotentis precipiens attentius et obtestans, ne quis illa de cetero prevaricari vel violare attemptet; verum unusquisque sicut devotus in Christo filius, cum omni cautela et diligentia amplectatur, teneat et observet. In primis itaque statuimus quod quando Rotenses canonici regulares cum nostra vel prioris sui licentia ad hanc civitatem pro gerendis ecclesie sue negociis venerint, persone eorum in refectorio nostro honeste recipiantur. Sociis vero eorum et servientibus prima die et secunda in prandio ab eo qui pre fuerit maiori prepositure \que est domus caritatis¹⁰²⁷ necessaria victui subministrentur. Cum vero pro negociis ad personam nostram specialiter spectantibus a nobis //¹⁰²⁸ vocati venerint, prepositus nostri palatii sociis eorum et servientibus et equitaturis in nostro palatio de nostro provideat. Sane si pro negociis capituli vocati venerint, quamdiu ibi necessarii fuerint, maior prepositura¹⁰²⁹ eis similiter studeat providere. Clericis vero aliarum ecclesiarum, quibus canonicam concessimus, ad ecclesiam nostram venientibus extra claustrum prima die prebenda donetur. Secundo vero et deinceps persone tantum eorum tamquam fratrum in refectorio admittantur. Porro cum aliquem clericorum ecclesie nostre ante vespas aliunde venire contigerit, panis matutinus et serotinus similiter et vinum cum cibariis iam constitutis ex integro sibi donentur. Si venerint postquam signum ad vespas pulsari ceperit, pane vinoque matutino cum cibariis contentum esse debere censemus. Plane si prepositus in claustrum vel hospitio suo requisitus cibaria non ministraverit diebus quibus carnibus seu piscibus vesci consuevimus, nummos IIII^{or}, aliis diebus II^{os}, in maioribus vero festis VIII°, letiori manu porrigere non moretur. Statuimus etiam ut in maioribus festis, quibus nebulas et pigmenta debere dari iam disposuimus, in prandio VI nebule cum laudabilis pigmenti semisse iusticia; in cena vero IIII^{or}, cum semissis iusticie medietate singulis alacriter do[nent]ur.¹⁰³⁰ Ad hoc et illud repetita promulgatione sanc- // cimus et sub anathematis vinculo interdiciamus quod canonica vel victus in fraudem nostre constitutionis alicui de cetero

1027. *Afegit posteriorment; escriptura cursiva.*

1028. *Columna nova.*

1029. *domus caritatis, afegit posteriorment a l'interlineat, escrit amb una escriptura cursiva.*

1030. *Hi ha algunes lletres esvanides.*

nullatenus concedatur, donec numerus canonicorum in nostro privilegio constitutus diminuatur.

Actum est hoc VI° kalendas novembris, anno dominicae incarnationis M^o C^o LXX° II°.

Signum (*signe*) Guillelmi Ylerdensis episcopi. Signum (*signe*) Guillelmi Ylerdensis archidiaconi. Signum <(signe)> Raimundi archidiaconi de Benavent. Signum <(signe)> Petri de Tonaria archidiaconi. Signum <(signe)> Petri de Falcibus. Signum <(signe)> Petri de Aura. Signum Boneti de Avellana. Signum (*signe*) Petri de Cubels. Signum <(signe)> Olivarii. Signum <(signe)> Martini Guillelmi. Signum <(signe)> Gombaldi¹⁰³¹ de Camporrellis. Signum <(signe)> Petri de Talliatello. Signum <(signe)> Magistri Guidonis. Signum <(signe)> Raimundi de Spolazano. Signum <(signe)> Raimundi abbatis. Signum <(signe)> Petri Sancti Vincentii. Signum Petri Sagarre. Signum <(signe)> Guillelmi de Benavent. Signum <(signe)> Guillelmi repositarii. Signum <(signe)> Petri de Gallinario. Signum <(signe)> Magistri Rainaldi. Signum <(signe)> Arnal de Accuta.

Signum <(signe)> Arnaldi prioris ecclesie Ylerdensis qui hanc cartam scripsit die et anno quo supra.

534

1172

Carta d'un cardenal. *Carta "Desiderium quod". El cardenal llegat Jacint adreça una carta al prior Arnau i als canonges de la catedral de Lleida en què confirma les possessions que depenen del bisbe i dels canonges (que són esmentades d'una manera detallada) i també confirma els estatuts que ha donat el bisbe Guillem.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 64r-65v (f. 22r-23v). Al marge inferior: "Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin tempore Alexandri III firmat bullas aprobationis [ad] Sanctum Iacob[um] de Spata, anno 1175; postea fuit pontifex Celestinus III, a 4 kalendas aprilis 1191 ad 1198." Al marge dret: "Confirmatio apostolica de donatione et dispositione facta per episcopum Guillerum de qua supra."

a KEHR, 1926, doc. 155, p. 449-452. Data: 1172 ex-1173 in.

Esment: KEHR, 1926, p. 227. Data: 1172-1173.

1031. *Escrit dues vegades.*

Aquesta carta adreçada al cardenal Jacint (Giacinto Bobone) fou feta l'any 1172. A més, la indicció sisena correspon també a l'any 1172. Adonem-nos que aquesta carta fou la base de la posterior carta papal escrita per Alexandre III (doc. 536).

[I]acinctus Dei gratia sancte Romane ecclesie diachonus cardinalis, apostolice sedis legatus. Dilectis in Christo filiis Ar- //¹⁰³² naldo priori et universis canonicis Ylerdensis ecclesie in perpetuum.

Desiderium quod a religionis prepositum et ad salutem animarum pertinere monstratur, auctore Deo sine aliqua est dilatione complendum. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus et prefatam ecclesiam, cuius servicio deputati estis, sub Petri beati¹⁰³³ et nostra protectione suspicimus et presentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quascumque possessiones, quecumque predia seu quecumque bona venerabilis frater noster Guillelmus vester episcopus ad opus capituli vestri concessit et suo privilegio confirmavit et alia, que concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et per vos eidem ecclesie illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam Sancti Iohannis de Segriano cum ecclesiis de villa Ratera et de Raxmad et Sancti Salvatoris de Ylerda, cum ecclesia et decimis et primiciis de Alcanicia; ecclesiam Sancte Marie Magdalene cum ecclesiis Sancti Egidii et Sancti Pauli; ecclesiam Sancti Iohannis de Platea cum ecclesiis de Çudanel¹⁰³⁴ et Sancti Thome cum cimiterio pauperum; ecclesiam Sancti Andree, ecclesiam Sancti Ylarii, ecclesiam Sancti Laurentii cum ecclesiis Sancti Martini et de Villa Nova et de Palatio cum decimis et primiciis vinee regis et vinee comitis // Urgellensis et possessionum Iudeorum et Sarracenorum, quas modo habent vel habituri sunt in dominicatura regis et comitis in Rophea; ecclesias de Alcarraç¹⁰³⁵ et de Monte Accuto¹⁰³⁶ et Sosas et de Turribus cum hereditate de Albares; ecclesias¹⁰³⁷ de Bello Loco cum ecclesiis de Avinsello et de Alamurs et de Alcoleia, cum medietate omnium decimarum castris et termini de Almanara. Has inquam¹⁰³⁸ ecclesias et omnes alias, que sunt vel erunt in civitate Ylerde et in terminis eius

1032. *Columna nova.*

1033. *a:* beati Petri.

1034. *a:* Zudanel.

1035. *a:* Alcarraz.

1036. *a:* Acuto.

1037. *a:* ecclesiam.

1038. *a:* utique.

cum universis pertinentiis, redditibus, possessionibus, quas habent vel habere debent sive habiture sunt, simul cum cenis episcopalibus, defunctionibus, oblationibus, primiciis et decimis, quas episcopus Ylerdensis habet vel habere debet vel Deo volente acquisiturus est in parroch[i]is et terminis predictarum ecclesiarum, salva quarta parte omnium decimarum et defunctionum integre, quas predictae ecclesie habent vel Deo largiente habiture sunt, cum quarta parte terrarum, quas hodie habet ecclesia Ylerdensis, preter hereditatem de Albares et preter vineas et ortos, qui ab episcopo Ylerdensi clericis suis cum decimis et primiciis vita comite sunt concessa, salvo etiam in omnibus et per omnia iure et dignitate episcopali. Preterea decimam partem omnium decimarum de Iuneda et terminorum eius, terciam partem omnium decimarum de Castello de Asens et omnium terminorum eius et de Castellotz¹⁰³⁹ et terminorum eius, et terciam partem omnium decimarum de //¹⁰⁴⁰ Corbins et terminorum eius; et ecclesiam de Callatarre et ecclesiam de Valle Magna, ecclesiam de¹⁰⁴¹ Geme-nels, ecclesiam de Sucs, ecclesiam de Albalat, ecclesiam de Calavera, cum omnibus pertinentiis, salvis cenis et quartis et dignitate episcopi et iure archidiaconi, ecclesiam de Iabud cum omnibus pertinentiis suis et quarto, salva tamen cena episcopi. Item tres partes censuum civitatis Ylerde et terminorum eius, quos ecclesia habet vel habere debet sive habitura est, aureorum scilicet denariorum et aliarum censitarum, duas partes piperis¹⁰⁴² et omnem ceram censualem, quam ecclesia habet vel habere debet sive habitura est. In super medietatem rerum mobilium vel sesemoventium, quas novicii ecclesie et episcopo contulerint, immobilia vero integre, ortum etiam maiorem et vineam maiorem et medietatem almunie de Armor,¹⁰⁴³ cum domibus, et turre Petri Sancti Vincentii, oblationes ecclesie maioris, cum donis que habent de nuptiis. Insuper tres partes decimarum, leudarum et passaticorum. Proibemus etiam ut nulli episcoporum vel alii persone liceat dare vel accipere, vendere vel impignorare, infeudare vel alio aliquo modo distrahere vel alienare ea que prescripta ecclesia nunc¹⁰⁴⁴ possidet vel in futurum habitura est. Res vero prepositura-

1039. *Correspon al lloc dels Castellots, proper a la Floresta (les Garrigues). a: castellorum.*

1040. *Columna nova.*

1041. *Manca en a.*

1042. *Ex a. B: pauperis.*

1043. *a: Arinor. En altres documents: Armor Armor.*

1044. *Ex a. B: non.*

rum vel dignitatum eorundem prepositis decedentibus vel persone¹⁰⁴⁵ salve et integre permaneant, nec episcopo vel alicui persone distrahere vel in proprios usus reducere // vel aliquo modo alienare liceat. Quando¹⁰⁴⁶ autem aliquis de his, qui preposituris vel dignitatibus ecclesie presunt vel in posterum prefuerunt,¹⁰⁴⁷ aliquo modo cesserit vel decesserit, vocato episcopo comuni consilio ipsius et tocius capituli utilis et honesta persona salubri quoque ibi substituatur. Nullus etiam de cetero in numero canonicorum recipiatur, donec numerus eorum ad XXV redigatur, nisi forte reditus ecclesie adeo in posterum excreverint, quod numerus canonicorum debeat merito augmentari. Illi autem, qui substituentur canonici, nullo modo recipiantur, nisi in habitu beati Augustini et hoc in Assumptione beate Marie habita comuni convenientia tocius capituli. Prebenda sive victus nulli in eadem ecclesia interventu peccunie vel in fraudem canonice detur; nulli deinceps administrationes sive dignitates ipsius ecclesie dentur, nisi canonicis eiusdem ecclesie, sicut continetur in autentico privilegio episcopi. Spurii vel in divina officia minus sufficientes vel indigni nullatenus in ecclesia illa recipiantur. Nulli duas dignitates in eadem ecclesia liceat habere. Quicumque de cetero in canonicis¹⁰⁴⁸ eiusdem ecclesie receptus fuerit, indemnitatem ecclesie et canonice et quod contra presentem ordinationem non veniat, iuret. Prepositi racionationem super expensis comuni capitulo singulis annis reddant. Pre- //¹⁰⁴⁹ terea decernimus ut nulli de cetero prepositure perpetuo dentur, ut baiuli prepositorum iuramento prestito fidelitatem comuni capitulo promittant. Ut etiam cibaria in eodem pondere et mensura, in quibus ab episcopo et canonicis communi assensu constituta sunt et scripta, deinceps perpetuo dentur. Preterea quicumque in posterum in predicta ecclesia in episcopum canonice electus fuerit, iuret indemnitates ecclesie, et quod contra presentem ordinationem scienter non veniat neque res ecclesie vel canonice diminuet neque possessiones vendet neque donabit neque impignorabit vel alio aliquo modo alienabit. Decernimus ergo ut nulli omnino¹⁰⁵⁰ hominum liceat prefatam ecclesiam temere, perturbare aut eius possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere aut aliquibus vexationibus fatigare, set integre conserventur eorum, pro quorum gubernatione et

1045. *a: personis.*

1046. *Abreujat en qno.*

1047. *De fet, presuerunt.*

1048. *a: canonicum.*

1049. *Columna nova.*

1050. *Algunes paraules són de mal llegir.*

sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolice auctoritate. Si qua igitur persona hanc nostre constitutionis paginam sciens contra eam temptarit venire, primo terciore commonita, nisi satisfactione congrua emendaverit, ream se divino iudicio existere¹⁰⁵¹ de perpetrata iniquitate cognoscat. Cunctis autem eidem loco benefatentibus et eius iura servantibus sit pax domini nostri Ihesu Christi, quatinus et hic fructus bone accionis percipiant et apud districtum iudicem premia eterne // pacis inveniant.

+ Ego Iacinctus diaconus cardinalis Sancte Marie in Cosmidin, apostolice sedis legatus.

Data per manum Iohannis Georgii sancte Romane ecclesie subdiachoni,¹⁰⁵² anno ab incarnatione Domini M° C° LXX° II°, indictione VI^a.

535

1172

Carta de poblament. *Esteve, bisbe d'Osca, concedeix als pobladors de Vilanova de Montsó una "plaça" per a construir-hi cases, amb l'obligació de pagar cada any, per Sant Hilari, vuit diners o bé una lliura de cera.*

[A] Original perdut.

B ACH, Libro de la Cadena, doc. 87, p. 40.

C ACH, Libro de la Cadena, doc. 994, p. 527.

a DURÁN, 1965, doc. 289, p. 289-290. Data: 1172.

b* LEDESMA, 1991, doc. 99, p. 124. Data: 1172.

És interessant aquest document que fa referència a una vilanova que depenia de Montsó, però que segurament ja era situada a l'oest del Cinca, dins del bisbat d'Osca. En primer lloc, podem veure la llista dels pobladors de la "Villa Nova de Monçon": "Andreas de Nuno et frater suus Petrus Bernart de Ripamala, Raimundus de Benavarre, Petrus de Casserras, Martin Cosino, Petrus Favini, Rex de Litera, Montaner, Raimundus de Albalat, Monsona, Petrus Alaric, Martin de Miligastro et suus frater Matheus de Miligastro, Petrus Cavalero, Iohan de Gavasa, Ferrugat, Tornuta duos, Petrus Perruçola, Domenge de Kanarillos, Raimundus de Nave, Martin Alaric, Arnalt de Sancta Eulalia, Garsia de Boyl." És també molt interessant allò que ve a continuació: "Damus et concedimus vobis et omni posteritati vestre illam plaçam nostram quam habemus in Villa Nova de Monçon, ut populetis et faciatis ibi domos sicut assignavimus et partivimus vobis illam plaçam in XXVI partes." Han de pagar per cadascuna d'aquestes parts en què es va dividir el terreny, anualment, el dia de la festa de Sant Hilari, "VIII diners aut unam libram de cera per census".

1051. *Lectura difficil.* Sembla, més aviat, existe.

1052. B: subdiachonus.

536

[d 1172]

Carta papal. *Butlla “Desiderium quod”. El papa Alexandre [III] posa la catedral de Santa Maria de Lleida sota la protecció papal i confirma els béns que posseïx.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 65v-66v (23v-24v). Al marge esquerre: “Alexander papa accipit ecclesiam Illerdensem sub apostolica protectione et enumerat multas ecclesias, bona et terra eidem ecclesiae Illerdensi, donata et donationes confirmat.” Escrit per una altra mà: “Hic pontifex sedit ab anno 1159 usque ad 1181, per 21 annos.”

a KEHR, 1926, doc. 179, p. 471-473. Data: [1173-1176].

Esment: KEHR, 1926, p. 227. Data: sense data.

Aquesta butlla del papa Alexandre degué ésser escrita poc després de redactar-se la *Constitució fonamental* de l'Església de Lleida, de l'any 1168 (doc. 477) i després de la carta enviada, l'any 1172, pel cardenal Jacint al prior i als canonges de Lleida (doc. 534). Cal assenyalar que aquesta darrera va servir de base a l'hora de redactar aquest document papal. En la transcripció que va fer Kehr l'any 1926 d'aquest document, només hi manquen algunes de les darreres frases. Cartografia: fig. 50.

[A]lexander episcopus servuus servorum Dei. Dilectis filiis Guillelmo archidiachono ecclesie Beate Marie Ylerdensis eiusque fratribus tam presentibus quam futuris canonice substituendis in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et ad salutem animarum pertinere monstratur, auctore Deo sine aliqua est dilatione complendum. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulacionibus clementer annuimus et beatam¹⁰⁵³ ecclesiam beate Dei genitricis semperque virginis Marie, in qua divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quascumque possessiones, quecumque bona eadem ecclesia in presentiarum iuste et canonice possidet aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis prestante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hoc¹⁰⁵⁴ propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam Sancti Iohannis //¹⁰⁵⁵ de Segriano, cum ecclesiis de villa Ratera et de Raxmad; et Sancti Salvatoris de Ylerda, cum ecclesia

1053. a *prefereix* prefatam.

1054. a: hec.

1055. *Columna nova*.

et decimis et primitiis de Alcanicia; ecclesiam Sancte Marie Magdalene, cum ecclesiis Sancti Egidii et Sancti Pauli; ecclesiam Sancti Iohannis de Platea, cum ecclesiis de Çudanel¹⁰⁵⁶ et Sancti Thome, cum cimiterio pauperum; ecclesiam Sancti Andree; ecclesiam Sancti Ylarii; ecclesiam Sancti Laurentii, cum ecclesiis Sancti Martini et de Villa Nova et de Palacio, cum decimis et primiciis vinee regis et vinee comitis Urgellensis et possessionum Iudeorum et Sarracenorum, quas modo habeant vel habituri sunt in dominicatura regis et comitis in Rophea; ecclesiam de Alcarraz et de Monte Acuto et Sosas et de Turribus, cum hereditate de Albares; ecclesiam de Bello Loco, cum ecclesiis de Avinsello et de Alamurs et de Alcoleia, cum medietate omnium decimarum castris et termini de Almanara. Has utique ecclesias et omnes alias que sunt vel erunt in civitate Ylerde et in terminis eius, cum universis pertinentiis, redditibus, possessionibus, quas habent vel habere debent sive habiture sunt, simul cum cenis episcopalibus, defunctionibus, oblationibus, primiciis et decimis, quas episcopus Ylerdensis habet vel habere debet¹⁰⁵⁷ Deo volente acquisiturus est in parrochiis et in terminis predictarum ecclesiarum, salva quarta parte episcopo¹⁰⁵⁸ omnium decimarum et de- // functionum ante grecas¹⁰⁵⁹ predictae ecclesie habent vel Deo largiente habiture sunt, cum quarta parte terrarum, quas hodie habet ecclesia Ylerdensis, preter hereditatem de Albares et preter vineas et ortos, qui ab episcopo Ylerdensi clericis suis cum decimis et primitiis vita comite sunt concessi, salvo in omnibus et per omnia iure et dignitate episcopali, vobis eas, sicut pacifice possidetis, confirmamus. Preterea terciam partem decimarum de Iuneda et terminorum eius, terciam partem decimarum de Casteldasens et omnium terminorum eius et terciam partem omnium decimarum de Corbins et terminorum eius. Et ecclesia de Calaterre¹⁰⁶⁰ et ecclesiam de Valle Magna. Ecclesiam de Gemenels. Ecclesiam de Sucs. Ecclesiam de Albalat. Ecclesiam de Calavera, cum omnibus pertinentiis suis, salvis cenis et quartis et dignitate episcopi et iure archidiaconi.¹⁰⁶¹ Ecclesiam de Iabud cum omnibus pertinentiis suis et quarto,¹⁰⁶² salva tamen cena episcopi.

1056. a: Zudanel.

1057. a: debet vel.

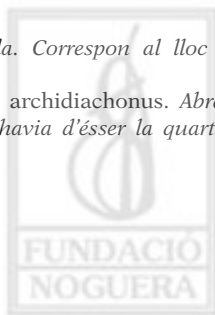
1058. *Manca en a.*

1059. a: integre, quas.

1060. *Calatre i una titlla. Correspon al lloc de Carratalà, al terme municipal d'Aitona.*

1061. *Al marge esquerre: archidiaconus. Abreujat en archi.*

1062. a: quarta. *De fet, havia d'ésser la quarta episcopal.*

Tres partes censuum civitatis Ylerde et terminorum eius, quos ecclesia habet vel habere debet, sive habitura est. Aureorum scilicet denariorum et aliarum rerum censitarum, duas partes piperis et omnem ceram censualem, quam ecclesia habet vel habere debet sive habitura est. Insuper medietatem rerum mobilium vel sese moventium, quas novicii ecclesie et episcopo contulerint immo- //¹⁰⁶³ bilia vero integre. Ortum etiam maiorem et vineam maiorem et medietatem almunie de Armor Armor,¹⁰⁶⁴ cum domibus et turre Petri Sancti Vincentii. Oblationes ecclesie maioris, cum donis que habent de nuptiis. Tres partes decimarum, leudarum et passaticorum. Proibemus etiam ut nulli episcoporum vel alii persone in detrimentum ecclesie vestre dare liceat vendere vel in pignore, infeudare vel aliquo modo distrahere vel alienare ea que prescripta ecclesia nunc possidet vel in futurum habitura est. Res vero prepositurarum vel dignitatum ipsius ecclesie prepositis decedentibus vel personis salve et integre permaneant, nec episcopo vel alicui persone in proprios usus eas convertere vel iniusto titulo alienare liceat. Quando aliquis de his, qui preposituris vel dignitatibus ecclesie presunt vel in posterum presuerint, aliquo modo cesserit vel descesserit, vocato episcopo communi consilio ipsius et tocius capituli vel sanioris partis, utilis et honesta antiqua¹⁰⁶⁵ persona salubri providentia ibi substituitur. Nullus etiam de cetero in numero canonicorum recipiatur, donec numerus eorum ad viginti quinque redigatur, nisi forte redditus ecclesie adeo in posterum excreverint quod numerus canonicorum debeat merito augmentari. Illi autem qui substituentur canonici nullo modo nisi secundum beati Augustini regulam recipiantur. Prebenda sive victus nulli // in eadem ecclesia interventu pecunie vel in fraudem canonice detur. Spurii vel alias indigni nullatenus in ecclesia illa recipiantur. Nulli duas dignitates in ecclesia eadem liceat habere. Prepositi in¹⁰⁶⁶ ratiocinationem super expensis comuni capitulo singulis annis reddant. Preterea sicut a vobis statutum est, ita decernimus ut nulli de cetero prepositure perpetuo dentur, ut baiuli prepositorum iuramento prestita fidelitatem comuni capitulo promittant. Decernimus ergo¹⁰⁶⁷ ut nulli omnino hominum liceat prefatam ecclesiam temere perturbare aut eius possessiones auferre vel ablatas retinere minuere aut ali-

1063. *Columna nova.*

1064. *a: Arinor.*

1065. *Afegit al marge dret.*

1066. *Manca en a.*

1067. *A partir d'aquí, en a, només hi ha les primeres paraules de cada frase (Si qua igitur i Cunctis autem).*

quibus vexationibus fatigare, set omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis pro futura, salva apostolice auctoritate et episcopi vestri canonica iusticia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica seculari sue persona hanc vestre constitutionis paginam sciens contra eam venire temere temptaverit secundo terciove commonita iusi reatum suum digna satisfactione correxerit potestatis honorisque sui dignitate careat reamque se divino iudicio insistere de perpetrata iniquitate cognoscat ut a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et domini nostri Ihesu Christi aliena fiat atque in extremo examine districte ulcioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax domini nostri Ihesu Christi. Quatinus et hic fructum bone actionis precipiant ut apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniunt. Amen. Amen.¹⁰⁶⁹ Amen.

537

1173 (o 1174), febrer, 21

Establiment. *Pere de Talladell, d'acord amb el bisbe i els canonges de Lleida, dona a Ramon d'Espona, a la seva muller Maria, a Bernat de Sanaiija i a la seva muller Aldeart, tota l'honor que tenen a Albarés, amb les cases i les terres irrigades i de secà, més tot l'alou de Fontanet que pertany a la pabordia d'Albarés. A canvi, han de donar la tercera part dels fruits de les terres irrigades i la cinquena part de les terres de secà. L'Església només es farà càrrec d'una tercera part de les despeses relacionades amb el manteniment de la séquia [de Fontanet]. Pel que fa a les vinyes, han de lliurar una tercera part de la verema o del vi. També cedeixen dues fanecades d'hort, per les quals han de donar una lliura de pebre per Nadal. Si ho volen vendre o empenyorar ho han de fer saber trenta dies abans. Pere de Talladell té el dret de fadiga.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 262r-262v (f. 224r-224v). Al marge dret: "Concessio ad census plurium bonorum præposituræ de Albares de mandato episcopi et concilio capituli."

a CASTILLÓN, 1991c, doc. 18, p. 156-157. Data: 1173, febrer, 21.

1068. *Columna nova.*

1069. *Amb correccions.*

Tal com hem justificat a la introducció, datem aquest document l'any 1173, encara que també és ben possible —i fins i tot probable— que fos escrit a l'inici de l'any 1174. Cartografia: figs. 58 i 80.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus qui hec audierint quoniam ego Petrus de Talladello, per mandamentum domini mei Guillelmi, Ylerdensis episcopi, et cum consilio et voluntate clericorum Sancte Marie sedis Ylerde, dono et trado tibi Raimundo de Sponda et uxori tue Marie et tibi Bernardo de Sanaoia et uxori tue Aldeart et omni vestre proieniei et vestris omnem nostrum honorem que abemus ad Albares, heremum et populatum,¹⁰⁷⁰ cultum et incultum, de secano et de recco, integriter, ipsas casas nostras quas ibi habemus in Albares et totum alium nostrum alodium de Fontaneto, quod pertinet ad ipsam nostram preposituram de Albares et totum nostrum honorem, quod ibi in futurum poterimus adquirere ad opus ipsius prepositure. Et hoc totum damus vobis et vestris ut suprascriptum est, tali ratione ut bene laboretis et procuretis vos et vestri et donetis nobis et successoribus nostris annuatim de omnibus expletis et fructibus //¹⁰⁷¹ de quibus in illa terra Deus vobis ibi donaverit terciam partem de regano et quintam partem de secano, preter de paleis et sarmentis, sine nostro inganno et sine nostra expensa quam in re non mittamus, nisi in çequia terciam partem missionis et vos accaptatores que faciatis duas partes, similiter missionis çequie que opus ibi fuerit. De vineis autem quas ibi plantaveris et de fructibus arborum detis nobis in vinea vel ad trollum de Albares ubi magis capere voluerimus, terciam partem vindemie vel de vino puro vel de ad aquato qualemcumque, cumque magis capere voluerimus fideliter ultra hoc quod vos et vestras compannas¹⁰⁷² secundum mensuram haberetis expensum. Iterum damus vobis in prenominato alodio duas¹⁰⁷³ fanecadas de terra pro orto ad censum de una libra piperis quam donetis nobis et nostris successoribus annuatim in die Natalis Domini, sine nostro enganno. Et si vendere vel inpignorare volueritis, faciatis nobis scire XXX diebus; et si infra istos dies XXX^a voluerimus vobis dare, tantum quantum et alius homo, quod faciatis inde omnes vestras voluntates cuicumque velitis, exceptis militibus et sanctis, salvo nostro iure. Set vos de hoc donativo non eligatis alium dominum vel

1070. a: plantatum.

1071. *Columna nova.*

1072. *La paraula companya a l'edat mitjana tenia un significat de 'conjunt de persones que van o que habiten juntes'. Vegeu DCVB.*

1073. a: aloido dus.

patronum, nisi nos et successores nostros, vos et vestri. Et si iniuriam nobis faceritis de isto honore de nostro iure quod firmetis nobis directum in nostra manu sine nostro inganno.

Facta ista carta donationis VIII kalendas marcii, anno incarnationis Domini M C septuagesimo III.

Signum <(signe)> Petri de Tallatello. Signum <(signe)> Raimundi, Ylerdensis archidiaconi. Signum // Arnaldi de Cornutella. Signum <(signe)> Petri de Aura. Signum <(signe)> Olivarii. Signum <(signe)> Boneti. Signum <(signe)> Martini Guillelmi. Signum <(signe)> Bernardi de Clarmont. Signum <(signe)> Petri de Cubellis.¹⁰⁷⁴ Sig- <(signe)> num. Sig- <(signe)> num.¹⁰⁷⁵

538

1173 (o 1174), febrer, 26

Contracte de plantació. *Guillem, bisbe de Lleida, d'acord amb els clergues de la catedral d'aquesta ciutat, dona a Guillem de Timor una peça de terra situada a Fontanet, per tal que hi planti vinyes. A partir del tercer any, ha de donar al prebost de Sant Joan de la Plaça la meitat dels fruits de la vinya (i també d'allò que s'obtingui dels arbres que hi hagi), i tot el delme i les primícies d'allò que es produeixi en aquesta terra. Si ho vol vendre o empenyorar ho ha de fer saber trenta dies abans. Si es ven, l'Església s'ho podrà quedar per sis sous menys que la quantitat que n'ofereixi el comprador. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 301r-301v (f. 263r-263v). Al marge dret: "Donatio cuiusdam petiæ terræ in Fontanet facta per episcopum Ylerdensem, certis conditionibus, ad favorem præposituræ Sancti Ioannis."

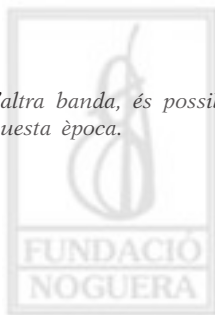
a CASTILLÓN, 1991c, doc. 20, p. 157-158. Data: 1173, febrer, 26.

Datem aquest document l'any 1173, encara que no podem pas descartar, en absolut, que fos escrit a l'inici de l'any 1174. Això és més probable en els documents, com aquest, que foren escrits a Lleida. Cartografia: figs. 58 i 80.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus quod ego Guillelmus, Dei gratia Ylerdensis episcopus, simul et clerici Ylerden-

1074. a: Cubels.

1075. Manca el nom. D'altra banda, és possible que fos escrit per Arnau, com molts dels altres documents d'aquesta època.

sis ecclesie, donamus tibi Guillelmo de Timor et progeniei tue unam peciam terre in Fontaneto, ad plantandam vineam in ea, hoc modo et hac conditione ut vineam in ibi bene plantes, bene // hedifices et labores et quecumque ad vineam pertinere debebunt ei facias et procures et ab hoc anno usque ad quartum annum, tota terra illa a te vel a tuis plantata sit et vinea facta, ita quod in tercio anno ante ipsum quartum et deinceps dones et reddas preposito Sancti Iohannis de Platea, sine omni prorsus¹⁰⁷⁶ expensa, fideliter et integre, ipsam medietatem simul cum decima et primitia omni tempore de quibuscumque expletis¹⁰⁷⁷ et fructibus in ipsa terra vel vinea Deus donaverit vel episcopo et clericis prefate ecclesie, excepto quod cum vindemiaveris custodem suum prefatus prepositus vel clerici sedis Ylerdensis ibi habebunt qui partem suam et tuam, tam de vindemia quam de fructu omnium arborum que ibi fuerint et etiam de sarmentis et aliis lignis videat et computet in tempore suo et accipiat fideliter et integre intus in vinea ipsam medietatem, sicut dictum est, sine omni prorsus¹⁰⁷⁸ expensa. Hec siquidem donatio a nobis tibi facta esse sciatur ad faciendum de parte et iure tuo, salvo nostro omnem tuam voluntatem. Hoc excepto quod ius tuum alii vendere, inpingorare vel alienare aliquo modo non possis nisi nobis primum inde requisitis et ammonitis per XXX^a dies, post quos si pro tanto minus VI solidos¹⁰⁷⁹ retinere voluerimus quantum alius homo liceat tibi, salvo iure nostro, de tuo omnem voluntatem tuam facere, cum consilio tamen nostro et tuo consimili qui semper ita faciat et observet nobis et successoribus nostris, sicut scriptum est in hac¹⁰⁸⁰ pagina et non eligas ex ea alium patronum nec alium seniore, et si feceris vobis iniuriam de //¹⁰⁸¹ parte nostra firmes et facias nobis directum in potestate nostra. Affrontat ipsa terra de una parte in terra de Bernat Morrud, et de alia in Pere Ponz¹⁰⁸² de Segura, et de alia in Ramon de Lillet, et de alia in terra que fuit de Guillelmo de Cervaria.

Sig- (*signe*) num Guillelmi, Ylerdensis episcopi. Signum (*signe*) Guillelmi, Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Martini, sacriste. Signum (*signe*) Petri de Aura. Signum <*signe*> Petri de Falcibus. Signum <*signe*> Boneti. Sig- (*signe*) num magistri Guidonis. Sig-

1076. a: potestate.

1077. Sic. *Després es va voler corregir en expletis.*

1078. a: profus.

1079. *Abreujat en sol.*

1080. *Mig esborrat.*

1081. *Columna nova.*

1082. a: Petro Pons.

num <(signe)> Olivarii. Signum + Guillelmi de Salvaniaco.¹⁰⁸³ Signum + Martini Guillelmi. Signum (signe) Petri de Cubels.

Signum <(signe)> Arnaldi, scriptoris, qui hanc cartam scripsit III kalendas marcii, anno dominice incarnationis M^o C^o LXX° III°, et rasit et emendavit in VIII linea.

539

1173 (o 1174), març, 12

Donació comtal. *Dolça, comtessa d'Urgell, dona a l'església de Sant Joan de Segrià i als clergues que hi viuen una parellada de terra, a la Llitera, al lloc de Castellblanc [ara anomenat Malpartit, terme de Torrefarrera].*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 85r (43r). Al marge dret: "Donatio de una parellata terræ facta Sancti Ioanni de Segriano."

C* BC, ms. 729, PASQUAL, *Sacrae antiquitatis Cataloniae Monumenta*, vol. 8, f. 104r (f. 217).

Datem aquest document l'any 1173, encara que no descartem pas, en absolut, que fos escrit a l'inici de l'any 1174, atès que fou fet a la capital del Segrià. El topònim *Lacteria*, certament ha de fer referència a la Llitera. D'altra banda, en aquest cas, el lligam entre aquest topònim i el mot *llet* sembla força evident (vegeu: OC5 83). Cartografia: fig. 79.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Dulcia Urgellensis comitissa pro amore Dei et Beatissime Marie virginis et omnium sanctorum et pro salute et remedio anime mee et pro salute Ermengaudi comitis Urgellensis mariti mei nec non et filii nostri Ermengaudi, dono Deo et ecclesie Sancti Iohannis de Segriano et clericis ibi manentibus presentibus et futuris unam parellatam de alodio, in Lacteria, in mea hereditate, in loco qui dicitur Castel Blanc, ut habeant teneant et possideant et excolant ipsi vel illi quibus ipsi eam dare voluint cum introitu et exitu et omni sua melioratione sine omni censu et omni gravamine, francham et liberam et quietam in perpetuum ad stabiliendum et ordinandum de ea sicut ipsi voluerint. Ita quod nulli ex nostris audeant eos aliquibus vexare perturbationibus vel etiam eos qui pro eis ipsum alodium tenuerint et laboraverint set //¹⁰⁸⁴ ipsi vel qui pro eis illud alodium tenuerint in pace libere et quie-

1083. a. Salvamaco.

1084. *Columna nova*.

te sine omni servitute et omni mole¹⁰⁸⁵ censitali possideant. Si quis autem hoc donum rumpere voluerit hoc nullatenus facere valeat set si hoc facere temptaverit de suo proprio eidem ecclesie tantumdem componat et postea hoc donum firmum manreat.

Facta carta donationis IIII° idus marcii, anno dominice incarnationis M^o C^o LXX° III°.

Sig+num Dulcie Urgellensis comitisse, sig+num Ermengaudi¹⁰⁸⁶ filii mei, qui hoc donamus et firmamus. Hi sunt testes. Sig+num Bernardi de Lavantia. Sig+num Iohannis de Albesa. Sig+num Guillelmi de Almenara.

Ego Guillelmus Ylerdensis episcopus hoc donum recipio et stabilio quod quicumque fuerit capellanus ipsius ecclesie speciales orationes pro vobis et vestris, vivis et defunctis, ad Deum cotidie faciat.

540

1173 (o 1174), març, 20

Venda. *Boneta, viuda de Mir Gort, i els seus fills, Maria, Berenguer i Peret, venen a Berenguer de Boixadors una casa situada a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Andreu, pel preu de vint-i-dos sous. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és la casa del forn i una altra la muralla. Berenguer declara que un cop mort, aquesta casa ha de pertànyer al forn de Sant Andreu.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 320v (f. 282v). Al marge esquerre: "Venditio domus in parochia Sancti Andreae."

a CASTILLÓN, 1991c, doc. 21, p. 158. Data: 1173, març, 20.

Datem aquest document l'any 1173, tot i que no podem pas descartar que fos escrit a l'inici de l'any 1174. Cal tenir present que això és més probable en els documents, com aquest, que foren escrits a Lleida. Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Cunctis presentibus et futuris notificetur quod ego Boneta, uxor que fuit de Mir Gord, et Maria et Berenger et Peret, filii mei, venditores sumus tibi Berengario de Boxados unam casam que est in urbe Ylerde, in parrochia Sancti Andree. Et affrontat de I^a parte in domum furni, de alia in muro, de alia in domibus ipsius predictae Bonete, de alia in via publica. Quantum predictae affrontatio-

1085. *Lectura dubtosa. Potser hauria de dir more.*

1086. *Abreujat en E.*

nes includunt et de terra usque in celum, cum exitibus et regressibus et suis meliorationibus, sic vendimus per nos et per nostros vobis et cui mandaveritis, per XXII solidos¹⁰⁸⁷ denariorum. Et ego predictus Berengarius ideo emmo predictam domum quod post obitum meum sit de furno Sancti Andree, et de nostra in vestra potestate tradimus, franchum et liberum ad omnem voluntatem vestram faciendam omni tempore, et convenimus per nos et per nostros vobis et successoribus vestris esse garentes de predicta domo de omnibus hominibus, excepto rege terre. Et si quis hoc ad dirumpendum venerit non possit, set in duplo componat.

Facta ista carta XIII kalendas aprilis, anno //¹⁰⁸⁸ ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° III°.

Sig+num Bonete, sig+num Marie, sig+num Berengarii, sig+num Petri, qui hoc laudamus et firmamus, firmarique rogamus. Signum + Petri Siso. Sig+num Guillelmi Bedoz. Sig+num (*signe*) Arnaldi.

Arnaldus subdiaconus scripsit et hoc + fecit.

541

1173, març, 31

Acord. *Carta de concòrdia entre Guillem, bisbe de Lleida, i Pere d'Ofegat pel que fa al camp que hi ha davant de l'hospital d'Alguaire, que tots dos deien que era seu. Per resoldre aquest enfrontament, Guillem, bisbe, i els clergues de la catedral de Lleida donen a Pere d'Ofegat una vinya que havia estat de Guillem Arnau, a canvi de rebre cinquanta morabatins, amb la condició que donés, a més, cada any al bisbe, com a cens, mitja lliura d'encens, el dia de l'Assumpció de la Mare de Déu. De la seva banda, Pere d'Ofegat renuncia als drets que tenia sobre el camp d'Alguaire. El bisbe es reserva el dret de fadiga.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 130r-130v (f. 88r-88v). Al marge dret: "Transactio super campo qui est ante hospitale de Algaira." Al marge esquerre: "Media libra incensi."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 10, p. 102. Data: 1173, març, 30.

b ALTURO, 1999, doc. 28, p. 117-118. Data: 1173, març, 31.

Cartografia: fig. 40.

1087. *Abreujat en sol.*

1088. *Columna nova.*

[I]n nomine Domini. Hec est carta concordie et diffinitionis que facta est inter dominum Guillelmum Ylerdensem episcopum et Petrum de Offegad de controversia que inter eos versabatur super campum illum que est ante hospitem de Algaira,¹⁰⁸⁹ quem episcopus et clerici eius dicebant quod erat suum et Petrus de Offegad dicebat similiter, quod erat suum. Tandem vero post multas querelas et contentiones fecerunt talem finem inter se de ipsa controversia quod episcopus et clerici Ylerdenses dederunt ad Petrum de Offegat ipsam vineam que fuit de Guillem¹⁰⁹⁰ Arnalt, cum exitu et introitu suo et cum omnibus affrontationibus sibi pertinentibus per L^a morabetinos // bonos et de directo penso, sub tali conditione ut ipse et sui donent annuatim per censum episcopo et clericis Ylerdensis sedis mediam libram incensi in die Assumptionis Beate Marie et si voluerit eam vendere vel inpignorare dicat primum episcopo et clericis prefate sedis et si ipsi voluerint eam retinere sicut alius homo habeant eam; sin autem faciat inde voluntatem suam salvo supradicto censu et iure et dominio predicti episcopi et clericorum eius. Et Petrus de Offegad dimisit et diffinivit in pace per se et per suos predicto episcopo et clericis eius qualem directum habebat in ipsum campum de Algaira, ita quod nec ipse nec sui possint ibi unquam aliquid demandare nec querere. Et episcopus et clerici sedis Ylerde convenerunt facere garantiam de ipsa vinea ad Petrum de Offegad et ad suos contra omnes homines.

Signum <(signe)>Guillelmi Ylerdensisarchidiaconi. Signum <(signe)> Martini sacriste. Signum <(signe)> Petri de Aura. Signum Petri de Falcibus. Signum <(signe)> Boneti. Signum <(signe)>¹⁰⁹¹ Olivarii. Signum <(signe)> magistri Guidonis. Signum <(signe)> Guillelmi de Salvaniaco.¹⁰⁹² Signum <(signe)> Martini Guillelmi. Signum <(signe)> Petri de Cubels. Sig+num Petri de Offegad. Sig+num Miro de Ramon Ramon. Sig+num Rossel de Basela. Sig+num Ramon de Coscol. Sig+num Ramon Redon. Sig+num Berenger Redon. //¹⁰⁹³

Signum <(signe)> Arnaldi prioris qui hanc cartam scripsit II kalendaris aprilis, anno dominice incarnationis M^o C^o LXX° III°.

1089. a: Algaire.

1090. a: Guillelmo.

1091. *En aquest cas no hi ha un espai en blanc, com en les altres signatures.*

1092. a: Salvamano.

1093. *Columna nova.*

542

1173, maig, 3

Concòrdia. *Acord entre Guillem, bisbe de Lleida i de Roda, i els canonges d'aquesta seu i el mestre del Temple, Arnau de Torroja, i els frares de Montsó, amb relació als delmes i les primícies de les almúnies de la Llitera i del terme de Montsó. S'arriba a un acord sobre qui s'ha de quedar els delmes i primícies de diverses poblacions situades al llarg de la riba esquerra del Cinca, des de Tamarit i Sant Esteve de Llitera fins al terme d'Albalat i Saidí.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 94r-95r (52r-53r). Al marge dret: "Alia concordia cum templarii." Al damunt: "Inter Guillelmum Ylerdensem episcopum et Arnaldum de Turre Rubea magistrum Templi."

a CASTILLÓN, 1975, doc. 5, p. 79-80. Data: any 1173.

Arnau de Torroja fou mestre del Temple a Catalunya, entre els anys 1166 i 1181, i mestre major d'aquest orde entre aquest darrer any i el setembre del 1184. Vegeu SANS TRAVÉ, 2006.

[I]n nomine Domini nostri Ihesu Christi et eius divina clementia. Ad noticiam cunctorum volumus pervenire quod maxime et difficiles conquestiones atque contentiones inter Guillelmum episcopum Ylerdensem et Rotensem eiusque canonicos et magistrum Templi Militie Arnaldum scilicet de Turre Rubea et fratres eius de Monço, exorte et diucius agitate fuerunt super decimis et primitiis almuniarum [de] Littera et de termino de Monço, que sunt a flumine de Sincha usque ad illam Cla[mor] et a termino de Tamarid et Sancti¹⁰⁹⁴ Stephani // usque ad terminum de Albalad et de Çeidi. Super hoc autem diutius contententes consilio et laudamento domini Petri Cesaraugustani episcopi et consilio canonicorum tam Ylerdensium quam Rotensium nec non et consilio fratrum Templi Milicie magistri, videlicet Arnaldi¹⁰⁹⁵ de Turre Rubea iam dicti et suorum fratrum de Monzo aliorumque proborum virorum tam clericorum quam laicorum inter se convenerunt episcopus Ylerdensis iam dictis et fratres Templi pretextati amicablem composuerunt. Tali namque modo ut episcopus Ylerdensis et Rotensis eiusque canonici ecclesias de Arrafals et de Splux¹⁰⁹⁶ habeant cum omnibus suis pertinentiis, decimis et primitiis et oblationibus tam vivorum quam defunctorum. Fratres quoque Templi

1094. *Algunes paraules gairebé són il·legibles.*

1095. a: Almunia.

1096. a: Splues.

militie habeant ecclesiam de Calavera cum omnibus suis terminis et pertinentiis, cum omnibus decimis et primitiis et oblationibus atque defunctionibus, tam vivorum quam defunctorum. Et ecclesiam de Casis Novis eodem modo quo ecclesiam de Calavera habent, cum decimis et primiciis et oblationibus tam vivorum quam defunctorum. Dum ipsi almuniarum de Casis Novis suis propriis sumptibus eam excoluerint et eam in proprietate tenuerint. Si autem forte illam laboratoribus ad excolendum dederint vel de iure eorum et potestate exierit decimas per medietates inter se dividant. Sane omnes decime aliarum omnium almuniarum preter quatuor supradictas que sunt infra supradictos terminos a baiulis tam episcopi quam fratrum Templi decime fideliter congregentur et equaliter per medium inter se dividantur //¹⁰⁹⁷ tur, ita scilicet ut fratres Templi inde medietatem habeant et episcopus aliam medietatem. Preterea omnes ecclesie que sunt vel in antea fuerint in almuniis unde decime dividuntur sint iuris episcopi suorumque successorum, cum primitiis et defunctionibus, tam vivorum quam mortuorum, ita ut episcopus et sui successores ad servitium Dei libere possint eas ordinare et stabilire. In ista vero concordia et divisione ponuntur decime illarum quinque hereditatum que fuerunt regis et regine et comitisse et Semeni Garsez et Enexanz Menaia ut dividantur per medium. Preter illas que sunt in orta de Monzo et preter Podium cum omnibus suis terminis, regano et secano. Et Alfandega, cum suis terminis et Riupol et Riupolet, cum suis terminis, regano et secano. Et Urseia et Ficena, cum suis terminis et Balcarcar¹⁰⁹⁸ et Calaveram et Casas Novas, cum eorum terminis sicut superius scriptum est. Iste namque supradicte almunie sunt fratrum Templi. Episcopus quoque supradictus sibi retinet Esches¹⁰⁹⁹ cum omnibus suis terminis, tam regano quam secano, Fontcalcher¹¹⁰⁰ et Albalath et Ozo¹¹⁰¹ et Zeidi, cum suis terminis et Esplux¹¹⁰² et Arrafal cum suis terminis. Statutum est etiam inter eos ut omnes scripture vel carte que iam antea facte fuerant inter iam dictum episcopum et fratres Templi de Monzo plenam obtinent firmitatem. Decretum est ut nulli alicui hominum liceat hanc cartam pacis et concordie temere, perturbare set firma et stabilis maneat in perpetuum et omnia supradicta segura et illibata permaneat. //

1097. *Columna nova.*

1098. *a:* Barcarcar.

1099. *a:* Eschis. *En altres documents, trobem el nom Esquirs (Eschirs).*

1100. *En altres documents, rep el nom de Forncalquer.*

1101. *a:* Oso.

1102. *a:* Esplus.

Ego Guillelmus Dei gratia Sancte Terrachonensis ecclesie apostolice sedis legatus (*signe*). Petrus¹¹⁰³ Dei gratia Cesaraugustanus episcopus (*signe*).

Facta fuit hec carta tercio die mensis maii, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° III°.

Sig+num fratris Arnaldi de Turre Rubea tunc temporis Provintie et Hispanie Templi magistri. Sig+num fratris Raimundi¹¹⁰⁴ de Cubellis. Sig+num fratris Pontii de Balaguerio. Sig+num fratris Bernardi de la Segriua.¹¹⁰⁵ Sig+num fratris Nunonis. Sig+num fratris Americi de Turrellulis.¹¹⁰⁶ Sig+num fratris Pontii de Berniz.¹¹⁰⁷ Sig+num fratris Berengarii de Molnells.¹¹⁰⁸

Sig- (*signe*) num Guillelmi Ylerdensis episcopi. Sig+num (*signe*) (*sic*) Petri prioris Rotensis ecclesie. Signum (*crismó*) Raimundi Benaventani archidiaconi. Signum (*signe*) Guillelmi Ylerdensis archidiaconi. Signum + Raimundi archidiaconi de Tarrentana.¹¹⁰⁹ Signum + Odonis celararii. Signum <(signe)> Guillelmi prioris claustrensis. Signum <(signe)> Arnaldi de Barraves.¹¹¹⁰ Signum <(signe)> Raimundi d'Antinac.¹¹¹¹ Signum <(signe)> Raimundi¹¹¹² Petri. Signum (*signe*) Arnaldi prioris Ylerdensis. Signum (*signe*) Petri de Faucibus.¹¹¹³ Signum (*signe*) Martini Ylerdensis sacriste. Signum (*signe*) Gombaldi de Camporrellis. Signum (*signe*) Arnaldi de l'Aguda.¹¹¹⁴ Ego Guillelmus de Armunia,¹¹¹⁵ capellanus.

Magistri Arnaldi¹¹¹⁶ iam dicti hanc cartam iussu domini episcopi supradicti et Arnaldi Templi magistri scripsi et manu //¹¹¹⁷ mea hoc signum Salomonis (*signe*) feci. Signum (*signe*) Petri de Aura.

1103. *En lletres majúscules i de traç gruixut.*

1104. *Abreujat en R.*

1105. *De fet segua, amb una i sobre la g. a: Selgua.*

1106. *a: Turrelluchs.*

1107. *a: Bernis.*

1108. *a: Monels.*

1109. *Sic. Terrantona.*

1110. *a: Barrabes.*

1111. *Escrit datinac, amb una titlla.*

1112. *Abreujat en R.*

1113. *a: Sanctibus.*

1114. *Escrit laguda.*

1115. *Hi llegim arunia, amb una titlla. a: Auma.*

1116. *Abreujat en a.*

1117. *Columna nova.*

543

[1173], juny, 26. Anagni

Carta papal. *Butlla "Inducit nos". El papa Alexandre [III] estableix que les esglésies de Tortosa i de Lleida, ciutats conquerides als musulmans feia poc per Ramon Berenguer [IV], comte de Barcelona, restessin sotmeses a l'arquebisbe de la seu metropolitana de Tarragona.*

[A] Original perdut.

[B] Arxiu Capitular de la Catedral de Tarragona.

a* MARCA, 1688, doc. 461, col. 1357-1358. Ex B. Data: 1171.

Esment: KEHR, 1926, p. 199. Data: [1173], juny, 26.

Datem aquesta butlla del papa Alexandre III d'acord amb la data que proposa Kehr, que, certament, no coincideix pas amb la data proposada per Marca.

Alexander episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Tarracoenensi archiepiscopo apostolicae sedis legato salutem et apostolicam benedictionem.

Inducit nos et hortatur commissae nobis dignitatis auctoritas fratribus et coepiscopis nostris gratiae nostrae plenitudinem exhibere et insuper his quae legitime possident apostolici favoris et patrocinii subsidium ministrare ut tanto circa devotionem beati Petri ac nostram teneantur ferventiores existere quanto se ampliori praerogativa cognoverint confoveri. Inde est quod nos tuis postulationibus benigne annuentes, honorem illum quem Raimundus quondam comes Barcinonensis in Ilerda et Dertusa tibi, quando captae fuerunt, concessit, sicut ipsum pacifice habere dinosceris, devotioni tuae auctoritate apostolica confirmamus et praesentis scripti patrocinio communimus, statuentes ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere vel ei aliquatenus contraire. Si quia autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Anagniae, XVI kalendas iulii.

544

1173, juliol, 15

Evacuació. *Guillem de Cervera reconeix que d'una manera indeguda s'havia apropiat dels delmes de Castellldans, Gebut, Juneda i Torres, que pertanyien al bisbe i a l'Església de Lleida. Per aquest*

motiu, ell, tota la seva família i la seva terra havien estat excomunicats. Per tot això, restitueix a l'Església de Lleida tots aquests delmes que provenen d'aquests castells i almúnies que li havia donat Ramon Berenguer [IV], comte de Barcelona.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 261r (f. 223r). Amb un epígraf escrit amb tinta vermella: "De prepositura ianuarii et februarii." Al marge superior: "Instrumentum recognitionis decimi Castri Asinorum et aliorum castrorum." Al marge dret: "Restitutio decimarum Castro Asinorum, Iebud, Iunetæ et Turrium ad favorem ecclesiae Ilerdensis."

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 88r-88v (f. 46r-46v). Amb un epígraf al marge dret, en vermell: "Restitutio decimarum Castri Asinorum, Iebud, Iunete, facta a domino Guillelmo de Cervaria seniore."

a CASTILLÓN, 1991c, doc. 19, p. 157. Data: 1173, juliol, 15.

Cartografia: figs. 41, 49.

Alienum¹¹¹⁸ est a fidelibus Christi aliena sibi¹¹¹⁹ vindicare nec non sacrilegii reatus est laicum sibi ecclesiastica usurpare. Ea propter res est prudentie ut qui Deum offenderat sese quam tocius studeat emendare. Notum ergo sit omnibus quod ego Guillelmus de Cervaria, animi obstinatia,¹¹²⁰ tyrannica perversitate iam dudum abtuleram decimas Castri Asinorum, Gebut,¹¹²¹ Iunete et castri Turrium episcopo et ecclesie Ylerdensis. Ideoque propter huius sacrilegii humanitatem,¹¹²² ego cum tota familia et terra mea anathematis excommunicationis sententiam incurri. Demum excommunicationis et anathematis vinculo innodatus iuravi propria manu domino Guillelmo, Terrachonensi archiepiscopo, apostolice sedis legato et domino Guillelmo, Ylerdensi episcopo, quod de hac decimarum usurpatione eorum stare mandato. Propterea dominus archiepiscopus, cum consensu episcopi Ylerdensis anime mee periculo providens ut predictarum decimarum integram in perpetuum restitutionem facerem mihi dedit in mandatis. Hinc est quod ego predictus Guillelmus de Cervaria ne sacrilegium ac periurii reatum¹¹²³ incurram, sicut mihi mandatum est animam meam liberans predicte Ylerdensis ecclesie predictas decimas integre reddo, restituo et in perpetuum me

1118. *La caplletra, dibuixada amb tinta de color negre i decorada amb un motiu vegetal. a: Alineum.*

1119. *a: qui.*

1120. *C: abstinatia.*

1121. *C: Iebud.*

1122. *C: immanitatem.*

1123. *Segons C.*

et eis¹¹²⁴ ab eis evacuatio.¹¹²⁵ Et ut expressus¹¹²⁶ dicam omnes decimas Castri Asinorum, Iebud, Iunete et¹¹²⁷ castri Turrium et omnium castrorum, almuniarum eorum que ibi fuerunt, sunt vel erunt et omnium terminorum suorum quas iure proprio sibi vendicabant, et per donationem Raimundi¹¹²⁸ Berengarii, comitis Barchinonensis, sibi confirmaverant episcopo Ylerdensi et eius canonicis in perpetuum absolvo, libero et restituo. Pre- //¹¹²⁹ terea¹¹³⁰ promitto Deo et predicto archiepiscopo et episcopo quod non ero defensor, auctor sive garent ab hoc tempore in antea illis qui dicunt vel dixerint se per me habere decimas in predictis terminis, cum ego iniuste decimas predictas usurpans nec eis potuerim dare nec ipsi per me habere. Huic restitutioni interfuerunt testes rogati magister Richardus, magister Renaldus Sancti Rufi¹¹³¹ canonicus, Raimundus¹¹³² Beneventi, archidiaconus, Gombaldus de Camporellis, Bonet¹¹³³ de Avellana, Petrus¹¹³⁴ de Sagarra, Guillelmus de Sagarra.

Facta carta idus iulii, anno ab incarnatione Domini M° C° LXX° III°.

Sig+num Guillelmi de Cervaria, qui hoc laudo, firmo et a testibus firmare rogo atque precipio. + Ego Guillelmus, Dei gratia sancte Tarraconensis ecclesie archiepiscopus, apostolice sedis legatus. (*signe*) Signum Guillelmi, Ylerdensis episcopi. Non est indignum Ricardum ponere signum. + Rainaudus ex nostra parte rata sit transactio carte.

His¹¹³⁵ Guillelmus ita scriptis. Favet archilevita (*signe*). Sig+num Raimundi archidiaconi Beneventi. Sig+num Boneti. (*signe*). Signum Petri. (*signe*) Sagarre.

Ego Petrus de Terracha hoc scripsi die et anno (*signe*) prefixo.

1124. C: meis.

1125. C: evacuabo.

1126. C: expressius.

1127. En C manca: Castri Asinorum, Iebud, Iunete et. Fou afegit al marge.

1128. Abreujat en r.

1129. Columna nova.

1130. C: propter ea.

1131. C: Ruphi.

1132. Abreujat en r.

1133. C: Bonetus.

1134. Abreujat en p.

1135. A partir d'aquí, només en C.

[1173], juliol, 24. Segni

Carta papal. *Butlla "Venerabilis frater". El papa Alexandre [III] adreça una carta al mestre i als frares del Temple de Montsó. Assenyala que el riu Cinca fa de frontera entre els bisbats de Lleida i d'Osca. Per aquest motiu, les esglésies situades a ponent d'aquest riu depenen del bisbe d'Osca, el qual ha de beneir els infants i els clergues, ha de consagrar els altars i ha de concedir el crisma i els olis sants a les esglésies que hi hagi.*

[A] Original perdut.

B AHN, Secció còdexs, núm. 653 B. Cartulario Magno, vol. VI, p. 69, doc. 60. Còpia del segle XIV.

a* KEHR, 1928, doc. 130, p. 463-464. Data: [1173], juliol, 24. Segni.

Alexander episcopus servus servorum Dei. Dilectis filiis magistro et fratribus militie Templi apud Monsson manentibus salutem et apostolicam benedictionem.

Venerabilis frater noster Oscensis episcopus grave<m> contra vos apud nos querelam deposuit, quod vos honori et dignitati sue derogantes in ecclesiis, quas infra terminos episcopatus sui tenetis, videlicet ultra Cingam fluvium, qui terminos Ilerdensis et Oscensis episcopatu<u>m dividit, sicut ex privilegiis apostolice sedis evidenter apparet, non ab eo, sed a venerabili fratre nostro Ilerdensi episcopo ecclesiastica sacramenta exigitis. Unde cum vobis propter hoc alia vice scrips<er>imus, miramur plurimum, quod nobis nolulistis, <sicut>¹¹³⁶ accepimus, aliquatenus obedire. Quia igitur decet vos apostolice sedis mandata debite complere et predicto episcopo reverenter deferre, ut eum¹¹³⁷ possitis in vestris petitionibus propiciam invertere, universitati vestre per iterata scripta mandamus atque precipimus, quatenus in predictis ecclesiis non ab alio quam ab Oscensi episcopo contra sententiam felicitis memorie patris et predecessoris nostri Eugenii pape puerorum consignaciones, clericorum et consecraciones altarium, crisma vel oleum <sanctum>¹¹³⁸ exigere deinceps vel recipere presumatis, si tamen ea voluerit vobis gratis, sicut proponit, et sine gravitate qualibet exhibere, ne forte Ilerdensis vel alii episcopi tali occasione in eius episcopatu sibi valeant aliquid vindicare. Alioquin noveritis, nos venerabili fratri nostro Terraconensi archie-

1136. Manca en B.

1137. B: cum.

1138. Manca en B.

piscopo dedisse firmiter in mandatis, ut in ecclesiis ipsis appellacione remota divina prohibeat officia celebrari.

Datum Signie, IX kalendas augusti.

546

1174 (o 1175), gener, 10

Donació. *Guillem de Cervera, la seva muller Ermessèn i llur fill Ramon donen a Galceran, sacerdot, i al seu germà Berenguer les cases que ells van edificar al castell de Gebut. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és la casa d'un sarraí. Quan morin, les podran deixar a l'església del castell de Gebut o bé a qualsevol dels seus descendents.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 249r-249v (f. 211r-211v). Al marge dret: "Donatio quarundam domorum inter diversas personas."

a CASTILLÓN, 1991b, doc. 3, p. 101. Data: 1174, gener, 11.

Datem aquest document l'any 1174, encara que de cap manera no podem pas descartar que fos escrit a l'inici de l'any 1175. Ans al contrari, això és més probable en els documents, com aquest, que foren escrits a Lleida. Cartografia: fig. 49.

[N]otum sit cunctis, presentibus et futuris, quod Guillelmus Cerverie et uxor mea Ermesenda et filius noster Raimundus donamus tibi Gaucerando, sacerdoti, et Berengario, fratri tuo, bono animo et spontanea voluntate, quasdam domos quas vos construxistis et edificastis a ssolo,¹¹³⁹ in castro de Gabud. Et habent affrontationes de // una parte in carraria,¹¹⁴⁰ de alia in domibus Santii de Borga, de alia in domibus Alartam, sarraceni, et Michaeli¹¹⁴¹ de Gabud, de alia vero in domibus nostris predictis accaptatoribus. Quantum predictae affrontationes includunt de terra usque in celum, cum ingressibus et regressibus et suis meliorationibus, sic donamus per nos et per nostros vobis predictis. Tali vero modo quod vos faciatis inde omnes voluntates vestras et in fine vestra, si volueritis, relinquatis eas ecclesie predicti castri de Gabud, aut uni de propinquis vestris cui volueritis. Et si quis hanc predictam donationem inquietare au<t>

1139. En B: assoló.

1140. Abreujat en carra, amb una titlla.

1141. Abreujat en michili, amb una titlla.

irritam¹¹⁴² facere voluerit non valeat set firma et stabilis permaneat omni tempore.

Facta ista carta III° idus ianuarii anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° III°.

Sig+num Guillelmi Cervarie. Sig+num Ermessendis uxoris mee. Sig+num Raimundi, filii nostri, qui hanc cartam donationis mandavimus scribere et testibus firmare. Sig+num Michaelis de Gabud. Sig+num Guillelmi de Pinel. Sig+num Santii de Borga.

Arnaldus subdiaconus scripsit et hoc + fecit.

547

1174 (o 1175), gener, 13

Venda. *Martí de Pina i la seva muller Maria venen a Domènec de Montsó una terra situada al terme de Lleida, més enllà del portal de Montsó, prop de les Eres, pel preu de vuitanta sous. Se n'esmenten les afrontacions, tres de les quals són un carrer i uns braçals.*

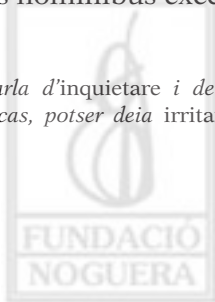
[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 360r (f. 323r). Al marge superior: "Venditio cuiusdam terræ in termino Illerde pro LXXX solidis denariorum."

D'acord amb el que hem dit a la introducció, datem aquest document l'any 1174, encara que no podem pas descartar que fos escrit a l'inici de l'any 1175. Cal tenir present que això és més probable en els documents, com aquest, que foren escrits a Lleida.

[N]otum sit cunctis presentibus et futuris quod ego Martinus de Pina et uxor mea Maria per nos et per nostros venditores sumus tibi Dominico de Montso et omni progeniei tue unam terram que est in termino Ylerde, ultra portam de Montso, prope Areas. Et affrontat de una parte in carrera, de duabus partibus in braçals, de alia in terra Sancte Marie sedis. Quantum predictæ affrontationes includunt cum ingressibus et regressibus et suis meliorationibus sic vendimus per nos et per nostros tibi et omni posteritati tue per LXXX solidos denariorum et de nostro in vestro dominio tradimus franchum et liberum ad omnem voluntatem vestram faciendam omni tempore. Et convenimus per nos et per nostros vobis et vestris esse guirentes de predicta terra de omnibus hominibus excepto rege terre.

1142. Normalment es parla d'inquietare i de vegades també de disrumpere o àdhuc de rancurare. En aquest cas, potser deia irritari o quelcom semblant.

Facta ista carta ydus ianuarii, anno ab incarnatione Domini M° C° LXX° quarto.

Sig+num Martini de Pina, sig+num Marie uxoris mee, qui hoc laudamus et firmamus et testibus firmari rogamus. Sig+num Iohannis del Sass. Sig+num Petri del Soler. Sig+num Petri de Belcaire.

Arnaldus subdiachonus scripsit et hoc + fecit.

548

1174 (o 1175), gener, 25

Bescanvi i establiment. *Guillem, bisbe de Lleida, juntament amb els clergues d'aquesta ciutat, dona a Guillem Fredalan un tros de terra situat a la partida de Fontanet, a canvi d'una altra terra que aquest lliura al bisbe, la qual també és a Fontanet. A més, Guillem Fredalan, per la terra que rep, es compromet a donar cada any, per Pasqua, un cens de mitja lliura de cera al prebost de la parròquia de Sant Joan de Lleida. Totes dues parts es reserven el dret de fadiga de trenta dies. S'esmenten les afrontacions dels dos trossos de terra.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 301v-302r (f. 263v-364r). Al marge inferior: "Permutatio cuiusdam petiæ terræ cum alia facta per episcopum Illerdensem."

a CASTILLÓN, 1991c, doc. 22, p. 158-159. Data: 1174, gener, 25.

Datem aquest document l'any 1174, encara que no podem pas descartar que fos escrit a l'inici de l'any 1175. Cal tenir present que és molt probable en documents, com aquest, que foren escrits a Lleida. Cartografia: figs. 5, 54, 58 i 80.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus quod ego Guillelmus Dei gratia Ylerdensis episcopus simul et clerici sedis Ylerde, donamus ad Guillelmum Frealan unam peciam terre in Fontaneto, per aliam peciam terre quam ipse similiter dat nobis in Fontaneto et per mediam libram cere quam donet nobis annuatim per censum in die Pasche, sub tali conditione quod si eam voluerit vendere vel inpingorare dicat primum episcopo et clericis prefate sedis, et si ipsi voluerint eam retinere¹¹⁴³ usque ad XXX^a dies, sicut alius homo habeant eam, sin autem faciat inde voluntatem suam, salvo supradicto

1143. a: vendere.

censu, et faciat similiter quisquis eam habuerit.¹¹⁴⁴ Et nos similiter si volu- // erimus vendere vel inignotare ipsam terram quam ipse dat nobis, dicamus ei et si ipse usque ad XXX^a dies voluerit nobis dare quantum alius homo habeat eam, sin autem faciamus inde voluntatem nostram. Affrontat ipsa terra quam nos ei damus de una parte in terra Sancte Marie de Tortosa quam tenet Petrus de Spalaricas,¹¹⁴⁵ et de alia in via publica, et de aliis duabus partibus in vineas de prefato Guillelmo¹¹⁴⁶ Fredalan. Et terra quam ipse dat nobis affrontat de una parte in terram Sancte Marie sedis Ylerde, et de alia in terram Geraldi de Marimont, et de alia in terra<m> Bertrandi de Staras, et de alia in via publica. Predictam vero mediam libram cere accipiat semper prepositus Sancti Iohannis de Platea.

Actum est hoc VIII kalendas februarii, anno dominice incarnationis M^o C^o LXX° III°.

Ego Guillelmus Fredalan hanc cartam laudo et firmo et dono episcopo et clericis sedis Ylerde fidantiam de salvetate de ipsa terra quam eis do Guillelmo Botet.¹¹⁴⁷ Et convenio eis bonam facere de omnibus hominibus preter potestatem. Et ego Guillelmus,¹¹⁴⁸ Dei gratia Ylrdensis episcopus, simul et clerici Ylrdensis ecclesie convenimus tibi Guillem¹¹⁴⁹ Fredalan ipsam terram quam tibi damus similiter bonam facere de omnibus hominibus, preter potestatem terre.

Sig+num Guillelmi Ylrdensis episcopi. Signum <(signe)> Guillelmi Ylrdensis archidiaconi. Signum <(signe)> Martini, sacriste. Signum <(signe)> Petri de Aura. Signum <(signe)> Petri de Falcibus. Signum <(signe)> Boneti de Avellana. Signum <(signe)> Olivarii. Signum <(signe)> Martini Guillelmi. Signum <(signe)> Petri //¹¹⁵⁰ de Cubels. Signum <(signe)> Petri Ferrarii. Signum <(signe)> Arnaldi de Accuta. Sig+num Guillelmi Fredalan. Signum + Guillelmi Botet. Sig+num Geraldi Verroll.¹¹⁵¹

Signum <(signe)> Arnaldi, prioris, qui hanc cartam scripsit.

1144. *Les darreres paraules, molt descolorides.*

1145. *a: Palarias. Certament, fa referència al poble de les Pallargues (els Plans de Sió, Segarra).*

1146. *Abreujat en G. Podria ésser també Guillem.*

1147. *És difícil d'assegurar, atesa la data d'aquest document, que fos el Guillem Botet que fou cònsol de Lleida l'any 1207 i que, l'any 1228, va compilar les Consuetudines Ilerdenses.*

1148. *Abreujat en G.*

1149. *Abreujat en gllm.*

1150. *Columna nova.*

1151. *a: Veiroll.*

549

1174 (1175), març, 18

Evacuació. *Ramon de Montcada i la seva muller Ramona donen a Santa Maria i Sant Antoni d'Aitona els delmes i les primícies del domenge que tenen al terme d'Aitona i estableixen que, a partir d'aquest moment, seran lliurats a Joan, capellà d'aquesta església, i als clergues que hi hagi.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 125v (f. 83v). Al marge superior: "Concessio decimarum Aitonæ facta ecclesiæ eiusdem [...]."

[I]n Dei nomine. Notum sit presentibus atque futuris quod ego Raimundus de Monte Catano et Raimunda uxor mea amore Dei et in remissione de nostris peccatis et de nostris patribus et matribus, ut Deus nos exaud[e]at et det nobis vitam eternam donamus Deo et Sancte Marie et Sancto Antonino de Aitona omnes decimas et primitias de nostro dominico quod habemus in terminis Aitona vel in antea acquirere potuerimus nos et nostris in manu Iohannis capellani, quod de ista hora in antea habeat Sancta Maria de Aitona et Sanctus Antoninus et clerici ibidem Deo servientibus predictas decimas et primitias et capiant et possideant potenter per cuncta secula sine ulla retinentia quam non facimus de predictis decimis nec de predictis primitiis et erimus guirentes de ipsis decimis et primitiis omnibus hominibus et feminis et faciemus habere et tenere et possidere clericis in ipsis ecclesiis Deo servientibus sine omni ingenio per cuncta secula. Si quis hanc cartam donationis inquietare voluerit non possit facere set semper sit firma et stabile.

Facta carta mense aprilis, XV° kalendas, anno nativitatis Domini M^o C^o LXX° IIII°.

(*signe*) <Sig> +num Raimundi de Monte Catano, sig+num Raimunda de Monte Catani. Sig+num Petri de Centeles. Sig+num Bernard de Cledeles. Sig+num Ferrer de Aitona. Sig+num Raimundi de ç'Abadia.¹¹⁵²

Sig+num Ramnulfi qui scripsi rogatus ut supra.

1152. *En B:* çabadia.

550

1174, abril, 4

Donació. *Pere de Santvicenç, canonge de la seu de Lleida, dona, per a després de la seva mort, als canonges d'aquesta seu unes cases que té, juntament amb una torre, a la Suda d'aquesta ciutat. A més, també cedeix la meitat dels drets que té sobre l'almúnia anomenada d'Armor Armor i una vinya situada al fons d'una coma. S'esmenten les afrontacions d'aquesta almúnia, una de les quals és una séquia i les altres tres, vinyes.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 344r (f. 307r). Al marge superior: "Donatio domorum et turris in Çuda Illerdense et cuiusdam vineæ facta per Petrum Sancti Vincentii ecclesiæ Illerdensis." Al marge esquerre: "Donacio cuiusdam hospicii siti in Çuta et vinee cuiusdam."

[N]otum sit presentibus et futuris quod ego Petrus Sancti Vincentii, canonicus sedis Ylerdensis, dono et trado canonicè eiusdem sedis domos cum adiacenti turre quas habeo in Çuda et medietatem mei iuris quod habeo vel habere debeo in almunia de Armor Armor¹¹⁵³ et vineam quam habeo in fundo de la cumba.¹¹⁵⁴ Que affrontat ex parte orientis in vinea Arnaldi d'Anasens et in vinea Dominici de Captella, ex parte aquilonis in vinea Martini Sancte Marie, ex parte occidentis in vinea Martini del Sas, ex parte meridiali in çequia. Eandem vero vineam cum predicta turre retineo mihi in vita mea. Post mortem autem meam sit vinea illius hobedientie ecclesie nostre cui ego assignare voluero turris vero maioris sit prepositure cum predictis domibus et iam dicta parte almunie de Armor Armor, quam partem et ipsas domos volo in presentiarum et in perpetuum habere eandem preposituram hec in quam ita dono predicte canonicè Ylerdensi ut numquam alienari a iure et proprietate eiusdem canonicè possit. Quod si quis forte facere presumpserit iram omnipotentis Dei incurrat et in die extremi examinis auditium dampnationis sustineat.

Actum est hoc II° nonas aprilis, anno dominice incarnationis M^o C^o LXX^a IIII°.

Signum + Petri Sancti Vincentii qui hoc donum fecit et hanc cartam mandavit scribere et firmavit testibusque firmare rogavit.

1153. Sic. Sembla com si fos fruit d'un error i aquesta almúnia rebés el nom d'Armor. Tanmateix, en el mateix document, una mica més endavant trobem la mateixa duplicació d'aquest nom de lloc. De fet, potser era d'Armor fill d'Armor.

1154. Correspon a l'anomenada Coma de Pere de Santvicenç, que trobem esmentada en altres documents.

Sig+num Petri Balb. //¹¹⁵⁵ Sig+num Raimundi de Lilet. Sig+num Arnaldi de Valseger. Sig+num Arnaldi de Gamiçan. Sig+num Guillelmi Catalani. Signum (*signe*) Arnaldi d'Anasens.¹¹⁵⁶

Ego Arnaldus Ylerdensis prior hanc cartam per mandamentum predicti Petri scripsi et hoc signum (*signe*) propria manu feci.

551

1174, maig, 21

Donació (i penyora). *Aicarda, dona, que se'n va més enllà de la mar [segurament cap a Terra Santa], cedeix com a penyora les cases que té a la Carnisseria de Lleida als templers de Gardeny, a Santa Maria de la Seu i als hospitalers, perquè cadascú en tingui una tercera part. Si tornés i volgués recuperar-les hauria de pagar les despeses que s'haguessin fet als habitatges i els set morabatins i mig que ha rebut a canvi d'empenyorar aquestes cases. Alhora, Eimeric de Torrelles, comanador de Gardeny, d'acord amb els senyors de Santa Maria de la Seu i amb els hospitalers, dona en establiment aquestes cases a Vidal d'Albinell i la seva muller Guillema, a canvi d'un cens de deu sous, pagadors el dia de Pentecosta als tres propietaris. Aquests tenen el dret de fadiga de deu dies. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és el mur de la ciutat i una altra el maell.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 370v-371r (f. 333v-334r). Al marge esquerre: "Legatum domus factum ecclesie comendatori de Gardeny et fratribus Hospitalis."

a SAROBE, 1998, doc. 248, p. 385-386. Data: 1174, maig, 21.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus qui hec audierint quoniam ego Aicarda femina perrexit ultra mare et pro sua anima dedit et reliquit ipsas suas domos de Carnaceria dominis de Gardenio et dominis Sancte Marie sedis Ylerde et Sancto Hospitali Iherusalem¹¹⁵⁷ ut habeant eas domos per terz; et si venerit ut recuperet suas domos et reddat missiones que facte fuerint in bastimento illi homini qui eas domos habuerit et VII morabatinos et dimidium, per quos

1155. *Columna nova.*

1156. *Escrit danasens.*

1157. a: Ylerdensis.

ipsa reliquid in pignora dictas domos. Et sit notum quoniam Eimericus de Torreles comendator Gardenii, cum consilio fratrum meorum et cum consilio et voluntate dominis Sancte Marie sedis Ylerde atque fratribus Hospitalis Iherusalem, qui istas domos habent nobiscum et tenent partem suam dono et trado tibi Vidal de Albinel et uxori tue Guillelma et progeniei vestre ipsas domos qui fuerint de Aicarda dicta in Carnaceria, ad censum de X solidis, quos donetis dominis Gardenii et dominis Sancte Marie atque fratribus Hospitalis Iherusalem de Ylerde, per terz annuatim vos et vestri in Pentecosten de illa meliori monete que in Ylerde cucurrerit pani et vino, sine engan- //¹¹⁵⁸no. Et habent domos affrontationes ex una parte in domibus Vidal de Olero et de alia in domibus Arnaldi Marques et de III^a in muro et de quarta in carrera de maçel. Et quantum continetur in istis affrontationibus et isti termini ambiunt, de terra usque ad celos, sic damus vobis dictis et vestris dictas domos, cum omnibus suis meliorationibus et cum intradas et exidas, fenestres et augueres ut ita habeatis et expletetis omni vestre voluntati facere, salvum nostrum censum. Et si Aicarda venerit reddite illi suas domos cum missionibus et cum more de pignora quod vobis reddat. Quod si non fecerit, tenete illas domos tantum per pignora usque vobis persolvat. Et sine omni vestro enganno. Et si femina Aicarda non venerit habeatis domos ut dictum est per donum, per nos et per successores nostros ad censum dictum omni vestre voluntati facere; set si volueritis vendere vel inpingnorare nobis vel nostris vos et vestri decem diebus scire faciatis. Et si noluerimus vobis dare tantum quantum et alius homo quod faciatis inde omnes vestras voluntates cuicumque velitis exceptis militibus et sanctis, salvum censum nostrum. Et nos erimus vobis guirentes omnibus hominibus preter potestate terre. Et si quis ad irrumpendum venerit facere non possit set vobis in duplo componat cum omni melioratione et post ista carta firma permaneat omnique tempore.

Facta ista carta donationis in mense madii, XII kalendas iunii, anno incar- // nationis Domini M^o C^o LXX° IIII°.

Sig+num Aimerici comendator Gardenii, sig+num Bernardi de Cornela. Sig+num Guillelmi Gasc. Sig+num Raimundi de Vilafeçen. Sig+num Guillelmi Laurach. Sig+num fratris Petri <(signe)>. Arnaldi prioris (signe). Signum Guillelmi archidiaconi. Signum <(signe)>

1158. *Columna nova.*

Martini sacriste. Sig+num Vidal d'Olero.¹¹⁵⁹ Sig+num Petri de Castellfolit. Sig+num Durandi d'Olero.¹¹⁶⁰

552

1174, juny, 19

Donació vitalícia. *Guillem, bisbe de Lleida, a petició de l'arquebisbe de Tarragona i d'acord amb el capítol de canonges, retorna a Guillem de Cervera la meitat dels delmes de Castellldans, Gebut, Juneda i el castell de Torres. Guillem ho tindrà com a feu mentre visqui. Després de la seva mort, encara el seu hereu podrà rebre, al llarg de la seva vida, les dues terceres parts d'aquesta meitat. No ho poden vendre ni empenyorar. Els cavallers de Castellldans que s'apropien d'una part d'aquests delmes continuaran excomunicats, ells i llurs famílies (però no l'església d'aquest lloc).*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 88v-89r (46v-47r). Al marge dret: "Infeudatis medietatis decimarum Iunete, Castri Asinorum, etcetera."

Cartografia: figs. 41, 49.

[R]es est pietatis pie agentibus misericordiam inpendere nec non eisdem implorantibus munificentiam exhibere. Propterea ego Guillelmus Dei gratia Ylerdensis episcopus per restitutionem tui Guillelme de Cervaria integre, plenarie et absque omni contradictione possidens omnes decimas Castri Asinorum, Gebud, Iunete et Castri Turrium, omniumque terminorum suorum sicuti in carta restitutionis quam mihi et ecclesie Ylerdensi fecisti continetur predictarum decimarum medietatem tibi tali conditione ad tempus dimitto ut toto tempore vite tue illam decimationis medietatem per me et successores meos et ecclesiam Ylerdensem in feudum habeas, teneas et possideas. Post decessum vero tuum tercia pars illius medietatis redigatur in dominium¹¹⁶¹ et dominicaturam episcopi et ecclesie Ylerdensis. Duas vero partes eiusdem medietatis per predictam ecclesiam unus de he- // redibus tuis cui \tu dimiseris toto tempore vite sue/¹¹⁶² habe-

1159. *Escrit dolo, amb una tilla. a. Vidal d'Oleo.*

1160. *Escrit dolo, amb una tilla. a. Durandi d'Oleo. Hi manca el nom de l'escrivà.*

1161. *Abreuïat en dnm.*

1162. *Oblit del que va escriure el trasllat, afegit al marge superior, en escriptura cursiva gòtica.*

at, teneat et possideat. Post cuius obitum ille due partes libere et sine omni contradictione in dominaturam et proprietatem episcopi et clericorum¹¹⁶³ Ylerdensis ecclesie redigantur. Hanc autem donationem sive concessionem facio vobis consilio precibus interventu Guillelmi¹¹⁶⁴ Terrachonensis archiepiscopi apostolice sedis legati et cum convenientia et consensu tocius Ylerdensis capituli. In his vero omnibus talem legem vobis inponimus et statuimus ut predictas decimas quas tibi et uni de heredibus tuis supradicto modo dimittimus non possitis vendere, inpignorare, donare vel aliquo modo alienare, set ut dictum est post tuum et heredis tui obitum in proprietatem episcopi et clericorum Ylerdensis ecclesie libere et integre redigantur. Milites vero Castri Asinorum qui partem predictae decimationis retinent et reddere noluit cum pluries ad hoc sint citati ecclesiastica censura percellimus hoc modo ut ipsi sint excommunicati et tota eorum familia interdicta, ecclesia vero Castri Asinorum ad hoc interdicto sit libera. Et ego Guillelmus de Cervaria promitto Deo et tibi Guillelmo Ylerdensi episcopo et canonicis eiusdem sedis quod predictis militibus non ero auctor, nec garens in predictis partibus decimationibus quas iniuste retinent.

Actum est hoc XIII° kalendas iulii, anno dominice incarnationis M^o C^o LXX° IIII°.

+ Ego Guillelmus Dei gratia Terrachonensis archiepiscopus, apostolice sedis legatus subscribo. Sig+num Guillelmi de Cervaria. Sig- (*signe*) num Guillelmi Ylerdensis episcopi. Sig- (*signe*) num Gombaldi Ylerdensis archidiaconi. Sig- (*signe*) num //¹¹⁶⁵ Arnaldi prioris. Signum (*signe*) Petri de Tallatello. Signum (*signe*) Boneti Avellane. Signum Raimundi de Spolaçano. + Sig- (*signe*) num Arnaldi de Acuta. Sig- (*signe*) num Olivarii. Signum (*signe*) Petri Ferrarii. Sig- (*signe*) num Petri Sagarra. Sig+num Iohannis Sancte Marie Magdalene.

Dominicus sacer <scripsit>¹¹⁶⁶ et hoc sig- (*signe*) num fecit die et anno quo supra.

1163. *Darrere clericorum, hi ha escrit episcopi, eliminat amb unes ratlles a sota.*

1164. *Abreujat en gllm, amb una tiilla.*

1165. *Columna nova.*

1166. *Segurament fou l'escrivà del document, encara que en la transcripció feta al Llibre Verd no se'n faci esment.*

553

1174, setembre, 5 (o 1170, setembre, 2)

Donació. *Pere d'Aulàs dona a la seva filla Maria les cases que té a la ciutat de Lleida. Se n'esmenten les afrontacions, dues de les quals són carrers que van a la seu de Santa Maria de Lleida. S'especifica que aquestes cases eren a la Costa [de Sant Joan, al capdamunt del Canyeret], sota les grades de la seu de Santa Maria.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 360v (323v). Al marge esquerre: "Donatio domorum prope sedem Illerdæ."

a LLADONOSA, 1970, doc. 3, p. 121-122. Data: 1174, setembre, 5. Lleida.

Ens hem decantat a datar aquest document l'any 1174, tal com fa Lladonosa. El fet que hi hagi escrit "IIII" així ho fa creure. Amb tot, també es va poder redactar l'any 1170, el dia 2 de setembre.

[I]n Dei nomine. Hec est carta donationis quam facio ego Pere de Aulas tibi Maria filia mea. Libenti animo et spontanea voluntate, dono tibi illas meas casas quas habeo in Ylerda. De oriente, Bota; de occidente, Guillem¹¹⁶⁷ d'Areng,¹¹⁶⁸ per caput via publica que vadit ad Sanctam Mariam, per fundus via publica que vadit ad Sanctam Mariam similiter. Sic dono tibi illas casas ut habeas et possideas ad propriam hereditatem et facias de illas tuam propriam voluntatem per secula cuncta. Et istas casas sunt in illa Costa, subtus ipsa grada de Sancta Maria.

Sig+num ego Pere de Aulas, qui hanc cartam rogavi scribere et testibus firmare rogavi. Sig+num Guillelmum¹¹⁶⁹ de illa Petra. Sig+num ego Iohan de Ager. Sig+num ego Iohan de Olalia.

Facta carta anno dominice incarnationis M^o C^o LXX° IIII°, nonas septembris, luna XVIII^a, regnante Yldefonso rege, filio Raimundi Berengarii, comitis Barchinonensis, in Aragon, in Superarb, in Ripacurcia, marchio //¹¹⁷⁰ Dertuse et Ylerde. Guillelmus episcopus in Ylerda et in Rota.

Arnaldus canonicus, rogatus scripsit et hoc sig- (signe) num fecit.

1167. *Abreujat en gllm.*

1168. *Escrit dareng. Cal llegir Areny.*

1169. *Sic. Guillelmi.*

1170. *Columna nova.*

554

1174, octubre, 9

Venda. *Bernat de Talladell ven a Berenguer de Boixadors i a la seva muller Dolça l'honor irrigada que té al terme de Lleida, al costat de la torre de Boixadors, a canvi de cent morabatins lupins o aiadins. Aquesta honor era situada al costat d'una séquia i d'un braçal.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 358v (321v). Al marge esquerre: "Venditio honoris seu census super hereditate facta per Bernardum de Talladello."

Cartografia: fig. 65.

[N]otum sit cunctis presentibus et futuris quod ego Bernardus de Talladello per me et per meos vendo vobis Berengario de Boxados et uxori vestre Dulcie et progeniei vestre omnem meam honorem quam habeo in termino Ylerde ad vestram turrem, subtus braçal et subtus çequia ipsa honore quam modo regat. Et ipsa predicta honore qui est subtus çequia et subtus braçal quam modo regat ni potet regare modo, sic vendo per me et per meos vobis et posteritati vestre honorem et censum et omnes meos directos quos ibi habeo vel habere debeo per centum morabetinos bonos lupinos et aiars et directi ponderis scilicet vineas et terras. Et de mea potestate in vestra trado ad omnes voluntates vestras faciendas omni tempore //¹¹⁷¹ Et ego Bernardus de Tallatello convenio vobis ut si de predicta honore habeo ullam rem embargada,¹¹⁷² convenio vobis esse garents contra totos homines de predicta honore scilicet vineas et censum. Et sicut superius scriptum est sic vendo per me et per meos ad omnes voluntates vestras faciendas omni tempore.

Facta ista carta VII° idus octobris, anno ab incarnatione Domini millesimo centesimo LXX° IIII°.

Sig+num Bernardi de Tallatello qui hoc laudo et firmo firmari-que rogo. Sig+num Guillelmi de Pinel. Sig+num Bernardi de Ferran. Sig+num Petri dez Col. Sig+num Raimundi Iover. (*signe*) Bernardi capellani Sancti Andree. Sig+num Petri d'Ivorra.¹¹⁷³

Arnaldus¹¹⁷⁴ subdiachonus qui hoc scripsit et hoc + fecit.

1171. *Columna nova.*

1172. *Paraula catalana. Embargar, posar obstacles o retenir judicialment.*

1173. *Escrit divorra.*

1174. *En majúscules.*

555

1174, octubre, 20. Lleida

Acord. *A causa de l'enfrontament que hi havia entre Guillem, bisbe de Lleida, i Gaufred, prior de la canònica de Sant Ruf de Lleida, pel que fa al cobrament dels delmes i sobre la possibilitat d'enterrar els difunts al cementiri de Sant Ruf, es va recórrer a l'arbitri de l'arquebisbe Guillem de Tarragona. En l'acord al qual s'arriba, s'estableix que, amb relació a les terres rebudes fins aleshores, en alguns casos els canonges de Sant Ruf poden quedar-se els delmes i les primícies. També s'acorda sobre què s'ha de fer amb les deixes que fan aquells que es volen enterrar a la canònica. Finalment, s'estableix que el prior ha de prometre obediència al bisbe de Lleida.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 103r-103v (f. 62r-62v). Al marge dret: "Per archiepiscopum Tarraconensem facta concordia cum ecclesia Sancti Ruphi et ecclesia Sanctæ Mariæ Illerdensis sedis super decimis, defunctionibus et aliis iuribus."

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 383r-384r (f. 346r-347r). Al marge esquerre: "Comes Barcinonensis dedit ecclesia Sancti Rufi possessiones que fuerunt Petri Bertrandi, in termino Ilerdensi."

D ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 406v-407v (369v-370v). Al marge esquerre: "Concordia inter episcopum et priorem monasterii Sancti Rufi super decimis eiusdem monasterii."

E BC, ms. 729, PASQUAL, *Sacrae antiquitatis Cataloniae Monumenta*, vol. 8, f. 99-101v (p. 207-210).

a VILLANUEVA, 1851b, vol. 16, doc. 25, p. 278-281.

b *Catalunya Romànica*, 1997, vol. 24, p. 212-213. Amb traducció al català. Amb l'epígraf: "Concòrdia entre l'església de Lleida i la canònica de Sant Ruf de Lleida. 18 d'octubre de 1174."

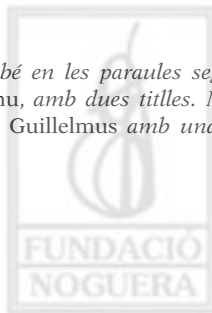
Cartografia: fig. 57.

[P]ublice interest quod¹¹⁷⁵ inter homines aguntur fidei scripturarum comittere, ne temporum diuturnitate modum excedant memorie.¹¹⁷⁶ Ea propter ad cunctorum perveniat noticiam non modicam fuisse controversiam inter Guillelmum¹¹⁷⁷ Ylerdensem episcopum et Gaufredum priorem monasterii Sancti Ruphi quod situm est apud Ylerdam, super decimis possessionum eiusdem monasterii, quas

1175. C: ea que.

1176. a: memoriae. *També en les paraules següents.*

1177. *Abreujat en Guillmu, amb dues títles. Malgrat els dubtes, això ens permet pensar que és encertat d'escriure Guillelmus amb una g i una u inicials.*

idem episcopus iure ecclesie sue vendicabat, necnon super sepultura mortuorum que cum iure parrochie ad Ylerdensem ecclesiam pertineret, apud ipsum monasterium sepeliri eligebant. Tandem post multas altercationes eo decursum est quod pro huiusmodi controversiis transactione sive amicabili compositione sopiendis ipse prior eiusdem monasterii, cum voluntate abbatis Sancti Ruphi et eiusdem conventus et iam dictus episcopus Ylerdensis, cum canonicis suis subiecerunt se arbitrio domini Guillelmi Terrachonensis archiepiscopi, apostolice sedis legati ut quamcumque compositionem super memoratis controversiis inter eos dictaret ipsi ratam et firmam habentes exequerentur. Suscepto itaque compromissio et stipulatoria compromissione utriusque partis solidato, idem archiepiscopus¹¹⁷⁸ de consciencia et assensu partium amicabili decisione ita inter eos composuit. Videlicet quod memoratum monasterium Sancti Ruphi habeat in perpetuum liberas et absolutas a prestatione decimarum et primitiarum omnes illas possessiones que fuerunt Petri Bertrandi, quas scilicet Raimundus, comes Barchinonie¹¹⁷⁹ inclite recordationis intuitu pietatis ei- //¹¹⁸⁰ dem monasterio contulit. Vineam quoque quam ipsi canonici plantaverunt cum orto veteri et orto novo que noviter iuxta novam ecclesiam Sancti Ruphi fecerunt, similiter sine honore decimationis et primitiarum in perpetuum habeat et possideat. Set et de alodio quod Berengarius de Turre Rubea eidem monasterio contulit tantum sine honore prestande decime et primitiarum idem monasterium habeat, quantum sufficiat ad duo iuga boum pro¹¹⁸¹ arbitrio eiusdem archiepiscopi¹¹⁸² et bonorum virorum. Sane de vinea quam Berengarius de Turre Rubea memorato monasterio contulit in compensionem decime, duodecim somatas uvarum que fuerit¹¹⁸³ ex ipsa vinea, canonici Sancti Rufi in eadem vinea episcopo et canonicis Ylerdensi ecclesie singulis annis sine contradictione presentent. Hec autem omnia que superius sunt nominata ita¹¹⁸⁴ demum prefatum monasterium Sancti Ruphi sine honore decimationis et primitiarum habeat, si propriis sumptibus ea excoluerit; alioquin si aliis colenda tradiderint, in solidum Ylerdensi ecclesie decima et primitia tribu-

1178. *Segons C. En B i D:* episcopus.

1179. *Sic.*

1180. *Columna nova.*

1181. *Segons C i D.*

1182. *Segons C. En B i D:* episcopi.

1183. *C: sint.*

1184. *Segons C. a: iam.*

antur. Similiter de aliis possessionibus quas nec ipsum monasterium habet vel in futurum habuerit sive per se sive per alios illas excolunt decimam el primitias integre et cum fidelitate ecclesie Ylerdensi present. De nutrimentis vero animalium non present decimam neque primitias. Nempe de relictis eorum qui cum sint parrochiani Ylerdensis ecclesie vel qui fuerint aliunde venientes et in parrochia Ylerdensi morientes in prelibato monasterio sepulturam elegerint ita statuimus, ut dimidiam relictorum mobilium sive immobilium quecumque occasione // sepulture eidem monasterio sive inter vivos sive in ultima voluntate obvenerint, canonici Sancti Ruphi episcopo Ylerdensi et successoribus suis et canonicis Ylerdensis ecclesie perhenniter tribuant, nisi ipse¹¹⁸⁵ et ecclesia Ylerdensis tantum sibi relictum habeat quantum ad dimidiam eius quod Sancto Rupho relictum erit sufficiat. Alioquin si nichil habuerint dimidiam eius quod Sancto Rupho occasione sepulture obvenerit sicut dictum est habeant, aut si minus dimidia episcopo et ecclesie Ylerdensi relictum fuerit de eo quod monasterio Sancti Ruphi relictum fuerit suppleatur eis usque ad dimidiam. Si aliquis vero in canonicum vel conversum vel si aliqua in conversam sepe dicto monasterio Sancti Ruphi vel canonicis eiusdem loci tradiderit, si habitu iam suscepto ad monasterium Sancti Ruphi vel equitando vel pedibus ambulando se transtulerint, quod bona fide et sine enganno intelligatur, tunc totum quod ab eis collatum fuerit, in pace habeant et possideant. Prior quoque ipsius monasterii salva obedientia sui abbatis episcopo Ylerdensi obedientiam promittat, quamdiu prior illius loci extiterit et semper ad sinodum¹¹⁸⁶ veniat. Et quandoquomque ecclesia Ylerdensis interdicta fuerit, canonici Sancti Ruphi clausis ianuis, submissa voce et non pulsatis signis, exclusis laicis, sibi et familie sue divinum celebrent officium, et nullo tempore excommunicatos vel interdictos recipere presumant.

Data apud Ylerdam, XIII° kalendas novembris, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° IIII°.

+ Ego Guillelmus Terraconensis ecclesie //¹¹⁸⁷ archiepiscopus, apostolice sedis legatus ss. Sig- (*signe*) num Guillelmi Ylerdensis episcopi. Signum (*signe*) Arnaldi prioris. Signum (*signe*) Guillelmi Ylerdensis archidiaconi. Petrus Ausonensis episcopus ss. Non est in-

1185. *Amb una correcció.*

1186. *Amb una correcció.*

1187. *Columna nova.*

dignum Ricardum ponere signum +. Sig- (*signe*) num magistri Opizonis. Sig- (*signe*) num Gombaldi Ylerdensis archidiaconi. Sig- (*signe*) num Guillelmi prepositi Sancti Andree. Sig+num Guillelmi prepositi reposterii. Signum (*signe*) Petri Sagarre. Guillelmus, Ausonensis archidiaconus (*signe*). Signum (*signe*) magistri Renaldi. Sig- (*signe*)¹¹⁸⁸ num Martini Ylerdensis ecclesie sacriste. Sig- (*signe*) num magistri Opiconis. Sig+num Berengarii de Boxados. Signum <(*signe*)> Petri Aure. Sig+num Petri capellani. Sig+num (*signe*) Petri helemosinarii. Sig- (*signe*) num Arnaldi de ç'Aguda.¹¹⁸⁹ Sig- (*signe*) num Boneti prepositi. Sig- (*signe*) num Petri de Talladel. Sig+num Olivarii (*signe*) prepositi. Sig+num Guillelmi reposterii prepositi. Signum (*signe*) Petri de Gallinario. Signum (*signe*) Petri Ferrarii. Signum (*signe*) Petri de Cubels. Ego Gaufrerus ecclesie Sancti Ruphi prior ss. Sig+num Poncii canonici Sancti Ruphi. Sig+num Bernardi canonici Sancti Ruphi.¹¹⁹⁰ Sig+num Girardi canonici Sancti Ruphi.¹¹⁹¹ Sig+num Raimundi d'Espolacenz.¹¹⁹² Sig+num Guillelmi de Segarra.

Sig+num Raimundi subdiachoni qui hoc scripsit (*signe*) die et anno quo supra.

556

1174, octubre, 21

Establiment. *Guillem, bisbe de Lleida, d'acord amb els canonges de la seu d'aquesta ciutat, dona en establiment a Ramon i a Pere de Cas l'almúnia que té al Segrià, situada a prop de la torre Pallaresa [Torre-serona, Segrià], amb els seus termes. A canvi, Ramon i Pere de Cas han de donar el dia de l'Assumpció, per cada parellada de terra, tres cafissos de cereals, un de forment, un altre d'ordi i un altre de civada. Si hi ha més o menys d'una parellada, tal com fan els homes de Segrià als templers de Gardeny, donaran cereals d'acord amb les proporcions establertes. El bisbe es reserva el dret de fadiga de trenta dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LP_05228 (signatura antiga: calaix 040, paquet 1, pergami 11, núm. 7418). Pergami amb algun forat petit, lleugerament enfosquit i tacat. Mides:

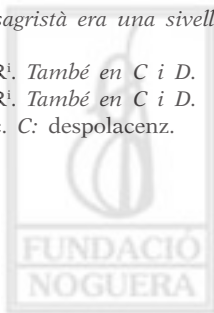
1188. *El signe d'aquest sagristà era una sivella.*

1189. *Escrit çaguda.*

1190. *Abreuja't en c' S' R'. També en C i D.*

1191. *Abreuja't en c' S' R'. També en C i D.*

1192. *Escrit despolacenz. C: despolacenz.*

25 cm per 14,5 cm. Escripura carolina. Trasllet de l'any 1189. A l'extrem inferior del pergami, si el mirem al revés, de baix cap a dalt, veiem que hi diu "Notum sit", i res més. Al revers: "Anno 1174. Cabildo mensa. Cesión a censo de una almunia en el pueblo de Segria hecha por el obispo y cabildo a un tal Pedro. 1174." També: "Donatio cuiusdam almunie prope Turrem de la Paylleresca. E fa tres cafiços de blat en la festa de Santa Maria d'agost, [...] per parellada, al bisbe de Leyda [...]."

C* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 122r-122v (81r-81v). Al marge dret: "Concessio cuiusdam almunii sub censu."

Vegeu els documents conservats al cartoral de Gardeny (SAROBE, 1998) i l'estudi publicat l'any 1993 sobre el Segrià històric (J. BOLÒS, "Paisatge i societat al Segrià al segle XIII", a J. BOLÒS (ed.), *Paisatge i societat a la Plana de Lleida a l'Edat Mitjana*, Universitat de Lleida, Lleida, 1993, pàgs. 45-81).

In¹¹⁹³ Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Guillelmus Dei gratia Ylerdensis episcopus cum consilio canonicorum Ylerdensium dono et trado tibi Raimundo et Petro de Cas et omni vestre posteritati ipsam meam almuniam de Sigriano¹¹⁹⁴ que est prope Turrem Palearensem integriter, cum omnibus terminis et pertinentiis suis sicut melius abet¹¹⁹⁵ vel abere debet, sub hac condicione ut vos et vestri detis¹¹⁹⁶ mihi et successoribus meis annuatim in die Assumcionis Sancte Marie de parellata tres kafizios¹¹⁹⁷ de blad, uno de formento¹¹⁹⁸ et alium de ordeo et alium de avena. Et si plus vel minus fuerit ipsa terra iuxta racionem sicuti faciunt homines de Sigriano fratribus Milicie et si volueritis vendere vel inpignorare ipsam almuniam aut aliquid de alodio alodio qui ad eam pertinet, dicatis primum mihi vel successoribus meis vel clericis sedis Ilerde,¹¹⁹⁹ et si ipsi usque ad triginta dies voluerint vobis dare quantum alius homo habeant; sin autem faciatis inde voluntatem vestram salvo¹²⁰⁰ iure nostro et dominio et non eligatis de ipsa almunia patronum alium nec seniore nisi me et successores meos et faciat similiter quisquis eam unquam habuerit.

Actum est hoc XII kalendas novembris, anno incarnationis Domini M^o C^o LXX° IIII°.

Sig+num Martini sacriste (*signe*). Sig- (*signe*) num Guillelmi Ilerdensis episcopi. Signum (*signe*) Arnaldi prioris. Saturnini \sig+num

1193. *En B, abans*: Hoc est translatum fideliter factum.

1194. C: Segriano.

1195. C: habet.

1196. C: donetis.

1197. *Abreujat en kfizs*. C: kafiz.

1198. C: frumento.

1199. C: Ylerde.

1200. C: salvo.

archidiaconi/. Signum (*signe*) Guillelmi Ylerdensis archidiaconi. Sig- (*signe*) num Gomballi Ylerdensis archidiaconi. Signum Petri (*signe*) de Falcibus. Sig- (*signe*) num Petri de Aura. Signum (*signe*) Olivarii. Signum (*signe*) Petri de Taliatello. Signum + Martini\Guillelmi/.¹²⁰¹ Sig- (*signe*) num Petri Sagarre.¹²⁰² Signum Raimundi de Spolazano.¹²⁰³ Signum (*signe*) Pere de Cubels. Sig- (*signe*) num Raimundi de Gissona. Syg+num Petri Sancto Vincencio. Sig- (*signe*) num Maurini.¹²⁰⁴

Petrus levita et canonicus sedis Ilerde scripsit et hoc (*signe*) signum fecit.¹²⁰⁵

557

1174, novembre, 26

Venda. *Maria ven a Pere d'Aulàs, germà seu, unes cases que té a la ciutat de Lleida, a la Costa, a la parròquia de Santa Maria de Lleida, pel preu de cent sous de moneda jaquesa. Se n'esmenten les afrontacions, dues de les quals són uns carrers. Aquestes cases li provenien del seu pare, també anomenat Pere d'Aulàs.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 360v-361r (f. 323v-324r). Al marge inferior: "Venditio supradictarum domorum pro C solidis Iaccensibus."

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Maria per me et per meos vendo vobis Petro de Aulas fratre meo et vestris vel cui volueritis ipsas¹²⁰⁶ meas domos quas habeo in villa Ylerde, in Costa, in parrochia Sancte Marie sedis Ylerde per C solidos de Iaques moneta, quas omnes de vobis habuimus et recepimus. Et affrontant de una parte in domibus de Maria de Arenio et de duabus partibus in duabus carreres et de quarta parte in domibus Bernat de Ponça. Et quantum continetur in istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt sic vendimus vobis et vestris atque omni vestre

1201. C: Martini Guillelmi.

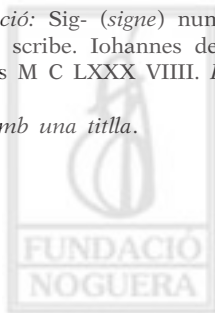
1202. C: Segarre.

1203. *Escrit* despolazano. C: de Spolaçano.

1204. C: Martini.

1205. *En B, a continuació:* Sig- (*signe*) num Guillelmi repostarii. Signum + Dominici levite. Sig+num Petri scribe. Iohannes de Ager translavit et hoc (*signe*) fecit, anno domini incarnationis M C LXXX VIII. *En C, després de Martini:* Signum Guillelmi repostarii.

1206. *Per error:* ipasa, amb una titlla.

progeniei per precium superius dictum, cum exitibus et ingressibus et cum positis et suprapositis, de celo usque in abissum, in vestro alodio proprio, francum et liberum de omnibus hominibus per vendere, per donare et per inpignorare et per omnes vestras voluntates faciendas cuicumque volueritis per cuncta secula et sic de meo poder¹²⁰⁷ in vestrum mitto et trado sine ulla retinentia quam non facio aliquo modo et advenerunt mihi per donationem de Petro de Aulas, patre meo, et convenio vobis et vestris esse guirens omnibus hominibus preter potestatem terre. Et si quis inquietare voluerit non possit facere, set vobis in duplo componat cum omni melioratione et post ista carta firma et stabilis // maneat per omne tempus.

Facta carta VI° kalendas decembris, anno nativitatis Domini M^o C^o LXX° IIII°.

Sig+num Marie iam dicte qui sum filia Petri d'Aulas,¹²⁰⁸ qui firmo et laudo et testibus firmare rogo. Sig+num Marie mater de me et de te Petre¹²⁰⁹ fratre meo. Sig+num Rossel de Basella. Sig+num Raimundi de Basela. Sig+num Guillelmi de Basella, mancip¹²¹⁰ filius Rosel.

Sig- (*signe*) num Ramnulfi qui scripsi ut supra rogatus.

558

1174, desembre, 24

Venda. *Guillem de Santgenís i la seva muller Ermessèn venen a Berenguer de Boixadors i a la seva muller Dolça una vinya situada al terme de Lleida, al Segrià, al costat de la torre que aquests darrers hi tenen. Se n'esmenten les afrontacions, tres de les quals corresponen a un braçal. A canvi, els compradors han de donar vint morabatins a Guillem i Ermessèn i vint-i-un morabatins més a Pere Bord, que tenia aquesta vinya com a penyora.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 374v (337v). Al marge esquerre: "Venditio vineæ in termino Illerdæ."

Cartografia: fig. 65.

1207. *Sic.*

1208. *Escrit daulas.*

1209. *Sic.*

1210. *Ha de correspondre al mot macip, 'jove, servent, aprenent'. En aquest cas, devia correspondre a 'fill més jove'.*

[N]otum sit cunctis presentibus et futuris quod ego Guillelmus de Sancto Genesio et uxor mea Ermesendi, per nos et per nostros, venditores sumus vobis Berengario de Boxados et uxori vestre Dulcie et vestris et ad cui vos mandaveritis unam vineam que est in termino Ylerde, in Segriano, ad nostram turrem. Et affrontat de una parte in vinea Raimundi del Aguilar, de aliis tribus partibus in braçal. Quantum predictae affrontationes includunt, cum ingressibus et regressibus et suis meliorationibus, heremum et populatum, quantum ibi habemus vel habere debemus sic vendimus per nos et per nostros vobis et vestris et ad cui vos mandaveritis per XLI morabetinos et de nostro dominio in vestro tradimus franchum et liberum ad omnem voluntatem vestram faciendam omni tempore. Et de istos predictos XLI morabetinos et de XX morabetinos sumus nos paccatos et de alios XXI morabetinos quos remanent paccate Petro Bordo, qui tenet predictam vineam in pignora et nos liberabimus vobis predictam vineam ad omnem voluntatem vestram facien- //¹²¹¹ dam omni tempore, sicut superius scriptum est. Et convenimus vobis esse garentis si per nos ullum embargum vobis veniebat de predicta vinea.

Facta ista carta VIII kalendas ianuarii, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° III°.

Sig+num Guillelmi de Sancti Genesii, sig+num Ermesendis uxoris mee, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus. Sig+num Raimundi Viver. Sig+num Bertrandi d'Astaras.¹²¹² Sig+num Mascharoni de Montannana. Sig+num Guillelmi dels Orts.

Arnaldus subdiachonus scripsit et hoc + fecit.

559

1175 (o 1176), març, 4

Establiment. *Oliver, d'acord amb el bisbe Guillem i els canonges de Lleida, cedeix a Calvet de Bisbe i a la seva muller un hort situat al terme de Lleida, prop del cementiri de l'església de Sant Salvador, a canvi d'un cens de quatre sous, que han de donar cada any el dia de Nadal. Se n'esmenten les afrontacions. Dret de fadiga de deu dies d'Oliver, del bisbe i dels canonges.*

1211. *Columna nova.*

1212. *Escrit d'astaras.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 347v-348r (f. 310v-311r). Al marge inferior: "Concessio cuiusdam horti ad censum." Al marge dret, amb escriptura cursiva gòtica: "Instrumentum cuiusdam orti prope Sanctum Salvatorem."

Datem aquest document l'any 1175, encara que, tal com ho fem constar entre parèntesis, no podem pas descartar en absolut que fos escrit a l'inici de l'any 1176. Cal tenir present que això és més probable en els documents, com aquest, que foren escrits a Lleida. Cartografia: fig. 56.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Olivarius cum voluntate domini mei Guillelmi Ylerdensis episcopi et assensu omnium canonicorum dono tibi Calveto de Episcopo et uxori tue et omni vestre posteritati quemdam ortum meum in termino Ylerde, prope cimiterium Sancti Salvatoris, ut habeatis et melioretis et expletetis vos et vestra posteritas per secula cuncta sine omni vestro enganno cum introitu et exitu et sua melioratione, tali videlicet pacto quod vos et qui pro vobis eum habuerint detis mihi IIII solidos in vita mea per censum annuatim, in die Natalis Domini, et post obitum meum episcopo Ylerdensi et canonicis eiusdem ecclesie de illa meliori moneta que currerit in Ylerda ad panem et vinum sine omni nostro enganno. Et affrontat ille ortus de una parte in orto Adriani et in orto Guillelmi Correger et Guillelmi de Val de Norra, de alia Raimundi Folch, de tertia in carrera, de IIII in braçal. Quicquid his affrontationibus includitur sic donamus vobis et omni vestre posteritati sicut dictum est ad omnes vestras voluntates faciendas excepto quod // si volueritis vendere vel inpignorare moneatis primum me et episcopum et canonicos per X dies et si voluerimus dare quantum alius habeamus; sin autem faciatis inde voluntatem vestram salvo predicto censu per omnia et vestro dominio et non eligatis de eo alium dominum vel patronum nisi nos et successores nostros et hanc conditionem servet quisquis eum habuit et convenimus vobis facere garentiam contra omnes homines vel feminas.

Facta carta ista donationis IIII° nonas marcii, anno dominice incarnationis M^o C^o LXX° V^o.

Sig- (*signe*) num Guillelmi Ylerdensis episcopi. Sig- (*signe*) num Arnaldi prioris. Sig- (*signe*) num Guillelmi Ylerdensis archidiaconi. Sig- (*signe*) num Olivarii. Signum (*signe*) Petri de Aura. Sig+num Raimundi¹²¹³ de Spolaçan. Signum + Raimundi¹²¹⁴ abbatis.

1213. *Abreujat en R.*

1214. *Abreujat en R.*

Sig- (*signe*) num Petri Guillelmi Ylerdensis canonici qui iussus scripsit quo supra.

560

1175, abril, 25

Venda. *Pere d'Aulàs i la seva mare Maria venen a Ramon de Sallent i a la seva muller Lloreta les cases que tenen a la ciutat de Lleida, a la Costa, a la parròquia de Santa Maria de Lleida, pel preu de cent sous i dotze diners. Se n'esmenten les afrontacions, dues de les quals són carrers.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 360r-360v (323r-323v). Al marge inferior: "Venditio domorum in vila Illerdæ prætio ce<n>tuum solidorum et XII denariorum."

a LLADONOSA, 1970, doc. 4, p. 122. Transcripció parcial. Data: 1175, març, 26. Lleida.

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis presentibus et futuris quoniam ego Petrus //¹²¹⁵ d'Aulas¹²¹⁶ et mater mea Maria, per nos et per nostros, venditores sumus vobis Raimundo de Salent et uxori vestre Loreta et omnibus vestris atque omni vestre posteritati vel cui volueritis nostras domos quas habemus in villa Ylerde, in Costa, in parochia Sancte Marie sedis Ylerde, per C solidos¹²¹⁷ et XII denarios,¹²¹⁸ quos omnes de vobis habuimus et recepimus et nil¹²¹⁹ de ipso precio apud vos remansit. Et affrontant de una parte in domibus Sancte Marie sedis Ylerde, et de alia in domibus Marie de Arenio, et de tertia et de quarta parte in duabus carreras. Et quantum continetur in istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt, sic vendimus vobis et vestris vel cui volueritis predictas domos, cum ingressibus et egressibus et cum positis et suprapositis, de celo usque in abissum, in vestro alodio proprio, franchum et liberum, de omnibus hominibus et feminis, per vendere, per donare et per inpignorare et per omnes vestras voluntates faciendas cuicumque volueritis per cuncta secula, et sic de nostro iure et de nostro dominio in vestrum dominium mit-

1215. *Columna nova.*

1216. *Escrit: daulas.*

1217. *Abreuja't en sol.*

1218. *Abreuja't en d.*

1219. *Sic. Nihil.*

timus et tradimus sine ulla retinentia quam non facimus aliquomodo et convenimus vobis et vestris esse guirentes omnibus hominibus et feminis preter potestatem terre. Et si quis inquietare voluerit non possit facere, set vobis in duplo componat cum omni melioratione.

Facta carta mense aprilis, VII° kalendas maii, anno Domini M^o C^o LXX° V^o.

Sig+num Petri d'Aulas.¹²²⁰ Sig+num // Marie matris mee. Sig+num Marie sua filia et soror mea, qui firmamus, laudamus testesque firmare rogamus. Sig+num Guillelmi d'Espulga.¹²²¹ Sig+num Sancho Navarro. Sig+num Pedro de Sancto Martini, obrer.

Sig- (signe) num Ramnulfi qui scripsi ut supra, rogatus.

561

1175, maig, 13

Donació. *Pere de Talladell, canonge de Lleida, dona a Santa Maria de Lleida i a la precentoria de la seu el domenge situat més enllà de l'església de Sant Salvador; se n'esmenten les afrontacions. També dona una vinya, cases, un hort, drets que té al camp d'Alguaire i sobre dues almúnies (la torre de Grealó i la torre de Guillem de Sala), un capmàs al castell de Castelló (Castellonroi?), una almúnia a Vallcalent. A més, cedeix altres propietats i diversos censos que cobra en diversos indrets.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 206r-206v (164r-164v). Al damunt hi ha l'epígraf, escrit amb tinta de color vermell: "De precentoria". Al marge dret: "Testamentum in quo diversa legantur præcentoriæ Illerdensis; notabile præmium indicans necessitatem residendi et præ<ce>ntore." A sota, en cursiva gòtica: "Donatio turris de Grayllo" i "Et turris Guillelmi de Sala".

a CASTILLÓN, 1986, doc. 13, p. 315-316. Data: 1175, maig, 13.

b ALTURO, 1999, doc. 36, p. 128-130. Data: 1175, maig, 13.

És notable l'esment dels instruments musicals de corda i especialment d'un orgue. De fet, al segle XII, a l'Europa occidental, hi hagué la difusió dels orgues en molts monestirs i catedrals. No fou, però fins al concili de Milà, de l'any 1287, que hom ja va admetre l'orgue en els oficis religiosos. Cartografia: figs. 15, 40, 56, 62.

1220. *Escrit:* daulas.

1221. *Escrit:* despulga.

[I]nter opera pietatis illud videtur esse potissimum Deoque gratissimum, quod spectat ad utilitatem et sustentationem eorum in ore quorum frequentius resonat laus Dei cum cantico, qui ceteros¹²²² in ecclesia vel in choro concinentes ad laudes Dei vel celestium excitant civium et tanquam duces ac previi habent precinere in laudes Dei, de quibus dicitur exultationes Dei in gutture eorum qui tenentur precipue Deum laudare in timphano et choro, in cordis et organo. Hac igitur ratione, ego Petrus de Tallatello, Ylerdensis ecclesie canonicus, sospes corpore¹²²³ et sane recordationis omnibus hominibus tam presentibus quam futuris, notum fieri volo quod ego relinquo Deo et beatissime Marie et precentorie Ylerdensis ecclesie illum dominicum quod est situm ultra ecclesiam Sancti Salvatoris, census, videlicet et decimas et primitias dominiumque.¹²²⁴ Et affrontat predictum dominicum¹²²⁵ ab oriente in terra Guillelmi d'Anao,¹²²⁶ ab occidente in via que ducit ad Alguaira, a septentrione in çequia que transit inter vineam episcopi et predictum dominicum, a meridie in via que transit inter cimiterium Sancti Salvatoris et predictum dominicum. Relinquo iterum quicquid iuris habeo vel habere debeo in vinea que fuit Petri de Unocastello. Relinquo etiam domos et ortum quem adquisivi a domino Guillelmo Ylerdensi episcopo et a comuni capitulo. Relinquo iterum quidquid iuris habeo vel habere debeo in illo campo de Alguaira, quam //¹²²⁷ Pontius Pilatus pro salute anime sue ecclesie Beate Marie Ylerdensi reliquit et dominus Guillelmus episcopus et universum capitulum mihi donavit. Insuper dono ac relinquo quicquid iuris habeo vel habere debeo in illis duabus almu-niis, quarum altera vocatur turris de Grailon, altera turris Guillelmi¹²²⁸ de Sala,¹²²⁹ sicut melius adquisivi de domino Guillelmo, bone memorie Ylerdensi episcopo,¹²³⁰ consentiente comuni capitulo in pre-

1222. *Sembla certos.*

1223. *Abreujat en: corpr, amb una tiilla. Potser corporaliter.*

1224. *a: Domini.*

1225. *Amb una correcció.*

1226. *Escrit danao. a: Danao.*

1227. *Columna nova.*

1228. *Abreujat en G.*

1229. *a: Salas.*

1230. *És estrany que digui bone memorie, en un moment en què el bisbe Guillem encara era viu. Aquesta expressió fa pensar en una interpolació posterior, quan aquest prelat ja era difunt.*

sencia domini Berengarii,¹²³¹ Terrachonensis archiepiscopi, et sicut iam longo tempore possedi. Item relinquo unum capudmansum in castro Castellionis¹²³² episcopi quod adquisivi ab Arnaldo de Siscar et Stephania uxore eius, sicut in carta mea resonat et longo tempore possedi et hubui predictum vero capudmansum, nomine dicitur de Altissen. Relinquo item almuniā de Valle Calente, sicut melius data est mihi a domino Guillelmo Ylerdensi episcopo et comuni capitulo et sicut in cartula mea continetur. Relinquo iterum unum aureum quem habeo in terra quam Arnaldus de Basella tenet per me in Valle Calente. Preterea relinquo quicquid habeo vel habere debeo in hiis que Guillelmus Borelli¹²³³ et Petrus Galin¹²³⁴ que Guillelmus de ça Rapita¹²³⁵ per me tenent sub podio suspensorum¹²³⁶ et relinquo quicquid habeo vel habere debeo in hiis que tenet Ramon¹²³⁷ de ç'Aguiar et Ramon¹²³⁸ dez Torms,¹²³⁹ per me iuxta ortum Michaelis Navarrensis¹²⁴⁰ et relinquo quicquid iuris habeo in illo Mallol, quod cum magistro Guidone habeo. Relinquo etiam quicquid iuris¹²⁴¹ vel habere debeo in sorte quam Petrus de Laurentio¹²⁴² tenet per me sicut in carta quam sibi feci resonat. Relinquo // etiam III solidos¹²⁴³ et IIII denarios censuales quos habeo in vinea quam tenet Maria, uxor Constantini, per me. Et relinquo II solidos censuales quos habeo in vinea quam tenet Petrus molendinarius de Balagario¹²⁴⁴ per me. Et relinquo mediam libram cere quam habeo in domibus quas Robert, textor, tenet per me in Çuta. Et relinquo XII nummos quos habeo censuales in domibus quas Stephanus de Açamut tenet per me, que scilicet domus sunt in parrochia Sancti Martini. Et relinquo X num-

1231. *Abreujat en B. L'arquebisbe Berenguer de Vilademuls dirigí l'església de Tarragona des de l'any 1174 (encara que sembla que va prendre possessió uns anys més tard) fins a l'any 1194, en què fou assassinat.*

1232. *a: Castellotis. Al marge dret: Donatio caputmansum quod est in castro Castellionis episcopi et vocatur de Altissen.*

1233. *Dubtós. a: Bosch.*

1234. *a: Galiter.*

1235. *a: Çacapita.*

1236. *Devia correspondre a un Puig dels Penjats.*

1237. *a: Ramio.*

1238. *Abreujat en R.*

1239. *a: B. Dextoricis. b: Torins.*

1240. *Manca en a.*

1241. *Les darreres paraules, molt descolorides. Segons b: iuris [habeo] vel habere.*

1242. *a: Lamercio.*

1243. *Abreujat en sol.*

1244. *a: Balaguerio.*

mos censuales quos habeo in domibus quas Martinus corredor tenet per me. Et relinquo XVIII nummos censuales quos habeo in domos quas Petrus de Vertfol¹²⁴⁵ tenet per me. Et relinquo XVIII nummos censuales quos habeo in domibus quas Guillelmus dez Talladel¹²⁴⁶ tenet per me. Et relinquo mediam libram cere quam habeo in domo quam tenet uxor Arnaldi textoris per me. Et relinquo IIII nummos censuales quos habeo in vinea quam tenet Paschalis de Çuta per me. Preterea relinquo illud capudmansum quod habeo in castro de Luça libere, ex meo alodio, cum omnibus que propter illud capudmansum mihi contingunt, quod scilicet capudmansus Arnaldus de Grada tenuit per me. Relinquo etiam illud alodium quod pater meus et mater mea in testamento mihi reliquerunt in villam vel termino des Palargues,¹²⁴⁷ quod scilicet alodium libere habui et possedi. Relinquo iterum quicquid iuris habeo vel habere debeo in illa terra¹²⁴⁸ vel vinea quam tenet Petrus de Turre Fracta per me in illa cumba ultra Roi//¹²⁴⁹ al.¹²⁵⁰

Actum est hoc III idus madii, anno Domini M° C° LXX° V°.

562

1175, agost, 18

Venda. *Pere de Crespà i la seva muller Andregot venen a Bernat de Cibill i al seu nebot, Gombau de Camporrells, les cases que tenen a la Suda de Lleida pels senyors [templers] de Gardeny, juntament amb un corral situat a la banda meridional [de la Suda], cap a la ciutat de Lleida. Ho venen per quaranta sous. Alhora també venen un altre corral, situat a dins de la Suda, per quaranta sous jaquesos més. Aquest segon corral també incloïa una torre. S'esmenten les afrontacions d'aquest darrer corral, una de les quals és el vall que hi ha fora dels murs.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 264r (226r). Al marge dret: "Venditio quarundam domorum inter diversas personas."

1245. a: Devert Fed.

1246. a: Desvalls.

1247. a: Pehugus. b: Pabargues.

1248. a: villa tua.

1249. *Columna nova.*

1250. *Manquen paraules en a.*

- a LLADONOSA, 1970, doc. 5, p. 122-123. Data: 1175, agost, 18. Lleida.
 b CASTILLÓN, 1991c, doc. 23, p. 159. Data: 1175, agost, 18.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus quod ego Petrus de Crespan et uxor mea Andregoto, per nos et per nostros vendimus ad Bernardum de Cipilio et ad Gombaldum de Camporrellis, nepotem suum, ipsas nostras casas quas habemus in Çuda de Ylerda per senioribus de Garden, simul cum corral qui est a parte meridie, versus villam Ylerde, per XL^a solidos¹²⁵¹ et retinuimus ipsum corral qui est intus in Çuda, a parte aquilonis, sub tali conditione quod nulli alii potuissemus eum vendere nisi ad illos si illi nobis voluissent dare tantum quantum alius homo.

Qua propter nos supradicti Petrus scilicet de Crespano et Andregoto, uxor mea, per nos et per nostros vendimus modo tibi Gombaldo de Camporrellis ipsum corral quod tunc retinuimus et donamus eum tibi per XL solidos denariorum Iaccensium. Sub tali vero conditione //¹²⁵² vendimus ipsum corral tibi ut tam ipsum corral simul cum ipsa turre¹²⁵³ quam ipsas casas, simul cum aliud corral et cum turre, habeas et possideas libere totum cum exitibus et ingressibus suis et cum omnibus sibi pertinentibus, ad faciendas inde plenarie omnes voluntates tuas. Et convenimus tibi bonum facere de totos homines et damus fidaça de salvetate tibi Pere Ramon, çavaçequia, quem similiter dedimus fidaça per ipsas casas quas vendimus tibi et Bernardo de Cipilio.¹²⁵⁴ Affrontat ipsum corral quem modo tibi vendimus de una parte in ipsas casas quas vobis vendimus et de alia in ipsum vallum qui est foras murum, et de alia in carrera, et de alia in casas Arnaldi de Molins et Arnaldi, nepotis magistri Seguini,

Actum est hoc XV kalendas septembris, anno dominice incarnationis M^o C^o LXX° V^o.

Sig+num Petri de Crespan, sig+num Andregoto, uxor eius qui hanc cartam mandaverunt scribere et firmaverunt et testibus firmari rogaverunt. Signum (*signe*) Guillelmi, Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Martini, sacriste. Sig+num Petri d'Elson.¹²⁵⁵ Sig+num Bernardi de Avellana. Sig+num Bernardi Sarran, isti testes sunt. Sig+num Petri Raimundi, çavaçequia,¹²⁵⁶ qui est fidaça de salvetate.

1251. *Abreujat en sol.*

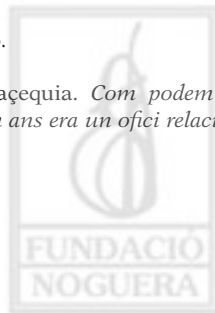
1252. *Columna nova.*

1253. *b: terra.*

1254. *b: Petro de Apilio.*

1255. *Escrit: delson.*

1256. *b: Raimundi Çavaçequia. Com podem comprovar, cal tenir present que sabaséquia no era pas un cognom ans era un ofici relacionat amb la gestió i l'administració de les séquies.*

Signum (*signe*) Arnaldi, prioris, qui hanc cartam scripsit die et anno quo supra.

563

1175, octubre, 30

Establiment. *Marquès, la seva muller Guilla, Pere Marquès i la seva muller Maria donen a Pere de Cos, a la seva muller Domenja, a Pere de Soses i a la seva muller Berenguera una “plaça” que tenen a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Andreu. Se n’esmenten les afrontacions. Ho donen perquè hi facin cases i donin cada any, per Nadal, tretze sous. A més, han de lliurar, el dia de la Mare de Déu d’agost, a la seu de Santa Maria de Lleida, com a cens, una lliura de cera, per una casa situada dins d’aquest espai (i que resta junt amb les cases de Ramon d’Espolaçans). Els donadors tenen dret de fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 366r-366v (329r-329v). Al marge inferior: “Concessio ad census cuiusdam placæ ad ædificandum.”

Cartografia: fig. 54.

[S]it notum cunctis quoniam ego Marches et coniux mea Guilla et Petrus Marches et coniux mea Marie, per nos et per nostros donatores sumus tibi Petro de Coz et uxori tue Domenga et Petro de Soses et uxori tue Berengarie et omni progeniei vestre vel posteritati unam placam quem habemus in civitate Ylerde, in parrochia Sancti Andree. Et affrontat ex una parte in strata publica, de alia parte Benedicto de Rex et de Gicort et de III^a parte Raimundo de Spolaçans, de IIII^a vero Sanz corredor. Quantum predictæ affrontationes includunt sic donamus vobis ad vestrum proprium ad faci- //¹²⁵⁷ endam vestra<m> voluntatem omni tempore cum exiis vel regressis earum apud meliorationibus, ubi faciatis casas de terra usque ad celum et detis nobis et successoribus nostris post nos annuatim pro census in die Natalis Domini XIII solidos denariorum de meliore monete qui currerit in civitate Ylerde a pane et a vino, in prefato die et detis Sancte Marie sedis Ylerde annuatim pro census die Sancte Marie augusti omni tempore una libra de cera per unam mansionem, que est intus terminum, que se tenet apud mansiones Raimundi de Spo-

1257. *Columna nova.*

lacans.¹²⁵⁸ Et ibi non eligatis alium seniore[m] nec alium patro<nem> nisi nos et posteritas nostra. Et si volueritis eas vendere vel inpignorare dicatis nobis primum ante X dies et si voluerimus retinere per quantum alius homo habeamus; sin autem faciatis de inde voluntatem vestram omni tempore exceptis militibus et sanctis. Convenimus per nos et per nostros vobis et vestris esse guarentes de omnibus hominibus preter potestate terre.

Actum est hoc III kalendas novembris, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° V^o.

Sig+num Marches, sig+num Guila, sig+num Petri Marches, sig+num Marie, nos qui hoc firmamus et laudamus et testes firmare rogavimus. Sig+num Dulcie. Sig+num Guillelmi Balb. Sig+num Arnaldi de Gamisçans. Sig+num Bonet Blader. Testes sunt.

Petrus Llera¹²⁵⁹ qui hanc cartam scripsit et signum (*signe*) hoc cum litteris suprapositis in VIII^a linea autentici instrumenti que in hoc instrumento sunt supraposite // in X linea et cum litteris suprapositis in VII° linea.

564

1175

Venda. *Bernat Ferrer amb la seva muller Rossa i amb llurs filles, Maria i Ferrera, venen a Arnau de Seu i a la seva muller Jordana un hort situat a la vila de Roda, al lloc anomenat "Escalella", a canvi de cinc sous grossos i de deu diners, com a alboroc (o alifara). Se n'esmenten les afrontacions.*

A* ACL, Fons de Roda, RP_0232 (carpeta 4, núm. 261). Pergamí amb alguns forats poc importants i amb algunes lletres força esvanides. Mides: 10 cm per 11 cm. Al revers: "13."

a GRAU, 2010, doc. 271, p. 480. Data: 1175.

In Dei nomine. Hec est carta vendicionis quam facio ego, Bernard Ferrer, cum uxore mea Rossa et cum filiabus nostris Maria et Ferrera, tibi Arnal¹²⁶⁰ de Seu et uxori tue Iordana. Vendimus vobis unum ortum qui est intus villa de Rota, in loco ubi dicitur ad Escalella. De oriente vos emptores. De occidente penna. Et dedistis nobis

1258. *Abreuja[t] en spolacas, amb una titlla.*

1259. *Lectura dubtosa. Abreuja[t] en lla, amb una titlla.*

1260. *Difícil de llegir.*

in precio placibile V solidos¹²⁶¹ gros; per albaroch X diners. Et de hoc precio apud vos emptoires nostros non remansit. Et est manifestum quod si nos venditores aut ullus homo vel femina de posteritate mea hanc cartam inquietaverit, pot[es]tatem non habeat set in duplo componat.

Fide de salvetate Martin Baron de Sancto Romano. Sig+num ego Bernard Ferrer, sig+num ego Rossa, cum filiabus nostris Maria et Ferrera, qui hanc cartam rogavimus scribere et testibus firmare. Sig+num ego Guillem Od.¹²⁶² Sig+num ego Pere Asner de Sancta Maria. Sig+num ego Maria, filia de Bernard Ferrer et de Rossa.

Facta carta anno incarnationis Domini M^o C^o LXX° V^o, regnante Ildefonso in Aragon, in Sup<er>arb, in Ripacorza, marchio Dertose et Ylerde. Guillelmus episcopus in Ilerda et in Rota.

Raimundus canonicus rogatus scripsit et hoc signum (*signe*) fecit.

565

1176 (1177), gener, 21

Esponsalici. *Berenguer de Boixadors dona com a esponsalici a Dolça, filla de Pere Arnau de Tàrrega, dos-cents morabatins lupins o aïadins. Aquests diners provenen del valor de les cases que té a la ciutat de Lleida, a la Costa [de Sant Joan], sota les cases de Guillem de Cervera, a la parròquia de Sant Vicenç, i de les vinyes que té com a domenge a la torre situada al Segrià [la torre de Boixadors]. Si ell mor abans que Dolça, els que heretin aquests béns li hauran de donar aquestes monedes o bé ella podrà gaudir de l'usdefruit d'aquests béns fins a la mort. Si tenen un fill, quan mori Dolça, aquest heretarà les propietats esmentades.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 359r-359v (322r-322v). Al marge dret: "Donatio propter nuptias facta per Berengarium de Boxados uxori suæ."

No podem pas rebutjar que aquest document, fet a Lleida, fos escrit l'any 1177, encara que això no és pas gaire probable atès que no és datat pels anys de l'encarnació de Crist. Cartografia: figs. 54 i 65.

[C]um in mundi initio cuncta creasset Deus ex nichilo, ex osse viri dormientis formam fecit mulieris et ex uno duos faciens, duos

1261. *Abreujat en soll.*

1262. *Abreujat en gllmod, amb una titlla.*

unum esse monstravit ipso attestante. Relinquet homo patrem et matrem et adheret uxori sue et erunt duo in carne una. Et apostoles qui dicit viri diligite uxores vestras, sicut Christo dilexit ecclesiam. Qua propter ego Berengarius de Boxados in Dei nomine ducturus sum uxorem nomine Dulciam filiam Petri Arnaldi et dono ei in sponsalicio CC morabetinos bonos lobinos vel aiars, rectique ponderis, quos omnes morabetinos habeat Dulcia uxor mea in ipso meo statico et in ipsis meis domibus quas habeo in villa Ylerde, in Costa, subtus domos Guillelmi de Cervaria, in parrochia Sancti Vincentii. Et in ipsis meis vineis quas retinui pro meo dominico ad ipsam meam turrem de Segria sine suo enganno. Set si Dulcia iam dicta, quam ducturus sum in uxore me supervixerit, illi quibus dimittam ipsas domos et vineas donent ad eam CC morabetinos iam dictos. Si voluerit accipere maritum vel si se dedit religioni per facere suam voluntatem. Et si noluerint ei dare predictos CC morabetinos Dulcia uxor mea iam dicta filia Petri Arnaldi de Targa habeat et teneat et possideat et expletet iam dictas domos et vineas in omni vita sua sine omni blandimento et sine omni districto de homine vel de femina. Et post mortem de Dulcia uxore mea predictae domus et predictae vinee redeant illis quibus ego dimittam si infantem non habebimus de nobis duobus // natum et generatum. Et si infante habebimus superstitem sit totum de infante.

Facta carta de sponsalicio mense ianuarii, XII kalendas februarii, anno Domini M^o C^o LXX° VI°.

Sig+num Berengarii de Boxados qui firmo et laudo testesque firmare rogo. Sig+num Petri Raimundi Bernardi. Sig+num Mir de Raimundo Raimundi. Sig+num Guillelmi de Pinel. Signum Raimundi de Polazano +. (*signe*)¹²⁶³ Bernardi capellani Sancti Andree.

Sig- (*signe*) num (*signe*) Ramnulfi qui scripsi rogatus.

566

1176, gener, 31

Donació. *Salvana i els seus fills, Sança i Pere, donen al seu gendre, Ramon de Solaner, i a la seva filla, Berenguera, la tercera part de Padelles, amb els drets que tenen sobre l'alou de Fonts, tal com ho va establir el pare d'ell al testament. Salvana en manté el domini*

1263. *Un estel.*

mentre visqui. S'esmenten els fiadors d'aquesta donació i els testimonis. Escrit pel levita Vicenç.

A* ACL, Fons de Roda, RP_0266 (carpeta 6, núm. 354). Pergamí en bon estat de conservació, amb algunes taques i amb paraules una mica descolorides. Mides: 23,5 cm per 20 cm. Al revers: "Donación."

a CASTILLÓN, 1997, doc. 6, p. 24.

c GRAU, 2010, doc. 272, p. 480-481. Data: 1176, gener, 31.

Cartografia: fig. 39.

Notum sit omnibus hominibus tam presentibus quam futuris quoniam ego, Salvana, et filiis meis Sanza et Pere facimus cartam donacionis tibi, Ramon de Solaner, genero meo, et filia mea, Berengera, de illa tercia parte de Padellas de omni alodio quos¹²⁶⁴ habemus vel abere debemus et de nostra¹²⁶⁵ de Fonts absolvimus vobis sicut pater eius dimisit, sicut est scriptum in suo testamento de illa honore. Et post obitum de me Selvana¹²⁶⁶ habeas tuam partem in mea portione sicut uni de fratribus tuis, et retineo mihi dominium et potestatem in omni vita mea per bene et non per male vestro. Et ego, Selvana, et filiis meis, mittimus vobis fidanzam de salvetate de ista donacione tibi, Ramon, et coniux tua, Berengera, Arnall de Pannel et Ato de Castro, et ego, Berengera mitto tibi, Ramon viro meo, fidanzam ut te diligam et honorem sicut bonum virum Berenger de Pannel et Pere de Sancta Maria.

Acta carta IIe kalendas februarii, anni Domini M C LXX VI.

Sig+num Salvana et filiis meis, Sanza et Pere, qui hanc cartam iussimus scribere et testes firmare. Sig+num Arnal de Montso.¹²⁶⁷ Sig+num Marti Cabrith. Sig+num Dominico de Capella. Isti sunt testes.

Vincencius, levita, scripsit et hoc (*signe*) fecit, cum literis dampnatis in III^a linea.

567

1176 (o 1177), febrer, 27

Testament. *Arnau de Naens, malalt, fa escriure el seu testament pel qual fa deixes al claustre de Santa Maria, per als vestits dels ca-*

1264. Sic.

1265. *Sembla que deia nostrum alodio, ratllat i corregit. Potser havia de dir de nostra honore o de nostra parte.*

1266. a: Slevana.

1267. *Sembla Mont So.*

nonges i per a una casulla. També dona cereals i diners al bisbe, a cada prevere de la ciutat i a l'obra de les esglésies de Lleida. D'una manera especial, fa una donació a l'església de Sant Andreu, i a la confraria que hi havia. Deixa a Maria unes cases a la parròquia de Sant Andreu i també unes vinyes. A Maria, filla d'Ermessèn de Burget, lliura unes cases situades a la parròquia de Sant Martí. A Dominica, una casa, uns llits, cobrellits i recipients. A Jordana, unes cases situades davant la torre de Ramon de Montcada. Encara fa més deixes a l'església de Sant Andreu, a la confraria i a la cambreria.

[A] Original perdut.

B.* ACL, LP_05229 (signatura antiga: calaix 040, paquet 1, pergami 12, núm. 7417). Pergami enfosquit, amb alguna taca poc important. Mides: 17,5 cm per 23,5 cm. Escripura carolina. Al revers: "Testamentum Arnaldi Danasens, pro camera. Legat de 15 morobatins per vestir los canonges y blat per lo bisbe", "Cartas Arnaldi Danasens", "Cabildo mensa".

C* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 248v-249r (f. 210v-211r). Al marge inferior: "Testamentum in quo diversa legata relinquuntur ecclesie Illerdensis et camera; quandam vineam ad indumentum canonicorum regularium Illerdensium."

a CASTILLÓN, 1991b, doc. 5, p. 102-103. Data: 1176, febrer, 27.

Creiem que és molt probable que calgui relacionar aquest cognom *Nasens* o *Anasens* amb el poble de Naens (municipi de Senterada, Pallars Jussà). Com hem comentat a les pàgines de la introducció, datem aquest document l'any 1176, encara que no podem pas descartar que fos escrit a l'inici de l'any 1177. És més probable en els documents, com aquest, que foren escrits a Lleida. Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Ego Arnaldus de Nasens¹²⁶⁸ iacens in egritudine, facio meum testamentum. Primum precipio dari pro redemptione peccatorum meorum et per remedium anime meę XV morabetinos¹²⁶⁹ ad claustum Sancte Marie Ylerdensis sedis. Ad indumentum canonicorum predicte ecclesie alios XV morabetinos. Ad unam casullam emere altaris Sancte Marie, X morabetinos. Quos cunctos predictos morabetinos Petrus capellanus mihi debet, et ille paccabit eos ubi predictum est. Iterum precipio dari domino meo episcopo VI kaficios¹²⁷⁰ frumenti et XV fanecas¹²⁷¹ ordei et VII solidos¹²⁷² denariorum.¹²⁷³

1268. B: Danasens.

1269. Abreujat en morbr.

1270. Abreujat en kf, amb una tiilla.

1271. Abreujat en fanc, amb una tiilla.

1272. Abreujat en sol.

1273. Abreujat en d, amb una tiilla.

Quod hoc totum Gombaldus de Comporels mihi debet et Petrus de Sagarra¹²⁷⁴ est mihi fideiussor de hoc. Et cunctis presbiteris Ylerde civitatis unicuique XII denarios.¹²⁷⁵ Et cunctis operibus ecclesiarum predictae civitatis unicuique XII denarios. Relinquo ad Mariam, filiam de Belleta, domos quas sunt et habeo in urbe Ylerde, in parrochia Sancti Andree, prope casas filiorum Guillelmi de Sancta Fide,¹²⁷⁶ et vineam quam habui de Petro de Olmis, et aliam vineam quam habui de Iohanne de Pennavera, et aliam vineam quam teneo de Vitale Iuglar; et si illa obierit absque infantibus, predictus honor redeat proximis meis. Relinquo ad Mariam, filiam Ermessendis de Burget, quasdam casas quas habeo in parrochia Sancti Martini, prope casas Poncii del Sass, absque unam domum illarum quam relinquo ad Dominicam, ad suam voluntatem facere omni tempore, totam coopertam, quam se tenet ad parietem Poncii del Sass. Relinquo medietatem de lectis domorum ad Dominicam, que ibi habet factos. Relinquo omnia superlectilia¹²⁷⁷ domorum in domum absque divisionem et vasa et dolia¹²⁷⁸ vini similiter. Relinquo ad Iordanam filiam Marie¹²⁷⁹ casas quas habeo ante turrem Raimundi de Montecatano, prope casas Guillelmi¹²⁸⁰ Sancti Saturnini. Relinquo ad ecclesiam Sancti Andree V solidos,¹²⁸¹ a la confratria III solidos. Totum hoc predictum mando et volo ut sit tentum absque vinea supradicta que fuit de Petro de Olmis, quam relinquo ad cameram ad indumentum canonicorum regularium Ylerdensis sedis.

Facta ista carta testamenti III kalendas marcii, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° VI°.

(*signe*) Arnaldi d'Anasens,¹²⁸² qui hoc laudo firmarique rogo. Sig+<num> Petri d'Almuzara.¹²⁸³ Sig+<num> Poncii de Balager. Sig+<num> Guillelmi Sancii. Sig+<num> Petri Ferrarii.

Arnaldus subdiaconus scripsit et hoc (*signe*) fecit.

1274. C: Segarra.

1275. *Abreujat en d, amb una tilla.*

1276. C: Sancta Maria.

1277. C: superlectilia.

1278. C: dola.

1279. Mariam, *corregit en C, on hi ha escrit* Mariae.

1280. *Abreujat en G.*

1281. *Abreujat en sol.*

1282. *Escrit: danasens.*

1283. *Escrit: dalmuzara.*

568

1176 (o 1177), febrer, 28

Donació. *Arnau de Naens, malalt, dona a la cambreria de la seu de Lleida, per als vestits dels canonges de la catedral, la vinya (amb braçals i séquies) que té a la Coma de Pere de Santvicenç, que havia comprat a Pere d'Oms. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és la séquia Major [actual canal de Pinyana].*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 249r (f. 211r). Al marge dret: "Donatio cuiusdam vineæ ad favorem cameræ Illerdensis, pro vestiario canonicorum regularium Illerdensium."

a CASTILLÓN, 1991b, doc. 4, p. 102. Data: 1176, febrer, 27.

Fou fet l'endemà d'escriure's el testament (doc. 567). Fins i tot signà aquest document Arnau de Lasquarri, la mateixa persona que havia escrit el testament. Cal cridar l'atenció sobre el fet que s'esmenti l'existència de séquies (i de la séquia Major) i també de braçals. Datem aquest document l'any 1176, encara que no podem pas descartar que fos escrit, com el testament precedent, a l'inici de l'any 1177. Cartografia: fig. 64.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus hec auditibus quod ego Arnaldus de Nasens iacens infirmus set tamen memoria plenus, bono animo et bona voluntate dono, concedo et libere trado camere sedis Ylerde ad comuni scilicet vestiario canonicorum regularium ipsius sedis //¹²⁸⁴ ipsam meam vineam de Comma Petri Sancti Vincencii, quoniam ego comparavi de Pere d'Olms,¹²⁸⁵ cum ingressibus et egressibus suis, et cum suis pertinentiis, cum braçalibus et cequiis, sic ego eam melius habeo integriter. Et affrontat ipsa vinea de una parte in cequam Maiorem et de alia in vinea que Petrus Sancti Vincentii dedit similiter predictæ camere, et de alia in vinea¹²⁸⁶ Dominici de Captella et de alia in vinea¹²⁸⁷ que fuit de Martin Ramon et de Arnalt de Tonerà et modo est de sacristia sedis Ylerde et de Maria de la Porta. Hoc donum facio in presentia Arnaldi, prioris predictæ ecclesie, et Raimundi de Spolaçano et Petri Sancti Vincentii et Petri de Sagarra et Guillelmi Sancti Saturnini et Bernardi, capellani Sancti Andree, et Vitalis, capellani similiter Sancti Andree, et Arnaldi, scriptoris de Alasquarre, qui scripsit meum testamentum, et Calveti, diachoni, et Poncii de Sancto Andrea et Petri Ross et Raimundi

1284. *Columna nova.*

1285. *Escrit dolms.*

1286. *Amb una correcció.*

1287. *Manquen unes paraules en a.*

fili de Dominica,¹²⁸⁸ sub tali conditione ut statim post mortem meam liceat cam<er>ario sedis Ylerde emparare ipsam vineam libere absque ulla contradictione perpetim habendam et possidendam.

Actum est hoc II kalendas marcii, anno dominice incarnationis M^o C^o LXX° VI°.¹²⁸⁹

569

1176 (1177), març, 21

Venda. *Sança, Gràcia i Parícia, germanes, filles de Sanç de Saragossa, venen a Berenguer de Boixadors i a la seva muller Dolça una casa amb la “plaça” que tenen a la ciutat de Lleida, a la Costa, a la par-ròquia de Sant Joan, pel preu de deu morabatins. Se n’esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 375v-376r (338v-339r). Al marge inferior: “+ Venditio domus in civitate Illerdæ.”

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quod ego Santia et Gracia et Paritia, tote tres sorores que sumus filie de Santio de Saragoça, per nos et per omnes nostros, venditores sumus vobis Berengario de Bossados et Dulcie uxori vestre et omnibus vestris atque vestre posteritati et cui volueritis unam nostram domum cum tota platea nostra que ibi est, quod habemus in vila Ylerde, in la Costa,¹²⁹⁰ in parrochia Sancti Iohannis de Platea, per X morabetinos bonos lobinos vel aiars, et de recto penso quos omnes de vobis habuimus et recepimus et nil de precio apud vos remansit. Et ipsa domus et ipsa platea quod vobis vendimus affrontant de una parte in carreira et de alia in domibus Guillelmi Forz et de Petro Clari et de III^a parte in domibus sobiranes de vobis cumpratoribus et de Petro d’Olo¹²⁹¹ et de IIII^a parte in domibus Petri d’Olo.¹²⁹² Et quantum continetur in istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt et quantum //

1288. *Lectura difficil.*

1289. *En aquesta transcripció feta al Llibre Verd, manca el final del document, amb les signatures dels testimonis i de l’escrivà.*

1290. *Sic.*

1291. *Escrit dolo.*

1292. *Escrit dolo.*

continentur in istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt¹²⁹³ et quantum habemus de carreira iam dicta ensus, sic vendimus vobis Berengario de Boissados et uxori vestre Dulcie et omnibus vestris et cui volueritis hec omnia iam dicta per iam dictum precium et cum ingressibus et egressibus, cum omnibus meliorationibus quas ibi volueritis facere in vestro proprio alodio, francho et libero, de omnibus hominibus per vendere et per donare et per inpignorare et per omnes vestras voluntates facere per cuncta secula, sine omni vestro vestrorumque enganno et sic de nostro dominio in vestrum dominium mittimus et tradimus de celo usque in abissum, sine ulla retinentia quam non facimus aliquomodo. Et nos et nostri convenimus vobis et vestris esse guirentes omnibus hominibus et mulieribus sine vestro enganno. Et si quis hanc cartam inquietare voluerit non possit facere, set vobis in duplo componat cum omni melioratione et per salutatem donamus vobis fidantiam Marquesam sine nostro¹²⁹⁴ enganno.

Facta carta mense marcii, XII kalendas aprilis, anno Domini M^o C^o LXX° VI°.

Sig+num Santia, sig+num Garcia,¹²⁹⁵ sig+num Paricia, tote tres sorores que firmamus, laudamus, testesque firmare rogamus. Sig+num Poncii Tixidor. Sig+num Marquesa que sum fidantia de salvetat. Sig+num Petri d'Alos.¹²⁹⁶ Sig+num Benedicti Regis. Sig+num Petri Andree. Sig+num Petri de Gavar. Sig+num Arnaldi¹²⁹⁷ Olibeta. Sig+num Petri Ros.

Sig- (*signe*) num (*signe*) Ramnulfi //¹²⁹⁸ qui scripsi rogatus ut supra.

570

1176, maig, 4

Carta d'exempció. *Guillem, bisbe de Lleida i de Roda, allibera del pagament del dret de cena les esglésies de Serradui, dedicades a santa Maria i sant Martí, a causa de llur lamentable pobresa.*

A* ACL, Fons de Roda, RP_0237 (carpeta 5, núm. 297). Pergamí en bon estat de conservació, amb algun plec i alguna taca poc important. Mides: 39 cm

1293. *Sic. En B, repetit. De fet, coincideix amb el canvi de pàgina.*

1294. *Sembla, amb tot, que digui vestro.*

1295. *Sic. Certament era Gracia, un nom de dona.*

1296. *Escrit dalos.*

1297. *Abreujat en A.*

1298. *Columna nova.*

per 34 cm. Escriptura carolina. Al revers: "A, n. 25, 1176", "Privilegium ecclesie de Sadanuy de una cena episcopali quam episcopus Ilerdensis et Rotensis [...]".

a CASTILLÓN, 1991a, doc. 11, p. 63-64. Data: 1176, abril, 2.

b GRAU, 2010, doc. 273, p. 481. Data: 1176, maig, 4.

Quoniam ea que in presentia hominum fiunt facile propter labentium temporum momenta ab hominum labuntur memoria, ea que perpetue memorie reservari debent, oportet scripto diligenter comendari. Id circo ego, Guillelmus, Dei ordinatione Ylerdensis ac Rotensis ecclesie episcopus, condolens super paupertate et miseria ecclesiarum de Sadarrue, videlicet, Sancte Marie et Sancti Martini, intuitu misericordie commotus, videns nimiam supradictarum ecclesiarum paupertatem alteram cenarum quam soliti persolvere fuerant, tum pro me, tum pro nostris successoribus, eam benigne condono et dimitto, tam clericis modo predictis ecclesiis servientibus, tam in eas futuris, salvo iure archidiaconi. Alia vero, michi et successoribus meis semel in anno a supradictis ecclesiis cum una cevada honorifice persolvatur. Quicumque ergo dispositionem nostram stimulo arrogantie exagitatus delere vel veritam facere voluerit ex auctoritate Dei Patris et apostolorum Petri et Pauli et nostra, sub anathematis sententia indissolubiliter vinciatur.

Sig- (*signe*) num Guillelmi Ilerdensis seu Rotensis episcopi.¹²⁹⁹
 Sig+num Raimundi archidiaconi et prioris Rotensis. Sig- (*signe*) num Guillelmi prioris claustris. Sig- (*signe*) num Gombaldi archidiaconi. Sig+num Odonis cellararii. Sig+num Guillelmi de Mettad Ylerdensis archidiaconi. Sig+num Saturnini archidiaconi. Sig+num Raimundi Petri Sancti Stephani. Sig+num Bernardi, prioris Sancti Andree. Sig+num Sancii Raimundi camerarii. Sig+num Raimundi capellani. Sig- (*signe*) num Raimundi de Belestar. Sig- (*signe*) num Raimundi de Benasch. Sig- (*signe*) num Guillelmi de Benavent, prepositus Palacii. Sig- (*signe*) num Berengarii de Tornuta. Sig- (*signe*) num Guillelmi de Erdao. Sig- (*signe*) num Arnaldi de Uruz. Sig- (*signe*) num Raimundi¹³⁰⁰ de Barraves. Sig- (*signe*) num Pere Brun. Sig+num Bernardi de Avellana. Sig+num Raimundi de Coma. Sig- (*signe*) num Arnaldi de Collo. Sig- (*crismó*) num Petri Tutele. Sig- (*signe*) num Martini.¹³⁰¹
 Sig- (*signe*) num Benedicti. Sig- (*signe*) num Amati pueri.

1299. *Signatura autògrafa.*

1300. *Abreujat en R.*

1301. *Abreujat en M.*

Facta carta huius misericordie, anno dominice incarnationis M° C° LXX° VI°, IIII° nonas mai, luna XX^a prima, regnante Yldefonso rege in Aragon, in Superarb, in Rippacurcia, marchio Derthose et Ylerde.

Arnaldus, canonicus, prefati pontificis rogatu hanc cartam scripsit et hoc sig- (*signe*) num fecit.¹³⁰²

571

1176, juny, 1

Establiment. *Guillem, bisbe de Lleida, juntament amb els clergues d'aquesta ciutat, dona a Vidal de Fustellà i a la seva muller Sobirana un obrador situat a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan, defora del portal de Corbins. Se n'esmenten les afrontacions. S'estableix, com a condició, que han de fer al damunt de l'obrador un habitatge de tàpia i de fusta, abans de dos anys, els quals comencen a comptar a partir de la propera festa de Carnestoltes; si no ho fan, hauran de lliurar cent sous i perdran l'obrador. Han de pagar de lloguer cada any trenta sous, el dia de la festa de Pasqua. En morir, l'obrador i les cases retornaran a la seu.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 178v-179r (136v-137r). Al marge inferior: "Locatio ad vitam cuiusdam operatori facta per episcopum et clericos Illerdenses."

Sabem la importància que tenia la tàpia en les construccions fetes a l'edat mitjana. En aquest cas, trobem que s'esmenta que s'havia de fer una casa amb tàpies i fusta. L'habitatge de tàpia s'havia de construir sobre un obrador, en menys de dos anys de temps. Cartografia: fig. 54.

[I]n nomine summi et eterni Dei. Quam varia est hominum instantia ideo scriptura de negociis gestis formatur, ut iuntas perheniter servetur. Notum sit igitur omnibus hominibus qui hec audierint quod ego Guillelmus Dei gratia Ylerdensis episcopus, simul et clerici Ylerdensis ecclesie, donamus tibi Vidal de Fustellan et uxori tue Subirane unum nostrum operatorium in civitate Ylerda, qui est in parrochia Sancti Iohannis de Platea, foras portam de Corbins et affrontat de una parte in via publica et de alia in alium nostrum operatorium qui se tenet cum casas quas Calvetus tenet per nos, de aliis duabus partibus affrontat in casas de Bernad Raolf. Sub tali vero

1302. *Darrer mot, amb les lletres molt espaiades.*

conditione donamus vobis ipsum operatorium ut faciatis super bonam casam de bonas tapias et de bona fusta sine omni enganno, ad cognitione duorum vel trium clericorum prefate Ylerdensi ecclesie. Et habeatis eam factam de Carnestoltes primas venientes usque ad II annos. Et teneatis et habeatis ipsum // operatorium vos duo simul cum Subirata¹³⁰³ que feceritis super eum et cum exitu et introitu suo quandiu vixeritis; post obitum autem vestrum remaneat cum omni melioratione episcopo et clericis Sancte Marie sedis Ylerde sine omni impedimento et omnibus diebus vite vestre donetis vobis annuatim in die Pasche per loger de ipsum operatorium XXX^a solidos¹³⁰⁴ denariorum de meliori moneta que currerit in Ylerda ad panem et vinum. Set si usque ad predictum terminum non habueritis factam ipsam casam super operatorium recuperemus nos nostrum operatorium et vos detis nobis de vestro C solidos et carta ista et donatio fiat irrita.

Sig- (*signe*) num Guillelmi Ylerdensis episcopi. Signum (*signe*) Guillelmi archidiaconi Ylerdensis. Signum (*signe*) Martini sacriste. Signum <(signe)> Boneti. Signum <(signe)> Petri de Aura. Signum (*signe*) Olivarii. Signum + Raimundi de Spolaçano. Signum (*signe*) Arnaldi de Accuta. Signum (*signe*) Petri Ferrarii. Signum + Martini Guillelmi. Signum (*signe*) Petri de Cubels.

Signum (*signe*) Arnaldi prioris Ylerdensis qui hanc cartam scripsit kalendas iunii, anno dominice incarnationis M centesimo LXX° VI°.

572

1176, juny, 3

Empenyorament. *Bernat de Montanyana i la seva muller Peirona empenyoren a Guillem de Roret les cases que tenen a Lleida, fora les muralles, davant l'hort de Bernat d'Àger, per dotze morabatins lupins o aiadins. Se n'esmenten les afrontacions. Al cap d'un any, han de tornar els dotze morabatins, més trenta sous pel lloguer de les cases i dels calciners. Pagaran aquests trenta sous en dos terminis. Es fa esment dels fiadors.*

1303. *Més amunt hem vist que rebia el nom de Subirane.*

1304. *Abreujat en sol.*

- A.* ACL, LP_05422 (signatura antiga: calaix 037, paquet 1, pergami 10). Pergami en bon estat de conservació, amb alguna taca poc important. Mides: 15,5 cm per 18 cm. Escriptura carolina.

In Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Bernardus de Montanana et uxor mea Peirona per nos et per nostros mittimus vobis Willelmo de Roret et vestris vel cui volueritis in pignore usque ad unum annum nostras domos quas habemus in Lerida, foras muros, ante ortum Bernardi d'Ager¹³⁰⁵ per XII morabetinos bonos lobinos vel aiars, rectique pondis, quos omnes nobis prestavistis et nos de vobis habuimus et recepimus. Et affrontant de una parte in carreira et de alia in muro et de III^a parte in aliam domum nostram et de Bonohomine et de quarta parte in domibus Nicholai cebater. Et quantum continetur in istis affrontacionibus iam dictis et isti termini ambiunt sic mittimus vobis et vestris in pignore predictas domos cum calcineriis quos ibi habemus de celo usque in abissum sine omni vestro enganno. Et ad capud de anno iam dicto convenimus vobis et vestris pacare et reddere predictos XII morabetinos et XXX solidos de loguerio de ipsis domibus et de ipsis calcineriis, de quibus pacabimus vobis XV solidos ad medium annum et alios XV solidos¹³⁰⁶ ad capud anni, sine omni vestro enganno. Et per istos XXX solidos donamus vobis fidanciam Petrum Rog, cebater, cum nobis et sine nobis in omnibus locis sine vestro enganno. Et si usque ad unum annum non habuerimus vobis pacatos ipsos XII morabetinos, si deinde illos morabetinos tenebimus donabimus vobis loguerium per rationem de isto anno primo sine vestro enganno et sic mittimus ipsas domos in vestra potestate et tradimus eas vobis sine vestro enganno. Et nos tenebimus eas pro vobis ad loguerium iam dictum sine omni vestro enganno. Et convenimus vobis et vestris esse guirentes omnibus hominibus et feminis sine omni vestro enganno.

Facta carta III° nonas iunii, anno Domini M C LXXVI.

Sig+num Bernardi de Montanana, sig+num uxor mea Peirona, qui firmamus, laudamus testesque firmare rogamus. Sig+num Bernardi de Narbona. Sig+num Petri Rog, cebater, qui sum fidancia ut supra. Sig+num Arnaldi¹³⁰⁷ Gras. Sig+num Petri de Sancto Germano.

1305. *Escrit dager.*

1306. *Abreujat en sol.*

1307. *Abreujat en a.*

Sig- (*signe*) num Ramnulfi, qui rogatus scripsi ut supra, set est sciendum quod de loguerio debeo vobis¹³⁰⁸ XII denarios¹³⁰⁹ omnibus annis.

573

1176, setembre, 3

Concòrdia. *Acord pactat entre Gombau de Santa Lecina i els canonges de Sant Vicenç de Roda amb relació al castell d'Esplucs i a dues almúnies. S'acorda que Gombau, atès que no pot demostrar la possessió d'aquest castell, tingui d'una manera vitalícia drets sobre la meitat dels esplets que provenen del castell d'Esplucs, llevat dels que provenen de l'església d'aquest lloc. També es van avenir que la meitat de l'almúnia de Torre Alba que Gombau té com a feu, la tingui a mitges amb els canonges, mentre visqui. Gombau accepta, així mateix, de tenir a mitges l'altra almúnia que hi havia en aquest lloc. També s'hi diu que aquestes almúnies són les que havia donat Càritas, muller del senyor Brocard. Així mateix, s'esmenta que la meitat de l'almúnia de Torre Alba que Gombau tenia com a alou, la tenien per ell Santa Maria d'Alaó i Pere de Casserres, el qual la podrà passar a tenir pels canonges.*

[A] Original perdut.

B* ACL, Fons de Roda, RP_0740 (carpeta 12, núm. 847). Trasllat de l'any 1236. Pergamí en bon estat de conservació, una mica enfosquit. Mides: 17 cm per 35,5 cm. Escripura carolina. Al revers: "Concordia inter ecclesiam Rotensem et Gombaldum de Sancta Lecina super Explux et eius termini."

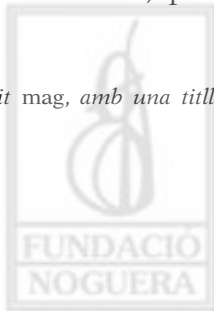
a CASTILLON, 1984, núm. 1, p. 39-40.

b GRAU, 2010, doc. 274, p. 481-482. Data: 1176, setembre, 3.

In nomine domini nostri Ihesu Christi et eius divina clementia. Ad noticiam cunctorum volumus pervenire quod maxime et difficiles conquestiones atque contenciones inter Rotensem ecclesiam et Gombaldum de Sancta Lecinia super castellum de Splugs et eius terminos diu agitate sunt. Ipse quidem Gombaldus clamabat supradictum castrum quod debebat tenere per canonicos eiusdem ecclesie. Ad hoc, Raimundus, archidiaconus et prior et canonici responderunt ubi ipse Gombaldus ostenderet suas rationes, qualiter ab episcopo et canoni-

1308. *Darrere hi ha escrit mag, amb una titlla.*

1309. *Abreujat en d.*

cis pater eius iam dictum castellum adeptus est. Et quia non potuit rectam rationem ostendere de supradicto castello, rogavit dompnum Guillelmum,¹³¹⁰ Ylerdensem ac Rotensem episcopum, Raimundum, archidiaconem et priorem, ceterosque canonicos ut facerent ei amorem de supradicto honore. Et episcopus et prior et canonici faciunt amorem iam dicto Gombaldo ut habeat medietatem de illis espletis qui ad castrum pertinent in diebus suis, excepta ecclesia cum omnibus suis pertinentiis. Similiter faciunt concordiam et avenanzam de duobus almuniis quas domna Caritas, uxor domni Brocardi, quibus sit requies, dimisit Deo et Sancto Vincentio, quarum unam scilicet Turrem Albam tenebat Gombaldus et canonici Rotensii clamabant illam Gombaldo. Super hoc ostendit cartam qualiter iam dictam almuniam adeptus est medietatem per fevum medietatem per alodium, de qua faciunt avenanzam inter¹³¹¹ ut de illa medietate quam Gombaldus habet per fevum habeant per medium canonici Rotenses et Gombaldus in suis diebus; post dies supradicti Gombaldi remaneat totum Deo et Sancto Vincentio. De illa alia medietate, quam habet per alodium, habet Sancta Maria de Alaon medietatem et Pere de Casserras aliam medietatem; et si Pere de Casserras voluerit habere per canonicos illum quarton¹³¹² quod habebat per Gombaldum in predicta almunia, teneat illum per manum prioris et canonicorum post dies Gombaldi et faciat hominum priori Rotensis, et si noluerit tenere, canonici Rotensii recuperent supradictum quarton et habeant et possideant iure hereditario in perpetuum. Aliam vero almuniam prior et canonici et Gombaldus demandent illam et si potuerint habere habeant per medium post dies quidem iam dicti Gombaldi. Ipse Gombaldus dimittit Deo et Sancto Vincentio et Sancto Raimundo et canonicis ibi Deo servientibus, pro anima sua et animabus patris et matris sue, totum hoc quod ipse accipiebat in supradicto honore sine ulla mala voce pro se et pro omne propinquitate sua.

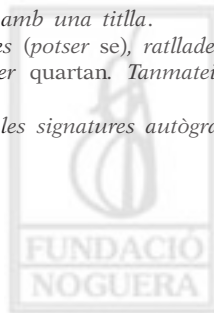
Sig- <(signe)> num¹³¹³ Raimundi, archidiaconi et prioris. Sig- <(signe)> num Guillelmi, prioris claustris. Sig- <(signe)> num Odonis, cellararii. Sig- <(signe)> num Gombaldi, archidiaconi. Sig- <(signe)> num Guillelmi, archidiaconi. Sig- <(signe)> num Bernardi, prioris Sancti Andree. Sig- <(signe)> num Saturnini, archidiaconi. Sig-

1310. *Abreujat en gllm, amb una titlla.*

1311. *Després unes lletres (potser se), ratllades.*

1312. *També podria ésser quarton. Tanmateix, escrivim quarton, com podem llegir més avall.*

1313. *No es van copiar les signatures autògrafes de l'original.*

<(signe)> num Bernardi, archidiaconi. Sig- <(signe)> num Sancii, camerarii. Sig- <(signe)> num Raimundi, sacriste. Sig- <(signe)> num Raimundi Petri. Sig- <(signe)> num Berengarii. Sig- <(signe)> num Raimundi de Bellester. Sig- <(signe)> num Raimundi cappellani. Sig- <(signe)> num Guillelmi de Erdao. Sig- <(signe)> num Petri Tutetele. Sig- <(signe)> num Arnaldi de Collo. Sig- <(signe)> num Petri Bruni. Sig- <(signe)> num Raimundi de Barraves. Sig- <(signe)> num Raimundi de Coma. Sig- <(signe)> num Martini. Sig- <(signe)> num Bernardi de Avellana. Sig- <(signe)> num Benedicti. Sig- <(signe)> num Petri de Fita. Sig- <(signe)> num Arnald Uruz. Sig- <(signe)> num Petri Bernardi. Sig- <(signe)> num Amati pueri. Ego Gombaldus de Sancta Lecinia hanc cartam laudo et confirmo et proprio sig- <(signe)> no corroboro. Sig- <(signe)> num Gombaldi, militis de Alasquarre. Sig- <(signe)> num Guillelmi, militis de Avinozar.

Facta carta huius deffinicionis anno dominice incarnationis M° C° LXX° VI°, III° nonas septembris, regnante Yldefonso rege in Aragone, in Superarb, in Rippacurcia, marchio Dertose et Yllerde.

Arnaldus canonicus rogatus scripsit et suum sig- <(signe)> num fecit.

Testestes¹³¹⁴ huius translati sunt Dominicus, Rotensis claustris prior, et hoc eius sig+num et Bertrandus, Rotensis camerarius, et hoc eius sig- (signe) num.

Actum est hoc VIII° kalendas madii, anno Domini M° CC° XXX° VI°, regnante rege Iacobo, episcopo Berengario de Erillo.

Petrus de Erolis hoc translatum scripsit et hoc sig- (signe) fecit.

574

1176, octubre, 27

Venda. *Bernat de Torroja i la seva muller Ponça venen a Cigala i a la seva muller Llúcia unes cases que tenen a la ciutat de Lleida, a la Costa, a la parròquia de Sant Joan, per vuit morabatins lupins. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 179v (137v). Al marge esquerre: "Venditio quarumdam mantionum facta inter diversas personas."

1314. Sic.

A la fi de l'edat mitjana hi havia el carrer d'en Llosat d'en Cigala, un carrer enllosat. L'origen del nom d'aquest carrer és precisament aquest home que va comprar aquesta casa a la Costa de Sant Joan, l'any 1176. Pel que fa a aquest carrer de la Costa de Sant Joan, vegeu: J. BOLÒS, *Dins les muralles de la ciutat*, Ajuntament de Lleida i Pagès editors, Lleida, 2008, p. 167-174 i J. LLADONOSA, *Els carrers i places de Lleida a través de la història*, Universitat de Lleida i Ajuntament de Lleida, Lleida, 2007, p. 427. Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hec audientibus quoniam ego Bernardus de Torroia et uxor mea Pontia, per nos et per omnes nostros vendimus vobis Cigala et uxori vestre Lucia et vestris vel cui mandaveritis sine omni nostro¹³¹⁵ enganno unas nostras mansiones que habemus in urbe Ylerde in ipsa Costa, in parrochia Sancti Iohannis, per VIII morabetinos bonos lupinos directi ponderis, quos omnes a vobis acceptos habemus et sumus vestri paccati. Et affrontant ipsas mansiones ex una parte in via publica, ex alia in casas Martini Ruffi, ex alia casas Ermessen de Vallebrera et de Petri Iohanni, ex alia casas Petri //¹³¹⁶ de Salas. Quantum iste IIII^{or} affrontationes includunt et isti termini ambiunt sic vendimus vobis et vestris predictas mansiones per iam dictum precium cum introitibus et redeuntibus, de abisso usque ad celos, cum tecto et supraposito, francas et liberas et ingenuas, per facere omnem vestram propriam voluntatem cuicumque volueritis ad tenendum et ad possidendum et ad expletandum per secula cuncta sine omni vestro vestrorumque enganno et nos et nostri erimus vobis et vestris garentes de predictas mansiones cum suis meliorationibus contra omnes homines vel feminas preter potestatem terre, sine omni nostro enganno et sic ista carta firma et stabilis in perpetuum maneat.

Acta carta VI kalendas novembris, anno Domini millesimo C^o LXX° VI°.

Sig+num Bernardi de Torroga, sig+num Pontia eius uxor, nos qui hoc laudamus et firmamus et testes firmare rogamus. Sig+num Pere de Caupena. Sig+num Pere de Plandolid. Sig+num Guiraldi de Clarac. Isti sunt testes.

Sig- (*signe*) num Guillelmi scriptoris qui hoc scripsit rogatus.

1315. *De vegades és difícil de saber si és nostro o bé vestro.*

1316. *Columna nova.*

575

1176, novembre, 28

Establiment. *Oliver, canonge de Lleida, d'acord amb el bisbe Guillem i amb la resta de canonges d'aquesta ciutat, dona a Bernat de Ponts i a la seva muller Resplandina una vinya situada al terme de la ciutat de Lleida, a prop de l'església de Sant Salvador. Se n'esmenten les afrontacions. Hi afegeix una altra vinya amb un farraginal, situada al costat del cementiri d'aquesta església. Ho donen amb la condició que en treguin les pedres i que la cloquin amb dues tanques. Han de donar la meitat dels fruits que n'obtinguin, a part dels delmes i de les primícies. No ho poden vendre o empenyorar fins al cap de deu anys. A més, els canonges tenen dret de fadiga i, si ho volen recuperar, pagaran un morabatí menys que el possible comprador.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 338r-338v (301r-301v). Al marge superior: "Donatio quarundam terrarum facta per ecclesiam Illerdensem cum retentione medietatis dictarum terrarum posquam plantatae fuerint." Amb una escriptura cursiva gòtica: "Vinea prope Sanctum Salvatorem."

Sabem que hi havia horts que eren closos. En aquest cas, tanmateix, es fa esment d'una vinya que també havia d'ésser closa per un mur o per uns murs, fets amb pedres ("trahere petram et claudatis de duas cercas"). Cartografia: fig. 56.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus qui hec audierint quod ego Olivarius Ylerdensis canonicus, cum consilio et voluntate domini mei Guillelmi Ylerdensis episcopi et fratrum meorum Ylerdensium canonicorum dono tibi Bernardo de Ponts et uxori tue Resplandine omnique vestre progeniei ipsam vineam meam quoniam ego habeo per predictum episcopum et per canonicos Ylerdensis ecclesie in termino civitatis Ylerde, videlicet ad ecclesiam Sancti Salvatoris, que affrontat ex una parte in cimiterium Sancti Salvatoris et ex alia in carrera et ex alia in honorem Sancte Marie quam tenet Roi de Sanctas Massas et de alia similiter in honorem Sancte Marie, quam tenet Calvetus de Episcopo. Dono vobis adhuc aliam vineam simul cum ferregenale qui se tenet cum ea quem est ad capud ecclesie predicti Sancti Salvatoris et affrontat de duabus partibus in cimiterio predicto et de aliis duabus in via publica. Hec autem omnia sicut infra predictis affrontationibus continetur dono vobis totum integritur et vestris sub tali conditione ut habeatis et possideatis et explanetis et extrahatis inde quam potueritis trahere petram et claudatis de duas cercas et sic teneatis semper predictas vineas clausas de duas cercas

et laboretis et colatis et hedificetis ut melius potueritis totum hoc quod est infra predictis affrontationi- //¹³¹⁷ bus, heremum et populatum, cultum et incultum et de quibuscumque fructibus vel expletetis Deus vobis ibi dederit similiter et de lignis et de columbariis si feceritis ibi donetis mihi quamdiu vixero et post obitum meum episcopo et clericis prefate sedis ipsam medietatem fideliter et integriter sine ullo malo ingenio et decimam et primiciam. Et non eligatis inde alium dominum aut patronum vos neque vestri nisi nos et successores nostros. Et si forte volueritis vendere vel inpignorare dicatis primum mihi aut episcopo aut canonicis sedis Ylerde et si nos voluerimus retinere habeamus minus unum morabetinum quam alius homo; sin autem faciatis inde voluntatem vestram vestro consimili de nostro directo salvo nostro ita tamen quod non possitis vendere vel inpignorare ipsum honorem usque ad X annos.

Actum est hoc IIII kalendas decembris, anno dominice incarnationis M C LXX VI.

Sig- (*signe*) num Guillelmi Ylerdensis episcopi. Signum (*signe*) Olivarii. Signum (*signe*) Guillelmi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Petri de Aura helemosinarii. Signum (*signe*) Boneti de Avellana. Signum (*signe*) Petri de Cubels. Signum (*signe*) Petri Ferrarii. Signum + Raimundi de Spolaçano. Signum + Raimundi abbatis. Signum (*signe*) Petri Sagarre. Signum + Iohannis Sancte Marie Magdalene.

Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris // qui hanc cartam scripsit.

576

1176, desembre, 5

Evacuació. *Berenguer Ferro i la seva muller Berenguera i Berenguer de Talladell i la seva muller Ermessèn evacuen el dret de rebre el delme de Castellots i del seu terme en benefici de la seu de Lleida, del bisbe Guillem i de Bernat de Pujalt.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LP_02445 (signatura antiga: calaix 217, núm. 7331). Pergamí tacat, amb una tinta esvanida en alguns trossos. Mides: 24 per 16 cm. Escritura carolina. Al revers: "De decima de Castellotis", "1177", "Carta com en Berenguer Pere e sa muller Berenguera tornen a Déu y a la sglésia de Leyda tota la dècima de Castellots, e en Berenguer de Tallagello, y fermen". Ex A.

1317. *Columna nova.*

- C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 219r-219v (178r-178v). Al marge dret: "Restitutio decimarum de Castellots facta ecclesiae Illerdensis"; escrit en cursiva gòtica: "De Castellotis."
 a CASTILLÓN, 1986, doc. 16, p. 319. Data: 1176, desembre, 5.

Cartografia: fig. 45.

Notum¹³¹⁸ sit cunctis, presentibus atque futuris hominibus, quod ego Berengarius Ferri¹³¹⁹ et coniux mea Berengaria et Berengarius de Tallagello¹³²⁰ et coniux mea Ermesendis, nos insimul reddimus et diffinimus hed¹³²¹ evacuamus Deo et Beate Marie Ylerdensis ecclesie et tibi Guillelmo Ylerdensi episcopo et successoribus tuis et tibi Bernardo de Podio Alto, totum illud decimum de Castellots¹³²² et de suis terminis, de omnibus rebus que ad usum omini¹³²³ pertinent vel pertinere debent, quod nos accepimus sive aliqua persona per nostram vocem vel aliquam personam¹³²⁴ supradictum decimum per nos tenentem. Totum integriter reddimus et diffinimus ed¹³²⁵ evacuamus Ylerdensi ecclesie et vobis suprascriptis, ad abendum¹³²⁶ et possidendum in sana pace, in perpetuum integriter, et de nostro iure et potestate in vestrum ius et potestatem tradimus, sicut melius dici vel intelligi potest, ad utilitatem ecclesie vestre et vestram et successorum vestrorum. Si quis hoc fregerit iram Dei omnipotentis incurrat et cum Iuda proditore in inferno portionem accipiat.

Actum est hoc nonas decembris, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° [VI°].

Sig+num Berengarii Ferri.¹³²⁷ Sig+num Berengarie uxoris eius. Sig+num Berengarii de Tallagello.¹³²⁸ Sig+num Ermesendis uxoris eius. Sig+num Vidal de Sala. Sig+num Guillem¹³²⁹ Ug. Sig+num Guillem de Lavanca.¹³³⁰ Sig+num Guillelmi de Sanaogia.¹³³¹ Sig+num Petri Martelli,¹³³² presbiteris. Sig+num Guillelmi Porcel.

1318. *En B, abans*: Hoc est translatum.

1319. *a*: Ferreri.

1320. *C*: Tallatello.

1321. *Sic. De fet escrit* he devacuamus.

1322. *C*: Castellotz. *a*: Castellotis.

1323. *C*: hominis.

1324. *En C, darrere*: vel.

1325. *C*: et.

1326. *C*: habendum.

1327. *a*: Ferreri.

1328. *C*: Talladello.

1329. *C*: Guillelmi.

1330. *C*: Lavança.

1331. *C*: Sanaogia.

1332. *C*: de Martel.

Bernardus presbiter,¹³³³ qui hoc scripsit die et anno (*signe*) quo supra.¹³³⁴

577

1176, desembre, 5

Donació vitalícia. *Guillem, bisbe de Lleida, i els canonges d'aquesta ciutat donen a Berenguer Ferro, a la seva muller Berenguera, a Berenguer de Talladell i a la seva muller Ermessèn la meitat del delme de Castellots i del seu terme. Aquesta donació només és vitalícia; en morir, aquests drets han de revertir sense cap entrebanc a la seu de Lleida.*

- A* ACL, LP_02439 (signatura antiga: calaix 217, núm. 7336). Pergamí en bon estat de conservació, amb algunes taques a la banda esquerra. A la part inferior del pergamí hi ha unes lletres partides. Mides: 20 cm per 22 cm. Escripura carolina. Al revers: "Donació que fa lo bisbe de Leyda a Berenguer Ferri i a Berenguera muller sua e a Berenguer de Tallagello de la m[eitas] de la dècima de Castellots."
- B ACL, LP_02438 (signatura antiga: calaix 217, núm. 7335). Pergamí amb taques i algun forat. Mides: 22 cm per 21,5 cm. Escripura carolina. Al revers; "De Castellotis", "1176". Trasllat de l'any 1177.
- C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 219v (178v). Al marge esquerre: "Donatio medietatis decimarum de Castellotis"; en escriptura cursiva gòtica: "De Castellotis."
- a CASTILLÓN, 1986, doc. 17, p. 319-320. Data: 1176, desembre, 5.

Cartografia: fig. 45.

Sit¹³³⁵ notum cunctis omnibus¹³³⁶ quod ego Guillelmus Dei gratia Ylerden/sis episcopus et totus¹³³⁷ Ylerdensis ecclesie conventus damus¹³³⁸ vobis Berengario Ferri¹³³⁹ et Berengarie uxori tue et Be-

1333. *En lletres majúscules.*

1334. *En B, a continuació:* Actum est hoc translatum VIIIº kalendas iunii, anno ab incarnatione Domini Mº Cº LXXº VIIº, fideliter translatum in presencia clericorum et laicorum. Signum (*signe*) Raymundi sacerdotis. Sig+num Bernardi presbiteris de Iunete. Sig+num Raimundi Stephano. Sig+num Petri de Cornet. Nos suprascripti testes vidimus et audivimus legere hoc translatum quando translatum fuit fideliter et testificamus et etiam propriis manibus subsignavimus unusquisque nostrum sicut supra scriptum est. Carbonellus qui hoc translatum fideliter scripsit die et anno quo supra (*signe*) pra.

1335. *En B:* Hoc est translatum.

1336. *C:* hominibus.

1337. *C:* totum.

1338. *C:* donamus.

1339. *a:* Ferreri.

rengario de Tallagello¹³⁴⁰ et uxori tue Ermensendi medietatem illius decime de Castellotis et de eius terminis de omnibus rebus, ita ut Berengarius Ferri et Berengaria uxor eius abeant medietatem decime de illa parte quam accipere solebant et Ylerdensis ecclesia abeat¹³⁴¹ aliam medietatem supradictae decime. Similiter Berengarius de Talagello et Ermesendis uxoris eius abeant medietatem decime de illa parte quam accipere solebant et Ylerdensis ecclesia abeat aliam medietatem supradicte decime et de tota ista decima quam supradicte III^{or} persone accipiebant sive aliquis homo vel femina per eos. Donamus vobis medietatem in vita vestra tantummodo. Et ego supradictus episcopus et Bernardus de Podio Alto retinemus aliam medietatem in dominio, per nos et per Ylerdensem ecclesiam post nos. Illam vero partem quam damus Berengario Ferri et Berengarie uxoris eius, tantum in vita illorum; post mortem eorum revertatur Ylerdensi ecclesie sine ulla contrarietate in dominio. Similiter illam vero partem quam damus Berengario de Talagello¹³⁴² et uxori sue Ermesendi tantum in vita illorum, post mortem eorum revertatur Ylerdensi ecclesie sine ulla contrarietate in dominio.

Signum (*signe*) Bernardi de Podio.¹³⁴³ Et per hoc donum quod vos nobis facitis convenimus vobis supradictis donatoribus esse fideles et adiutores et defensores, ateneri et abere vestrum directum in Castellotis. Si quis hoc frangere voluerit nil valeat set in duplo componat et postea firmum, stabile consistat.

Actum est hoc nonas decembris, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° VI°.

Sig- (*signe*) num Guillelmi Ilerdensis episcopi. Signum (*signe*) Arnaldi Hylerdensis prioris. Signum (*signe*) Guillelmi Ilerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Gombaldi Ylaerdesi¹³⁴⁴ archidiaconi. Signum (*signe*) Petri de Talladello. Signum (*signe*) Bernardi de Podio Alto.¹³⁴⁵

1340. C: Tallatello. a: Talladello.

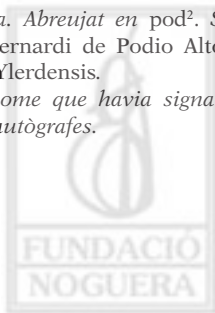
1341. C: habeat.

1342. C: Tallatello.

1343. *Fet amb poca cura. Abreujat en pod². Segurament intercalat fora de lloc, atès que més avall trobem un Bernardi de Podio Alto. Manca en C.*

1344. *Sic. C: Gomballi Ylerdensis.*

1345. *Potser el mateix home que havia signat més amunt com a Bernardi de Podio. Totes les signatures són autògrafes.*

Bernardus presbiter¹³⁴⁶ qui hoc scripsit die et anno (*signe*) quo supra.¹³⁴⁷

578

1176, desembre, 9

Evacuació. *Ermessèn, viuda de Berenguer d'Odró, d'acord amb el manament del seu difunt marit i per ella mateixa, evacua el dret de rebre la meitat del delme de Castellots i del seu terme, que és cedit a la seu de Lleida, al bisbe Guillem i a Bernat de Pujalt. Tenien aquesta part del delme per donació de Berenguer Ferro, de la seva muller Berenguera, de Berenguer de Talladell i de la seva muller Ermessèn. Jura damunt dels quatre evangelis que mantindrà aquesta renúncia.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 218v (177v). Al marge esquerre: "Restitutio medietatis decimarum de Castellots facta ecclesiae Illerdensis." Amb una escriptura cursiva gòtica: "Castellotis."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 15, p. 318. Data: 1176, desembre, 9.

Cal relacionar aquest document amb el document 576 (any 1176), en què Berenguer Ferro i Berenguer de Talladell i llurs mullers renunciaren a cobrar aquest delme en benefici de la seu. El document 577 també fa referència a aquest tema. Cartografia: fig. 45.

[S]it notum cunctis presentibus atque futuris quod ego Ermesendis ex mandato Berengarii de Odrone,¹³⁴⁸ mariti mei olim defuncti, et per memetipsam et per omnes infantes meos et per omnes homines et feminas, reddo, diffinio et evacuo medietatem illius decime de Castellotis et de eius terminis de omnibus rebus que ad usum hominis vel femine pertinent et pertinere debent de illa parte quoniam ego predicta Ermesendis et maritus meus olim defunctus accipiebamus in vita nostra et habebamus per Berengarium Ferri et uxorem eius Berengariam et Berengarium de Talladello et uxorem eius Ermesendem.¹³⁴⁹ Hanc supradictam medietatem reddo et diffinio et eva-

1346. C: Bernardus presbiter *en majúscules*.

1347. *En B*: Actum est hoc translatum Xº kalendas iunii, anno ab incarnationi Domini Mº Cº LXXº VIIº, fideliter translaturatum in presencia clericorum et laicorum. Sig+num Bernardi prior Iuneta. Signum (*signe*) Raymundi sacerdotis. Sig+num Raimundi Stephani. Sig+num Petri de Cornet. Nos suprascripti testes.

1348. a: Odione.

1349. Sic.

cuo Deo et Beate Marie Ylerdensis sedis et tibi Guillelmo Ylerdensi episcopo et successoribus tuis et tibi Bernardo de Podio Alto. Et de meo iure et potestate et infantum meorum in vestrum ius et potestatem trado ad habendum et possidendum sine omni fraude et dolo in perpetuum integriter, sicut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem supradicte ecclesie et vestram. Supradictam vero diffinitionem et trauditionem scilicet medietatem decime mee partis et mariti mei olim defuncti convenio supradicte ecclesie Yler- //¹³⁵⁰ densi ut faciam hoc tenere et habere secundum meum posse et vobis supradictis ut nullus homo vel femina, per me neque per meam voluntatem, vobis non auferat nec minuat aliquid de supradicta medietate. Et hoc ut suprascriptum est iuro super quatuor evangelia¹³⁵¹ tenere sup[ra] dicte ecclesie et vobis suprascriptis in vita mea secundum meum posse sine fraude et dolo.

Actum est hoc V idus decembris, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° VI°.

Sig+num Ermesendis qui hoc laudo et firmo et iuro et testes firmare rogo. Sig+num Guillelmi filii mei, sig+num Arnaldi filii mei, qui hoc laudamus et iuramus tenere, ut suprascriptum est. Sig+num Guillelmi de Offegadi,¹³⁵² fratris Ospitali Iherosolime. Sig+num Petri de Ferrando,¹³⁵³ fratris supradicti Ospitalis.¹³⁵⁴ Sig+num Bernardi de Araion.¹³⁵⁵ Sig+num Petri de Sesteron.¹³⁵⁶ Sig+num Petri Textoris.¹³⁵⁷

Bernardus, presbiter, qui hoc scripsit, cum litteris rasis in prima linea, die et anno quo supra (*signe*).

579

1176, desembre, 18

Testament. *Guillem de Talladell, malalt, deixa a Santa Maria i a l'altar de Sant Jaume un cens de deu sous anuals que s'han de pagar el*

1350. *Columna nova.*

1351. *Sic.*

1352. *a: Ossegadi. Certament correspon al lloc d'Ofegat, a l'extrem de ponent de la marca de Berga, a prop de Tàrrega.*

1353. *a: Ferrandis.*

1354. *a: Hospitalis.*

1355. *a: Annon.*

1356. *a: Susterris.*

1357. *a: Petri, textoris. No podem pas descartar en absolut que l'ofici d'aquest home anomenat Pere fos fer de teixidor.*

dia de Pentecosta, per a la seva ànima i la dels seus pares. Rebrà aquests diners Pere de Talladell i després, quan mori, el capellà de la capella de Sant Jaume. Haurà de pagar aquest cens el seu fill Miquel, al qual li deixa en herència la vinya que té al terme de Lleida, a Pardiniyes, sota de Sant Hilari. La meitat d'aquests diners seran per dir misses davant l'altar de Sant Jaume i l'altra meitat per al llum que hi ha encès a l'altar de Santa Maria. El capellà de Sant Jaume tindrà dret de fadiga de deu dies en cas de venda o d'empenyorament de la vinya. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és el camí d'Alguaire, una altra un braçal i encara una altra una vinya tinguda per un jueu.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 227v (188v). Al marge esquerre: "Petri de Tallatello", "Testamentum in quo certum legatum ecclesiae Illerdensis".

a CASTILLÓN, 1986, doc. 14, p. 317-318. Data: 1176, desembre, 18.

Cartografia: figs. 55 i 57.

[Q]uoniam instituta patrum diuturnitate temporum oblivioni sepe traduntur presentium vivacitate litterarum omnibus hominibus, tam presentibus quam futuris notificetur quatinus ego Guillelmus de Tallatello iacens in egritudine, sane recordationis, relinquo atque dono Deo et Beatissime Marie et altari Beatissimi Iacobi in eadem ecclesia sito, X solidos¹³⁵⁸ censuales annualiter omni tempore, pro salute anima patris et matris mee et mea atque omnium fidelium defunctorum. Et isti predicti X solidi recipiat Petrus de Talladello in vita sua; post obitum vero suum ille capellanus qui erit statutus ad servitium altaris Beatissimi Iacobi et habeat prescriptos X solidos super illam meam vineam quam habeo in termino Ylerde, in Pardinias, subtus Sanctum Ylarium, tali videlicet pacto quod filius meus Michael, qui ego illam vineam in testamento meo relinquo, vel quicumque ipsam vineam tenuerit, paccet atque donet in pace sine molestia X solidos denariorum annualiter in die Pentecosten, de quale meliore moneta cucurrerit in Ylerda ad panem et vinum. Et si forte ille qui predictam vineam tenuerit noluerit paccare predictum censum ad predictum terminum ille capellanus qui servierit altare Beati Iacobi habeat potestatem emparandi ipsam vineam et teneat tantum in potestate sua cum omni fructu que ibi fuerit donec predicti X solidi sint plenarie paccati. Et ego predictus Guillelmus divido predictus¹³⁵⁹ X

1358. *Abreujat en sol.*

1359. *Sic.*

solidos ita ut V solidi //¹³⁶⁰ sint ad altare Beatissimi Iacobi per missas et alios quinque solidos ardeant in illa lampada quam Petrus de Talladello statuerit ante altare Beatissime Marie sedis Ylerde. Et ille qui predictam vineam possederit si voluerit eam vendere vel inpignorare dicat primum capellano qui servierit altare Beatissimi Iacobi X dies in antea, et si ipse voluerit dare quantum alius homo habeat, sin autem ille qui predictam vineam tenerit faciat inde voluntatem suam, salvo predicto censu. Et habet affrontationes predictam vineam ab oriente in via publica que vadit ad Algaira,¹³⁶¹ ab occidente in braçal, a meridie in terra quam tenet Bonetus de Ospital et in terra quam tenet Arnaldus de Corça, a parte vero australi in vinea quam tenet Aşçah, iudeu. Quantum predictae affrontationes includunt et predicti termini ambiunt, sic relinquo et dono sicut suprascriptum est.

Actum est hoc XV° kalendas ianuarii, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° VI°.

Sig+num Saurine,¹³⁶² uxoris predictae Guillelmi de Taladello. Sig+num Petri de Talladello, fratris predicti Guillelmi, nos qui hanc cartam mandavimus scribere per mandamentum predicti Guillelmi et firmamus et ad testes firmare rogamus. Sig+num Petri de Cadolla. Signum (*signe*) Petri Ferrarii. Sig+num Petri Guillelmi. Sig+num Rotberti,¹³⁶³ textoris. Signum (*signe*) Petri de Albares.

Sig+num (*signe*) Raimundi subdiaconi, qui hanc cartam scripsit die et anno quo supra.

580

[1164-1176]

Establiment. *Guillem, bisbe de Lleida, d'acord amb el capítol de canonges d'aquesta ciutat, dona a Arsenda, viuda de Pere Arnau de Cervera, dues cases situades fora del portal de Corbins [de la ciutat de Lleida]. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és situada als Pardinals de Santa Maria i una altra a les cases de la Carnisseria. A canvi, han de donar, com a cens, cada any, per Sant Miquel, quatre sous. El bisbe té el dret de fadiga de trenta dies.*

1360. *Columna nova.*

1361. *a: Alguairam.*

1362. *a: Daurine.*

1363. *a: Roberti.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 339r (f. 302r). Al marge inferior: "Concessio duarum domorum ad censum facta per episcopum et capitulum Illerdenses Arsende uxori quondam Petri Arnaldi de Cervaria." Al marge esquerre, en escriptura cursiva gòtica: "Instrumentum duorum hospicioium." Més amunt: "Istos non invenio."

És un document mancat de data. L'hem de datar durant els anys en què el bisbe Guillem fou prelat de la ciutat de Lleida. Amb tot, encara que no es pugui pas assegurar, pel fet que només es parli del portal de Corbins i no s'esmenti cap parròquia, podem pensar que és possible que sigui d'abans de l'any 1168, data en què es va redactar la *Constitució fonamental* (doc. 477). Sabem, d'altra banda, que, l'any 1164, una part dels drets que tenien Pere Arnau i Arsèn (o Arsenda) passaren a llur filla Sibila, maridada amb Bertran de Montpalau encara (SANS TRAVÉ, 1976, p. 48). Cartografia: fig. 54.

[N]otum sit omnibus hominibus quoniam ego Guillelmus¹³⁶⁴ Dei gratia Ylerdensis episcopus cum consilio nostri capituli dono domine Arsende que quodam fuit uxor Petri Arnaudi de Cervaria et filiis eius et omni posteritati eorum; dono duas casas que sunt extra portam de Corbins. Una illarum affrontat in casa de Calvet et ex alia parte in casa de Bernat Raof et ex tercia parte in Pardinalis Sancte Marie et ex quarta parte in carraria. Alia domus que prope est terminatur in eadem carraria et ex alia parte in domibus que fuerunt de Martini Forbidor, in tercia parte in casis de Car- //¹³⁶⁵ nisaria, et ex quarta parte in Pardinalis Sancte Marie. Sicut continetur in istis affrontationibus ita donamus pre<dicte>¹³⁶⁶ domine et filiis eius et posteritati eorum tali conditione ut in unoquoque anno ille vel illi qui hunc feudum habuerint in festivitate Sancti Michaelis reddant nostre ecclesie IIII solidos¹³⁶⁷ pro censu. Quod si non fecerint nos habeamus retornum super eundem honorem. Similiter et si predicta domina vel posteritas eius hunc predictum honorem vel partem eius vendere alienare vel inpinorare voluerint prius fadigent se in nobis per XXX^a dies et si nos retinere noluerimus possint vendere, alienare vel inpinorare tali persone vel personis, cum assensu nostre ecclesie que nostrum dominium recognoscant et censum ecclesie nostre at terminum constitutum fideliter reddant.

Sig+num Guillelmi episcopi. Signum (*signe*) Raimundi¹³⁶⁸ archidiaconi. Sig- (*signe*) num Petri¹³⁶⁹ Rotensi prioris. Sig- (*signe*) num

1364. *Abreujat en G.*

1365. *Columna nova.*

1366. *Abreujat en p, amb una tiella.*

1367. *Abreujat en sol.*

1368. *Abreujat en R.*

1369. *Abreujat en P.*

Petri¹³⁷⁰ priori de Fauz. Sig- (*signe*) num Olivario. Signum (*signe*) Petri¹³⁷¹ de Aura. Signum (*signe*) Arnaudus de Cornutella. Sig- <(signe)> num magistri Seguinus. Sig+num Martino Guillelmo. Sig- (*signe*) num Bernardus de Claromonte. Sig+num Pontius Pellicer. Sig+num Petri Raimundi Bernardi. Sig+num Poncius Cortid. Sig+num Bernad Raolf.

Et Bertrandus qui me scripsit et hoc signum (*signe*) fecit.

581

[1168-1176]

Carta papal. *Butlla "Cum ex iniuncto". El papa Alexandre [III] adreça una carta al bisbe de Lleida, Guillem, en què confirma la possessió dels béns i dels drets que abans depenien de la seu de Roda d'Isàvena i de béns i drets situats en terres acabades de conquerir, com Mequinensa o Fraga. S'esmenten molts dels castells i de les esglésies que pertanyien a la catedral. També s'hi fa esment de la construcció de nous oratoris, que no es poden edificar sense el permís del bisbe, i del lloc on s'han d'enterrar els parroquians.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 66v-67r (24v-25r). Al marge dret: "Confirmat donationes et nonnullas ecclesias."

a KEHR, 1926, doc. 180, p. 473-474. Data: [1173-1176].

Esment: KEHR, 1926, p. 227.

Datem aquesta carta del papa Alexandre III (1159-1181) en els darrers anys del govern del bisbe Guillem Pere, plausiblement en un moment posterior a l'any 1168, data en què es va reorganitzar l'Església de Lleida. Seguim, per tant, bàsicament, la datació proposada per Kehr.

Alexander episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Guillelmo episcopo eiusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Cum ex iuncto¹³⁷² nobis a Deo apostolatus officio, quo cunctis Christi fidelibus auctore Domino preminemus, singulorum paci et tranquillitati debeamus intendere, presertim pro illorum quiete oportet nos esse sollicitos, qui pastorali dignitate sunt pediti et ad officium pontificale promoti et qui speciali prerogativa noscuntur

1370. *Abreujat en P.*

1371. *Abreujat en P.*

1372. *a proposa: iniuncto.*

ad ius Romane ecclesie pertinere. Nisi enim nos eorum utilitatibus intendentes ipsorum dignitates et iura, in quantum Deo permitente possumus, integra conservemus et auctoritate apostolica ab iniquorum hominum incursibus defendamus, de illorum salute non vere possunt esse solliciti, qui sibi ad regendum Domino sunt disponente commissi. Eapropter, venerabilis in Christo frater episcopo, tuis iustis postulationibus clementer annuimus et Ylerdensis ecclesia¹³⁷³ in qua auctore Deo preesse dinosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quascumque possessiones quecumque bona eadem ecclesia in presentiarum iuste et canonice possidet aut in futurum concessione pontificum, largicione regum vel principum oblatione fidelium seu // aliis iustis modis prestante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis: castrum Rotensis ville cum terminis suis, villam de Avellana, villam de Muro Maiori, cum terminis suis, ecclesiam eiusdem ville, ecclesiam Sancti Petri de Nubibus, castrum de Tronced cum terminis suis et ecclesiam¹³⁷⁴ in eodem castro, villam de Donue, ecclesiam in eadem villa, ecclesiam Sancti Andree, castrum de Vivo cum terminis suis, castrum de Castellon cum terminis et villis suis, castrum de Alchilanido¹³⁷⁵ cum terminis suis, ecclesiam de Estada, castrum de Cannanillis cum terminis suis, castrum de Fontibus cum terminis suis, castra de Naga, de Castellon et de Badels cum terminis eorum, castrum de Çerded¹³⁷⁶ cum terminis suis, ecclesiam Sancti Vincentii de Oscha cum suis possessionibus, ecclesiam Sancti Iohannis de Madirer cum villis suis, ecclesiam de Michença, ecclesiam de Fraga cum omni iure suo, ecclesiam de Seitona¹³⁷⁷ cum iure suo, ecclesias de Calasanz, de Albella,¹³⁷⁸ de Tamarid, de Almanara et de Stopagna, cum pertinentiis earum. Statuimus preterea ut in toto territorio Ylerdensi absque assensu et voluntate tua et successorum tuorum et canonicorum Ylerdensis ecclesie nulli persone liceat quodlibet oratorium ecclesiamve construere, et Rotensem ecclesiam cum omnibus ad ea pertinentibus, que a quadraginta //¹³⁷⁹ retro annis absque legitima interrupt*ione* possedit, sicut ea in presentiarum

1373. *a*: Ylerdensem ecclesiam.

1374. *a* *proposa*: ecclesia.

1375. *a*, *per error*: Alchilamdo.

1376. *a*: Zereded.

1377. *Ha d'èsser Aitona*.

1378. *Ha de correspondre a Albelda*.

1379. *Columna nova*.

rationabiliter habere dinosceris, tibi tuisque successoribus confirmamus, salvis in omnibus Romane ecclesie privilegiis. Statuimus etiam ut nulli parrochiano vestro liceat, nisi salva canonica iusticia matricie¹³⁸⁰ ecclesie, in alia sibi ecclesia eligere sepulturam. Decernimus ergo ut nulli omnino *et cetera*. Si qua igitur in futurum *et cetera*. Cunctis autem *et cetera*.

582

[c. 1176]

Testament. *Toda [de Castarlenes] deixa en el seu testament a Sant Vicenç de Roda tot allò que té a Asieso. També deixa tot el que té a Vilanova, entre el camí que va a Sant Esteve de Llitera i una séquia, i un llibre que ja era a Roda. També deixa a altres institucions o persones la verema de les seves vinyes de Montsó, a Esquíis, a Figuerola, a Sant Vicenç, a Castre, a Jusseu, a Montsó i en diversos llocs de la Ribagorça.*

- A* ACL, Fons de Roda, Cartulari Major de Roda, RC_0018, f. 54v (p. 110).
El marge esquerre i el marge inferior del full són molt tacats i malmesos.
a BOIX, 2005, doc. 1006, p. 655-656. Data: [v. 1150].
b GRAU, 2010, doc. 321, p. 512-513. Data: [segona meitat del segle XII].

Aquest testament fou fet, com assenyala Grau, en la segona meitat del segle XII. D'acord amb les dades que tenim, és molt probable que fos fet durant el bisbat de Guillem Pere. Trobem aquesta senyora Toda en documents de l'any 1148, quan infeuda el castell d'Esquíis (doc. 374), i de l'any 1161 (doc. 419), en què es diu que era filla de Minaia. També es menciona vers l'any 1150 (doc. 379). En canvi, com assenyala Grau, l'any 1202, Guillem de Claravalls feu donació, a Sant Vicenç de Roda, d'uns béns que ell havia rebut pel testament d'aquesta senyora ribagorçana.

In Dei nomine. Hec est testamentum quod fecit domina¹³⁸¹ Tota ad obitum mortis memoria plena. In primis laxavit Deo et Sancto Vincentio de Rota quantum habet in Asiso totum ab integrum. Et laxavit Deo et Sancte Marie de Montson uno ferrianale in loco qui dicitur Villanova, in illo Puiale, de via quam vadit Sancti Stephani de Litera usque via et cechia de molino Sancti Iohannis, totum ab integrum. Et uno libro qui est in Rota. Et laxavit illa vindemia quam exierit de suas vineas de Montson in hoc anno, medietatem opera

1380. a: matricis.

1381. Abreujat en dona, amb una tilla.

Sancte Marie de Montson et medietatem opera pontis de Montson. Et laxavit totum quod habebat in Esquis Poncio de Eril ab integrum. Et laxavit totum quod habebat in Ficherola et Sancti Vincentii et in Castro Guillelmo de Clarasvalles ab integrum. Et laxavit totum quod habebat in Ioveset¹³⁸² Arnaldo de Eril ab integrum Et totum aliud quod habebat in Rippacurcia et totum quod habebat [in] Montson laxavit domna Marina, ab integrum.

Et sunt testes de hoc suprascripto Petrus¹³⁸³ Mascharon, San[cius] de Acelor, Acenar, Pere de Corbins, Pelaio.

Ego Ato [de O]lben, presbiter et scriptor, quod audivi et vidi et a supra no[minat]is roga[tus] fui, hanc cartam scripsi.

583

1177, gener, 21

Donació. *Berenguer de Boixadors dona a la seva muller Dolça, filla de Pere Arnau de Targa, un casal on hi ha quatre obradors, que té a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Vicenç, sota la paret del seu corral i de les seves cases. Se n'esmenten les afrontacions. Li prové de la compra que en feu a Sanç de Saragossa. S'estableix que, en aquests obradors, no s'hi pot construir fins a un nivell més alt que el de les finestres que hi ha a la paret de les seves cases. S'acorda així mateix que, mentre ell visqui, ho tindran conjuntament; quan ell mori, passarà a la seva dona.*

[A] Original perdut.

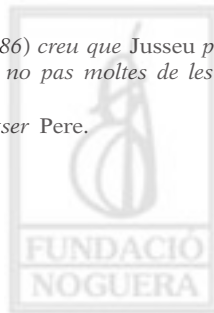
B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 358v-359r (f. 321v-322r). Al marge inferior: "Donatio quatuor operatorium cum retentione ususfructus facta per Berengarium de Boxados ad favorem uxoris suae."

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Berengarius de Boxados, libenti animo et spontanea mea voluntate, dono et trado tibi Dulcie sponse mee, filia Petri Arnaldi de Targa, ipsum casallum que sunt IIII^{or} operatorii quem habeo in villa Ylerde, in parrochia Sancti Vincentii, subtus parietem de meo corrallo vel de

1382. *Coromines (OC4 486) creu que Jusseu pot provenir de Iovis Aedes. Aquesta forma Ioveset justifica, més que no pas moltes de les altres que s'han conservat, aquest possible origen del topònim.*

1383. *Abreujat en P; potser Pere.*

meis domibus. Et affrontant de una parte in carrera et de alia in domibus de Petro Clari et de tercia parte usque in meis domibus, in ipsa pariete de meo corrallo, et de quarta parte in domibus Petri d'Olo.¹³⁸⁴ Et advenerunt mihi per compram quam feci de Santio de Saragoza et per // alias voces. Et quantum continetur in istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt, sic dono tibi Dulcie sponsee mee, cum ingressibus et egressibus quod habeatis et teneatis et possideatis et expletetis, per vendere, per donare et per inpignorare et per omnes vestras voluntates faciendas cuicumque volueritis in vita et in morte, per cuncta secula, sicut melius habeo vel habere debeo, sine omni vestro enganno. Set contra celum in alto non possitis bastire nisi usque ad meas fenestras de mea pariete domorum et sic habeatis sine omni nostro enganno. Et si quis inquietare voluerit non possit facere set vobis in duplo componat, cum omni melioratione. Hoc tamen ego Berengarius de Boxados ibi retineo quod in mea vita hunc donativum habeam et teneam cum te Dulcia et sine te, et post mortem meam sit ita sicut superium scriptum est, sine alia retinentia quam ibi non fatio.¹³⁸⁵

Facta carta mense ianuarii XII kalendas februarii, anno Domini M° C° LXX° VII°.

Sig+num Berengarii de Boxados qui firmo et laudo testesque firmare rogo. Sig+num Mir de Raimundo Raimundi. Sig+num Petri de Raimundo Bernardi, Sig+num Guillelmi de Pinel. (*signe*) Bernardi capellani Sancti Andree. Ego Raimundus de Polazano +.

Sig- (*signe*) num Ramnulfi qui scripsi rogatus ut supra, cum literis rasis et emendatis in V^a linea.

584

1177, febrer, 10

Establiment (i carta de poblament). *Guillem, bisbe de Lleida i de Roda, amb l'acord de l'ardiaca i prior Ramon, del cellerer i dels canonges de Roda, dona el lloc d'Esplucs amb tot el seu terme als seus pobladors. A canvi, els pobladors han de donar el dia 15 d'agost deu cafissos de forment i deu cafissos d'ordi, a mesura de Montsó, en aquest poble d'Esplucs. Ho tindran a fur de Montsó.*

1384. *Escrit dolo.*

1385. *Abreujat en fato, amb una titlla.*

Els canonges de Roda retenen el castell, el domini jurisdiccional, la sisena part de totes les heretats, l'església amb els delmes i primícies, els forns i les calonyes. El bisbe té el dret de fatiga.

[A] Original perdut. Amb lletres partides.

B* ACL, Fons de Roda, RP_0710 (carpeta 12, núm. 834). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca poc important i algunes lletres descolorides. Mides: 42 cm per 33 cm. Lletres sovint descolorides. Escrip-tura cursiva gòtica. Ex A. Al revers: "Splucs. Treudo X caffices trigo y X caffices ordio." *Treudo* en aragonès té el significat de 'tribut' o 'cens'.

C ACL, Fons de Roda, RP_0909 (carpeta 20, núm. 1232). Pergamí molt descolorit. Mides: 21,5 cm per 31 cm. Escrip-tura cursiva gòtica. Al revers: "Treudo de Esplux de diez caffices de trigo y diez de ordio."

a CASTILLÓN, 1984, p. 21-22. Data: 1177, febrer, 10.

b GRAU, 2010, doc. 275, p. 483. Data: 1177, febrer, 10.

La datació d'aquest document no és pas fàcil. Hem de llegir l'any 1215 de l'era hispànica, que correspon a l'any 1177. No és pas possible que fos de l'any 1219 de l'era (any 1181), com sembla que s'ha de llegir en B, atès que hi intervé el bisbe Guillem, que ja era mort en aquesta data. Certament, si acceptem la datació que proposem, això ens duu a pensar que el bisbe Guillem encara va viure durant els primers mesos del 1177. D'altra banda, adonem-nos que alguns dels noms són els mateixos que trobem en la carta de poblament de Vilanova de Montsó (com Martí Alaric, Pere Alaric i potser Ferragut) (doc. 535).

In¹³⁸⁶ Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus presentibus et futuris quod ego, Guillelmus, Dei gratia Ilerdensis seu Rotensis episcopus, una cum consilio et voluntate Raymund[i], archidiaconi et prioris Rotensis, et Odonis, cellararii, atque [a]liorum canonicorum Rotensium donamus vobis populatoribus, videlicet, Andree de Nu[nno]¹³⁸⁷ et Petro, suo iermano, et Martino Alarico et Petro Alarico et Petro [de] los [Cu]ixos et Ferracuto¹³⁸⁸ et Dominico Alarico et Miro de Benavarre et Ioanni Albusero,¹³⁸⁹ et Al[e]greto, filio de Sancia, et Boneta¹³⁹⁰ de Rota et Martino Roio¹³⁹¹ et Martino, iernero¹³⁹² de Bonet Pastor, et Raymundo de Splugua¹³⁹³ et Petro de Morella et

1386. *En B, abans:* Hoc est translatum bene et fideliter factum et scriptum abstractum a quodam publico originali instrumento s[ive] privilegio per alfabetum diviso et bipertito tenoris et contenen[tia] subsequentis.

1387. C: nuno, amb una titlla.

1388. *Lectura difícil en B (es veu més bé en C).*

1389. C: Albusito.

1390. C: Boneto.

1391. C: Royo.

1392. C: genero.

1393. C: Spluga.

Raymun[do] Miro et Dominico¹³⁹⁴ de la Guasca¹³⁹⁵ et Mir de Cas et Petro Miro de Sancta Cruce et Pere de Aulas¹³⁹⁶ et Bernardo de Villa Grassa et Bernardo de la Clusa et Martino de los Cuixos¹³⁹⁷ et Petro Alarico et Bertholomeuo Alarico et Ioannes Redello, Esplugs,¹³⁹⁸ cum omnibus suis terminis, eremum et populatum, cum montibus et pascuibus et cum omnibus suis pertinentiis quas abet et abere debet. Ita tamen ut detis cellarario Rotensi annuatim ad festum Sancte Marie mediantis augusti X kafiz¹³⁹⁹ frumenti et X kafiz ordei ad bonam mensuram de Montsone in Esplugs.¹⁴⁰⁰ Et hoc quidem dando abeat et possideatis villam et terminos illius vos et omnis posteritas vestra ad bonos furos de Montsone per secula cuncta. Nos vero retinemus ad honorem et ad profectum¹⁴⁰¹ ecclesie Rotensis et canonicorum ibi Deo servientium castrum et dominium et sextam partem totius hereditatis de termino de Splugs¹⁴⁰² et ecclesiam cum decimis et primitiis et omnibus suis pertinentiis et furnos et colonias et hoc quod pertinet ad dominium castri. Et si forte contingerit quod aliquis ex vobis vendere aut inpignus mitere voluerit suam partem, primum scire faciat¹⁴⁰³ priori aut cellarario et si voluerit retinere illam sicuti alius abeat eam; sin autem vendite aut inpignorate cui volueritis tamen vestris consimilibus salvvo¹⁴⁰⁴ in omnibus et per omnia iure Rotensis ecclesie.

Facta carta sub era M^a CC^a XV^a, IIII^a 1405 idus februarii, regnante rege Ildefonso in Aragonie et in Barchinona et Provincia.

Sig+num Guillelmi Ilerdensis episcopi. Sig+num Raymundi archidiaconi et prioris Rotensis. Sig- (*signe*) num Gombaldi Rotensis archidiaconi. Sig- (*signe*) num Guillelmi Ilerdensis archidiaconi. Sig- (*signe*) num Guillelmi de Gia, prioris claustris. Sig+num Odonis cellararii. Sig- (*signe*) num Raimundi¹⁴⁰⁶ Petri de Sancto Stephano. Sig+num Bernardi, prioris Sancti Andree. Sig- (*signe*) num Raymun-

1394. C: D<om>enego.

1395. O bé Laguasca.

1396. C: daulas, d'Aulas.

1397. C: dels Cuxols.

1398. C: Splux.

1399. *Abreujat en k.*

1400. C: Splux.

1401. *b:* perfectum.

1402. C: Splux.

1403. *b:* faciat et.

1404. *Sic.*

1405. C: XV^a, IIII idus. *Aquesta datació és la correcta.*

1406. *Abreujat en r.*

di de Bellestar. Sig+num Sancii camararii. Sig- (*signe*) num Berengarii de Tornuta.¹⁴⁰⁷ Sig- (*signe*) num Raymundi de Benasco. Sig+num Raymundi capellani. Sig- (*signe*) num Arnaldi de Barraves. Sig- (*signe*) num Arnaldi de Oruz.¹⁴⁰⁸ Sig- (*signe*) num Martini. Sig- (*signe*) num Petri Bruno. Sig- (*signe*) num Raymundi de Barraves. Sig+num Raymundi de Coma. Sig- (*signe*) num Arnali¹⁴⁰⁹ de Collo. Dominico de la Guasca¹⁴¹⁰ et Mir de Cas inter ambos abent unum nomen.

Raymundus de Monssone iussus a suprascriptis scripsit et hoc sig- (*signe*) num fecit.¹⁴¹¹

585

1177, maig, 9

Establiment. *Guillem, bisbe de Lleida, dona a Guillem de Cerdanya i a la seva muller Ermessenda un obrador situat a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan de la Plaça. S'estableix que l'han de fer de nou, de dalt a baix, durant els propers tres anys. A més, han de pagar al sagristà de l'església de Lleida un lloguer de vint-i-set sous, cada any, per Pasqua. En principi, si no tenen cap fill o filla que el pugui llogar, una vegada morts, ha de retornar al sagristà. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 127v-128r (f. 85v-86r). Al marge inferior: "Concessio cuiusdam operatorii." Al marge dret: "XXVII solidos sacriste."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 12 bis, p. 103. Data: 1177, maig, 9. El doc. 12 és el resultat d'una confusió.

Cartografia: fig. 54.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus quod ego Guillelmus Dei gratia Ylerdensis episcopus simul et clerici Ylerden-

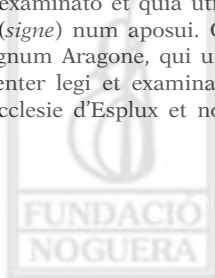
1407. C: Ternuta.

1408. C: Oruç.

1409. C: Arnalli.

1410. *O bé* Laguasca.

1411. *En B, a continuació:* Ego Bernardus de Villis, notarius publicus ville Rote, viso et lecto originali cum hoc transumpto diligenter examinato et quia utrumque concordare inveni hic mei ut testis subscripssi et meum aposui sig- (*signe*) num assuetum. Ego Guillelmus de Binifonts, notarius publicus capituli Rotensi, viso et lecto originali cum hoc transumpto diligenter examinato et quia utrumque concordare inveni hic me testis subscripssi et meum sig- (*signe*) num aposui. Guillelmi de Turre, notarii publici reg[ia] auctoritate per totum regnum Aragonie, qui una cum suprascriptis notariis hoc translatum cum autentico diligenter legi et examinavi et scribi feci sig- (*signe*) num. *En C:* Vitalis Amargos, rector ecclesie d'Esplux et notarius eiusdem <...>.

sis ecclesie donamus tibi Guillelmo de Cerdagna et uxori tue Ermesendis unum operatorium in civitate Ylerde, in parrochia videlicet Sancti Iohannis de Platea, sub tali conditione ut habeatis eum factum novum totum superius et inferius usque ad III annos et detis annuatim quandiu vixeritis per loger sacriste Ylerdensis ecclesie XXVII solidos in die Pasche, de quale moneta melius cucurrerit in Ylerda. Post obitum vero nostrum remaneat cum omni melioratione et sine ulla contradictione per dicte sacristie Ylerdensis ecclesie set // tamen si habueritis filium aut filiam que velit locare ipsum operatorium cum suo solario, sicut alius homo habeat eum. Post eius obitum libere permaneat sacristie Ylerdensis sine ullo impedimento et sine ulla contradictione. Affrontat de una parte in casas de Schiva, de alia in casas Petri de Ramon Ramon, de aliis duabus partibus in via publica.

Actum est hoc VII idus madii, anno dominice incarnationis M° C° LXX° VII°.

Sig- (*signe*) num Guillelmi Ylerdensis episcopi. Signum (*signe*) Gombaldi Ylerdensis archidiaconi. Sig- <(signe)> num Boneti sacriste. Sig- <(signe)> num Petri de Aura helemosinarii. Sig- <(signe)> num magistri Guidonis.

Sig- (*signe*) num Arnaldi prioris qui hanc cartam scripsit.

586

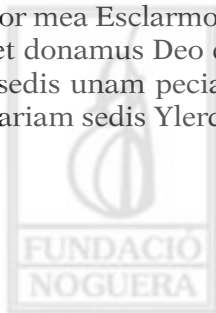
1177, juny, 11

Donació. *Bernat Corretger i la seva muller Esclarmonda donen a Santa Maria de la seu de Lleida i als canonges de la seu una peça de vinya i de terra que tenien per Santa Maria de la seu, a canvi de lliurar un cens d'un morabatí. Aquesta vinya és situada fora del portal de Montagut, al costat de la via de Montsó. Se n'esmenten les afrontacions. El morabatí de cens havia de servir per a la il·luminació de l'altar de Santa Maria de la seu.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 372r (f. 335r). Al marge esquerre: "Donatio cuiusdam petiae terrae facta ecclesiae."

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Bernardus Corregger et uxor mea Esclarmonda, per nos et per nostros reddimus et absolvimus et donamus Deo et Sancte Marie sedis Ylerde et cononicis predictae sedis unam peciam vinee et terre quam tenebamus per Sanctam Mariam sedis Ylerde per unum morabetinum

de censu, foras portam de Monte Accuto, iuxta carreiram de Monzo, sicut affrontat de duabus partibus in duabus carreres¹⁴¹² et de aliis duabus partibus in honore Sancte Marie sedis Ylerde. Et quantum continetur in istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt sic reddimus et absolvimus et donamus ipsam vineam et terram predictae Sancte Marie sedis Ylerde et canonicis, cum ingressibus //¹⁴¹³ et egressibus, per facere quicquid voluerint per secula cuncta, et nos nec nostri non possimus umquam magis ibi aliquid requirere nec demandare aliquo modo et canonici Sancte Marie sedis Ylerde vel episcopus non possint unquam magis vobis predictum censum requirere nec nobis nec nostris aliquomodo. Set est sciendum quod de predicta vinea et terra debet exire omnibus annis I morabetinum de censu per luminariam ante altare Sancte Marie sedis Ylerde et de nostro iure in vestrum ius et in poder canonicorum Sancte Marie mittimus et tradimus ipsam vineam et terram per secula cuncta, amore Dei et in remissione peccatorum nostrorum, cum predicta luminaria quam sacrista et canonici faciant ante altare Sancte Marie, pro anima Bernardi Carnicer cuius fuit predicta terra.

Facta carta mense iunii, III idus, anno Domini M° C° LXX° VII°.

Sig+num Bernardi Correger. Sig+num Esclarmonda uxoris mee, qui firmamus, laudamus testesque firmare rogamus. Sig+num Petri de Calpena. Sig+num Petri Porqueti. Sig+num Raimundi¹⁴¹⁴ de Paolach.

Sig- (*signe*) num Ramnulfi qui scripsi rogatus ut supra.

587

1177, agost, 5

Venda. *Ramon de Conflent (o Confolent) i la seva muller Saurina venen a Guillem, bisbe de Lleida, Pere de Segarra i Joan de Santa Maria Magdalena dues vinyes, que tenien per la seu de Santa Maria, per cent deu morabatins i deu monedes. S'esmenten les afrontacions de cadascuna de les vinyes.*

[A] Original perdut.

1412. *Abreujat en carres, amb una tilla.*

1413. *Columna nova.*

1414. *Abreujat en R.*

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 364r-364v (f. 327r-327v). Al marge dret: "Venditio duarum vinearum pro CX morabatinis, facta per Raymundum de Cofolent episcopo et ecclesiae Illerdensis."

Aquest topònim Conflent o Confolent podia correspondre a la comarca del Conflent o bé a alguna població occitana (com Confolent, al Llemosí, o Confolèuç, al Llenguadoc). D'altra banda, segurament és el darrer document datat en què es fa esment del bisbe Guillem. A partir del mes de novembre, ja trobem mencionat el bisbe Berenguer.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Raimundus de Co<n>folent et uxor mea Saurina, per nos et per nostros venditores sumus vobis domino Guillelmo Ylerdensi episcopo et Petro de Segarra et Iohanni de Sancta Maria Magdalena et omni conventui Ylerde ecclesie Sancte Marie sedis duas vineas quas tenebamus per iam dictam ecclesiam sedis Ylerde per CX morabetinos et X nummos, quod totum avere de vobis habuimus et recepimus et nil de precio apud // vos remansit. Et una de ipsis vineis affrontat de una parte in vinea Calveti Episcopi et de alia in vinea Vitalis Stelle et de III^a parte in vinea Guillelmi Petri escuder et de quarta parte in carrera. Et alia vinea affrontat de una parte in carrera et de alia in vinea Vitalis de Fustila et de tercia parte in vinea Raimundi Pelegri et de quarta parte in honore Hospitalis. Et quantum continetur in istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt sic ego Raimundus de Co<n>folent et uxor mea Saurina, per nos et per omnes nostros, venditores sumus vobis et successoribus vestris ipsas vineas cum terra in qua sunt fundate, per iam dictum precium et cum ingressibus et egressibus, sicut melius habemus vel habere debemus aliquomodo per vendere, per donare et per inpingnorare et per omnes vestras voluntates faciendas, per cuncta secula, sine omni vestro vectorumque enganno. Et sic de nostro iure in vestrum ius mittimus et tradimus ipsas vineas et terras sine ulla retinentia quam non facimus aliquomodo et convenimus vobis et vestris esse guirentes omnibus hominibus et mulieribus, preter potestatem terre. Et si quis hanc cartam inquietare voluerit non possit facere, set vobis in duplo conponat, cum omni melioratione.

Facta carta nonas mensi augusti, anno Domini M^o C^o LXX° VII.

Sig+num de me Raimundo de Confolent, sig+num Saurine uxoris mee, qui firmamus, laudamus testesque firmare rogamus. Sig+num Ysarn de Tola. Sig+num Petri Ste- //¹⁴¹⁵ fani. Sig+num Arnaldi Grass. Sig+num Vitalis Stelle.

Sig- (*signe*) num Ramnulfi qui rogatus ut supra scripsi.

1415. *Columna nova*.

588

[1174-1177, agost]

Acord. *Guillem, bisbe de Lleida, i els canonges, d'una banda, i Alfons, mestre d'Amposta, i els frares de l'Hospital, de l'altra, arriben a un acord. El bisbe i els canonges donen als hospitalers l'església de Ratera amb dues terceres parts dels delmes i les primícies que es cobren al seu terme; el bisbe es reserva, però, el dret de cena, com té a l'església d'Alguaire. També s'arriba a un acord amb relació al dret d'enterrar-se al cementiri del lloc que tenen els membres de l'orde, els donats i els parroquians que hi vagin a peu o a cavall. Així mateix s'acorda com s'han de repartir els delmes i les primícies de les terres treballades pels hospitalers dins del terme de Lleida. Finalment, es concreta com han de sonar les campanes, qui pot anar a oir missa i quin dret tenen els donats a ésser enterrats, en temps d'interdicte i excomunicació.*

[A] Original perdut.

B ADB, Liber Niger, fol. 31r-33v.

C* ACL, *Llibre Verd*, f. 99r-99_01v (f. 57r-57v). Al marge dret: "Concessio decimarum de Ratera facta per episcopum et capitulum Hospitali Hierosolomitano cum retentione tertiis partis et aliis reservationibus."

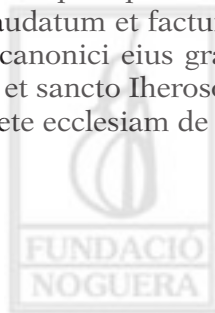
D ACL, *Llibre Verd*, f. 403v-404r (f. 356v-367r). Al marge esquerre: "Concordia inter domum Hospitalis Hierosolimitanum et pauperum eiusdem et episcopum et canonicos et Ildefonsum magistrum Empostae et eius fratres super ecclesia de Ratera et aliis." Assenyala que és igual que el que trobem al foli 57.

E BC, ms. 729, PASQUAL, *Sacrae antiquitatis Cataloniae Monumenta*, vol. 1, f. 354r (transcripció parcial) (segons a).

a ALTURO, 1999, doc. 34, p. 125-128. Data: (1174-1176).

Aquest document, sense data, hagué d'ésser escrit abans de l'agost de l'any 1177, data en què és esmentat per darrera vegada el bisbe Guillem. Cartografia: fig. 40.

In Dei nomine et sub eius gratia. Hec est carta pacis et concordie que facta est inter domum Hospitalis Iherosolimitani et pauperum eius et Ylerdensem ecclesiam et venerabilem Guillelmum, eiusdem ecclesie episcopum, et canonicorum eius et Yldefonsum magistrum Emposte et fratrum eius. Altercatio enim erat inter eos de ecclesia de villa Ratera et de decimis et primiciis eius, quam episcopus et clerici eius dicebant sui iuris esse et Iherosolimitanum Hospitale disserebat esse suam dono predicti episcopi et canonicorum eius. Super his autem assertione pacis laudatum et factum et firmatum est. Donant iam dictus episcopus et canonici eius gratuito animo et spontanea voluntate do<mi>no Deo et sancto Iherosolimitano Hospitali et pauperibus eius libere et quiete ecclesiam de villa Ratera, cum omnibus

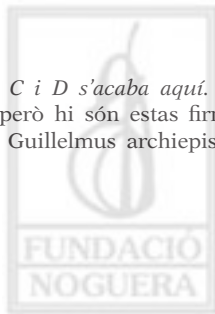
sibi pertinentibus, retenta tamen sibi ad opus Ylerdensi canonice tertia parte omnium decimarum et primiciarum iam dicte ville et terminorum eius, similiter et omnium meliorationum quas Iherosolimitanum Hospitale fecerit in termino // ipsius ville. Adhuc etiam ibi episcopus cenam semel in anno talem qualem habet in ipsa ecclesia de Algaira retinet. Erat etiam adhuc contentio inter eos et parrochianis civitatis Ylerde de quibus omnibus ita positum et factum atque ex utraque parte concessum est: quod quicumque eorum acceperit habitum religionis et dominicam crucem dum vixerit sive sanus sit sive infirmus, ubicumque obierit, post mortem suam sepeliatur in cimiterio Iherosolimitani Hospitalis. De donatis vero Iherosolimitani Hospitalis ita factum et concessum ex utraque parte est: quod quicumque se donat vel donaverit Iherosolimitano Hospitali cum carta et scripto et sacramento quod nulli alii religioni possit se dare et cum fidei firmitate sepeliatur post mortem in cimiterio Hospitalis. Adhuc etiam quicumque predictorum parrochianorum ad sanctam domum Hospitalis pedibus suis vel equitando venerit, post mortem suam in cimiterio Hospitalis sepeliatur, salvo in omnibus et per omnia iure Ylerdensis ecclesie ad bonam fidem Iherosolimitani Hospitalis. Aliter vero parrochiani civitatis Ylerde nullo modo recipiantur in domo Hospitalis. De decimis vero et primiciis laborantium quas fratres predicti Hospitalis infra terminos civitatis Ylerde cum propriis sumptibus excolunt vel excoluerint ita ex utraque parte pacificatum est: quod dono pietatis et pacis prefatus episcopus et canonici eius habeant medietatem decimarum et primiciarum integre et aliam medietatem habeat Iherosolimitanum Hospitale et fratres eius. De interdicto et excomuni- //¹⁴¹⁶ catione Ylerdensis ecclesie ita pacificatum est: quod Hospitale et fratres eius teneant iusticiam Ylerdensis ecclesie ita quod mensurate sonent signa sua ut audiant ea fratres et familie et cognoscatur quod Ylerdensis ecclesia gemit et plorat, et excommunicati vel interdicti qui venerint ad audiendum divina misteria in ecclesia Hospitalis non recipiantur in ea. Preterea si forte aliquis de supradictis donatis Hospitalis obierit quamdiu ecclesia Ylerdensis fuerit sun interdicto, liceat Hospitali recipere illum et sepeliri nisi propria culpa fuerit vetatus.¹⁴¹⁷

S+ignum Guillelmi, Ylerdensi episcopi.¹⁴¹⁸ Sig+<num> Gomballi, Ylerdensi archilevita. Sig+num Martine sacriste. Sig+<num> Petri

1416. *Columna nova.*

1417. *La transcripció en C i D s'acaba aquí. A continuació en a (d'acord amb E) hi diu: No hi ha die y any, però hi són estas firmes.*

1418. *Després, per error: Guillelmus archiepiscopus Ylerdensis.*

Sagarre. Sig<num> Guillelmi de Sagarra. Sig+<num> Petri capellani. Sig<num> Petri de Cubels. Sig<num> Petri Ferrarii. Sig<num> Guillelmi de Benavent. Sig<num> Maurini. Sig+<num> Raimundi de Polançano. Sig+<num> Martini Guillelmi.

Sig+<num> Ildefonsi, magistri Emposte. Sig+<num> Arnaldi, gramatici. Sig+<num> Poncii de Maimon. Sig+<num> Poncii de Burgeras. Sig+<num> Raimundi de la Rocha. Sig+<num> Peregrini. Sig+<num> Petri Tosel. Sig+<num> fratris Petri. Sig+<num> fratris Iohannis. Sig+<num> fratris Salomonis. Sig+<num> Alferici Sancti Nazari. Sig+<num> Iohannis de Ripol. Sig+<num> Guillelmi Sanci. Sig+<num> fratris Miro. Sig+<num> fratris Arnaldi. Sig+<num> Guillelmi del Moli.

Sig<num> Arnaldi Ylerdensis prioris, qui hanc cartam scripsit mandato domini Guillelmi Ylerdensis ecclesie episcopi, et cannonicorum eius et Ildefonsi magistri Emposte, et fratrum eius.

589

1177, setembre, 20

Venda. *Ramon de Burg i la seva muller Maria venen a Pere Guillem, canonge de l'Església de Lleida, les cases que tenen a la ciutat de Lleida, a la costa que hi ha sota la seu de Santa Maria, a la paròquia de Sant Joan de la Plaça, a canvi de trenta-cinc sous. Se n'esmenten les afrontacions.*

A.* ACL, LP_01164 (signatura antiga: calaix 150, carpeta 2, pergami 02). Pergami en bon estat de conservació; només té un forat a la part inferior, que ja existia abans d'ésser escrit. Mides: 19 cm per 17 cm. Escripura carolina. Al revers: "Cart[a]. Pere Guillem."

Cartografia: fig. 54.

In Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus presentibus atque futuris quod ego Raimundus de Burg et uxor mea Maria vendimus tibi Petro Guillelmo, Ylardensis¹⁴¹⁹ ecclesie canonico, illas nostras domos quas habemus in villa Ylerde, in Costam subtus ecclesiam Sancte Marie, in parrochia Sancti Iohannis de Platea. Et damus eas vobis per XXX et V solidos bone monete, quos a vobis recepimus. Et habeas, teneas et possideas de terra usque ad celum, cum ingressibus

1419. Sic.

et regressibus et omnibus sibi pertinentibus liberas et franchas, ad omnes vestras voluntates faciendas in perpetuum, sicut vobis placuerit sine omni vestro enganno, sine vinculo ullius hominis. Et de nostro dominio in vestro tradimus modo et in presenti cum hac carta vendicionis. Affrontant autem de IIIes partibus in via publica, de IIII^a vero parte in via que vadit ad domos Berna<r>di¹⁴²⁰ Peregrini et in domibus ipsius Berna<r>di Peregrini. Quantum iste affrontaciones et hii termini ambiunt et includunt, sic vendimus vobis Petro Guillelmo et vestris, per nos et nostros ad omnes vestras voluntates faciendas per cuncta secula ut superius dictum est. Et convenimus vobis et vestris garentiam facere de predictis domibus contra omnes homines et feminas, preter rege terre. Et adveniunt nobis predicte domus per apresionem et poblacionem.

Actum est hoc XII kalendas octobris, anno ab incarnationis Domini M C LXX VII.

Sig+num Raimundi de Burg, sig+num Marie uxoris eius, qui hoc firmant et testes firmare rogant. Sig+num Raimundi Sancti Gaudencii, cambiatoris.¹⁴²¹ Sig+num Guillelmi Mastaz. Sig+num D'Estasis¹⁴²² Guillelmi. Sig+num Arnaldi d'Estais.¹⁴²³ Sig+num Berna<r>di Peregrini. Sig+num Guillelmi de Turre.

Bernardus de Nobrius,¹⁴²⁴ qui hoc rogatus scripsi (*signe*) die anoque prescripto.

590

1177, octubre, 23

Donació. *Els habitants dels Alamús donen una peça d'alou a Santa Maria de la seu de Lleida, a l'església de Sant Martí dels Alamús i a Pere de Galliner, capellà d'aquest lloc, que ha de servir l'església i resar per llurs ànimes. Aquesta terra és situada al costat del terme de Moradilla. Se n'esmenten les afrontacions, que són la via que*

1420. *De fet, potser ja deien Bernat.*

1421. *En aquest cas és ben segur que no era pas un cognom, ans aquest mot reflecteix que tenia com a ofici fer de canviador de monedes. Provenia de la Gascunya, de Sent Gaudenç, capital de Comenge.*

1422. *Escrit: destasis. Potser era Guillem d'Estais.*

1423. *Escrit: destais.*

1424. *El nom de l'escrivà fou escrit amb unes lletres molt allargades, fet que fa que en sigui difícil la lectura.*

va a Lleida, un tossal, el terme de Moradilla i un reguer. A més, es compromet a donar a l'església d'aquest lloc els delmes, les primícies, les oblacions i les defuncions. També donen una "plaça" situada entre l'església i el camí que va de Vensilló cap a Lleida (o camí de Torregrossa), on es poden contruir cases amb un corral.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 264r-264v (f. 226r-226v). Al marge dret: "Donatio cuiusdam petiae terrae ad favorem ecclesiae Illerdensis facta per homines de Alamurs cum onere", "Instituendi parochiam in Alamurs".

Cartografia: figs. 21 i 22.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod nos populatores vel habitatores de Alamurs, scilicet Petrus de Vilamaior cum // omnibus fratribus fraternis¹⁴²⁵ et Petrus de Avigo¹⁴²⁶ et Guillelmus Guardassivenensis cum filiis meis et Maria de Castello Sira et Raimundus Ferradella et Poncius de Palagals et Raimundus cum omnibus meis hereditatoribus et Bernardus Bafarul cum meis populatores atque Petrus Dalmaz donatores sumus per nos et per omnes nostros Deo et Beate Marie sedis Ylerde et ecclesie Beati Martini de Alamurs et tibi Petro de Gallinario et successoribus tuis capellano nostro unam peciam alodii que est iuxta terminum de Almenarila. Tali pacto damus iam dictum alodium libere et sine omni inquietatione, ut tu vel successores tui detis nobis clericum qui semper habitet nobiscum et secundum quod constitutum est die ac nocte serviat ibidem Deo et Beato Martino et oret pro animabus nostris et parentum nostrorum. Et affrontat predicta pecia alodii ex una parte in carraria Ylerde, de alia in uno toçal in alodium sicut aqua decurrit, de III in terminum de Almenarila, de IIII^a in reger. Quantum predictae affrontationes includunt et termini ambiunt damus iam dictum alodium predictae ecclesie Sancti Martini sicut dictum est, pro redemptione animarum nostrorumque antecessorum vel successorum ut teneat et possideat illud iam dicta ecclesia libere et quiete in perpetuum, ad honorem et servitium omnipotentis Dei. Et nos promittimus et convenimus reddere vel dare fideliter supradicte ecclesie omnia iura sua, videlicet primicias, oblationes, defunctiones et omnia alia bona que boni et fideles parrochiani debent dare ecclesie sue et capellano suo. Addimus iam dicte donationi plateam que est //¹⁴²⁷ inter iam dic-

1425. *Després sembla que hi ha escrit frns amb una titlla. De fet, com veiem a les signatures, eren cinc germans.*

1426. *Podria ésser Aiugo.*

1427. *Columna nova.*

tam ecclesiam et viam que ducit de Avinsello ad Ylerdam, in qua, cum auxilio vestro faciat bonas et amplas domos cum corrallo suo.

Facta ista carta donationis X^o kalendas novembris, anno ab incarnatione Christi M^o C^o LXX° VII°.

Sig+num Petri de Vilamaior. Sig+num Guillelmi de Vilamaior. Sig+num Raimundi de Vilamaior. Sig+num Bernardi de Vilamaior. Sig+num Iohannis de Vilamaior. Sig+num Petri de Avigo. Sig+num Guillelmi Guardassivenensis. Sig+num Petri filii eius. Sig+num Bernardi filii eius. Sig+num Raimundi Ferradela. Sig+num Poncii de Palagals. Sig+num Raimundi de Belveder. Sig+num Bafarul. Sig+num Petri Dalmaz. Sig+num Geraldí Dalmaz. Sig+num Marie de Castro Sira, qui hanc cartam scribere iusserunt et testes firmare rogaverunt. Sig+num Dulcie filie iam dicte Marie. Sig+num Guillelmi de Belveder. Sig+num Martini filii Raimundi¹⁴²⁸ Ferradella. Sig+num Iafie baiuli regis Aragonensis. Sig+num Bernardi Guardassivenensis.

Bernardus presbiter qui hoc scripsit (*signe*) die et anno prefixo.

591

[1177], novembre

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, amb els canonges d'aquesta ciutat, dona a Calvet de Santmartí i a la seva muller Aldiarts un hort situat a prop del cementiri dels jueus, que el bisbe Guillem [abans de morir] ja els havia promès. A canvi de gaudir de l'usdefruit, han de donar el dia de Nadal dues gallines. El bisbe i els canonges es reserven el dret de fadiga de deu dies i de poder-lo adquirir per cinc sous menys que el possible comprador. Se n'esmenten les afrontacions. A més, els donen les cases on viuen, situades a la parròquia de Sant Martí. No els cedeixen, però, una casa que era situada al costat del celler [del bisbe i dels canonges].*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 340r-340v (303r-303v). Al marge inferior: "Concessio ad censum cuiusdam horti facta per episcopum et ecclesiam Illerdenses." Al marge dret: "Instrumentum cuiusdam orti prope ffossare iudeorum."

Segurament és el primer document conservat en què s'esmenta el bisbe Berenguer. El mateix document permet d'adonar-nos que havia mort feia poc el bisbe Guillem, potser d'una manera sobtada, sense poder dur a terme algunes de les

1428. *Abreujat en R.*

coses que volia fer. D'altra banda, la transcripció de la data que hom feu al *Llibre Verd* ha d'ésser errònia. Certament, no pot ésser de l'any 1173; cal pensar que en lloc de "III" a l'original devia haver-hi escrit "VII". L'any 1173 encara era viu Guillem Pere. Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Sit notum hominibus¹⁴²⁹ manifestum quod ego Berengarius¹⁴³⁰ Dei gratia Ylerdensis episcopus et fratres nostri cano-
//¹⁴³¹ nici Ylerdenses, damus et concedimus tibi Calveto de Sancto Martino et uxori tue Aldiartz et vestris unum ortum quem habemus circa cimiterium iudeorum, scilicet illum de quo antecessor noster, Guillelmus, bone memorie quondam episcopus tibi promiserat cartam facere et non fecit. Nos tamen hac conditione damus vobis supradictum ortum et annuatim donetis nobis et successoribus nostris et ecclesie Ylerdensi vos et vestri successores qui illum ortum tenueritis duas bonas gallinas ad festum Natalis Domini pro tributo. Et si forte vos aut vestri successores volueritis eum vendere aut inpignorare facite illud vobis et ecclesie Ylerdensi primum scire de X dies, et si voluerimus eum emere, habeamus illum V solidos¹⁴³² minus quam alius homo, sin autem sit vobis licitum vendendi aut inpignorandi illum cuicumque volueritis, in quibus nostrum tributum sit nobis salvum, exceptis tamen militibus et personis deditis religioni quibus nunquam unquam vos vel vestri ipsum vendere aut inpignorare possitis. Et iste ortus affrontat ex parte orientis in orto de Boneto sacrista et in honore Ramon de Montcada, et ex parte occidentis in via publica et ex parte septentrionis in illo braçal et ex parte meridie in via publica et in honore Raimundi de Montcada. Preterea ego Berengarius¹⁴³³ prenominatus episcopus et canonici nostri Ylerdenses per nos et successores nostros absque omni molestia et inquietatione dimitimus tibi Calveto et uxori tue et successoribus // tuis in perpetuum illas casas ubi habitas in parrochia Sancti Martini quas tibi demandabamus ratione de Pere Magistro, retinemus tamen nobis et accipimus de illis te concedente et ad voluntatem nostram et tuam unam casam que se tenet cum nostro cellario ex parte meridie. Et casa ista affrontat ex parte orientis et occidentis in viis publicis et ex parte meridie in predictas casas de te Calveto, videlicet in illo corral. Et ista casa extendatur de via publica que est de parte occidentis usque ad illam viam publicam que est ex parte orientis, et transeat per

1429. Sic.

1430. *Abreujat en B.*

1431. *Columna nova.*

1432. *Abreujat en sol.*

1433. *Abreujat en B.*

sotalum et cameram de te Calveto usque ad viam publicam¹⁴³⁴ et sic dimittimus et diffinimus tibi Calveto et omni posteritati tue iam dictas casas quas Pere Magister ad obitum suum ecclesie nostre Sancte Marie constat pro vero dimisisse.

Actum est hoc mense novembris, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° III°.¹⁴³⁵

Sig+num Berengarii Ylerdensis episcopi. (*signe*) Iohannes Osce prescripti episcopi scriba hanc cartam scripsit et hoc sig- (*signe*) num fecit, cum litteris in nona et in XII^a linea suprascriptis.

592

1177, desembre, 17

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida i de Roda, d'acord amb Arnau, prior i sagristà, i amb tot el capítol, dona a Martí i Domènec, preveres, i a llurs germans Miquel i Toda les cases que foren de Guillelm Fort i de Sança, que també era llur germana. Se n'esmenten les afrontacions. Han de donar dos sous al sagristà, el dia de la festa de la Mare de Déu d'agost. El sagristà té dret de fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

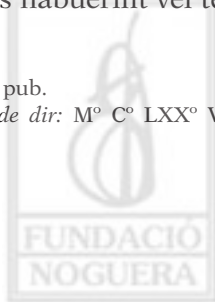
B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 131v-132r (f. 89v-90r). Al marge inferior: "Concessio quarumdam domorum ad census."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 11, p. 102-103. Data: 1175, desembre, 18.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis presentibus et futuris quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis seu Rotensis episcopus, cum assensu et voluntate Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste et tocius eiusdem capituli, dono et concedo vobis Martino et Dominico presbiteris et Michaeli fratri vestro et Tote sorori vestre ipsas domos que fuerunt Guillelmi Fortis et Santie sororis vestre. Affrontat autem predictae domibus de tribus partibus in via, de quarta in domibus Benedicti de Montson. Quantum in istis continetur affrontationibus sic dono et concedo vobis et vestris et omni posteritati vestre, quod habeatis et teneatis et possideatis eas ad omnes vestras voluntates faciendas in perpetuum. Tali videlicet conditione quod vos vel quicumque predictae domibus habuerint vel tenuerint donetis Deo et sa-

1434. *Darrere, per error*, pub.

1435. *A l'original havia de dir: M^o C^o LXX° VII°.*

cristie Ylerdensi annuatim, in die festo mediantis augusti, II solidos¹⁴³⁶ denariorum, pro censu, illius melioris monete que erit curribilis pani et vino in Ylerda. Et si volueritis eas vendere vel inpignorare dicatis mihi vel sacriste vel clericis eiusdem ecclesie X diebus antea, et si voluerimus eas retinere pro tanto quantum alius homo vobis dare voluerint habeamus. Sin autem sit vobis licitum vendendi vel inpignorandi vestris consimilibus et non militibus neque sanctis, salvo tamen censu et iure sacristie. Prohibemus iterum quod non eligatis inde alium dominum neque alium patronum nisi nos et Ylerdensem ecclesiam. Et convenimus vobis et vestris esse guirentes de predictis domibus contra omnes homines excepta potestate terre.

Actum est hoc XV kalendas ianuarii, anno incarnationis Domini M° C° LXX° VII°.

+ Berengarii Ylerdensis atque Rotensis episcopi (*signe*). Signum (*signe*) Gomballi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste. Ego Petrus¹⁴³⁷ de Malobosco precentor Ylerde subscribo et subsigno (*signe*). Signum magistri Renaldi (*signe*). Signum (*signe*) Olivarii. Sig+num Arnaldi de Lileto camerarii. Sig+num Petri de Albares. Signum (*signe*) Raimundi //¹⁴³⁸ de Gerunda. Sig- (*signe*) num Berengarii de Boxados. Sig- (*signe*) num Maurini. Signum (*signe*) Guillelmi de Calidis. Sig+num Guillelmi de Ribellis. Signum (*signe*) Bernardi de Calidis. Sig+num Petri Guillelmi.

Petrus Ferrarius scripsit et hoc (*signe*) fecit.

593

1178, maig, 19

Venda. *Calvet de Santesteve i la seva muller Franca venen a Berenguer de Boixadors i a la seva muller Dolça tots els drets que tenen sobre el forn i el seu casal, que posseeixen a la ciutat de Lleida, a la paròquia de Sant Llorenç, a canvi de deu morabatins i d'una vinya situada al Segrià, al terme de la torre [de Boixadors], que havia estat de Bernat de Talladell. S'esmenten les afrontacions del forn i les del casal. S'esmenten, així mateix, les afrontacions de la vinya, una de les quals és un braçal. Es donen fiadors.*

1436. *Abreuja en sol.*

1437. *Abreuja en P.*

1438. *Columna nova.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 374v-375v (f. 336v-337v). Al marge dret: "Permutatio vineae cum iuribus super furno."

Cartografia: figs. 54, 65.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Calvetus de Sancto Stephano et Francha uxor mea libenti animo et spontanea voluntate nostra et sine vi alicuius hominis vel femine venditores sumus vobis Berengario de Boxados et Dulcie uxori vestre et omnibus vestris atque vestre posteritati vel cui volueritis omnes nostros directos de illo nostro furno cum casallo qui se tenet cum furno, quem habemus in villa Ylerde, in parrochia Sancti Laurentii, per X morabetinos bonos lobinos¹⁴³⁹ vel aiars et de recto penso et per unam vineam vestram quam habetis in Segriano, in termino de vestra turre, que olim fuit Bernardi de Talladello, quod totum de vobis habuimus et recepimus. Ipsum vero furnum quem vobis vendimus affrontat de una parte in carrera publica et de duabus partibus in domibus Raimundi Guasch et de IIII parte in ipso casallo predicto quem vobis vendimus cum // furno et in operatorio de nobis venditoribus et in alio operatorio de Aleu de Cabreira. Et predictum casallum quem vobis vendimus affrontat in operatorio de nobis venditoribus de una parte et de alia in ipso furno et de III^a in operatorio Aleu de Cabreira et de IIII^a in carrera. Et quantum includunt inter omnes istas affrontationes iam dictas et isti termini ambiunt, sic vendimus vobis et vestris vel cui volueritis iam dictum furnum cum predicto casallo omnes nostros directos quos ibi habemus vel habere aliquo modo debemus et cum ingressibus et egressibus, de celo usque in abissum, cum omnibus meliorationibus quas ibi facietis, per vendere, per donare et per inpignorare et per omnes vestras voluntates faciendas per cuncta secula per qualem rationem nos melius habemus vel habere debemus, salvo directo et dominio domini regis et aliorum dominorum quod ibi habent vel habere debent. Et convenimus vobis et vestris esse guirentes omnibus hominibus et mulieribus, excepto de domino rege Aragonis et aliorum dominorum. Et donamus vobis fidantiam de nostris directis de salvetate Galindo filium Garcia Liz et Arnaldo¹⁴⁴⁰ de Palerol quemcumque per totum. Ego vero Berengarius de Boissados et Dulcia uxor mea per hanc venditionem quam nobis

1439. *Abreujat en lob.*

1440. *Abreujat en A.*

facitis donamus et vendimus vobis Calveto de Sancto Stephano et Francha uxori vestre et omnibus vestris vel cui volueritis predictam vineam, cum predictis X morabetinis in vestro proprio alodio, francho et libero de omnibus hominibus et mulieribus, et cum ingressibus et egressibus et cum terra in qua est funda- //¹⁴⁴¹ ta, per vendere, per donare et per inponere et per omnes vestras voluntates faciendas, per secula cuncta. Sicut affrontat de una parte in vinea Guillelmi de Redes et de alia in vinea Raimundi Malferit et uxoris Stephani de Martel et de III^a in vinea Raimundi Iover et de Petro Alguiner et de III^a in braçal. Et quantum continetur in istis affrontationibus sic habeatis et possideatis predictam vineam omni vestre¹⁴⁴² voluntati facere sicut superius sonat et de predicta vinea convenimus vobis et vestris esse guirentes sine vestro enganno. Et de predicto furno et de casallo quod nobis vendidistis erimus vobis guirentes de domino rege Aragonis et de aliis dominis et de garentia de furno et de vinea qui dicta est superius donamus vobis fidantiam de salvetate Raimundum Iover et Petrum d'Oluia¹⁴⁴³ quemque per totum sine enganno.

Facta carta mense maii, XIII kalendas iunii, anno Domini M^o C^o LXX° VIII.

Sig+num Calveti de Sancto Stephano, sig+num Frantie uxoris mee, sig+num Francie uxoris mee.¹⁴⁴⁴ Sig+num Berengarii de Boisados. Sig+num Dulcie uxoris mee, qui omnes firmamus, laudamus, testesque firmare rogamus. Sig+num Galindo filio Garcia Liniz. Sig+num Arnaldi de Palerol. Sig+num Raimundi Iover. Sig+num Petri d'Oluia,¹⁴⁴⁵ qui sumus fidantie de salvetate sicut superius sonat. Sig+num Bertrandi d'Astaras.¹⁴⁴⁶ Sig+num Bertrandi d'Alantorn.¹⁴⁴⁷ Sig+num Iohannis del Sas. Sig+num Raimundi de ç'Aguliar.¹⁴⁴⁸ Sig+num Bernardi Medici. //

Sig- (*signe*) num Ramnulfi qui scripsi rogatus ut supra.

1441. *Columna nova.*

1442. *Lectura dubtosa.*

1443. *Escrit doluia.*

1444. *Sic.*

1445. *Escrit doluia.*

1446. *Escrit dastaras.*

1447. *Escrit dalantorn.*

1448. *Escrit deçaquilar.*

594

1178, setembre, 5. Frascati

Carta papal. *Butlla “Quanto pro defensione”. El papa Alexandre III confirma al mestre del Temple les donacions fetes pel comte Ramon Berenguer IV, confirmades després per Alfons [I de Catalunya i Aragó], dels castells de Montsó, Montgai, Xalamera i Barberà, l'honor de Llop Sanç de Belchite i els castells de Remolins i de Corbins. També la cessió del delme i dels rèdits i censos de les honors del comte, i la donació de mil sous cada any obtinguts a Osca i de mil sous més a Saragossa. També la cinquena part d'allò obtingut arran de les cavalcades i expedicions en terres musulmanes. I, finalment, la cessió de la cinquena part de les terres conquerides als sarraïns, juntament amb llur delme.*

[A] Original perdut.

B ARB (ACA), SJJ, Cartulari de Gardeny, f. 6-7, doc. 6.

a* SAROBE, 1998, doc. 329, p. 481-483. Data: 1178, setembre, 5. Frascati.

Esment: KEHR, 1926, p. 50, 56. Data: 1178, setembre, 5.

Podem relacionar aquest document amb els enfrontaments que hi hagué entre la seu de Roda i de Lleida i els templers de Montsó i de Gardeny. En aquesta butlla papal es confirmen les donacions fetes pel comte Ramon Berenguer IV, confirmades per Alfons I: “castrum totum quod dicitur Mo<n>zo et castrum quod dicitur Mons Gaudii”. També: “castrum quod dicitur Calamera et Barbaranium”. Així mateix l’“honorem Lup Sanctii de Belchit” i el “castrum quod dicitur Remolins” i el “castro Corbin”. A més: “omnem decimam, reddituum et censuum totius terre sue”. Així mateix: “mille solidorum in Osca et totidem in Cesaugausta”. I encara: “quintas vero in omnibus cavalcatis expeditionibus Hispanie”. Al final del document: “Datum Tosculanum per manum Alberti sancte Romane ecclesie presbiteri cardinalis et cancellarii, nonas septembris, indictione XIª, incarnationis dominice anno Mº Cº LXXº VIIIº, pontificatus vero domini Alexandri papa III, anno XVIII.”

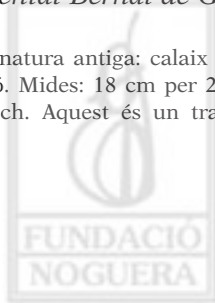
595

1178, octubre, 28

Cessió feudal. *Pere de Cervera dona a Bernat de Gàver tots els drets que té a Tabac i al seu terme. Li provenen del seu oncle Arnau de Cervera. Ho cedeix com a alou, com a recompensa dels serveis que li havia prestat l'esmentat Bernat de Gàver.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LP_02484 (signatura antiga: calaix 163, núm. 4566). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 18 cm per 21,5 cm. Escripura cursiva gòtica. Al revers: “D. Tabach. Aquest és un transumpt de una carta de lloch e

cedió (sic: cessió?) que feu lo honorable en Pere de Cervera de tot lo dret que tenie en lo lloch de Tabach al honorable en Bernat de Gàvar; testificat per Ponç de Claravalls, notari, en les nones de març, any MCCXXXVII.”
Ex A.

En aquest document trobem un dels primers esments del lloc de Tabac, situat al municipi de Montoliu de Lleida. No l'hem de confondre amb el lloc de Tabac que era situat al municipi d'Alguaire. Coromines es decanta a creure que és un topònim preromà, encara que esmenta que també pot ésser un nom àrab (OC7 200). Nosaltres actualment ens decantem cap a aquesta darrera possibilitat, més encara veient que en aquest document es fa esment del lloc d'*Avin Tabac*.
Cartografia: 12.

Hoc est translatum bene et fideliter factum nonas marcii anno Domini M^o CC^o XXX VII° de quodam instrumento quod sic continetur.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis quod ego Petrus de Cervaria per me et per omnes meos dono tibi Bernardo de Gavar et tuis et omni proieniei tue et cui dare vel dimittere volueris omnia mea iura que ego habeo et habere debeo aliqua voce ac ratione in Avin Tabac et in suis terminis sicuti melius mihi Petro advenit et advenire debet per laxationem quam mihi fecit Arnaldus de Cervaria avunculus meus et per accaptamentum quod ille inde fecit. Hoc dono totum integre ac generaliter cum omnibus affrontacionibus suis et terminis suis et pertinenciis et cum ingressibus suis et egressibus sine omni tuo tuorumque enganno, ut superius dictum est et melius legi vel intelligi ac dici potest a te vel a tuis ad utilitatem tuam sine ullo malo ingenio et absque aliquo retentu, quia de meo iure et potestate et dominio in presenti cum hac carta trado in tuum ius et in tuam potestatem et in tuum dominium et tuorum inrevocabiliter in perpetuum libere et quiete per liberum alodium ad omnes tuas tuorumque voluntates faciendas. Et hoc donum facio tibi Bernardo de Gavar et tuis propter magnum servicium quod mihi habes et factum. Si quis hoc voluerit disrumpere in duplo componat et omni tempore firmum et stabile permaneat.

Actum est hoc V^o kalendas novembris, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° VIII°.

Sig+num Petri de Cervaria qui hanc cartam donationis fieri iussi firmavi laudavi testibusque firmare rogavi. Sig+num Arnaldi de Cervaria fratris predicti Petri.¹⁴⁴⁹ Sig+num Sebilie, sororis eorum, qui hoc totum firmavimus, laudavimus. Sig+num Arnaldi de Solanellis.

1449. *Abreujat en una P, amb una i.*

Sig+num Bertrandi de Solanellis.¹⁴⁵⁰ Sig+num Petri¹⁴⁵¹ de Gazera.¹⁴⁵²
Isti tres sunt testes.

+ Virgilius qui hoc scripsit rogatus atque iussus cum litteris emendatis in III^a linea sub die¹⁴⁵³ et anno¹⁴⁵⁴ quo supra.

Sig+num Dominici de Avellana, scribe.¹⁴⁵⁵ Sig+num Gonzalbi scribe. Testium huius translati.

Sig- (*signe*) num Poncii de Claris Vallibus qui hoc translatum scripsit fideliter.

596

1178, desembre, 20

Evacuació. *Gombau de Ribelles i la seva muller Marquesa donen a la seu de Santa Maria de Lleida, a l'arquebisbe de Tarragona, Berenguer, i al bisbe de Lleida, Berenguer, la tercera part de tots els delmes que s'obtenen al terme del castell d'Alcarràs.*

A* ACL, LP_02443 (signatura antiga: calaix 125, carpeta 1, pergamí 64). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 14 cm per 15 cm. Escripura carolina. Al revers: "Cartam Gombaldi de Ribellis super tercia parte decimarum de Alcarras concessarum ecclesie", "Diezmos Alcarrás", "Restitució dels delmes de Alcarràs y sos térmens", "Bereng[arius] ep[iscopu]s. 1178".

B ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 82v (f. 40v). Al marge esquerre: "Restitutio partis desimarum de Alcarras."

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 271r (f. 233r). Sota un epígraf escrit amb tinta vermella: "*De prepositura Magdalenes.*" Al marge inferior: "Restitutio tertiae partis omnium decimarum castri de Alcarras ad favorem ecclesiae Illerdensis."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 24, p. 145. Data: 1178, gener, 6. Ex C.

El 17 de setembre de l'any 1179, fou redactat un primer testament de Gombau de Ribelles, en què feu diverses deixes a l'orde del Temple, a la partida de Rufeia, al terme de Lleida. El 31 d'octubre de l'any 1179, va fer un altre testament, en què donà "unum cavallum cum armis suis et suum cellarium de Rofeya, cum vaxellis et doliss que ibi sunt, et cum vineis que sunt ibi de cellario en sus". BERTRAN, 1984, docs. 18 i 19, p. 170-172.

In Dei nomine. Notum sit presentibus et futuris quod ego Gonbaldus¹⁴⁵⁶ de Ribellis et uxor mea Marquesa¹⁴⁵⁷ et filii et filie nos-

1450. *Abreujat en Solanell, amb una titlla.*

1451. *Abreujat en una P.*

1452. *Abreujat en Gaza, amb una titlla.*

1453. *Abreujat en una d.*

1454. *Abreujat en una a.*

1455. *Escrit amb una tinta de color més rogenic.*

1456. *B i C: Gomballus.*

1457. *B: Marchesa.*

tre, pro nobis et pro nostris, reddimus Deo et Beate Marie sedis Ilerde¹⁴⁵⁸ pro salute animarum nostrarum in manu Berengarii venerabilis Terra-chonensis archiepiscopi et in manu venerabilis Berengarii Ilerdensis¹⁴⁵⁹ episcopi terciam partem omnium decimarum ipsius castri de Alcarraz et suorum terminorum quam nos accipiebamus pro qua eramus in sententia positi reddimus in quam integre et sine omni diminutione sine omni fraude et dolo, ita quod nos de cetero non accipiemus predictas decimas nec etiam alius per nos aliquo modo et nullis deinceps¹⁴⁶⁰ eas accipere volentibus erimus clam vel palam garentes nec defensores nec aliquo modo adiutores.

Sig+num¹⁴⁶¹ Gombaldi¹⁴⁶² de Ribellis.¹⁴⁶³ Sig+num Marquese¹⁴⁶⁴ uxoris sue, sig+num Raimundi¹⁴⁶⁵ de Ribellis, sig+num Gombaldi de Ribellis¹⁴⁶⁶ iunioris, qui hoc laudamus et firmamus¹⁴⁶⁷ et testes firmamus. Hi sunt testes: Sig+num¹⁴⁶⁸ Guiraldi¹⁴⁶⁹ de Iorba. Sig+num Guillelmi de Cervaria. Sig+num Guillelmi de Anglerola.¹⁴⁷⁰ Sig+num Arnaldi de Ribellis.

Facta carta ista redditionis XIII° kalendas ianuarii,¹⁴⁷¹ anno dominice incarnationis M^o C^o LXXVIII°.

+ Berengarius Terrachonensis archiepiscopus.

Sig+num Petri Guillelmi qui rogatus scripsi.

597

1178, desembre, 23

Renúncia. *Bernat de Monpaó, Guillem de Ciresa i Pere de Cervera reconeixen que tenen d'una manera injusta els delmes de Castell-*

1458. B: Ylerdensis. C: Ylerde.

1459. B: Ylerdensis.

1460. B: deincebs.

1461. *Un punt autògraf al quadrant superior dret.*

1462. B i C: Gombaldi.

1463. a: Ribell.

1464. B: Marchese.

1465. *Abreujat en r.*

1466. *Per error: rilbl, amb una tilla.*

1467. *Manca en B.*

1468. *Per error, al davant: gi.*

1469. B: Geraldi.

1470. a: Anglesola.

1471. a: traditionis, VIII° idus ianuarii.

dans, motiu pel qual van ésser excomunicats. Per por d'aquesta sentència d'excomunió renunciem als delmes que solien rebre a Castellldans i al seu terme en benefici de Santa Maria de la seu i del bisbe Berenguer.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 281r (f. 243r). A sobre hi ha l'epígraf coetani, escrit amb tinta vermella: "De prepositura madii." Al marge superior: "Restitutio decimarum Castri Asinorum facta per Petrum de Cervaria et alios episcopo et capitulo Illerdensis."

[N]otum sit cunctis presentibus atque futuris quod ego Bernardus de Monte Pavone et Guillelmus de Ciresa et Petrus de Cervaria recognoscimus quod huc usque iniuste tenuimus decimum Castri Asinorum et propter hoc diu fuimus excommunicati. Unde nos timentes Deum et sententiam excommunicationis, reddimus, deffinimus et evacuamus totum illud decimum quod nos solebamus accipere in Castro Asinorum et eius terminis domino Deo et beate Marie et tibi Berengario Ylerdensi episcopo et canonicis eiusdem sedis et vestris successoribus sine nostro nostrorumque retentu.

Facta est hec diffinitio et evacuatio in manu venerabilis Berengarii Tarrachonensis archiepiscopi et dompni Berengarii Ylerdensis episcopi et in presentia Ildefonsi illustris regis Aragonensium et Geraldí de Iorba et Guillelmi de Cervaria et aliorum proborum hominum, clericorum sive laicorum, X kalendas ianuarii, anno dominice incarnationis M^o C^o LXX° VIII°.

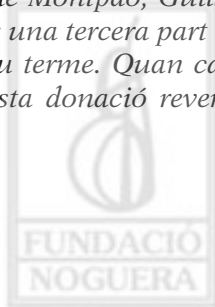
Signum (*signe*) Ildefonsi regis Aragonensis, comitis Barchinonensis et marchionis Proventie. + Berengarius Tarraconensis archiepiscopus. Signum + Bernardi de Montpaon. Signum + Guillelmi Ciresa. Sig+num Petri de Cervaria. Signum + Guillelmi de Cervaria. Signum + Geraldí de Iorba.

Signum + Arnaldi Ylerdensis prioris qui hanc cartam scripsit die et anno quo supra.

598

1178, desembre, 23

Pacte. *Berenguer, bisbe de Lleida, juntament amb el convent de canonges donen a Bernat de Montpaó, Guillem de Ciresa i Pere de Cervera, a cadascú d'ells una tercera part dels delmes que solien rebre a Castellldans i al seu terme. Quan cadascun d'ells mori, la part corresponent d'aquesta donació revertirà a l'Església de Lleida.*

Els beneficiaris de la donació reten homenatge al bisbe sobre els quatre evangelis. Posen a més com a fiadors el rei Alfons i Guillem de Cervera. Deixen en retorn (o compensació si no compleixen l'acord) el feu de Castellldans. El monarca deixa, per la seva banda, en retorn els tributs que rep a Lleida.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 110v (f. 69v). Al marge esquerre: “[...] pro dezimis Castri Asinorum.”

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 281r-281v (f. 243r-243v). Al marge dret: “Concessio tertia partis decimarum Castri Asinorum facta ab episcopo et capitulo Illerdensis Bernardo de Monte Pavone et Petro de Cervaria, etc., durante vita dictorum tantum.” Al damunt: “Nota quod domini Castri Asinorum nec illi qui habent castra et villas in ipso termino non possunt tenere nec habere terciam partem decime.”

D ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 396v-397r (f. 359v-360r). Al marge dret, amb escriptura cursiva gòtica: “Nota contra dominos Castri Asinorum et terminorum eius.” Al marge inferior: “Donatio facta per episcopum de 3ª parte decimarum accipite consuatarum per Bernardum de Monte Pavone et Guillelmo de Ciresa in Castro Asinorum, et ibidem per Petrum de Cervaria.”

[N]otum sit cunctis omnibus¹⁴⁷² quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis¹⁴⁷³ episcopus et totus eiusdem ecclesie conventus donamus tibi Bernardo de Monte Pavone et Guillelmo de Ciresa et Petro de Cervaria unicuique vestrum terciam partem illius decime quam unusquisque vestrum solebat accipere in Castro Asinorum et in suis terminis. Hoc damus¹⁴⁷⁴ vobis in vestra vita tantum modo et quando unusquisque vestrum discesserit ab hoc seculo pars illius defuncti revertamus¹⁴⁷⁵ in potestatem nostram sine omni impedimento et sine omni contradictione hominis vel femine et sic fiat de unoquoque vestrum. Et ego Bernardus de Monte Pavone et Guillelmus de Ciresa et Petrus de Cervera propter hoc donum quod facitis nobis promittimus vobis esse fideles de omni decima quam vos hab[etis vel habe]bitis¹⁴⁷⁶ in Castro Asinorum et in eius terminis. Et ut melius possitis esse securi de omnibus supradictis faciamus vobis hominaticum et iuramus vobis super IIII^{or} evangelia quod ita attendamus vobis hec omnia sicut superius scripta sunt. Et in super damus vobis fideiussores regem Ildefonsus et Guillem¹⁴⁷⁷ de Cervaria et mittimus eis in retortum om-

1472. *Manca en C.*

1473. *D: Hylerdensis.*

1474. *C i D: donamus.*

1475. *C: revertatur.*

1476. *Segons C i D.*

1477. *Abreujat en Gllm. C: Guillelmum.*

nem fevum Castris Asinorum. Et ego Ildefonsus rex et Guillem¹⁴⁷⁸ de Cervaria convenimus tibi Berengario Ylerdensi episcopo et canonicis eiusdem sedis quod faciamus predictos milites et eorum //¹⁴⁷⁹ successores attendere omnia que superius scripta sunt. Et si de hoc quod superius scriptum est predicti milites vel successores eorum aliquid fallerent mittimus vobis in retornum omnes redditus quos habemus in Ylerda, donec plenarie sitis inde paccati.

Actum est hoc X^o kalendas ianuarii, anno dominice incarnationis M^o C^o LXX° VIII°.

Signum (*signe*) Ildefonsi¹⁴⁸⁰ regis Aragonum, comitis Barchinensis et marchionis Proventie.

Signum + Berengarius Tarrachonensis archiepiscopus. Sig+num Berengarii Ylerdensis episcopi (*signe*).¹⁴⁸¹ Signum Gombaldi Ylerdensis¹⁴⁸² archidiaconi. Signum <(signe)> Boneti sacriste. Signum <(signe)> Petri cantoris. Sig+num Guillelmi de Cervaria. Sig+num Geraldi de Iorba. Signum <(signe)> Bertrandi de Podio Alto. Sig+num Bernardi de Mont Paon. Sig+num Guillelmi de Ciresa. Sig+num Petri de Cervaria.

Signum (*signe*) Arnaldi prioris Ylerdensis qui hanc cartam scripsit die et anno quo supra.

599

1179 (o 1180), febrer, 25

Venda. *Maria, la seva filla Jordana i el seu fill Ramon venen a Bernat d'Àger les cases que tenen a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Santa Maria Magdalena, per vuitanta-cinc sous. Se n'esmenten les afrontacions.*

A.* ACL, LP_05489 (signatura antiga: calaix 037, paquet 1, pergami 01). Pergami en bon estat de conservació. Mides: 18 cm per 9 cm. Escriptura carolina. Al revers: "Carta de Maria et Iordana filia eius, de les cases que són en la parròquia de Magdalena."

A la fi de l'edat mitjana encara hi havia, a la parròquia de Santa Magdalena, el carrer de Constantí o Costantí. J. BOLÒS, *Dins les muralles de la ciutat*, Ajuntament de Lleida – Pagès editors, Lleida, 2008, p. 187, 190 i J. LLADONOSA, *Els carrers*

1478. *C i D*: Guillelmus.

1479. *Columna nova*.

1480. *Segons C*.

1481. *Manca en C*.

1482. *Manca en D*.

i places de Lleida a través de la història, Universitat de Lleida – Ajuntament de Lleida, Lleida, 2007, p. 598-601. Datem aquest document l'any 1179, encara que no podem pas descartar que fos escrit a l'inici de l'any 1180; és força probable en els documents, com aquest, que foren escrits a Lleida. Cartografia: fig. 54.

In Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus hec audientibus quod ego Maria et filia mea Iordana et filius meus Raimundus venditores sumus per nos et per omnes nostros tibi Bernardo de Ager et tuis ipsas nostras domos quas habemus inter villam Ylerde et in parrochia Sancte Marie Magdadene,¹⁴⁸³ per LXXX^a et V solidos.¹⁴⁸⁴ Et affrontant ex I^a parte in carraria, de II^a in domibus de te emptore, de III^a in domibus Iohannis Serra, de IIII^a in domibus Puculul, quas tenet per Costantinum. Quantum predictae affrontationes includunt et termini ambiunt vendimus tibi tuisque successoribus predictas domos cum introitibus et exitibus omnibusque pertinenciis, de abisso usque ad celum, per predictum precium quod totum habuimus et nil apud vos remansit. Ideoque habeatis et possideatis predictas domos ad vestram voluntatem plenarie faciendam omni tempore. Et nos nostrique successores simus vobis vestrisque successoribus legales guirentes contra cunctos homines vel feminas excepta potestate terre.

Facta ista karta V kalendas marci,¹⁴⁸⁵ anno ab incarnatione Christi M^o C LXX° VIII.

Sig+num¹⁴⁸⁶ Marie. Sig+num Iordane. Sig+num Raimundi. Sig+num¹⁴⁸⁷ Marie eius uxoris, qui hanc kartam scribere iusserunt et testes firmare rogaverunt. Sig+num Raimundi Chapelà. Sig+num Berengarii Tapiador. Sig+num Bernardi Rubei.

Bernardus¹⁴⁸⁸ presbiter, qui hoc scripsit (*signe*) die et anno prefixo.

600

1179, març, 13. Laterà

Carta papal. Butlla “*Cum constet vos*”. El papa Alexandre III confirma a Arnau de Torroja, mestre del Temple a la Provença i a Hispània,

1483. *Sic.*

1484. *Abreujaat en sl.*

1485. *Sic.*

1486. *Al quarter inferior dret hi ha una ratlleta feta pel que signa.*

1487. *Al quarter inferior dret no hi ha cap punt ni cap ratlleta.*

1488. *En majúscules.*

les donacions que feu Ramon Berenguer [IV], les donacions fetes per Alfons [I], l'acord que hi hagué amb el bisbe de Lleida, pel que fa a les almúnies de Castellldans, l'església de Sant Joan de Montsó, els delmes, primícies i defuncions pel que fa a la diòcesi de Lleida, l'almúnia de Tamarit de Llitera i l'almúnia de Sant Jaume de Xalamera, els delmes i primícies de la Llitera i respecte a la donació de diversos castells. I encara confirma la concòrdia signada entre Sanç d'Aragó i el seu fill, Pere, i el bisbe Ramon Dalmau. I també la possessió de diverses esglésies.

[A] Original perdut.

B ARB (ACA), SJJ, perg. 97/11, armari 23. Trasllat del segle XII.

C ARB (ACA), SJJ, Cartulari de Gardeny, fols. 4-6, doc. 5.

a* SAROBE, 1998, doc. 335, p. 489-493. Data: 1179, març, 13. Laterà.

Esment: KEHR, 1926, p. 56. Data: 1179, març, 13.

Hem de relacionar aquest document amb els enfrontaments que hi hagué entre la seu de Roda i de Lleida i els templers de Montsó i Gardeny, per la possessió de terres i drets a la vall del Cinca i a la rodalia de Lleida. S'hi fa esment del "castrum quod dicitur Montson et castrum quod dicitur Mons Gaudii". També s'esmenta l'honor de "Lup Santii de Belxith" i el "castrum quod dicitur Remulinis, castrum quod dicitur Calamera et Barberani", concedits per Ramon Berenguer IV als templers, donació confirmada pel papa Eugeni III. També s'hi confirma la concòrdia signada entre Arnau de Torroja i el bisbe de Lleida i Roda, amb relació a "duabus almuniis de quintone Castelli Asinorum". S'hi aprova la concòrdia que hi havia hagut temps enrere entre Pietro della Rovere i l'església de Roda, "super ecclesia Sancti Iohannis de Montson" i la que es pactà entre Arnau de Torroja i el bisbe de Lleida pel que fa a "de primitiis et de decimis et defunctionibus Ilerdensis episcopatus". També, el bescanvi de l'"almuniam de Tamarit" (amb dos-cents morabatins) per "ipsa almuniam Sancti Iacobi" de Xalamera. Així mateix, l'acord a què s'arribà sobre "almuniarum de Llitera". I sobre la donació de "castrum quod nominatur Xalamera cum Orzueia et Filzena atque Oso". També, la concòrdia de Sanç d'Aragó i el seu fill Pere amb el bisbe Ramon Dalmau sobre l'"ecclesiam Sancti Iohannis de Montson et ecclesiam Beate Marie". El papa Alexandre III també confirmà "ecclesiam de Alcanadre, ecclesiam de Carbonera, ecclesiam de Averien, ecclesiam de Ripafornata, ecclesiam de Ambel, ecclesiam de Novellas, ecclesiam de Albarit, ecclesiam de Razzazol, ecclesiam de Bochcinech, ecclesiam de Lecina Curva, ecclesiam de Zaida, ecclesiam de Algars et ecclesiam de Cesma". Al final del document: "Datum Lateran per manum Alberti sancte Romane ecclesie presbiteri cardinalis et cancellarii, III idus marci, indictione XII, incarnationis Dominice anno M^o C^o LXX° VIII°, pontificatus vero domini Alexandri papa III anno XX°."

601

1179, abril, 1

Venda de domini útil. *Maria de Talarn ven a Bernat Ramon unes cases a canvi de sis-cents sous jaquesos. Aquestes cases són situades a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan. Se n'esmenten les afrontacions. Per tenir aquestes cases, però, han de lliurar cada any a la seu de Lleida un cens de quatre unces d'encens, el dia de la festa de la Mare de Déu d'agost. Els canonges tenen dret de fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 369r-369v (f. 332r-332v). Al marge dret: "Venditio domorum pro DC <solidis> Iaccensis."

Cartografia: fig. 54.

[N]otum sit cunctis hominibus quod ego Maria de Talarno per me et per meos vendo vobis Bernardo Raimundi et omni progeniei vestre et cui volueritis iure perpetuo possidendum unas casas per DC solidos Iachenses ex quo precio bene ad meam voluntatem vestra paccata sum. Que case sunt infra villam Ylerde, in parrochia Sancti Iohannis. Et affrontant ex una parte // in casas que fuerunt Petri Pictavini, de alia in casis ex me Maria de Talarno et in casis Guillelmi de Salass, de alia Spanoli, tender, et in casis Guillelmi Travers, de quarta parte in via publica. Quantum hee omnes affrontationes includunt et ambiunt sic vendo vobis Bertrando Raimundo et vestris dictas casas per iam dictos DC solidos Iaquenses, quod habeatis, teneatis, possideatis et expletetis eas vos et qui volueritis, de abisso usque in celum, cum introitibus et exitibus et melioramentis et suis pertinentiis. Tamen vos et vestri et qui dictas casas habebit et tenebit, annuatim omni tempore in festo Sancte Marie augusti ecclesie Ylerdensis sedis et canonicis eiusdem loci IIII^{or} uncias incensi pro censu donetis. Et si vendere vel inpignorare eas volueritis canonicis Ylerdensis sedis et successoribus eiusdem loci antea X dies dicatis. Et si retinere voluerint sicut alus homo habeant. Sin autem facite inde omnem vestram voluntatem exceptis militibus et sanctis, salvo censu et senioratico illorum et successorum eorum. Et non eligatis inde alium dominum neque patronum nisi predictam ecclesiam et successores eius. Et ego Maria de Talarno et mei erimus inde vobis et vestris guirentes omnibus hominibus et feminis preter potestatem terre.

Facta carta kalendas aprilis, anno Domini incarnationis M^o C^o LXX° VIII°.

Sig+num Marie de Talarno, qui hoc firmo et concedo. Sig+num Stephanie. Sig+num Angle- //¹⁴⁸⁹ sie filiarum mearum. + Signum Berengarii Ylerdensis episcopi (*signe*). Sig+num Saturnini Benascensis archidiaconi. Sig+num Iohannis Sancte Marie Magdalene. Signum Petri Ferrarii (*signe*). Sig+num Guillelmi de ça Sala. Sig+num Raimundi de Premui. Sig+num Guillelmi de Talarno.

Iohannes de Ager scripsit et hoc (*signe*) fecit.

602

1179, abril, 8

Concòrdia. *Ramon d'Àger arriba a un acord amb el seu germà Bernat d'Àger sobre les demandes que hi havia hagut pels béns de llur germà Pere d'Àger, ja difunt. Bernat dona a Ramon dos-cents sous jaquesos i un hort situat a la parròquia de Santa Maria Magdalena, fora de la muralla. Ramon es compromet a tenir amb ell un dels seus nebots, fill de l'esmentat Bernat, a qui donarà cent sous (el qual se'n podrà anar quan vulgui si no es troba bé a casa seva).*

[A] Original perdut. Pergamí amb lletres partides.

B* ACL, LP_05365 (signatura antiga: calaix 037, paquet 2, pergamí 33). Pergamí en bon estat de conservació, tot i tenir algunes taques poc importants. Escriptura cursiva gòtica. Mides: 29 cm per 30 cm. Tinta de color sèpia. Trasllat de l'any 1271. Ex A.

Cartografia: fig. 54.

Exemplum sumtum auctoritate Dominici de Cardona curie Ilerdensis pro domino rege, pridie idus martii, anno incarnationis Christi M° CC° LXX° primo, a quodam instrumento per alphabetum diviso quod sic habetur.¹⁴⁹⁰

In Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Raimundus de Ager per me et per omnes meos in bona et sana pace venio ad finem et ad concordiam cum Bernardo de Ager fratre meo et cum omnibus suis de omnibus illis rebus mobilibus et immobilibus quas ei demandabam vel demandare poteram aliquomodo ex parte fratris mei Petri de Ager qui iam obiit et de omnibus aliis rebus que posunt dici vel nominari aliqua voce vel aliquo ingenio. Ita etiam

1489. *Columna nova.*

1490. *Afegit arran del trasllat.*

quod ab hac die in antea ego nec mei nec homo per me non posimus ipso Bernardo de Ager nec suis aliquid requerire nec demandare nec clamare aliquo modo de aliquis rebus nec de avere nec de honore que posit dici vel nominari set hec concordia et hic finis semper sit firmum et stabilem sine omni enganno Bernardi de Ager fratris mei atque sue recognicioni per secula cuncta. Et per istum finem et concordiam accepi ego Raimundus de Ager de fratre meo Bernardo de Ager CC solidos Iaquensis monete et unam peciam de orto in parochia Sancte Marie Magdalene, foras murum, sicut meas domos tenent de amplo quas ipse Bernardus de Ager alie vice iam dudum mihi dedit quando alia vice concordavi cum eo. Et per hoc iam dictum teneo me per paccatum per me et per meos de Bernardo de Ager et de suis de omnibus rebus que posunt dici vel nominari per omne tempus et sine suo enganno. Et hanc difinicionem et concordiam habeo factam per me et per omnes meos de omnibus rebus de avere et de honore, in presencia Raimundi de Lerat et de Petro de Lerat et de Raimundo de Senaoia et de Petro Galabru et de Raimundo de Lilet et de Arnaldo de Valseguer et de Willelmo de Landorta et de Andree de Senaoia, qui omnes per bonam fidem et per discordiam que erat inter me et fratrem meum consulverunt hoc et fuerunt ad hunc finem et concordiam. Et ego Bernardus de Ager per bonum amorem et per meam voluntatem bonam convenio Raimundo de Ager fratri meo ut ego teneam mecum unum de filiis suis mecum quem magis voluero de nepotibus meis. Et ille quod serviat mihi et melioret se mecum et quando voluerit partire de me quod faciat si mea stacio illi displiceret. Et ego tunc dabo ei de meo C solidos per banum et per parentivum et si ego nollem illum tenere mecum quod partisca illum de me quando voluero, cum predictis C solidos quos ei donem.

Facta carta de fine et concordia mense aprilis, VI idus, anno domini M C LXX VIII.

Sig+num Raimundi de Ager, sig+num Petri, sig+num Bernardi filiis meis, qui firmamus, laudamus testesque firmare rogamus. Sig+num Bernardi de Ager. Sig+num Raimundi de Lerat. Sig+num Petri de Lerat. Sig+num Raimundi de Senaoia. Sig+num Petri Galabrun. Sig+num Raimundi de Lilet. Sig+num Arnaldi de Valseguer. Sig+num Willelmi de Landorta. Sig+num Andreas de Sanaoia. Sig+num Petri de Sanoia.

Sig- (*signe*) num Ramnulfi qui scripsi rogatus ut supra.

Ego¹⁴⁹¹ Dominicus de Cardona curia Ilerde pro domino rege hoc exemplum cum autentiquo comprobavi subscribo auctoritatem meam interpono (*signe*).¹⁴⁹²

Ego Arnaldus de Falconera, publicus Ilerdensis notarius, hoc exemplum cum autentiquo comprobavi ut testis subscribo. Ego Berengarius Bardina, notarius publicus Ilerdensis, hoc exemplum cum autentico comprobavi ut testis subscribo. Ego Petrus Acerii, notarius publicus Ilerdensis, hoc exemplum cum autentico comprobavi ut testis subscribo. Ego Bartholomeus Aragonessii, notarius publicus Ilerdensis, hoc exemplum cum autentico comprobavi ut testis subscribo. Ego Bernardus de Olero, notarius publicus Ilerdensis, hoc exemplum cum autentico comprobavi ut testis subscribo. Ego Bernardus de Tarrega, notarius publicus Ilerdensis, hoc exemplum cum autentico comprobavi ut testis subscribo. Ego Bertrandus Hugueti, notarius publicus Ilerdensis, qui hoc exemplar cum autentico comprobavi ut testis subscribo.

Sig- (*signe*) num Berengarii Bardina, notarii publici Ilerdensis, qui hoc exemplum scribi feci.

603

1179, juny, 13. Lleida

Donació. *Guerau de Jorba i la seva muller Saurina, amb llur filla Gualda, donen a la seu de Santa Maria de Lleida i al bisbe Berenguer i als canonges la "plaça" que tenen a la ciutat de Lleida, a la paròquia de Sant Joan de la Plaça. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és la séquia [d'Alcarràs].*

- A* ACL, LP_00293 (signatura antiga: calaix 110, carpeta 2, núm. 2067). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 26 cm per 23 cm. Escripura cursiva. Al revers: "Arm. H, cal. M", "Guerau de Jorba al bisbe y capitol. Donatio cuiusdam plateę facta ecclesia Ilerdensis, que est sita circa plateam Sancti Ioannis".
- B ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 87v-88r (45v-46r). Al marge dret: "Donatio cuiusdam platee in parrochia Sancti Iohannis episcopo ecclesie Ilerdensis."

Cartografia: fig. 54.

In Christi nomine. Cognitum sit omnibus hominibus quod ego Geraldus de Iorba et uxor mea Saurina una cum filia nostra Geralda

1491. A partir d'aquesta paraula, afegit arran del trasllat.

1492. Representació d'un card.

pro redemptione animarum nostrarum et filiorum ac parentum nostrorum donamus et offerimus domino Deo et ecclesie Sancte Marie Ilerdensi et tibi Berengario eiusdem ecclesie episcopo et canonicis eiusdem ecclesie¹⁴⁹³ illam plateam nostram quam habemus in Ilerda, in parroecia scilicet Sancti Iohannis de Platea. Affrontat autem iam dicta \platea/ ab oriente in honore Petri de Lerato, a meridie in ipsa sechia,¹⁴⁹⁴ ab occidente in domibus Fortis, ab aquilone in via publica. Sicut ab istis terminis includitur et terminatur iam dicta platea sic nos predicti donatores donamus et hac presenti scriptura tradimus domino Deo et predictae ecclesie Sancte Marie et tibi iam dicto Berengario episcopo et canonicis eiusdem ecclesie, cum omni iure nostro quod ibi habemus et habere debemus et cum introitibus et exitibus suis ac de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem ad vestrum proprium alodium ad faciendum exinde omnes voluntates vestras.

Actum est hoc idus iunii, anno ab incarnatione Domini millesimo C° LXX° VIII°, apud Ilerdam.

Sig+num Geraldi de Iorba, sig+num Saurine uxoris sue, sig+num Geralde filie eorum, qui omnes pariter predictam donacionem facimus atque firmamus. Sig+num Petri de Lobera.¹⁴⁹⁵

Sig+num Bernardi Murruti.¹⁴⁹⁶ Sig+num Petri Murruti. Sig+num Geraldi de Mau/rimon\ . Sig+num Petri Galabruni. Sig+num Guillemi Balbi. Sig+num Geraldi de Fossato.¹⁴⁹⁷

Sig- (*signe*) Bernardi de Calidis qui hoc scripsit cum litteris suprapositis in linea V^a.

604

[1179], juliol, 24. Segni

Carta papal. *Butlla "Ex transmissa". El papa Alexandre [III] adreça una carta a l'arquebisbe de Tarragona i al bisbe de Lleida davant la queixa de l'abat i el convent de Poblet pel fet que un grup de lleidatans va anar a Mont-roig, va entrar en un celler on va beure*

1493. Manca en B.

1494. B: cequia.

1495. *Pel que fa a Peire de Lobeira, vegeu* BOLÒS i MORAN, 2017.

1496. B: B. Murrut.

1497. *Signatura autògrafa.*

i vessar vi i va calar foc a la casa i al celler. Els danys causats en aquest celler de Poblet s'han valorat en tres mil sous. Estableix que s'han de pagar aquests diners i que, si no ho fan, han d'ésser excomunicats o bé han de caure en interdicte, segons el grau de participació en el fet.

[A] Original perdut.

B AHN, Secció de Còdexs, núm. 992, Mulassa de Poblet, fol. 6. Segle XIII.

C AHN, Privilegis pontificis, p. 14. Segle XVII.

a* KEHR, 1926, doc. 191, p. 489-490. Data: (1179), juliol, 24.

Esment: KEHR, 1926, p. 213.

Malgrat que és un document que no es conserva a l'ACL, creiem que és important de publicar-lo atès que fa referència al bisbe de Lleida i als habitants d'aquesta ciutat.

Alexander episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus Terraconensi archiepiscopo et Ilerdensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Ex transmissa conquestione dilectorum filiorum nostrorum abbatis et conventus de Populeto auribus nostris insonuit, quod populus Ilerdensis¹⁴⁹⁸ in expedicione profectus villam que dicitur Mons Rubeus pro arbitrio sue voluntatis intravit, vinum quod habebant ibi, bibit et effudit,¹⁴⁹⁹ dom[um] et cellarium¹⁵⁰⁰ combussit et dampnum valens tria milia solidorum iam dicto conventui in sue salutis periculum irrogavit. Quoniam igitur tantum predictorum fratrum gravamen clausis preterire oculis non debemus, fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus atque precipimus, quatinus, si res ita se habet, prefatum populum non differatis districtius commonere, ut ablata restituat et resarciat dampna, que nequiter irrogavit. Quod si facere forte noluerint, maiores, qui huius videntur iniquitatis auctores, sublato appellationis obstaculo excommunicationi, minores vero interdicto subdatis, provisuri sollicite, quod tam excommunicationis quam interdicti sententia usque ad satisfactionem congruam inviolabiliter observetur.

Datum Signie, VIII kalendas augusti.

1498. B: Ilerdensis.

1499. B: effundit.

1500. B: cellarum.

605

1179, juliol, 27. Segni

Carta papal. *Butlla "Cum controversia". El papa Alexandre [III] adreça una carta a Esteve, bisbe d'Osca, on confirma les decisions preses sobre les esglésies de Barbastro, Bielsa, Gistau i Alquèssar, d'acord amb la sentència del papa Eugeni [III].*

A ACH, Pergamins, 6-116.

B ACH, Pergamins, 6-133. Còpia.

C ACH, Pergamins, 6-384. Còpia.

D ACH, Libro de la Cadena, doc. 381, p. 201.

a KEHR, 1928, doc. 149, p. 493-495. Data: 1179, juliol, 27. Segni. Ex A.

b* DURÁN, 1965, doc. 346, p. 343-345. Data: 1179, juliol, 27. Segni.

Esment: KEHR, 1928, p. 140 i 142.

Malgrat que és un document que no es conserva a l'ACL, creiem que és important per entendre la història del bisbat de Lleida (i Roda). S'ha de relacionar amb diverses de les butlles papals precedents.

Alexander episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Stephano Oscensi episcopo eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.¹⁵⁰¹

Cum controversia que inter Oscensem et Rotensem ecclesias super ecclesiis de Barbastro, de Archeçar,¹⁵⁰² de Belsa et de Gestau earumque pertinentiis et super terminis Oscensis episcopatus diutius fuerat agitata, ad audientiam felicis memorie patris et predecessoris nostri Eugenii pape fuisset appellacione perlata, idem pater noster auditis et plenius intellectis rationibus utriusque partis pro ecclesia vestra diffinitivam tam de possessione quam de proprietate sententiam protulit et scripto proprio roboravit, quemadmodum in registro ipsius novimus contineri. Privilegia vero Rotensis ecclesie tam in sigillo quam in scripto omnino falsa inveniens, habito fratrum suorum consilio in conspectu suo ex rigore iusticie incidi fecit et ipsum Rotensem episcopum et ecclesie sue clericos, quia falsa scripta sibi representare presumpserant, debita animadversione condemnans suspensionis sententia innodavit. Licet autem ecclesia vestra ab impetitione Rotensis episcopi et successorum suorum per sententiam ipsius antecessoris nostri in perpetuum fuerit absoluta, quidam tamen tacita veritate litem ab eodem predecessore nostro legitime sospitam suscitare temptaverunt.¹⁵⁰³ Quorum improbitati pontificali

1501. *Les primeres línies foren escrites en majúscules.*

1502. a: Alcheçer.

1503. a: temptarunt.

sollicitudine obviantes, eis silentium imposuimus, quemadmodum a sepe dicto antecessore nostro impositum noveramus. Ne ergo tu vel successores tui vel ecclesia vestra occasione illius controversie aliqua possitis questione ulterius molestari vel auctoritate Romane ecclesie propter hoc deinceps in aliquo derogetur, eandem sententiam ratam habentes, quam per privilegium nostrum iam pridem¹⁵⁰⁴ confirmavimus, et¹⁵⁰⁵ auctoritate apostolica per¹⁵⁰⁶ litteras, que tacita veritate impetratae sunt vel in sequentibus impetrari poterunt, iterum confirmamus et tam tibi quam successoribus tuis et ecclesie vestre de consueta clementia sedis apostolice indulgemus, ne ulli persone coram quolibet iudice de his, que per eandem sententiam vobis adiudicatae sunt, cogamini respondere, sed nullis litteris obstantibus impetratis vel impetrandis predicta sententia perpetuis temporibus inviolabilem obtineat firmitatem. Si quis autem eidem sententiae ausu temerario contraire presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Amen. Amen.¹⁵⁰⁷

[roda] Ego Alexander catholice ecclesie episcopus ss. Bene Valente.

+ Ego¹⁵⁰⁸ Hugo presbiter cardinalis tituli Sancti Clementis ss. + Ego Arduinus presbiter cardinalis tituli Sancte Crucis in Iherusalem ss. + Ego Matheus presbiter cardinalis tituli Sancti Marcelli ss.

+ Ego¹⁵⁰⁹ Hubaldus Hostiensis episcopus ss. + Ego Theodinus Portuensis et Sancte Rufine sedis episcopus ss. + Ego Petrus Tusculanus¹⁵¹⁰ episcopus ss.

+ Ego¹⁵¹¹ Laborans diaconus cardinal Sanctę Marię in Porticu ss. + Ego Gratianus diaconus cardinalis Sanctorum Cosme et Damiani ss. + Ego Iohannes diaconus cardinalis Sancti Angeli ss. + Ego Matheus Sancte Marie Nove diaconus cardinalis ss. + Ego Bernardus diaconus cardinalis Sancti Nicholai in Carcere Tulliano ss.

Datum Signie per manum Alberti sancte Romane ecclesie presbiteri cardinalis et cancellarii, VI kalendas augusti, indictione XII^a,

1504. *b*: iam pridem.

1505. *Manca en a*.

1506. *a*: propter.

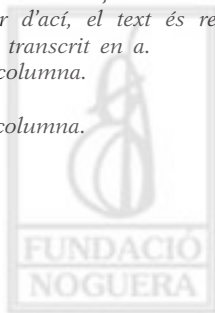
1507. *Tots tres amen en lletres majúscules*.

1508. *Segons b, a partir d'ací, el text és repartit en tres columnes. Primera columna. Mantenim el signe [+] transcrit en a*.

1509. *Segons b: segona columna*.

1510. *a*: Tusculanensis.

1511. *Segons b: tercera columna*.

incarnationis dominice anno M^o C^o LXX° VIII°, pontificatus vero domini¹⁵¹² Alexandri¹⁵¹³ pape III anno XX.¹⁵¹⁴

606

1179, octubre, 15

Donació. *Guerau de Jorba i la seva muller Saurina per a remei de llurs ànimes i de la de llur fill, Guillem d'Alcarràs, donen a Arnau de Torroja i als frares del Temple una heretat que havien comprat d'Arbert de Castellet i que havia estat d'Avin Socona, alfaquí. És situada al terme de Lleida, a Palau, amb terres de secà i de regadiu, i una torre que s'alça entre Lleida i Castellldans, poblada per Mir Torbaví i per homes de Cubells. D'aquesta heretat n'obtenen cent quaranta-set sous, quatre parells de gallines i quatre fogasses. Hi afegeixen també l'honor que compraren a Guillem d'Alost, situada a Palau.*

A ARB (ACA), SJJ, perg. 1.889, armari 11.

B ARB (ACA), SJJ, Cartulari de Gardeny, fol. 73, doc. 186.

a* SAROBE, 1998, doc. 345, p. 510-512. Data: 1179, octubre, 15.

En aquest document, trobem esmentats diversos aspectes que són importants per a entendre la documentació conservada a l'ACL. S'hi esmenta Guerau de Jorba, la seva dona i llur fill, segurament en aquest moment ja mort. S'hi menciona una heretat que encara, aquest any, recordaven que —abans de l'any 1149— havia estat d'Avin Socona, segurament alfaquí (“alfadii”), com opina Sarobe. Aquestes terres, situades a la partida de Palau (“ad Palatium”), segurament eren en part regades per la séquia de Fontanet. A més, es fa esment de la torre de Torbaví, que trobem anomenada en alguns altres documents. És notable el fet que s'hi digui que fou repoblada per gent de Cubells (“populata a Miro Torbavi et hominibus de Cubellis”). Així mateix, és interessant que es mencionin els beneficis que hom obté d'aquesta heretat. Cartografia: fig. 61.

607

1179, novembre, 21

Donació i acord. *Pere de Galliner dona a Pere de Talladell la vinya que té a Vallcalent, amb els delmes i primícies, i renuncia a l'alou*

1512. a: domni.

1513. En lletres majúscules.

1514. Amb una butlla que penjava.

que hi ha a sobre del braçal, al costat d'aquesta vinya. A canvi, Pere de Talladell es compromet a donar-li cada any un morabatí, que rep com a cens, per Pasqua, de Pere de Cervera, per una altra terra que també és a Vallcalent. Ho podrà tenir al llarg de la seva vida; després, aquest morabatí anual i la vinya seran del precentor de l'Església de Lleida.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 227r (188r). Al marge dret: "Permutatio cuiusdam vineæ cum quodam morabatino annuo"; més amunt, d'època medieval: "De vinea de Valcalent, cum decimis et primiciis et de alodio quod est supra braçale."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 19, p. 321. Data: 1179, novembre, 21.

Cartografia: fig. 62.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis quod ego Petrus de Gallinario¹⁵¹⁵ dono tibi Petro de Tallatello illam vineam quam habeo in Valle Calente, cum omnibus decimis et primitiis eius et omni suo iure et diffinio tibi illam querimoniam quam proponebam adversus te de illo alodio que est super braçale in affrontatione ipsius vinee. Et ego Petrus de Tallatello dono tibi Petro de Gallinario illum morabetinum quem facit mihi annuatim per censum, in festivitate Pasche, Petrus de Cervaria pro una terra quam tenet per me in predicta valle, ita quod tu habeas morabetinum illum in toto tempore vite tue et post obitum tuum precentor Ylerdensis ecclesie in perpetuum habeat ipsum morabetinum et predictam vineam.

Facta carta XI kalendas decembris, anno ab incarnatione Christi M^o C^o LXX° VIII°.

Sig- (*signe*) num Petri de Gallinario. Sig- (*signe*) num Petri de Tallatello. Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis p<ri>oris. Sig- (*signe*) num magistri Reinaldi. Sig- (*signe*) num Guillelmi de Benavento.¹⁵¹⁶

608

1179, desembre, 29

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Pere d'Almuçara unes cases situades a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan de*

1515. a: Gallinarius.

1516. *En alguns dels documents transcrits al Llibre Verd manca, per exemple, l'esment dels testimonis o bé de l'escrivà. En aquest no s'esmenta el nom del que va escriure aquest instrument.*

la Plaça. Se n'esmenten les afrontacions. A canvi, cada any, ha de donar com a cens una lliura d'encens, el dia de la festa de la Mare de Déu d'agost. S'estableix una fadiga de deu dies.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 128r (f. 86r). Al marge dret: "Concessio ad censum."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 13, p. 104. Data: 1179, desembre, 29.

Cartografia: fig. 54.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus qui hec au-
dierint quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus simul
et clerici Ylerdensis ecclesie, donamus tibi Petro de Almuçara unas
casas in civitate Ylerda que sunt in parrochia Sancti Iohannis de Pla-
tea. Et affrontant de duabus partibus in via publica et de tercia parte
in casas que fuerunt de Mir de Clusa, de quarta vero parte affron-
tant in casas Helie Pelliparii. Sub tali conditione donamus tibi ip-
sas casas ut habeas eas ad propriam hereditatem tu et omnis pos-
//¹⁵¹⁷ teritas tua in perpetuum et dones nobis et successoribus nostris
annuatim per censum unam libram incensi, in festo Sancte Marie
mediante augusti. Et si volueris eas vendere vel inpingorare dicas
primum episcopo et canonicis predictae ecclesie X dies in antea, et si
ipsi voluerint tibi dare quantum alius homo habeant eas. Sin autem
facias inde omnes voluntates tuas, salvo supradicto censu et faciat
similiter quisquis eas unquam habuerit. Et nos supradicti conveni-
mus tibi et tuis facere garentiam de ipsas casas omni tempore contra
omnes homines et feminas.

Actum est hoc IIII kalendas ianuarii, anno dominice incarnatio-
nis M^o C^o LXX° VIII°.

Sig+num Berengarii Ylerdensis episcopi (*signe*). Signum (*sig-
ne*) Gombaldi archidiaconi. Signum (*signe*) Boneti sacriste. Signum
magistri Renaldi (*signe*). Signum Petri de Gallinario (*signe*). Sig-
num (*signe*) Arnaldi de Accuta. Signum (*signe*) magistri Opiçonis.
Signum Guidonis (*signe*) confirmat ius rationis. Sig+num Bernardi
de Avellana. Sig+num Arnaldi de Gamiçano. Sig+num Benedicti Regis
ianitoris.¹⁵¹⁸ Sig+num Arnaldi de Valle Lebrera.¹⁵¹⁹

1517. *Columna nova*.

1518. *Potser amb el significat de 'porter del rei' o potser, més aviat, 'Benet de Rei, porter'. Al doc. 563, trobem esmentat un home anomenat Benedicto de Rex i, al doc. 569, Benedicti Regis.*

1519. a: Vallenguerra.

Sig- (*signe*) num Arnaldi Ylerdensis prioris, qui hanc cartam scripsit.

609

1179, desembre

Establiment. *Gil de Lascellas i la seva muller Ermessèn donen a Bernat Hortolà, a Pedro Sarrano, a Perolo i a Esteban, el seu gendre, la part que els va correspondre de l'almúnia de Pins. S'acorda que hauran de donar, cada any, el mes d'agost, com a tribut, sis cafissos a la mesura de Montsó, mig de forment i mig d'ordi. Retenen el forn, el molí i el dret de justícia. Ho poden tenir lliurement, si mantenen la fidelitat als donadors i respecten els drets que aquests es reserven. Foren donats, com a entrada, tretze cafissos de forment a mesura de Montsó, dotze cafissos d'ordi i cinquanta sous. Es va pagar per l'alifara onze sous i una malla.*

A* ACL, Fons de Roda, RP_0462 (carpeta 10, núm. 597). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca poc important; amb un cosit al costat esquerre. Mides: 26 cm per 13 cm. Escripura carolina. Amb lletres partides a l'extrem inferior del pergamí.

c GRAU, 2010, doc. 276, p. 484.

En aquest document i en alguns altres es percep fàcilment la diferència cultural i lingüística que hi havia entre la riba dreta del riu Cinca (on trobem el poble de Lascellas, a la comarca del Somontano de Barbastre) i la riba esquerra, on hi ha la població de Montsó i el lloc de Pins.

In Dei nomine et eius gratia. Notum sit omnibus hominibus qui hanc scripturam audierint quod ego Gili de las Cellas et uxor mea, Ermessen, damus vobis don Bernard Ortolan et don Pedro Sarrano et don Perolo et Stevan, suo genro, talem partem qualem tetigit nobis cum fratribus nostris in almunia de Pins et qualem directum nos ibi habemus vel habere debemus. In tali convenientia ut vos et posteritas vestra detis nobis et posteritati nostre VI kaficios,¹⁵²⁰ a la mesura de Montson, medio trico et medi<o> ordio de tributo et hoc in mense augusto detur in unoquoque anno. Et retinemus ibi forno et molino et iusticias. Hoc autem faciendo ut suprascriptum est habeatis predictum donativum vos et filii vestri et omnis generacio vestra per nos et per filios nostros, per dar, per vender, per tener, ad propria vestra voluntate facere, salvos nostros directos et salva nostra

1520. *Abreujat en k. Pot ésser també kafices.*

fidelitate et de omni nostra posteritate per secula cuncta. Et dedimus inde de intrata XIII kafcios¹⁵²¹ Montssons de tricho et XII kafcios¹⁵²² de ordii et L^a solidos¹⁵²³ de diners. Et sunt testes huius rei Guillem de Montson et hoc eius sig+num et Ramon de Setchastella et hoc eius sig+num. Sig+num don Guilii. Sig+num domna Armessen. Sig+num Guilii, filius noster.

Facta charta in mense december, sub era M^a CC^a X^a VII^a.

Iulianus scripssit et hoc sig- (signe) num fecit. Adiala XI solidos¹⁵²⁴ et medalla.

610

1179, desembre

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Pere de Llaguarres (o Llaguars) i al seu germà Ramon unes cases situades a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Andreu, a canvi del pagament d'un cens de deu sous, cada any, el dia de Nadal. El bisbe es reserva el dret de fadiga. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 105v-106r (f. 64v-65r). Al marge dret: "Concessio quarumdam domorum cum tributo."

C* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 131v (f. 89v). Al marge esquerre: "Concessio ad censum quarumdam domorum."

D ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 386v (f. 349v). Al marge esquerre: "Concessio domorum ad censum facta per episcopum et capitulum."

E ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 402r-402v (f. 365r-365v). Al marge dret: "Donatio facta per episcopum de quibusdam domibus in parrochia Sancti Andreae ad censum decem solidorum solvens dicto episcopo et canonicis."

F ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 409r (f. 372r). Al marge dret: "Donatio facta per episcopum de certis domibus ad censum decem solidorum Petro el Raimundo de Llaguarres."

G ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 115r-115v (f. 74r-75v). Al marge dret: "Concessio domorum sub censu." Al costat: "Alibi scripta."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 15, p. 105. Data: 1179, desembre.

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus una cum consilio et volun-

1521. Abreujat en k.

1522. Abreujat en k.

1523. Abreujat en sls.

1524. Abreujat en sls.

tate tocius Ylerdensis capituli, damus et concedimus vobis Pere de Laguars¹⁵²⁵ et Raimundo fratri tuo unas nostras casas¹⁵²⁶ in civitate Ylerdensi, in parrochia videlicet Sancti Andree, sub tali condicione ut vos et omnes generatio vestra¹⁵²⁷ habeatis et possideatis eas ad hereditatem in perpetuum. Vos vero vel quicumque de generatione vestra has prenominatas casas habuerit vel tenuerit persolvat nobis et canonicis Ylerdensis¹⁵²⁸ et successoribus nostris¹⁵²⁹ X solidos¹⁵³⁰ denariorum pro tributo cuiuscumque melioris monete currenit in Ylerda, in Nativitate Domini, annuatim. Ita tamen damus vobis et successoribus vestris has predictas casas ut si vos vel aliquis de generatione vestra volueritis eas vendere aut inpignorare, primum dicatis et ostendatis episcopo et canonicis predicte sedis Ylerde, et si ipsi voluerint eas retinere sicut alius homo habeant illas. Sin autem faciatis ex eis vestram voluntatem, salvo nostro censu suprascripto.¹⁵³¹ // Iste vero domus habent affrontationes ex parte orientis casas de Pere Negre¹⁵³² et ex parte occidentis casas Barchinonensis episcopi et ex parte meridie et septentrionalis viam publicam.

Actum est hoc mense decembris, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXX° IX°.

Signum + Arnaldi Ylerdensis prioris.

Ego Iohannes Osce Ylerdensis episcopi scribe hanc cartam scripsi et hoc signum (*signe*) num¹⁵³³ feci.

611

1180, gener, 12

Venda. *Cigala, joglar, i la seva muller Llúcia venen a Pere de Coma unes cases que tenen a la ciutat de Lleida, a la Costa, a la parròquia de Sant Joan. Se n'esmenten les afrontacions. Les venen per set morabatins i mig.*

1525. G: Laguares.

1526. E: chasas.

1527. E: et omnis vestra.

1528. E: Ylerde.

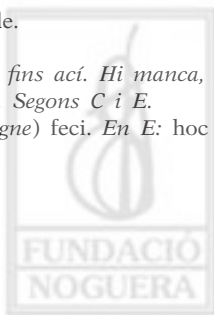
1529. C: canonicis Ylerde.

1530. G: V solidos.

1531. F només transcriu fins ací. Hi manca, per tant, la data.

1532. No esmentat en B. Segons C i E.

1533. Sic. En C: hoc (*signe*) feci. En E: hoc sig- (*signe*) num feci.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 179v-180r (f. 137v-138r). Al marge inferior: "Venditio quarumdā domorum inter diversas personas", "Petrus Cumba".

Pere de Coma es degué establir a Lleida potser en aquest moment. Com ha estat estudiat, va treballar en les obres de construcció de la seu episcopal d'aquesta ciutat (la primera pedra es va posar l'any 1203) i segurament també en la construcció d'altres edificis de Lleida o de la rodalia. Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quod ego Cigala iuglar et Lucia uxor mea, per nos et per nostros vendimus et tradimus vobis Petro de Cumba et vestris omnique progeniei ac posteritati vestre in perpetuum quasdam domos quas habemus in civitate Ylerde, in ipsa Costa, in parrochia Sancti Iohannis. Que affrontant ex una parte in domibus Raimundi de Valle Viride et Martini // de Boren et Petri de Laborri et de alia parte in domibus Ermessend de Vallebrera et Petri Iohannis et de tercia in domibus Petri de Salas et de quarta in carraria publica. Sicut ab his terminis et affrontationibus predictae domus includuntur et terminantur, cum exitibus et ingressibus suis et omnibus sibi pertinentibus vobis et vestris eas vendimus francas et liberas, de terra usque in celum, per precium de VII morabetinis et dimidium, quos omnes iam de vobis habuimus et recepimus. Et ut melius et utilius dici vel intelligi potest, ad bonum et utilitatem vestram predictas mansiones vobis et vestris vendimus pro predictis VII morabetinis et dimidium. Et cum hac presenti carta venditionis, de nostro iure et dominio in vestrum eas mittimus et tradimus, ad omnes vestras voluntates faciendas, sine vinculo et contrarietate et absque omni retenimento nullius hominis et femine et sine vestro vestrorumque enganno. Et nos et nostri erimus vobis et vestris guirantes et defensores de predictis domibus contra omnes homines et feminas preter potestatem terre. Si quis hoc fringere vel inquietare voluerit in quadruplum vobis conponat et postea firmum permaneat omni tempore, cum omni suo melioramento.

Actum est hoc II idus ianuarii, anno Domini M^o C^o LXXX°.

Sig+num Cigale iuglar, Sig+num Lucie uxoris eius, qui hoc firmant et testes firmare rogant. Sig+num Guillelmi¹⁵³⁴ Fresalan. Sig+num Petri de Montanana. Sig+num Stephani de Valads, qui huius rei sunt testes. //¹⁵³⁵

Geraldi signum (*signe*), qui hoc rogatus scripsit die et anno prescripto.

1534. *Abreujat en G.*

1535. *Columna nova.*

612

1180, febrer, 3

Establiment. *Gil de Lascellas i la seva muller Ermessèn donen als prohoms de Montsó l'heretat que tenen al terme de Montsó, al lloc anomenat Vallfarta, que s'estén entre la séquia que va a l'horta de Montsó i la via que es dirigeix cap a Pins i Fraga. S'especifica que ho van recórrer a peu i que ho van afitar. S'estableix també que havien rebut set-cents sous d'entrada i que els que ho rebien havien de dividir aquesta heretat entre ells, com si fossin germans. Li havien de donar cada any, el mes d'agost, com a cens, dotze cafissos a mesura de Montsó, meitat forment i meitat ordi. S'esmenten els fiadors i els testimonis. Escrit per Pere d'Estada. Es va pagar per l'alifara catorze sous, set diners i una malla.*

A* ACL, Fons de Roda, RP_0408 (carpeta 10, núm. 580). Pergamí amb alguns plecs i amb algunes paraules bastant descolorides. Mides: 32 cm per 21,5 cm. Escriptura carolina. Tinta de color sèpia. Amb lletres partides a la part inferior.

a GRAU, 2010, doc. 277, p. 484-485.

Convé d'assenyalar dos aspectes. En primer lloc, la diferència lingüística que trobem entre les dues ribes del Cinca. A Lascellas, a l'oest, es parlava aragonès, a Montsó, a l'est, la major part de la gent parlava català. Només cal fer un cop d'ull als noms dels prohoms d'aquesta població. Un altre aspecte és la descripció que hom fa d'un procés de repartiment d'un territori que abans havia estat delimitat amb cura, resseguint-ne a peu els límits. El terreny de Vallfarta es distribuïu entre diverses persones que, "com si fossin germans", se l'havien de repartir. Cada any, el mes d'agost, havien de lliurar un cens al senyor del lloc. Cartografia: fig. 78.

In Christi nomine et eius gratia. Sit notum cunctis hominibus hanc cartam audientibus quod ego, Gili de Laçellas, et uxor mea, domna Ermessen, facimus vobis probi homines de Montsson, scilicet, Ramon de Grads, Iordan de Grads, Ponz Meg, Ioan de Scanella, Bernard Ripabona, Guillem Ripabona, Arnald Felegars, Dominic¹⁵³⁶ de Armentera, Stephanus de Palomera, Martin Porter,¹⁵³⁷ Galinno de Scanella, Arnald de Castillon. Per hanc scriptura donacionis damus vobis de nostra hereditate quam abemus in terminum Montssonis, in locum nominatum in Valle Farta, quantum ad nos pertinet vel pertinere debet de illa açequia que intrat ad ortam Montssonis usque

1536. *Abreujat en dnc.*

1537. *Dubtós. a: Portero.*

ad viam que ducit ad Pinos¹⁵³⁸ et ad Fraga, sicut in die donacionis pedificavimus et terminavimus vobis. Et si in antea infra hoc terminum acquirere possumus vel meliorare totum damus vobis ad hereditatem. Id circho quod accepimus a vobis DCC^{os} solidos denariorum Iaçensis monete, per intrata. Deinceps ut dividatis hanc hereditatem inter vos sicut germanos et detis nobis censsum annuatim duodecim kaficia, ad mensuram Montssonis, mediatatem tritiçi et mediatatem ordeï obtimi et detur semper in mense agusti hoc censsu<m>. Hoc idem dando vos et posteritas vestra nobis et posteritati nostra abeatís vestram hereditatem francha et libera, sine alio malo censsu per donar et per tener, per vendere et per inpignonare et per facere totam vestram voluptatem, salva nostro censsu et fidelitate nostra et de nostra posteritate per secula cuncta.

Sig+num Gilií, sig+num domne Ermessen, qui hanc cartam ius-simus scribere testibusque firmare rogavimus et mitimus fidanças de salvetate Berenger de la Millera et Sang de Açlor et Iulia, que fuit mulier de Michel,¹⁵³⁹ Iulian et filius eius Gilií fidanzas et don Sango de Buil fidanza de salvetate +|,¹⁵⁴⁰ per bona costuma de terra. Sig+num Guillem de Monçon. Sig+num Garcia de Fanllo. Hii sunt testes.

Facta carta III° nonas februarii, era M^a CC^a XVIII^a, regnante rex Ildeffonso in Aragon et in Barchinona. Arnaldus de Turre Rubea magister in Montsson. Episcopus Berengarius in sede Ylerda. Fertung in Estata. Peregrin¹⁵⁴¹ in Barbastro.

Pere de Stata scripsit et hoc (*signe*) fecit.

Alihala XIII solidos¹⁵⁴² et VII denarios¹⁵⁴³ e medalla.

613

1180, març, 5

Establiment i contracte de plantació. *Berenguer de Boixadors dona als fills de Guillem de Montpaó i de Maria d'Aragó, els infants*

1538. *Ha d'esser un indret segurament habitat. Atès que el trobem esmentat en altres documents com a Pins, no creiem pas que es pugui transcriure per Puios. Vegeu el doc. 608.*

1539. *Abreujat en mchl, amb una tilla. També pot transcriure's Michael.*

1540. *Escrit al final del document, abans de les lletres partides.*

1541. *Abreujat en peg¹ⁿ.*

1542. *Abreujat en sol.*

1543. *Abreujat en dr.*

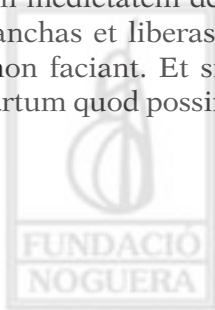
Joan i Guillem, una terra que té al terme de Lleida, a Vinverme, més enllà del riu Segre. Aquesta terra l'han de tenir per ell i, després, pel seu fill Berenguer i pel seu germà Guillem Got. Han de lliurar, per les vinyes, la meitat dels esplets. Si ell ho vol, també es pot partir la vinya en dues parts i ell triarà la que desitgi. Després de la seva mort, podran passar a donar un quart dels esplets a Berenguer i a Guillem Got. Aleshores, si ho volen, també es podrà partir en dues parts. D'altra banda, en aquella part de la terra on no hi ha vinyes, que donin un quart en les terres de secà i un terç en les terres irrigades. També s'estableix que Maria i la seva sogra Ermessèn han de tenir aquestes vinyes juntament amb els infants Joan i Guillem (encara que no les poden alienar). Així mateix, si els infants ho volen vendre o empenyorar, que ho facin saber vint dies abans. S'esmenten les afrontacions, una de les quals és una séquia vella i una altra la séquia nova.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 376r-376v (f. 339r-339v). Al marge dret: "Donatio cuiusdam terrae cum reservatione medietatis fructuum."

Cartografia: fig. 60.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Berengarius de Boissados, per me et per meos, dono infantibus Guillelmi de Monte Pavone, Iohanni et Guillelme quos habuit de Maria de Aragone unam terram quam habeo in termino Ylerde ad Vinverme, ultra flumen aque Siccoris per omne tempus et in tali modo quod illi habeant ipsam terram et vineam que iam ibi est per me in omni vita mea. Et post obitum meum habeant per Berengarium filium meum et per Guillelmum Godi fratrem suum. Et laborent bene vineam que ibi est et plantent et hedificent terram illam que ibi est ad plantandum sine enganno. Et de vineis donent mihi et meis in omni vita mea quam Domini accipere voluero medietatem de omnibus expletis que ibi erunt, exceptis de sarmentis podatis sine missione aliqua quam ibi non faciam ego nec mei nisi in accipiendo ipsas nostram medietatem in ipsa vinea. Et si ego voluero predicti acaptatores vel sui partiscant et dividant ipsam vineam per medietatem et ego eligam et accipiam quam medietatem magis accipere voluero et illi acaptatores habeant aliam medietatem de ipsis vineis et de terris in quibus erunt fundate, franchas et liberas per omne tempus et sine censu vel usatico quod non faciant. Et si voluero in vita mea illas vineas tornare illis ad quartum quod possim facere post mortem vero

meam predicti acaptatores faciant et donent quartum de omnibus // expletis que inde exierint de ipsis vineis fideliter Berengario filio meo et Guillelmo Godi fratri suo per omne tempus in ipsa vinea et sine missione aliqua quam ibi non faciant. Si vero ipsi voluerint quod ipse vinee sint divide dividantur ab acaptatoribus per medium et habeant et accipiant quam medietatem voluerint per omne tempus. Et predicti acaptatores habeant aliam medietatem francham et liberam per omne tempus. De illa terra que no erit advineata donent quartum de secano et tercium de reco de omnibus expletis que ibi erunt annuatim et fideliter ab hac die in antea, per omne tempus. Maria vero que est mater de predictis infantibus et Ermesendis socrus sua, que fuit mater Guillelmi de Montepao, iniunta eorum habeant predictam terram et vineas comuniter cum predictis infantibus. Set predictae mulieres nil possint vendere nec alienare. Et si predicti infantes aliquid ibi voluerint vendere vel inpingorare faciant nobis scire per XX dies, post quos nos si voluimus retinere faciant exinde voluntates suas, exceptis militibus et sanctis, salvis nostris directis. Set si tortum¹⁵⁴⁴ fecerint nobis inde firment nobis directum et faciant in nostro podero.¹⁵⁴⁵ Ipsa terra tota affrontat in terra de domina Grossa, de alia in terra de nobis donatoribus, de III in cequia vetera, de IIII^a in cequia nova. Et sic habeant cum ingressibus et egressibus et erimus eis guirentes preter regem terre.

Facta carta III° nonas marcii, anno Domini millesimo C LXXX.

Sig+num Berengarii de Boissados, //¹⁵⁴⁶ sig+num Dulcie uxoris mee, qui firmamus, laudamus, testesque firmare rogamus. Sig+num Berengarii filii mei. Sig+num Guillelmi Godi. Sig+num Marie de Aragona. Sig+num Guillelmi de Pinel. Sig+num Raimundi¹⁵⁴⁷ de Ferran. Sig+num Raimundi¹⁵⁴⁸ Iover. Sig+num Martin de Raxmat. Sig+num Raimundi¹⁵⁴⁹ Galin.

Sig- (*signe*) num Ramnulfi qui scripsi rogatus ut supra.

1544. *Abreujat en tort, amb una titlla.*

1545. *Escrit podo, amb una titlla.*

1546. *Columna nova.*

1547. *Abreujat en R.*

1548. *Abreujat en R.*

1549. *Abreujat en R.*

614

1180, març, 9

Donació. *Bernat Marquès, la seva muller Bruneta i llur fill Bernat donen un hortal a l'església de Sant Pere de Sudanell. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és un hort que ja pertanyia a aquesta església. Els clergues de Sant Pere han de celebrar l'aniversari de la mort de llur filla Maria; després de la mort dels donadors, han de fer el mateix per a la salvació de llurs ànimes.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 286v-287r (248v-249r). Al marge inferior: "Donatio cuiusdam horti facta ecclesiae Sancti Petri de Sudanel per Bernardum Marques, cum onere anniversariorum."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 25, p. 145. Data: 1180, març, 9.

Cartografia: fig. 51.

[I]n nomine Domini. Ego Bernardus Marches et Bruneta coniux mea et filius noster Bernardus. Magnum nobis et satis licitum esse videtur domum Dei hedificare. Audientes monita Sanctorum¹⁵⁵⁰ Patrum quia a morte liberat anima elemosina, hec cognoscentes conpuncti de superna celorum pietate supplicantes Dei misericordia ut misericors sit in peccatis nostris. Propterea damus et concedimus ad domum Sancti Petri de Çudanel uno ortale. Et nobis exinde ad opus¹⁵⁵¹ nostrum non reservamus, set sicut hodie tenemus ad prefatum locum eum integro concedimus. Et habet // affrontationes de una parte via publica, de alia ortus Sancti Petri, de alia Petrus Calatarran, de alia Bernad de Richer. Quantum predictae affrontationes includunt cum exitibus et regressibus et suis meliorationis. Volumus enim in cunctis diebus hoc quod supra traximus¹⁵⁵² in potestate predicti Sancti Petri permaneat perhenniter. Clerici vero et omnes ibidem servientes presentium, scilicet et futurorum hoc ortale ita obtineat sicut ceteribus alodibus Sancti Petri, usandi, exfruandi seu faciendi et propter hoc volumus nos donatores in unumquemque annum ut clerici Sancti Petri faciant aniversarium propter animam filie nostre Marie. Post obitum vero nostrum faciant similiter propter nostrarum animarum.

Facta ista carta VIIº idus marcii, anno Domini Mº Cº LXXXº.

Sig+num Bernardi Marches, sig+num Bruneta, coniux eius, sig+num Bernardi filii nostri, qui ista carta scribere iussimus et testes

1550. *Abreujat en sco.*

1551. *Dubtós; amb una correcció. Hi llegim: apus.*

1552. *Lectura molt dubtosa.*

firmare rogamus. Sig+num Berengarii Fiter. Sig+num Raimundi Val de Lord. Sig+num Petri Centol. Testes sunt.

Bernardus sacer scripsit sub iussione Petri capellani et posuit sig- (*signe*) num.

615

1180, març, 10

Venda. *Bernat de Balaguer i la seva muller Dolça venen a Guillem Coloner i a la seva muller Ermessèn un corral que tenen a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Gili, per cinc sous jaquesos. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és un carrer.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 159v-160r (f. 117v-118r). Al marge inferior: "Venditio cuiusdam corrali sine ulla retentione."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 16, p. 105. Data: 1180, març, 20.

Cartografia: fig. 55.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Bernardus de Balager, Dulcia uxor mea, per nos et per nostros venditores sumus vobis Guillelmo Coloner¹⁵⁵³ et vestre uxori Ermessent et vestris atque vestre posteritati unum corralium nostrum quam habemus in villa Ylerde, in parrochia Sancti Egidii, per V solidos Iaquensis monete, quos omnes a vobis habuimus et recepimus. Et affrontat ex una parte // in carraria et ex alia in domibus vestris et de tercia parte in domibus Poncii de Vernet et de quarta parte in Iohanne Molner.¹⁵⁵⁴ Et quantum continetur in omnibus istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt, sic vendimus vobis et vestris predictum corralium per iam dictum precium, et cum ingressibus et egressibus, et in vestro proprio alodio franco et libero de omnibus hominibus et mulieribus, per vendere et per donare et per inpignorare et per omnes vestras voluntates facere, de celo usque in abissum. Et sic de nostro iure et in vestrum ius mittimus et tradimus sine ulla retinentia quam non facimus aliquomodo et convenimus vobis et vestris esse guirentes omnibus hominibus et mulieribus preter potestatem terre,

Facta carta VI idus marcii, anno Domini M° C° LXXX°.

1553. *Abreujat en colon, amb una titlla (d'una manera semblant al que s'esdevé després amb Molner). a: Dulce.*

1554. a: Morlan.

Sig+num Bernardi de Balager, sig+num Dulcie uxoris mee, qui firmamus, laudamus, testesque firmare rogamus. Sig+num Guillelmi de la Novela. Sig+num Bernardi Mercader.

Sig- (*signe*) num + Ramnulfi¹⁵⁵⁵ qui scripsi rogatus ut supra.

616

1180, juliol, 2

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Esteve Rigalt i a la seva dona Gauciona un casal que té a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan, a canvi d'un cens de trenta-dos sous que han de donar a la casa de la caritat de la seu de Lleida, cada any, el dia de la festa de Sant Joan Baptista. Aquest casal és situat prop de la porta anomenada de Gardeny. Se n'esmenten les afrontacions, dues de les quals són el carrer que va cap a la Cuirassa dels jueus i una altra el mur de la ciutat. S'estableix un dret de fadiga de vint dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 340v-341r (f. 303v-304r). Al marge inferior: "Concessio domus ad census praestandum domui caritatis facta per episcopum et ecclesiam Illerdenses." Al marge esquerre: "[I]nstrumentum cuiusdam hospicii siti in parrochia Sancti Iohannis."

Cartografia: fig. 54.

[I]n dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quod ego Berengarius Ylerdensis episcopus, assensu et consilio tocius capituli sedis Ylerde donamus atque tradimus tibi Stephano Rigalt et uxori tue Gaucione et vestris atque vestre posteritati unum //¹⁵⁵⁶ casallum nostrum quem habemus in villa Ylerde, in parrochia Sancti Iohannis, per XXXII solidos de censu, quos omnes vos et vestri vel illi qui post vos habuerint et tenerint donetis domui caritatis sedis Ylerde omnibus annis ad festivitatem Sancti Iohannis Babbiste de illa meliori moneta que in villa Ylerde erit curribilis pani et vino per omne tempore. Predictum vero casallum est situm prope portam que dicitur de Gardenio. Et habet affrontationes ex duabus partibus in carreria que tendit versus Coiraçam iudeorum et ex III^a parte in casallo Petri de Deo et ex IIII^a parte in muro civitatis Ylerde. Et quantum continetur

1555. a: Ranulfi.

1556. *Columna nova*.

in omnibus istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt sic donamus vobis et vestris atque vestre posteritati predictum cassallum per iam dictum censum et cum ingressibus et egressibus, de celo usque in abissum, cum omnibus meliorationibus quas ibi feceritis ut habeatis et teneatis et possideatis per omnes vestras voluntates faciendas per secula cuncta et sine omni enganno. Set si vendere vel inpignorare volueritis vel illi qui post vos habuerint et tenuerint per XX dies nobis donatoribus vel successoribus nostris scire faciatis et habeamus nos per quantum alius homo donare vel patrare¹⁵⁵⁷ voluerit. Set si infra XX dies voluerimus retinere per quantum alius homo donare vel patrare voluerit. Deinde facite de predicta donatione omnes vestras voluntates cuicumque volueritis, exceptis militibus et aliis religiosis locis, salvo censu domus caritatis // et iure Ylerdensis ecclesie per secula cuncta. Et nos et successores nostri erimus vobis et vestris guirentes omnibus hominibus et mulieribus sine omni enganno. Nos vero donatores habeamus minus unum morabetinum per venditionem quam alii homines.

Facta carta mense iulii, VI° nonas, anno Domini M^o C^o LXXX^a.

Sig+num Berengarii Ylerdensis episcopi (*signe*). Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris. Sig+num Gomballi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) magistri Opiçonis. Signum (*signe*) Olivarii. Signum magistri Renaldi (*signe*). Signum (*signe*) Petri Ferrarii. Signum (*signe*) Petri Sagarre. Signum (*signe*) Petri de Aura. Signum (*signe*) Guidonis confirmat ius rationis.

Sig- (*signe*) num (*signe*) Ramnulfi qui scripsi rogatus ut supra.

617

1180, juliol, 9

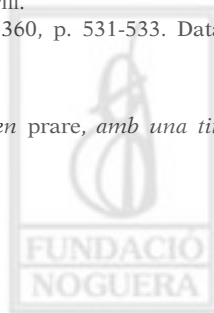
Donació. *Pere de Talladell dona al seu cunyat Berenguer de Rialb i a la seva muller Marquesa, neboda seva, unes cases que té a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Andreu. També cedeix uns béns que comparteix amb el seu germà Guillem. Rep, a canvi d'aquesta donació, nou morabatins, a part dels sis morabatins de la penyora.*

A ARB (ACA), SJJ, armari 11, perg. 1.933.

B ARB (ACA), SJJ, secció 3a, lligall 1.127, còdex 13 de Gardeny, p. 8-9.
Resum del segle XVIII.

a* SAROBE, 1998, doc. 360, p. 531-533. Data: 1180, juliol, 9.

1557. *Dubtós. Abreujat en prare, amb una titlla.*

Exposem d'una manera abreujada els aspectes més notables d'aquest document relacionat amb Pere de Talladell, que fou canonge i precentor de la seu de Lleida. Pere de Talladell ("Petrus de Talladello") feu lliurament a Berenguer de Rialb ("Berengario de Rivo Albo, cognato meo") i a la seva muller Marquesa ("Marchese, nepte mee") i a tots els fills i filles que poguessin tenir unes cases que tenia a Lleida, a la parròquia de Sant Andreu ("in parrochia Sancti Andree"). Li provenien del seu germà Bernat de Talladell ("Bernardus de Talladello"), que les havia obtingut per aprisió i cessió. Les afrontacions eren: "ex una parte in domibus Gilelmi de Penel, de alia in domibus Petri [...], de alia in domibus de vobis accptatoribus, de alia in via publica". Aquestes cases estaven empenyorades a Domènec Gasc, per sis morabatins ("pro VI aureos quas tenet Dominicus Gasch"). També els lliurà, per quan hagués mort, qualsevol altra honor que tingués juntament amb el seu germà Guillem ("Gilelmus de Talladello"), a Lleida i al seu terme. Estableix, així mateix, que si Marquesa morís sense fills abans que el seu marit Berenguer, tots aquests béns haurien de tornar a parents de la seva família. Va rebre nou morabatins ("VIII morabetinos absque ipsis VI morabatinos predictis unde domos de pignora abstractis"). El document es clou: "Facta ista carta donationis VII idus iulii, anno ab incarnatione Domini MCLXXX. Sig+num Petri de Talladello, qui hunc donum facio grato animo et laudo et firmo et concedo testesque firmare rogo. Sig+num Guilelmi de Pinel. Sig+num Petri d'Almudara. Sig+num Iohannis de Sas. Sig+num Berengarii de Balaguerio. Arnaldus subdiachonus scripsit ex precepto Petri de Talladello et hoc + fecit." Cartografia: fig. 54.

618

1180, agost, 10

Establiment. *Pere de Talladell, canonge i precentor de la seu de Lleida, dona a Adrià i a la seva muller Guillema el domini útil d'una petita peça de terra que té a prop de l'església de Sant Salvador, a canvi del pagament d'un cens de setze diners per Pentecosta. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és un braçal. No podran vendre'n el dret d'ús o empenyorar-la sense dir-ho deu dies abans al precentor, que té dret de fadiga.*

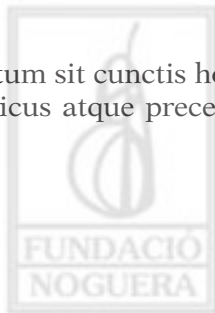
[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 230r-230v (191r-191v). Al marge esquerre: "Concessio ad censum cuiusdam petiolæ terræ facta per præcentorem Illerdensem"; més amunt, en escriptura cursiva gòtica: "XVI denarii prope ecclesiam Sancti Salvatoris."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 21, p. 322-323. Data: 1180, agost, 10.

Cartografia: fig. 56.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Petrus de Talladello, canonicus atque precentor ecclesie sedis Ylerde,

dono tibi Adriano et Guillelme uxori tue et omnibus vestris atque vestre posteritati, unam pe- // tiolam terre de illa quam habeo prope ecclesiam Sancti Salvatoris, per XVI denariorum de censu, quos vos et vestri vel qui pro vobis habuerit, donetis mihi in omni vita mea annuatim, ad Pentecosten, de illa meliore moneta que in villa Ylerde erit curribilis pani et vino, per secula cuncta. Post mortem vero meam donetis predictum censum alio precentori sedis Ylerde qui post me venerit annuatim per omne tempus. Et affrontat ex una parte in carrera¹⁵⁵⁸ et ex alia in braçallo et ex III^a parte in terra Elie Pelliparii¹⁵⁵⁹ et de III^a parte in terra Guillelmi Gasconis, flaugedor.¹⁵⁶⁰ Et quantum continetur in omnibus istis affrontacionibus iam dictis et isti termini ambiunt et sic dono vobis et vestris predictam petiolam terre per iam dictum censum et cum ingressibus et egressibus per omnes vestras voluntates faciendas per secula cuncta. Set si vendere vel inpignorare volueritis mihi et aliis precentoribus post me venientibus per X dies scire faciatis et habeamus nos per quantum alius homo donare vel pacare¹⁵⁶¹ voluerit et si noluerimus retinere ut alii homines deinde facite omnes vestras voluntates cuicumque volueritis, exceptis militibus et sanctis, salvo nostro iam dicto censu per omne tempus et similiter faciat qui per vos vel post vos predictam terram habuerit. Et de hoc donativo non eligatis alium patronum vel dominum nisi nos et successores nostros. Nos vero et nostri erimus vobis vel vestris //¹⁵⁶² guirentes omnibus hominibus et mulieribus, preter potestatem terre.

Facta carta III° idus mensis augusti, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXXX°.

Sig- (*signe*) num Petri, precentoris Ylerdensis ecclesie. Sig+num Guerrer. Sig+num Guillelmi de Villanova.

Sig+num Ramnulfi qui scripsi rogatus ut supra.

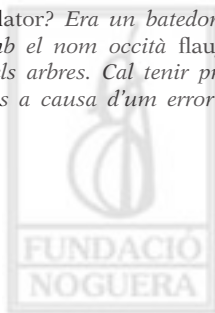
1558. a: carrera.

1559. Podem suposar que era un cognom, encara que no ho podem pas assegurar. a: Peliparii.

1560. Correspon a flagellator? Era un batedor? Tanmateix, és més probable que calgui relacionar aquest mot amb el nom occità flauja, 'brot'; per tant, devia ésser un home que es dedicava a podar els arbres. Cal tenir present que era un gascó.

1561. a: prestare. Dubtós a causa d'un error en la còpia.

1562. Columna nova.

1180, agost, 12

Establiment. *Pere de Talladell, canonge i precentor de la seu de Lleida, dona a Elies Pellisser i a la seva muller Maria el domini útil d'una petita peça de terra que té a prop de l'església de Sant Salvador, a canvi del pagament cada festa de Pentecosta d'un cens de setze diners. Se n'esmenten les afrontacions. No podran vendre'n el dret d'ús o empenyorar-la sense dir-ho deu dies abans al precentor, que es reserva el dret de fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 221r-221v (180r-180v). Les lletres d'aquest foli són molt descolorides. Al marge dret: "Concessio ad census cuiusdam petiæ terræ facta per præ<ce>ntorem Illerdensem." A sobre: "XVI denarii de Sancto Salvarore."

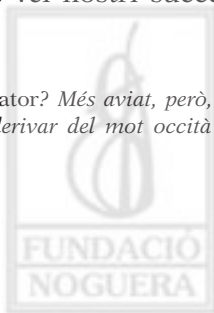
a CASTILLÓN, 1986, doc. 20, p. 321-322. Data: 1180, agost, 12.

Com ens hem plantejat en altres casos, és difícil de saber si aquest Elies rebia el cognom de Pellisser o bé tenia com a ofici fer de pellisser, o potser les dues coses alhora. És esmentat en diversos altres documents. Cartografia: fig. 56.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Petrus de Tallatello, canonicus atque precentor ecclesie sedis Ylerde, dono tibi Elie Pellipario et Marie uxori tue et omnibus vestris atque //¹⁵⁶³ vestre posteritati, unam peciolam de terra de illa quam habeo prope ecclesiam Sancti Salvatoris, per XVI denarios de censu, quos vos et vestri et qui pro vobis habuerit, donetis mihi et cui mandavero, in omni vita mea, tam annuatim ad festivitatem Pentecosten, de illa meliori moneta que in villa Ylerde erit curribilis pani et vino, per omne tempus. Post mortem vero meam donetis et faciatis illum census aliis precentoribus sedis Ylerde post me venientibus, per secula cuncta. Et ipsa peciola terre affrontat ex una parte in terra Adriani et de alia in terra Guillelmi de Villanova et de III^a in carrera et de IIII^a in terra Guillelmi Gasconis, flaugedor.¹⁵⁶⁴ Et quantum continetur in omnibus istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt, sic dono vobis et vestris predictam peciolam terre per iam dictum census et cum ingressibus et egressibus, per omnes vestras voluntates faciendas, per secula cuncta. Set si vendere vel inpingnorare volueritis mihi vel aliis precentoribus post me venientibus per X dies scire faciatis et habeamus nos vel nostri successores per quantum alius

1563. *Columna nova.*

1564. *Correspon a flagellator? Més aviat, però, sembla que havia d'ésser un home dedicat a podar els arbres. Pot derivar del mot occità flauja, 'brot'.*

homo dare, prestare voluerit. Et si nos vel alii canonici sedis Ylerde voluerimus retinere ut alii homines, deinde facere omnes¹⁵⁶⁵ vestras voluntates cuicumque volueritis, exceptis militibus et sanctis, salvo vero¹⁵⁶⁶ iam dicto censu et decimis.¹⁵⁶⁷ Et de hoc donativo non eligatis alium patronum [vel dominum nisi nos et successores nostros et nos vero] et nostri erimus vobis vel vestris guirentes omnibus hominibus et mulieribus preter potestatem terre. //

Facta carta II° idus augusti, anno Domini M^o C^o LXXX°.

Sig+num. Signum (*signe*) Petri, precentoris Ylerdensis ecclesie.

Sig+num Petri Amil. Sig+num Guerrer.

Sig+num Ramnulfi, qui scripsi rogatus ut supra.

620

1180, agost, 13

Establiment. *Pere de Talladell, canonge i precentor de la seu de Lleida, dona a Pere Amill una petita peça de terra situada a prop de l'església de Sant Salvador. A canvi, ha de donar un cens de setze diners, cada any, el dia de la festa de Pentecosta. Se n'esmenten les afrontacions. Es reserva el dret de fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 222r-222v (181r-181v). Al marge dret: "Concessio ad censsum cuiusdam petiæ terræ facta per præcentorem Illerdensem."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 74, p. 372. Data: sense data, 1180?

Cartografia: fig. 56.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Petrus de Talladello, canonicus atque precentor ecclesie sedis Ylerde, dono tibi Petro Amil et tuis atque tue posteritati unam peciolam terre nostre de illa quam habemus prope ecclesiam Sancti Salvatoris, per XVI denarios¹⁵⁶⁸ de censu quos vos et vestri et qui pro vobis habuerit donetis mihi in omni vita mea, annuatim, in festivitatem Pentecosten, de illa meliori moneta que in villa Ylerde erit curribilis pani et vino. Post mortem vero meam, donetis et faciatis illum censum aliis precentoribus post me venientibus annuatim, per secula cuncta. Ipsa

1565. *De mal llegir.*

1566. *De mal llegir.*

1567. *De mal llegir.*

1568. *Abreujat en d.*

vero pecia terre affrontat ex una parte in carrera de braçal et de alia parte in terra Petri Gasc et de III^a in terra Guillelmi de Villanova et de III^a parte in terra Guerrarii. Et quantum continetur in istis affrontacionibus iam dictis et isti termini ambiunt, sic dono vobis et vestris per iam dictum censum et cum ingressibus et egressibus suis, per omnes vestras voluntates faciendas, per omne tempus. Set si vendere vel inpignorare volueritis nobis et aliis canonicis sedis Ylerde per X // dies scire faciatis et habeamus nos per quantum alius homo dare prestare voluerit; et si noluerimus retinere ut alii homines, deinde facite omnes vestras voluntates cuicumque volueritis, exceptis militibus et sanctis, salvo nostro iam dicto censu et de nostris. Et similiter faciat cuicumque post vos habuerit. Nos vero et nostri erimus vobis et vestris guirentes omnibus hominibus et mulieribus, preter potestatem terre.

Facta carta idus augusti, anno Domini M^o C^o LXXX^a.

Signum (*signe*) Petri precentoris Ylerdensis ecclesie. Sig+num Aton d'Aran¹⁵⁶⁹ podador. Sig+num Guerrer.

Sig- (*signe*) num Ramnulfi qui scripsi rogatus ut supra.

621

1180, setembre, 6

Establiment. *Jori, fuster, i Ramon, aluder, acorden amb Pere Bernat, sabater, que li pagaran cada any un cens de vint sous, a mitges, el dia de la festa de la Mare de Déu d'agost. Lliuraran aquest cens per les cases que tenen a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Santa Maria Magdalena, que havien estat de Ramon de Montpeller, de la seva muller Ramona i de llur fill Esteve. Se n'esmenten les afrontacions. Pere Bernat pot alienar aquest cens. Jori i Ramon fan constar que han donat tres morabatins.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 366v (f. 329v). Al marge esquerre: "Concessio domorum ad censum."

Contràriament a allò que s'esdevé moltes vegades, en aquest cas és força evident que els noms fuster, aluder i sabater fan referència als respectius oficis i no són pas els cognoms. Cartografia: fig. 54.

1569. *Escrit daran.*

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Iori¹⁵⁷⁰ fuster et ego Raimundus aluder, per nos et per nostros convenimus vobis Petro Bernardi çabater et vestris vel cui mandaveritis dare et paccare XX solidos de censu per medietatem quisque ex nobis duobus X solidos in unoquoque anno concurrente, ad festivitatem Sancte Marie augusti, de meliori moneta Iaquensium que in villa Ylerde erit curribilis pani et vino, per omne tempore. Et predictum censum debemus vobis facere et donare omnibus annis ut dictum est per illas domos quas habemus et tenemus in villa Ylerde, in parochia Sancte Marie Magdalene, que fuerunt de Raimundo de Monte Pessulano et de Raimunda uxore sua et de Stephano filio illorum, de quibus omnibus vos compravistis iam dictos XX solidos de censu. Predictae vero domus habent affrontationes ex una parte in domibus que fuerunt Petri de la Sala et de alia in carrera publica et de III in domibus que fuerunt Guillelmi de Tolosa et de III^a parte in domibus que fuerunt Santii de Arent. Et de predictis domibus debemus vobis facere iam dictos XX solidos de censu annuatim, per secula cuncta. Quas omnes domos habemus per nostras voluntates facere per omne tempore de celo usque in abissum, cum omnibus meliorationibus quas ibi fecerimus, salvo iam dicto vestro censu, sine omni vestro enganno. Et ego Petrus Bernardi çabater concedo vobis et vestris predictas domos per secula cuncta, per vestras voluntates facere, salvo meo iam dicto //¹⁵⁷¹ censu et de meis et de quibus mandavero, sine meo enganno. Et si ego vellem illum censum vendere vel inpignorare vel donare vel alienare ut vos firmetis et vestri inde cartam sine enganno cui mandavero. Et ego Iorim fuster et ego Raimundus¹⁵⁷² aluder et nostri donabimus vobis Petro Bernardi et cui mandaveritis III morabetinos per iam dictos XX solidos moneta¹⁵⁷³ Iaquesa abatia, sine vestro enganno.

Facta carta VIII idus septembris, anno Domini millesimo centesimo LXXX.

Sig+num Iori fuster, sig+num Raimundi aluder, qui firmamus, laudamus testesque firmare rogamus. Sig+num Petri Bernardi çabater, qui firmo et laudo et testes firmare rogo. Sig+num Raimunde

1570. *Potser cal relacionar aquest nom amb Jordi. A Itàlia, a l'edat mitjana, Iori era un cognom.*

1571. *Columna nova.*

1572. *Abreuçat en R.*

1573. *A davant, hi ha dues lletres. Sembla que hi digui fi o si.*

uxoris¹⁵⁷⁴ Raimundi de Monte Pessulano. Sig+num Petri Raimundi Raimundi. Sig+num Arnaldi Raof. Sig+num Petri Gras.

Sig- (*signe*) num Ramnulfí qui scripsi rogatus ut supra.

622

1180, novembre

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona una “plaça” situada a la ciutat de Lleida, més enllà de la Carnisseria, al portal de Corbins, a Guillem de Carcassona i la seva muller Maria i al seu germà Ramon. Han de pagar, a canvi, un cens de quatre sous, cada any per Sant Miquel. El bisbe té el dret de fadiga i rep tres morabatins d'entrada. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 106r (f. 65r). Al marge dret: “Concessio loci ad aedificandam domum sub tributo.”

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus et canonici eiusdem ecclesie damus unam nostram plaçam in civitate Ylerde, ultra Carniceriam, ad portam scilicet de Corbins, vobis Guillelmi de Carcasona et uxori vestre Marie et fratri vestro Raimundo et omni vestre posteritati, quod faciatis ibi casas et habeatis eas salvas et securas per secula cuncta ad voluntatem vestram. Tali videlicet pacto ut annuatim vos et quicumque de posteritate vestra ipsas casas habuerit persolvatis nobis ad festum Sancti Michaelis IIII solidos pro tributo. Et si vos aut qui eas habuerit de posteritate vestra iam dictas casas vendere seu inpignorare volueritis primum dicatis episcopo et canonicis ecclesie Ylerdensis et si ipsi voluerint eas retinere habeant illas sicut alius homo. Sin autem faciatis ex eis voluntatem vestram salvo tributo prescripto. Removemus tamen quod non possitis vendere aut inpignorare militibus aut personis deditis religioni. Recepimus tamen III morabetins per intrada. Plaça vero prescripta affrontat ex oriente in casas de dona Burgesa, et ex parte meridie et occidentis in via //¹⁵⁷⁵ publica et ex parte septemtrionis in casas de Arnalt Raol et de Stephano de Selvanec.

1574. *Al davant, per error: uxo.*

1575. *Columna nova.*

Facta carta mense novembris, anno ab incarnatione Domini M° C° LXXX°.

Sig+num Berengarii Ylerdensis episcopi. (*signe*) Signum + Arnaldi Ylerdensis prioris. Sig+num Gombaldi Ylerdensis archidiaconi. Sig- (*signe*) num Petri de Aura. Signum Petri Sagarre.

Iohannes Osce prescripti Ylerdensis episcopi scriba hanc cartam scripsi et hoc signum (*signe*) feci.

623

1180, novembre

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Burgesa i al seu fill Ferrer una "plaça" a Lleida perquè hi construeixin cases. El bisbe ha de rebre quatre sous de cens, cada any, per Sant Miquel. Rep trenta sous d'acapte. S'acorda el dret de fadiga. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 106r-106v (f. 65r-65v). Al marge dret: "Alia similis concessio."

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus et clerici eiusdem ecclesie donamus vobis Burgesa et filio vestro Ferrer et posteritati vestre unam plaçam in qua faciatis casas in civitate Ylerde, scilicet sub tali conditione iam dictam plaçam vobis donamus ut vos et vestri detis nobis per censum annuatim in festivitate Sancti Michaelis IIII solidos denariorum, de quali monete melius cucurrerit in Ylerda. Et si vos aut aliquis de posteritate vestra qui has predictas casas habuerit ipsas inpignorare aut vendere volueritis, dicatis primum episcopo et clericis prefate ecclesie et si ipsi voluerint eas retinere habeant illas sicut alius homo; sin autem faciatis ex eis voluntatem vestram vos et omnis posteritas vestra, salvo tamen suprascripto censu. Removemus tamen a conditione ut non possitis eas vendere militibus aut personis deditis religioni. Accepimus similiter de vobis per acapte XXX solidos. Predicta vero plaça affrontat de II partibus scilicet ab oriente et // septentrionis in domibus de predicta Burgesa et in parte meridie in via publica et in parte occidentis in domibus de Guillem¹⁵⁷⁶ Escacan.

1576. *Abreujat en Guill, amb una tilla.*

Actum est hoc mense novembris, anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX°.

Sig+num Berengarii Ylerdensis episcopi (*signe*). Signum + Arnaldi prioris Ylerdensis. Signum (*signe*) Bonetis sacriste. Signum Guidonis (*signe*) confirmat ius rationis. Sig- (*signe*) num Guillelmi de Benavent. Signum (*signe*) Petri de Cubels. Sig- (*signe*) num Petri de Aura. Signum (*signe*) Petri Ferrarii. Sig+num Petri capellani. Sig- (*signe*) num Petri Sagarre.

Iohannes Osce Ylerdensis episcopi scriba hanc cartam scripsit et hoc signum (*signe*) decit.

624

1180, novembre

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Guillem d'Estaís i a la seva muller Maria una "plaça", situada prop de la Suda de Lleida, a la banda septentrional, perquè hi construeixi cases. Cada any ha de pagar, per Sant Miquel, un cens de tres gallines. S'estableix el dret de fadiga. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 106v (f. 65v). Al marge esquerre: "Alia similis concessió."

[I]n Domini nomine. Notum sit omnibus hominis quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus dono tibi Guillelmo de Stais et uxori tue Marie et universe posteritati tue unam placam circa a Zudam Ylerde, ex parte septentrionis, ut facias ibi casas et habeas illas salvas et securas tu et omnis posteritas tua per secula cuncta, tali scilicet pacto ut annuatim persolvas nobis et successoribus nostris tu et quicumque eas tenuerint tres gallinas bonas ad festum Sancti Michaelis pro tributo. Et si forte volueris eas vendere aut inignorare primum faciatis nobis vel successoribus nostris scire et si voluerimus eas retinere habea[mu]s¹⁵⁷⁷ illas minus XII denarios¹⁵⁷⁸ quam alius homo. Sin autem faciatis //¹⁵⁷⁹ ex eis voluntatem propriam salvo tributo suprascripto. Removemus tamen quod non possis eas vendere aut inignorare militibus aut personis deditis religioni. Ista vero plaça affrontat ex parte orientis in via que ducit ad Sanctam Mariam

1577. *Escrit al marge esquerre.*

1578. *Abreujat en d.*

1579. *Columna nova.*

Magdalenam et ex parte occidentis in ferrianal de Martini de Aran et ex parte meridie et septentrionis in via publica.

Actum est hoc mense novembris, anno ab incarnatione Domini M° C° LXXX°.

Iohannes Osce Ylerdensis episcopi scriba hanc cartam scripsit et hoc sig- <(signe)> fecit.

625

1180, desembre, 19

Donació de domini útil. *Elies Pellisser i la seva muller Maria donen a Adrià i a la seva muller Guillema [el domini útil d']una peça petita de terra que tenen per Pere de Talladell i per la seu de Santa Maria de Lleida, prop de l'església de Sant Salvador. Se n'esmenten les afrontacions. Per tenir aquesta terra han de donar a Pere de Talladell i a la seu un cens anual de setze diners, el dia de la festa de Pentecosta.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 230r (191r). Al marge dret: "Recognitio census ad favorem præcentoris et ecclesiæ Illerdensis super quadam petiola terræ."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 18, p. 320-321. Data: 1179, desembre, 14.

Cartografia: fig. 56.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Elias Pelliparius et Maria uxor mea, per nos et per nostros donamus et dimittimus atque relinquimus tibi Adriano et Guillelme uxori tue atque vestre posteritati, unam peciolam terre nostre quam tenemus et habemus prope ecclesiam Sancti Salvatoris per Petrum de Talladello et per ecclesiam Sancte Marie sedis Ylerde. Et ipsa peciola //¹⁵⁸⁰ affrontat ex una parte in terra Adriani et de alia in terra Guillelmi de Villanova et de tercia in carrera et de quarta in terra Guillelmi Gaschonis, flaugedor. Et quantum continetur in omnibus istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt, sic donamus vobis et relinquimus predictam peciolam terre per secula cuncta, per qualem rationem nos melius habemus et tenemus per Petrum de Talladello, canonico et precentore sedis Ylerde et per iam dictam ecclesiam et vos et vestri faciatis inde Petro de Tallatello et ecclesia Ylerde XVI denariorum de censu annuatim ad festivitatem Pentecosten, per secula

1580. *Columna nova*.

cuncta. Et sic, de nostro iure in vestrum ius mittimus et tradimus, sicut melius habemus, salvo censu et iure Petri de Tallatello et ecclesie sedis Ylerde, per omne tempus.

Facta carta XIII kalendas ianuarii, anno Domini M° C° LXXX°.

Sig+num Elie Pelliparii, sig+num Marie uxoris mee, qui firmamus, laudamus, testesque firmare rogamus. Sig+num Santii, corredor. Sig+num Ausset, adobador.

Sig+num Ramnulfi, qui scripsit rogatus.

626

1180, desembre

Venda del domini útil. *Guillema, els seus fills Esteve i Ramon Jordà i la seva filla Domenge (o Domengeta) venen a Ramon Salner i a la seva muller Estevena una sort de vinya per vuitanta sous jaquesos. Aquesta sort és al territori de Lleida, a Sant Salvador. Se n'esmenten les afrontacions. Pel gaudi de l'usdefruit d'aquesta vinya, els compradors han de donar cada any, per Pasqua, dotze diners a Pere de Talladell o a la seu de Santa Maria de Lleida. Si la volen vendre o empenyorar, han de fer-ho saber deu dies abans a l'esmentat Pere de Talladell o als seus successors, que tenen dret de fadiga.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 222_01r (182r). Al marge dret: "Venditio cuiusdam vineæ cum retentione census ad favorem præcentoris et ecclesiæ Illerdensis."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 22, p. 323-324. Data: 1180, desembre.

Cartografia: fig. 56.

[S]ciatur a cunctis quoniam ego Guillelma et filius noster Stephanus et Ramon Iorda et filia mea Domengeta, per nos et per omnes nostros venditores sumus vobis Raimundo Salner¹⁵⁸¹ et uxori tue Stevena et vestris et cui volueritis, unam sortem vinee per LXXX solidos de Iaqueses. Et est istam sortem vinee in nostri territorio Ylerde, videlicet ad Sanctum Salvatorem. Et affrontat ex una parte in vinea Guillelmi de Sancto Stephano, de alia in vinea de episcopo, de III^a in vinea Raimundi de Liminana,¹⁵⁸² podador, de IIII^a in vinea Raimundi

1581. a: Salver.

1582. *Lectura dubtosa.*

de Carreu.¹⁵⁸³ Quantum inter istas quatuor affrontationes includunt et isti termini ambiunt sic vendimus vobis iam dictis dictam sortem vinee per iam dictos LXXX^a solidos de Iaqueses. Tali modo quod vos vel vestri reddatis et donetis annuatim, in festum Sancte Pasche, XII denarios ad Petrum de Taliadel, in vita sua, et post obitum Petri de Talladel, ad ecclesiam Sancte Marie sedis et suis successoribus. Et si volueritis vendere vel inpignorare primum ante X dies Petro de Talladel et successoribus ecclesie sedis dicatis, et si voluerimus dare quantum alius homo habeamus; sin autem facite inde omne vestram voluntatem, salvum nostrum censum. Et insuper dono vobis fidantiam de salvetat per iam dictam sortem vinee Stephanum de Ospital. Et ego Stephanus de Ospital qui annuo et concedo hanc fidantiam vobis // Raimundo¹⁵⁸⁴ Salner¹⁵⁸⁵ et vestris sine omni enganno vestro et vestrorum et convenimus vobis esse legalis guirens versus cunctos homines et feminas, preter potestatem terre.

Facta ista carta mense decembris, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXXX°.

Sig+num Guillelma, sig+num Stephanus, filius noster, sig+num Raimundi¹⁵⁸⁶ Iorda, filius noster, sig+num Domenga,¹⁵⁸⁷ filia mea.¹⁵⁸⁸ Sig+num Stephanus de Ospital, qui annuo hanc fidantiam. Sig+num Guillelmi Vacca. Sig+num Domenec de Val Lebrera. Sig+num Raimundi¹⁵⁸⁹ de Girona. Sig+num Petri dez Talladel (*signe*).

Iohannes de Ager scripsit et hoc (*signe*) fecit.

627

1180

Establiment. *El mestre Guiu, canonge de la seu de Lleida, dona a Arnau Mir i a la seva muller Ermessèn una heretat que té a Almacelles, per donació del rei catalanoaragonès. L'han de treballar i li han de donar una quarta part dels fruits que n'obtinguin. Després de la mort del mestre Guiu, han de lliurar un cinquè dels fruits*

1583. a: Carrau.

1584. Abreujat en r.

1585. En aquest cas, Salnel, amb una correcció. a: Salvat.

1586. Abreujat en r.

1587. a: Domenge.

1588. a: nostra.

1589. Abreujat en R.

al capellà de l'església de Sant Hilari, situada fora de les muralles de Lleida. El canonge i el capellà tenen dret de fadiga. A més, s'estableix que aquesta possessió no es pot pas fragmentar.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 343v (f. 306v). Al marge esquerre: "Donatio cuiusdam hereditatis \in Almaselles/ facta per m[agister] Guido canonicum Illerdensem cum retentione quarta partis fructuum dicta hereditatis."

Cartografia: fig. 55.

[N]otum sit presentibus et futuris quod ego magister¹⁵⁹⁰ Guido canonicus Ylerdensis ecclesie dono tibi Arnaldo¹⁵⁹¹ Mironi et uxori tue Ermesen¹⁵⁹² et vestris filiis vestreque posteritati hereditatem quam habeo in Almacellas ex donatione domini regis Aragone, ut eam bene excolatis et de fructibus eiusdem hereditatis mihi vita comite quartam partem integre et fideliter donetis. Post mortem vero meam vos vel successores vestri vel quicumque eandem hereditatem tenuerint capellano ecclesie Sancti Ylarii que est extra muros Ylerde quintam partem fructuum iam dicte hereditatis fideliter persolvant. Hac autem conditione eam vobis dono ut vos vel quicumque post vos eandem hereditatem forte possederit per nos vel per ecclesiam Sancti Ylarii post nos non possit eam donare vel relinquere //¹⁵⁹³ vel etiam vendere nisi uni persone que eam integre possideat et bene excolendo de fructibus eiusdem nobis cartam successoribus nostris partem quintam fideliter persolvat. Si autem eam in posterum forte vendere volueritis primum inquiratis me vel successores meos, et si nos voluerimus retinere minus aureum unum quam alius homo retineamus. Sin autem liceat vobis eam vendere uni persone et tali que eandem bene et integre excolat et de universis fructibus nobis quartam et successoribus nostris quintam partem fideliter persolvat. Militibus vero vel aliis ecclesiis vero liceat vobis vel his qui post vos eandem hereditatem possederint vendere, donare vel relinquere, vel alio aliquo modo alienare.

Factum est hoc anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXXX°.

Signum (*signe*) Guidonis confirmat ius rationis. Sig+num Arnaldi¹⁵⁹⁴ Mir. Sig+num Esmengart uxoris eius. Sig+num Arnaldi¹⁵⁹⁵ de

1590. *Abreujat en una m, amb una titlla.*

1591. *Abreujat en A.*

1592. *Abreujat en E.*

1593. *Columna nova.*

1594. *Abreujat en A.*

1595. *Abreujat en A.*

Solsona. Sig+num Petri¹⁵⁹⁶ de Montoliu. Sig+num Aldeberti. Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris. Signum Petri¹⁵⁹⁷ Sancti Vincentii. Signum (*signe*) Petri de Cubellis. Signum (*signe*) Olivarii. Et ego magister Guido convenio tibi Arnaldo¹⁵⁹⁸ Mir et uxori tue et successoribus vestris esse garenzt de omnibus hominibus excepta potestate terre.

Signum Guillelmi¹⁵⁹⁹ qui hanc cartam rogatus scripsi et hoc signum (*signe*) feci, cum litteris in secunda linea suprascriptis.

628

1181, febrer, 7

Donació de cens. *Pere Bernat dona a Santa Maria de la seu de Lleida els vint sous que Jori, fuster, i Ramon, aluder, li donen com a cens. Lliura aquests diners perquè hom col·loqui dos llums, un davant de la majestat de Déu, al capítol, i l'altre a l'altar de la Mare de Déu. Aquest cens no pot ésser ni donat, ni empenyorat, ni venut.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, Llibre Verd, f. 366v-367r (f. 329v-330r). Al marge inferior: “+Donatio XX solidorum censualium Sanctae Mariae sedis Illerdae pro duabus lampadibus ardentis.”

Amb relació a aquest cens pagat pel fuster Jori i per l'aluder Ramon, vegeu el document 621 (any 1180).

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis quod ego Petrus Bernart bono animo et gratissima voluntate dono Deo et Sancte Marie sedis Ylerde illos XX solidos censuales quos Iori fuster et Raimundus aluder mihi faciunt. Ita tamen quod due lampades ad honorem Dei et Beate Marie sint stabilitas et illuminatas, una ante maiestatem Dei in capitulo et aliam ante altare Beate Virginis Marie, et non possint esse datos vel inpignoratos vel venditos, set omni tempore dicte due lampade illuminentur et nullus non sit ausus dictos XX solidos accipere in pignore vel comparare vel aca- // ptare vel per donum accipere. Quod si hoc ullus fecerit ego Petrus Bernart¹⁶⁰⁰ habeam licentiam

1596. Abreujat en P.

1597. Abreujat en P.

1598. Abreujat en A.

1599. Abreujat en G.

1600. Abreujat en P. B.

recuperandi dictos XX solidos censuales sicuti et meum proprium censum et sicut superius scriptum est, sic dono et concedo hunc donum Deo et Sancte Virginis Marie.

Facta carta VII idus febroarii, anno Domini M° C° LXXX° I°.

Sig+num Petri Bernardi qui hoc libenter firmo et laudo et testibus firmari rogo. Sig+num Bernardus¹⁶⁰¹ filius meus. Sig+num Petri¹⁶⁰² de Calpena. Sig+num Petri¹⁶⁰³ de Montanana. Sig+num Guillelmi¹⁶⁰⁴ de Monte Lobar.

Iohannes de Ager scripsit et hoc (*signe*) fecit pro iussu Petri Bernardi.¹⁶⁰⁵

629

1181 (1182), febrer, 12

Cessió feudal. *Arnau de Cervera cedeix a Bernat de Gàver els drets que té en tot allò que el seu germà, Pere de Cervera, va donar a ell i als seus, al lloc de Tabac (municipi de Montoliu de Lleida) i al seu terme.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LP_02483 (signatura antiga: calaix 163, núm. 4556). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 20 cm per 15 cm. Escripura cursiva gòtica. Trasllet de l'any 1238. Al revers: "De Tabach. Nonis martii. R. 1237", "Carta de trasunt de altra feta II idus februarii, anno MCLXXXI, y és del lloch e [...] que feu lo honorable Arnau de Cervera del dret que tenia en lo lloch de Tabach al honorable en Bernat de Gàvar, fet per Ponç de Clares Valls, notari, en les nones de març, any MCCXXXVII".

En principi, atès que no es fa esment de l'any de l'encarnació, encara datem aquest document l'any 1181 (i no el 1182). Amb tot, cal recordar que els mesos de setembre i octubre de l'any 1180 es va celebrar a Tarragona un concili (MUNDÓ, 1994), en què es va decidir d'aplicar el còmput florentí. Com hem dit amb relació al document 595, segurament aquest Tabac fa referència a la partida que hi ha al terme de Montoliu i no a la que s'estén al sud del municipi d'Alguaire. Cartografia: fig. 12.

Notum¹⁶⁰⁶ sit omnibus hominibus quod ego Arnaldus de Cervaria, per me et per meos, dono, laudo et in perpetuum concedo tibi

1601. *Abreujat en B.*

1602. *Abreujat en P.*

1603. *Abreujat en P.*

1604. *Abreujat en G.*

1605. *Abreujat en B.*

1606. *Abans aquest trasllet inclou:* Hoc est translatum bene et fideliter factum nonas marcii, anno Domini M° CC° XXXVII° de quodam instrumento quod sic continetur.

Bernardo de Gavar et tuis omnia illa mea iura que habere debeo in illa parte nec et in antea quam Petrus de Cervaria, frater meus, tibi et tuis dedit de Tabac et de suis terminis, ita quod ego aut aliquis homo vel femina per me modo aut in antea in illa parte de morte nec de vita aliquid queramus neque interrogare faciemus tibi Bernardo aut tuis neque tue progeniei. Et nec et in perpetuum habeatis omnem illam partem sicut melius frater meus predictus tibi Bernardo et tuis dedit et in alia tua carta resonat omni tuo tuorumque bono intellectu. Si quis hoc disrumper[*i*]t in duplo componat et nec et per omne tempus firmum permaneat.

Factum est hoc IIe idus februarii, anno Domini M^o C^a LXXX° I^o.

Sig+num Arnaldi¹⁶⁰⁷ de Cervaria, qui hanc cartam fieri iussi, firmavi, laudavi testesque firmare rogavi. Sig+num Berengarii de Solaro, laudavi testesque firmare rogavi. Sig+num Berengarii de Solanellis.¹⁶⁰⁸ Sig+num Berengarii de Monte Regali.

+ Virgilio qui hoc scripsit iussione Arnaldi¹⁶⁰⁹ de Cervaria, die et anno quo supra.¹⁶¹⁰

630

1181, març, 29

Donació. *Pere Calatarrà i la seva muller Maria donen a Sant Pere de Sudanel un hortal situat a prop d'un altre hort que ja és d'aquesta església. Fan aquesta donació perquè cada any els clergues de Sant Pere celebrin l'aniversari de la mort del pare de Pere i que, quan hagin mort ell i la seva dona, celebrin també llur aniversari. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 287r (249r). Al marge inferior: "Donatio alterius horti facta ecclesie Sancti Petri de Sudanel per Petrum Calatarræ cum onere anniversariorum."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 27, p. 146. Data: 1181, març, 29.

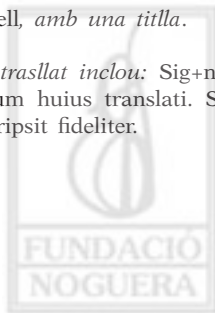
Aquest cognom Calatarrà correspon al nom del lloc actual de Carratalà. És un topònim d'origen àrab (*qal'at ar-râha* 'castell del repòs, del benestar', OC3 286). Cartografia: figs. 50 i 51.

1607. *Abreujat en A.*

1608. *Abreujat en Solanell, amb una titlla.*

1609. *Abreujat en A.*

1610. *A continuació, el trasllat inclou:* Sig+num Dominici de Avellana scribe, sig+num Gonzalbi scribe, testium huius translati. Sig- (signe) num Poncii de Claris Vallibus, qui hoc translatum scripsit fideliter.

[I]n nomine Domini. Ego Petrus Calatarran et uxor mea Maria, per nos et nostros et omni proieniei nostre, damus et concedimus Sancto Petro Çudanel uno ortale qui est prope alio orto Sancti Petri ut clerici Sancti Petri faciant aniversarium per unum- //¹⁶¹¹ quemque annum propter animam patris mei et animam meam, et animam uxor mea Maria. Et teneant ipsum ortum ad proprio alode et ad suam voluntatem facere de hodie in antea. Et habet affrontationes de una parte Bernad de Richer, et de alia Ponç Tixidor, de alias duas partes ipsum ortum Sancti Petri. Quantum predictae affrontationes includunt, cum exitibus et regressibus et suis meliorationibus sic damus Sancto Petro.

Acta ista carta IIII kalendas aprilis, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXXX° uno.

Sig+num Petri Calatarran,¹⁶¹² sig+num Maria, qui ista carta rogaverunt scribere et testes firmare iusserunt. Sig+num Berenger Fiter. Sig+num Bernad Marches. Sig+num Pere Centol. Isti testes sunt.

Bernardus, sacer, sub iussione Petri, capellani, scripsit et posuit sig- (*signe*) num, die et anno quo supra.

631

1181, abril, 11

Evacuació. *Pere de Montoliu, Ramon de Montagut i Guillem d'Albanell reconeixen que tenen d'una manera injusta el delme d'Alcarràs i de Montagut. Atès que per aquest fet han estat excomunicats, cedeixen aquest delme a Santa Maria de Lleida i al bisbe Berenguer i als canonges d'aquesta seu episcopal. Pere de Montoliu també accepta sotmetre's a allò que dicti la justícia pel que fa als delmes de les possessions situades a Alcarràs on hi treballen sarraïns.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 271r-271v (233r-233v). Al marge dret: "Restitutio decimarum de Alcarras et de Monteacuto ad favorem ecclesie Illerdensis."

C* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 81v-82r (39v-40r). Al marge inferior: "De decimis d'Alcharraz et Monte Accuto." Al marge esquerre: "Restitutio decimarum de Alcarras et de Monteacuto."

1611. *Columna nova*.

1612. *a*: Calatarram.

- D ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 266r-266v (228r-228v). Al marge dret: "Restitutio iuris decimandi in castris de Alcarraz et de Monte Acuto ad favorem ecclesiae Illerdensis." Al marge esquerre: "Sarracenis in Alcarraz."
 a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 26, p. 146. Data: 1181, abril, 9.

[N]otum sit cunctis quod ego Petrus de Monte Olivo et ego Raimundus de Monte Accuto et ego Guillelmus de Albanel recognoscimus quod¹⁶¹³ huc usque iniuste tenuimus decimum de Alcarraz et de Monte Accuto. Et propter hoc diu fuimus excommunicati, unde nos timentes Deum et sententiam excommunicationes reddimus, diffinimus et evacuamus totum illud¹⁶¹⁴ decimum quod nos solebamus accipere in predictis castris et eorum terminis, domino Deo et Beate Marie sedis Ylerde et Berengario Ylerdensi episcopo et canonicis eiusdem sedis et vestris successoribus sine nostro nostrorumque rententu. Et ego Petrus de Monte Olivo promitto vobis domino Berengario predicto episcopo et canonicis vestris quod de decimis possessionum quas sarraceni modo excolunt apud Alcarraz,¹⁶¹⁵ faciam vobis quod iusticia dictaverit de hoc quod modo ibi accipio quando a vobis exinde fuero requisitus.

Actum est hoc III idus aprilis, anno dominice incarnationis M° C° LXXX° I°.

Sig+num Petri de Montoliu. Sig+num Dulcie, uxoris eius. Sig+num Arnaldi de Montoliu.¹⁶¹⁶ Sig+num Guillelmi de Montoliu, filii eorum. Sig+num Raimundi de Montagud.¹⁶¹⁷ Sig+num Ermessen-dis, mater eius. Sig+num Guillelmi d'Albanel.¹⁶¹⁸ Sig+num Stranie,¹⁶¹⁹ uxor eius. Sig+num Guillelmi de Cervaria. Sig+num Geraldí de Iorba. Sig+num Saurine, uxor eius.¹⁶²⁰ Sig+num Petri de Ramon Bernad.¹⁶²¹ Sig+num Deus-lo-salvet. Sig+num Guillelmi Balb.¹⁶²² Sig+num Raimundi¹⁶²³ // Petri. Sig+num Bertrandi de Staras.

Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris qui hanc cartam scripsit.¹⁶²⁴

1613. *Manca en C.*

1614. *C: illum.*

1615. *D: Alcharraz.*

1616. *C: Monte Olivo.*

1617. *C: Monte Accuto.*

1618. *Escrit dalbanel. C: de Albanel.*

1619. *a: Stiana.*

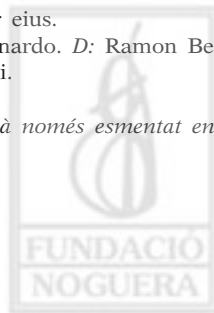
1620. *En C manca uxor eius.*

1621. *C: Raimundo Bernardo. D: Ramon Bernat.*

1622. *a: Dalbis. C: Balbi.*

1623. *Manca en D.*

1624. *El nom de l'escrivà només esmentat en C i D.*

632

1181, abril, 11

Donació vitalícia. *Berenguer, bisbe de Lleida, i els canonges d'aquesta ciutat donen a Ramon de Montagut i a Guillem d'Albanell la meitat dels delmes que abans ells dos agafaven d'una manera injusta al terme del castell de Montagut. Així mateix, donen a Pere de Montoliu la meitat dels delmes del pa i del vi i el terç del delme dels altres productes, que fins aleshores rebia d'una manera injusta als termes del castell d'Alcarràs i de Montagut. Aquesta donació és feta com a benefici vitalici; quan hagin mort, aquests drets retornaran a la seu. A canvi, els tres beneficiats reten homenatge al bisbe i ho juren sobre els quatre evangelis.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 271v (233v). Al marge esquerre: "Donatio ad vitam medietatis decimarum de Monteacuto et de Alcarras."

C* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 82r-82v (40r-40v). Al marge dret: "Donatio vita durante de quadam parte decimarum de Monte Acuto."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 28, p. 146-147. Data: 1181, abril, 9.

[N]otum sit cunctis quod ego Berengarius, Dei gratia Ylerdensis episcopus, et totus eiusdem ecclesie conventus, donamus tibi Raimundo de Monteacuto et Guillelmo de Albanel, unicuique vestrum dimidiam partem illius decime quam olim unusquisque vestrum solebat accipere iniuste in castro de Monteacuto et terminis suis. Et tibi, Petro de Monteolivo, donamus¹⁶²⁵ dimidiam partem decimarum bladi et vini, et integrum tertiam partem¹⁶²⁶ aliarum rerum quam tu iniuste accipere solebas huc usque in castro scilicet de Alcarras,¹⁶²⁷ et de Monteacuto et terminis eorum. Hoc donamus vobis supradictis ita ut per nos habeatis in benefitium in vestra vita tantummodo et quando unusquisque vestrum dicesserit¹⁶²⁸ ab hoc seculo, pars illius defuncti revertatur in potestatem nostram, sine omni impedimento et sine omni contradictione hominis vel femine, et sic fiat de unoquoque vestrum. Et ego Petrus de Monteolivo et Raimundus de Monteacuto et Guillelmus de Albanel, propter hoc donum quod facitis nobis in vita nostra tantummodo promittimus vobis esse fideles de omni decima quam vos habetis¹⁶²⁹ vel habebitis in predictis castris

1625. C: damus.

1626. Manca en B.

1627. C: Alcharraç.

1628. C: discesserit.

1629. En C, *després*: in predictis terminis vel castris eorum.

vel eorum terminis. Et ut melius possitis esse securi de omnibus supradictis facimus exinde vobis hominaticum et iuramus vobis super III^{or} evangelia quod ita attendamus vobis omnia sicut superius scripta sunt. Semper simus vobis inde fideles //¹⁶³⁰ in omnibus et per omnia.

Actum est hoc III° idus aprilis, anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX° I^o.

Sig+num Petri de Montoliu.¹⁶³¹ Sig+num Dulcie, eius uxoris. Sig+num Arnaldi de Montoliu. Sig+num Guillelmi de Montoliu, filii eorum. Sig+num Raimundi de Montagud.¹⁶³² Sig+num Ermessendis, mater eius. Sig+num Guillelmi d'Albanel.¹⁶³³ Sig+num Stranie, eius uxor. Sig+num Guillelmi de Cervaria. Sig+num Geraldí de Iorba. Sig+num Saurine, eius uxor. Signum <(signe)> Gomballi, Ylerdensis archidiaconi. Signum <(signe)> Boneti, sacriste. Signum <(signe)> Petri Aure. Signum <(signe)> Petri precentoris. Signum <(signe)> Olivarii. Signum <(signe)> Petri Sagarre.¹⁶³⁴ Signum <(signe)> Petri de Cubellis. Signum <(signe)> Petri Sancti Vincentii. Signum <(signe)> magistri Opici.¹⁶³⁵ Signum <(signe)> Rainaldi.

Signum (signe) Arnaldi, Ylerdensis prioris, qui hanc cartam scripsit die et anno quo supra.

633

1181, abril, 26

Acord i establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, fa un acord amb Pere de Lasquarri, nebot de Bernat d'Avellana, i amb Bonet, fill de Bernat, amb relació a l'honor que l'esmentat Bernat d'Avellana tenia per ell, composta d'unes cases situades a la parròquia de Sant Andreu i un hort prop del cementiri dels jueus i una vinya a Roval. En primer lloc, Pere i Bonet renunciem a tot allò que tenien a la vinya del Roval. D'altra banda, però, el bisbe els concedeix les cases, juntament amb l'hort, amb la condició que paguin cada any, com a cens, una lliura de pebre per les cases i sis sous per l'hort. El bisbe té el dret de fadiga de trenta dies.*

1630. *Columna nova.*

1631. C: Monte Olivo.

1632. C: Monte Accuto.

1633. *Escrit dalbanel.* C: de Albanel.

1634. a: Segarre.

1635. a: Opiz. C: Opizi.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 341r-341v (f. 304r-304v). Al marge dret: "Concessio domus et horti ad censum facta per episcopum et ecclesiam Illerdenses." Al marge inferior: "Instrumentum cuiusdam hospicii siti in parrochia Sancti Andree et facit unam libram piperis." A l'extrem esquerre del full: "+ Hec est carta domorum et orti de Castanesa."

Cartografia: fig. 54.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus qui hec audierint quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus simul et canonici Ylerdensis ecclesie venimus ad finem et ad concordiam cum te Petro de Alascarre, nepote Bernardi de Avellana, et cum te Boneto, filio eiusdem Bernardi, in Ylerdensi capitulo, de controversia que erat inter nos et vos de honore quem iam dictus Bernardus de Avellana tenuerat per nos, scilicet unas casas in parrochia Sancti Andree et unum ortum prope cimiterium iudeorum et unam vineam in Roial. Tandem non finitis¹⁶³⁶ querelis //¹⁶³⁷ et contentionibus ex utraque parte nos predicti Petrus et Bonetus diffinimus omnino vineam de Roial vobis iam dicto episcopo et canonicis vestris et abrenuntiamus siquid iuris in ea habebamus vel habere debebamus. Et ego Berengarius prefatus Ylerdensis episcopus et canonici eiusdem ecclesie concedimus et donamus vobis iam dictis Petro scilicet et Boneto predictas casas simul cum ipso orto sub tali conditione ut persolvatis vos et vestri nobis et successoribus nostris annuatim per censum de ipsas casas unam libram piperis et de orto VI solidos denariorum. Et si volueritis vendere vel inpignorare sive aliquo modo alienare ipsas casas vel iam dictum ortum, dicatis primum nobis vel successoribus nostris et si nos voluerimus retinere usque XXX dies habeamus minus C solidos quam alius homo. Sin autem faciatis inde voluntatem vestram salvo supradicto censu et dominio nostro, exceptis militibus et personis religiosis. In super suscipimus vos et vestra sub protectione et defensione nostra salvo iure nostro.

Actus est hoc VI° kalendas may, anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX° I^o.

Sig+num Berengarii Ylerdensis episcopi (*signe*). Signum (*signe*) Gomballi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Boneti sacriste. Signum (*signe*) Petri de Aura. Signum <(signe)> Petri precentoris. Signum (*signe*) Olivarii. Signum (*signe*) Petri de Cubellis. Signum (*signe*) Petri Ferrarii. Signum <(signe)> Petri Sagarre. Signum <(sig-

1636. *Lectura difficil.*

1637. *Columna nova.*

ne)> Petri Sancti Vincencii. Signum + Iohannis Sancte // Marie Magdalene. Signum (*signe*) Opiçi. Signum <(signe)> magistri Rainaldi. Signum <(signe)> Guillelmi de Benavent. Signum <(signe)> Arnaldi de Lilet. Signum <(signe)> Petri de Albares. Sig+num Petri de Alas-carre. Sig+num Boneti filii Bernardi de Avellana. Signum + Bertrandi Catalani. Sig+num Guillelmi Fredalan. Signum + Petri de Ramon Bernat.

634

1181, abril

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Ramon de Bonastre unes cases que tenia a la ciutat de Lleida, prop de les cases de Sant Esteve, on hi havia hagut una església, al costat de la porta de Corbins i de les cases de Ramon Pere de Sanaüija. A canvi de les cases, ha de lliurar cada any una lliura de pebre el dia de la festa de la Mare de Déu d'agost. Si les vol vendre o empenyorar ho ha de fer saber al bisbe, que té dret de fadiga.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 128r-128v (f. 86r-86v). Al marge esquerre: "Concessio domorum ad censum."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 17, p. 105-106. Data: 1181, abril.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus cum consilio et as- // sensu canonicorum nostrorum Ylerdensis ecclesie damus tibi Ramon de Bonastra¹⁶³⁸ unas nostras casas in civitate Ylerde, prope illas casas de Sancto Stephano, que quondam erat ecclesia, iuxta portam de Corbins et circa casas de Ramon Pere de Sanaugia, ut habeas et possideas illas salvas et securas tu et omnis posteritas tua ac generatio in perpetuum, salva fidelitate nostra et successorum nostrorum hac scilicet conditione ut annuatim persolvas episcopo Ylerdensi tu vel quicumque de generatione tua predictas casas habuerit vel tenuerit, unam libram piperis ad festum Sancte Marie medii augusti et unam libram in censi ecclesie Sancte Marie et si tu vel aliquis de generatione tua ipsas casas vendere aut inpinorare volueritis dicatis primum episcopo et canonicis. Et si voluerimus eas emere habeamus illas minus X solidos quam alius homo. Si autem, faciatis ex eis voluntatem vestram salvo suprascripto vestro tributo, removemus tamen ab hac

1638. a: Bonassa.

conditione quod non possitis eas vendere seu alienare aut inpingnare militibus aut personis deditis religioni.

Facta carta mense aprilis, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXXX° I^o. Era millesima CC^a XVIII^a.

Sig+num Berengarii Ylerdensis episcopi (*signe*). Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris. Signum (*signe*) Gombaldi archidiaconi Ylerdensis. Signum (*signe*) Boneti sacriste. Signum <(*signe*)> Petri de Aura // Sig- (*signe*) num Guillelmi de Benavent. Signum (*signe*) Olivarii. Signum (*signe*) Petri Ferrarii.

Iohannes Osce prescripti episcopi scriba hanc cartam scripsi et hoc sig- (*signe*) num feci.

635

1181, maig, 17

Venda. *Oliver, canonge, ven a Ramon de Torroja la parellada que té a la Grallera (municipi de Torrefarrera) i al seu terme, per cent cinc morabatins.*

A ARB (ACA), SJJ, armari 11, perg. 1.493.

B ARB (ACA), SJJ, secció 3a, lligall 1.127, còdex 10 de Gardeny, pàg. 30.
Resum del segle XVIII.

a* SAROBE, 1998, doc. 382, p. 580-581. Data: 1181, maig, 17.

Document relacionat amb el canonge Oliver ("Oliverius canonicus sedis Ylerde"), qui vengué a Ramon de Torroja ("Raimundo de Torroia") una parellada de terra ("illam meam pariliatam") que tenia a la Grallera ("Graleiram atque in eius terminis"), per cent cinc morabatins. Aquesta parellada contenia: "vineis et ortis et terris, cultis et heremis et cum hominibus qui de illa pariliata tenent per me et habent". Ho donà amb les entrades, amb els serveis, amb els usatges i amb tot allò que pertanyia a aquesta parellada. El document s'acabava: "Facta carta mense maii, XVI kalendas iunii, anno Domini MCLXXXI. Sig+num Oliverii canonici, qui firmo et laudo et testes firmare rogo. Sig+num Raimundi Petri de Senaioia. Sig+num Arnaldi de Gamiza. Sig+num Wilelmi de z'Aguda. Sig+num Raimundi de Olzina. Sig- (*signe*) num Ramnullfi, qui scripsit rogatus ut supra."

636

[1159-1181], maig, 23. Túsculum

Carta papal. *Butlla "Adversus venerabilem". El papa Alexandre [III] adreça una carta a l'arquebisbe de Tarragona i al bisbe d'Osca per tal que adverteixin el bisbe de Lleida que no s'apropriï de les esglésies d'Almenar, Aitona, Albelda i Sant Martí de Lleida, que pertanyen a l'església de Santa Maria de Solsona.*

[A] Original perdut.

B ADS, Cartoral I, doc. 23, fol. 10v.

a KEHR, 1926, doc. 205, p. 504. Data: (1180-1181), maig, 23. Tusculanum.

b* BACH, 2002, doc. 374, p. 459-460. Data: [1159-1181], maig, 23.

Esment: KEHR, 1926, p. 189. Data: [1180-1181], maig, 23.

Malgrat que és un document que no es conserva a l'ACL, creiem que és important de conèixer-lo per entendre la història del bisbat de Lleida i el pes que hi va tenir la canònica de Santa Maria de Solsona. Tot i que en principi es va poder escriure al llarg del prolongat i conflictiu papat d'Alexandre III, tal com assenyalen en la data proposada, el més lògic és que s'hagués escrit abans de l'any 1167, atès que al lloc de Túsculum, de tradició clàssica, hi hagué la batalla de Prata Porci aquest any 1167, fet que va motivar que els habitants es traslladessin a pobles veïns. L'any 1183, l'exèrcit de Roma tornà a atacar aquesta ciutat, que finalment fou destruïda pels romans l'any 1191.

Alexander episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus Terraconensi¹⁶³⁹ archiepiscopo et Oscensi¹⁶⁴⁰ episcopo. Salutem et apostolicam benedictionem.

Adversus venerabilem fratrem nostrum Hylerdensem episcopum prepositus et canonici Celsonensis ecclesie conqueruntur quod cum ecclesias de Almenar, de Azitona,¹⁶⁴¹ de Albella et ecclesiam Sancti Martini¹⁶⁴² in civitate Hylerde, aliquanto tempore pacifice possedisent eis fuerunt per predecessorem iam dicti episcopi contra iustitiam spoliati, quas nunc iste¹⁶⁴³ idem detinere contendit. Quoniam igitur religiosis viris in suis sumus iustitiis debitores, fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus memoratum episcopum moneatis et, si necesse fuerit, nostra freti auctoritate cogatis, ut prescriptas ecclesias eisdem fratribus sine difficultate restituat et in pace dimittat vel sub vestre discrecionis examine plenam ipsis iustitiam non differat exhibere.

Datum Tusculanum, X kalendas iunii.

637

[1159-1181], maig, 24. Túsculum

Carta papal. *Butlla "Querela dilectorum". El papa Alexandre [III] adreça una carta a l'arquebisbe de Tarragona i al bisbe d'Osca a*

1639. b: Terraconensis.

1640. b: Oscensis.

1641. a: Ahitona.

1642. a: Vincentii.

1643. Manca en a.

causa de les queixes del paborde i els canonges de Santa Maria de Solsona pel fet que el bisbe de Lleida s'apropia amb violència dels delmes de la torre de Santa Maria d'Almenar ("decimas cuiusdam ville que turris Sancte Marie dicitur"). Fins i tot s'hi assenyala que els homes d'aquest lloc foren maltractats ("per violenciam abstulit et eorum homines occasione illa fecit inhoneste tractari"). A més, també es fa esment que s'agafen d'una manera injusta els delmes dels domenges del comte d'Urgell ("decimas de dominicaturis comitis Urgellensis dicitur contra iusticiam abstulisse"). Fins i tot, actuant contra els privilegis establerts, s'atribueixen els delmes de les terres rompudes recentment o novals ("de novalibus que ibidem propriis laboribus aut sumptibus excolunt decimas accipere perhibetur").

[A] Original perdut.

B ADS, Cartoral I, doc. 120, fol. 47r.

a* KEHR, 1926, doc. 206, p. 504-505. Data: (1180-1181), maig, 24. Tusculanum.

b BACH, 2002, doc. 375, p. 460. Data: 1159-1181, maig, 24.

Esment: KEHR, 1926, p. 189. Data: [1180-1181], maig, 24.

Datem aquesta butlla, com la precedent, dins d'un marc cronològic ampli que abasta tot el pontificat d'Alexandre III, malgrat que, com hem assenyalat, sigui difícil que es pogués escriure a Tüsculum després de l'any 1167. Cartografia: fig. 53.

638

1181, novembre, 21

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, juntament amb els clergues d'aquesta ciutat, dona a Vidal de Fustellà i a la seva muller Sobirana un obrador a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan. Per poder tenir aquest obrador, han de donar cada any, per Nadal, un cens de trenta sous. El bisbe i els clergues es reserven el dret de fadiga de trenta dies i de recuperar-ne el domini útil pagant un morabatí menys que allò ofert pel possible comprador. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut. Hi havia unes lletres partides.

B* ACL, LP_01201 (signatura antiga: calaix 189, carpeta 1, pergami 36). Pergami amb algun petit forat i alguna taca. Mides: 33 cm per 17 cm. Escripura cursiva gòtica. Trasllet de l'any 1291. Ex A. Al revers: "Còpia autèntica", "n° 50", "Pro episcopo", "Stablimentus operatorii in parrochia Sancti Ioannis factus per episcopum. Anno 1181".

C* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 239r-239v (201r-201v). Al marge dret: "Concessio ad censum cuiusdam operatorii facta per ecclesiam Illerdensem."

a CASTILLÓN, 1991b, doc. 6, p. 103-104. Data: 1181, novembre, 17.

Cartografia: fig. 54.

In¹⁶⁴⁴ nomine summi et eterni Dei. Notum sit omnibus hominibus qui hec audierint [quod ego Bere]ngarius Dei gratia Ilerdensis¹⁶⁴⁵ episcopus, simul et clerici ipsius ecclesie donamus tibi Vidal de Fustellano et Subirane, uxori tue, unum nostrum operatorium quem habemus in civitate Ilerda, in parrochia Sancti Iohannis de [Platea], sub tali condicione ut vos et vestri habeatis et possideatis eum cum omni melioracione que ibi feceritis, tam inferius quam superius, de terra usque ad celum, cum exitu et introitu suo, ad vestram propriam hereditatem, per secula cuncta. Ita tamen quod detis nobis et successoribus nostris annuatim, per censum, ad Natalem Domini, XXX¹⁶⁴⁶ solidos denariorum de quale moneta melius currerit in Ilerda ad panem et vinum. Et si volueritis vendere vel impignorare predictum operatorium faciatis nobis scire primum per XXX^a dies, et si voluerimus eum retinere habeamus minus unum morabetinum quam alius homo, sin autem faciatis inde voluntatem vestram vestris consimilibus, salvo in omnibus et per omnia supradicto censu et dominio nostro, et faciat similiter quisquis eum unquam habuerit. Affrontat op<er>atorius ille de una parte in via publica, de alia in casas Arnaldi Raolf, de alia in casas Calveti, quas tenet per ecclesiam Sancte Marie sedis Ilerde et per vos, de quarta vero parte affrontat in ipsum nostrum operatorium quem predictus Vitalis et uxor sua tenent per nos in vita sua. Amen.¹⁶⁴⁷

Actum est hoc XI^a kalendas decembris, anno dominice¹⁶⁴⁸ incarnationis M^o C^o LXXX° I^o.

+ <Sig>num Berengarii Ilerdensis episcopi (*signe*). Sig- (*signe*) num Petri de Aura. Sig- (*signe*) <num> Petri Sagarre. Signum (*signe*) Olivarii. Signum + Iohannis Sancte Marie Magdalene. Signum (*signe*) Guillelmi de Benavent. Signum (*signe*) Guidonis confirmat ius rationis. Signum magistri Renaldi (*signe*). Syg- (*signe*) num Petri capellani. Signum (*signe*) Petri Ferrarii.

1644. *Abans, només en B*: Hoc est translatum quinto n[on]as [...] anno Domini millesimo CC^o nonagesimo primo fideliter factum sumptum a quodam instrumento per alphabetum diviso cuius series sic se habet.

1645. C: Ylerdensis.

1646. C: triginta.

1647. C: tantum.

1648. C: Domini.

Signum (*signe*) Arnaldi Ilerdensis prioris qui hanc cartam scripsit.¹⁶⁴⁹

639

1181, novembre

Establiment. *Berenguer de Boixadors dona a Ramon de Coscoll i a la seva muller Maria, a Pere de Sitjar i a la seva muller Bernarda, i a Ramon de Viver i a la seva muller Rossa una terra que té al terme de Lleida, al Segrià, a la torre [de Boixadors]. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és el camí que va a Tamarit [de Llitera]. Se n'exceptua una sort de terra que ja havia donat a Jafia. A canvi, han de lliurar cada any, per Sant Miquel, cent sous. Si ho volen vendre o empenyorar ho han de fer saber deu dies abans a ell o al seu batlle. Té dret de fadiga de deu dies.*

A* ACL, LP_00301 (signatura antiga: calaix 110, carpeta 2, núm. 2046 [039]). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 18 cm per 22 cm. Lletres de vegades amb la tinta moguda. Escriptura carolina tardana. Lletres partides a la part superior del pergamí. Al revers: "Arm. H, cal. M", "De Raimundo de Cascall", "Berenguer de Boxadors a Ramon Cascall", "Establiment de una heretat assitiada en Segrià, a cens de cent sous, fet per en Berenguer de Boxadós", "1181. B[erengue]r de Boxadós estableix part de sa terra en Segrià, dins lo terme de Lleyda. Cens 100 sous".

B ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 377r-377v (340r-340v). Al marge esquerre: "Concessio terra ad censum."

Cartografia: fig. 65.

In Dei nomine. Notum sit cunctis presentibus atque futuris quod ego Berengarius de Boxados, per me et per meos dono et trado vobis Raimundo de Coscol et uxori vestre Marie, et Petro de Cigario et Bernarde uxori vestre, et Raimundo de Viverio¹⁶⁵⁰ et uxori vestre Rosse et omni vestre proieniei¹⁶⁵¹ unam meam terram quam habeo in termino Ylerde, videlicet in Segriano, ad mea turrem. Et affrontat ipsam terram ex una parte in carrera de Tamarid, de alia in onore Raimundi de Montecata, de aliis duabus partibus in terras quas¹⁶⁵² ego habeo

1649. *A continuació, en el trasllat B:* Ego Petrus de Oscha, notarius publicus Ilerdensis ut testis subscribo. Ego Peretonus de Fyllach, notarius publicus Ilerde ut testis subscribo. Sig- (*signe*) num mei Raymundi de Fonte Longo, publici Ilerdensis notarii qui hoc transcripsi et rasi in prima linea ubi dicitur nonas.

1650. *B:* Raimundo Viverio.

1651. *B:* progeniei.

1652. *Després ha, ratllat.*

datas cum meis cartis. Quantum predicte affrontationes includunt et isti termini ambiunt cum ingressibus et egressibus et suis meliorationibus, sic dono vobis predictis et omni posteritati vestre sicut ego habeo vobis piduatam. Ita dono et trado vobis et omni posteritati vestre et omnibus illis cui vos collocare volueritis predictam terram per tercium, absque ipsa sorte quam habeo datam Iafie. Sub tali videlicet convenientiam dono et trado vobis predictis predictam terram per tercium et cui vos collocare volueritis, quod vos et omni posteritati vestre donetis annuatim omni tempore per sensum¹⁶⁵³ mihi et meis ad festum Sancti Michaelis¹⁶⁵⁴ C solidos¹⁶⁵⁵ denariorum de moneta que melior cucurrerit in Ylerda per panem et vinum. Alium dominum neque patronum inde non eligatis nisi me et meos. Et si volueritis vendere vel inpignorare predictam terram dicatis mihi vel meis aut baiulo meo ante X dies. Et si voluerimus retinere sicut alius homo habeamus. Sin autem facite unusquisque de vestra parte omnem vestram voluntatem omni tempore absque militibus et sanctis, meo predicto sensu et senioraticho salvo et integro. Et si de hoc predicto faceretis mihi vel meis iniuriam, firmetis et faciatis directum in mea manu et de meis. Et si quis hoc ad dirumpendum venerit non valeat sed in duplum componat, cum omni melioramento quem in predicta terra factum fuerit aliquomodo. Et postea hec carta et hec donatio firma permaneat omni tempore. Et convenio per me et per meos vobis et vestris esse garentes de predicta terra de omnibus hominibus excepto potestate terre. Et si forte aliquis homo vel femina voluerit vobis predicta donatione minvare unde ego non potuissem vobis garentiam facere de tanto quantum non potuissem nobis facere bonum convenio vobis minvare de sensu ad laudamentum II meis amicis et II vestris sine vestro enganno.

Facta ista carta mense novembris, anno ab incarnatione Domini M C LXXXI.

Signum + Berengarii de Boxados,¹⁶⁵⁶ qui hoc laudo et firmo tesque firmare rogo. Signum + Guillelmi Cervarie. Signum +. Iohannis de Sasso. Signum + Raimundi¹⁶⁵⁷ de Ferran. Signum + Arnaldi¹⁶⁵⁸ de Carregas.¹⁶⁵⁹

Arnaldus subdiachonus scripsit et hoc (*signe*) fecit.

1653. B: censum.

1654. *Abreujat en mchlis.*

1655. *Abreujat en sol.*

1656. B: Boissados.

1657. *Abreujat en R.*

1658. *Abreujat en A.*

1659. B: Tarregas.

640

[1177-1181]

Carta papal. *Butlla “Quotiens a nobis”. El papa Alexandre [III] adreça una carta al bisbe de Lleida, Berenguer. Estableix que els canonges de la seu han d’observar la regla de sant Agustí. Confirma les possessions, com l’església de Roda o els monestirs d’Alaó i de Lavaix. Decideix que l’església catedral de Santa Maria de Lleida és l’única baptismal on es poden celebrar bateigs i núpcies. Assenyala també que no es poden edificar capelles o oratoris dins dels termes de les parròquies sense el permís del bisbe. I també fa referència a la situació de tots aquells que han estat excomunicats.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 67r-67v (f. 25r-25v). Al marge dret: “Littera apostolicae confirmationis [...]”

a KEHR, 1926, doc. 207, p. 505-506. Data: [1177-1181]. Ex B.

Esment: KEHR, 1926, p. 227.

A Villanueva ja li va cridar l’atenció que la catedral de Santa Maria fos l’única església de Lleida on hom es podia batejar i casar. Diu el següent: “Ya de antiguo, sin duda para estimular á la asistencia del pueblo, no se permitió mas parroquialidad en toda Lérida sino la Catedral, precisando á los fieles á subir á ella para recibir los sacramentos del bautismo y el matrimonio. Esta costumbre aprobó ya el Papa Celestino III, año primero de su pontificado, á 16 de las calendas de agosto. «Quia vero, dice, eadem ecclesia in civitate Illerdae sola baptismalis esse proponitur, apostolica auctoritate sancimus ut sicut ad haec tempora noscitur observatum, in ea tantum baptismus et nuptiarum benedictio celebretur» (Lib. Ver. fol. 25)” (VILLANUEVA, 1851, vol. 16, p. 79-80). Tanmateix, com assenyala Kehr, l’esment de Villanueva no fa pas referència a un rescripte de Celestí III, ans a aquest privilegi concedit per Alexandre III. Acceptem la datació que proposa Kehr.

[Alexander episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Berengario episcopo eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum].

Quociens a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus et prefatam ecclesiam Sancte Marie, in qua divino mancipatis¹⁶⁶⁰ estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo canoni-

1660. a: mancipati.

cus, qui secundum Deum et beati Augustini regulam in eodem loco institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Preterea quascumque possessiones, quecumque bona eadem ecclesia inpresentiarum iuste et canonice possidet aut in futurum concessione pontificum, largicione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis prestante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec // propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum in qua prefata ecclesia sita est cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Rotensem cum omni iure et pertinentiis suis, sicut eam vos et predecessores vestri actenus¹⁶⁶¹ habuistis monasterium Alagonensem,¹⁶⁶² abbatiam de Lavais. Proibemus¹⁶⁶³ autem et sub anathematis interminatione statuimus, ut nullus de cetero in ecclesie vestre collegium admittatur, nisi iuxta condicionem bone memorie Willelmi,¹⁶⁶⁴ predecessoris tui, frater episcopo, de comuni¹⁶⁶⁵ assensu capituli factam velit vite regularis ordinem profiteri. Quia vero eadem ecclesia in civitate Ilerdensi sola baptismalis esse proponitur, apostolica nichilominus auctoritate sancimus ut, sicut ad hec tempora noscitur observatum, in ea tantum baptismus et nuptiarum benedictio celebretur. Libertates quoque et immunitates¹⁶⁶⁶ eas perpetuis temporibus illibatas permanere sancimus. Inhibemus etiam, ne infra terminos parrochie vestre capellam seu oratorium sine assensu vestro quisquam hedificare presumat, salvis privilegiis Romanorum pontificum. Auctoritate quoque apostolica prohibemus ne interdictos vel excommunicatos tuos, frater episcopo, aut officium aut excommunicationem ecclesiasticam recipere quisquam sine congrua satisfactione presumat, nisi forte periculum mortis immineat, ut dum presentiam tuam habere nequiverint, per alium secundum formam ecclesie satisfactione premissa oporteat ligatum absolvi. Decernimus ergo *et cetera*. Cunctis autem *et cetera*.

1661. a: hactenus.

1662. a: Alagonense.

1663. a: prohibemus.

1664. *Abreujat en W.*

1665. a: communi.

1666. *a assenyala que cal afegir-hi*: antiquas et rationabiles consuetudines ecclesie vestre concessas et hactenus observatas rates habemus et.

641

1182 (1181), febrer, 2

Donació vitalícia. *Berenguer de Boixadors concedeix d'una manera vitalícia a Dolça de Somet, viuda d'Arnau de Somet, l'honor que té al Segrià (i que el seu marit tenia), on s'alça la torre [de Boixadors]. Dolça de Somet no ho pot donar, empenyorar ni alienar; en morir tornarà a Berenguer de Boixadors.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 376v-377r (f. 339v-340r). Al marge inferior: "Concessio honoris in Segriano vita durante."

Cal suposar que fou escrit a quatre de les nones del mes de febrer. L'escrivà o el que feu la transcripció al *Llibre Verd* es degueren equivocar. El dia cinquè de les nones correspondria al primer dia del mes, les calendes. Ja datem aquest document d'acord amb el còmput florentí. Cartografia: fig. 65.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis presentibus atque futuris quod ego Berengarius de Boissados per me et per meos, grato animo et spontanea voluntate, laudo et concedo tibi Dulcia de Somet, uxor que fuisti Arnaldi de Somet, ipsum honorem meum de Segriano, quem Arnaldus de Somet tenuit et habuit per me in vita sua, ad meam turrem. Sicut ipse habuit et tenuit ita laudo et concedo tibi Dulcia ut habeas et teneas et expletes pro violario in vita tua. Verumptamen¹⁶⁶⁷ tu Dulcia de predicto honore non possis vendere vel dare aut inpignorare aut alienare de modico usque ad maximo, set habeas et teneas et expletes predictum honorem in omni vita tua, et post obitum tuum predictum honorem integriter redeat mihi vel meis vel cui ego voluero aut mandavero, absque ullo interdicto et absque ullam contrarietatem quem ibi non inveniamus aliquomodo. Alium dominum neque patronum inde non eligas nisi me et meos. Et si forte aliquam iniuriam de predicto honore mihi vel meis feceris firmes et facias directum in nostra manu, si nos demandare voluerimus tibi. Et ego Dulcia // de Somet qui hoc predictum laudo et concedo sicut scriptum est et convenio vobis Berengario de Boxados et vestris et cui vos mandaveritis predictum honorem integriter redere et diffinire, sine vestro enganno et vestrorum ad nostrum intellectum, ad obitum meum. Et ullum stabilimentum quem ego et Arnaldus de Somet virum meum olim factum habeamus si invalidum omni tempor et non habeat firmitatem ab hac die in antea.

1667. Sic.

Facta ista carta <I>V nonas februarii, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXXX° I.

Sig+num Berengarii de Boissados, Sig+num Iohannis Ferrarii. Sig+num Dulcia de Somet. Sig+num Raimundi¹⁶⁶⁸ Iuverii. Sig+num Petri de Monteolivo. Sig+num Raimundi¹⁶⁶⁹ de Ferran.

Arnaldus subdiachonus scripsit et hoc + fecit.

642

1182 (1181), març, 12

Donació i acord. *Alegret, fill de Guillem Rasora de Lasquarri, dona a Sant Vicenç de Roda i als seus canonges la meitat d'un alou [segurament situat al terme de Lasquarri] que havia estat del seu oncle, Bonet de Cabestany. Pel que fa a l'altra meitat d'aquest alou, Alegret arriba a un acord amb Bonet d'Avellana i la seva muller Real. Abans hi havia hagut un enfrontament entre Alegret i l'esmentat Bonet d'Avellana, que era fill de Maria de Perella. També signa el document Ermessèn, mare d'Alegret.*

A* ACL, Fons de Roda, RP_0417 (carpeta 8, núm. 467). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca i algunes paraules descolorides. Mides: 17 cm per 33,5 cm. Escripura carolina feta amb cura. Al revers: "Carta de hereditate de Avellana que fuit de Alegret Rasora", "P, n. 60, 1181".

a CASTILLÓN, 1991a, doc. 12, p. 64-65. Data: 1182, febrer, 16.

b GRAU, 2010, doc. 278, p. 485. Data: 1182, març, 12.

D'ençà de l'any 1180, datem els documents d'acord amb l'estil florentí de l'encarnació, tal com s'establí al concili de Tarragona celebrat aquest any. Vegeu: MUNDÓ, 1994 i GRAU, 2010, 288-289.

In Christi nomine et eius divina clementia, ad noticiam cunctorum volumus pervenire, quod ego Alegret, filius de Guillem¹⁶⁷⁰ Rasora de Alasquarre, veni in magnam contentionem et in magnum placitum cum Bonet,¹⁶⁷¹ filio de Maria de Perella, per medietatem de illo alodio quod dividit cum Ramon, genero de Ermessen de Avellana, filia de domna¹⁶⁷² Acet, quod fuit de Bonet de Capeatang, avunculi mei,

1668. *Abreujat en R.*

1669. *Abreujat en R.*

1670. *Abreujat en gllm i una titlla. També podia ésser Guillelm (com transcriu b).*

1671. *Ha d'ésser Bonet, tot i la titlla que acompanya la b.*

1672. *Abreujat en dona i una titlla.*

et dimisit illud alodium mihi et totum aliud quod habebat. Et ego clamavi supradictum alodium ad iam dictum Bonet et noluit mihi facere directum. Et veni ipsum Raimundi de Stada, prioris et archidiaconi, et Odonis, archidiaconi, et Raimundi de L[...]¹⁶⁷³ et Girbert de Laguarres et Pere de Castel Galef et Iohan de Puial de Laguarres et aliorum bonorum hominum et quia non potuit mihi respondere nec facere directu, fuit iudicatum per directum, ut illa fidanza quam prior Rotensis supradictus dedit mihi super suum hominem et super istud meum alodium quod ego clamabam, miteret me in supradicto alodio ad bonam consuetudinem terre, quod et fecit, et ego antparavi illud alodium. Et ego Alegret, propter amorem Dei et Sancti Vincentii et pro anima Boneti, avunculi mei, qui hoc dedit mihi, et pro animabus patris et matris mee et propter amorem seniorum Rotensium, qui collegerunt patrem meum et me in societate sua in vita et in morte, dono Deo et Sancto Vincentio et fratribus meis canonicis Rotensibus supradictum alodium, ut habeant et possideant liberum et franchum. Et de alia medietate istius alodii, feci avenenzam cum Bonet de Avellana et uxor sua Real et filiis suis et feci eis cartam.

Ego Ermessen, mater¹⁶⁷⁴ predicti Alegret, hanc cartam laudo et proprio sig+no corroboro. Sig+num ego, Alegret Rasora, qui hanc cartam rogavi scribere et propriis manibus meis firmavi et testibus firmare rogavi. Sig+num¹⁶⁷⁵ ego Alegret de Pui, filius¹⁶⁷⁶ Beatricis. Sig+num ego Pere Ramon de Moschera, filius Toda. Sig+num Dominicus de Cheno, filius Marie. Visores et auditores istius donacionis sunt Girbert de Laguarres et Iohan Zabater de Rota et Pere, filius Seronia.

Facta carta, anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX° I^o, IIII idus marcii, luna IIII^a, regnante Yldefonso rege in Aragon, in Superrarb, in Rippacurcia, marchio Derthose et Ylerde, dompnus Berengarius episcopus in Ylerda et in Rota.

Arnaldus, canonicus Rotensis rogatus scripsit et hoc sig- (signe) num fecit.

1673. *S'hi veuen les lletres l, d i st. a proposa Lastas.*

1674. *Al davant hi ha una h, segurament escrita per error.*

1675. *El punt del quarter de dalt a la dreta, de mida més grossa, degué ésser dibuixat pel que signa. També amb relació al signe de Pere Ramon.*

1676. *Amb una correcció.*

643

1182, abril, 1

Donació de l'usdefruit. *Pere Foguet i la seva muller Ermessenda donen a Guillem Foguet, el seu germà, i a la seva muller Rixenda l'hort que tenen entre l'església de Sant Salvador i els murs de la ciutat de Lleida. El tenen per Pere de Balaguer i per Argent, la seva dona, als quals donen, cada any, per Pasqua, sis diners de cens. Se n'esmenten les afrontacions, que són un camí i tres horts. Pere de Balaguer té dret de fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 229v (f. 190v). Al marge esquerre: "Donatio cuiusdam horti inter diversas personas cum retentione census."

Cartografia: fig. 56.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quod ego Petrus Foguet et Ermesendis uxor mea, per nos et per nostros donatores sumus vobis Guillelmo Foguet fratri meo et Rixendi uxori vestre et omnibus vestris atque vestre posteritati illum nostrum ortum quem habemus inter ecclesiam Sancti Salvatoris et muros Ylerde, per Petrum de Balager et per Argentum uxorem suam, per VI denarios¹⁶⁷⁷ de censu. Que censum vos et vestri faciatis omnibus annis ad Pascha domini Petro de Balager et sue uxori et suis de illa meliori moneta que in villa Ylerde erit curribilis pani et vino, per omnia tempora. Ipse ortus affrontat ex una parte in orto Marie de Monte Accuto et de alia in orto Petri de Poior et de alia in orto Petri de Balager et de III^a in via. Et quantum continetur in istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt, sic donamus vobis et vestris predictum ortum cum ingressibus et egressibus, per omnes vestras voluntates faciendas, per omnia tempora. Set si vendere vel inpignorare volueritis predicto Petro de Balager vel suis, per X dies scire faciatis et habeant ipsi per quantum alius homo donare vel prestare voluerit. Et si noluerint retinere ut alii homines deinde facite omnes vestras voluntates cuicumque volueritis exceptis militibus et sanctis, salvo illorum predicto censu et directo et nos et Petrus¹⁶⁷⁸ de Balager et sui erimus vobis et vestris guirentes omnibus hominibus et mulieribus preter //¹⁶⁷⁹ potestatem terre.

Facta carta kalendas aprilis, anno Domini M^o C^o LXXX° II^a.

1677. *Abreujat en d.*

1678. *Abreujat en P.*

1679. *Columna nova.*

Sig+num Petri Foget. Sig+num Argentum uxoris mee, qui firmamus, laudamus testesque firmare rogamus. Sig+num Raimundi Vitalis. Sig+num Petri Sicardis. Sig+num Poncii de Tarrega.

Sig- (*signe*) num Ramnulfi qui scripsi rogatus ut supra.

644

1182, abril, 30

Donació. *Guillem Corretger i la seva muller Maria donen a Pere de Talladell, precentor de la seu de Lleida, tres parts de la "plaça" i d'un casal que tenen a la ciutat de Lleida, a la Costa de la parròquia de Sant Andreu. Se n'esmenten les afrontacions. A canvi, reben el cens de dos sous que Esteve d'Orinac deu per gaudir del domini útil d'un hort, que ells havien comprat abans.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 228r (189r). Al marge superior: "Donatio cuiusdam plateæ ad favorem præcentoris Illerdensis." Al damunt: "De domibus seu casalli parrochie Sancti Andree."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 23, p. 324. Data: 1182, abril, 30.

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis quoniam ego Guillelmus Correger et uxor mea Maria, gratissima nostra voluntate, donamus vobis Petro de Tallatello, precentori sedis Ylerde et omnibus vestris quibus vos vendere vel inpignorare vel donare vel alienare volueritis tres partes de illa platea et de illo casallo quem habemus in villa Ylerde, in Costa, in parrochia Sancti Andree. Et ipsa platea affrontat ex una parte in domibus Galindo, filio Garcia Lidç,¹⁶⁸⁰ et de alia in domibus que fuerunt Guillelmi de Barbara et de alia in domibus vel in casallo de vobis Petro de Tallatello et de IIII^a in carrera. Et quantum continetur in omnibus istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt, sic donamus vobis et vestris tres partes de iam dicta platea et cum ingressibus et egressibus in vestro proprio alodio francho et libero de omnibus hominibus et mulieribus, de celo usque in abissum, per vendere, per donare et per inpignorare et per omnes vestras voluntates faciendas, per omnia tempora. Et sic de nostro iure et dominio in vestrum ius et in vestrum dominium mittimus et tradimus ipsas tres partes cum omnibus meliorat<i>onibus quas

1680. *Sic. a:* Garcialinç.

ibi feceritis sine omni vestro vestrorumque enganno. Et nos donatores accepimus a vobis per hanc donationem II solidos de censu quos Stephanus de Orinac debebat vobis facere per unum ortum quem nos de ipso Stephano de Orinac emimus et de ipsis tribus partibus iam dicte platee quas vobis de- // dimus erimus vobis guirentes sine omni enganno.

Facta carta II kalendas maii, anno Domini M^o C^o LXXX° II°.

Sig+num Guillelmi Correger, sig+num Marie, uxoris mee, qui firmamus, laudamus, testesque firmare rogamus. Sig+num Raimundi de Pelagals. Sig+num Poncii de Pelagals, qui sunt fratres uxoris mee Marie. Sig+num Guillelmi de Vaziia. Sig+num Petri de Leo. Sig+num Petri d'Alos.¹⁶⁸¹ Sig+num Guillelmi de Talladello. Sig+num Guillelmi de ç'Aguda.¹⁶⁸² Sig+num Ferrarie, uxoris Raimundi de Pelagals, qui firmavit et laudavit.

Sig- (*signe*) num Ramnulfi, qui scripsi rogatus, cum litteris rasis et emendatis in X^a et in XI^a linea.

645

1182, maig, 7

Establiment. *Pere de Cas dona a Bonet d'Astell, Martí d'Astell i Ramon d'Astell una almúnia situada al Segrià, prop de la torre Pallaresa (Torre-serona), que té pel bisbe de Lleida. La cedeix a canvi de rebre quatre cafissos i mig de cereals com a cens, cada any, per la festa de la Mare de Déu d'agost. Tres dels cafissos, que han d'ésser de "blat tercenc", compost de forment, d'ordi i de civada, pertanyen al bisbe. El cafís i mig restant, que ha d'ésser per a ell, ha d'ésser de "blat meitadenc", mig ordi i mig forment. S'esmenten les afrontacions de l'almúnia. Pere de Cas té dret de fadiga de trenta dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 122v (f. 81v). Al marge esquerre: "Alia concessio almuniaie sub censu."

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quod ego Petrus de Cass, per me et per meos dono vobis Bonet de Astel et Martino de Astel et Raimundo de Astel, fratribus vestris et omnibus vestris atque vestre posteritati unam almuniā quam habeo et teneo in Segriano, prope turrem Pallaresa, per episcopum Ylerde. Ipsam vero almuni-

1681. *Escrit dalos. a:* Dalos.

1682. *Escrit çaguda.*

am cum omnibus pertinentiis suis. Et sicut melius habeo et teneo vel sicut melius debeo¹⁶⁸³ habere dono et trado vobis et vestris atque vestre posteritati, per IIII kaficios et dimidium de blado de cenum faciatis mihi Petro de Cass et meis in unoquoque anno concurrentem ad festivitatem Sancte Marie mensis augusti, per omnia tempora. Et tres kaficii de illo censu sint de blado tercenc, de frumento et de ordeo et de avena. Quem censum ego Petrus¹⁶⁸⁴ de Cass debeo facere domino Ylerdensi episcopo. Et unum kaficium et dimidium de censu sit meitadenc inter ordeum et frumentum, sine omni enganno. Et illum censum sit de quali blado illa terra levaverit per bonam fidem et sine omni enganno. Et si illa terra bladum non levaverit paccetis iam dictum de alio blado bono et recipiente sine omni enganno, per omnia tempora. Ipsam vero almuniam affron- //¹⁶⁸⁵ tat ex una parte in honore Hospitalis Iherosolimitani et ex alia parte in honore Arnaldi Gras et de III^a parte in honore de Salvo et de IIII^a parte in honore pontis Ylerde. Et quantum continetur in omnibus istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt, sic dono vobis et vestris predictam almuniam cum omnibus terminis et affrontationibus suis sicut melius ego vel iam dictus episcopus melius debemus et habere aliquomodo, et cum ingressibus et egressibus ut habeatis et teneatis et expletetis ad iam dictum censum et faciatis exinde omnes vestras voluntates per omnia tempora, exceptis militibus et sanctis. Set si vendere vel inpignorare volueritis nobis vel nostris per XXX dies scire faciatis et habeamus nos per quantum alius homo donare vel prestare voluerit. Et si noluerimus retinere ut alii homines deinde facite omnes vestras voluntates cuicumque volueritis exceptis militibus et sanctis, salvo nostro iam dicto censu et de nostris. Et de hoc donativo non eligatis alium patronum vel dominum nisi nos et nostros et nos et nostri erimus vobis et vestris guirentes hominibus¹⁶⁸⁶ et mulieribus preter potestarem terre.

Facta carta nonas madii, anno Domini millesimo centesimo LXXX° II°.

Sig+num Petri de Cass, qui firmo et laudo et testes firmare rogo. Sig+num Petri de Monso. Sig+num Arnaldi¹⁶⁸⁷ de Solsona. Sig+num de Raimundi.

Sig- (*signe*) num Ramnulfí qui scripsi rogatus ut supra.

1683. *Abans, per error, de.*

1684. *Abreujat en p.*

1685. *Columna nova.*

1686. *Repetit una segona vegada.*

1687. *Abreujat en a.*

646

1182, maig, 10

Establiment i protecció. *Bernat de la Prenyanosa i la seva muller Ermessèn es posen ells i tot allò que tenen sota la protecció del bisbe de Lleida, Berenguer, i del capítol de l'església d'aquesta ciutat. En resta exclosa l'honor que tenen a Sant Ruf. A més, es comprometen a lliurar cada any, per Nadal, com a cens, una lliura de pebre. Així mateix, Bernat es compromet a treballar en l'obra del bisbe des del primer de juliol fins a Sant Miquel per sis diners [diaris] i el menjar, i de la festa de Sant Miquel fins al mes de juny, per quatre monedes i les vitualles.*

[A] Original perdut.

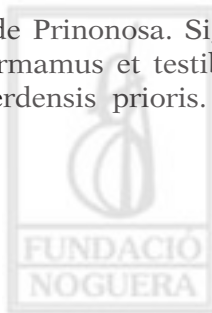
B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 106v-107r (f. 65v-66r). Al marge dret: "Exceptio honoris Sancti Rufi"; més avall: "I liura piperis"; al marge esquerre: "Bernardus de Preñonosa et eius uxor submittunt se protectioni ecclesie Illerdensis et census promittunt."

Cartografia: fig. 57.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominus quod ego Bernardus de Prinonosa et uxor mea Ermessen, libenti animo et spontanea voluntate, damus et mittimus personas nostras omnesque res nostras omnemque honorem nostrum quod habemus vel deinceps Deo adiuvante adquisituri sumus sub protectione atque iussione domini Berengarii Ylerdensis episcopi et eiusdem ecclesie capituli, excepto honore Sancti Ruphi. Tali videlicet conditione quod episcopus et clerici prefate Ylerdensis sedis defendat personas nostras et omnes res nostras omnemque honorem nostrum pro suo contra omnes homines et feminas excepto rege terrarum. Et est manifestum quod ego Bernardus de Prinonosa et uxor mea Ermessen damus Deo et beate Marie sedis Ylerde et domino episcopo et conventui eiusdem loci annuatim, in die Natalis unam libram piperis pro censu. Iterum ego Bernardus convenio me ipsum laborare operi domini episcopi et ecclesie Ylerdensis // a kalendas iulii usque ad festum Sancti Michaelis pro VI nummis et victu; a festo Sancti Michalis usque kalendas iulii pro IIII nummis et victu.

Actum est hoc VI idus madii, anno ab incarnatione Domini M° C° LXXX° II°.

Sig+num Bernardi de Prinonosa. Sig+num Ermessendis, uxor mea, qui laudamus et firmamus et testibus firmare rogamus. Sig+num (signe) Arnaldi Ylerdensis prioris. Sig+num Petri capellani.

Sig- (*signe*) num Olivarii. Sig++num Iohannis Sancte Marie Magdale-
ne. Sig+num Arnaldi de Miraval. Sig+num Petri de Cas.

Petrus diachonus scripsit et hoc signum (*signe*) fecit.

647

1182, maig. Osca

Donació reial. *Alfons [I de Catalunya i Aragó (II d'Aragó)] dona a Arnau de Benasc la quarta part de l'argent de les mines de la vall de Benasc. A més, concedeix a l'església de Roda d'Isàvena el delme del metall que s'obtingui en aquestes mines (tretes abans les despeses que hi hagi hagut).*

[A] Original perdut.

B AHN, Códices, 222 B, Donaciones y privilegios de Montearagón, f. 47.
Còpia del segle XVI.

a* HUESCA, 1807, vol. IX, doc. 23, p. 491-492.

b GONZÁLEZ MIRANDA, 1952, p. 437.

c* SÁNCHEZ, 1995, doc. 348, p. 470-471. Data: 1182, maig. Osca.

d GRAU, 2010, doc. 279, p. 486. Data: 1182, maig. Osca. Regest.

És un document molt interessant. S'hi especifica que els mestres encarregats de l'extracció de l'argent s'han de quedar la meitat d'allò que s'obté un cop s'han tret les despeses que hi ha hagut. Després, la resta es dividia en dues parts, una de les quals era per a aquest Arnau de Benasc i l'altra per al monarca.

Sciant omnes homines quod¹⁶⁸⁸ semper totas meneras¹⁶⁸⁹ argenti
tocius regni Aragonis fuerunt¹⁶⁹⁰ de regibus Aragonis. Ideoque ego
Ildefonsus rex Aragonie, comes Barchinonensis et marchio Provin-
cie, emparo ad merum¹⁶⁹¹ opus illam meneram¹⁶⁹² argenti que est in
valle de Benascho et, extractas omnes missiones que necesse fuerint
in expensis predicte menere, dono illis magistris qui extraxerint ip-
sam meneram medietatem argenti, quod inde exierit, quem accipiant
ad opus illorum. Alia vero medietas volo et mando quod dividatur
per medium inter me et Arnaldum de Benascho, similiter extracta¹⁶⁹³
missione menere.¹⁶⁹⁴ Et dono et concedo Arnaldo de Benascho quod

1688. c: que.

1689. a: menias. c: menera. *Una menera era un lloc on hi havia mines, on es podia extreure minerals.*

1690. c: fiunt.

1691. c: meum.

1692. a: meniam.

1693. c: et tercia.

1694. a: menie. c: menerius.

habeat suam partem, scilicet quartonem argenti quod exierit ipsius menere¹⁶⁹⁵ propter servicium quod michi fecit ad suam propriam hereditatem, ille et filii et posteritas sua in perpetuum. Eodem modo retineo ego rex ipsum quartonem in predicta menera¹⁶⁹⁶ ad meum opus, extracta missione. Preterea, ob remedium anime mee et parentum meorum, dono, laudo et concedo domino Deo et ecclesie Rotensi¹⁶⁹⁷ decimam¹⁶⁹⁸ argenti quod exierit predictae menere extracta missione.

Signum Ildefonsi regis Aragonensium, comitis Barchinonensis et marchionis Provincie. Signum Berengarii Ilerdensis episcopi.

Facta carta mense madii, apud Osca, era millesima CC^a vicesima.

Stephano episcopo in Osca. Episcopo Petro in Cesaraugusta. Berengario de Entenza in Calataiub. Ferrando Rodriz in Darocha. Blascho Romeo¹⁶⁹⁹ in Cesaraugusta, Petro de Arazor in Osca. Sancio de Orta maiordomo.

Ego Sancius de Petra Rubea, precepto domini mei regis, hanc cartam scripsi et hoc signum feci.

648

1182, juny, 8

Venda. *Pere Pentiner, Pereta, la seva filla, i Martí, el seu gendre, venen a Pere de Talladell, precentor de la seu de Lleida, una "plaça" que tenen a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Andreu, per trenta-tres sous jaquesos. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 228r-228v (f. 189r-189v). Al marge de la dreta: "Venditio cuiusdam placæ ad favorem præcentoris Illerdensis"; més avall, escrit en un moment precedent: "De quadam placia in parrochia Sancti Andree."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 24, p. 325. Data: 1182, juny, 8.

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis presentibus atque futuris quod ego Petrus Pentinarius et Pereta, filia mea, et Martinus, gener

1695. *Dubtós.* a: meniam.

1696. a: menie. c: no res.

1697. c: Roterim.

1698. a: decimem. c: dècima.

1699. c: Remon. *Vegeu doc. 508.*

meus, per nos et per nostros vendimus vobis, Petro de Talladello, precentor Ylerdensis sedis et vestris et omnibus illis cui vos dare vel vendere vel inpingorare volueritis unam nostram plaçam quam habemus in urbe Ylerde, in parrochia Sancti Andree. Que plaça affrontat ex una parte in domibus Galindi, filius Garcie Liiz,¹⁷⁰⁰ de alia in domibus Arnaldi de Tarrega, de alia in via publica, de alia in domibus que fuerunt Guillelmi de Berbera. // Quantum predictae affrontationes includunt et isti termini ambiunt, de terra usque in celum, cum ingressibus et egressibus et suis meliorationis, sic vendimus per nos et per nostros vobis et vestris vel omni homini cui vos volueritis, per XXX^a III¹⁷⁰¹ solidos Iachensium¹⁷⁰² quos nos a vobis habuimus et recepimus et fuimus vestri paccati ab omnibus et nil de ipso apud vos non remansit. Et de nostro in vestrum dominium tradimus predictam plaçam, cum omnibus suis pertinentiis, francham et liberam, per vendere et per dare et per inpingorare et per omnes voluntates vestras facere omni tempore cuicumque volueritis. Et si quis hoc ad dirumpendum venerit, non valeat, set in duplum componat cum omni melioramento quem in predictam plaçam factum fuerit aliquomodo et postea hec carta et hec venditio firma permaneat omni tempore. Et convenimus per nos et per nostros vobis et vestris esse garentes de predicta plaça de omnibus hominibus excepto potestate terre.

Facta ista carta VI idus iunii, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXXX° II°.

Sig+num Petri Pentiner. Sig+num Perete, filie mee. Sig+num Martini, gener meus, qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus. Sig+num Dominici de Saragoça. Sig+num Petri Calbo. Sig+num Guillelmi de Michinença.

Arnaldus subdiachonus scripsit et hoc + fecit.

649

1182, juny, 26

Establiment. *Pere de Talladell, precentor de la seu de Lleida, dona a Ramon d'Olzina i a la seva muller Maria una "plaça" situada a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Andreu. Se n'esmenten*

1700. a: Garcieliiz.

1701. a: XX.

1702. *Abreujat en iachm, amb una tiilla.*

les afrontacions. A canvi Ramon d'Olçina es compromet a donar cada Pasqua un cens de cinc sous. A més, si ho vol vendre o empenyorar ho ha de fer saber deu dies abans, atès que el precentor es reserva el dret de fadiga. S'han de respectar els drets que tenen els homes de Pelagalls en aquesta "plaça".

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 228v (189v). Al marge superior: "Concessio ad censum cuiusdam placæ facta per præcentorem Illerdensem."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 25, p. 325-326. Data: 1182, juny, 26.

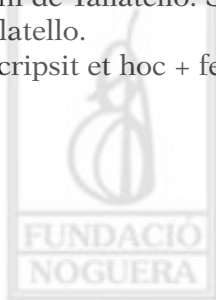
Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis presentibus atque futuris quod ego Petrus de Talladello, precentor Ylerdensis ecclesie, dono tibi Raimundo de Olçina et uxori tue Marie et vestris omnique posteritati vestre in perpetuum unam plaçam quam habeo in urbe Ylerde, in parrochia Sancti Andree. Et affrontat ex una parte in domos Galindo, filius Garcie Liiz, et de alia in domos Arnaldi de Tarrega, de alia in domos Rosselli de Basella et in via, et IIII^a vero parte in via publica. Quantum predictæ affrontationes includunt et isti termini ambiunt, de terra usque in celum, cum ingressibus et egressibus et suis meliorationibus, dono iam dictam plaçam vobis prescriptis et posteritati vestre. Sub tali conditione quod vos vel vestri vel cui illum locum pro vobis tenuerit nec habuerit, donetis mihi vel cui ego voluero nec dimisero annualiter per censum, semper, in die Pasche, V solidos denariorum de moneta que melius cucurrerit in Ylerda, per panem et vinum, et postea habeatis eam vos et vestri ad omnes voluntates vestras plenarie faciendas, per secula cuncta, nostro iam dicto censu salvo et integro. Et facite scire mihi vel cui ego dederò vel dimisero, si vendere vel inpignorare volueritis X dies antea. Et si infra X dies noluerimus retinere per compra aut per pignora sicut alius homo, facite inde voluntatem // vestram vestris consimilibus nostro iam dicto censu, salvo et integro. Et convenio vobis garentia contra cunctos homines vel feminas, excepto potestate terre et excepto iure hominibus de Pelagals, que est in illa plaça.

Facta carta ista VI kalendas iulii, anno Domini M^o C^o LXXX° II°.

Signum (*signe*) Petri de Talladello, precentor Ylerdensis ecclesie, qui hoc laudat et firmat firmarique rogat. Signum (*signe*) Petri de Cubels. Sig+num Guillelmi de Tallatello. Sig+num Petri de Martello. Sig+num Bernardi de Tallatello.

Raimundus, levita, scripsit et hoc + fecit.

650

1182, setembre, 29

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, confirma la venda d'un camp situat a Fontanet, que Arnau Rufaca va vendre als frares del Temple, pel qual donava a la seu cada any una lliura de cera. Per compensar-ho, Arnau Rufaca dona al bisbe una vinya que té Guillem de Cardona per ell, a mitges, de tal manera que la seu rebí cada any, a mitjan mes d'agost, una lliura de cera. El bisbe obté el dret de fadiga de deu dies per aquesta vinya. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 128v-129r (f. 86v-87r). Al marge inferior: "Confirmatio venditionis cuiusdam campi venditi fratribus militiae Templi in Fontanet."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 18, p. 106. Data: 1182, octubre, 29.

Cartografia: figs. 58 i 80.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus et totus conventus eiusdem ecclesie concedimus et confirmamus venditionem de campo qui est in Fontanet quem tu Arnaldus¹⁷⁰³ Ruffaca¹⁷⁰⁴ vendidisti fratribus Milicie Templi, de quo singulis annis faciebas nobis et ecclesie nostre unam libram cere. Et ego Arnaldus Ruffaca per concambium dono et concedo vobis domino Berengario Ylerdensi episcopo et ecclesie Ylerdensi vineam illas quam tenet Guillelmus de Cardona per me, ad medietatem, tali modo quod habeatis in tota illa vinea singulis annis mediante augusto unam libram cere. Et si ego Arnaldus¹⁷⁰⁵ Ruffaca vel ille qui tenet per me predictam vineam voluerimus vendere vel inpignorare vel aliquo modo alienare dicamus primum episcopo et canonicis X dies antea et si volueritis accipere per quantum alius homo habeamus. Sin autem sit licitum nobis vendere vel inpignorare consimilibus nostris, salvo censu vestro. Habet autem predicta vinea affrontationes de una parte in terra de Petro Pontio de Segura et de duabus partibus in duobus bra- // çals et de quarta parte in terra de quondam iudeo quam tenet Moferez moro.

Actum est hoc III kalendas octobris, anno incarnationis Domini M° C° LXXX° II°.

1703. *Abreujat en A.*

1704. *a: Ruffaçà.*

1705. *Abreujat en A.*

Sig+num Berengarii Ylerdensis episcopi (*signe*). Signum (*signe*) Gombaldi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Arnaldi prioris. Signum (*signe*) Boneti sacriste. Sig- (*signe*) num Bernardi de Calidis. Sig+num Arnaldi¹⁷⁰⁶ Ruffaca, qui hoc censum supradicto laudo et confirmo super predictam vineam et super omnes alias meas res. Sig+num Guillelmi¹⁷⁰⁷ Boteti. Sig+num Guillelmi Fredalam. Sig+num Poncii Murrud.

Petrus¹⁷⁰⁸ Ferrarius scripsit et hoc (*signe*) fecit.

651

1182, octubre, 2

Venda. *Pere de Puigfidel i la seva muller Aleids, juntament amb llurs fills Pere, Joan, Marieta i Pereta, venen a Pere de Cornudella una "plaça" que tenen a la Suda de la ciutat de Lleida, prop de les cases del sagristà i de Ramon de Cotarta, pel preu de dos sous de moneda jaquesa. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és la "plaça" del sagristà.*

A* ACL, LP_01161 (signatura antiga: calaix 150, carperta 2, pergami 12). Pergami en bon estat de conservació. Mides: 13 cm per 19,5 cm. Escripura carolina.

In Dei nomine. Notum sit cunctis presentibus et futuris quod ego Petrus de Podio Fideli et uxor mea dicta Aleidz et filii vel filie nostre, per nos et per omnes nostros vendimus tibi Petro de Curnutella et tuis unam plazam quam habemus in Zuta Ilerde, circa domos sacriste et Raimundi de Cotarta, per II solidos¹⁷⁰⁹ Iaccensis monete, quos omnes habuimus et recepimus de te. Predictaque plaza affrontatur et terminatur de tribus partibus in viis, de quarta in plaza sacriste. Quicquid his affrontationibus includitur ac continetur per nos suprascriptos et filios vel filias nostras, Petrum et Iohannem, Marietam et Peretam, vendimus tibi totum et tuis per iam precium prenotatum sine ullo retinimento quod non facimus ibi et sine aliquo malo ingenio, ad omnes voluntates tuas vel tuorum facere in perpetuum. Et convenimus inde tibi et tuis per nos et omnes successores nostros

1706. *Abreujat en A.*

1707. *Abreujat en G.*

1708. *Majúscules.*

1709. *Abreujat en sol.*

predictam plazam bonam et securam facere contra omnes homines et feminas in perpetuum, excepta potestate terre.

Facta ista carta venditionis VI° nonas octobris, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° II°.

Sig+num Petri de Podio Fideli. Sig+num predicte Aleidz uxoris eius. Sig+num Petri filii eorum. Sig+num Iohannis filii eorum. Sig+num Marie\te/ filie eorum. Sig+num Perete filie eorum. Nos omnes suprascripti qui hanc cartam venditionis laudamus semper et firmavimus et ad testes firmare rogavimus. Sig+num Petri de Capella. Sig+num Paschalis.¹⁷¹⁰ Sig+num Aldeberti.

Petrus scripsit rogatus et hoc signum (*signe*) fecit.

652

1182, octubre, 15

Venda de domini útil. *Guerau de Conillac ven a Arnau Girbert, sabater, i a la seva muller Ermengarda una peça de terra plantada de vinyes, amb una superfície de mitja fanecada, que té a Fontanet, pel preu de set sous de moneda jaquesa. Se n'esmenten les afrontacions. Per gaudir de l'usdefruit d'aquesta vinya han de pagar vint-i-un diners de cens a Pere de Segarra, clergue de Santa Maria [de la seu de Lleida], i a Joan, de Santa Maria Magdalena, cada any, en la festa de Pasqua. Si la volen vendre o empenyorar ho han de fer saber deu dies abans als esmentats Pere de Segarra i Joan, els quals tenen dret de fadiga.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 273r-273v (f. 235r-235v). Al marge dret: "Venditio cuiusdam petiæ terræ inter diversas personas."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 31, p. 147-148. Data: 1182, octubre, 15.

Cartografia: figs. 58 i 80.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Gueraldus de Conilac, per me et per omnes meos, vendo vobis Arnaldo Girbert, çabater, et Ermeniarde uxori vestre et vestris atque vestre posteritati unam meam peciam terre plantadam de vinea que est media fanequada, quam habeo in Fontaneto, per VII solidos Iaquensis monete, quos omnes iam de vobis habui et recepi, et de omni

1710. *Abreujat en Paschal, amb una titlla.*

precio vester paccatus fui. Et affrontat ex una parte in vinea Raimundi de Conilac fratris mei, et de alia in vinea Bernardi d'Ager,¹⁷¹¹ et de III in vinea Guillelmi Uc de Cerveira,¹⁷¹² et de quarta parte in vinea Petri de la Sala. Et quantum continetur in istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt sic vendo vobis et vestris atque vestre // posteritati predictam peciam terre per iam dictos VII solidos, cum ingressibus et egressibus vestre voluntati facere omni tempore. Set vos et vestri vel qui pro vobis habuerint quod donetis et faciatis inde XXI denarios de censu ad Petrum de Sagarra, clerico Sancte Marie, et Iohanni Sancte Marie Magdalene, omnibus annis, ad Pascha Domini, de meliori monete que in villa Ylerde erit curribilis pani et vino per secula cuncta. Et si vendere vel inpignorare volueritis predictis clericis vel successoribus illorum per X dies scire faciatis, et habeant ipsi per quantum alii homines donare vel pervenire¹⁷¹³ voluerint, et si ipsi noluerint retinere et aliis homines deinde facite omnes vestras voluntates cuicumque volueritis, exceptis militibus et sanctis, salvo tamen censu et directo illorum. Et non eligatis alium patronum vel dominum nisi eos et suos. Et ego et illi erimus vobis vel vestris gurentes omnibus hominibus et mulieribus preter potestatem terre, sine nostro enganno.

Facta carta idus octobris, anno Domini M° C° LXXX° II°.

Sig+num Gueraldi de Conilac, qui firmo et laudo et testes firmare rogo. Sig+num Iohannis de Morlas.¹⁷¹⁴ Sig+num Iohannis de Pogol. Sig+num Guillelmi de Foix.

Sig- (*signe*) num Gregorii, qui scripsi ut supra rogatus, cum literis suprapositis in II^a linea.

653

1182, octubre

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Roard, porter, i a la seva muller Ermessèn uns casals (uns terrenys) que té a la Suda, on s'han de construir cases. Se n'esmenten les afrontacions.*

1711. *Escrit daguer.*

1712. *És interessant aquest antropònim. Segurament aquest Guilhem Uc de Cerveira era occità, com molts altres dels pobladors que s'instal·laren a la ciutat de Lleida després d'ésser conquerida l'any 1149. No s'ha de relacionar pas, per tant, amb la família catalana dels Cervera.*

1713. *Dubtós. En altres documents es fa esment, per exemple, de donare et alienare.*

1714. *a: Morlans.*

A canvi, han de rebre cada any, per Nadal, dues gallines. El bisbe té el dret de fadiga de quinze dies.

[A] Original perduto.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 107r (f. 66r). Al marge dret: "Alia similis concessio quorundam casalium sub censu", "4 gallinas".

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus una cum consilio et voluntate fratrum nostrorum canonicorum ecclesie Ylerdensis damus et in perpetuum concedimus tibi Roardo portario nostro et uxori tue Ermesen unos nostros casals quos habemus in illa Azuda, qui affrontant ex parte orientis et meridie in via publica et ex parte occidentis et in casas de Pere Tessor et ex parte septentrionis in orto ecclesie nostre. Et sicut isti predicti casales a prenominationis affrontationibus per girum capiuntur et concluduntur sic damus tibi illos prefatu Roardo et uxori tue Ermessen ut faciatis ibi casas et vos et vestri //¹⁷¹⁵ successores habeatis illas in perpetuum. Tali scilicet conditione ut singulis annis vos et vestri successores qui illas casas habueritis censualiter persolvatis nobis et ecclesie nostre Ylerdensis duas bonas gallinas ad festum Natalis Domini et si vos aut aliquis de posteritate vestra qui illas casas habueritis vendere aut inpignorare eas volueritis facite nobis et ecclesie nostre Ylerdensis primum scire de XV diebus. Et si voluerimus eas emere habeamus illas II solidos minus quam alius homo. Sin autem sit vobis licitum et vestris successoribus vendere illas casas vestris consimilibus in quibus predictum nostrum tributum nobis et ecclesie Ylerdensis sit salvum. Removemus tamen ab hac conditione quod non possitis eis vendere militibus ac personis deditis religioni.

Actum est mense octubris, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° II.

Sig+num Berengarii Ylerdensis episcopi (*signe*). Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris. Signum <(*signe*)> Petri Sagarre. Sig+num Iohannis Sancte Marie Magdalene. Sig- (*signe*) num Guillelmi de Benavent. Signum magistri Renaldi (*signe*).

Iohannes Osce prescripti episcopi scriba hanc cartam scripsi et hoc signum <(*signe*)> feci.

1715. *Columna nova*.

654

1182, novembre, 11

Venda. *Bernat de Torrelles i la seva muller Alets venen a Bernat d'Ager una casa situada a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan, per seixanta-dos sous jaquesos. Se n'esmenten les afrontacions.*

A* ACL, LP_05406 (signatura antiga: calaix 037, paquet 1, pergamí 05). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 17,5 cm per 12 cm. Escriptura carolina. Al revers: "Carta de B. de Torrelas" i "Cartes de la Costa".

Cartografia: fig. 54.

In Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quoniam ego Bernardus¹⁷¹⁶ de Torreles et coniux mea Aledis, per nos et per omnes nostros vindimus vobis Bernardo¹⁷¹⁷ de Ager et vestris una casa per LXII solidos¹⁷¹⁸ Iaquenses. Que casa est in villa Ylerde, in parroquia Sancti Iohannis et affrontat ex una parte in casis de Fromico, de alia in casis ex me comparatore, de III^a in casis Petri de Offegato, de III^a in via publica. Quantum hee omnes affrontaciones includunt et isti termini ambiunt, sic vindimus vobis Bernardo¹⁷¹⁹ de Ager et vestris dicta casa per iam dictos LXII solidos, ita ut habeatis et teneatis et possideatis et expletetis, vos et posteritas vestra, francam, liberam et quietam, de terra usque in celum, cum exitibus et introitibus et melioramentis et cunctis suis pertinenciis, pro vendere, pro inpignorare, pro donare, pro alienare, ad omnes vestras voluntates facere omni tempore. Et sic de nostro dominio et iure in vestrum dominium et ius mitimus et tradimus dictas casas ad vestrum proprium alaudium francum, sine omni censu et retinimento quod ibi ullomodo ne facimus. Et nos et nostri erimus vobis et vestris guirentes de iam dicta casa omnibus hominibus et feminis, preter potestatem terre, sine omni enganno.

Facta carta III idus novembris, anno Domini M C LXXXII.

Sig+num¹⁷²⁰ Bernardi¹⁷²¹ de Torreles, sig+num Aledis, coniugis eius, qui firmamus et testibus firmari rogamus. Sig+num Bernardi¹⁷²² de Balager. Sig+num Poncii de Verned.¹⁷²³

Iohannes¹⁷²⁴ de Ager scripsit et hoc (*signe*) fecit.

1716. *Abreujat en B.*

1717. *Abreujat en B.*

1718. *Abreujat en sol.*

1719. *Abreujat en B.*

1720. *Al quarter de dalt a la dreta, hi ha una ratlleta feta en signar. També en els altres casos.*

1721. *Abreujat en B.*

1722. *Abreujat en B.*

1723. *Corregit amb puntets dessota. Deia Balaguer.*

1724. *Abreujat en iohs.*

655

1182, novembre, 13

Bescanvi i venda. *Arnau de Pallerol i la seva muller Anglesa venen i bescanvien amb Guillem Rossell el corral que tenen a Montserè, a canvi d'un altre corral situat al mateix lloc i de seixanta sous de moneda jaquesa. S'esmenten les afrontacions del corral d'Arnau de Pallerol i d'Anglesa i també les afrontacions del corral de Guillem Rossell.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 367r (f. 330r). Al marge inferior: "Venditio cuiusdam corrali."

Encara que el document no ho digui, cal suposar que aquest lloc de Montserè havia d'ésser situat a la ciutat de Cervera. Sigui com sigui, el fet que aquest document fos copiat al *Llibre Verd* fa pensar que hi hagué d'haver una relació entre aquest corral i la seu episcopal de Lleida. A més, trobem totes les persones mencionades en aquest bescanvi i venda en altres documents que cal relacionar amb la capital del Segrià (vegeu l'índex d'antropònims).

[H]ec est carta excambiationis et venditionis. In Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quod ego Arnaldus Palerol et n'Englesia¹⁷²⁵ uxor mea, per nos et per nostros vendimus et excambiamus vobis Guillelmo Rossel et vestris atque vestre posteritati ipsum nostrum corralum quem habemus ad Montem Sere per ipsum vestrum alodium corralum quem ibi iusta habetis et per LX^a solidos Iaquensium monete, de quibus omnibus vestri peccati fuimus et nil de precio apud vos remansit. Et est sciendum quod noster corralus affrontat ex tribus partibus in carrera et de quarta parte in corrallo Mir de Ramon Ramon. Et quatum continetur in istis iam dictis affrontationibus et isti termini ambiunt sic vendimus et excambiamus predictum vestrum corralum vobiscum Guillelmo Rossel pro vestro alodio, alio corrallo et pro iam dicto precio, cum ingressibus et egressibus¹⁷²⁶ in vestro proprio dominio franco et libero de omnibus hominibus et mulieribus, per vendere et per donare et per impignorare et per omnes vestras proprias voluntates faciendas de celo usque in abissum, per secula cuncta, in perpetuum et sine ulla retinentia quam ibi non facimus aliquo modo et erimus vobis et vestris guirentes omnibus hominibus et mulieribus preter potestatem terre sine enganno.

1725. *Escrit nenglessia.*

1726. *Columna nova.*

Hanc vero venditionem et excambiationem ego Guillelmus Ros-
sel per me et per omnes meos, laudo et concedo vobis Arnaldo¹⁷²⁷ Pa-
lerol et n'Englesie¹⁷²⁸ uxori vestre atque mee progeniei de predicto
meo corrallo per eisdem vocibus ut dictum est superius sicut affron-
tat ex una parte in corrallo Hospitalis et de alia in corrallo Bernardi
des Pi et de duabus partibus in carrera. Tali modo et convenientia
ut ab hac die in antea habeatis et teneatis et possideatis et expletetis
predictum corrallo de celo usque in abissum, omni vestre voluntati
facere omni tempore et sine ulla retinentia, quam ibi non facio aliquo
modo et convenio vobis et vestris esse guirens omnibus hominibus et
mulieribus, preter potestatem terre, sine enganno.

Facta carta idus novembris, anno Domini M^o C^o LXXX° II.

Sig+num Arnaldi Palerol, sig+num n'Englesie¹⁷²⁹ uxoris mee,
sig+num Guillelmi Rosselli, qui omnes firmamus et laudamus et tes-
tibus firmare rogamus. Sig+num Petri de la Sala. Sig+num Gualardi
Segui. Sig+num Arnaldi¹⁷³⁰ Castella.

Sig- (*signe*) num Raimu<n>di Iterii¹⁷³¹ qui scripsi rogatus ut
supra.

656

1182, novembre, 15

Esponsalici. *Arnau de Riubragós lliura com a dot i esponsalici a Ferrera, filla de Ferrer de Luga i Nina de Luga, una vinya que té al terme d'Albarés. S'esmenten les afrontacions, una de les quals és el camí que va a Albatàrrec i una altra una séquia vella. S'ha de respectar el dret que hi té la seu de Santa Maria de Lleida.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 262v (224v). Al marge esquerre: "Donatio propter nuptias cuiusdam vineæ in Albares."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 29, p. 147. Data: 1182, novembre, 15.

[D]um in mundi initio cuncta creasset Deus ex nichilo ex osse viri dormientis formam fecit mulieris et ex uno duo faciens duos unum esse monstravit. Quapropter relinquet homo patrem et matrem et aderebit uxori sue et erunt duo in carne una. Et apostolus qui

1727. *Abreujat en A.*

1728. *Escrit nenglesie.*

1729. *Escrit nenglesie.*

1730. *Abreujat en A.*

1731. *Abreujat en iteii, amb una titlla.*

dicit viri diligite uxores vestras sicut Christus dilexit ecclesiam. Et iterum crescite et multiplicamini et replete terram. Quapropter, ego Arnaldus¹⁷³² de Rivobragos¹⁷³³ in Dei nomine duco uxorem nomine Ferreiram,¹⁷³⁴ filiam Ferrarii de Luga et de Nina de Luga, et dono ad eam in dote et in sponsalio unam meam vineam quam habeo in termino d'Albares,¹⁷³⁵ sicut affrontat ex una parte in via que tendit ad Albatarre, et de alia in çequia vetera, et de tercia in vinea Ferrarii de Valentia, et de III^a parte in alodio Arnaldi¹⁷³⁶ de Barchinona, tali modo et convenientia ut habeatis et teneatis et possideatis et expleteis omni vestre voluntati facere omni tempore iure sponsalio, cum infante et sine infante, in vita et in morte, salvo tamen directo Sancte Marie sedis Ylerde.

Facta carta XVII kalendas decembris, anno Domini M^o C^o LXXX° II°.

Sig+num Arnaldi de Riubragos, qui firmo et testes firmare rogo. Sig+num Raimundi¹⁷³⁷ de Riubragos. Sig+num Raimundi¹⁷³⁸ d'Avinno.¹⁷³⁹ Sig+num Raimundi del Sas. //¹⁷⁴⁰

Sig+num Gregorii, qui scripsi rogatus ut supra.

657

1182, desembre, 15

Contracte emfitèutic. *Bernat Morrut cedeix en emfiteusi a Ramon de Ponts i la seva muller Estefania una peça de terra per a fer-hi un hort, situada al territori de Lleida, a Fontanet. Se n'esmenten les afrontacions. S'estableix que cal lliurar un cens de set sous per cada fanecada de terra, la meitat el dia de la Mare de Déu d'agost i l'altra meitat el dia de Nadal. Bernat Morrut es reserva el dret de fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

-
1732. *Abreujat en A.*
 1733. *a: Ruiobragos.*
 1734. *a: Ferrariam.*
 1735. *Escrit dalbares.*
 1736. *Abreujat en A.*
 1737. *Abreujat en R.*
 1738. *Abreujat en R.*
 1739. *Escrit davinno.*
 1740. *Columna nova.*

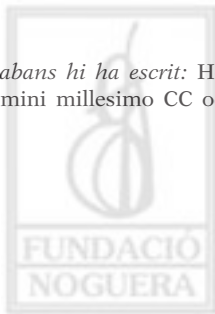
- B* ACL, Fons de Roda, carpeta 24, núm. 6. Còpia de l'octubre de 1218.
*a** GRAU, 2010, doc. 280, p. 486. Ex B.

És notable l'esment de l'emfiteusi ("emphiteosim"), d'un contracte emfiteutic aquest any 1182. És una menció primerenca. Vegeu: FREEDMAN, 1991, p. 147. En el mateix document també es fa esment del dret de fadiga (sense fer ús, però, d'aquest nom), tal com trobem en molts altres contractes fets a la segona meitat del segle XII. Cartografia: figs. 58 i 80.

In¹⁷⁴¹ Dei nomine. Ego Bernardus Murrut, per me et per omnes meos, dono tibi, Raimundo de Pontibus et uxori tue Stephanie et vestris omnique proieniei et posteritati vestre, in perpetuum, unam peciam terre ad faciendum ibi ortum. Que est in territorio Ylerde et in Fontaneto, sicut confrontatur ex duabus partibus in vinea Iohannis Ferrarii de Villanova, de tercia in vinea Bernardi de Sala, de quarta vero parte in carraria publica. Sicut ab his terminis et affrontacionibus tota ipsa terra concluditur et terminatur cum ingressibus et egressibus suis et omnibus sui pertinentibus et cum omnibus melioramentibus que ibi facere poteritis deinceps, vobis et vestris eam in perpetuum dono sub tali condicione quod faciatis ibi ortum, et bene teneatis populatam ipsam terram, et non relinquatis eam deteriolem facere, et vos et vestri donetis mihi et meis omnibus annis pro censu VII solidos denariorum illius melioris monete et curribilis Ylerde in pane et vino. De unaquaque fannechata terre que ibi sit et dabitur mihi semper et meis predictum censum, scilicet, VII solidos uniuscuiusque fannechate per duos terminos anni, medietatem in festo Sancte Marie augusti et aliam medietatem in Natali Domini. Et sic semper vos et vestri faciatis et non eligatis inde alium dominum vel patronum nisi me et meos. Et si aliquam iniuriam de iure nostro nobis feceritis in potestate nostra firmate inde directum et facite. Set si vendere vel inpignorarare volueritis illam terram vel emphiteosim vestram per X dies nobis scire faciatis et si retinere eam noluerimus pro ut alius homo faciatis inde postea vestram voluntatem cui volueritis plus oferenti exceptis militibus et religiosis locis tamen omni iure et censu nostro salvo. Et ego et mei erimus semper vobis et vestris auctores et guirentes de hac donacione contra omnes homines et feminas preter potestatem huius terre.

Quod est actum XVIII kalendas ianuarii, anno domini millesimo C LXXX II.

1741. En B, un trasllat, abans hi ha escrit: Hoc est translatum fideliter factum X kalendas novembris, anno Domini millesimo CC octavodecimo, carta vero autentica sic habetur.

Sig+num mei, Bernardi Murruti, qui hoc firmo et testes firmare rogo. Sig+num Guillelmi de Bar, nepotis eius. Sig+num Raimundi de Valads. Sig+num Guillelmi Godini, qui huius rei sunt testes.

[Gerald]di¹⁷⁴² signum + qui hoc scripsit mandato Bernardi Murruti.¹⁷⁴³

658

1182, desembre, 16

Venda. *Maria i el seu fill Ramon venen a Pere de Llançacoll i a la seva muller Nina l'honor que tenen al castell de Raimat, pel preu de deu sous de moneda jaquesa. Maria havia comprat d'Ademar aquesta honor, formada per un farraginal, una peça de terra i un casal. Se n'esmenten les afrontacions.*

A* ACL, LP_00274 (signatura antiga: calaix 125, carperta 1, pergamí 44, núm. 2596 [051] [4]). Pergamí amb algun plec original i algun petit forat. Mides: 18 cm per 13,5 cm. Escriptura carolina. Amb lletres partides a la part superior del pergamí. Al revers: "Maria, Ramon a Pere Lançancoll. 1182", "Arm. H, cal. O", "Carta de com Maria e son fill Ramon venen a en Pere de Lanzaqueol una vinya en lo terme de Raixmat, per preu de X s[ous], testificat per en Pere Capella, a XVII de les kal[ende]s de jener de l'any MCLXXXII".

Cartografia: fig. 23.

In nomine Domini. Ego Maria et filio meo Ramon et nostris venditores sumus de nostra honore que hodie nobis habemus in kastrum Ragmád¹⁷⁴⁴ tibi Petro Lanzaquol et coniux eius Ninna et vestris propter precium placibile X solidos¹⁷⁴⁵ de bona moneta Iaccesa et de ipso nil remansit, et de nostro poder tradimus et mitimus in vestro et ipsa honore que hodie nobis a vobis, advenit per comparacione a nobis de Ademar. Id sunt uno ferraginal quomodo uno et alius et habet affrontaciones de una parte Alegret, de II^{as} partes Fve/rrer de z'Aguilár, de III^a in via publica qui vadit a Ssúcs. Et una petia de terra in alio loco,¹⁷⁴⁶

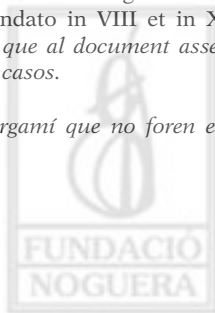
1742. *Lectura dubtosa.*

1743. *En B, hi ha escrit:* Sig+num Petri de Iumato. Sig+num Petri Virgili, scribe, qui huius translati sunt testes. Berengarius de Villanova hoc translatum scripsit et hoc + fecit cum raso et emendato in VIII et in XI linea.

1744. *Mantenim la titlla que al document assenyala quina era la vocal tònica. També ho fem així en els altres casos.*

1745. *Abreuja en sol.*

1746. *Hi ha plecs del pergamí que no foren escrits.*

et habet affrontaciones de II^{abus} partibus in dominico d'en¹⁷⁴⁷ Geral, de III^a Arnaldo¹⁷⁴⁸ de za Torre, de III^a in ipso tozal. Et est uno casal qui est in kastrum Ragmád et habet affrontaciones de II^a partes Pere de Uliola, de alia in via qui vadit a casa de Bernardo¹⁷⁴⁹ de Nóz, de alia in entrada de casa. Quam tu inter istas afrontaciones includunt et isti termini ambiunt de totum insimul quomodo superius scriptum est sic vindimus nobis et¹⁷⁵⁰ nostris a vobis et a vestris cum intradas et exidas et suis pertinentiis. Et ego Maria et Ramon filio meo convenimus esse legales guirentes contra cunctos homines et feminas siñ/ potestate terre et vestro enganno per vendre et per inpinnorare et per totas vestras voluntates facere per secula cuncta.

Actum est hoc X^o VII° kalendas ianuarii, anni Domini M^o C^o LXXX° II°.

Signum + Maria, signum + Ramon, filio meo, nos qui ista carta mandavimus scribere et testes firmare. Signum + Mir de Lunel. Signum + Ramon de Carreu. Signum + Pere de Ivarz. Istis testes visores et auditores alios multos.

Petrus presbiter capellanus scripsit et hoc (*signe*) fecit.

659

1182

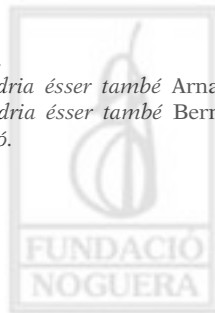
Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Miró Torbaví, Arnau Ferrer, Bernat Centovelles, Ramon Albaric, Berenguer d'Ardèvol, Joan de Fraga, Llorenç de Palau, Guerau de Comabella, Guillem Picó de Vilanova i Bernat, clergue de Gimennells, un camp situat al terme de Lleida, més enllà del riu Segre, a Vilanova i Palau (de l'Horta). Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és la séquia Vella (segurament de Fontanet). Han de treballar-lo i han de fer cases a la banda de secà. Com a cens, han de donar cada any, per Sant Miquel, cent sous i deu parells de gallines. Han de lliurar, a més, el delme i les primícies. El bisbe té dret de fadiga de quinze dies. També s'estableix que si hi ha algun d'ells (o dels seus successors) que no paga la seva part del cens perdrà la terra que té.*

1747. Al document: den.

1748. Abreujat en A. Podria ésser també Arnal.

1749. Abreujat en B. Podria ésser també Bernard.

1750. Amb una correcció.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 341v-342r (f. 304v-305r). Al marge esquerre: "Concessio terrarum ad censum in termino Illerdae facta diversis personis per episcopum et ecclesiam Illerdensem." Al costat: "Instrumentum conamine capellaniarum [...]tute inter Villam novam et Palatium." Més avall: "Instrumentum cuiusdam campi terre inter Villam novam et Palatium."

Cartografia: figs. 58, 61 i 80.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus, una cum consilio et voluntate fratrum nostrorum canonicorum ecclesie Ylerdensis, damus et in perpetuum concedimus vobis Mironi Torbavino et Arnaldo Ferrario et Bernardo Centumoves et Raimundo Albaricho et Berengario d'Ardeval¹⁷⁵¹ et Iohanni de Fraga et Laurentio de Palatio et Geraldo de Cumbabella et Guillelmo Picconi de Villanova et Bernardo clerico de Gemenels, unum nostrum campum quod habemus in territorio Ylerde, ultra flumen Siccoris, videlicet inter Villam Novam et Palatium, qui affrontat ex parte orientis in illa çequia veteri et ex parte occidentis in campo Arnaldi de Robion et in vinea Arnaldi de l'Aztor¹⁷⁵² et in campo de Iohan Pahanot et in vinea de Pere Mercer et in illo honore que fuit de Guillelmo de Anglerola et ex parte meridie in via publica et ex parte septentrionis in vinea de Laurentio. Et sicut iste campus a predictis terminis et affrontationibus per girum capitur //¹⁷⁵³ aut concluditur, cum exitibus et ingressibus suis et omnibus pertinentiis vobis et vestris, eum damus tali modo ut vos et vestri successores vel vestra posteritas habeatis illum perpetuo et quod bene laboretis et populetis eum et quod in illo secano unusquisque vestrum domos ad habitandum faciatis et vos et vestri aut quicumque de generatione seu posteritate vestra ipsum campum habuerit et tenuerit donetis nobis et persolvatis singulis annis ad festum Sancti Michaelis etiam et successoribus nostris et ecclesie Ylerdensi in perpetuum et in bona pace centum solidos censualiter illius melioris monete que in civitate Ylerde sit curribilis in pane et vino, et decem paria bonarum gallinarum. Et si quis vestrum aut de generatione et posteritate vestra qui sortem suam tenuerit et partem tributi que illi persolvere contigerit dare noluerit sit nobis licitum et nostris successoribus partem illius emparare. Tamen si ullus vestrum voluerit partem suam inpignorare aut vendere faciat illud nobis et successoribus nostris et ecclesie

1751. *Escrit dardeval.*

1752. *Escrit laztor. La z és gairebé esvanida.*

1753. *Columna nova.*

Ylerdensi primum scire per spatium XV dierum et si vulerimus eam emere habeamus illam minus V solidos quam alius homo. Sin autem sit vobis licitum vendere aut inpignorare partem vestram cuicumque vuleritis ubi tributum nostrum sit salvum. Removemus tamen ab hac conditione quod non possitis partes vestras vendere seu inpignorare militibus seu personis deditis religioni. Similiter etiam decimas et primitias integer et fideliter nobis et successoribus nostris de omnibus frugibus et aliis rebus semper persolvatis de predicto campo et ecclesie Ylerdensi.

Actum est hoc anno incarnationis Domini millesimo centesimo LXXX° II°. Era millesima CC^a XX^a.

Sig+num Berengarii Ylerdensis episcopi (*signe*). Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris. Sig- (*signe*) Gomballi Ylerdensis archidiaconi. Signum magistri Renaldi (*signe*). Sig- (*signe*) num Boneti sacriste. Signum Guidonis (*signe*) confirmat ius rationis. Signum (*signe*) Olivarii. Signum (*signe*) Petri d'Aura¹⁷⁵⁴ helemosinarii. Signum (*signe*) Petri de Cubellis. Syg+num Petri capellani. Signum (*signe*) Petri Sagarre. Signum (*signe*) Bernardi de Calidis.

Iohannes Osce prescripti episcopi scriba hanc cartam scripsi et hoc sig- (*signe*) num feci, cum litteris in X^a et in XIII^a linea suprascriptis.

660

[c. 1182]

Inventari o memòria. *Inventari dels béns que té Pere de Talladell [precentor de la seu de Lleida]. S'hi esmenten diverses vinyes que eren al "Segrià" i en altres llocs, una sort de terra, una honor, una peça de terra i algunes cases, diverses de les quals situades a la Suda de Lleida.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 231v (192v). Al marge esquerre: "Memoria diversorum bonorum præcentoriæ Illerdensis."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 32, p. 331. Data: sense data.

Quan es feu aquest document encara actuava com a precentor de la seu de Lleida Pere de Talladell. Per aquest motiu el datem vers l'any 1182. D'altra banda, cal tenir present que quan, al segle XII, es fa esment del Segrià hom fa referència a un territori que s'estenia al nord de Lleida, al llarg de les terres regades per l'anomenada séquia de Segrià, actualment el canal de Pinyana.

1754. *Escrit daura.*

[H]ec est memoria de illo honore quam Petrus de Tallatello tenet et habet unde potest facere suam voluntatem. In primis unam vineam in Segriano, super vineam Raimundi de Coscoll, quam vineam emit a Guillelmo de Tallatello medietatem videlicet; alia vero medietas emit a filiis Iohannis de Castro de Sancta Maria. Et tenet et habet aliam vineam in eodem loco quam tenet per eum Açach, censat¹⁷⁵⁵ de Barbastro, et dat sibi quartum annualiter sine ulla missione. Aliam vineam tenet per eum Petrus de Belvis in valle ultra Roialis, de qua vinea dat sibi quartum annualiter et debet eum quartum ferre in cellario predicti Petri, in villa Ylerde, sine ulla missione et decimam et primitiam de hac vinea et de predictis vineis similiter tenet et habet. Et de una sorte quam tenet uxor Raimundi de ç'Aguilar¹⁷⁵⁶ per eum, debet IIII solidos annualiter in die Pasche et de alia sorte in eodem loco dat sibi Raimundus des Torm¹⁷⁵⁷ IIII solidos annualiter in die Pasche. Et sub Podio Suspensorum tenet per eum Guillelmus Borrel honorem unde dat sibi II solidos et VIII denarios annualiter in die Pasche. Et in eodem loco tenet per eum filiam Petri Galin¹⁷⁵⁸ unam¹⁷⁵⁹ petiam terre unde dat sibi XV denarios annualiter in die Pasche. Et emit a Geraldo de Camporrellis XII solidos denariorum censuales de quibus dat Vitalis tender¹⁷⁶⁰ V solidos annualiter in die Pasche et alios V solidos dat simi- //¹⁷⁶¹ liter Guillelmus de Luça annualiter in die Pasche et II solidos dat uxori Petri Iohannis de Termes in die Pasche. Et tenet per eum magister Radulfus unas domos in Çuta Ylerde, unde dat sibi II solidos censuales in die Pasche. Et Petrus de Martel tenet unas domos in Çuta Ylerde, unde dat unam libram cere semper in die Pasche. Et Robertus, textor, tenet unas domos iuxta Pere¹⁷⁶² Martel, unde dat mediam libram cere annualiter in die Pasche. Et Martha,¹⁷⁶³ filia Petri de Vertful,¹⁷⁶⁴ debet dare annualiter XVIII denarios in die Pasche. Et tenet per eum Martinus corredor unas domos, unde dat sibi X denarios in die Pasche, annualiter.¹⁷⁶⁵ Et Vitalis, textor, tenet

1755. a: Censat.

1756. *Escrit çaguilar*. a: Ça Guilar.

1757. a: Destore.

1758. a: Galvi.

1759. Et in eodem loco tenet per eum filiam Petri Galin unam *sembla que fou raspat*. *De mal llegir*.

1760. a: Render. *Podria ésser també Tender*.

1761. *Columna nova*.

1762. *Abreuñat en P. També pot ésser Petrum*.

1763. a: Marcha.

1764. a: Verdu. *Pel que fa al topònim Verfull, vegeu OC5 198*.

1765. *Manca en a*.

per eum unas domos quas Bertrandus d'Estaras¹⁷⁶⁶ dedit Petro de Tallatello, unde dat sibi VI denarios semper in die Pasche.

661

1183 (1184), gener, 3

Venda. *Ponça de Portell i els seus fills i filles, Pere, Arnau i Domènega, venen al mestre Rainald, canonge de Lleida, els divuit diners que reben com a cens de Guillem de Vilamur, cada any, el dia de la festa de Sant Miquel, amb relació a unes cases situades al costat de les seves. Venen aquest cens per disset sous jaquesos.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 369v-370r (f. 332v-333r). Al marge inferior: "+Emptio cuiusdam census."

[N]otificetur cunctis hominibus hec audientibus quod ego Poncia de Portel et filii mei, Petrus atque Arnaldus, et filia mea, Dominica, nos omnes in simul, per nos et per omnes nostros, vendimus vobis magistro Rainaldo canonico sedis Ylerde ipsos XVIII denarios quos Guillelmus¹⁷⁶⁷ de Vilamur nobis facit ad festum Sancti Michaelis omnibus annis de censu de ipsis domibus que iuxta nostras domos sunt. Et vendimus vobis predictum censum per XVII solidos Iaquensium monete quos omnes de vobis habuimus et accepimus et de omnibus ad nostram voluntatem vestri paccati fuimus. Et vos magistre Rainalde quod faciatis omnem vestram voluntatem de predictis XVIII denariis de censu per omne tempore. Et convenimus vobis esse guirentes versus cunctos homines et feminas, preter potestatem terre.

Facta carta III° nonas ianuarii, anno Domini M^o C^o LXXX° III°.

Sig+num Poncie de Portel. Sig+num Petri. Sig+num Arnaldi filii mei. Sig+num filie mee Dominice, omnes qui firmamus et laudamus et testibus firmare rogamus. Sig+num Raimundi¹⁷⁶⁸ Vitalis çabater. Sig+num Bernardi¹⁷⁶⁹ Gaçeti. Sig+num Arnaldi¹⁷⁷⁰ Garnerii.

Sig- (*signe*) num Raimundi Iterii, qui scripsi rogatus ut supra, cum litteris suprapositis in III^a linea.

1766. *Escrit destaras.*

1767. *Abreuçat en G.*

1768. *Abreuçat en R.*

1769. *Abreuçat en B.*

1770. *Abreuçat en A.*

662

1183 (1182), febrer, 3

Establiment. *Bernat de Caldes, prebost de Sant Joan de la Plaça, d'acord amb el bisbe Berenguer i el capítol de la seu de Lleida, dona a Ramon Lauraguel i a Ramon Anglès, el seu cunyat, una "plaça" situada a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan de la Plaça. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és una altra "plaça" (o terreny) que l'esmentat Ramon Lauraguel té pel bisbe i pels clergues de Lleida. A canvi d'aquesta donació, Ramon Lauraguel ha de donar cada any dos morabatins grossos, el dia de la festa de Sant Joan Baptista. S'estableix que abans de vendre-la o d'empenyorar-la s'ha de fer saber al prebost, al bisbe o als clergues, els quals tenen dret de quedar-se-la per dos morabatins menys que la quantitat que ofereixi el comprador.*

A* ACL, LP_04197 (signatura antiga: calaix 141, pergami 01). Pergami en bon estat de conservació, tot i tenir una taca poc important a la banda inferior. Mides: 17 cm per 22 cm. Lletres partides a l'extrem superior del pergami, tallat seguint una línia ondulada. Escripura carolina.

B ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 302r-302v (264r-264v). Al marge dret: "Concessio areæ seu patii ad census facta per præpositum Sancti Ioannis."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 32, p. 148. Data: 1182, febrer, 3.

Datem aquest document d'acord amb el còmput florentí. Si no fos així, cosa no gaire probable, hauria estat escrit l'any 1182. Cartografia: fig. 54.

In nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus qui hoc audierint quod ego Bernardus de Calidis, prepositus Sancti Iohannis de Platea, cum consilio et voluntate domini mei Berengarii Hylerdensis¹⁷⁷¹ episcopi et tocius Hylerdensis capituli dono tibi Ramon Lauragel et Ramon Angles, cognato tuo, unam plazam¹⁷⁷² in civitate Hylerda,¹⁷⁷³ que est in parrochia predicti Sancti Iohannis de Platea. Et affrontat de una parte in aliam plazam quam tu, Ramon¹⁷⁷⁴ Lauragel, tenes per episcopum et per clericos Hylerdensis ecclesie, et de alia in casas de predicto Ramon¹⁷⁷⁵ Angles, et de alia in casas de Pere¹⁷⁷⁶ Strader et de alia in via publica. Tali sub conditione dono vobis ipsam plazam ut habeatis eam vos et vestri quibus vos volueritis, cum

1771. B: Ylerdensis.

1772. B: plaçam.

1773. B: Hylerda.

1774. Abreujat en R.

1775. Abreujat en R.

1776. a: Petro. En aquest cas, aquest nom és escrit en català.

introitu et exitu suo, ad faciendum in ea quicquid volueritis, de terra usque ad¹⁷⁷⁷ celum, ita tamen quod vos vel quicumque locum illum tenerit, detis per censum preposito Sancti Iohannis de Platea annuatim II morabetinos grossos, bonos et de directo penso, in festivitate Sancti Iohannis Babtiste.¹⁷⁷⁸ Et si volueritis vendere vel inpignorare predictam plazam cum hedificium quod ibi feceritis, dicatis primum preposito Sancti Iohannis de Platea vel episcopo et clericis sedis Ylerde, et si ipsi voluerint retinere habeant minus II morabetinos quam alius homo, sin autem faciatis inde omnes voluntates vestras cuicumque volueritis exceptis militibus et sanctis, salvo tamen supradicto censu et dominio nobis et successoribus nostris, et faciat similiter quisquis eam unquam habuerit.

Actum est hoc III nonas februarii, anno dominice incarnationis M° C° LXXX° II°.

Signum Berengarii Ylerdensis episcopi. Signum Gomballi, Ylerdensis archidiaconi. Signum Bernardi de Calidis. Signum Boneti, sacriste. Signum Petri precentoris Ylerdensis ecclesie. Signum Petri de Cubellis. Signum Petri capellani. Signum Petri de Aura. Signum Petri Ferrarii. Signum Petri de Albares. Signum Guillelmi de Benaventi, prepositi Sancti Andree. Signum Iohannis presbiteri. Signum magistri Renaldi.¹⁷⁷⁹ Signum Olivarii. Signum Petri de Sagarre.¹⁷⁸⁰

Signum <(signe)> Arnaldi Hylerdensis prioris, qui hanc cartam scripsit.

663

1183 (1182), març, 18

Establiment. *Joan, prevere, i Pere de Segarra, prebost de Lleida, d'acord amb el bisbe Berenguer i el capítol de canonges, donen a Guerau de Conillac i al seu germà Ramon una peça de terra al terme de Lleida, a Fontanet, amb la condició que lliurin com a cens, cada any, per Pasqua, tres sous i mig. Se n'esmenten les afrontacions. Si la volen vendre o empenyorar ho han de fer saber deu dies abans a Joan i Pere de Segarra, que tenen dret de fadiga.*

1777. B: in.

1778. Abreujat en bbe, amb una tilla.

1779. Amb alguns errors en a.

1780. a: Segarra.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 273r (f. 235r). Al marge inferior: "Concessio ad censum cuiusdam petiæ terræ facta per præpositos Illerdenses."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 30, p. 147. Data: 1182, abril, 18.

Cartografia: figs. 58 i 80.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis quod ego Iohannes, presbiter, et Petrus de Sagarra,¹⁷⁸¹ Ylerdensis prepositi, una cum consensu et voluntate domini Berengarii¹⁷⁸² Ylerdensis episcopi et eiusdem ecclesie capituli damus tibi Guiraldo de Conilaco¹⁷⁸³ et fratri tuo Raimundo¹⁷⁸⁴ unam peciam terre in termino Ylerde, scilicet in Fontaneto. Tali videlicet conditione quod vos detis nobis vel conventui Ylerdensi in die festum Pasche annuatim III solidos et medium, pro censu. Habet autem predicta terra affrontationes de duabus partibus in vineam Bernardi¹⁷⁸⁵ de Ager, de tercia in vineam Guillelmi Ugonis, de quarta in vineam Guillelmi Bastard. Quantum in istis affrontationibus continetur sic damus vobis iam dictis predictam terram ad omnes vestras //¹⁷⁸⁶ voluntates faciendas, salvo censu et dominio nostro, in perpetuum. Et si volueritis eas vendere vel inpignorare dicatis primum nobis et conventui Ylerdensi X dies antea. Et si voluerimus eam retinere pro tanto quanto alius homo dare voluerit habeamus, sin autem facite voluntates vestras, salvo tamen censu et sic faciat quisquis eam habuerit, proibimus etiam ut non eligatis inde alium dominum neque alium defensorem nisi nos vel episcopum et canonicos.

Facta carta XV kalendas aprilis, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° II°.

Sig- (*signe*) num Arnaldi Ylerdensis prioris. Signum + Iohannes presbiter. Signum (*signe*) Petri Sagarre. Signum + Arnaldi de Lileto.

Petrus, diaconus, scripsit et hoc (*signe*) signum facit et in VI^a linea emendavit.

664

1183, març

Renúncia. *Arnau Sabater i els seus fills, Pere i Arnau, renunciien als drets que tenen sobre unes cases que eren al castell de Montsó,*

1781. a: Segarra.

1782. *Abreujat en B.*

1783. a: Cotaluço.

1784. *Abreujat en R.*

1785. *Abreujat en B.*

1786. *Columna nova.*

que els provenien per dret de compra de Benet i de na Sança. Les deixen a Bernat de Montanyana i a la seva muller Florença. Se n'esmenten les afrontacions, dues de les quals eren el carrer Major i el mur de la ciutat. A canvi, Bernat de Montanyana i Florença renuncien a tot allò que tenien a la vila de Roda d'Isàvena i al seu terme, en benefici d'Arnau Sabater i dels seus fills.

A* ACL, Fons de Roda, RP_0459 (carpeta 10, núm. 619). Pergamí en força bon estat de conservació, tot i haver-hi alguna taca poc important. Mides: 43 cm per 15 cm. Escripura carolina. Amb lletres partides a la part superior del pergamí. Al revers: "Difinició."

a CASTILLÓN, 1991a, doc. 15, p. 67. Data: març, era 1221 (any 1183).

b GRAU, 2010, doc. 281, p. 486-487. Data: 1183, març.

In Christi nomine. Sit notum cunctis hominibus presentibus et futuris quoniam ego Arnald Zabater et Pere, meum filio, et Arnald similiter, propter boni animis et bono entennemento, laxavimus et difinivimus quales directos nos habebimus vel habere debemus in illas casas quas nos habebimus in castro Montsson in rurra¹⁷⁸⁷ Franchorum¹⁷⁸⁸ et advenerit nobis de comparazione de Benedet et de na Sanza. Et hab<e>nt eius afrontaciones part oriente¹⁷⁸⁹ casa de Guillem de Iobset,¹⁷⁹⁰ occidente¹⁷⁹¹ \casas/ de Ponz de Calasanz quas fuerunt de Guillem Pelizer, ab meridie casas de Domingo filii de Ramon de Gras et carrera maior, ab aquilon muro. Quam iste afrontaciones includunt et circumdant sic laxavimus et difinivimus, sicut superius scriptum est a Bernard de Montanna<na> et sua muliere¹⁷⁹² Florenza. Et [iterum] hoc ego, Bernardus de Montannana, et mea mulier, Florenza, difinivimus et laxavimus quales directos nos hodie habebimus vel habere debemus in villa de Rota et in suis terminis, illo sedente, totum ab integrum sine enganno et illos pingnales vobis, Arnald Zabater, et vestros filios prenominatos, ut amplius non demandemus ibi partem neque filii nostri vel posterita nostra per secula cuncta.

Sig+num Arnald Zabater, sig+num Pere, sig+num Arnald, qui hanc cartam iussimus scribere et testes firmare rogavimus et misimus fidanzas ut stemus in hoc sicut scriptum est. Iohan de Rota et

1787. *Sembla que diu això. Fa de mal saber-ne el significat; potser es pot relacionar amb rutta i, per tant, amb rupta. Podria ésser un burg, un veïnat de cases tingudes per francs o bé un lloc on uns francs haguessin fet una actuació que era recordada.*

1788. *Deia frangchorum; la g fou ratllada. Certament amb relació als francs.*

1789. *Abreujat en or.*

1790. *Abreujat en iobs, i una tiilla. Més avall, trobem escrit sencer Iobset. Potser amb relació a Jusseu.*

1791. *Abreujat en occ.*

1792. *Abreujat en mul.*

Ramon Iobset, sig+num Bernard de Montanna<na>, sig+num Florenza, qui hanc carta<m> iussimus scribere et testes firmare rogavimus et misimus fidanzas ut stemus in hoc sicut scriptum est. Galdin et Iohan de Puialt. Sig+num Guillelmi de Iobset. Sig+num Per Ramon hii sunt testes.

Facta carta in mense marzii, era M^a CC^a XX^a I^a.

Domingo de Castellon scripsi et hoc signum (*signe*) feci, cum literas superscriptas in quarta linea.¹⁷⁹³

665

1183, abril, darrer dissabte del mes

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Bernacles i a la seva muller Tecelina les cases que té a la parròquia de Sant Joan de la Plaça. Se n'esmenten les afrontacions. Com a cens han de lliurar setze sous el dia de la festa de Pentecosta. S'estableix un dret de fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 342r-342v (f. 305r-305v). Al marge inferior: "Concessio domorum in parochia Sancti Ioannis ad censum, facta per episcopum et ecclesiam Illerdensem." Al marge esquerre: "Instrumentum cuiusdam hospicii in parrochia Sancti Iohannis."

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 107r-107v (f. 66r-66v). Al marge dret: "Alia concessio domorum similiter facta."

En C només canvia la data. En lloc de "M^o C^o LXXX° III°" sembla que hi diu "M^o C^o LXXX° VI°". Inicialment havíem diferenciat B i C; creiem, però, que corresponen a un document únic, que cal datar l'any 1183. Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Sit cunctis hominibus manifestum quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus una cum consilio et voluntate fratrum nostrorum canonicorum Ylerdensis ecclesie, damus et in perpetuum concedimus vobis Bernachles et uxori vestre Teçelina et vestris illas nostras casas quas habemus in parrochia Sancti Iohannis de la Plaça, ut vos et filii vestri et generatio seu posteritas vestra habeatis illas salvas ad propriam hereditatem in perpetuum. Iste autem domus affrontant ex parte orientis in domibus //¹⁷⁹⁴ vestris quas habet per nos Ramon de Liminana et ex parte occidentis et meridie ac septentrionis in vias publicas. Sub isto tamen pacto damus

1793. *Les darreres sis paraules, escrites amb unes lletres més menudes.*

1794. *Columna nova.*

vobis predictas casas ut vos autem quicumque per vos aut per vestros illas habuerit unoquoque anno persolvatis nobis et successoribus nostris et ecclesie Ylerdensi pro tributo ad festum Pentecostes XVI solidos denariorum illius melioris monete que currerit in civitate Ylerdensi ad panem et vinum. Et si forte vos aut vestri volueritis vendere aut inpingnorare iam dictas casas primum facite nobis scire et ecclesie nostre Ylerdensi de X diebus. Et si voluerimus eas retinere habeamus illas X solidos minus quam alius homo. Sin autem sit vobis licitum et vestris vendere eas aut inpingnorare cuicumque volueritis, exceptis tamen ex hoc pacto quod non possitis eas vendere seu inpingnorare militibus aut personis deditis religioni. Similiter ego Bernachles et uxor mea Teçelina, per nos et nostros convenimus vobis Berengario predicto episcopo et canonicis vestris et successoribus etiam vestris ut nos et nostri nunquam habeamus aut eligamus alium dominum de predictis domibus nisi vos et successores vestros.

Facta carta die sabbati ultima aprilis. Era M^a CC^a XXI^a. Anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXXX° III°.

Sig+num Berengarii Ylerdensis episcopi (*signe*). Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris. Sig- (*signe*) num Gomballi Ylerdenasis archidiaconi. // Sig- (*signe*) num Petri de Cubels camerarii. Sig- (*signe*) num Boneti sacriste. Signum (*signe*) Petri de Aura. Signum (*signe*) Olivarii. Signum (*signe*) Petri Sagarre. Signum (*signe*) Petri Ferrarii. Signum + Iohannis Sancte Marie Magdalene.

Iohannes Osce prescripti episcopi scriba hanc cartam scripsi et hoc sig- (*signe*) num feci.

666

1183, maig, 28

Donació. *Pere Galí, la seva muller Domènega i llur fill Pasqual donen a Sant Vicenç de Roda una terra que era situada a la "Coma de Tosca". Se n'esmenten les afrontacions. A canvi, els canonges l'admeten en la fraternitat o societat de Roda i es comprometen a alimentar-lo al llarg de la seva vida.*

A* ACL, Fons de Roda, RP_0032 (carpeta 1, núm. 11). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca poc important. Mides: 24 cm per 21,5 cm. Escriptura carolina, feta amb cura seguint unes línies que hom havia fet prèviament. Al revers: "D, n. 27, 1183", "Carta de vinea [...] de Pere Galin".

a CASTILLÓN, 1991a, doc. 14, p. 66-67. Data: 1181, abril, 27.

b GRAU, 2010, doc. 282, p. 487-488. Data: 1183, maig, 28.

In Dei nomine. Hec est carta donacionis quam facio ego, Pere Galin, cum uxore mea, Dominica, et cum filio meo, Paschual. Dono Deo et Sancto Vincentio et canonicis ibi Deo servientibus illam terram quam habeo in loco ubi dicitur ad Comam de Toscha. De oriente torrent, de occidente stirpe, per caput Maria, mulier de Pere Lorenz cum filiis suis, per fundus Pere Gualobia, gener de Girberga Arlovada. Quantum iste affrontaciones includunt dono Deo et Sancto Vincentio et canonicis ibi Deo servientibus ut habeant et possideant liberam, francham et ingenuam, sicut ego habebam et tenebam liberam, francham, et ingenuam. Et ipsi canonici et domini mei pro amore Dei et Sancti Vincentii et quia grande opus erat mihi donant mihi victum omnibus diebus vite mee¹⁷⁹⁵ et colligunt me in sua societate in vita et in morte.

Sig+num ego Pere Galin, sig+num ego Dominica, uxor eius, sig+num ego Paschual, filius eorum, qui hanc cartam omnes rogavimus scribere et testibus firmare rogavimus. Sig+num ego Pere Seronia. Sig+num ego Paschual. Sig+num Guillem Pellicer. Visores et auditores istius donacionis Iohan Zabater et Guillem de na Marzola et Pere Bella. Ego Guillem Saxon, hanc cartam laudo et proprio sig+no confimo. Ego Ramon de Esdolomada et uxor mea Maria, hanc cartam laudamus et proprio sig+no firmamus. Ego Egidius, cum sororibus meis Florenza et Bella, hanc cartam laudamus et proprio signo corroboramus. +

Facta carta huius donacionis anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX° III°, V^o kalendas iunii, regnante Yldefonso rege in Aragon, in Superarb, in Rippacorza, marchio Derthose et Ylerde. Dompnus Berengarius episcopus in Ylerda et in Rota.

Arnaldus canonicus rogatus scripsit et hoc sig- (*signe*) num fecit.

667

1183, maig

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Galí Feldrer i a la seva muller Domènega unes cases situades a la parròquia de Sant Llorenç. Se n'esmenten les afrontacions. Han de lliurar cada any al bisbe i a l'església de Lleida, per Pentecosta, un morabatí. El bisbe té el dret de fadiga de deu dies.*

1795. *Amb una taca.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 107v-108r (f. 66v-67r). Al marge esquerre: "Concessio domum."

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Sit notum omnibus hominibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus cum consilio et voluntate fratrum nostrorum canonicorum ecclesie Ylerde damus et in perpetuum concedimus vobis Galin Feldrero et uxori vestre Domenga et vestris unas nostras casas in parrochia Sancti Laurentii, que affrontant ex parte orientis et meridie in vias publicas et ex parte occidentis in casas de Ramon de Castello Asinorum et ex parte septentrionis in casas de Pere Restel. Et sicut iste affrontationes predictas casas undique circundant sic damus eas vobis prenominate et vestris ut salvas et securas semper eas habeatis. Sub isto tamen pacto damus et concedimus iam dictas casas vobis¹⁷⁹⁶ et vestris quatinus vobis et vestris singulis annis persolva- // tis nobis et ecclesie Ylerdensis ad Sanctum Pentecosten I morabetin aiar et lobin bonum et recti ponderis. Et si forte vos aut vestri volueritis prescriptas casas vendere aut inpignorare, primum facite nobis scire seu successoribus nostris et ecclesie Ylerdensis de X dies; et si voluimus eas retinere habeamus illas X solidos minus quam alius homo. Sin autem sit vobis licitum ipsas casas vendere aut inpignorare militibus aut personis deditis religioni.¹⁷⁹⁷ Si nuliter nos et ecclesia nostra Ylerdensis convenimus vobis et vestris ut simus semper vobis guarentes de predictis domibus vos tamen nunquam habeatis licentiam faciendi ex eis alium dominum nisi nos aut successores nostros et ecclesiam Ylerdensem.

Actum est hoc mense madii, anno ab incarnationis Domini M^o C^o LXXX° III, sub era M^a CC^a XXI^a.

668

1183, octubre, 7

Venda. *Domènec Sisó i la seva muller Guillema venen a Gombau, ardiaca de Lleida, una "plaça" de terra, a canvi de tres cafissos i dues faneques de forment. Aquesta plaça era situada a la parrò-*

1796. *Amb una taca.*

1797. *Sembla que han de mancar-hi algunes paraules. No és gaire plausible que s'accepti que les cases podien passar a ésser tingudes per un noble o per un eclesiàstic.*

quia de Sant Andreu, de la ciutat de Lleida. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals era un carrer i les altres tres eren cases.

A* ACL, LP_05107 (signatura antiga: calaix 027, paquet 1, pergamí 01). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 16 cm per 14,5 cm. Escriptura carolina. Al revers: "1183. D. Gombad ard[iaca] y d[ispenser] Beate Marie compra un pati en par[rochia] S[ant] Andreu".

Cartografia: fig. 54.

In Dei nomine notum sit cunctis hominibus quod ego Dominicus Sisonus et coniux mea Guillelma per nos et per omnem posteritatem nostram vendimus vobis Gombaudo Ylerdensi, archidiacono, et vestris et cui volueritis vel mandaveritis unam plateam terre per III kaficios et II fanecas¹⁷⁹⁸ tritici ex quo precio vobiscum bene concordati sumus. Que platea est in civitate Ylerde, in parrochia Sancti Andree. Et affrontat ex una parte in domibus Raimundi¹⁷⁹⁹ de Cardona, de alia in domibus Guillelmi de Sancto Felice, de alia in in¹⁸⁰⁰ domibus Guillelmi de Pratibus, de IIII^a in via publica. Quantum hee omnes affrontaciones includunt et isti termini ambiunt, sic vendimus vobis iam dicto Gombaudo et vestris dictam plateam per iam dictos III kaficios¹⁸⁰¹ et II fanecas tritici, ita ut habeatis et teneatis et possideatis et expletetis eam vos et posteritas in perpetuum franche, libere et quiete de abisso usque in celum cum exitibus et introitibus et melioramentis et cunctis suis pertinenciis, pro vendere, pro inpingnorare, pro donare, pro alienare, ad omnes vestras voluntates facere omni tempore. Et sic de nostro dominio et iure in vestrum dominium et posse et in tenezone vestra dictam plateam mitimus et tradimus in vestro proprio alaudio franco, sine omni censu et retinimento quod ibi nos neque nostri non facimus aliquomodo. Et nos et nostri erimus inde vobis et vestris guirentes et auctores omnibus hominibus et feminis, preter potestatem terre.

Facta carta nonas octobris, anno Domini M C LXXXIII.

Sig+num¹⁸⁰² Dominici Sisoni, sig+num Guillelme coniugis eius, qui hoc firmamus et testibus firmare rogamus. Sig+num Petri¹⁸⁰³ Si-

1798. *Abreujat en fa.*

1799. *Abreujat en R.*

1800. *Sic.*

1801. *Abreujat en k.*

1802. *Al quarter dret superior, hi ha una ratlleta feta pel que signa. També en els altres casos.*

1803. *Abreujat en P.*

soni, patris Dominici. Sig+num Dominici carnifex. Sig+num Guillelmi de Alta Ripa. Sig+num Raimundi¹⁸⁰⁴ de Martino Petri.¹⁸⁰⁵
Iohannes de Ager scripsit et hoc (*signe*) fecit.

669

1183, novembre, 1

Venda. *Pere d'Almussara ven a Pere de Corbins un obrador que té a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan de la Plaça, per trenta-quatre morabatins grossos. Se n'esmenten les afrontacions. De la seva banda, Pere de Corbins es dona a l'església de Santa Maria de Lleida, juntament amb l'esmentat obrador, que passa a pertànyer a la mensa canonical.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 302v-303r (264v-265r). Al marge inferior: "Venditio cuiusdam operatorii et donatio posmodum facta cuiusdem ecclesiae Illerdensis."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 33, p. 148-149. Data: 1183, novembre, 1.

Cartografia: fig. 54.

[N]isi scriptura res gestas testaretur multa a successoribus patrem in posterum perverterentur. Ideo per hanc scripturam notum sit omnibus hominibus presentibus et futuris, quod ego Petrus de Almucara vendo tibi Petro de Corbins quondam meum operatorium quod habeo in Ylerda, in parrochia Sancti Iohannis de Platea, per XXX^a IIII^a morabetinos bonis, grossis, quos omnes a te habui et accepi, et nichil de eis apud te remansit. Affrontat autem predictum operatorium de una parte in meo operatorio, de alia in via publica, de tertia in domibus Boneti Rubei, de quarta in domibus Petri filii de Deus-lo-salve. Quicquid his affrontationibus includitur sic vendo tibi de terra usque in celum, cum introitu et exitu suo et // omni sua melioratione ad omnes tuas voluntates faciendas cuicumque volueritis, libere et absolute et absque omni vinculo, per precium suprascriptum ad tuum profectum et tuum bonum intellectum, sine omni tuo enganno, et de meo dominio in tuo trado franchum et liberum sicut scriptum est. Et convenio tibi et omnibus quibus tu donaveris sive quocumque modo tradideris facere garentiam de ipso operatorio contra omnes homines vel feminas excepto rege terre.

1804. *Abreujat en R.*

1805. *Abreujat en P.*

Et ego Petrus de Corbins dono me ipsum Deo et ecclesie Beate Marie sedis Ylerde in vita et in morte, et dono predictum operatorium communi mense canonicorum ut habeant ipsum, teneant et possideant libere et absolute presentes canonici et futuri, in proprium eis pro futurum, et de meo dominio in eorum dominio trado ad stabiliendum et ordinandum de eo pro ut eis placuerit. Quicumque vero hoc donum rumperit vel inde terminus mutaverit, maledictionem Dei incurrat. Amen.

Facta carta ista venditionis sive donationis kalendas novembris, anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX° III°.

Sig+num Petri de Almuçara, qui hanc venditionem facio et hoc propria manu firmo et testes hoc idem firmare rogo. Sig+num Guillelmi de Pinello. Sig+num Iohannis del Sas. Sig+num Petri de Corbins, qui suprascriptum dono, confirmo et propria manu hanc cartam firmo.

Sig- (*signe*) num Petri Guillelmi Ylerdensis canonici qui rogatus scripsi.

670

1183, desembre, 17

Venda. *Joan Rainald i el seu germà Peironet venen a Espanyol de Corbins i a la seva muller Boneta els drets que tenen sobre un obrador situat a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan, per vint-i-cinc morabatins lupins o aiadins. Se n'esmenten les afrontacions. Aquests drets corresponen a la quarta part de l'obrador que els deixà llur pare en el seu testament.*

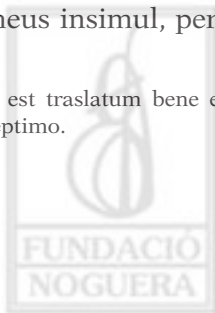
[A] Original perdut.

B* ACL, LP_03430 (signatura antiga: calaix 081, paquet 1, pergami 08). Pergami en bon estat de conservació. Mides: 23,5 per 14 cm. Escriptura carolina tardana. Tinta de color sèpia. Trasllet de l'any 1197. Ex A.

El nombre d'occitans que hi havia a Lleida després de la conquesta comtal era molt gran. Segurament aquest Rainald i aquest Peironet (diminutiu de Peire) o bé, més probablement, llur pare provenien de l'altra banda dels Pirineus. Fins i tot, aquest Espanyol de Corbins no podem pas descartar que no tingués la mateixa procedència. Cartografia: fig. 54.

Notificetur¹⁸⁰⁶ cunctis hec audientibus quod ego Iohannes Rainaldi et Peironet frater meus insimul, per nos et per omnes nostros

1806. *En B, abans:* Hoc est traslatum bene et fideliter factum nonas ianuarii, sub anno Domini M^o C^o XC^o septimo.

vendimus vobis Espanol de Corbins et Bonete uxori vestre et omni proieniei de vobis Espanol de Corbins et cui volueritis dimittere verbo vel scripto omnia nostra directa de ipso operatorio quem habemus in villa Ylerde, in parrochia Sancti Iohannis, per XXV morabetinos bonos lobinos et aiaros, grossos et de recto penso et de bono auro, quos omnes de vobis habuimus et recepimus et de omnibus ad nostra voluntatem vestri peccati fuimus. Que operatorium affrontat ex duabus partibus in domibus Willelmi Travers et de III^a parte in domibus de Nina de Talarn, de quarta vero parte in carrera publica. Quantum iste affrontaciones includunt et esti termini circumeunt sic vendimus vobis Espanol de Corbins et vestris atque proieniei vestre et vestris et cui disponere vel dimittere volueritis verbo vel scripto omnia nostra directa que habemus vel habere debemus in predicto operatorio qualicumque vocibus per iam dictos XXV morabetinos cum ingressibus et egressibus, in vestro proprio dominio francho et libero de omnibus hominibus et feminis, per vendere et per donare et per inignorare et per alienare et per omnes vestras proprias voluntates faciendas de celo usque in abissum, per cuncta secula. Et sic de nostro iure et dominio in vestro posse et dominio mittimus et tradimus sine ulla retinentia quam ibi non facimus aliquo modo et erimus vobis et vestris legales guirentes versus cunctos homines et feminas preter potestatem terre. Et est sciendum quod prescripta nostra directa sunt quartam partem de operatorio sicut pater noster in testamento suo nobis dimisit.

Facta carta mense decembris, XVI kalendas ianuarii, anno Domini M C LXXXIII.

Sig+num Iohannis Rainaldi, sig+num Peironet, fratris mei, qui firmamus et laudamus et testibus firmare rogamus. Sig+num Petri Colteler.¹⁸⁰⁷ Sig+num Auxeti adobador.¹⁸⁰⁸ Sig+num Petri Mercer, colteler. Sig+num Willelmi de Sancto Iermano. Sig+num Arnaldi d'Osona.¹⁸⁰⁹

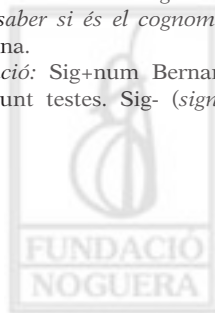
Sig- (*signe*) num Raimundi Iterii qui scripsi rogatus ut supra.¹⁸¹⁰

1807. *És impossible de saber si és el cognom o bé l'ofici.*

1808. *És impossible de saber si és el cognom o bé l'ofici.*

1809. *Hi ha escrit: dosona.*

1810. *En B, a continuació: Sig+num Bernardi Garnerii. Sig+num Berengarii de Ferran, qui huius traslati sunt testes. Sig- (*signe*) num Raimundi Iterii qui hoc fideliter traslatavit quo su\pra/.*

671

1184 (1185), gener, 6

Establiment. *Pere de Segarra, precentor de la seu de Lleida, amb l'acord del bisbe Berenguer i dels canonges d'aquesta ciutat, dona a Guillem de Bages i al seu germà, Bernat de Bages, la torre de Vallcalent, amb totes les seves pertinences. Ho fa amb la condició que li donin la quarta part de tots els fruits, els delmes i les primícies. També els dona l'ús de la vinya que havia estat de Pere de Galliner, a canvi de rebre només els delmes i les primícies. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és un braçal. Els cedeix també dues fanecades de terra dins el terme de la torre de Vallcalent, per fer-hi un hort; a canvi, també han de lliurar només els delmes i les primícies. Si hom ho vol vendre o empenyorar ho ha de fer saber al precentor almenys deu dies abans, el qual es reserva el dret de fatiga i haurà de pagar una quantitat menor a la que ofereixi el possible comprador.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 206v-207r (f. 164v-165r). Al marge inferior: "Donatio diversarum rerum facta per præcentorem Illerdensem, cum retentione."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 26, p. 326-327. Data: 1184, gener, 6.

Cartografia: fig. 62.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hec audientibus quod ego Petrus de Sagarra, Ylerdensis sedis precentor, una cum consensu et voluntate domini Berengarii gratia Dei Ylerdensis episcopi et tocius eiusdem sedis conventus, dono tibi Guillelmo de Bages atque fratri tuo Bernardo¹⁸¹¹ de Bages, omnique posteritati vestre, ipsam turrem nostram de Valle Calente, cum omnibus pertinentiis suis. Tali vero conditione dono vobis et vestris predictam turrem cum omnibus pertinentiis suis quod teneatis et habeatis vos et vestri laboretis et expletis et bene hedificetis et mihi et successoribus meis vos et vestri quartam partem de omni fructu quam Deus ibi dederit et decimas et primitias annuatim fideliter tribuatis. Dono etiam vobis quandam vineam que fuit Petri de Gallinario, francam et liberam retentis, tamen mihi et successoribus meis decimis et primiciis. Habet autem affrontationes predictam vineam ab oriente in vinea Petri et Bernardi¹⁸¹² de Areg, a meridie in vinea Arnaldi de Lorenz, ab occidente in vinea

1811. *Abreujat en B.*

1812. *Abreujat en B.*

Petri de Lascharre, a septentrione in braçal. Dono iterum vobis II fanecades¹⁸¹³ de terra ad faciendum ortum ubicumque volueritis, in termino predictae turris, franchas et liberas, preter decimas et primitias. Hoc totum, sicut superius scriptum est, dono et concedo vobis et vestris ut habeatis et teneatis et expletetis salvo tamen iure Ylerdensis sedis et mei atque successores meorum. Vobis autem proibimus quod vos nec vestri alium super ho- // norem istum dominum eligatis nisi ecclesiam Ylerdensis et nos atque successores nostros neque vendere vel inpignorare seu alienare alicui valeatis. Tamen si forte vendere vel inpignorare volueritis X diebus antea nobis et ecclesie nostre atque successoribus meis scire faciatis. Et si nos ipsum honorem retinere voluerimus habeamus minus quam alius homo.¹⁸¹⁴ Sin autem volueritis retinere cum consilio Ylerdensis ecclesie et successorum nostrorum illum honorem constituatis.

Actum est hoc VIII° idus ianuarii, anno Domini M^o C^o LXXX° III°.

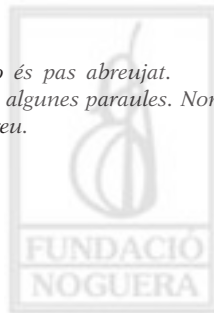
672

1184 (1183), març, 8

Bescanvi. Arnau, prior i obrer de la seu de Lleida, dona a Bernat de Caldes, prebost de Sant Joan de la Plaça, les cases que hi ha davant del celler que Sant Joan de la Plaça té al portal de Montagut, que havien estat de Martí Ramon, difunt capellà de Sant Joan, i del seu fill Martí. La muller del fill, Maria de Serradui, en morir, ho deixà a la seu de Santa Maria i a Martí, capellà de Sant Martí, per pagar els deutes que tenia. Aquests deutes, de vint morabatins, foren valorats amb Joan i Pere, fills de la dita Maria, en presència del dit Martí, capellà de Sant Martí, i de Ramon de Claravalls i de Pere de Toner. Se n'esmenten les afrontacions, dues de les quals són un colomar i un corral. Arnau, prior i obrer, també dona quatre sous censuals que cal treure dels dotze sous deixats per Jordà Passamar com a cens d'una vinya situada a Fontanet, a Palau [de l'Horta]. De la seva banda, Bernat de Caldes fa donació a Arnau, prior i obrer, com a bescanvi, de la vinya que hi ha més enllà de

1813. Aquesta vegada no és pas abreujat.

1814. Potser hi manquen algunes paraules. Normalment hom concreta la quantitat en què s'haurà de rebaixar el preu.

*l'església de Sant Salvador, a Pardinyes, sobre el camí de Sant Ruf.
Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 176r (f. 134r). Al marge dret: "Permutatio quarumdam domorum cum vinea inter operarium Illerdensem et praepositum Sancti Ioannis de Platea." Amb un epígraf de color vermell: "De opere ecclesie."

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 203v-204r (f. 156v-157r). Al marge dret: "Permutatio diversarum rerum inter priorem Illerdensem seu operarium et praepositum Sancti Ioannis de Platea ad o<pus> praepositurarum Sancti Ioannis."

Cartografia: figs. 56, 57, 58, 61.

[R]erum gestarum series ad hoc litterarum fidei comittuntur, ne illarum veritas posteriorum memorie subtrahatur.¹⁸¹⁵ Id circo sit notum cunctis qui hec audierint quod ego Arnaldus Ylerdensis prior et operarius dono tibi Bernardo de Calidis preposito Sancti Iohannis de Platea, cum consilio et voluntate domini Berengarii Ylerdensis episcopi et canonicorum sedis Ylerde ad opus prepositurarum iam dicti Sancti Iohannis de Platea, ipsas casas que sunt ante cellarium¹⁸¹⁶ Sancti Iohannis de Platea, ad portam de Montagud, que fuerunt de Martin Ramon capellano quondam prefati Sancti Iohannis de Platea et de Martino filio eius, quas Maria de Sadarrue, que fuit femina Martini filii iam dicti Martini Raimundi, laxavit Deo et ecclesie Beate Marie sedis Ylerde, ad obitum suum, in manu Martini capellani Sancti Martini, ut solverentur inde sui debiti, quos ego computavi cum Iohanne et cum Petro filiis iam dicte Marie, coram iam dicto Martino capellano Sancti Martini et Raimundo de Claras Vals et Petro de Tonaria, et fuerunt circa XX morabetinos inter denarios et morabetinos et forment, quia tunc valebat faneca¹⁸¹⁷ frumenti II solidos et postea persolvi eos. Affrontant ipsas casas¹⁸¹⁸ de duabus partibus in via publica, de III^a in columbario Sancti Iohannis de Platea, de quarta in corralem qui est ante iam dictum cellarium. Dono tibi etiam adhuc III^{or} solidos censuales, quos ego accipiebam de ipsos XII solidos quos Iordanus Passamar laxavit pro anima sua Deo et Beate Marie sedis Ylerde et Beato Iohanni //¹⁸¹⁹ de Platea super unam vineam que est in Fontaneto, scilicet ad ipsum Palatium. Et ego Ber-

1815. *Correspon a un dels preàmbuls de documents del segle XII, esmentat per Michel Zimmermann, Écrire et lire en Catalogne (ixème siècle)..., p. 1100.*

1816. C: celarium.

1817. *Abreuja en fanc amb una tilla.*

1818. *Manca en C.*

1819. *Columna nova.*

nardus de Calidis dono tibi Arnaldo Ylerdensi priori et operario ad opus operi Ylerdensis ecclesie per escambium de hoc quod tu mihi das ad opus prepositurarum ipsam vineam que est ultra ecclesiam Sancti Salvatoris, in Pardinas, super viam que vadit ad Sanctum Rufum. Et affrontat de una parte in braçal, de alia in vineam Arnaldi de Montreial,¹⁸²⁰ de alia in toçal¹⁸²¹ et de alia in vineam Arnaldi de Valseger et Petri de Ramon Bernad.¹⁸²²

Actum est hoc VIII idus marcii, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° III°.

Sig- (*signe*) num Gomballi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Boneti sacriste. Signum <(*signe*)> Petri Aure, helemosinari. Signum (*signe*) Petri de Cubellis cam<er>arii. Sig- (*signe*) num Bernardi de Calidis. Signum (*signe*) Olivarii. Signum (*signe*) Petri cape llani. Signum (*signe*) Petri Sagarre. Signum + Iohannis Sancte Marie Magdalene. Sig- (*signe*) num Guillelmi de Benavent. Signum (*signe*) Petri Ferrarii. Signum (*signe*) magistri Renaldi. Signum <(*signe*)> Arnaldi de Lilet. Signum <(*signe*)> Albares.

Signum (*signe*) Arnaldi prioris qui hoc scripsit.

673

1184, maig, 2, divendres

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, d'acord amb els canonges d'aquesta ciutat, dona a Bernat de la Prenyanosa i a la seva muller Ermessèn unes cases, amb un hort, que té a la parròquia de Sant Gili [de Lleida]. S'esmenten les afrontacions de les cases i de l'hort. Ho reben a canvi de comprometre's a pagar per Pasqua un cens anual de setze sous. Si ho volen vendre o empenyorar ho han de fer saber deu dies abans. A més, en cas de venda, el bisbe, que té dret de fadiga, haurà de pagar un morabatí menys que el presumpte comprador.*

A* ACL, LP_01209 (signatura antiga: calaix 189, carpeta 1, pergami 35). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 28 cm per 29 cm. Escritura carolina menuda i de traç fi. Lletres partides a la part superior. Al revers: "Ffacit pro Raimundo domino episcopo cens 16 s. Firma lo bisbe Berenguer. Arnaldo prior. Any 1184."

1820. C: Montreal.

1821. C: braçal.

1822. C: Bernat.

B ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 108r-108v (f. 67r-67v). Al marge dret: "Concessio domorum cum censu."

Cartografia: fig. 55.

In Dei nomine. Ad noticiam cunctorum volumus pervenire quod ego Berengarius¹⁸²³ Dei gratia Ylerdensis episcopus cum consilio et voluntate fratrum nostrorum canonicorum ecclesie Ylerdensis damus tibi Bernardo de la Prinonosa¹⁸²⁴ et uxori tue Ermesen unas nostras chasas cum illo orto quas habemus in parrochia Sancti Egidii. Et affrontant ex parte orientis in chasas de Guillem de Vernet et ex parte occidentis et meridie in viis publicis et ex parte septemtrionis in orto nostro predicto, quem vobis damus similiter. Iste ortus affrontat ex parte septemtrionis in orto de Ponte Ylerde et ex parte occidentis in via publica et ex parte meridie in iam dictas nostras chasas quas vobis damus. Et sicut predictae affrontaciones iam dictas chasas et ortum ipsum undique circundant sic damus eas vobis ut vos et generacio vel posteritas vestra habeatis illas chasas cum illo orto ad hereditatem, in perpetuum, sub hoc pacto ut vos vel quicumque de posteritate vestra habebitis eas, persolvatis nobis et successoribus nostris et ecclesie Ylerdensi annuatim, pro tributo, XVI solidos,¹⁸²⁵ in Pascha Resurreccionis Domini, illius melioris monete que sit curribilis ad panem et vinum in civitate Ylerdensi. Et si forte vos vel vestri successores volueritis illas vendere seu inpignorare, facite illud nobis seu successoribus nostris et ecclesie Ylerdensi primitus scire de X dies et si voluerimus eas retinere habeamus illas I morabetin minus quam alius homo; sin autem sit vobis licitum et vestris vendere et inpignorare eas vestris consimilibus exclusis tamen militibus et personis deditis religioni, quibus illas vendere seu inpignorare aut dare nullomodo possitis.

Actum est hoc die veneris secunda madii, anno incarnationis Domini milleno centeno LXXX^{mo} IIII^{to}, sub era millesima CC^a XX^a II^a.

(*Signe*) Signum Berengarii Ylerdensis episcopi. (*signe*) Signum (*signe*) Arnaldi Hylerdensis prioris. Sig- (*signe*) num Gomballi Ylerdensis archidiaconi. Sig+num Iohannis de Sancta Maria Magdalena. Signum (*signe*) Guidonis, confirmat ius rationis.

Iohannes Osce, prescripti episcopi scribe, hanc cartam scripsi et hoc sig- (*signe*) num feci.¹⁸²⁶

1823. B: Beri<n>garius.

1824. B: Prininosa.

1825. *Abreujat en sol.*

1826. *Els dos darrers paràgrafs sembla com si haguessin estat escrits per una altra mà.*

674

1184, maig, 2

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, d'acord amb els canonges d'aquesta ciutat, dona en establiment a Pere de Santacreu unes cases situades a la parròquia de Sant Joan de la Plaça, que havien estat del canonge Bernat de Pujalt. Afronten amb carrers i a ponent amb les cases de Guillem Escrivà. Ho rep a canvi de comprometre's a pagar per Pasqua un cens anual d'un morabatí.*

[A] Original perdut.

B ARB (ACA), SJJ, secció 3a, lligall 1.127, còdex 13 de Gardeny, p. 72. Resum del segle XVIII.

a* SAROBE, 1998, doc. 448, p. 667-668. Data: 1184, maig, 2. Ex B.

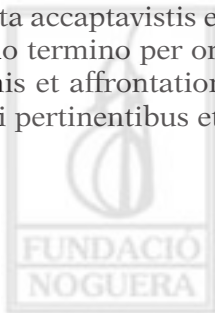
675

1184, juliol, 27. Lleida

Concessió de terra a canvi de diners. *Guillem d'Espunyola concedeix a Arnau de Mafet, a Bernat de Puigrodon i a la seva muller Nina una honor, tal com ja l'havien tingut l'esmentat Arnau de Mafet i Maria Bóta, al terme del castell dels Arcs (municipi de Bellvís). Arnau, Bernat i Nina tindran aquesta honor per l'esmentat Guillem, després de donar-li quatre-cents vuitanta sous barcelonesos. Resten exempts per sempre més d'haver de pagar l'eixorquia.*

A* ACL, LP_02169 (signatura antiga: calaix 180, carpeta 1, pergamí 17). Pergamí en bon estat de conservació, tot i tenir algunes taques poc importants. Mides: 27 cm per 15 cm. Escripura carolina. Al revers: "Concessio Bernardi de Malfeto et Bernardo de Podio Rodon de honore dels Archs et quitato exorquie. Anno MCLXXXIII."

In Christi nomine. Sit notum cunctis hominibus presentibus et futuris quod ego Guillelmus de Espunnolia, per me et per omnes meos, dono et concedo vobis Arnallo de Malefacto et vobis Bernardo de Podio Rotundo et Ninne uxori vestre et vestris omnique proieni-ei et posteritati vestre, in perpetuum, omnem ipsum honorem cultum et eremum, scilicet domos, terras cultas et incultas, vineas et ortos et arbores cuiuscumque generis sint, sicut olim melius tu Arnalle de Malfeit et Maria Bota accaptavistis eum et possedistis in castro de Archubus et in toto suo termino per omnia loca. Quem honorem ab integrum, cum terminis et affrontationibus et exitibus et ingres-sibus suis et omnibus sibi pertinentibus et in se habentibus, vobis et

vestris dono et in perpetuum concedo per omnes vestras voluntates ibi et inde faciendas in eternum, salvo tamen omni meo iure et omni meo censu. Ita scilicet quod vos et vestri semper ipsum honorem habeatis et teneatis pro me et meis, et inde non eligatis alium dominum vel patronum nisi me et meos, et etiam illum honorem semper serviatis vos et vestri, sicut alii vicini eiusdem castris servient alias suas ereditates et sicut continetur in alia prima carta vestri accapiti. Iterum vobis dono et vestris et in perpetuum remitto quod nunquam amplius donetis exorchiam mihi nec meis. Ego siquidem et mei semper erimus vobis et vestris auctores et defensores de omni hac supradicta donatione contra omnes homines et feminas. Et eo quod vos et vestri semper melius et tucius eam habeatis et possideatis in pace recipio modo a vobis CCCC LXXX solidos¹⁸²⁷ Barchinonenses, de quibus iam vester paccatus sum. Set si qua persona hanc donationem vobis fringere temptaverit in duplo eam vobis componat et post ea semper vobis et vestris integra remaneat.

Quod est actum Ylerde VI° kalendas augusti, anno Domini M^o C^o LXXX IIII°.

Sig+num Guillelmi d'Espunnola,¹⁸²⁸ qui hoc laudo et firmo et testes firmare rogo. Sig+num Raimundi de Viver. Sig+num Bertrandi de Monte Claro. Sig+num Petri de Segúr.¹⁸²⁹ Sig+num Raimundi de Rubión.¹⁸³⁰ Sig+num Bernardi de Boscho, qui huius rei sunt testes.

Eraldi¹⁸³¹ signum (*signe*) qui hoc scripsit, mandato eiusdem Guillelmi d'Espungolia.¹⁸³²

676

1184, octubre, 2

Establiment. *Pere Santvicenç, canonge i prebost de Sant Llorenç, amb l'aprovació del bisbe Berenguer de Lleida i dels canonges, dona a Pere de Bagaça una peça de terra a Fontanet, amb una superfície de dues fanecades i mitja. A canvi, ha de donar un cens de deu sous, cada any, el dia de la festa de Tots Sants. Se n'esmenten les*

1827. *Abreujat en sol.*

1828. *Escrit despunnola.*

1829. *Sic. Com s'esdevé sovint en topònims o noms de persona catalans, s'indicava amb una titlla la síl·laba tònica. S'esdevé el mateix en l'antropònim següent.*

1830. *Sic.*

1831. *Amb unes lletres allargades. Dubtós. Possiblement Geraldí.*

1832. *Escrit despungolia.*

afrontacions. Si ho volen vendre o empenyorar han de fer-ho saber deu dies abans; si es ven, el canonge i prebost té dret de fadiga i de pagar un "auri" [un morabatí] menys que el comprador.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 327v-328r (f. 290v-291r). Al marge inferior: "Concessio ad census cuiusdam petiæ terræ in Fontanet facta per præpositum Sancti Laurentii."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 34, p. 149. Data: 1184, octubre, 2.

Cartografia: figs. 58 i 80.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis audientibus quod ego Petrus Sancti Vincentii, canonicus et prepositus Sancti Laurentii, una cum consensu et voluntate domini Berengarii Ylerdensis episcopi et tocius eiusdem sedis conventus, dono tibi Petro¹⁸³³ de Bagaçano¹⁸³⁴ unam peciam terre in Fontaneto, scilicet II fanecadas¹⁸³⁵ et mediam, tali conditione dono et concedo tibi et omni posteritati tue quod tu vel aliquis ex progeniei tue qui eam habuerit et tenuerit detis michi vel preposito Sancti // Laurentii, annuatim, in festivitate Omnium Sanctorum, X solidos ipsius melioris monete qui erit curribilis ad panem et vinum in Ylerde, per census. Predicta autem terra affrontat ab oriente in via publica, a meridie in campum Raimundi¹⁸³⁶ Engles, ab occidente et septentrione in me adquisitorem. Quantum in istis continetur affrontationibus dono et concedo tibi Petro iamdicto et omni posteritati tue quod habeatis et teneatis ad faciendas omnes vestras voluntates in perpetuum, salvo censu nostro. Et si forte vos seu aliquis qui eam habeatis et teneatis ad faciendas omnes vestras voluntates in perpetuum salvo censu nostro. Et si forte vos seu aliquis qui eam tenerit vendere vel inpignorare tempaverit, primum mihi vel preposito Sancti Laurentii vel conventui Ylerde X dies antea scire faciatis, et si voluerimus illam retinere habeamus minus unum aureum quam alius homo; sin autem sit vobis licitum vendendi vel inpignorandi cuicumque volueritis vestris consimilibus, exceptis tamen militibus et sanctis, salvo in omnibus et per omnia censu et iure nostro. Prohibimus etiam ut non eligatis inde alium dominum neque alium patronum nisi episcopum et Ylerdensem ecclesiam.

Actum est hoc VI nonas octobris, anno incarnationis Domini M C LXXX IIII.¹⁸³⁷

1833. *Abreujat en P.*

1834. *a: Bigaçano.*

1835. *Abreujat en fan.*

1836. *Abreujat en R.*

1837. *No s'esmenten ni els testimonis ni tampoc l'escrivà del document, els quals ben segur que constaven en A.*

677

1184, octubre, 2

Establiment. *Pere Santvicenç, canonge i prebost de Sant Llorenç, amb l'aprovació del bisbe Berenguer de Lleida i dels canonges d'aquesta ciutat, dona a Muça, fill de Leví, una peça de terra a Fontanet, amb una extensió de tres fanecades. A canvi, rebrà cada any, per Tots Sants, un cens de deu sous i mig i de mitja lliura de pebre. Se n'esmenten les afrontacions. Si ho volen vendre o empenyorar han de fer-ho saber deu dies abans; si es ven, el canonge i prebost té dret de fadiga i podrà pagar un "auri" [un morabati] menys que el presumpte comprador.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 328r (f. 291r). Al marge dret: "Concessio cuiusdam petiæ terræ in Fontanet ad census facta per præpositum Sancti Laurentii."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 35, p. 149-150. Data: 1184, octubre, 2.

Cartografia: figs. 58 i 80.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hec audientibus quod ego Petrus Sancti Vincentii, canonicus et prepositus Sancti Laurentii, una cum consensu et voluntate domini Be- //¹⁸³⁸ rengarii Ylerdensis episcopi et tocius eiusdem sedis conventus, dono et concedo tibi Muça, filio Levi, unam peciam terre in Fontaneto, scilicet III fanecadas,¹⁸³⁹ tali conditione dono tibi et tuis quod tu vel quicumque eam tenuerit donet mihi vel preposito Sancti Laurentii, annuatim, in festivitate Omnium Sanctorum, X solidos et medium ipsius melioris monete qui erit curribilis ad panem et vinum in Ylerde, et mediam libram piperis per census. Predicta autem terra affrontat ab oriente in vinea Raimundi¹⁸⁴⁰ de Sanauia,¹⁸⁴¹ a meridie in vinea Raimundi¹⁸⁴² Petri et Guillelmi¹⁸⁴³ de Pinello, ab occidente in campum Bernardi¹⁸⁴⁴ de Calidis, a septentrione in me adquisitorem. Quantum in istis continetur affrontationibus dono et concedo tibi et tuis quod habeatis et teneatis ad omnes vestras voluntates faciendas in perpetuum, salvo censu nostro. Et si forte vos vel aliquis qui eam tenuerit vendere seu inpig-

1838. *Columna nova.*

1839. *Abreuja en fan.*

1840. *Abreuja en R.*

1841. a: Sanabia. *De fet, llegiu Sanaiija.*

1842. *Abreuja en R.*

1843. *Abreuja en G.*

1844. *Abreuja en B.*

norare temptaverit, primum preposito Sancti Laurentii vel conventui Ylerde X dies antea scire faciatis, et si voluerimus eam retinere habeamus unum aureum minus quam alius homo; sin autem sit vobis licitum vendendi vel inpignorandi cuicumque volueritis, exceptis tamen militibus et sanctis, salvo in omnibus censu et iure nostro. Prohibimus etiam ut non eligatis inde alium dominum neque alium patronum nisi episcopum Ylrdensem ecclesiam.

Actum est hoc VI nonas octobris, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° III°.

678

1184, octubre, 24

Donació. *Pere Capellà, canonge de Lleida, dona a Pere de Lasquarri el seu obrador, que té a la parròquia de Sant Martí, per tots els serveis que li havia fet. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 190r (f. 148r). Al marge inferior: "Donatio cuiusdam operatorii inter diversas personas."

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 203r (f. 161r). Al marge dret: "Donatio cuiusdam operatorii inter diversas personas."

a ESCUDER, 2016, doc. 51, p. 123. Data: 1184, octubre, 24.

Vegeu el proper document, número 679, el testament de Pere Capellà, que, com ja s'esmenta en aquest instrument, era canonge de la seu de Lleida. Tot i que es pugui prestar a dubtes, creiem que el nom capellà correspon a un cognom. Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Omnibus hominibus sit notum presentibus et futuris quod ego Petrus Capellanus,¹⁸⁴⁵ Ylrdensis canonicus, bono animo et spontanea voluntate dono tibi Petro de Alascarre tuisque et cui tu volueris et propter servitium quod mihi semper fecisti ipsum meum operatorium quod habeo in parrochia Sancti Martini. Quod affrontat de una parte in domo mea, de alia in domo Castellionis, de III in domo Dominice, de IIII in via publica. Quicquid his dictis affrontationibus includunt habeas et teneas et possideas tu et tui per omne tempus, de abisso usque ad celum, ad tuam voluntatem faciendum, cum introitu et exitu et pertinentiis eius operatorii, sine aliqua fraude et sine enganno tuo et tuorum.

1845. a: capellanus. Nosaltres creiem que és un cognom.

Facta carta VIII kalendas novembris, anno ab incarnatione Christi M° C° LXXX° IIII°.

Sig- (*signe*) num Petri Capellani, Ylerdensis canonici, qui hoc dono, laudo et manu propria signum meum inpressi, testesque firmare rogo. Signum (*signe*) //¹⁸⁴⁶ Arnaldi Ylerdensis prioris. Signum (*signe*) Petri Ferrarii. Sig+num Guillelmi de Prats¹⁸⁴⁷ huius rei testes sumus.

Guillelmus de Cubellis¹⁸⁴⁸ qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit.

679

1184, octubre, 26

Testament. *Pere Capellà, canonge de Lleida, nomena uns marmessors i estableix les clàusules del seu testament. Fa deixes al bisbe de Lleida, als canonges d'aquesta ciutat, al seu fill Andreu, a Guillem de Prats, a la seva muller Dolça, a Pere de Lasquarri, a la confraria dels clergues i a la seva neboda Maria. També demana que s'accepti el seu fill Andreu com a canonge; en el cas que no pugui ésser canonge, l'encomana a Berenguer de Boixadors, amb tots els béns que li ha deixat.*

A* ACL, LP_04222 (signatura antiga: calaix 141, pergami 86). Pergami en bon estat de conservació. Mides: 27 cm per 28 cm. Escriptura carolina feta amb cura.

Aquest canonge Pere Capellà tenia una vinya a la Coma (se n'esmenten les afrontacions), unes cases a la parròquia de Sant Andreu, amb obradors, trulls i quatre dolls (o gerres), una casa a la parròquia de Sant Martí i dos obradors més, un dels quals en aquesta mateixa parròquia. A part, també tenia una mula, un mul i una quantitat de cereals (ordi), a part d'una garnatxa, una capa i una pellissa (les dues darreres fetes amb pells).

Quia nullus in carne positus mortem evadere potest, id circo ego Petrus Capellanus, Ylerdensis canonicus, timens penas inferni, cupiens pervenire ad gaudia paradisi, dispono et ordino in plena memoria de rebus meis et deprecor quod sic distribuuntur pro salute anime mee, sicut in presenti testam<en>to scriptum et ordinatum fuerit. Et eligo manumissores meos dominum episcopum Ylerdensem Berengarium, Gombaldum archidiaconem, Arnaldum Yler-

1846. *Columna nova.*

1847. C: Prats.

1848. C: Cupellis.

densum priorem, Petrum de Sagarra precentorem, Berengarium de Boxados, et do eis potestatem et licenciam distribuendi et dividendi res meas sicut ego in presenti testamento dispono et ordino. In primis igitur relinquo episcopo Ylerdensi, si de hac infirmitate me mori contigerit, quod absit XX kaficios¹⁸⁴⁹ ordeï et mulam meam maiorem. Et relinquo Ylerdensi canonicè ipsam meam vineam de Coma, que affrontat de una parte in vinea Guillelmi¹⁸⁵⁰ de Prats, de alia parte in toçal sive serra, de III^a in vinea Guillelmi¹⁸⁵¹ Forts, de IIII^a in vinea Dominice. Et ipsas meas domos que sunt in parrochia Sancti Andreę extra muros Çute, ante portam ipsius Çute, cum operatoriiis et cum torculars et cum omnibus sibi pertinentibus, et IIII^{or} dolia, duo pauca et duo grandia. Tali pacto quod episcopus et canonici recipiant Andream filium meum dictum in canonicum et in fratrem suum in morte et in vita, et sit in ipsa ecclesia quia unus ex eis, in victu et vestitu et in omnibus que ad canonicè pertinent. Si vero predictum Andream sicut dictum est recipere in canonicum noluerint vel si aliqua persona contra hanc meam institutionem venire temptaverit volo et mando et rogo et trado Berengario de Boxados ipsum Andream cum predicta vinea et domibus et doliis et cum aliis rebus quas ipsi Andree relinquo, ut ipse Berengarius¹⁸⁵² de Boxados cum consilio Guillelmi¹⁸⁵³ archidiaconi et Arnaldi¹⁸⁵⁴ Ylerdensis prioris et Petri¹⁸⁵⁵ de Sagarra precentoris stabiliat et ordinet de ipso Andrea et ipsius rebus ad salvamentum et fidelitatem ipsius Andree et hoc comendo in fide et legalitate ipsius Berengarii¹⁸⁵⁶ de Boxados. Preterea relinquo ipsi Andree ipsam domum quam habeo in parrochia Sancti Martini cum omnibus pertinenciis eius et si eum receperint in canonicè post obitum ipsius Andree remaneat predicta domus preposituris Sancti Laurentii et Sancti Martini. Relinquo etiam Guillelmo¹⁸⁵⁷ de Prats et Dulcie uxori sue meum mulum et ipsum torcular quod est ante portam predictarum domorum. Preterea dono ac relinquo Petro de Alascarre ipsum meum operatorium quod est in parrochia Sancti Martini propter magnum servicium quod semper

-
1849. *Abreuja*t en k.
 1850. *Abreuja*t en G.
 1851. *Abreuja*t en G.
 1852. *Abreuja*t en B.
 1853. *Abreuja*t en G.
 1854. *Abreuja*t en A.
 1855. *Abreuja*t en P.
 1856. *Abreuja*t en B.
 1857. *Abreuja*t en G.

mihi fecit. Quod operatorium affrontat de una parte in domo mea, de alia in domo Castellionis, de III^a in domo Dominice, de IIII^a in via publica. Relinquo etiam confratrie clericorum II kaficios¹⁸⁵⁸ ordei et meam capampels¹⁸⁵⁹ et garnacham et pelliciam cirogrillorum. Si vero aliquid remanserit vel superfuerit de omnibus rebus meis solutis debitis et solutis XX kaficios¹⁸⁶⁰ de ordeo domino episcopo, sit ad servicium canonice et prepositarum. Relinquo etiam Marie nepti mee ipsum operatorium ut maneat in illa in vita sua, post eius obitum revertatur canonice sine aliquo dampno et gravamine.

Actum est hoc VII kalendas novembris anno ab incarnatione Christi M^o C^o LXXX° IIII°.

Syg- (*signe*) num Petri Capellani qui meum signum impressi manu propria et testes firmare rogavi. Sig- (*signe*) num Gomballi Ylerdensis archidiaconi. Hoc Ricardus ita (*signe*) signum trahit archilevita. Signum (*signe*) Bernardi de Calidis. Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris. Signum (*signe*) Petri Sagarre precentoris Ilerde. Sig- (*signe*) num Maurini. Sig- (*signe*) num Petri de Er[il]. Sig+num Petri Guillelmi. Sig- (*signe*) num Guillelmi de Benavento prepositi Sancti Andree. Sig+num Berengarii de Boxados. Signum (*signe*) Petri Ferrarrii. Sig+num Iohannis prepositi Sancte Marie Magdalene. Signum Guidonis (*signe*) confirmat ius racionis. Sig+num Petri de Albares. Sig+num magistri Renaldi (*signe*) hoc fecit. Signum (*signe*) Radulfus id est quasi dignum. Sig+num Arnaldi de Lileto.¹⁸⁶¹

Guillelmus de Cubellis qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit.

680

1184, octubre

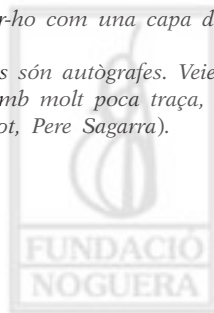
Establiment. *Pere Capellà, d'Escarp, amb l'acord dels prohoms i el de la resta de veïns d'aquest lloc, dona a Ramon Moler i la seva muller Maria tot allò que l'església de Santa Maria d'Escarp té dins del terme d'aquest lloc, llevat d'un hort que tindrà el clergue d'aquesta església. A canvi, han de mantenir l'església il·luminada, cada nit,*

1858. *Abreujat en k.*

1859. *Sic. Cal interpretar-ho com una capa de pells?*

1860. *Abreujat en k.*

1861. *Totes les signatures són autògrafes. Veiem que algunes són molt originals, mentre que d'altres foren fetes amb molt poca traça, pots ser perquè qui les feren ja eren vells (com Pere Ferrer i, fins i tot, Pere Sagarra).*

amb un llum. Hauran de continuar fent lliurament dels delmes i les primícies.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 108v (f. 67v). Al marge esquerre: "Concessio cuiusdam horti facta a capellano et probis hominibus de Escarp sub onere illuminandi unam lampadam."

Com en altres documents. és difícil de saber si Pere era el capellà d'Escarp o bé, potser, era un home anomenat Pere Capellà.

[N]otum sit cunctis presentibus atque futuris, tam legentibus quam audientibus, quoniam ego Petrus Capellanus, de Escarpe, cum consilio et voluntate probi homines de Scarpe, scilicet Guillelmus¹⁸⁶² Gasch et Arnaldus¹⁸⁶³ Raolph et Dominicus¹⁸⁶⁴ et Bernardus¹⁸⁶⁵ de Montmenez et Brunet et Petrus de Sadaon et Arnaldus¹⁸⁶⁶ de Sis-cher et Raimundus¹⁸⁶⁷ Çafarei et Guillelmus¹⁸⁶⁸ Çafarei, suo frater, et Guillelmus¹⁸⁶⁹ Çafarei, suo avunculo, et Petrus Gran et Saurina de Valbert donatores sumus per nos aut per omnes vicinos de Escarpe, ad tu Ramon Moler et uxori tue nomine Maria omni hereditate que habet Sancta Maria de Escarpe in suis terminis, extra uno orto quod retinebimus ad opus clerici de Sancta Maria de Scarpe, de XIII astas in longitudine et IIII astas in latitudine. Alium totum quod superius resonat vobis donamus et concedimus ad vos aut cui vos volueritis, in tali videlicet modo quod vos vel cui per vos ipsa hereditate habuerit sitis inde proprii de Sancta Maria et de domino episcopo Ylerda et de clerico qui hunc locum tenuerit et faciatis inde recognitum servitium per omnem tempus una lampada honorifice omni noctuque illuminata et hoc faciendo et adimplendo habeatis franca, libera et teneatis et possideatis vos et vestri et que per vos eam habuerit, sine vin- //¹⁸⁷⁰culo de ullo homo extra decimis et primitiis quod detis Deus et Sancte Marie et supradicta lampada illuminata. Et non inde eligatis alium patronem neque alium seniore nisi Deo et Sancte Marie et dominum episcopum Ylerde.

1862. *Abreujat en G.*

1863. *Abreujat en A.*

1864. *Abreujat en dnc.*

1865. *Abreujat en R.*

1866. *Abreujat en A.*

1867. *Abreujat en R.*

1868. *Abreujat en G.*

1869. *Abreujat en G.*

1870. *Columna nova.*

Facta carta donationis in mense octubris, anno M^o C^o LXXX° III°.

Ullus homo vel femina qui hoc donum inquietare voluerit non valeat.

Sig+num Petrus Capellanus. Sig+num Guillelmus¹⁸⁷¹ Gasch. Sig+num Arnaldus¹⁸⁷² Raolf. Sig+num Domenec. Sig+num Bernardus¹⁸⁷³ de Montmenez. Sig+num Brunet. Sig+num Petrus de Sadaon. Sig+num Arnaldus¹⁸⁷⁴ de Sischer. Sig+num Raimundus¹⁸⁷⁵ de Çafarei. Sig+num Guillelmus¹⁸⁷⁶ de Çafarei minore. Sig+num Guillelmus¹⁸⁷⁷ de Çafarei maiore. Sig+num Pere Gran. Sig+num Saurina de Valle Viride. Nos qui hoc donum laudamus et firmamus.

Bernardus presbiter scripsit quod supra (*signe*).

681

1184, desembre. Lleida

Donació. *Alfons [I de Catalunya i Aragó] dona a Ramon de Cervera la séquia que anirà fins a Torres [de Segre] i Gebut, de tal manera que pugui disposar per sempre més de les séquies que hi hagi entre Castellpagès [municipi de Vilanova de la Barca] i Gebut. Si ho desitja, la pot canviar, amb l'arbitratge de dos frares templers, per cases, vinyes o horts.*

[A] Original perdut.

B ARB (ACA), SJJ, perg. 18, armari 19. Trasllat de l'any 1248.

a* SAROBE, 1998, doc. 457, p. 680-681. Data: 1184, desembre. Ex B.

Document fonamental per entendre l'expansió de l'antiga séquia de Fontanet. Donació a "Raimundo de Cervaria". D'una banda, la séquia de Fontanet es va allargar fins al terme de Vilanova de la Barca. De l'altra, es construí la séquia de Torres, de fet una ampliació cap al sud-oest de la de Fontanet, malgrat que segurament devia agafar l'aigua a la paixera del Segre, que hi havia davant de la ciutat. Document signat per "Ildefonsi, Dei gratia regis Aragonum, comitis Barchinonensis et marchionis Provincie" i també per "Berengarius Terrachonensis archiepiscopus". S'esmenta: "illam zequiam que ibit ad Turres et ad Agabud". I després es fa esment del recorregut de séquies que hi havia d'haver entre "Cas-

1871. *Abreujat en G.*

1872. *Abreujat en A.*

1873. *Abreujat en B.*

1874. *Abreujat en A.*

1875. *Abreujat en R.*

1876. *Abreujat en G.*

1877. *Abreujat en G.*

tello Pages usque ad Agabud". Malgrat que el document no ho digui ben clar, creiem que aquest és el significat real d'allò que diu aquest text. Cartografia: figs. 49, 58 i 80.

682

1184

Concòrdia. *Agnès de Banastón i els seus fills, Anglesa (amb el seu marit Berenguer de Tamarit) i Bertran, arriben a un acord amb Gil de Lascellas, nebot d'Agnès, amb la seva muller Ermessèn i amb llurs fills. D'una banda, Agnès concedeix al senyor Gil el castell d'Estig, amb els seus estatges (els habitatges que hi ha a prop del castell), amb terres fins a la séquia. També cedeix dos molins que hi ha davant del castell i la vinya que hi ha sobre l'alcavó. D'altra banda, Gil concedeix a la senyora Agnès el puig que hi ha davant de la vila d'Estig, amb les afrontacions que arriben fins a la séquia. Així mateix, li concedeix que pugui fer dos molins en aquest terme, amb la condició que, arran d'això, els seus molins no tinguin menys aigua ni quedin engorjats. A més, li dona una terra i unes "places" (o terrenys per edificar) com a esmena d'una vinya i de les cases que rep fora del castell. Tindran la resta del terme d'Estig a mitges Agnès i Gil, llevat de l'heretat que fou de Sanç de Bergua tinguda només per l'esmentat Gil.*

A* ACL, Fons de Roda, RP_0655 (carpeta 12, núm. 832). Pergamí en bastant bon estat de conservació, tot i tenir molts forats, sobretot a la banda esquerra. Mides: 34 cm per 35 cm. Escripura carolina. Lletres partides a la part inferior del pergamí. Al revers: "*Carta de Stig quod alter dicitur Montbrun.*"

a GRAU, 2010, doc. 283, p. 488-489. Data: 1184.

Estig (actualment Estiche) és un poble situat a l'oest del Cinca, en una zona que en principi sempre ha estat de parla aragonesa (i després castellana). El fet que trobem en aquest document substantius com *estatges* ("estagas") o *alcavó* és, per tant, un reflex de les influències lingüístiques que hi havia en aquell moment. L'alcavó devia ésser una mena de mina. La "presalla" potser era una resclosa. D'altra banda, el mot *engorjar* ("ingorgare"), en aquest cas, havia d'ésser un sinònim d'*enaiguar*, 'quedar colgat sota l'aigua'. Cal pensar que alguns dels que participaren en aquest document devien parlar aragonès, però alhora molts d'altres devien fer servir el català que aleshores es parlava a la riba esquerra del riu Cinca, a Tamarit i, com hem dit, també a Montsó.

In nomine domini nostri Ihesu Christi. Hec est carta finis et concordie quam faciunt dompna Agnes de Banaston et filii sui, scilicet, dompna Anglesa et Berengarius de Tamarit, vir eius, et Bertran, fra-

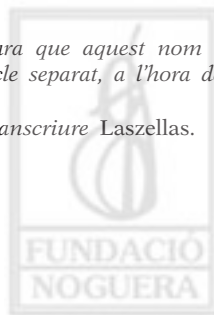

ter ipsius Englese, cum dompno Gilio de las Zellas,¹⁸⁷⁸ nepos eius, et cum uxore sua, domina Ermessen, et cum filiis eorum. In primis finiunt atque concedunt domina Agnes et predicti filii pro se et pro omni posteritate eorum dompno Gilio et uxori sue et filiis illorum atque posteritati eorum castrum de Extig ab integro, cum ipsas suas estagas que sunt circa castrum, cum suas afrontanzas usque ad zequiam cum ingressu et exitu. Et similiter dompna Agnes et prescripti filii fi[nimus] dompno Gilio et uxori sue et posteritati illorum illos duos molendinos qui sunt ante ipsum castrum, cum ingressu et exitu et cum directis quos habent et habere debent quos ad molendinum pertinent; et illam vineam que est super illo alcavó,¹⁸⁷⁹ cum sua presalga. Et ego Gili de las Zellas,¹⁸⁸⁰ cum uxore mea Ermessen, et cum filiis nostris finimus et concedimus vobis domine Agnes et filiis vestris prescriptis atque posteritati vestre illud podium \ab integro/ quod est ante villam de Extig, cum sua afrontanza usque ad zequiam cum ingressu et regressu illius. Et similiter, ego Gili de las Zellas et uxor mea Ermesen concedimus vobis domine Agnes et posteritati vestre ut faciatis duos molendinos in illo termino de Extig, ubi vos volueritis extra casale de predictos meos molinos, in tali conveniencia quod meos predictos molinos non perdant aquam nec fatiant eos ingorgare. Et ego Gili de las Zellas, cum uxore mea Ermessen, emendo vobis domine Agnes et posteritati vestre unam terram tantam et tam bonam et in tam bono loco propter illam vineam que mihi finistis, et similiter emendo vobis plazdas tantas et tam bonas et in tam bono loco propter illas casas quas mihi finistis foras de illo castello. Omnes vero alios terminos de Extig heremos et populatos abeant per medium domina Agnes et Gili de las Zellas et posteritas eorum, per bonam fidem, sine enganno, extra illa hereditate que fuit de Sang de Bergua, quoniam ego Gili de [las Z]ellas teneo. Et si domina Agnes aut aliquis de posteritate eius illam hereditatem clamaverit Gili de Lasçellas faciat eis inde directum. Super hoc vero domina Ag[nes] et domina E[nglesa] et Berenger de Tamarit, vir eius, et Bertran, frater ipsius Englese, conveniunt dompno Gilio de las Çellas et uxori eius Ermesen et faciunt se inde suos amicos per amiztat de castro de Extig et de terminis eius de villa et de omnibus directis quos Gili de Laszellas habet et habere debet, ut adiuvent illum de omnibus

1878. a: Laszellas. *Encara que aquest nom de lloc ara s'escrigui junt, creiem que és preferible d'escriure l'article separat, a l'hora de referir-nos al topònim medieval.*

1879. Sic.

1880. *També es podia transcriure Laszellas.*

hominibus et defendant illum et omnia sua per bonam fidem sine suo enganno. Similiter Gili de las Çellas¹⁸⁸¹ et uxor eius Ermessen et filii eorum conveniunt domine Agnes et Englese et Berengario de Tamarit et Be<r>trando et faciunt suos amicos per amiztat de illud podio et de villa et de omnibus directis quos Agnes habet et habere debet ut adiuvent illam de omnibus hominibus et defendant illam et omnia sua per bonam fidem sine suo enganno. Et dopna Agnes et filii sui prescripti et posteritas [eius sunt p]accati de ista particione de dompno Gilio et de sua uxore et de filiis illorum et sine clamo coram Deo et hominibus.

Et sunt fidanzas [...] ¹⁸⁸² omnia ista prescripta firma et stabile in perpetuum permaneant Frontin de Benavent et Sancius de Azlor. Huius rei testes sunt Michael de Berbegal, et hoc sig+num eius, et Arnal de la Serra, et hoc sig+num eius. Factum est hoc in presencia Petri Arnaldi, iusticie regis, et Garzie de Azare et Girald de Aziscles et Ramon de Miravet et aliorum proborum virorum.

Facta carta era M^a CC^a XX^a II^a, regnante Ildefonso rege in Aragon et in Barchinona et in Provinzia. Episcopus Berengarius Ilerde. Stephanus in Osca. Sig+num Egidii. Sig+num Berengarii. Sig+num Englese.

Arnaldus, diachonus Sancte Marie, scripsit et hoc sig- (*signe*) num fecit per mandamentum domine Agnes et dompni Egidii et dompni Berengarii et de aliis supra scriptii.

683

1185 (1186), gener, 29

Donació. *Berenguer de Boixadors ofereix el seu fill Berenguer a Berenguer, bisbe de Lleida, i als canonges d'aquesta seu per tal que esdevingui canonge. Juntament amb el fill, cedeix l'heretat que té a Vinverme (Grenyana), tant si és de regadiu com si és de secà. També dona la meitat de les cases que havien estat d'Arnau Rufaca, l'habitatge o estatge on viu, un forn i una vinya. Per aquests tres darrers béns, Berenguer de Boixadors i la seva muller Dolça ja pagaven un cens cada any d'una unça de cinnamom, per Sant Jaume, als canonges de Lleida. Els rèdits que provinguin d'aquests*

1881. *a*: Lasçellas.

1882. *Hi ha un forat.*

béns han de servir per poder vestir el canonge Berenguer, fill del donador.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 263r (225r). Al marge dret: "+ Donatio diversarum rerum canonicæ Illerdensis pro canonico admittendo."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 36, p. 150. Data: 1185, gener, 29.

Atès que no s'hi afirma que fou fet l'any de l'encarnació del Senyor, hem de considerar que és molt possible que calgui datar-lo l'any 1185; si no fos així, hauria estat escrit l'any 1186. D'altra banda, el cinnamom és la canyella, segurament produïda pel canyeller o arbre de la canyella (*Cinnamomum verum*). Cartografia: fig. 60.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Berengarius de Boxados offero filium meum Berengarium in manu dompni Berengarii Ylerdensis episcopi et conventus eiusdem sedis domino Deo et Beate Marie sedis Ylerde per canonicum. Et cum ipso dono atque trado in presenti canonicè Ylerdensi omnem hereditatem que ad eum pertinet per eius matrem, scilicet in Avinverme, reganum et secanum, sicut dividit cum fratre suo Guillelmo Godini, et suam medietatem domorum que fuerunt Arnaldi Rufacha, et omnem ipsam meam staticam in qua modo stamus, veterem et novam, intus maiorem portam, et illum furnum quem ego emi de Garcia Linz, et ipsam vineam que fuit Guillelmi Sancti Genesisii. Supradicta omnia dono et trado in presenti predicte canonicè ad suum proprium alaudium, liberum et franchum, ad faciendas omnes suas voluntates, et convenio esse garent contra omnes homines vel feminas, preter regem terre. Et per teneçonem de supradicta statica et furno et vinea, ego Berengarius de Boxados et uxor mea Dulcia, singulis annis dabimus canonicè Ylerdensi unam unciam cinnamomi, in festo sancti Iacobi. Et ego Berengarius Ylerdensis episcopus et conventus eiusdem //¹⁸⁸³ sedis concedimus tibi Berengario de Boxados et uxori tue Dulcie, in beneficium, supradictam staticam et furnum predictum et vineam predictam in vestra vita tantum ita quod vos donetis predicto Berengario nostro canonico vestimentum nisi forte canonica Ylerdensis daret ei aliquos redditus unde se vestiret. Et si forte canonica post mortem vestram nollet sibi dare redditus unde predictus Berengarius se vestiret habeat ipse predictam vineam et furnum, donec canonica assignet ei redditus inde se possit vestire.

Facta ista carta IIII kalendas februarii, anno Domini M^o C^o LXXX° V^o.

1883. *Columna nova*.

Sig+num Berengarii de Boxados, sig+num Berengarii, filii mei, sig+num Dulcie, uxoris mee, qui hanc cartam scribere iussimus, testesque firmare rogamus. Sig+num Guillelmi Godini. Sig+num Bartholomeue. Sig+num Arnaldete.

Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste, qui hanc cartam scripsit die et anno quo supra.

684

1185, gener

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Ramon de Gausac unes cases que té a la parròquia de Santa Maria de la seu, que foren de Pere de Malpàs, clergue de Raimat. A canvi, ha de lliurar cada any, per Nadal, tres sous. Se n'esmenten les afrontacions. S'estableix el dret de fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 108v-109r (f. 67v-68r). Al marge esquerre: "Concessio domus ad census."

C* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 395r (f. 358r). Al marge superior: "Donatio facta per episcopum quibusdam domibus cum reservatione census trium solidorum."

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus dono tibi Raimundo de Gausach illas nostras casas quas habeo in parrochia Sancte Marie de illa sede, illas scilicet que fuerunt de Petro de Malpas clerico nostro de Raxmat.¹⁸⁸⁴ Ideo dono tibi suprascriptas casas¹⁸⁸⁵ ut tu et successores tui qui eas habueritis seu tenueritis singulis annis mihi et meis successoribus in perpetuum // persolvatis tres solidos denariorum pro tributo in festivitate Natalis Domini illius scilicet melioris monete que sit curribilis ad panem et vinum in civitate Ylerdensi. Et iste domus affrontant ex parte orientis in chasas de Maria de Gradan et ex parte occidentis et meridie et septentrionis in viis publicis. Itaque sicut iste affrontationes predictas casas undique circumdant sic ego predictus episcopus per me et successores meos dono eas tibi prefato Raimundo et successoribus tuis ab integro, ut perpetuo in

1884. C: Raxmat. *Correspon al lloc de Raimat.*

1885. C: chasas.

pace ad hereditatem eas habeatis mihi tamen et successoribus meis predicta tributum reddendo et solvendo termino prefixo, in pace et sine ullas contradictione. Et si forte evenerit quod tu Ramon aut successores tui volueritis vendere aut inpignorare iam dictas casas, primitus mihi et successoribus meis facite illud scire de X diebus. Et si voluerimus eas emere habeamus illas V solidos minus quam alius homo de inpignoratione sicut unus et alius homo. Et si forte eas noluerimus retinere, sit licitum tibi et tuis successoribus vendere aut inpignorare illas quibuscumque volueritis qui michi et meis successoribus prefatum tributum in pace persolvant. Excludimus tamen ex hoc pacto milites et personas religioni deditas.

Actum est hoc mense ianurii, sub era M^a CC^a XX^a III^a.

Iohannes de Oscha prescripti episcopi scriba hanc cartam scripsit et hoc sig- (*signe*) num feci.

685

1185 (1186), febrer, 19

Confirmació. *Berenguer, bisbe de Lleida, confirma les donacions fetes pel seu predecessor, el bisbe Guillem, als canonges del capítol, les quals havien estat confirmades pel cardenal Jacint i pel papa Eugeni. També estableix què ha de fer el prebost a l'hora de proveir les esglésies que en depenen; ha de triar la persona adequada i presentar-la a ell i al capítol. De la seva banda, els canonges concedeixen que el bisbe comparteixi la casa de caritat i que tingui, d'una manera vitalícia, una tercera part dels drets que tenen a Gimenezs, a Vallmanya i sobre el forn de Sant Martí.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 75r-75v (f. 33r-33v). Al marge: "Haec dispositio valde nota[...] est quia ex ea deducit [...] ecclesiarum praepositurarum in favorem capituli."

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 0-02 – 0-03. Al marge inferior: "Nota: que se libró de esta escritura testificación en 10 octubre de 1786, advirtiendole que está la presente copia con aquella comprobada."

Cartografia: fig. 52.

[Q]ue a modernis geruntur ut a memoria non relabantur¹⁸⁸⁶ in posterum litterarum solent iudiciis denotari. Unde per hanc scrip-

1886. C: rellevantur.

turam ad noticiam cunctorum¹⁸⁸⁷ perveniat quod ego Berengarius Ylerdensis episcopus, bono animo et spontanea voluntate, concedo et confirmo et ratas habeo omnes illas donationes et libertates integre quas bone memoriae Guillelmus¹⁸⁸⁹ episcopus predecessor meus contulit Ylerdensibus canonice sicut in privilegio eidem canonice ab eodem facto¹⁸⁹⁰ continetur et dominus Iacintus¹⁸⁹¹ sancte Romane ecclesie diaconus cardinalis atque apostolice sedis legatus nec non sancte recordationis dominus papa [...] ¹⁸⁹² suo privilegio confirmaverunt. Et promitto eas me inviolabiliter illibatas et intactas per bonam fidem conservare tam presentibus quam futuris canonicis per futuras. De institutionibus vero ecclesiarum illorum castrorum, in quibus Ylerdenses prepositi per subrogatas capellanorum personas divina populo ministeria celebrare consueverunt ita statuo quod quando aliqua illarum vaccaverit prepositus ad cuius curam ecclesia illa spectare dinoscitur ecclesiam cum omnibus rebus ad eam pertinentibus nullius obstante contradictione vel facto plenarie occupet ac fideliter conservet ad servitium eiusdem canonice illibatas donec personam ad hoc idoneam inveniatur et inventam mihi et capitulo presentet et cum a me fuerit idonea comprobata prepositus donec ei ecclesiam. Postea vero obedientiam mihi et preposito fidelitatem promittat et sicut a preposito curam temporalium sic a me curam accipiat animarum. Res vero clericorum predictarum ecclesiarum per inventarium mihi et capitulo ostense vertantur in utilitatem canonice pro ut melius mihi et capitulo visum fuerit. Confirmationem vero privilegiorum predictam facio quam inconvulsam et inviolabilem deinceps observabo nullum mihi facturam preiudicium. Si de cetero ecclesiarum predictorum castrorum in causam ventum fuerit.

Nos vero Ylerdenses canonici concedimus vobis domino Berengario¹⁸⁹³ episcopo nostro quod habeatis domum caritatis cum omnibus ad eam pertinentibus ut servitium inde faciatis. Concedimus etiam vobis quod habeatis in ecclesiis nostris de Gimelns et de Valmagna de nostris tribus partibus unam terciam, et furnum Sancti

1887. C: ceterorum.

1888. *Columna nova.*

1889. *Abreujat en G.*

1890. *Abreujat en fco (o fro), amb una titlla. Sembla facto.*

1891. *Abreujat en iac, amb una titlla.*

1892. *Sembla que hi ha una lletra. Molt tacat. En C: eg, amb una titlla. Potser*

Eugenius.

1893. *Abreujat en B.*

Martini, qui fuit Raimundi¹⁸⁹⁴ de Spolaçan. Predicta vero omnia habeatis pro beneficio a nobis in vita vestra tantum post mortem vero vestram omnia illa, cum omni melioramento et sine omni contradictione ni ius et proprietatem Ylerdensem canonice revertantur pro ut in nostris privilegiis continetur.

Factum est hoc XI° kalendas marcii, anno Domini M^o C^o LXXX° V^o.

<Sig> (*signe*) num Berengarii Ylerdensis episcopi. (*signe*) Signum + Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste. Sig+num Gombaldi Ylerdensis archidiaconi. Sig- <(signe)> num Petri Sagarre precentoris. Sig+<num> Bernardi de Calidis. Sig+num Saturnini Benascensis archidiaconi. Signum (*signe*) Petri de Cubellis camerarii. Sig+num Guilelmi de Benavento prepositi Sancti Andree. Signum magistri Renaldi (*signe*). Signum + Guillelmi de Ribellis. Hoc posuit signum (*signe*) Radulfus id est quia dignum.

Guillelmus de Cubellis qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit.

686

1185 (1186), febrer, 19

Donació a canvi de protecció. *Berenguer, bisbe de Lleida, rep Guilem Hortolà i la seva muller Babilònia i totes les seves coses, que queden sota la seva protecció. A canvi d'aquesta protecció, es comprometen a lliurar-li cada any, per Nadal, el cens d'una lliura de pebre. En concret, aquest tribut grava les cases que tenen a Lleida, a la Costa de Santa Maria Magdalena. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 110r (f. 69r). Al marge dret: "Alia similis protectio."

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 396r-396v (f. 359r-359r). Al marge dret: "Acceptio facta per episcopum de rebus et bonis ac personis Guillelmi Ortolani et Babilonis conjugem de eos tuendo, pro quo instrumento Guillelmus promissit unam libram piperis de tributo."

[S]it notum cunctis hominibus quod ego Berengarius Ylerdensis episcopus, per me et successores meos, recipimus te Guillelmum¹⁸⁹⁵ Ortolanum et uxorem tuam Babiloniam et omnem posteri-

1894. *Abreujat en R.*

1895. *Abreujat en Guill, Guillem.*

tatem vestram et res vestras in perpetuum in defensione et protectionem vestram. Pro qua vero defensione et etiam remis- //¹⁸⁹⁶ sione omnium peccatorum nostrorum, ego Guillelmus Ortolanus et uxor mea Babilonia, per nos et nostros damus vobis domino nostro Berengario Ylerdensi episcopo et vestris successoribus in perpetuum unam libram piperis de tributo, singulis annis, in festo Natalis Domini. Qui tributum assignamus et concedimus vobis et successoribus vestris ut habeatis eum semper in illis domibus nostris quas habemus in Ylerda, scilicet in illa Costa Sancte Marie Magdalene. Que domus affrontant ex una parte in domibus Petri de Salas, de alia in domibus Gauceti et ante ianuam in via et desuper in via. Preterea convenimus vobis et vestris successoribus quod pro vestra defensione nulli faciamus iniuriam vel dampnum nec etiam aliquid malum.

Quod est actum XI° kalendas marcii, anno Domini M^o C^o LXXX° V^o.

Sig+num Berengarius¹⁸⁹⁷ Ylerdensis episcopi (*signe*). Sig+num Guillelmi Ortolani. Sig+num Babilonie uxoris eius, qui hoc firmamus et testes firmare rogavimus. Sig+num Petri de Rocha. Sig+num Petri de Salas. Sig+num Petri de Ussiato. Isti sunt testes. Sig+num Guillelmi de Pratis.

Petri de Conaria¹⁸⁹⁸ (*signe*) qui hos scripsit mandato illorum cum cognomine Guillelmi Ortolani scilicet iuso et emendato per totum.¹⁸⁹⁹

687

1185 (1186), febrer, 28

Venda. *Pere de Cirés (o Sirès) ven a Martí Roig i a la seva muller Ermessèn unes cases, que té a mitges amb el comprador, per trenta sous jaquesos, situades a la Suda de Lleida. La seva part li prové d'Arnaldó d'Espolaçà, germà seu. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és el mur de la Suda.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 284r (f. 246r). Al marge inferior: "Venditio domorum in Çuda Illerdense facta per Petrum de Cires Martino Rubio."

1896. *Columna nova.*

1897. C: Berengarii.

1898. *Potser a l'original deia Tonaria, Tonera.*

1899. *Al final: per tot, amb una titlla.*

[S]it notum cunctis hominibus quod ego Petrus de Cires, per me et omnes meos vendo vobis Martino Rubeo et uxori vestre Ermesende et vestris omnique vestre posteritati in perpetuum ipsarum domorum per XX solidos Iaccenses quas habeo vobiscum in Çuta Ylerde. Quam medietatem domorum reliquid mihi Arnaldonus de Spolaçano frater meus. Que domus affrontant ex una parte in muro eiusdem Çute, de alia¹⁹⁰⁰ in domibus Marie de Cornutella, de III^a parte in domibus magistri Radulfi, de quarta in via publica. De toto vero quod in his affrontationibus includitur et terminatur,¹⁹⁰¹ cum exitibus et ingressibus et omnibus sibi pertinentibus vendo vobis et vestris medietatem totam per iam dictum precium sine aliquo retinimento quod ibi non fatio per me vel per meos. Et de meo iure et dominio in vestrum ius trado et dominium per vendere et dare et inpinorare et omnes voluntates vestras facere in perpetuum, ad quicquid ibi et inde facere volueritis de terra usque in celum. Et insuper convenio vobis et vestris garentiam facere de iam dicta medietate domorum contra cunctos homines //¹⁹⁰² et feminas, excepta potestate terre, in perpetuum.

Quod est actum II kalendas marcii, anno Domini M C LXXX V.

Sig+num Petri de Cires qui hoc laudo et firmo et testes firmare rogavi. Sig+num Petri de Podio Fideli. Sig+num Peiruche. Sig+num Petri de Martel. Isti sunt testes.

Petri de Tonaria signum (*signe*) qui hoc scripsit mandato eiusdem venditoris.

688

1185 (1186), març, 19

Establiment. *Pere de Lasquarri dona a Guillem de Bages, a la seva muller Llombarda i al seu germà Berenguer de Bages una vinya situada a Vallcalent, que té a mitges. Se n'esmenten les afrontacions, diverses de les quals són un braçal. S'estableix que, d'allò que se n'obtingui, els que la rebin donin la meitat al que fa la cessió. A més, han de donar una quantitat per al manteniment de la séquia. I encara han de treballar, cavar, administrar, plantar,*

1900. De alia, repetit dues vegades.

1901. De fet: tminatur (*hi manca la tiilla*).

1902. *Columna nova*.

replantar i regar aquesta vinya, i fer tot allò que calgui per millorar-ne la producció.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Libre Verd*, f. 176r-176v (f. 134r-134v). Al marge dret: "Donatio medietatis cuiusdam vineae inter diversas personas."

Cartografia: fig. 62.

[I]n Dei nomine. Omnibus hominibus sit notum presentibus et futuris quod ego Petrus¹⁹⁰³ de Alascarre pro me et meis dono tibi Guillelmo de Baies et uxor tue Lombarde et fratri tuo Berengario de Bages et vestris et cui vos volueritis ipsam meam // vineam quam habeo in Valle Calente, ad medietatem. Habet affrontationes iam dicta vinea cum terra in qua fundata est, de una parte in vinea Arnaldi de Lorenç, de aliis tribus partibus in braçal que discurrit per Vallem Calentem et in terra vestra et in vinea. Sicut superius dictum est et dictis affrontationibus dicta vinea cum terra in qua fundata est includitur et terminatur, sic vos et vestri eam habeatis et possideatis et expletis ad medietatem, pro me et meis, in perpetuum, cum introitu et exitu et pertinentiis eiusdem vinee. Tali scilicet modo ut de omnibus expletis que in ipsa vinea et terra Deus dederit vel vos pro vestro labore ibi habueritis vel feceritis quocumque modo, donetis mihi et meis et cui ego voluero medietatem fideliter sine meo enganno. Et inde non eligatis alium senioresem vel patronem nisi me et posteritatem meam. Si vero aliqua inde mihi forisfacturam et meis vel alio homini feceritis firmetis mihi et meis directum et in posse meo et meorum, quod iudicium vobis iuste adiudicatum fuerit sequimini. Et ego convenio inde vobis et vestris esse legalem guirentem contra cunctos homines et feminas. Preterea vos dicti accaptatores iam dictam vineam liberam et francham et sine aliquo censu et gravamine semper possideatis, nisi quod denarios ad cechiam semper dabit, servata tamen convenientia superius in omnibus et per omnia, salvis meis directis. Et nos dicti accaptatores convenimus tibi Petro de Alascarre et tuis eam bene laborare, effodere, procurare, planta- //¹⁹⁰⁴ re et replantare et rigare et ut melius potuerimus meliorare semper ad tuum profectum et lucrum et nostrum, sine enganno tuo et tuorum, ita quod pro culpa nostra non inde amictas sive perdas tuos directos.

Facta carta XIII kalendas aprilis anni Domini M^o C^o LXXX° V^o.

Sig+num Petri de Alascarre, Sig+num Guillelmi de Bages, Sig+num Lombarde uxoris eius, Sig+num Berengarii de Bages, qui

1903. *Abreujat en P.*

1904. *Columna nova.*

hoc firmamus et concedimus testesque firmare rogamus. Sig+num Guillelmi de Pinel. Sig+num Guillelmi Santii. Sig+num Iohannis de Sas. Huius rei testes sunt.

Guillelmus de Cubellis qui hos scripsit et hoc (*signe*) fecit.

689

1185, abril, 24

Renúncia remunerada (o venda). *Galceran de Pinós concedeix al bisbe de Lleida la tercera part de tots els delmes que es reben al terme del castell de Soses. A canvi, rep del bisbe la quantitat de cinquanta monedes d'or. A més, aprova la cessió d'una altra tercera part d'aquests delmes del terme de Soses, que tenia Guerau Alemany per ell i que ja havia estat cedida prèviament.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 271v-272r (f. 233v-234r). Al marge inferior: "Restitutio duarum tertiarum partium decimarum de Soses." Al marge dret: "Instrumentum decimi loci de Soses."

Notum sit presentibus et futuris quod ego Gaucerandus de Pinos reddo, dimitto ac per me et per meos diffinio episcopo et ecclesie Ylerdensi terciam partem omnium decimarum quam habebam vel habere debebam in castro de Soses et terminis eius. Et accipio inde ab eodem episcopo et ecclesie Ylerdensis L aureos. Preterea laudo, confirmo ac diffinio iam dicto episcopo et ecclesie Ylerdensi aliam terciam partem decimarum iam dicti castri // de Sosas et terminorum eius quam Geraldus Alamanni per me tenebat, set tamen predicto episcopo et ecclesie Ylerdensi iam reddiderat ac diffinierat. De his itaque duabus partibus decimarum castri de Sosas et terminorum eius plenam et integram in presentiarum restitutionem sepe dicto episcopo et ecclesie Ylerdensi facio et si quid iuris in eisdem decimis habebam vel habere debebam perpetuis temporibus per me ac per meos penitus dimitto atque diffinio. Convenio et firmiter promitto quod de predictis decimis nullam faciam garentiam alicui homini qui dicat per me vel per alium se possidere decimas predicti castri.

Actum est hoc VIII kalendas madii, anno Domini M° C° LXXX° V°.

Sig+num Guacerandi de Pinos. Sig+num Berengarius Tarra-chonensis archiepiscopus. Sig+num Raimundi Gaucerandi. Sig+num

Berengarii Gaucerandi. Sig+num.¹⁹⁰⁵ Sig+num. Sig+num Petri Calvi.¹⁹⁰⁶ Sig+num Dominici Sarrani. Sig+num Iohannis Ferrer. Huis rei testes sunt.

Guillelmus de Cubellis qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit.

690

1185, abril, 27

Venda. *Martí Roig i la seva muller Ermessèn venen al mestre Radulf, canonge de Lleida, les cases que tenen a la ciutat de Lleida, a la Suda, per cinquanta-cinc sous de moneda jaquesa. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és el mur vell i una altra el carrer que duu a la seu.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 283v-284r (f. 245v-246r). Al marge inferior: "Emptio domorum in Çuda Illerdense facta per Radulfum canonicum Illerdensem."

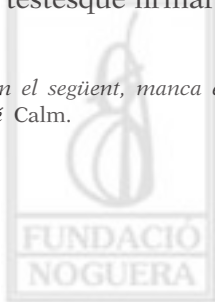
[I]n Dei nomine, Omnibus hominibus sit notum presentibus et futuris quod ego Martinus Rog et coniux mea Ermesen, per nos et nostros vendimus tibi magistro Radulfo Ylerdensi canonico et cui tu vuleris ipsas meas casas quas habemus in Ylerdensi civitate, scilicet in Çuta, per LV solidos Iaccensium monete, quos a te omnes habuerimus et recepimus ac paccati sumus. Affrontat predicte case de una parte in muro veteri, de alia in domibus Marie de Cornutella, de III in domibus tuis, de III^a in via publica que ducit ad sedem. Sicut dictum est superius et hee iam dicte case his dictis affrontationibus includuntur et continentur sic eas tibi vendimus per iam dictos LV solidos. Et cum hac presenti carta in tuo iure et dominio tradimus ut eas liberas et francas habeas et possideas, cum introitu et exitu et pertinentiis earum, de abisso in celum, sicut melius et utilius dici et intelligi potest ad omnem voluntatem tuam faciendum in perpetuum. Et convenimus tibi facere garentiam de omnibus hominibus et mulieribus preter potestatem terre.

Facta carta V kalendas madii, anni Domini M^o C^o LXXX° V^o. //

Sig+num Martini Rog. Sig+num Ermesende uxoris eius, nos qui hoc facimus et firmamus testesque firmare rogamus. Sig+num Petri

1905. *En aquest cas, i en el següent, manca el nom.*

1906. *Podria ésser també Calm.*

de Cires¹⁹⁰⁷ fratris eius. Sig+num Bernardi Iuliani. Sig+num Roberti Textoris. Sig+num Peruches huius rei testes fuimus.

Guillelmus de Cubellis qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit.

691

1185, maig, 20

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, arriba a un acord amb Ramona, que fou muller de Deus-lo-salv, ja difunt, i amb els seus fills, amb relació al camí que hi ha sota la vinya del bisbe i el seu hort del Mercadal. El bisbe tanca la vinya i concedeix a Ramona la meitat de la via, allà on coincideix amb el límit del seu hort i braçal, el qual límit no passarà pel camí ans per dins de l'hort. Si hi ha un engany, es tornarà a la situació precedent. A més, han de fer a mitges la paret de tàpia que cal construir al costat inferior de la vinya i de l'hort.*

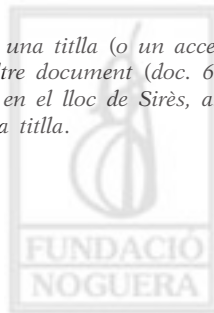
[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 342v (f. 305v). Al marge esquerre: "Compositio super vinea in termino Illerdae facta per episcopum et ecclesiam Illerdenses."

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quod ego Berengarius Dei gratia episcopus Ylerdensis devenio ad finem et ad concordiam cum Raimunda que fuit uxor Deosalvi olim defuncti et cum filiis suis, de ipsa via que est infra meam vineam et suum ortum de Mercadallo. Et ego Berengarius Dei gratia episcopus, cum assensu et voluntate tocuis conventus canonicorum sedis Ylerde accipio et claudio ipsam vineam et cum voluntate canonicorum predictae sedis Ylerde concedo et dono ad Raimundam que fuit uxor Deosalvi et filiis suis, medietatem de ipsa via quantum pertinet ad ipsam affrontationem suorum orti et braçalum, qui modo currit per ipsam viam currat deinceps intus suum ortum de predicta Raimunda et de suis filiis. Et de hac donatione iam dicta ero¹⁹⁰⁸ vobis Raimunde guirens et vestris filiis de omnibus hominibus et mulieribus sine vestro enganno. Et nisi potero vobis guirens esse quod predicta via tornet sicut prius in

1907. *Llegim cires, amb una titlla (o un accent). Podria ésser Cireres, Cirens o bé Ciresa. Malgrat tot, en un altre document (doc. 687) trobem clarament escrit Cires, fet que ens fa pensar més aviat en el lloc de Sirès, al municipi de Bonansa.*

1908. *Per error, amb una titlla.*

suo loco fuit et ipsam tapiam que erit facta infra predictam vineam et ortum faciamus communiter per medium omnes missiones. //¹⁹⁰⁹

Facta carta mense madii, XIII kalendas iunii, anno Domini M^o C^o LXXX° V^a.

Sig+num Berengarii Ylerdensis episcopi (*signe*). Sig- (*signe*) num Gomballi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste. Sig+num Raimunde que fui uxor Deosalvi. Signum Petri de Deosalvi. Sig+num Raimundi. Sig+num Guillelmi. Sig+num Iacobi. Sig+num Raimundi Bernardi. Sig+num Arnaldi filii mei, qui omnes insimul ut superius scriptum est firmamus et laudamus et de toto nos tenemus per paccati. Isti sunt testes. Sig+num Guillelmi de Feçet. Sig+num Petri de Sollanellis. Sig+num Calveti Episcopi.

Sig- (*signe*) num Gregorii qui scripsi rogatus ut supra.

692

1185, maig, 21

Venda i acord. *Pere Galabré i la seva muller Estevana donen a Arnau Galabré i a Esteve Ebrard (i a la seva muller Peirona), com a hereència, gairebé com si fossin llurs fills, l'honor que tenen a Lleida, a canvi de rebre set-cents morabatins lupins o aiadins. S'imposa la condició que mentre els donadors visquin en retinguin l'usdefruit. Aquesta honor era formada per unes cases a la parròquia de Sant Joan, unes altres a la de Santa Magdalena, un hort a la parròquia de Sant Gili, una vinya a Pardinyes, una altra vinya al "Segrià" i la quarta part d'una vinya situada a l'honor de Ponç de Santa Fe, al costat del Segre. S'esmenten les afrontacions de totes aquestes terres.*

[A] Original perdut. Amb lletres partides.

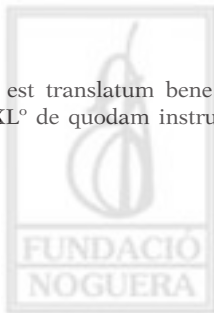
B* ACL, LP_04162. Pergamí amb algun plec i alguna taca, a la part superior, a la dreta. Mides: 28 cm per 17,5 cm. Escripura força cursiva i menuda. Trasllat de l'any 1240.

Cartografia: figs. 54, 55 i 57.

Sit¹⁹¹⁰ notum cunctis hominibus presentibus et futuris quod ego Petrus Galabrun et uxor mea Stefana simul per nos et per nostros

1909. *Columna nova*.

1910. *Abans, en B*: Hoc est translatum bene et fideliter factum XII° kalendas ianuarii, anno Domini M^o CC^o XL° de quodam instrumento diviso per alfabetum quod sic continet.

damus vobis Arnallo Galabruno et Stefano Ebrard pro hereditate quasi infantibus nostris omnique [proie]niei atque posteritati vestre in perpetuum omnem nostrum honorem quam habemus in Ylerda et in omni suo termino, videlicet quasdam domos in parrochia Sancti Iohannis, que affrontant ex duabus partibus in carrarriis, de tercia in domibus Arnalle de Valle Segaria,¹⁹¹¹ de quarta vero parte in domibus episcopi Tertose. Et alias domos in parrochia Sancte Marie Magdalene, que affrontant ex una parte in domibus Poncii Gofredi, de altera in carraria, de tercia in domibus cuiusdam cognati Bernardi d'Agger,¹⁹¹² de quarta in muro veteri. Et unum ortum in parrochia Sancti Egidii, que affrontat ex una parte in carraria, de altera in sementerio Sancti Salvatoris, de tercia in orto Ex<e>meni. Et unam vineam ad ipsas Pardinias, que affrontat ex una parte in carraria, de altera in vinea Arnalli de Podio Viridi, de alia in vinea Raimundi¹⁹¹³ Rotundi, de quarta parte in ipsa vinea quam habemus commune cum ipsis de Maurimon. Et unam vineam in Segriano, que affrontat \ex una parte/ in cechia, de altera in honore Petri Balb et Guillelmi Balb, de alia parte in vinea de qua accipiunt quartum illi de Maurimon. Et quartam partem de ipsa vinea de Siccore, quam habemus in honore Poncii de Sancta Fide. Set tota ipsa vinea affrontat ex una parte in flumine Siccoris, de alia in vinea Piperis, de alia in carraria, de alia in vinea Petri Balb. Et totum quantum nos habemus et habere debemus infra hos predictos terminos et affrontationes cum exitibus et ingressibus suis et omnibus sibi pertinentibus integre et absolute vobis Arnaldo¹⁹¹⁴ Galabrun et Stefano Ebrard et Peirone uxori sue et vestris in perpetuum damus per omnes vestras voluntates ibi et inde faciendas, sicut melius et utilius dici potest et intelligi ad profectum et ad utilitatem vestra. Et in presenti damus et contradimus vobis tenedonem et possessionem tocius predicti honoris et aliam voluntatem ultra non mutabimus, set usum et fructum predicti honoris retinemus, tamen in diebus nostris et post obitum nostrum, sine omni diminucionem et ulla retencione habeatis totum predictum honorem. Et pro hac supradicta donacione recipimus a vobis in presenti DCC morabetinos bonos lupinos et aiaros. Et quod de toto hoc iamdicto honore habeas tu Arnaldus¹⁹¹⁵ Galabrun cum tuis medietatem et Stefanus Ebrard cum Peirona uxore sua aliam medietatem, in perpetuum, eo

1911. *Ha de correspondre a Vallseguer.*

1912. *Escrit dagger.*

1913. *Abreujat en R.*

1914. *Abreujat en A.*

1915. *Abreujat en A.*

quod nos honoretis et ametis quasi vos¹⁹¹⁶ et parentes vestros dum vixerimus, et de omni hoc supradicto quisque nostrum retinet sibi dominium et potestatem in diebus suis ut dictum est.

Quod est actum XII kalendas iunii, anno Domini M° C° LXXXV°.

Sig+num Petri Galabruni, sig+num Stefane uxoris eius, nos hoc firmamus et laudamus ac testes firmare rogamus. Sig+num Isarni de Tolosa. Sig+num Raimundi¹⁹¹⁷ de Porta Rege. Sig+num Bernardi d'Agger.¹⁹¹⁸ Sig+num Guillelmi de Redorta, qui huius rei sunt testes. Sig+num Stephani de Marimon.

Eraldi¹⁹¹⁹ signum (*signe*) qui hoc scripsit mandato Petri¹⁹²⁰ Galabruni et uxoris eius, cum literis rasis et emendatis in XIII^a et in XV^a linea.¹⁹²¹

693

1185, maig, 25

Venda. *Ramon de Montcada, la seva muller Ramona i llur fill Ramon venen a Berenguer, bisbe de Lleida, els drets que tenen a la "plaça" anomenada del Pardinal, situada a la ciutat de Lleida, a la par-ròquia de Sant Joan de la Plaça. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és la Carnisseria Vella i una altra les cases de Poblet. La venen a canvi de quaranta morabatins d'or. També venen el cens de sis diners que reben de Bernat d'Àger i de la seva muller Jordana, per unes cases i uns calciners situats en un dels extrems d'aquesta plaça.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 88r (66r). A marge dret: "Raymundus de Montecateno cedet episcopo plateam del Pardinal." Al marge esquerre: "De la plaça d'en Bardina."

C* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 304r (266r). Al marge inferior: "Emptio cuiusdam areæ dictæ plaça de Pardinal facta per episcopum Illerdensem."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 38, p. 151. Data: 1185, maig, 25.

Cartografia: fig. 54.

1916. *Lectura difícil.*

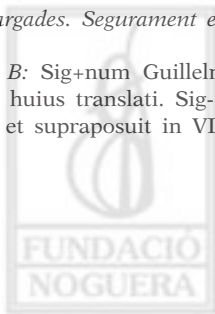
1917. *Abreujat en R.*

1918. *Escrit dagger.*

1919. *Amb les lletres allargades. Segurament era Geraldí.*

1920. *Abreujat en P.*

1921. *A continuació, en B: Sig+num Guillelmi Gazol scribe. Sig+num Poncii de Claris Vallibus scribe. Testes huius translati. Sig- (signe) num Gonzalbi scribe qui hoc translatum fideliter scripsit et supraposuit in VIII^a linea.*

[I]n Dei nomine. Sit notum¹⁹²² cunctis presentibus atque futuris quod ego Raimundus de Montecatano et coniux mea Raimunda et filius noster Raimundus, una per nos et per omnes nostros vendimus et in perpetuum remittimus vobis Berengario Dei gratia Ylerdensi episcopo et successoribus vestris quicquid iuris habemus et quantum ad nos spectat de tota ipsa plaça que dicitur Pardinal, que est infra villam Ylerde, in parrochia Sancti Iohannis de Platea, quam nos tenebamus per antecessorem nostrum et per vos presentem episcopum. Quam plaçam vobis vendimus atque diffinimus sicut continetur de ipsis domibus Populeti usque ad domos Iordanis Carnicer,¹⁹²³ et ad ipsam Carneceriam Vetulam, et de ipsa carraria que itur per latus eiusdem platee usque ad flumen Siccoris, videlicet quantum nos habemus et habere debemus infra hos dictos terminos, in heremo et populato, cum omnibus pertinentiis suis vobis vendimus et in perpetuum remittimus, de abisso usque in celum, ad faciendum quicquid inde et ibi volueritis, per XL morabetinos bonos in auro et in penso, quos omnes inde iam de vobis receptos habemus. Et in hac predicta venditione vobis mittimus totum illum censum quem Bernardus de Ager¹⁹²⁴ et quedam mulier nomine Iordana nobis faciunt //¹⁹²⁵ de quibusdam domibus et calcineriis, que sunt in capite predictae platee, qui census sunt VI denarii, sicut continetur in cartis suis. Nos vero et nostri erimus vobis et vestris auctores guarentes de omni hac predicta venditione contra omnes homines vel feminas.

Quod est actum VIII kalendas iunii, anno Domini M^o C^o LXXX° V^o.

<Sig-> (*signe*) num Raimundi de Montecatano.¹⁹²⁶ Sig+num Raimunde, uxoris eius. Sig+num Raimundeti,¹⁹²⁷ filii eius, qui hoc concedunt. Sig+num Petri¹⁹²⁸ de Belestar. Sig+num Otonis de Illa. Sig+num Poncii, panicerii. Sig+num Saturnini, archidiaconi. + Sig+num Petri Arrufati.¹⁹²⁹ Sig+num Ugonis.¹⁹³⁰

Geraldi signum (*signe*) qui hoc scripsit.¹⁹³¹

1922. *En B, darrere notum, altra vegada sit.*

1923. *O potser, més aviat: Iordanis, carnicer.*

1924. *En C, escrit dager.*

1925. *Columna nova.*

1926. *Segons C. En B, en tercer lloc, després de la signatura del fill.*

1927. *Segons C. B i a: Raimundi.*

1928. *En B, abreuja en P.*

1929. *C: Arufati.*

1930. *C: Petri Hugonis.*

1931. *Segons C. En B: Geraldi (signe) scripsit.*

[1185], maig, 29. Verona

Carta papal. *Butlla "Significavit nobis". El papa Luci [III] s'ha assabentat que el bisbe de Lleida havia ocupat d'una manera violenta unes cases situades a Lleida, que Bernat de Pujalt havia donat a la catedral de Barcelona. Per aquest motiu, mana a l'arquebisbe de Tarragona que faci que siguin restituïdes al bisbe barceloní. Havent-hi hagut aquesta restitució, si cal, l'arquebisbe pot escoltar les dues parts i prendre una decisió.*

[A] Original perdut.

B ACB, *Libri antiquitatum ecclesiae cathedralis Barcinonensis*, vol. 1, fol. 23, núm 43. Segle XIII.

C ACB, *Privilegia summorum Pontificum*, fol. 14, núm. 20. Segle XVI.

a* KEHR, 1926, doc. 216, p. 519. Data: [1185], maig, 29. Verona.

Esment: MAS, 1906, vol. XII, doc. 2741, p. 313 (resum en català).

KEHR, 1926, p. 89 i 91.

De fet, hi ha una butlla redactada per Alexandre III, a Laterà, vers l'any 1166, per la qual el papa confirmava les donacions que un bisbe havia fet als canonges de Barcelona ("canonicis Barchinonensis ecclesie") d'unes possessions a Lleida ("possessionibus apud Ilerdam"). No s'esmenta d'on era el bisbe, encara que Kehr pressuposa que era el bisbe Guillem de Barcelona. KEHR, 1926, doc. 129, p. 425-426.

Lucius episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Terra-chonensi archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem.

Significavit nobis venerabilis frater noster Barchinonensis episcopus, quod cum Bernardo¹⁹³² de Podio Alto domos quasdam in civitate Ilerdensi Barchinonensi ecclesie per¹⁹³³ donationem inter vivos pia devotione contulisset, quod postmodum in voluntate ultima approbavit, venerabilis frater noster Ilerdensis episcopus domos ipsas in preiudicium ecclesie Barchinonensis, iuris ordine non servato, invasit et pro sua voluntate detinet violenter. Quia vero officio pontificali non convenit ecclesiarum iura minuere vel turbare, fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatinus, si res ita se habet, prefatum episcopum moneas attentius et inducas et, si necesse fuerit, appellatione remota actoritate nostra ecclesiastica districtione compellas, ut predictas domos ecclesie memorate restituere non moretur. Restitutione autem facta, si quid fuerit questionis, audias illud et iusticia mediante decidas.

Datum Verone, IIII kalendas iunii.

1932. *Abreujat en a.*

1933. *Manca en B.*

1185, maig, 29

Publicació testamentària. *Es fa públic el testament de Berenguer de Boixadors davant del bisbe Berenguer i de diversos clergues. S'esmenten els marmessors. Hom fa una relació de les donacions fetes a la seu de Santa Maria de Lleida, a l'obra de la seu, a la men-sa dels canonges, a cadascun dels canonges, al bisbe, a l'Hospital de Jerusalem, als leprosos de Sant Llätzer (o Sant Llar) de Palau, a l'obra de Santa Maria de Vallbona, per a la seva sepultura, al seu capellà, a Ermessenda, a Marieta, a Peret i a d'altres. Hom també menciona la deixa d'una "plaça" feta a la confraria dels clergues i la d'una altra "plaça" a Berenguer de Bellestar. Així mateix, arran del testament s'estableixen donacions per a Guillem de Pinell, Sant Julià de Carnassa, l'Hospital de Jerusalem, Pere de Lesinyà, la pabordia de Sant Andreu, etc. S'esmenten les deixes fetes a la seva muller Dolça i al seu fill Berenguer, que era canon-ge de Lleida. Posa la seva muller Dolça sota la protecció de Guillem de Cervera —del qual havia estat dida—, de Guillem d'Anglesola, de na Berenguera i de Pere de Tàrrega.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 321v-323r (283v-285r). Document escrit per una mà diferent de les que van transcriure la majoria dels restants instruments d'aquest còdex; l'escriptura és més cursiva i el traç és més fi. Al marge superior: "Publicatio testamenti Berengarii de Boxados." Al marge superior de la pàgina 322v: "Carta de turri de Cledellis et de furno Sancti Andree."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 40, p. 152-153. Data: 1185, maig, 29.

Hee sunt conditiones sacramentorum. In Dei nomine. Ego Bernardus Aspice-si-veniunt,¹⁹³⁴ capellanus, et ego Petrus de Tarrega, miles, testificantes et legaliter publicantes coram Berengario Dei gratia Ylerdensi episcopo et multorum aliorum sacerdotum, infra VI menses post mortem Berengarii de Boxados testamentum et ordinatio-nem sue extreme voluntatis quam nobis iniunxit et comendavit, et nos prelibati testes unum in Deum Patrem omnipotentem, dantes testimonium iuramus super sanctam crucem Domini et super sacro-sancta IIII^{or} evangelia, que nos vidimus et audivimus et presentes ibi eramus, quando predictus Berengarius de Boxados iacens in domo sua, infra urbem Ylerde, detentus ab egritudine de qua obiit, dum ad-

1934. Certament s'ha de relacionar aquest cognom (que de bell antuvi costa d'interpretar) amb el topònim segarrenc *Guarda-si-venes*. a: Aspice Sivenius.

huc esset in sua plena memoria ac loquela, ordinavit suam extremam voluntatem, per suum firmum testamentum et ordinationem suarum rerum in qua constituit suos manumissores, videlicet Dulciam, uxorem suam, et Guillelmum de Anglerola,¹⁹³⁵ Guillelmum de Cervaria, et archidiaconum Gombaldum atque Bernardum de Calidis, quibus dedit in mandatis potestatem // distribuendi omnia bona sua, sicut inferius scriptum et ordinatum inveniretur. In primis accepit pro anima sua C morabetinos,¹⁹³⁶ de quibus reliquit XIII morabetinos per unum calicem argenti ad altare Sancte Marie sedis Ylerde, et operi eiusdem ecclesie alios XIII morabetinos, et tabule canonicorum X morabetinos, et unicuique sacerdoti canonico I morabetinum, et episcopo suum rocinum. Reliquit Hospitali de Iherusalem I morabetinum et illum ortum quem tenebat per eum. Et leprosis Sancti Lazari de Palacio I morabetinum. Et omnes alios mandavit dare et dividere inter familiam suam et religiosa loca, secundum arbitrium et cognicionem Dulcie uxoris eius et mei Bernardi Aspice-si-veniunt, quos nos statim distribuimus cum sua voluntate et affirmatione, sicut apparet in memoriale testamentum suum et in hunc modum X morabetinos operi Sancte Marie Vallisbone, et sue sepulture X morabetinos, et suo cappellano X morabetinos, et Ermesendi quam nutrit V morabetinos, et Mariete III morabetinos, et Pereto III morabetinos, et alumpno¹⁹³⁷ Raimundi de Boxados II morabetinos, quibus vivant usque ad messes. Et Raimundo¹⁹³⁸ de Ferran XV morabetinos, et XXX morabetinos quos ei debebat, et reliquit illum, et misit in potestatem et causimento Guillelmi de Cervaria. Et reliquit illos LXX^a solidos quos Raimundus¹⁹³⁹ de Coschoyl¹⁹⁴⁰ et Raimundus¹⁹⁴¹ Ioverius et Petrus¹⁹⁴² de Ciggario faciebant ei de censu, de quibus //¹⁹⁴³ Dulcia uxor eius faceret ardere unam lampadem die et nocte, in diebus suis, ante altare Sancte Marie Ylerde, et aliam ante altare Sancti Andree, et in obitum suum, ita instituat eas semper ardere, que unquam preteriri non posint, nec desfici pro animabus suis. Et reliquit confratrie

1935. a: Anglesola.

1936. *Abreujat en m°.*

1937. a: Allampo.

1938. *Abreujat en R.*

1939. *Abreujat en R.*

1940. a: Colchoyls.

1941. *Abreujat en T.*

1942. *Abreujat en P.*

1943. *Columna nova.*

clericorum illam playzam¹⁹⁴⁴ quam habuit de Berengario de Portaspana, que est prope domos Urgellensis episcopi. Et dimisit Berengario de Belestar illam plazam quam comparavit de Petro Gombaudo. Et dimisit Guillelmo de Pinel illum honorem et usaticum quem Bertrandus d'Astaras¹⁹⁴⁵ tenebat per ipsum in Segriano. Et mandavit absolvere partem suam de illo pignore quod ille et uxor eius habebant in Bello Podio per XC morabetinos qui essent dati pro anima sua in supradictis locis. Et protinus absolvit medietatem ipsius pignoris que tenebat ad Verdun,¹⁹⁴⁶ de ipsis de Claret. El reliquit V migeras de frumento de sua parte illarum vinearum quas tenebat in pignore de Petro Oromir de Tarrega. Et reliquit Sancto Iuliano de Carnaza illum ferregenallum que est prope villam. El reliquit Hospitali Iherusalem medietatem de caputmanso que comparavit Arnalli de Corrogon; el aliam medietatem quam tenet Bernardus, reliquit Raimundo¹⁹⁴⁷ de Boxados. Et reliquit Petro de Lezniano et uxori sue unam // pareliatam terre ad turrem de Monte Leone, quam ei pervenit in lexivo. Et absolvit prepositure Sancti Andree illum furnum quem per [e]am tenebat, cum omni suo melioramento. De pignore que tenebat de Iover[...] mandavit que Arnaldus¹⁹⁴⁸ Olibeta,¹⁹⁴⁹ baiulus suus, computaret fideliter illa expleta, tam percepta quam percipienda et quando sua medietas erit redempta, sit protinus absoluta. Et reliquit Dulcie, uxori sue, omnia sua mobilia ad suas voluntates faciendas, et omnes suas bestias. Et que teneat et possideat in omnibus diebus suis totum suum honorem, et faciat suam voluntatem de omnibus expletis. Set mandavit ei inde dare sue mute, victum et vestitum, dum advixerit. Et filio suo, Berengario Ylerdensi canonico, vestitum sicut un[us] suo simili vel si contenderit cum ea det ei singulis [an]nis XXII solidos et ille comendat cum ipso suam rationem [nisi] capitulus ei vetaverit. Item mandavit ei solvere omnia sua debita de expletis ipsius honoribus licet inde exierint et redimere equum¹⁹⁵⁰ Raimundi de Ferr[er...]. Et post obitum Dulcie uxoris eius, reliquit Petro de Tarrega et Guillelme uxori sue et infantibus suis ipsam turrem de Monte Leone et teneant eam per Guillelmum de Cervaria. Item reliquit post obitum uxoris eius turrim de Carnaza Guillelmo de Cervaria sicut illam con-

1944. *Sic. Plaçam o plazam.*

1945. *Escrit dastaras. a: Bastaras.*

1946. *a: Verdum.*

1947. *Abreuja en R.*

1948. *Abreuja en A.*

1949. *a: Olibera.*

1950. *La lectura de moltes de les paraules és difícil.*

cesserat ei Guillelmus de Anglerola in exercitu de Muro Veteri. Et Guillelmus de Cervaria que reddat per ipsam turrem //¹⁹⁵¹ predicte Dulcie, uxori sue, C morabetinos. Et reliquit Iohanni vineam suam II morabetinos. Et Rostagno III morabetinos.¹⁹⁵² Adhuc reliquit Guillelmo de Cervaria CC solidos de usaticis qui ei exhibant ad ipsam suam turrem de Segriano, post obitum predicte uxoris eius. Et omnes alios census et usaticos de ipsam turrem et illud etiam que dederit cum filio suo Ylerdensi canonice integre et absolute reliquit et confirmavit eidem Ylerdensi canonice. Insuper reliquit Dulciam uxorem suam in custodia de defensione Guillelmi de Cervaria, cuius fuit nutrix, et Guillelmi de Anglerola, et domine Berengarie, et Petri de Tarrega, et in suo bono causimento per bonum et non per malum. Et rogavit Guillelmum de Cervaria que coniux sua non haberet dampnum in illis debitis et fidanciis quas per eum fecit.

Late condiciones sacramentorum IIII kalendas iunii, anno Domini M^o <C^o> LXXX° V^o.

Sig+num Bernardi Guardia-si-veniunt,¹⁹⁵³ capellani, qui hoc laudo propria manu iurando, confirmo cum septima manu sacerdotum qui i[...]o¹⁹⁵⁴ scripti sunt et subordinati. Sig+num Petri de Tarrega. Sig+num Berengarii Ylerdensis episcopi, qui [...] solito more [...] potestate propria manu signando (*signe*) confirmo. Sig+num Guillelmi Sancti Saturnini capellani. Sig+num Petri de Cadola. Sig+num Martini de Gausach capellani. Sig+num Guasch capellani. Sig+num Raimundi¹⁹⁵⁵ capellani Sancti Andree. // Iohannes sacerdos (*signe*). Sig+num Martini de Castello Galef, capellani. Nos prenominati sacerdotes iuramus per Deum et super sancta IIII evangelia quod credimus ita esse verum prout superius ordinatum est et sicut predictus Bernardus Guardia-si-veniunt,¹⁹⁵⁶ capellanus ante presentia nostram iuravit. Signum + Arnalldi Ylerdensis prioris et sacriste. Sig+num Gombaldi Ilerdensis archidiaconi. Sig- (*signe*) num Guillelmi de Benavent, prepositi Sancti Andree. Nos omnes testes sumus. Sig+<num> Bernardi de Calidis, qui vidimus et audivimus hos supradictos iurare et ab ore Petri de Tarrega, simplici verbo supra hoc testimonium facere, que ita verum est audivimus. Sig+num Dulcie, uxoris Berengarii de Boxados, que hoc laudo atque confirmo sicut

1951. *Columna nova.*

1952. Et Rostagno III m^o escrit al marge dret, fora de la caixa de text.

1953. a: Guardia.

1954. *En aquestes ratlles hi ha moltes paraules gairebé il·legibles.*

1955. *Abreujat en R.*

1956. a: Guardia.

superius scriptum est et presens fui ad ultimam voluntatem ordinandam Berengarii de Boxados, mariti mei.

Geraldi¹⁹⁵⁷ signum (*signe*), qui hoc scripsit die et anno prescripto.

696

1185, maig

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Berenguer Tapiador, a la seva muller Maria i al seu fill Ramon les cases que té a la parròquia de Sant Martí, de les quals s'esmenten les afrontacions. A canvi, han de lliurar cada any un cens de cinc sous, per la festa de Resurrecció. El bisbe té el dret de fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 109r-109v (f. 68r-68v). Al marge dret: "Alia concessio similis."

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis omnibus hominibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus dono et concedo tibi Berengario Tapiador et Maria uxori tue et filio tuo Ramon illas nostras casas quas habemus in parrochia Sancti Martini, que affrontant ex parte orientis et occidentis in viis publicis ert ex parte septentrionis in cellario nostro Sancti Martini et ex parte meridiei in casas de Calvet de Sancto Martino. Et sicut iste affrontationes predictas casas undique circumdant sic damus illas vobis et vestris ut habeatis illas salvas et securas ad hereditatem in perpetuum. Hoc silicet pacto ut vos vel quicumque de posteritate qui istas predictas casas tenueritis singulis annis mihi et successoribus meis in festum Ressurrectionis Domini pro tributo V solidos illius melioris monete que sit curribilis ad panem et vinum in civitate Ylerdensi, sine omni inquietatione persolvatis. Et si forte vos vel vestri successores iam dictas casas vendere aut inpignorare volueritis primitus mihi vel successoribus meis de X diebus scire faciatis et si voluimus eas emere habeamus illas III solidos minus quam alius homo de inpignoratione vero sicut unus et alius homo. Verumptamen¹⁹⁵⁸ si eas retinere noluerimus sit vobis et vestris licitum vendere aut inpignorare eas quibuscumque volueritis, exceptis tamen ex hoc pacto militibus et personis deditis religioni.

1957. *En majúscules.*

1958. *Sic. Verumtamen.*

Actum est hoc // mense madii, sub era M^a CC^a XX^a III.

Iohannes Osce prescripti episcopi scriba hanc cartam scripsi et hoc signum (*signe*) feci, cum litteris in VI^a linea rasis.

697

1185, maig

Donació a canvi de protecció. *Berenguer, bisbe de Lleida, rep sota la seva protecció Ramona, muller del difunt Deus-lo-salv, amb tot allò que té i que adquirirà en el futur. A canvi, el bisbe rep dos morabatins i els rebrà mentre sigui viva cada any, per la festa de Ressurrecció.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 110r (f. 69r). Al marge esquerre: "Receptio in protectione domini episcopi."

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 396r (f. 359r).

[I]n Dei nomine. Notum sit hominibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus bono animo et spontanea voluntate recipio in protectione et tutela mea vos Raimundam uxorem quondam bone memorie videlicet d'en Deus-lo-salve, cum omnibus rebus vestris quas nunc habetis vel de cetero iuste alicubi poteritis acquirere et propter hanc protectionem et tutelam recipio de vobis iam dicta Raimunda II morabetins¹⁹⁵⁹ bonos et recti ponderis quos vos mihi quamdiu vixeritis bono animo et spontanea voluntate singulis annis promittis donaturam in festo scilicet Resurrectionis Domini sine ingenio malo et gravamine per bonam fidem.

Actum est hoc mense madii, sub era M^a CC^a XX^a III^a.

Sig+num Raimunde prescripte. Sig+num Petri de Solanellis. Sig+num Guillelmi de Fedet. Signum Calveti + Episcopi.

Iohannes Osce prescripti episcopi scriba hanc cartam scripsi et hoc signum (*signe*) feci.

698

1185, juny, 11

Donació d'una persona. *Gombau, ardiaca de Lleida, dona l'excusat de la torre de Santa Maria de Tamarit, anomenat Joan Gort, amb*

1959. *Escrit en català.*

els delmes i les primícies i els serveis i usatges que ha de prestar, al prior i sagristà Arnau, per a la construcció i il·luminació nit i dia del sepulcre del bisbe Guillem.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 134r (f. 92r). Al marge dret: "Donatio cuiusdam scusati cum decimis et primitiis ad favorem sacristiae, pro sepulcro, cum lampade ad honorem venerabilis memoriae Guillelmi episcopi."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 19, p. 106-107. Data: 1185, juny, 11.

Cartografia: fig. 37.

[I]n Dei nomine. Omnibus hominibus sit notum quod ego Gombaldus gratia Dei Ylerdensis archidiaconus dono quondam excusatum in ipsa mea turre de Sancta Maria de Tamarith, nomine Iohannem Gord, cum decimis et primitiis et omnibus aliis serviciis sive usaticis que debet facere nobis et ecclesie de Tamarith ad opus et honorem sepulcri venerabilis memorie domini mei Guillelmi¹⁹⁶⁰ Ylerdensis episcopi primi et cum presenti carta illum trado sine omni retentione mea meorumque successorum in manu et potestate Arnaldi Ylerdensis prioris atque sacriste et in potestate tocius conventus ut et sepulcrum ex eius redivitibus construatur et eo constructo cuidam lampade oleum ad ipsam illuminandam tam in diebus quam in noctibus, per singulos annos //¹⁹⁶¹ sufficienter continue amministretur et continue ante ipsum ardeat. Hunc vero excusatum ita dono quod nulla persona contra hanc donationem venire possit et semper sacrista Ylerdensis ecclesie accipiat plenarie predictos redditus omnium possessionum iam dicti excusati, quas modo habet ita quod quisquis eas habuerit aliquo modo reddat decimas et primitias sive usaticos predictae sacristie Ylerdensi sine omni diminutione. Item concedo predictae sacristie decimas et primicias omnium possessionum dicti excusati quas habet in Tamarith et in terminis eius.

Facta carta III idus iunii, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXXX° V^o.

Sig- (*signe*) num Gombaldi Ylerdensis archidiaconi. Sig+num Berengarii de Castellione. Sig- (*signe*) num Petri Sagarre precentoris Ylerde. Sig+num Garsionis capellani. Sig- (*signe*) num Calvi operarii. Sig+num Bernardi Santii. Sig+num Raimundi de Cornutella. Signum (*signe*) Vincentii diachoni. Sig- (*signe*) num Petri Ferrarii. Sig- (*signe*) num Dominici diachoni. Signum (*signe*) Andree sacerdotis. Sig- (*signe*) num Bernardi sacriste de Tamarito.

1960. *Abreujat en G.*

1961. *Columna nova.*

Guillelmus de Cubellis qui hoc scripsit mandato domini Gombaldi¹⁹⁶² Ylerdensis archidiaconi et hoc (*signe*) fecit.

699

1185, juny, 26

Donació. *Arnau de Seu i la seva muller Jordana donen llur fill Pere com a canonge de Sant Vicenç de Roda, d'acord amb la regla de sant Agustí. Alhora fan donació de dos farraginals, situats, un al lloc que diuen la Porta de Guillem Pere, a la via que va a Santa Maria de Coll, i l'altre al lloc anomenat Fontanelles. Se n'esmenten les afrontacions. A més, fan lliurament de dos-cents sous i de vint cafissos de forment. Ho signa també un altre fill, anomenat Guillem.*

A* ACL, Fons de Roda, RP_0067 (carpeta 1, núm. 9). Pergamí amb una taca a la part superior. Mides: 23 cm per 19 cm. Escripura carolina. Línies horitzonals que van servir per escriure recte. Al revers: "Carta de Arnal de Seo et Iordana uxot eius. De illa ferragina[...] portam de illa Scalella", "B, n. 27, 1185".

a CASTILLÓN, 1991a, doc. 16, p. 68. Data: 1185, juny, 26.

b GRAU, 2010, doc. 284, p. 489. Data: 1185, juny, 26.

Cunctis legentibus liquet quod ego Arnaldus de Seo et uxor mea Iordana donamus Deo et Sancto Vincencio et dominis nostris canonicis Deo serv[ienti]bus Pe[trum] filium nostrum ad canonicatum, ut sit canonicus et obediens Deo et Sancto Vincentio et episcopo et priori ceterisque fratribus s[ecundum] regulam sancti Augustini ceterorumque sanctorum patrum. Et cum illo donamus Deo et Sancto Vincentio et can[onicis] ibi Deo servientibus duos ferrianales. Unum in loco ubi dicitur ad Portam de Guillem Pere; que via ducit ad Sanctam Mariam de Collo, de oriente¹⁹⁶³ via publica, de occidente¹⁹⁶⁴ Penna, ab aquilone via publica, a meridie Pere Mir de Sancta Cruce. Alium in loco ubi dicitur ab Fontanellas; de oriente seniores, de occidente via publica, a parte aquilonis Pere Seronia, a meridie Iordana de Coldort. Donamus etiam insuper \eis/ ducentos solidos denariorum et XX^{ti} kaficios¹⁹⁶⁵ frumenti. Hec omnia superius nominata donamus Deo et Sancto Vincentio et canonicis ibi Deo servientibus ut habeant et possideant libere et quiete.

1962. Abreujat en G. En aquest cas, ha de correspondre a l'ardiaca Gombau.

1963. Abreujat en or.

1964. Abreujat en oc.

1965. Abreujat en k.

Sig+num¹⁹⁶⁶ ego Arnal de Seo, sig+num ego, Iordana, uxor eius, sig+num ego, Guillelmus, filius eorum, qui hanc cartam rogavimus scribere et testibus firmare rogavimus. Sig+num Arnaldi Zabatarii. Sig+num Montanerius Guitardi.

Facta carta huius donationis anno dominice incarnationis M° C° LXXX° V°, VI kalendas iulii, regnante Yldefonso rege in Aragon, in Superarb, in Rippacurcia, marchio Derthose et Ylerde. Dompnus Berengarius episcopus in Ylerda et in Rota.

Arnaldus canonicus rogatus scripsit et hoc sig- (*signe*) num fecit.

700

1185, juny, darrer dijous del mes

Pacte. *Ramon Cafís cedeix al bisbe de Lleida, Berenguer, els morabatins que li havien deixat com a préstec, prenent com a garantia el castell de Fonts. Per això retorna la carta del préstec, que de moment, fins a la seva mort, ha d'estar en mans de Malfet de Sanui i el seu fill Arnau; després serà retornada al bisbe.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 109v (f. 68v). Al marge esquerre: "Remissio quasdam in favorem domini episcopi super castellum de Fontibus."

C* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 395v-396r (f. 358v-359r). Al marge superior: "Donatio in favorem episcopi de quibusdam morabatinis super castro de Fontibus."

Cartografia: fig. 39.

[H]ec est carta memorie quod Ramon Kaffiz compunctus Dei amore et cognoscens benefitium quod acceperat in castello de Fontibus, quod est proprium alodium episcopi Ylerdensis sive Rotensis, ob remedium peccatorum suorum et pro salute anime sue dimisit Berengario Ylerdensis episcopo et fecit dimittere filiis suis Petro videlicet et Raimundo de Fontibus libera et spontanea voluntate illos morabetinos quos emprestaverant super ipsum castellum de Fontibus, ita quod Ramon Kaffiz¹⁹⁶⁷ vel Pere post aut Ramon de Fontibus sive aliquis homo in voce eorum non possint unquam demandare predictos morabetinos episcopo iam dicto vel successoribus suis quacumque

1966. *El punt del quarter de dalt a la dreta, més gruixut. També en les altres signatures.*

1967. C: Kafiz.

ratione ut et hoc¹⁹⁶⁸ semper ratum habeatur iam dictus Ramon Kaffiz cum assensu et voluntate Petri post Raimundi de Fontibus et etiam de Rama reddidit cartam illam quam habebat de illo inpigmento de iam dicto castello de Fontibus ad episcopum et episcopus commendavit ipsam cartam in bona fide a don Malfet de Zanue et Arnaldo filio suo ut ipsi teneant per episcopum in manu de Fidel quam diu vixerit Ramon Kaffiz ipsam cartam et post //¹⁹⁶⁹ obitum de Ramon Kaffiz, sine mala voce et ingenio malo, quod predictos Malfet, Arnalt reddant predictam cartam in pace episcopo vel successoribus suis per fidem sine malo ingenio. Preterea fecerunt omnium episcopo Ramon Kaffiz et na Rama et d'en Barba et Ramon de Fontibus de ipso castello de Fontibus ut sint fideles episcopo et successoribus suis de ipso castello de Fontibus quamdiu vixerit Ramon Kaffiz. Et post mortem de Ramon Kaffiz sine mala voce et ingenio malo, de isti suprascripti na Rama videlicet et don Barba et Ramon de Fontibus quod attendant episcopo Ylerdensi de ipso castello et ut reddant illud ipsi post posita omni occasione et dilatione, cum omnibus illis superlectilibus et aliis rebus que modo ibi sunt vel de cetero de¹⁹⁷⁰ aliquo modo respectu ipsius castelli acquirere potuerunt Ramon Kaffiz et na Rama et Ramon de Fontibus deductis expensis que necessarie fuerunt ipsis et habitantibus in ipso castello.

Actum est hoc die iovis ultima iunii, in ipso castello de Fontibus, sub era M^o CC^o XX° III°.

Huius rei sunt testes. Petrus Rufat de Grads, miles, et Andreo de Montson et Calvet de Montson et Guillelmum de Fontibus et Iohan Sarran¹⁹⁷¹ capellanus.

Et Iohan d'Oscha,¹⁹⁷² prescripti episcopi scriba, qui hanc cartam scripsit.

701

1185, juny

Acord. *Pere de Santa Eulàlia accepta que l'aigua passi pel terme de Besians i pugui moure els molins que hi ha a Sant Martí de Cava-*

1968. C: et hoc ut.
 1969. *Columna nova.*
 1970. *Manca en C.*
 1971. C: Sanan.
 1972. *Escrit doscha.*

llera, a Olivet. Això ho concedeix després d'haver-hi hagut molts enfrontaments entre, d'una banda, l'esmentat Pere i, de l'altra, Berenguer, bisbe de Lleida i de Roda, els canonges i Sadurní, ardiaca i prior de Sant Martí de Cavallera, amb relació a l'aigua dels molins d'Olivet, que Pere impedia que passés per Besians.

[A] Original perdut.

B* ACL, Fons de Roda, Cartoral Major de Roda, RC_0018, f. 9r (4r). En molt mal estat; tota la banda dreta del full ara és il·legible, tacada i trencada.

a YELA, 1932, p. 149. Resum. Data: any 1185.

b IGLESIAS, 1991, p. 130-131.

c GRAU, 2010, doc. 285, p. 489-490. Data: 1185, juny.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Petrus de Sancta Eulalia, post longas et multas contenciones quas habui vob[iscum], domino Ber[enga]rio Yllerdensis episcopo ac Rotensis, et etiam cum canonicis vestris [et] cum Saturnino, archidiacono et priore Sancti Martini de Cav[allera], super aquam illam que discurrit ad illos molendinos de [Olivet], qui sunt de Sancto Martino prescripto, quam scilicet aquam proh[ibebam ego ne] transiret per terminos de Besens ad ipsos mole[ndinos, tandem], cognita iniuriam quoniam ego faciebam de ipsa aqua p[re]dicte ecclesie Sancti Martini et suis molendinis, amore Dei et ob [re]missione peccatorum meorum et etiam respectu et amore de vobis prenomi[nato episcopo] et precibus aliorum multorum proborum hominum, diffin[io] per me et per omnes meos] successores et per meam posteritatem ac concedo [et v]olo [ut semper in perpe]tuum libere et sine ullo impedimento predicta [a]qu[a vadat et tran]seat per terminos de Besens cunctis molendi[nis qui sunt de Sancto Mar]tino in Oliveto.

Sunt testes istius supra scripti Guillelmus de [Benavent], Frontinus, frater eius, et Berengarius de la Millera. Vis[ores et auditores] de prescripta permissione Ramon de Caserras [et Gombalt de Sis]car et Guiates de Bellestar.

Actum est hoc me[n]se iunii sub] era millessima CC^a XX^a III^a.

Ego Iohanes d'Osca,¹⁹⁷³ prescripti [episcopi scriba], mandato et voluntate predicti Petri de Sancta Eulalia h[anc] cartam scripsi et hoc sig- (*signe*) num feci.

1973. *Escrit dosca.*

702

1185, juliol, 30

Venda. *Guerau de Conillac ven al seu germà, Ramon de Conillac, la part que té de dos corrals que són a Vilanova de Fontanet, a canvi de rebre set sous barcelonesos. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és un forn i un altre corral.*

[A] Original perdut

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 274v (f. 236v). Al marge inferior: "Venditio partis quorundam corralorum inter diversas personas."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 37, p. 150-151. Data: 1185, agost, 30.

Cartografia: figs. 58 i 80.

[S]it notum cunctis hominibus, quod ego Geraldus de Conilach, per me et per meos, vendo atque diffinio vobis Raimundo de Conilach fratri meo et nostris, in perpetuum, omnem meam partem de ipsis duobus corralis quos ego et vos habemus infra Villam Novam de Fontaneto. Et affrontant de una parte in domibus Raimundi Mascharelli, de alia in corrallo Berengarii d'Ardevol,¹⁹⁷⁴ de altera in domibus Arnalli Galdi, de IIII^a in furno et in corrallo Bernardi de Conilach. Quantum habeo et habere debeo infra hos terminos et affrontationes, cum exitibus et ingressibus suis et omnibus sibi pertinentibus, totum ab integro, heremum et populatum, vobis et vestris vendo, franchum et liberum, de terra usque in celum, ad omnes vestras voluntates ibi et inde faciendas, per VII solidos Barchinonenses, quos omnes iam de vobis receptos habeo. Et ego et mei erimus inde vobis et vestris guirentes et defensores contra omnes homines et feminas, preter potestatem terre.

Quod est actum III kalendas augusti, anno Domini M^o C^o LXXX° V^o.

Sig+num Galdi de Conilach, qui hoc firmo et testes firmare rogo. Sig+num Guillelmi Godin. Sig+num Raimundi¹⁹⁷⁵ de Amella.¹⁹⁷⁶ Sig+num Raimundi, scribe, qui sunt testes.

Galdi signum (*signe*) qui hoc scripsit mandato eiusdem Galdi¹⁹⁷⁷ de Conilach.

1974. *Escrit dardevol.*

1975. *Abreuja en R.*

1976. *a: Amella.*

1977. *Abreuja en G. Ha d'esser Guerou (en lloc de Guillem).*

[1184- juliol 1185]

Memorial i clam. *Pere de Puigverd, fill de Pere de Puigverd, sol·licita al bisbe de Lleida, el seu senyor, que faci de mitjancer en la disputa que té amb el mestre templer Ramon de Canet, amb relació a la possessió del castell de Barberà. Es fa una recapitulació de les vicissituds que patí aquest domini de Barberà, des dels primers intents de repoblar-lo, en temps d'Arnau Pere, fins al moment en què hom en va prendre possessió d'una manera definitiva.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LP_02237_02 (signatura antiga: calaix 177, paquet 1, pergami 9). Bon estat de conservació. Escrit a les dues cares. Text escrit al revers; a l'anvers hi ha els documents 36 i 42. Mides: 41,5 cm per 39 cm.

C BC, ms. 729, PASQUAL, *Sacra Cathalonie Antiquitatis Monumenta*, vol. 8, f. 95r-96v (p. 199-202). Còpia del segle XVIII.

a SANS I TRAVÉ, 1997, doc. 141, p. 222-225. Ex C. Data: 1184-1188?

Cal relacionar aquest memorial amb els documents 36 i 42 d'aquest diplomatarí, dels anys 1054 i 1068, que, en el pergami conservat a l'ACL, són copiats conjuntament. Sans i Travé també relaciona aquest document amb la carta que el papa Climent III adreçà al rei Alfons I, el 15 de març de 1188, des de Laterà, en què exhortava el monarca per tal que prengués sota la seva protecció els frares del Temple i cominés d'una manera especial Pere de Puigverd perquè restituís allò que havia arrabassat d'una manera violenta ("compellens Petro de Podio Viridi castra restituere que prescriptis fratribus per violenciam abstulit"). SANS I TRAVÉ, 1997, doc. 143, p. 227. En aquesta mateixa col·lecció diplomàtica de la casa del Temple de Barberà, vegeu també p. 23. Amb tot, creiem que és molt possible que aquest memorial fos una mica més antic, atès que Ramon de Canet fou mestre templer entre el mes de novembre de l'any 1183 i el mes de juliol del 1185.

Sciatis vos domino meo, episcopo Ylerdensi, quod Arnallus Petrus tenuit et habuit per istam cartam et donacionem, quas dominus comes Barchinone¹⁹⁷⁸ fecit ad Arnallum Petri,¹⁹⁷⁹ castrum de Barbera. Et per magnas gueras non posset illum bene populare castrum de Barbera quod sustinuit et habuit de moros et illum tenente castrum de Barbera¹⁹⁸⁰ per comes Barchinone. Venit comes Ermegod¹⁹⁸¹ de

1978. a: Barchinonensis.

1979. *El nom d'Arnau Pere sempre és escrit de la mateixa manera (Arnall' Petr'), sense diferenciar si és nominatiu, acusatiu, datiu o ablatiu. En aquest cas i en els següents, al llarg de tot el document, ho hem normalitzat. D'altra banda, segurament, en alguns casos, més aviat caldria transcriure Petrus.*

1980. *De quod fins a Barbera manca en a.*

1981. a: Armengod. Segurament fa referència al comte Ermengol VI (1102-1154).

Urgello¹⁹⁸² ad domino comes Barchinone et querit illud castrum de Barbera cum suo termino ut donavisset¹⁹⁸³ illud per alodem francum et liberum castrum predictum. Et comes Barchinone dedit ad comes Urgelli castrum de Barbera cum totum senioratico et cum omnia sua iura, quod habuit nec retenit in carta quod fecit ad Arnallum Petri \ in carta/. Et comes Barchinone mandavit ad Arnallum Petri quod tenuisset castrum de Barbera, sicut per illum debebat tenere, quod tenuisset in omni tempore in antea per comes Urgelli. Et Arnallus Petri accepit castrum¹⁹⁸⁴ de Barbera per comes Urgelli, sicut solebat tenere per comes Barchinone. Et Arnallus Petri, tenente Barbera per comes Urgelli, non posset populare nec construere nec hedificare castrum de Barbera per istam rationem quam vobis dixero, tam magnas gueras habuit et sustinuit de sarracenis per quod non posset costruere Barbera. Et sciatis in illud tempus quod tota muntaia de Serana¹⁹⁸⁵ et de Tortosa usque in Monte Serad et Ylerda tenuerunt et habuerunt moros, et per hoc non posset¹⁹⁸⁶ populare nec edificare Arnallus Petri castrum de Barbera. Et volebat recedere et relaxare castrum de Barbera. Et venit Arnallus Petri ad domino suo comes Urgelli et dixit illud ut recuperasset castrum de Barbera quod “ego per nullam caussam non possum populare nec edificare castrum de Barbera”. Et venit comes Urgelli ad Arnallum Petri et rogavit illud valde. Et insuper mandavit quod “per nullam causam non recredeges¹⁹⁸⁷ nec lexax¹⁹⁸⁸ castrum de Barbera quod magna verecundia mea erit; per istam rationem erit mea verecundia quod domino meo comes Barchinone dedit mihi”. Et venit comes Urgelli ad Arnallum Petri et per amorem quod non lexasset Barbera dedit ad Arnallum Petri totos fevos et totas decimas, exceptus dominicaturas de comite de Barchinona, et dedit et cresscit et melioravit pro donacione in carta II partes de totas exidas de Barbera, et insuper dedit ad Arnallum Petri totas chestias et forzas¹⁹⁸⁹ et totum senioraticum et mandamentum et destrictum et omnium totum senioraticum, sicut in carta quam vobis mito videritis scriptum. Preterea¹⁹⁹⁰ dedit illud ad Arnallum Pe-

1982. *Abreujat en Urgell, amb una titlla.*

1983. *a: donasset.*

1984. *Escrit dues vegades.*

1985. *a: Serona. Havia d'esser de Siurana.*

1986. *Escrit dues vegades.*

1987. *a: recrederes.*

1988. *a: lexares.*

1989. *a: totas forzas.*

1990. *Abreujat en pta, amb dues titlles.*

tri usque Barbera fuisset populatum et hedificatum comes Urgelli C unzas de auro et V cavallerias de terra per unumquem annum, ut tantum tenuisset¹⁹⁹¹ Arnallus Petri predictas C unzas¹⁹⁹² de auro et V cavallerias de terra usque Barbera fuisset populatum et hedificatum et pro mels¹⁹⁹³ securitate missit in pignora comes Urgelli ad Arnallum Petri suas exidas de Pons <et> de¹⁹⁹⁴ Accrimonte. Si in nullam rem falia in illum de predictas C unzas de auro et de cavallerias de terra, sicut in carta quam vobis mito dixit de comes Urgelli. Et sciatis domino meo, episcopo Ylerdensi, certitudinem veram per istam donacionem et melioramentum quod fecit comes Urgelli ad Arnallum Petri; pobla<vit>¹⁹⁹⁵ Arnallus Petri castrum de Barbera et venit CCCC populatores, cum illum de suos homines de Accrimonte et de Pons et de Uliola et de Podium Viridi, et tenuit et habuit castrum de Barbera, cum totas chestias et cum totam donacionem quod comes Urgelli dedit ad Arnallum Petri, sicut in carta dixit, quam vobis mito. Et in antea, quando Arnallus Petri erit in Barbera cum suos populatores, venerunt hostes et cavalcadas de moros et Arnallus Petri cum suos homines et cum XXX milites combates¹⁹⁹⁶ cum sarracenos et perde¹⁹⁹⁷ Arnallus Petri suum capud et XXX milites et suos populatores. Et venerunt moros et acceperunt Barbera et fuerunt captos homines et feminas et pueros et esderocaren Barbera et steterunt ipsas teras et totas partes de de¹⁹⁹⁸ Barbera in posse de saracenos multum tempus. Et in antea venit Petrus¹⁹⁹⁹ de Podio Viridi ad Barbera, pater meus, et co<n>struxit et hedeficavit et populavit Barbera et sustinuit et habuit hic multas persecuciones et multas gueras de saracenos. Et volumptas Dei fuit. Populavit Barbera et hedificavit cum multas malas <guerras> quod ibi sustinuit et in omni vita sua tenuit et habuit²⁰⁰⁰ et possedit castrum de Barbera, cum omni donacione quod fecit dominus comes Urgelli ad Arnallum Petri, avunculo suo. Et post mortem suam, ego Petrus de Podio Viridi teneo et habeo et pos-

1991. *Escrit dues vegades.*

1992. *Sic.*

1993. *Sic.*

1994. *a: Pons et de.*

1995. *a: poblavit.*

1996. *a: combatés.*

1997. *a: perdé.*

1998. *Sic.*

1999. *Abreujat en P.*

2000. *a: habitavit.*

sessio²⁰⁰¹ usque in istum diem Barbera. Et in antea fratres de Milicie²⁰⁰² habuerunt per donacionem comes Urgelli et de comes Barchinone castrum de Barbera et pater meus tenuit et habuit cum illis Barbera, sicut superius est dictum, et de post²⁰⁰³ mortem pater meus ego teneo et habeo.

Et in antea venit magister Milicie Raimundus²⁰⁰⁴ de Caned et demandavit mihi ut fecisset directum de Barbera, cum suos fratres. Et venimus ad placitum cum multis probis homines ex parte de Milicie et de ex parte mea. Et habuit ista demanda de octo annis usque ad duodecim. Et clamasset Raimundus²⁰⁰⁵ de Caned et fratres de me ut ego faciam illis tort de ipsas chestias quod ego accipio, quod medietatem illis non dabo, et in totas alias causas quod comes Barchinone²⁰⁰⁶ se retenuit in Barbera. Et ego respondebit illis quod ego et [pater]²⁰⁰⁷ meus de post Barbera fuit populatum, habuimus et tenuimus et possedimus per donacionem dominus comes de Barchinona una partida et alia partida per donacionem dominus comes Urgelli et dixerunt ut hostendam illis et ego hostendo illis per donacionem comes Barchinone una partida et alia partida²⁰⁰⁸ per tenedonem totum tempus de post fuit de christianos, sicut superius est dictum per me et per m^e/is.²⁰⁰⁹ Et insuper volo ostendere per Ussaticum de Barchinone, sicut in curia de comes de Barchinona vel de rex de Aragona fecit iudicare, sive de domino archiepiscopo vel de episcopo de Barchinona. Et illis noluerunt facere et ego et meis amicis rogamus valde Raimundum²⁰¹⁰ de Caned et fratres ut dedissent me diem longum per quod ego possum querere alias cartas quam in antea vidit in meos cartorals. Et ad placitum non possum invenire ipsa carta quod comes Urgelli fecit ad Arnallum Petri. Et per hoc rogavit illis ut prolongassent ad me ipsum²⁰¹¹ placitum et noluit facere. Et sicut quod ego apellavi in curiam de rex vel de archiepiscopo vel de episcopo de Barchinone et rogavit illis ut donasset mihi alium diem per quod ego possum invenire meas cartas, fecerunt me iudicare sine me et meis amicis et

2001. a: possesso.

2002. a: Milicie Templi.

2003. a: post.

2004. *Abreujat en R.*

2005. *Abreujat en R.*

2006. *Abans Urgell, ratllat.*

2007. a: pater.

2008. *De donacionem dominus comes Urgelli fins a partida manca en a.*

2009. a: pater meus.

2010. *Abreujat en R.*

2011. *Potser repetit.*

placitatores.²⁰¹² Et postea demandavit ego meliorament in posse de curia de rege sive de archiepiscopo sive de episcopo de Barchinona et noluerunt audire.²⁰¹³

Et sciatis domino meo, episcopo Ylerdensi, quod ad placitum qui fuit inter me et fratres de Milicie, clamavit ego de fratres de una coma de Graiana \pariliatas VI/, quod pater meus et Guillem Petrus de za Gardia presta²⁰¹⁴ ad Guillem de Tavernoles, qui erat commanador de Barbera, et alios fratres. Et hoc non negavit nec voluerunt nec²⁰¹⁵ respondere nec iudicare. Et si illis mihi voluerint respondere, ego probabo. Et non est d<e> suas dominicaturas set certe²⁰¹⁶ erit fevum quod ego debeo tenere pro illis et dare ad populatores. Preterea sciatis quod comes Barchinone retenuit dominicum et comes Urgelli in Barbera, et ultra dominicum quod illis se retenuerunt habent se prisissum²⁰¹⁷ fratres de Milicie XX pariliatas terre, quod ego debeo tenere per illos et dare ad populatores. Preterea se clamat Petrus²⁰¹⁸ de Podio Viridi de fratres Milicie de terciam partem de ipsa dominicatura de Barbera, quod Raimundus Berenger²⁰¹⁹ et Berengarius comites donaverunt in carta ad Arnallum Petri, sicut in mea carta ressonat. Preterea ad solum de dominicum de Milicie abstulerunt mihi II pariliatas terre, qui non erant de dominicatura et molendinos. Preterea se clamat Petrus²⁰²⁰ de Podio Viridi de fratres de Milicie de unam cavalleriam de terra de terminum de Barbera, scilicet Olers, quod habent comprata²⁰²¹ ad suum comuniment²⁰²² et debet ad Olers stare cavaler unum qui debuit esse de Petro²⁰²³ de Podio Viridi, per donacionem comes Barchinone et comes Urgelli. Preterea se clamat Petrus²⁰²⁴ de Podio Viridi de fratres Milicie de duobus ferragenals quod illis abstulerunt \illud/ quando suus pater fuit mortum et illud erat captum in Ylerda. Et sciatis domino meo episcopo, quod totos ipsos clammos fecit ego ad placitum quod ego habeo cum Milicia et multos alios,

2012. a: placitores.

2013. *Amb una correcció. Després, mitja línia en blanc.*

2014. a: petierunt.

2015. *Darrere, vo, per error.*

2016. a: et.

2017. *Amb una correcció.*

2018. *Abreujat en P.*

2019. *Abreujat en bger, amb una titlla. a: Berenguer.*

2020. *Abreujat en P.*

2021. *Hi ha una correcció. a: completa.*

2022. a: comaniment.

2023. *Abreujat en P.*

2024. *Abreujat en P.*

et noluerunt mihi respondere nec iudicare nec ad Roma non fuerunt dictum nec iudicatum. Preterea sciatis, domino meo episcopo de Ylerda, quod ipsos iudicadores qui iudicaverunt \me/ de placitum de cavaleria, totos acceperunt multos aure\o/s sive de bonos et obtimos currus.²⁰²⁵ Preterea sciatis domino meo quod fratres de Milicia habent cartas unde comes Barchinone²⁰²⁶ dedit ad comes Urgelli Barbera, et habent cartas unde comes Urgelli dedit ad Milicia, et non negaverunt illas set noluerint²⁰²⁷ mihi ostendere. Et sciatis, domino meo, quod ipsos iudicis quod mihi fecerunt donare, po<r>taren ad domino rege ut confirmasset iudicium et rex noluit firmare quod ego me clamavit ad curia<m> de rege et similiter ad archiepiscopo.

Preterea rogo vos, domino meo episcopo de Ylerda, sicut nullus omo posset rogare dominum suum, ita rogo vos ut consilium accipiatis de meum factum de Barbera. Preterea rogo ut cogitetis quod nos siamus solutos de iusticia de Roma. Et rogamus ut profitetis ut libenter faciam directum ad Miliciam Templi in vestrum posse, magis quam in alium posse. Et si non in posse de archiepiscopo. Et si in vestrum posse nec de archiepiscopo noluerunt accipere, facio libenter directum per Ussaticum de Barchinone. Et insuper rogo vos ut rogetis vos domino Papa pro vestra²⁰²⁸ amore fratres de Milicie Templi accipiant de me directum, sicut erit ius et ratio de milites de comitatu Barchinone et consilium accipiatis, per quod nos simus solutos quod nos volumus facere totum quod fuit ius et ratio, et si vultis²⁰²⁹ in istum factum vestrum consilium dare per omni tempore facio vestram volumptatem in qualicumque modo mihi mandaveritis.

704

1185, agost, 9

Testament. *Ermessenda Tolosana nomena uns marmessors i estableix les deixes. Fa donacions a l'Hospital de Jerusalem, al pont de Lleida i a l'església de Sant Pau del Mercadal. També estableix donacions per a les seves filles, Jaumeta i Maria, i per al marit d'aquesta darrera, Guillem de Trulles.*

2025. Sic. a: cursus.

2026. Deia Urgell, ratllat.

2027. Amb una taca.

2028. Tacat.

2029. a: milites.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 231r (192r). Al marge dret: "Testamentum diversa legata continens nullum tamen ad favorem ecclesiae."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 27, p. 327. Data: 1185, agost, 9.

[I]n Dei nomine. Ego Ermessendis Tolsana, que iaceo in egritudine, timeo mori et cupio pervenire ad gaudia paradisi si Deo placuerit. Et ideo in mea plena memoria et in meo bono sensu condo meum testamentum in posse Arnaldi²⁰³⁰ de Lorenz et Arnaldi Ferraz et Petri Iuglar, quos eligo pro meis manumissoribus. Quod si forte mors mihi contingerit antequam alium testamentum faciam, quod ipsi dividant atque distribuant omnia mea sicut in hac carta testamenti scriptum invenietur et sine dampno quod illis non eveniat ullomodo. In primis, ego Ermessendis Tolsana accipio pro anima mea III fanechas ordeí et duas frumenti quas dimitto Hospitali Iherusalem et dimitto ponti Ylerde III solidos. Ad Sanctum Paulum de Mercatallo²⁰³¹ dimitto unum vaissellum. Et alium vaxellum dimitto ad Iachmetam,²⁰³² filiam meam. Et dimitto ad Guillelmum de Trules et ad Mariam filiam meam, uxore //²⁰³³ rem eius, ipsum meum ortum quem habeo ad Sanctum Salvatorem in ipso honore Sancte Marie sedis Ylerde, per suas voluntates facere. Et dimitto ad Iachmetam filiam meam II fanecades de vinea cum terra in que sunt fundate ad comam de Sancta Fide. Et unam domum quam habeo iuxta Nogariam in affrontatione domorum Raimundi²⁰³⁴ de Vallebrera et de muro et de domibus Gençana et in carrera. Et Iachmeta quod habeat et teneat et expletet in omni vita sua, et post obitum eius predictas duas fanecadas de vinea cum iam dicta domo reddeant Guillelmo de Trules et Marie uxori eius filie mee et suis si Iachmeta obierit sine infante et dimitto Guillelmo de Trules et Marie filie mee I^a gaçenga,²⁰³⁵ et dimitto Iachmete unum pallium et I^a gonella in posse Marie filie mee, sine suo enganno.

Facta carta testamenti V idus augusti, anno Domini M^o C^o LXXX° V^o.

2030. *Abreujat en A.*

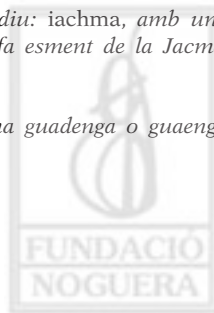
2031. *a: mercatello.*

2032. *De fet, només hi diu: iachma, amb una titlla al damunt. Més endavant, en aquest mateix document, es fa esment de la Jacmeta. a: Iachemam.*

2033. *Columna nova.*

2034. *Abreujat en R.*

2035. *Fa referència a una guadenga o guaenga.*

Sig+num Ermessendis Tolsana,²⁰³⁶ qui hoc firmo et testibus firmare rogo et manumissoribus meis. Sig+num Arnaldi²⁰³⁷ de Lorenz. Sig+num Arnaldi²⁰³⁸ Ferraz. Sig+num Petri Iuglar manumissores. Sig+num Petri de Saragoça. Sig+num Gilbert Ferraz, testes.

Sig- (*signe*) num Raimundi Iterii, qui scripsi rogatus ut supra.²⁰³⁹

705

1185, novembre, 13

Venda. *Bernat de Balaguer i la seva muller, Alaís, venen a Pere Llançacoll i a la seva muller, Nina, una peça de terra que tenen al terme de Raimat, al lloc anomenat la Clamor, a canvi de set sous. Se n'esmenten les afrontacions.*

A* ACL, LP_00275 (signatura antiga: calaix 125, carpeta 1, pergami 45, núm. 2615). Pergami en bon estat de conservació; té una forma poc regular. Mides: 21 cm per 6-8,5 cm. Escripura carolina; algunes paraules amb la tinta moguda. Al revers: "Arm. H, cal. O", "Bernat de Balaguer a Pere Lancaencoll".

Cartografia: fig. 23.

Notum sit cunctis presentibus atque futuris quoniam ego Bernardus²⁰⁴⁰ de Balager et coniux mea Alaiz, per nos et per omnes nostros vindimus tibi Petro Lanzacol et coniugi tue Nine et vestris et omni proieniei vestre et cui volueritis unam petiam terre quam abemus intus termini²⁰⁴¹ de Raxmad, in locum que dicunt a la Clamor, propter precium placibilem VII solidos²⁰⁴² denariorum unde fuimus bene vestri pacatos in pace et de eos nichil vobis remanserit. Et affrontat se ipsa terra ex una parte in vinea et in terra de Ramon de Aguilar, de alia in vinea de Petri de Calamera, de tercia in alaudio de Bernardo²⁰⁴³ de Ienzana, de IIII in vos compratores. Quantum predictae affrontaciones includunt et isti termini ambiunt sic vindimus vobis quomodo est suprascriptum, cum exiis et regressiis et suis pertinenciis quomodo melius dicere pote[rit]is et intelligere de firmum

2036. a: Tolosana. *Certament, reflecteix que els membres d'aquesta família provenien de la ciutat occitana de Tolosa.*

2037. *Abreujat en A.*

2038. *Abreujat en A.*

2039. *Les darreres paraules manquen en a.*

2040. *Abreujat en B.*

2041. *Amb una correcció.*

2042. *Abreujat en sol.*

2043. *Abreujat en B.*

usque in abisum, ad omnes vestras voluntates²⁰⁴⁴ facere, salvos directos seniores. Et nos vinditores convenimus vobis et vestris esse legales guirentes contra cunctos omnes²⁰⁴⁵ et feminas, preter potestatem terre, et insuper damus vobis et vestris fiduciam salvetatis Mir de Lunel, qui hoc faciat vobis tenere et abere in pace.

+ Sig+num Girberti. Sig+num Bernardi²⁰⁴⁶ de Sancta Maria, nos sumus testes. Sig+num Mir de Lunel, qui est fiducia.²⁰⁴⁷

Acta est vindicionis idus nobembris, anno Domini M° C° LXXX° V°.

Sig+num Bernardi,²⁰⁴⁸ sig+num Alaiz uxor tue,²⁰⁴⁹ nos qui anc cartam mandavimus scribere et a testes firmare. Sig+num Guillelmi²⁰⁵⁰ Aquadroles²⁰⁵¹ +. Sig+num Guillelmus²⁰⁵² levita, qui hanc cartan scripsit et hoc (*signe*) signum fecit.

706

1185, novembre

Donació. *Pere Arnau de Rivert (o Pere de Rivert) dona al seu nebot, Pere de sa Pedrera, l'honor que té a Lleida amb unes cases, a canvi que tingui cura del seu fill, anomenat Pere, i que li doni tot allò que pugui necessitar. Demana a Arnau de Llorenç i a Ramon de Corçà, marmessors de Martí de Rivert, que facin complir aquesta voluntat.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LP_01541 (signatura antiga: calaix 178, núm. 6635). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 23 cm per 16 cm. Escriptura cursiva gòtica. Trasllat de l'any 1244.

In²⁰⁵³ Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus tam presentibus quam futuris quoniam ego Petrus Arnaldi²⁰⁵⁴ de Revert, bono ani-

2044. *Amb una correcció.*

2045. *Tacat, de mal llegir.*

2046. *Abreujat en B.*

2047. *Abreujat en fidu^{ca}.*

2048. *Abreujat en B.*

2049. *Lectura difícil.*

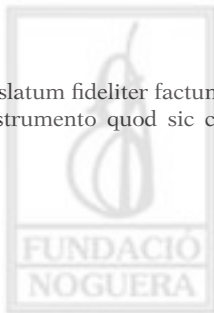
2050. *Abreujat en G.*

2051. *Lectura dubtosa.*

2052. *Abreujat en G.*

2053. *En B: Hoc est translatum fideliter factum XV° kalendas iunii, anno Domini M° CC° XL° III°*, a quodam instrumento quod sic continetur.

2054. *Abreujat en P A.*

mo et spontanea voluntate, dono et concedo tibi Petro²⁰⁵⁵ de sa Pedrera, nepoti meo, et tuis, illum meum honorem quem habeo Ylerde vel in eius terminis et domos et hoc que ibi spero habere, ita quod trado de meo iure et mito in tua potestate et nichil ibi retineo, ita quod tu vel tuis habeas et possideas et expletes ad omnem tuam voluntatem faciendam, in morte et in vita. Tali vero condicione hoc tibi dono ut tu vel tuis regatis filium meum Petrum²⁰⁵⁶ et donetis ei necessaria in vita sua dum vixerit.²⁰⁵⁷ Et ego Petrus,²⁰⁵⁸ filius Petri Arnaldi,²⁰⁵⁹ facio hanc donacionem et annuo tibi Petro²⁰⁶⁰ de sa Pedrera sicut superius scriptum est. Et ego Petrus²⁰⁶¹ de Revert mando et precor tibi Arnaldo²⁰⁶² de Lorenc et tibi Raimundo²⁰⁶³ de Corca,²⁰⁶⁴ manumesoribus avunculi mei Martini de Revert, ubi faciatis tenere hanc donacionem Petri²⁰⁶⁵ de sa Pedrera secundum vestrum posse et sicut meus pater transmisit vobis nuncium. Qui hanc cartam dirumpere voluerit nil sibi proficiat set in duplo componat et firma fiat per secula cuncta.

Facta carta ista in mense novembris anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXXX° V.

Sig+num Petri²⁰⁶⁶ de Revert qui hoc firmo et laudo, pro me et pro meo patri et testibus firmare rogo. Sig+num Arnaldi²⁰⁶⁷ de Lorenc. Sig+num Raimundi²⁰⁶⁸ de Corsa. Sig+num Iohanni de Cubels. Sig+num Arnaldi²⁰⁶⁹ de Miraval. Sig+num Petri²⁰⁷⁰ de Caverol, isti sunt testes huius facti.

Raimundus Dominici qui hanc cartam scripsit et hoc signum (*signe*) fecit.²⁰⁷¹

2055. *Abreujat en P.*

2056. *Abreujat en P.*

2057. *Sic. vixerit.*

2058. *Abreujat en P.*

2059. *Abreujat en P A.*

2060. *Abreujat en P.*

2061. *Abreujat en P.*

2062. *Abreujat en A.*

2063. *Abreujat en R.*

2064. *Llegiu Corça.*

2065. *Abreujat en P.*

2066. *Abreujat en P.*

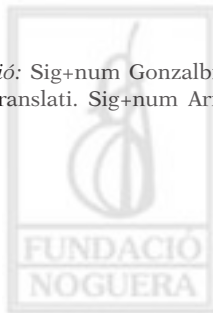
2067. *Abreujat en A.*

2068. *Abreujat en R.*

2069. *Abreujat en A.*

2070. *Abreujat en P.*

2071. *En B, a continuació: Sig+num Gonzalbi scribe. Sig+num Poncii de Claris Vallibus scribe. Testium huius translati. Sig+num Arnaldi Astruch, qui hoc translatum scripsit fideliter.*

1185, desembre, 2

Establiment. *Bernat de Caldes, prebost de Sant Joan de la Plaça, d'acord amb el bisbe Berenguer i els canonges de Lleida, concedeix a Guillem de Vit i a la seva muller Estefania una peça de terra situada al terme de Lleida, a Fontanet, amb una superfície de tres fanecades i mitja. A canvi, han de donar cada any, el dia de la festa de Sant Miquel, dotze sous i tres diners. Se n'esmenten les afrontacions. Si el vol vendre o empenyorar ho han de fer saber deu dies abans al prebost o als canonges, que tenen dret de fadiga.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 304r-304v (266r-266v). Al marge dret: "Venditio ad censum cuiusdam petiæ terre in Fontanet facta per præpositum Sancti Ioannis."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 39, p. 151-152. Data: 1185, desembre, 2.

Cal remarcar el fet que en aquest document s'assenyali d'una manera especial que és important que no es malmetin les terres cedides en establiment. Cartografia: figs. 58 i 80.

[I]n Dei nomine. Sit notum omnibus hominibus tam presentibus quam futuris quod ego Bernardus de Calidis, prepositus Sancti Iohannis de Platea, cum assensu et voluntate domini // Berengarii, Ylerdensis ecclesie episcopi, et tocius eiusdem conventus, dono atque in perpetuum concedo tibi Guillelmo²⁰⁷² de Vite, uxorique tue Stephanie et tuis unam peciam de terra in termino Ylerde, scilicet in Fontaneto, que continet III fanecadas et dimidia, pro qua tu vel successores tui, annuatim, scilicet de festo in festum²⁰⁷³ Sancti Michaelis septembris, dabis mihi vel successoribus meis XII solidos et III denarios de meliori moneta que curribilis erit in Ylerda, ad panem et ad vinum. Affrontat autem predicta terra ex una parte in horiente Gomballi de Ribellis et Raimundi Redon, de alia in vinea Guillelmi²⁰⁷⁴ de Basilia, de alia in vinea de Burgese, de alia in honore Gomballi de Ribellis. Quantum iste affrontationes includunt et isti termini ambiunt, cum introitu et exitu et suis meliorationibus, sic tibi uxorique tue proieniei dono atque in perpetuum concedo, ut tu plantes ibi vineam et arbores diversarum manerierum vel facias ibi quicquid volueris solummodo terra predicta non deterioretur. Tali scilicet modo predictam terram tibi et tui dono, quod si tu vel tui

2072. *Abreujat en G.*

2073. *Sic.*

2074. *Abreujat en G.*

illam vendere vel inpingnorare volueris infra X dies preposito Sancti Iohannis de Platea notificabis, et si ipse vel canonici voluerint pro tanto predictum honorem retinere quantum alius velit tibi dare habeant illum; sin autem sit tibi licenciam vendendi vel inpingnorandi cui-libet consimili tuo qui censum predictum plenarie mihi et preposito Sancti Iohannis de Platea faciat. Et non eligas inde alium dominum neque alium patronum nisi me //²⁰⁷⁵ vel prepositum Sancti Iohannis de Platea. Et si aliquis mali a nobis feceris, firmabis et facies tantum directum in manu prepositi Sancti Iohannis de Platea, vel in manu canonicorum.

Facta carta IIII nonas decembris, anno Domini M° C° LXXX° V°.

Sig- (*signe*) num Gomballi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Arnaldi, Ylerdensis prioris et sacriste. Signum (*signe*) Petri Sagarre,²⁰⁷⁶ precentoris Ylerde. Signum (*signe*) Petri de Cubellis. Signum magistri Renaldi (*signe*). Signum (*signe*) Olivarii. Signum (*signe*) Petri Ferrarii. Sig+num Iohannis, presbiteri. Sig- (*signe*) num Guillelmi²⁰⁷⁷ de Benavento, prepositi Sancti Andree. Sig- (*signe*) num Bernardi de Calidis, prepositi Sancti Iohannis de Platea. Sig- (*signe*) num Guillelmi de Calidis.

Guillelmus²⁰⁷⁸ de Miraliis scripsit, cum litteris raras vel emendatas in V et in VI linea, et hoc signum (*signe*) fecit die et anno.

708

1185, desembre, 7

Venda de domini útil. *Peiró, nebót de Guillem Pere (o potser Guilhem Peire), escuder, ven a Bernat d'Avinyó una fanecada de terra per vint sous. Aquesta terra és situada al terme de Lleida, a l'Areny. Se n'esmenten les afrontacions. Per gaudir de l'usdefruit d'aquesta terra, han de pagar cada any, per Sant Joan Baptista, dotze diners al batlle del pont de Lleida.*

A* ACL, LP_04478 (signatura antiga: calaix 146, paquet 1, pergamí 08). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 23,5 cm per 17,5 cm. Escriptura carolina.

En aquest document veiem clarament documentada l'existència de la institució del pont de Lleida, que hom hi diu que fins i tot tenia un batlle que la

2075. *Columna nova.*

2076. *a: Segarre.*

2077. *Abreujat en G.*

2078. *Abreujat en G. a: B.*

gestionava. D'aquesta institució del pont en depenien terres, que havien estat cedides pel rei i per altres senyors de la ciutat. Assenyalem també que Peiró i probablement Bernat d'Avinyó, com molts altres dels habitants de la Lleida de la postconquesta, eren d'origen occità. Vegeu: BOLÒS i MORAN, 2017.

In Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quod ego Peiron, nepus Guillelmi Petri scutarii, per me et per omnem posteritatem meam vendo vobis Bernardo de Avinone et omni proeniei vestre et vestris et quibus volueritis im²⁰⁷⁹ perpetuum unam fanecatam terre per XX solidos,²⁰⁸⁰ ex quo precio vobiscum bene concordatus sum. Que terra est in termino Ylerde, in Arenio quod dominus rex et alii seniores Ylerde Deo et ponti dederunt. Et affrontat ex una parte in terra Petri d'As,²⁰⁸¹ de alia in terra Petri de Cas, de III^a in terra Arnaldi²⁰⁸² de Iuneda, de IIII^a in terra ex vobis Bernardo²⁰⁸³ de Avinone.²⁰⁸⁴ Quantum hec omnes affrontaciones includunt et ambiunt sic vendo vobis iamdicto Bernardo de Avinone et vestris dictam fanecatam terre per iam dictos XX solidos Barchinonenses. Ita ut habeatis et teneatis et possideatis et expletetis vos et posteritas vestra et qui volueritis, cum exitibus et introitibus et melioramentis et cunctis suis pertinenciis. Tamen vos et vestri et qui per vobis dictam fanecatam terre habuerit et tenuerit ponti Ylerde et baiulis suis, annuatim, omni tempore, in festum Sancti Iohannis babtiste, XII denarios²⁰⁸⁵ pro censu donetis illius melioris monete que melius erit curribilis in Ylerda pani et vino. Et non eligatis inde alium domini neque patronum nisi pontem Ylerde et baiulos suos. Et ego Peironus et mei erimus inde vobis et vestris guirentes omnibus hominibus et feminis preter potestatem terre, dando censu et iura ponti et baiulis suis.

Facta carta VII idus decembris, anno Domini M C LXXXV.

Sig+num²⁰⁸⁶ Peironi, qui hoc firmo et testes firmare rogo. Sig+num Vitalis tender. Sig+num Bertrandi Rubei. Sig+num Petri d'As.²⁰⁸⁷ Sig+num Petri²⁰⁸⁸ blader.²⁰⁸⁹

Iohannes de Ager scripsit et hoc (*signe*) fecit.

2079. Sic.

2080. Abreujat en s.

2081. Escrit das. Possiblement d'Ais de Provença. Tampoc no es pot descartar totalment Aush.

2082. Abreujat en A.

2083. Abreujat en B.

2084. Sic.

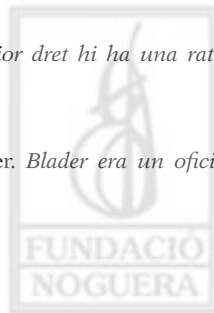
2085. Abreujat en d.

2086. Al quadrant superior dret hi ha una ratlleta autògrafa. També en les altres signatures.

2087. Escrit das.

2088. Abreujat en P.

2089. Podria ésser Blader. Blader era un ofici.

[1175-1185]

Dot i fiances. *Pere Sanç dona a la seva dona, Marta, unes fiances, amb relació al dot que havia aportat el pare de la seva muller, Joan. Aquest dot era format per mil sous (en diners i morabatins, forment, vaques, bous, eugues i moltons), per un cavall valorat en tres-cents sous, roba que valia dos-cents sous i les despeses que costaren dos-cents sous més.*

A* ACL, Fons de Roda, RP_0747 (carpeta 12, núm. 840). Pergamí en bon estat, amb algun forat i alguna taca poc importants; algunes lletres descolorides. Mides: 26 cm per 16 cm. Escripura carolina tardana. Al revers: "Fiaduría que da de ciertos bienes Pedro Sanz a su muger donna Marta. Esta escritura denota \mucha/ antigüedad y si tuviesse fecha sería muy apreciable para los que gustan de estas le<c>turas y lo sería más para alguno por estar firmada de Dⁿ Galing de Boil, apellido que lleva el mismo que <el que> pone esta nota."

a Boix, 2005, doc. A 195, p. 733a. Data: [v. 1150].

b GRAU, 2010, doc. 329, p. 516-517. Data: [segona meitat del segle XII].

L'any 1201, Marta feu una donació (GRAU, 2010, doc. 330). Aleshores era la dona de Pere Sanç de Coscollola i la mare d'almenys dos fills: Fortuny Pedrís i Agnès. Per aquest motiu, podem datar aquest document uns vint anys abans, entre l'any 1175 i el 1185. Aquest document segurament fou fet en una terra de parla aragonesa. El nom *Coscolgola* segurament fa referència al topònim Coscolluela (en castellà Coscojuela) al Sobrarb.

Dedit fidanzas Petro Sanz ad donna Marta m[e]a uxor et teneat illa secundum legem, sana et infi[rm]a a[d usum]²⁰⁹⁰ bonum, de terra Galin Exemenons et Arnal Mir et per illas dotes sunt fidanzas donna Glorieta et don Galgan depozzant de tres hereditates si illas quod habet vel in ante acaptare potuit quod se adotet donna Marta aud suos amicos per illa quale ora illos cognoscerint illas. Et sunt fidanzas ad donna Marta de V centos sollos²⁰⁹¹ Garcia Sanz de Lineros et Alecret. Et si lextat Petro Sanz ad uxor sua Marta quod det ad don Iohannis²⁰⁹² tantum avere quod ille dedit ad illos et dispesit per illos et mille sollos denariorum [Iac]ensis de bona moneta \in super/. Et sunt fides de ista conveniencia et de isto avere suprascripto senior²⁰⁹³ Garcia Sanz de Orta et don Sang de Albero et Petro Fertunions de Coscolgola. Et si post dies de don Iohannis laxaverit Petro Sanz donna

2090. Segons proposa a.

2091. Sic.

2092. Abreujat en iohs, amb una titlla.

2093. Abreujat en s.

Marta quod illas fidanza quod faciant illo aver dare quod superius est nominato illa mission et insuper illos mil sollos ad donna Marta aud aliquis parentorum suorum qui illa mantinere voluit.

Et sunt testes don Pelegrin et Arnal Mir et Petro Fertunions et San<z> Lopz et Sang Petrez de Galgan et don Galling de Boil.

Dedit don Iohannes²⁰⁹⁴ avere ad Petro Sanz per sua filia mille sollos²⁰⁹⁵ inter dineros et moravetinos et tridico et bachas et boves et equas et oves et karneros et super istos mil sollos uno cavallo quod presit per trecentos sollos et ropa quod fuit preçata²⁰⁹⁶ CC solidos²⁰⁹⁷ et in illas lurs dispisias CC solidos.²⁰⁹⁸

710

1186 (1187), gener, 31

Venda. *Ramon d'Olzina i la seva muller Maria venen a Pere de Cubells, canonge de Lleida, i a Guillem de Cubells, el seu germà, una "plaça" que tenen a Lleida, a la parròquia de Sant Andreu, pel preu de vint-i-cinc sous barcelonesos. Se n'esmenten les afrontacions. Els que ho tinguin en podran fer allo que vulguin, tot i que han de donar cada any, el dia de la festa de Pasqua, al batlle del pont de Lleida cinc sous de cens.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 229r (f. 190r). Al marge dret: "Venditio cuiusdam placæ inter diversas personas."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 28, p. 328. Data: 1186, gener, 31.

Malgrat que el document només faci esment de l'any del Senyor, és molt possible que es referís a l'any de l'encarnació. Per això proposem la data de 1187, encara que també incloem la de 1186. Cartografia: fig. 54.

[S]it notum cunctis hominibus quod ego Raimundus de Olçina²⁰⁹⁹ et uxor mea Maria, per nos et per omnes nostros, vendimus vobis Petro de Cubellis, Ylerdensi canonico et Guillelmo de Cubellis, fratri vestro et vestrís omnique vestre posteritati in perpetuum quandam plaçam quam habemus in Ylerda, scilicet in parrochia Sancti

2094. *Abreujat en iohs, amb una titlla.*

2095. *Escrit: sollo°. Certament solidos, sous.*

2096. *b: pacata.*

2097. *Abreujat en sls, amb una titlla.*

2098. *Abreujat en sls, amb una titlla.*

2099. *a: Olçica.*

Andree, per XXV solidos Barchinonenses. Que affrontat ex una parte in domibus Galindi, filii Garcie Leniz et de alia in domibus Arnaldi de Tarrega et in via et de tercia in domibus filiorum Roselli de Basella et de quarta parte in via publica. Et sicut ab his terminis et affrontationibus iam dictis, hec plaça prefata includitur ac terminatur cum exitibus //²¹⁰⁰ et ingressibus et cum omnibus pertinentiis suis, de terra usque in celum, eam vobis vendimus totam per iam dictos XXV solidos et cum presenti carta de nostro iure et dominio in vestrum trademus eam per vendere et dare et inpignorare et per omnes voluntates vestras facere in perpetuum, excepto hoc quod vos vel vestri vel qui pro vobis eam habuerit, donetis semper baiulo pontis Ylerde annuatim in festo Pasche V solidos censuales illius melioris monete que curribilis erit in Ylerda pani et vino, et non eligatis inde alium dominum vel patronum nisi baiulum prefati pontis. Nos vero et nostri erimus vobis et vestris guirentes auctores de iam dicta venditione contra cunctos homines vel feminas, excepta potestate terre, in perpetuum. Et insuper damus vobis et vestris fidantiam de salvetate, Arnaldum Coscoll de Bello Loco, qui nobiscum et sine nobis faciat vobis et vestris habere et tenere semper prefatam plaçam in pace.

Actum est hoc II kalendas febroarii, anno Domini M° C° LXXX° VI°.

Sig+num Raimundi de Olçina. Sig+num Marie, uxoris eius. Sig+num Arnaldi de Coscoll, qui hanc fidantiam concedo, sicut suprascriptum est et qui hanc cartam laudamus et firmamus, testesque firmare rogavimus. Sig+num Petri de Monte Olivo. Sig+num Raimundi de Gotorta. Sig+num Dominici Goçalbi,²¹⁰¹ isti sunt testes.

Petri de Tonaria signum (*signe*) qui hoc rogatus scripsit.

711

1186 (1187), febrer, 4

Establiment. *Bernat de Caldes, prebost de Sant Joan de la Plaça, d'acord amb el bisbe Berenguer i els canonges de Lleida, concedeix a Arnau de Tolsà i a la seva muller Ramona una peça de terra situada al terme de Lleida, a Fontanet, que té una superfície de tres fanecades i cinc almuds. A canvi, han de donar com a cens,*

2100. *Columna nova.*

2101. *a: Gonçalvi.*

cada any, per Sant Miquel, dotze sous i sis diners. Se n'esmenten les afrontacions. En aquesta terra s'hi poden plantar vinyes o arbres, però s'ha de tenir cura que no es deteriori el sòl. Si la volen vendre o empenyorar ho han de fer saber deu dies abans, atès que el prebost es reserva el dret de fadiga.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 305r-305v (267r-267v). Al marge inferior: "Concessio ad censum cuiusdam petiæ terræ in Fontanet facta per præpositum Sancti Ioannis".

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 41, p. 153-154. Data: 1186, febrer, 4.

Malgrat que el document només faci esment de l'any del Senyor, és molt possible que es referís a l'any de l'encarnació. Per això també mencionem la data de 1187, encara que ens decantem per la de 1186. Com hem vist al document 706 (any 1185), en aquest cas, també es fa esment que la terra establerta no s'ha de malmetre, no pot ésser deteriorada. Cartografia: figs. 58 i 80.

[I]n Dei nomine. Sit notum omnibus hominibus tam presentibus quam futuris quod ego Bernardus²¹⁰² de Calidis, prepositus Sancti Iohannis de Platea, cum assensu et voluntate domini Berengarii Ylerdensis ecclesie episcopi et tocius eiusdem conventus, dono atque in perpetuum concedo tibi Arnaldo Tolsa,²¹⁰³ uxori que tue Raimunde et tuis, unam peciam de terra in termino Ylerde, scilicet in Fontaneto, que continet III fanecadas et V almuds,²¹⁰⁴ pro qua tu vel successoribus tuis annuatim scilicet de festo in festo, in festum Sancti Michaelis septembris, dabis mihi vel successoribus meis XII solidos et VI denarios²¹⁰⁵ de meliori monete que curribilis erit in Ylerda, ad panem et vinum. Affrontat autem predicta terra ex una parte in honore Gomballi de Ribellis, de alia in vinea Burgese, de alia in vinea Petri de Sanauia, de alia in vinea Hospitalis et Raimundi Redon. Quantum iste // affrontationes includunt et isti termini ambiunt, cum introitu et exitu et suis meliorationibus, sic tibi uxori que tue proieniei dono atque in perpetuum concedo ut tu plantes ibi vineam et arbores diversarum manererium vel facias ibi quicquid volueris solum modo terra predicta non deterioretur. Tali scilicet modo predictam terram tibi et tuis dono, quod si tu vel tui illam vendere vel inpignorare volueris infra X dies preposito Sancti Iohannis de Platea notificabis, et si ipse vel canonici voluerint pro tanto predictum honorem retinere quantum alius velit tibi dare, habeant illum; sin autem sit tibi licenti-

2102. *Abreujat en B.*

2103. *a: de Tolsa.*

2104. *Abreujat en alm.*

2105. *Abreujat en d.*

am vendendi vel inpingnrandi cuilibet consimili tuo qui censum predictum plenarie mihi vel preposito Sancti Iohannis de Platea faciat. Et non eligas inde alium dominum neque alium patronum, nisi me vel prepositum Sancti Iohannis de Platea. Et si aliquid mali nobis feceris, firmabis et facies tantum directum in manu prepositi Sancti Iohannis de Platea, vel in manu canonicorum.

Facta ista carta II nonas februarii, anno Domini M^o C^o LXXX° VI°.

Signum (*signe*) Arnaldi, Ylerdensis prioris et sacriste. Sig- (*signe*) num Bernardi de Calidis, prepositi Sancti Iohannis de Platea. Sig- (*signe*) num Gomballi, Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Petri Sagarre, precentoris Ylerde. Sig+num Guillelmi de Calidis. Signum magistri Renaldi (*signe*). Sig- (*signe*) num Petri Ferrarii. Sig+num Arnaldi de Lilet, camerarii.²¹⁰⁶

Guillelmus de Miraliis scripsit et hoc signum //²¹⁰⁷ (*signe*) fecit die et anno quo supra.

712

1186 (1187), febrer, 10

Establiment. *Bernat de Caldes, prebost de Sant Joan de la Plaça, d'acord amb el bisbe Berenguer i els canonges de Lleida, concedeix a Arnau Provençà i a Pere de Bellestar una peça de terra situada al terme de Lleida, a Fontanet, que té una superfície d'una fanecada i d'un almud. A canvi, han de donar, com a cens, cada any, per Sant Miquel, tres sous i nou diners. Se n'esmenten les afrontacions. En aquesta terra s'hi poden plantar vinyes o arbres, però s'ha de tenir cura que no es deteriori el sòl. El prebost té el dret de fadiga.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 305v-306r (267v-268r). Al marge inferior: "Concessio ad censum cuiusdam petiæ terræ in Fontanet facta per præpositum Sancti Ioannis."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 42, p. 154. Data: 1186, febrer, 10.

Com amb relació al document precedent, malgrat que el document només faci esment de l'any del Senyor, creiem que és molt possible que es referís a l'any de l'encarnació. Per això mencionem la data de 1187, encara que ens decantem per la de 1186. En aquest document, com en alguns altres, s'assenyalava d'una

2106. *Amb alguns errors en a.*

2107. *Columna nova.*

manera especial, que no s'havia de malmetre la terra que era establerta ("terra predicta non deterioretur"). Cartografia: figs. 58 i 80.

[I]n Dei nomine. Sit notum omnibus hominibus tam presentibus quam futuris quod ego Bernardus de Calidis, prepositus Sancti Iohannis de Platea, cum assensu et voluntate domini Berengarii Ylerdensis ecclesie episcopi et tocius eiusdem conventus dono atque in perpetuum concedo tibi Arnaldo Proençano²¹⁰⁸ et Petrus de Bellerstar et vestris, unam peciam de terra, in termino Ylerde, scilicet in Fontaneto, que continet unam fanecadam et I almud,²¹⁰⁹ pro qua vos et successores vestri annuatim scilicet de festo in festum Sancti Michaelis septembris, dabis mihi vel successoribus meis III solidos²¹¹⁰ et VIII denarios²¹¹¹ de meliori moneta que curribilis erit in Ylerda, ad panem et ad vinum. Affrontat autem predicta terra ex una parte in vinea Raimundi²¹¹² de Petro Raimundo,²¹¹³ de alia in vinea Stephano de Maurimundo, de alia in vinea quam tenet pro ecclesia Sancte Marie sedis, de alia in via publica. Quantum iste affrontationes includunt et isti termini ambiunt, cum introitu et exitu et suis meliorationibus, sic vobis et vestre proeniei dono atque in perpetuum concedo ut vos plantetis ibi vineam et arbores diversarum manierierum ut facietis ibi quicquid volueritis solum modo terra predicta non deterioretur. Tali scilicet modo predictam terram vobis et vestris dono quod si vos vel vestri illam vendere vel inpignorare volueritis infra X dies preposito Sancti Iohannis de Platea notificabis et si ipse vel canonici voluerint pro tanto predictum honorem retinere quantum alius velint vobis dare, habeant illum. // Sin autem sit vobis licentiam vendendi vel inpignorandi cuilibet consimili vestro qui censum predictum plenarie mihi vel preposito Sancti Iohannis de Platea faciat. Et non eligatis inde alium dominum neque alium patronum nisi me vel prepositum Sancti Iohannis de Platea. Et si aliquid mali nobis feceritis firmabit et facietis tantum directum in manu prepositi Sancti Iohannis de Platea vel in manu canonicorum.

Facta ista carta III idus februarii, anno Domini M^o C^o LXXX° VI°.

Signum (*signe*) Arnaldi, Ylerdensis prioris et sacriste. Sig- (*signe*) num Bernardi de Calidis, prepositi Sancti Iohannis de Platea. Sig-

2108. a: Pençano.

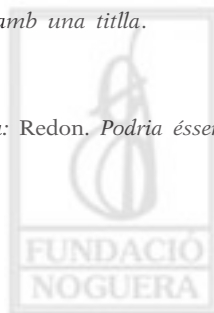
2109. *Abreujat en alm, amb una titlla.*

2110. *Abreujat en sol.*

2111. *Abreujat en d.*

2112. *Abreujat en R.*

2113. *Abreujat en rdo. a: Redon. Podria ésser Redo.*

(*signe*) num Gomballi Ylerdensis archidiaconi. Sig- (*signe*) num Petri Sagarre, precentoris Ylerde. Sig- (*signe*) num Guillelmi de Calidis. Signum magistri Renaldi (*signe*). Signum (*signe*) Petri Ferrarii. Signum Arnaldi de Lilet, cam<er>arii.

Guillelmus²¹¹⁴ de Mirallis scripsit et hoc signum (*signe*) fecit die et anno quo supra.

713

1186, abril, 9

Donació. *Urraca, viuda de Berenguer de la Millera, juntament amb els seus fills, Guillem de Capella i Berenguera, fa donació per a l'ànima del seu marit, a Sant Vicenç de Roda i als seus canonges, de l'almúnia que tenen a Monesma, anomenada Ramió. Es fa esment dels usatges o censos que han de donar els que hi viuen.*

[A] Original perdut.

B* ACL, Fons de Roda, RP_0827 (carpeta 15, núm. 1067). Pergamí amb algun forat, amb un plec i enfosquit. Mides: 26,5 cm per 34 cm. Escriitura cursiva gòtica. Escrit a la part superior del pergamí; a la part inferior, es va transcriure el document 247.

a GRAU, 2010, doc. 286, p. 490. Data: 1186, abril, 9.

Quoniam²¹¹⁵ ea que aguntur a fidelibus boni, ideo [utique ...] spiritus [sa]lvus sit in die Domini. Idcirco ego [Ur]raca, uxor Berengarii de la Millera, una cum filiis meis, Guillelmo de Capella et Berengaria, soror eius, bono animo et spontanea \voluntate/ per nos et per omnem subsequentem generationem nostram offerimus domino Deo et Sancto Vincencio de Roda et Sancto Raimundo et canonicis ibi Deo servientibus, tam presentibus quam futuris, illam almuniam quam habemus in Montnesma que dicitur Ramio, ad propriam hereditatem, cum omnibus terminis suis eremis et populatis et [cum] omnibus que ad illam almuniam pertinent vel pertinere debent, sicut nos melius habemus vel abere debemus, [u]t habeatis illam quietam et securam et sine ullo clamo, per secula cuncta. Et cum totos usaticos quos homines faciunt vel facere debent qui sunt in illa almunia. Homines²¹¹⁶ et usatici isti sunt: Ioan de Ramio et Alezs Torosa et ceteri comparticipes illius almunie debent dare quartam partem de omni-

2114. *Abreujat en G.*

2115. *En B, abans hi ha escrit: Hoc est translatum fideliter factum.*

2116. *a: homines.*

bus expletis qui exierint de illa almunia, et per servi[cium] debent dare II^{os} moltos optimos in canal et XVI fogazas obtimas et II sestarios²¹¹⁷ de vino et I kafiz²¹¹⁸ de civada, medium²¹¹⁹ ordeij,²¹²⁰ medium avena. Et totum hoc supra script[um dam]us pro anima Berengarii de la Millera et pro animabus omnium parentum nostrorum quibus sit requies et ut vobis ipsis propicietur Dominus in fine. Si qua vero persona hoc donum caritatis dirumpere voluerit anatema sit et cum Datan et Abiron sit sepultus in infernum.

Testes sunt istius oblationis: Guillelmus de Benavent et Ross de Castre Lenas. Sig- <(signe)> num Urracce,²¹²¹ qui hanc cartam mandavi scribere et testibus firmare rogavi. Sig- <(signe)> num Guillelmi de Capella, qui hanc cartam mandavi scribere et testibus firmare rogavi. Sig- (signe) num Berengarie, qui hanc cartam mandavi scribere et testibus firmare rogavi. Signa testium: Guillem de Benavent sig- <(signe)> num. Sig- <(signe)> num Rosset de Castre Lenas. Visores et auditores: Berenguer²¹²² de Iousetz et Berenguer²¹²³ Rubeus et Arnal de Gia ospitalarius et dompna na Marchesa de Buniol et multi alii probi homines.

Facta est hec carta huius oblationis anno M^o C^o LXXX° VI°, V^o idus aprilis, regnante Illefonso rege in Aragon et in Superarb et in Ripacurcia et marchio tocius Provincie. Berenguer²¹²⁴ episcopus in Ilerda et in Rota.

Arnaldus de Collo, canonicus et prior claustrum rogatus scripsit et hoc sig- <(signe)> num posuit.²¹²⁵

714

1186, abril, 19

Donació. *Maria d'Albalat ofereix a Sant Vicenç de Roda el seu fill Fortuny com a canonge i dona, amb l'acord dels seus altres fills, Gil*

2117. *Abreuja*t en s.

2118. *Abreuja*t en k.

2119. *Abreuja*t en md, amb una titlla.

2120. *Abreuja*t en or.

2121. a: Viracce.

2122. *Abreuja*t en Br.

2123. *Abreuja*t en Br.

2124. *Abreuja*t en Br.

2125. *A continuació, comença el trasllat del document 247 (any 1122), relacionat amb el lloc d'Estrada, situat al terme de Monesma.*

i Pere, i de la seva filla Toda, la “plaça” que té a la vila de Montsó, davant de la porta major de l'església de Santa Maria. Afronta a l'est amb la via pública, a l'oest amb cases que foren de Llorenç, amb cases que havien estat de Pere d'Osca i amb cases de Martí Roi, al sud amb cases de Joan de Barbastre i al nord amb el cementiri de Santa Maria.

A* ACL, Fons de Roda, RP_0496 (carpeta 10, núm. 612). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca poc important. Mides: 28 cm per 21 cm. Escriptura carolina. Al revers: “Donación de la placa de Monzón”, “Carta de illa plaza que est ante maiore[m por]tam Sancte Marie Montissoni”.

a CASTILLÓN, 1191a, doc. 17, p. 68-69. Data: 1186, abril, 19.

b GRAU, 2010, doc. 287, p. 491. Data: 1186, abril, 19.

Hem de cridar l'atenció sobre dos aspectes. En primer lloc, sobre el fet que a Montsó hi hagués una “plaça”, segurament un terreny per edificar, com trobem a la ciutat de Lleida, conquerida l'any 1149. En segon lloc, que els noms dels possessors de les cases amb les quals afrontava aquest terreny eren noms catalans (Llorenç, Pere d'Osca o Joan de Barbastre). Com hem dit, a l'edat mitjana, a Montsó es parlava sobretot català; el Cinca feia de frontera lingüística.

[P]ateat²¹²⁶ omnibus hanc scripturam scire volentibus quod ego, Maria de Albalat, offero Deo et Sancto Vincentio de Rota Fertunium, filium meum, ad canonicatum, et cum illo dono Deo et Sancto Vincentio, cum assensu et voluntate filiorum meorum, videlicet, Egidii et Petri et filiie mee vocabulo Tota, illam plazam quam habeo in villa de Montson, ante maiorem portam ecclesie Sancte Marie de Montson. De oriente via publica, de occidente casas que fuerunt de Lorenz et casas que fuerunt de Pere de Oscha, et casas que fuerunt de Martin Roi, de meridie casas de Iohan de Barbastre, de aquilone cimiterium Sancte Marie. Quantum iste affrontationes includunt dono Deo et Sancto Vincentio et canonicis ibi Deo servientibus ut habeant et possideant libere et inienue per secula cuncta.

Sig+num ego domina Lucanta. Sig+num ego domina Maria, sig+num ego Egidii, sig+num ego, ²¹²⁷ sig+num ego Petri, sig+num ego Tota, qui omnes hanc cartam rogavimus scribere et testibus firmare rogavimus. Sig+num ego Alegret de Benavarre. Sig+num ego Mancep de Gavasa. Isti sunt testes.

Facta carta huius donationis anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX° VI°, XIII° kalendas mai, regnante Yldefonso rege in Aragon, in Superarb, in Rippacurcia, marchio Derthose et Ylerde. Dompnus Berengarius episcopus in Ylerda et in Rota.

2126. *Hom no hi va escriure la caplletra.*

2127. *No s'hi esmenta cap nom.*

Arnaldus, canonicus, rogatus scripsit et hoc sig- (*signe*) num fecit cum literis dampnatis in septima linea.

715

1186, maig, 2

Renúncia i venda. *Guerau de Jorba i la seva muller Saurina cedeixen al bisbe de Lleida, Berenguer, i als canonges d'aquesta ciutat els drets que tenien, en forma de violari, sobre els delmes del terme de Sudanell i dels termes de les torres de Montoliu i de Set. A canvi, reben dos-cents cinquanta morabatins.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 81v (f. 39v). Al marge esquerre: "Cessio cuiusdam violarii super dezimis de Sudanel in favorem episcopi et canonicorum Illerdensium."

C* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 283r-183v (f. 245r-245v). Al marge dret: "Difinitio omnium iurium quae habebat in vita sua Geraldus de Jorba in decimis de Sudanel et Montoliu, facta per dictum Geraldum episcopo et capitulo Illerdensis."

Cartografia: fig. 51.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus quod ego Geraldus de Iorba et ego Saurina de Iorba, bono animo et spontanea voluntate relinquimus et diffinimus domino Deo et vobis domino Berengario Ylerdensis episcopo et canonicis Ylerdensium totum violarium et totum ius illud quod vos in vita vestra tantum²¹²⁸ nobis concesseratis in decimis de Çudanel et de suis terminis et de duabus turribus que sunt iuxta Çudanel, scilicet de turre de Montoliu et de turre de Seth, cum earum terminis, ita quod vos et canonica Ylerdensis //²¹²⁹ ammodo habeatis decimas predictae ville et turrium predictarum et de terminis earum, liberas, franchas et ad omnes vestras voluntates faciendas, sine omni contradictione nostra et nostrarum et absque omni retentione quam ibi non facimus neque per nos neque per nostros. Et pro hac diffinitione accepimus a vobis CCL morabetinos. Quam diffinitionem per nos et per omnes successores nostros vobis facimus in perpetuum.

Facta carta VI° nonas madii, anni Domini M^o C^o LXXX° VI°.

Sig+num Geraldus de Iorba, Sig+num Saurine uxoris eius, Sig+num Geralde filie eorum. Sig+num Berengarii Petri filii Petri de

2128. *Amb una correcció.*

2129. *Columna nova.*

Pugvert et Geralde iam dicte. + Berengarius Tarraconensis archiepiscopus. Sig+num Guillelmi de Timor. Sig+num Raimundi de Timor.²¹³⁰ Sig+num Constantini. Sig+num Ysarni de Tolosa. Sig+num Arberti de Alcaniç.²¹³¹ Sig+num Stephani de Marimon.

Guillelmus de Cubellis qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit.

716

1186, juny, 16

Donació (i venda). *Saurina, viuda de Marc de Llaguarres, amb el seu fill Marc, dona a Sant Vicenç i a Sant Ramon de Roda i als canonges el camp que té al terme de Llaguarres i que fou el seu dot. Ho cedeix per a l'ànima del seu marit Marc, que fou enterrat a Roda, i per la seva ànima. El camp és al lloc anomenat sobre l'Espona dels Molins que foren del senyor Bardina i dels seus fills. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és l'espona [de l'Isàvena]. A canvi, Ramon d'Estada, prior, i altres canonges els donen, per haver fet aquesta donació, seixanta sous.*

A* ACL, Fons de Roda, RP_0526 (carpeta 11, núm. 669). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 29 cm per 18,5 cm. Escripura carolina tardana.

Al revers: "F, n. 41, 1186", "Laguarres. Donación".

a CASTILLÓN, 1998-2002, doc. 4, p. 286.

b GRAU, 2010, doc. 288, p. 491-492.

Nisi scriptura res gestas testaretur. Sepe ignorantia successorum multa perventerentur. Pro inde pateat omnibus hanc scripturam scire volentibus quod ego, domina Saurina, que fui uxor de March de Laguares, cui sit requies, una cum filio meo March, dono Deo et Sancto Vincentio et Sancto Raimundo de Rota et canonicis ibi Deo servientibus illum campum quem habeo in termino de Laguarres, qui est mea dote, pro anima de domino Marcho, marito meo, qui est sepultus in Rota, et pro anima mea et omnium parentum meorum. Et illum campum est in loco ubi dicitur super sponda de illos molinos qui fuerunt de domino Bardina et nunc sunt de filiis suis. Habet afrontationes de oriente hereditatem de filiis de Bernard de Pugvert, de occidente hereditatem de filiis de Hermengard de Regin, de meridie in hereditatem Sancti Martini de Laguarres, de aquilone iam dic-

2130. *Només en C.*

2131. *En C: Alcarraz.*

ta sponda. Quantum predicte afrontaciones includunt, sic donamus et concedimus ab integro ego et Marcus, filius meus, cum suis exiis et regressis. Et per nos et per omnem subsequentem generationem nostram ut Sanctus Vincentius et canonicis ibi Deo servientes habeant et teneant libere et ingenue per secula cuncta. Et prior Rotensis, videlicet Raimundus de Stata, et aliis seniores donant predicte domine Saurine et filio suo Marcho, propter hoc beneficium, LX^a solidos denarionum. Et est manifestum.

Sig+num domine Saurine, sig+num March, qui hanc cartam rogavimus scribere et testes firmare rogavimus. Sig+num Arnal del Pugal, filius Balla. Sig+num Dominico de la Abatia. Hoc sunt testes.

Facta ista carta anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX° VI°, XVI° kalendas iulii, regnante Illelonsus, Dei gratia rex, filius Raimundi Berengarii Barchinonensium comitis in Aragon et in cetera sua t[er]ra.

Ego Bernardus, presbiter, hanc cartam scripsi et hoc sig+num fecit die et anno quo supra.

717

1186, juny, 23

Evacuació. *Guillem de Cervera cedeix a Berenguer, arquebisbe de Tarragona, i a Berenguer, bisbe de Lleida, els delmes de Juneda i de Castellldans, tal com el seu avi, Guillem de Cervera, ja havia fet a l'església de Lleida.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 89r-89v (47r-47v). Al marge dret, escrit amb tinta vermella com a epígraf: "Sacramentum Guillelmi de Cervaria iunioris."

Cartografia: fig. 41.

[I]uro ego Guillelmus de Cervaria tibi domino Berengario Ter-rachonensi archiepiscopo et tibi Berengario Ylerdensi episcopo quod ab hac hora et deinceps decimas de Iuneta et Castri Asinorum et terminis eorum sicut eas actenus habuit et accepit et sicut in carta diffinitionis quam Guillelmus de Cervaria avus meus fecit Ylerdense ecclesie continetur, in pace relinquam Ylerdense ecclesie et non auferam neque auferri faciam inde aliquid Ylerdense ecclesie, neque aliquis consilio vel mandato vel molimine meo ibi aliquid auferet vel accipiet. De hoc autem quod inde abstuli et accepi stabo per omnia mandato vestro et Ylerdensis ecclesie sic me Deus adiuvet et hec sancta IIII^{or} evangelia.

Actum est hoc VIII kalendas iulii, anno M° C° LXXX° VI° dominice incarnationis apud Ylerdam.

Sig+num mei Guillelmi de Cervaria qui hoc sacramentale fatio et firmo et firmari a testibus rogo. (*signe*) Raimundi de Monte Catano.²¹³² Sig+num // Raimundi de Concabella. Sig+num Berengarii de Spiculo. Sig+num Arnaldi de Avignon. Sig+num Berengarii de Montreial. Sig- (*signe*) <num> Bernardi de Calidas. Sig- <(signe) num> Petri Sagarre precentoris Ylerde. Signum Magistri Reinaldi (*signe*). Signum (*signe*) Petri de Cubellis. Signum (*signe*) Olivarii. Signum + Iohannis Sancte Marie Magdalene. Signum (*signe*) Guillelmi de Benavent. Signum + Petri de Cass. Signum + Petri de Albares. Signum + Arnaldi de Lileto.

Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste, qui hanc cartam scripsit die et anno quo supra.

718

1186, agost, 23

Venda. *Martina, filla de Martí Reboster, el seu marit, Guillem d'Espígol, i la seva mare, Sanxa, venen a Arnau, prior i sagristà de la seu de Lleida, un terreny on edificar-hi cases i dos albergs que tenien a cens per ell i per la sagristia. Se n'esmenten les afrontacions. Ho venen per seixanta morabatins, dels quals, en aquest moment, en reben vint-i-cinc.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 141r-141v (f. 99r-99v). Al marge dret: "Venditio cuiusdam soli ad favorem ecclesiae."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 23, p. 109. Data: 1186, setembre.

Moltes vegades és difícil de saber si el cognom, quan coincideix amb un ofici o amb un càrrec, és realment un cognom o bé només correspon a la feina que fa. En aquest cas és així, amb relació a la paraula *reboster*.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus quod ego Martina filia Martini Reposter²¹³³ et maritus meus Guillelmus d'Espigol²¹³⁴ et mater mea Sanxa et infantes nostri simul per nos et per omnes

2132. *Caixa alta*.

2133. *a*: *resposter*.

2134. *Escrit* *despigol*.

nostros vendimus Ylerdensi ecclesie et vobis Arnardo²¹³⁵ eiusdem priori et sacriste unum solum terre ad faciendas domos et duas alias mansiones et omnia hec tenebamus de vobis et de sacristia Ylerde ad censum. Affrontat autem predictum solum terre de tribus partibus hinc et inde in tribus carreriis, de quarta vero parte in cellario de Helemosina. Et est manifestum quod in tempore sarracenorum erat meschita in solo isto. Et predicte domus affrontant ex una parte in domibus de Bernuça, de tribus vero partibus in carreriis hinc et inde. Et totum ad integrum quantum infra has omnes supradictas affrontationes includunt et terminatur cum //²¹³⁶ ingressibus et exitibus et omnibus pertinentiis suis integre et absolute de abisso usque in celum vobis et vestris vendimus et in presenti tradimus per LX^a morabetinos bonos lupinos et aiaros, de quibus iam de vobis receptos habemus XXXV morabetinos bonos in auro et pro salute anime Martini Reposterii patris mei, qui istum honorem accaptavit. Damus vobis et remittimus alios super remanentes XXV morabetinos. Et ita sumus bene vestri paccati ad vestram voluntatem de omnibus his supradictis LX^a morabetinos. Et prout melius dici potest et intelligi ad voluntatem vestram et ecclesie vestre vobis vendimus predictum solum et domos per hos LX^a morabetinos et omne ius nostrum et dominum in vestrum mittimus et transfferimus ad faciendum quicquid ibi et inde volueritis per secula cuncta. Nos vero et omnes successores nostri erimus semper vobis et Ylerdensi sacristie auctores guirentes et defensores de hac venditione contra omnes personas, excepta potestate terre. Set si quis eam frangere attemptaverit nil ei proficiat, set in duplo eam vobis componat et postea firma permaneat omni tempore et si tandiu segregatus a corpore Christi donec digne satisfaciatur.

Quod est actum X kalendas septembris, anno Domini M^o C^o LXXX° VI°.

Sig+num Martine. Sig+num Guillelmi d'Espigol²¹³⁷ mariti eius. Sig+num Sanxe matris eius. Sig+num Martini filii eius. Nos qui hoc firmamus et testes firmare rogamus. // Sig+num Bonifilii. Sig+num Petri de Cornutella, qui huius rei sunt testes.

Geraldi signum (*signe*) qui scripsit, mandato Guillelmi d'Espigol.²¹³⁸

2135. *Sic.*

2136. *Columna nova.*

2137. *Escrit despigol.*

2138. *Escrit despigol.*

1186, agost, 27

Donació. *Els habitants de Torrefarrera cedeixen a l'església de Santa Creu i al seu capellà una terra situada en aquest lloc, que afronta d'una banda en un tossal. Ramon de Coscoll i Bernat de Vallseguer també fan donació de censos, terres i vinyes. Se n'esmenten les afrontacions. El mestre Renald i Pere de Cubells, canonges de Lleida i prebosts de Sant Joan de Segrià, institueixen que hi ha d'haver un capellà a Torrefarrera i li concedeixen part de les primícies i de les defuncions cobrades en aquest lloc.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 312v-313r (f. 274r-275r). Al marge inferior: "Donationes factæ per habitatores Turris Ferreræ in favorem ecclesie Sanctæ Crucis."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 43, p. 154-155. Data: 1186, agost, 27.

Pel que fa a Torrefarrera, vegeu J. BOLÒS, "Paisatge i societat al Segrià al segle XIII", a J. BOLÒS (ed.), *Paisatge i societat a la Plana de Lleida a l'Edat Mitjana*, Universitat de Lleida, Lleida, 1993, pàgs. 45-81 i J. BOLÒS, "El terme de Torrefarrera a l'alta edat mitjana" i "El paisatge de Torrefarrera cap a l'any 1200 i als darrers segles medievals", a *Les etapes de la construcció del territori a Catalunya. Torrefarrera i la Catalunya occidental, segles VII a XX. Una proposta metodològica*, Ajuntament de Torrefarrera - Pagès editors, Lleida, 2013, p. 17-68.

[I]n Dei nomine. Omnibus hominibus sit notum presentibus et futuris quod nos populatores et habitatores Turris Ferrere, per nos et per omnes nostros, bono animo et spontanea voluntate, donamus et concedimus in remissione peccatorum nostrorum Domino Deo et ecclesie nostre de Sancta Cruce quandam terram nostram in ipsa turre nostra, que affrontat de una parte in via publica, de duabus partibus in vinea et terra Iohannis çequier, de IIII in toçal, quantum ire potuerit et exemplare suo iure in circuitu. Preterea ego Raimundus de Coscol, bono animo et spontanea voluntate, // pro anima uxoris mee et in remissione peccatorum meorum, dono prefate ecclesie in perpetuum IIII^{or} solidos censuales et mediam fanecatam vinee, cum terra in qua est fundata, in ipso meo honore quem habeo subtus braçal subira. Quos IIII^{or} solidos, Martorel et Franchesc²¹³⁹ et sui debent mihi et meis dare annuatim, in festivitate Sancti Michaelis mensis septembris, sicut continetur in instrumentis illis que eis unde²¹⁴⁰ feci. Predicta vero vinea affrontat de una parte in Maria Mança, de dua-

2139. a: Franchese.

2140. *Segurament hauria d'ésser inde.*

bus partibus in carrera, de IIII^a in me donatore. Sub tali conditione hoc predictum donum prefate ecclesie dono et concedo ut capellanus qui ibi fuerit institutus quando exierit super cimiterium in ebdomada, primitus exeat super monumentum uxoris mee et super monumentum meum, si forte ibi sepultus fuero. Preterea ego Bernardus de Valseger,²¹⁴¹ bono animo et spontanea voluntate, pro animabus patris et matris mee, et in remissione peccatorum meorum per me et per meos, dono et concedo iam dicte ecclesie mediam fanecadam frumenti et mediam ordeï censualem, quam Guillelmus de Monteacuto et sui debent mihi et meis annuatim dare, sicut continetur in instrumento quod ei inde feci. Predictam omnem donationem nos supradicti populatores, habitatores, donatores²¹⁴² Turris Ferrere, ut dictum est superius, prefate ecclesie nostre de Sancta Cruce in perpetuum donamus et concedimus, ut semper capellanus qui ibi fuerit institutus eam liberam et francham habeat, teneat et possideat, et cum hac presenti carta de nostro iure et dominio in ius et dominium prefate ecclesie tra- //²¹⁴³ dimus. Et nos erimus legales guirentes eidem ecclesie de omni iam dicta donatione sine enganno. Tamen si capellanus inde forisfecerit faciat directum in manu dominorum nostrorum. Nos vero magister Renaldus et Petrus de Cubellis,²¹⁴⁴ Ylerdensis canonici et prepositi Sancti Iohannis de Segriano, per nos et successores nostros amore et precibus vestrum predictorum parrochianorum Turris Ferrere, ad servitium vestrum et utilitatem Ylerdensis ecclesie, instituimus vobis capellanum cum duabus partibus primiciarum et defunctionum omnium Turris Ferrere, de illis dicimus defunctionibus que sibi relinquuntur specialiter per missas cui concedimus habere et tenere, omnem predictam donationem sine peioramento ecclesie de Sancta Cruce. Ita quod neque nos neque successores nostri aliquid de predicta donatione possint auferre capellano ibidem instituto.

Quod est actum VI kalendas septembris, anni Domini M^o C^o LXXX° VI°.

Sig+num Raimundi de Coscol. Sig+num Guillelmi de Parets Altes. Sig+num Petri Baro. Sig+num Alegret Bispe. Sig+num Dominici Baro. Sig+num Guillelmi Long. Sig+num Bernardi de Valseger.²¹⁴⁵

2141. a: Valfeger.

2142. *Amb una correcció.*

2143. *Columna nova.*

2144. a: Cubels.

2145. a: Valfeger.

1186, setembre, 30

Establiment. *Bernat, abat de Sant Esteve [del Mall], d'acord amb el consell dels clergues de Sant Esteve, Arnau, prevere de Palleroa, Arnau, prevere de la Ribera, i Ramon, prevere de Vallmanya, fa donació a Berenguer de Sant Pere, a la seva muller Gassèn i a llur fill Martí i la seva muller Sança d'un hort anomenat hort Comtal. Han de donar la meitat de tot allò que obtinguin de l'hort a Sant Esteve i als seus clergues. En principi no reben les oliveres que en aquell moment hi havia, encara que sembla que els cedeixen dues soques d'oliveres.*

A* ACL, RP_0204 (carpeta 4, núm. 263). Pergamí amb alguns forats poc importants, però amb algunes taques i amb les lletres molt descolorides. Mides: 21,5 cm per 32,5 cm. Escripura carolina amb les lletres ben arrenclades. Al revers: "V, n. 31, 1176", "Las casas de Peguerola del k[...] de Salanera del mas, con treudo de olivas. Santisteban d'olivas".

a GRAU, 2010, doc. 289, p. 492. Data: 1186, abril, 19.

In nomine sancte et individue Trinitatis, scilicet, Patris et Filii et Spiritus Sancti, amen. Ego Bernardus Dei gr[atia] abb[a]s Sancti Stephani, una cum consilio, voluntate et assensu clerici Deo et Sancto Stephano pronominatim, Arnaldus presbiter de Pegerola et Arnaldus presbiter de illa Ripa et Raimundus presbiter de Valle Magna et alii, facimus cartam donacionis tibi, Berengario Sancti Petri, et uxori tue, Gassen, et filius eius, Martin, et uxor sua, Sanza, et omni posteritati vestre, et donamus vobis uno nostro orto quod dicitur Orto Comitale, ut teneatis et laboretis et plantetis et melioretis eum. Et per unumquemque annum, de omni expleto et de omni labore et de tota omnia que in illo orto fuerit, fideliter detis clerici Deo et Sancto Stephano illa medietate. Sic damus atque concedimus illo orto iam dicto vos et posteritati vestre ut habeatis sine illas olivas quam ibi sunt ad diem quando ista carta fuit facta. Et de illa planta que ibi feceritis similiter²¹⁴⁶ habeatis medietatem et clerici Sancto Stephano aliam medietatem, et de omni expleto et de omni fructu similiter. Tali videlicet modo damus et concedimus et corroboramus huius prefate donacionis ut habeatis et possideatis vos et omni posteritati vestre securum et quietum omni tempore per secula cun[ct]a. Et de illas olivas quod

2146. *Abans de similiter hi ha una paraula raspada; després, quatre o cinc mots també raspats.*

ibi sunt ad diem quando ista carta fuit facta donamus in adenantanza²¹⁴⁷ duas calzes de olivas²¹⁴⁸ et ita fiat sicut superius scriptum est.

Factum [est] hoc pridie kalendas octobris, anno ab incarnationis M^o C^o LXXX° VI°.

Signum + Bernardus abbas Sancti Stephani laudo et confirmo. Sig+num Arnaldus, presbiter de Pegerola. Sig+num Arnaldus de illa Ripa. Sig+num Raimundus presbiter de Valmagna. Sig- (*signe*) Guillelmus presbiter. Sig- (*signe*) num Iohanes diachonus. Sig+num Raimundus acolitus. Signum Guillelmus + et Rai[mu]ndus subdiachoni. Visores et auditores Rotlandus de Supinna et Pere Sancti Saturnini et plures alii nobiles viri.

Ego Montanarius, acolitus, hanc [carta] scripsi et hoc (*signe*) signum fecit.²¹⁴⁹

721

1186, novembre, 27

Venda. *Pere de Cubells, canonge, i el seu germà Guillem venen a Arnau, prior i sagristà de Lleida, una "plaça" que tenen a Lleida, a la parròquia de Sant Andreu, per trenta-cinc sous jaquesos. Se n'esmenten les afrontacions. S'assenyala que el que tingui aquesta "plaça" ha de donar com a cens, al batlle del pont de Lleida, cada any, per Pasqua, cinc sous.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 144v-145r (f. 102v-103r). Al marge inferior: "Venditio cuiusdam placae ad favorem sacristiae."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 24, p. 109-110. Data: 1186, novembre, 27.

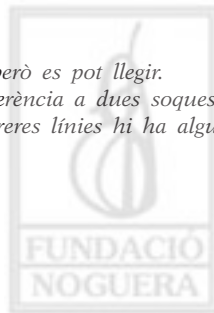
Aquesta "plaça" és la mateixa que trobem esmentada als documents 649 i 710. En els tres casos és situada a la parròquia de Sant Andreu i també té les mateixes afrontacions. Cartografia: fig. 54.

[S]it notum cunctis hominibus quod ego Petrus de Cubellis Ylerdensis canonicus et Guillelmus frater meus, per nos et per omnes nostros vendimus Arnaldo Ylerdensi priori et sacriste quandam placam quam habemus in Ylerda, scilicet in parrochia Sancti Andree, per XXXV <solidos> Iaccensium. Que affrontat ex una parte in do-

2147. Força descolorit, però es pot llegir.

2148. Sembla que fa referència a dues soques d'oliveres.

2149. Sobretot a les darreres línies hi ha alguna paraula gairebé il·legible.

mibus Galindi filii Garcie Liniz, de alia in domibus Arnaldi de Tarrega et in via, de tercia in domibus filiorum Rosselli de Basella et de quarta parte in via publica. Sicut ab his terminis et affrontationibus iam dictis hec plaça predicta includitur ac terminatur, cum exitibus et ingressibus suis et omnibus pertinentiis, de terra usque in celum, eam vobis vendi- // mus totam per iam dictos XXX et V solidos et cum presenti carta de nostro iure et dominio in vestrum tradimus eam, per omnes voluntates vestras faciendas, in perpetuum, excepto hec quod vos vel qui pro vobis eam habuerit, donetis semper baiulo pontis Ylerde, annuatim, in festo Pasche, V solidos censuales illius melioris monete qui cucurrent in comuni foro Ylerde. Et non eligatis inde alium dominum vel patronum nisi baiulum prefati pontis. Nos vero et nostri erimus vobis²¹⁵⁰ guirentes legales in eternum de iam dicta venditione contra cunctos homines vel feminas excepta potestate terre.

Facta ista carta V kalendas decembris, anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX° sexto.

Signum Petri (*signe*) de Cubellis. Guillelmi de Cubellis (*signe*) qui hoc firmavit. Sig+num Poncii Morutti. Sig+num Petri de Almuçara. Sig+num Petri de Monteolivo. Isti sunt testes.

Petri de Tonaria signum (*signe*) qui hanc cartam rogatus scripsit.

722

1186, desembre. Tornant del Pallars

Donació. *Ponç, vescomte de Cabrera, i la seva muller Marquesa, juntament amb llur fill Gueraldet, donen a Santa Maria de Campterres una peça de terra, amb les oliveres que hi ha plantades. Aquesta terra és situada davant la porta de l'església. Se n'esmenten les afrontacions.*

A* ACL, LP_03426 (signatura antiga: calaix 080, paquet 1, pergami 11). Pergami amb plecs i amb algunes taques, enfosquit. Mides: 14 cm per 11 cm. Escriptura carolina tardana. Tinta de color sèpia. Al revers: "Donació de cent oliveres [...]."

Trobem, en un document fet vers l'any 1187 (CHESÉ, 2011, doc. 576, p. 920), que l'abat de Santa Maria d'Àger fa esment del batlle que tenia a Campterres. Tot seguit es menciona el nom d'Anyà, indret situat al municipi d'Artesa de Segre.

2150. *Repetit una vegada.*

Cunctorum noticie tradatur qualiter ego Poncius, vicecomes de Cabrera, et coniux mea Ca Marchesa,²¹⁵¹ simul cum filius²¹⁵² noster, Guerallet, per nos et per nos²¹⁵³ donamus et concedimus et, in presenti, in perpetuum tradimus domino Deo et Beate Marie de Campertes unam peciam alaudi, simul cum ipsos olivarios qui ibi sunt plantatos, qui est ante hostium ecclesie prefate, quales dir[e]ctos ibi habemus nec²¹⁵⁴ habere debemus, qui fui de lexivo. Que affrontat de omnibus partibus alau[d]em de Arnaldum de Macana. Ipsam peciolam alaud[i] damus Deo et Beate Marie de Campertes, cum omnibus melioracionibus quem ibi ullus homo vel femina ad honorem Beate Marie prefate potuerint facere, francham et liberam in perpetuum.

Facta carta in mense decembris, anni M C LXXX VI.

Sig+num ego Poncii de Cabrera, sig+num Ca Marchesa, sig+num Gerallet, qui hoc laudamus et firmamus et istis testibus firmarique rogamus. Sig+num Raimundi²¹⁵⁵ de Apilia. Sig+num Arnaldi²¹⁵⁶ de Sallent. Sig+num Berengarii de Ganalor. Sig+num Francini.²¹⁵⁷

Petrus, scriptor Urgellensis comitisse, per iussionem domine Marchesie hanc cartam scripsi et hoc sig- (*signe*) num feci, in reversione que fecimus de Paliars

723

1187 (1186), gener, 10

Donació personal. *Anglesa, muller d'Arnau de Pallerol, es dona a Santa Maria de la seu de Lleida i al prior i sagristà Arnau, i fa lliurament de les cases que té a la parròquia de Sant Gili, de les quals es fa esment de les afrontacions. També dona un hort situat a sota els murs vells de Lleida, en aquesta mateixa parròquia; se'n mencionen les afrontacions. Així mateix, una vinya situada a Vallcalent, a la partida de Santa Cristina, que li havia donat el seu marit com a dot; se n'esmenten els límits, un dels quals és una clamor.*

2151. *Lectura difícil. Potser corresponia a ça, per tant a l'article sa; segurament la gent l'anomena "sa Marquesa", "la Marquesa".*

2152. *Amb una correcció.*

2153. *Sic.*

2154. *Abreujat en n°.*

2155. *Abreujat en R.*

2156. *Abreujat en A.*

2157. *Dubtós.*

També fa donació de cent quaranta sous, que la seva filla i el seu marit li havien donat per l'honor de regadiu i secà que tenia a la riba esquerra del Segre. Així mateix, lliura mig mul, la meitat de dos ases i de cinc vaixells, amb el vi, i la meitat dels cobrellits de casa seva.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 139r-139v (f. 97r-97v). Al marge dret: "Donatio personarum et bonorum earumdem sacristiae."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 21, p. 108. Data: 1186, gener, 10.

Cartografia: figs. 5, 55, 62.

[N]otum sit cunctis hominibus qui hoc audierint quod ego Englesie uxor Arnaldi de Pallerol, per Dei gratiam sana et incolumis, bono animo ac gratuita voluntate, dono et trado me ipsam domino Dei et altari Sancte Marie sedis Ylerde, in manu Arnaldi prioris et sacriste eiusdem ecclesie et aliorum canonicorum, tali videlicet modo quod dum vixero sim in servitio ipsius sacristie. Et dono eidem sacristie ipsas meas domos quas habeo in parrochia Sancti Egidii, cum introitu et exitu suo et cum universis pertinentiis suis. Que domus sunt super casas Arnaldi de Valle Lepraria. Et affrontant de una parte in carraria, et de alia in casale Alegreti de Cubellis et de tercia in domibus Poncii Basseti²¹⁵⁸ et de quarta parte in domibus que fuerunt Arnaldi Talleca.²¹⁵⁹ Et unum ortum qui est infra muros veteres Ylerde, scilicet in parrochia Sancti Egidii. Et affrontat ex una parte //²¹⁶⁰ in orto Bernardi de Ager et de alia in orto Bernardi de Prinno-nosa et de tercia in orto Petri de Mir Ysarn et de quarta in carraria. Et adhuc dono ipsam vineam quam habeo in Valle Calente, scilicet in honore Sancte Christine et vir meus predictus dedit eam mihi pro dote. Et affrontat ex una parte in vinea Raimundi de Martino Petro et duabus partibus in vineis et campis Sancte Christine et de quarta in clamore. Et dono eidem sacristie CXL solidos quos filia mea cum viro suo dedit mihi pro toto illo honore quem habeo vel habere debeo ultra fluvium Siccoris, tam in secano quam in regano. Preterea dono adhuc predictae sacristie medietatem unius muli et medietatem duorum asinorum et medietatem de V vasis vinariis et de vino quod in eis est et medietatem tocuis supellectilis domus mee. Hec autem omnia suprascripta dono et libere trado iam dicte sacristie pro salute anime mee et remissione peccatorum meorum, sub tali conditione ut

2158. a: Basseri.

2159. a: Tallera.

2160. *Columna nova*.

sim particeps omnium orationum et beneficiorum ipsius loci in vita et in morte et quandiu vixero habeam ibi victum et vestitum prout decuerit et mihi necesse fuerit.

Quod est actum IIII idus ianuarii, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° VI°.

Sig+num Englesie que hoc donum fecit, firmavit et laudavit testesque firmare rogavit. Sig+num Arnaldi de Pallerol viri eius. Sig+num Barchinone filie predicte // Englesie. Sig+num Arnaldi de Artesa viri eius. Sig+num Petri Mace. Sig+num Guillelmi Alegreti. Sig+num Alegreti de Cubellis. Sig+num Arnaldi Ferraz. Isti sunt testes.

Petri de Tonaria signum (*signe*) qui hanc cartam scripsit mandato predicte donatoris.

724

1187 (1186), gener, 12

Donació. *Arnau de Pallerol i la seva muller Anglesa es donen ells mateixos a l'església de Lleida i prometen servir la sagristia i l'obra de la seu. Per això donen tot allò que tenen a la ciutat de Lleida i al seu terme. En primer lloc, les cases situades a la parròquia de Sant Gili, sobre les cases d'Arnau de Vall-llebrera. També un hort situat en aquesta parròquia, sota els murs vells, i una vinya al Sas, prop del camí de Montsó. A més, fan lliurament de diversos camps, sorts de terra i vinyes. Així mateix, donen a la sagristia i a l'obra el cens de dos morabatins que ha de lliurar cada any, per Pentecosta, Llorenç, fill de Guillem de Lavit, per les cases que té a la parròquia de Sant Andreu. Encara cedeixen cent quaranta sous barcelonins i jaquesos, un mul, dos ases (valorats en seixanta sous), una cuba i quatre barrils, els cobrellits que tenen a casa, tots els vaixells i els arrendaments que tinguin.*

[A] Original perdut.

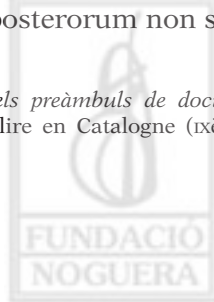
B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 138r-139r (f. 96r-97r). Al marge dret: "Donatio personarum et bonorum earumdem ad favorem sacristiae et operis", "Donatio domus in parrochia Sancti Egidii".

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 20, p. 107-108. Data: 1186, gener, 12.

Cartografia: figs. 54 i 55.

[A]d hoc rerum gestarum series fidei litterarum committitur ut earum veritas memorie posterorum non subtrahatur.²¹⁶¹ Id circo ego

2161. *Semblant a un dels preàmbuls de documents del segle XII, esmentat per Michel Zimmermann, Écrire et lire en Catalogne (ixème siècle)...*, p. 1100.

Arnaldus de Pallerol et uxor mea Englesia bono animo et spontanea voluntate donamus et tradimus nos metipsos domino Deo et Beate Marie sedis Ylerde et promittimus servire deinceps omnibus diebus vite nostre fideliter pro posse nostro et scientia nostra sacristae et operi ipsi ecclesie. Donamus etiam et libere tradimus sacristie et operi ecclesie Ylerdensi omnia que habemus vel habere debemus in civitate Ylerda et in omnibus terminis eius integriter //²¹⁶² tam mobilia quam immobilia, in quibus hec proprius duximus exprimenda vocabulis. In primis ipsas nostras casas ubi manemus modo que sunt in parrochia Sancti Egidii, super casas scilicet Arnaldi de Valle Lebrera et unum ortum qui est similiter in predicta parrochia, infra muros veteres, et unam vineam que est in Sasso, prope viam de Montson, et unum campum qui est in secano, in loco videlicet qui vocatur vallis de Betesa, et super ipsum campum non multum longe unam sortem de terra et circa ipsam sortem unum campum, prope viam scilicet de Montson, et alium campum qui est subtus spondam, in loco qui vocatur Vallis Putei, quia puteus est in caput ipsius campi, et aliam sortem terre qui est in loco qui vocatur ad Redortam, prope alodium Thome de Alguaira. Et in Valle Calente, super casam Sancte Christine, in caput vinee Raimundi de Menresa, unum campum in regano. Et subtus ipsam casam Sancte Christine, in eius²¹⁶³ alodio unam vineam, simul cum terra que se tenet cum illa. Et circa eundem locum, prope viam que vadit ad iam dictam casam Sancte Christine, aliam vineam. Et in Roial ad calçatam de Gaulen, prope viam,²¹⁶⁴ aliam vineam et terram. Donamus etiam adhuc predictae sacristie et operi II morabetinos censuales quos nobis debet dare annuatim in festo Pentecostem Laurentius, filius Guillelmi de Vite, de domos quas tenet per nos que sunt in parrochia Sancti Andree prope casas predicti Guillelmi de Vite et casas // Garsie filii Petri de Blanca. Preterea, donamus iam dicte sacristie Ylerdensi et operi CXL solidos²¹⁶⁵ denariorum Barchinonensium et Iaccensium et unum mulum et duos asinos qui fuerunt preciati LXX solidos et unam cubam que potest tenere circa CCC migeras et IIII barrils qui sunt parve mensure. Super his omnibus donamus adhuc supradicte sacristie et operi ecclesie Beate Marie Ylerdensis sedis omnia suppellectilia domus nostre et omnia vascula et omnibus arredamentis qui ibi sunt parvis

2162. *Columna nova.*

2163. *Lectura difficil; molt esvanit.*

2164. *Lectura difficil.*

2165. *Abreujat en sol.*

et magnis. Hec autem omnia suprascripta et nosmetipsos donamus sicut dictum est superius Deo et Beate Marie et sacristie sedis Ylerde et operi et cum presenti pagina tradimus in manu Arnaldi eiusdem ecclesie prioris et aliorum canonicorum sub tali conditione ut sacrista et operarius Ylerdensis sedis procurent et provideant nobis quandiu viximus honorifice in expensis nobis necessariis, tam in victu quam in vestitu sanos et infirmos et ad obitum nostrum sepellant me Arnaldum de Pallerol iam dictum in claustro et uxorem meam circa parietem ecclesie ubi melius viderint et simus semper socii et participes omnium orationum et aliorum benefitorum ipsius loci. Quod si forte facere noluerint aut inhoneste nobis tractaverint et capitulum et seniores ipsius loci nobis emendare non fecerint //²¹⁶⁶ liceat nobis sine ullo contradicto recuperare omnia supradicta qua ibi damus et qualiscumque de nobis supervixerit alium faciat similiter et servetur ei hanc conditionem.

Actum est hoc II idus ianuarii, anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX° sexto.

Sig+num Arnaldi de Pallerol, sig+num Englesie uxoris eius, qui hoc donum fecerunt et hanc cartam mandaverunt scribere et firmaverunt testibusque firmare rogaverunt. Sig+num Arnaldi de Val Lebrera. Sig+num Alegreti de Cubellis. Sig+num Girberti Ferraç. Sig+num Martini de Algaira. Sig+num Raimundi de Armui. Sig+num Barchinone filie predictae Englesie. Sig+num Arnaldi de Artesa viri eius. Sig+num Petri Maçe. Sig+num Arnaldi Ferraz.

Et ego Arnaldus Ylerdensis prior et sacrista simul et alii canonici Ylerdensis ecclesie collegimus vos Arnaldum de Pallerol et uxorem suam Englesiam in societate nostra et constituimus vos participes omnium benefitorum istius loci in vita et in morte, et concedimus vobis ut habeatis in vita vestra victum et vestitum honeste de sacristia et de opere ipsius ecclesie et fiat de vobis totum sicut superius scriptum est.

Sig- (*signe*) num Gombaldi Ylerdensis archidiaconi. Sig- (*signe*) num Petri // Sagarre precentoris Ylerde. Signum magistri Renaldi (*signe*). Signum Olivarii helemosinarii (*signe*). Sig+num Arnaldi de Lilet camerarii. Signum (*signe*) Petri de Cubels. Sig+num Petri de Albares. Sig+num Guillelmi de Ribellis. Sig- (*signe*) num Petri Guillelmi. Sig- (*signe*) num Petri Ferrarii. Sig+num Petri de Cas.

Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste qui hanc cartam scripsit.

2166. *Columna nova*.

1187 (o 1186), gener, 21

Donació vitalícia. *Arnau, prior i sagristà de la seu de Lleida, d'acord amb els canonges d'aquesta ciutat, dona, d'una manera vitalícia, al seu germà Pere d'Almussara els vint-i-set sous que Ermessenda Cerdana ha de lliurar cada any, per Pasqua, a la sagristia de la seu, pel fet de tenir un obrador a la parròquia de Sant Joan de la Plaça. A més, li cedeix els vuit sous que Sança, muller de Berenguer de Portaspana, Domènec i Ramon de Martí Pere han de donar, per Tots Sants, per gaudir de l'usdefruit d'una vinya situada a Fontanet. A canvi, Pere d'Almussara cedeix a la sagristia les cases situades a la parròquia de Sant Joan, que ja havia donat en temps del bisbe Guillem.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 146v (f. 104v). Al marge esquerre: "Donatio seu permutatio quorundam censuum facta per priorem et sacristam Illerdensem."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 22, p. 108-109. Data: 1186, desembre, 21.

Cartografia: figs. 54, 58 i 80.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus qui hec audierint quod ego Arnaldus Ylerdensis ecclesie prior et sacrista cum consilio et voluntate Ylerdensium canonicorum, dono tibi Petro de Almuçara fratri et socio nostro pro beneficio in vita tua tantum illos XXVII solidos²¹⁶⁷ quos Ermesendis Cerritanie debet dare annuatim in festo Pasche sacristie Ylerdensi, de operatorio illo quem tenet pro predicta sacristia in parrochia Sancti Iohannis de Platea. Dono etiam tibi adhuc VIII solidos quos Sancia uxor Berengarii de Portaspana et Dominicus frater eius et gener Raimundi de Martin Pere debent similiter dare per censum annuatim in festivitatem Omnium Sanctorum sacristie Ylerdensi de una²¹⁶⁸ vinea quam tenet in Fontaneto pro predicta sacristia, que est prope vineam Guillelmi de Cervaria. Hoc totum sicut suprascriptum est dono tibi ut habeas et accipias in vita tua, tantum pro beneficio de predicta sacristia et post obitum tuum remaneat totum sacristie Ylerdensis sine ullo impedimento. Et ego Petrus de Almuçara propter hoc beneficium quod accipio de iam dicta sacristia Ylerdensi relinquo et trado ipsi sacristie cum consilio similiter et voluntate Ylerdensium canonicorum ipsas meas domos que

2167. *Abreujat en sol.*

2168. *Per error, escrit dues vegades.*

sunt in parrochia Sancti Iohannis de Platea, quas ego dedi canonice Ylerdensi mecum, set debebam eam²¹⁶⁹ tenere in vita mea ut habeat et possideat eas deinceps //²¹⁷⁰ Ylerdensis sacrista sicut bone memorie dominus noster Guillelmus Ylerdensis episcopus dedit et concessit illos sacristie Ylerdensi iam dicte, ut habeat eas post mortem meam. Set si forte aliquid mihi defuerit aliquo modo de supradictis denariis liceat michi emparare ipsas meas casas et habeam totum super eas.

Actum est hoc XII kalendas februarii, anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX° VI°.

Sig <(signe)> Petri Sagarre Ylerdensis precentoris. Sig- (signe) num Petri de Cubellis. Sig- (signe) num Guillelmi de Benavento. Signum + Arnaldi de Lileto camerario. Signum + Petri de Albares. Signum magistri Renaldi (signe). Sig+num Iohannis Sancte Marie Magdalene. Sig- (signe) num Petri Guillelmi. Sig- (signe) num Maurini. Signum (signe) Olivarii.

Signum (signe) Petri Ferrarii. Signum Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste (signe) qui hoc scripsit.

726

1187 (1188), març, 13

Testament. *Mestre Radulf en el seu testament fa deixes a la pabordia de Sant Andreu, a la pabordia de maig, a l'altar de la seu de Santa Maria de Lleida, als pobres, a la confraria de clergues, a l'hospital de Pere Moliner, a l'obra de l'església de Sudanell i al seu capellà major i menor, al prior i a cinc preveres de Santa Maria de Lleida, a l'escrivà Guillem, a l'obra de l'església de la Granadella i al seu capellà, al bisbe, a la seva serventa Maria, a Ruf, escolà de Sant Andreu, a Bernarda de Soler i a Ponç de Cladells, a Arnau, gramàtic, a l'obra del claustre, al seu fillol, fill de Bernat d'Agramunt, i a un altre filloll, fill d'Arnau de Castelló, i, així mateix, a l'ardiaca Guillem. També deixa diners per a la seva sepultura i per pagar unes misses.*

A* ACL, LP_04229 (signatura antiga: calaix 141, pergamí 69). Pergamí una mica arrugat i enfosquit. Mides: 17 cm per 19 cm. Escripura carolina poc acurada. Al revers: "Testamentum Radulfo quondam [...]."

2169. Sic. Fa referència a les cases.

2170. Columna nova.

a VILLANUEVA, 1851b, vol. 16, doc. 16, p. 263-264.

En no fer-se esment de l'any de l'encarnació ans de l'any del Senyor, datem aquest document l'any 1187. Després de fer el testament, en canonge Radulf, prebost del mes de maig, encara va acordar, l'any 1188, diversos establiments de terrenys (docs. 746, 747 i 748). Cartografia: figs. 42 i 51.

In Dei nomine. Ego magister Radulfus facio meum testamen-
tum in potestate archidiaconi et²¹⁷¹ p[ri]o[r]is et magistri Renaldi et
Bernardi de Calidis. Primum relinquo propositure Sancti Andree CC
XX IIII solidos,²¹⁷² quos persolvi de meo proprio pro eadem prepo-
situra. Et propositure madii relinquo omnes illas meas domos quas
habeo in Zuda, cum una tona et cum omnibus aliis meis ar̄r/eamen-
tis que habebam quando emparavi prepositura<m> Sancti Andree,
exceptis pannis. Et relinquo altari ecclesie Sancte Marie Ylerdensis
meum psalterium et epistolas Pauli et omnes alios meos libros divi-
nitatis. Alios vero libros meos mando vendi et precium eorum dis-
tribui pauperibus. Dimitto confratrie clericorum capapelle meum et
garnacham, et de precio eorum dentur X solidos, duobus capella-
nis confratrie. Item relinquo propositure²¹⁷³ madii duo mantilia et
duo tersoria.²¹⁷⁴ Et dimitto hospitali Petri Molendinarii unum lectum
bene munitum. Et de vino quod habeo apud Zudanellum, relinquo V
solidos maiori capellano et tres minori, et quod remanserit relinquo
operi ecclesie de Zudanello. Et sellam meam relinquo priori et aliis
V presbiteris ecclesie Sancte Marie; prior habeat terciam partem, et
quod remanserit dividatur inter iam dictos V presbiteros comuniter.
Et relinquo Guillelmo scribe meam capam blavam cum manicis. Et
relinquo operi ecclesie de Granadela X solidos et capellano de Grana-
dela V solidos et I caligas²¹⁷⁵ de celesti. Et relinquo domino episcopo
XX solidos pro suo quar[t]o. Et iterum reli<n>quo ei X solidos. Et
relinquo Marie servienti \mee/ X solidos pro sua soldada et pro suis
vestibus. Et de V morabetinos quos debebat mihi canonica pro pre-
positura madii, relinquo eidem propositure IIII morabetinos,²¹⁷⁶ et
quintum morabetinum relinquo Rufo, scolari Sancti Andree. Et V
solidos confratrie pro vigilia et pro psalteriis. Et omnes isti denarii
persolvantur de meo blado. Et quod de blado remanserit sit pro mea

2171. *Davant d'et hi ha una lletra.*

2172. *Abreujat en sol.*

2173. *Amb una correcció.*

2174. *a: tersalia.*

2175. *a: caligeras.*

2176. *Abreujat en m.*

sepultura et pro missis.²¹⁷⁷ Et de XX solidos quos mihi debebat Guillelmus²¹⁷⁸ archidiaconus relinquo X solidos Bernarde de Solario et Poncio de Cledeles III solidos et Arnaldo²¹⁷⁹ gramatico II solidos. Et V solidos operi claustrum cum remanent²¹⁸⁰ de meo blado supradicto. Et XV solidos quos mihi debet Bernardus de Acrimonte relinquo meo filiolo, filio suo. Et dimitto filiolo meo filio Arnaldi²¹⁸¹ de Castellione omnes meas oves et capra[s], quas pater eius habet et tenet pro me. Et relinquo Guillelmo²¹⁸² archidiacono suas Summas quas de ipso tenebam in pinnore.²¹⁸³ /Et prio\ri relinquo similiter illas Sentencias quas de ipso tenebam in pinnore.²¹⁸⁴

Facta ista carta anno Domini M^o C^o LXXX° VII°, tercio ydus marcii.

Hoc²¹⁸⁵ Radulfi signum (*signe*) probat hoc factum fore²¹⁸⁶ dignum.²¹⁸⁷

Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste. Signum (*signe*) Bernardi de Calidis.

Signum + Arnaldi gramatici, qui scripsit mandato magistri Radulfi.

727

1187, març, 27

Establiment. *Arnau, prior i sagristà de Lleida, d'acord amb el bisbe Berenguer i els canonges, concedeix a Ponç de Fustellà un terreny, amb una amplada de dues braces i mitja, situat a la "plaça" que té a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan de la Plaça, prop de les cases de Poblet. Hi podran fer habitatges i es compro-*

2177. et quod de blado remanserit sit pro mea sepultura et pro missis ratllat al damunt. a no ho va transcriure.

2178. Abreujat en G.

2179. Abreujat en A.

2180. Posteriorment s'hi va afegir una e (que no es copia en a); remanente.

2181. Abreujat en A.

2182. Abreujat en G.

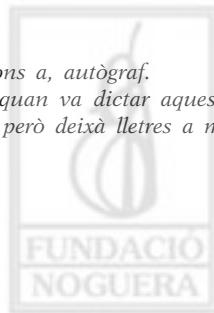
2183. a: pignore.

2184. a: pignore.

2185. Amb una taca.

2186. De mal llegir; segons a, autògraf.

2187. El mestre Radulf quan va dictar aquest testament devia estar malalt. Va voler escriure la seva signatura, però deixà lletres a mig escriure i feu molt mala lletra.

meten a donar cada any al prebost del mes de maig, com a cens, per Carnestoltes, dues monedes d'or [morabatins]. S'esmenten les afrontacions de la "plaça", una de les quals és el Segre. Si ho volen vendre o empenyorar ho han de fer saber trenta dies abans, el prior tindrà dret de fadiga i pagarà una moneda d'or menys que el possible comprador.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 281v-282r (f. 243v-244r). Al marge inferior: "Concessio ad census cuiusdam areae et turris in civitate Illerda facta per priorem et sacristam Illerdensem."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 44, p. 155. Data: 1187, març, 27.

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Omnibus hominibus sit notum, presentibus et futuris, quod ego Arnaldus Ylerdensis ecclesie prior atque sacrista una cum consilio et voluntate venerabilis Berengarii,²¹⁸⁸ gratia Dei Ylerdensis episcopi, ac tocius eiusdem ecclesie capituli, dono et concedo tibi Ponceo de Fustellano et omni proieniei vestre et cui // tu volueris duas braças et mediam in ipsa plaça nostra quam habemus in Ylerdensi civitate, in parrochia Sancti Iohannis de Platea, iuxta domos Populeti, ut ibi hedificetis et faciatis domos de quibus vos et vestri vel qui predictas duas braças et mediam a vobis habuerit et tenerit detis preposito mensis madii, singulis annis per census ad Carnestoltas duos auros et medium, bonos et grossos, qui sint boni auri rectique ponderis, sine omni suo enganno. Omnis predicta plaça affrontat de una parte in flumine Siccoris, de alia in domibus Guillelmi de Alcoleia, de III in via publica, de IIII in plaça²¹⁸⁹ nostra, quam damus Geraldo Seguino, sicut superius dictum est et dictis affrontationibus predictae due braçe et media includuntur et terminantur. Sic eas vobis et vestris per nos et per omnes successores nostros prefatum census donamus et concedimus ad omnem vestram voluntatem ibi et inde in perpetuum faciendam, cum introitu et exitu, et pertinentiis et melioramentis que ibi facere potueritis, sine enganno nostro. Et inde non eligatis alium dominum nec patronem nisi Ylerdensem ecclesiam. Et convenimus vobis per nos et per omnes successores nostros esse legales guirentes preter potestatem terre. Tamen, si vendere vel inpignorare eas volueritis, primum preposito mensis madii vel Ylerdensi canonice XXX^a diebus ante scire faciatis, et si

2188. *Abreujat en B.*

2189. *Amb una correcció.*

vouerimus eas retinere habeamus eas in venditione minus unum aureum quam alius homo; sin autem faciatis de eis volunta- //²¹⁹⁰ tem vestram, vestris consimilibus, salvo nostro censu predicto semper, et sic faciat quicumque eas habuerit.

Facta carta XV kalendas aprilis, anno ab incarnatione Christi M^o C^o LXXX° VII°.

728

1187, abril, 2

Venda. *Domènec de Montsó ven a Arnau, prior i sagristà de Lleida, un farraginal que havia comprat a Martí de Pinya i la seva muller Maria. El ven a canvi d'un cafís de forment i de sis faneques d'ordi. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és un braçal.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 139v (f. 97v). Al marge esquerre: "Venditio farraginalis ad favorem sacristiae."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 25, p. 110. Data: 1187, abril, 2.

Aquest farraginal segurament devia ésser a prop de la séquia de Segrià. Adonem-nos que una de les signatures és la de Ramon sabasséquia fill ("iunioris"), segurament, seguint una tradició anterior a la conquesta comtal, encarregat del manteniment d'aquesta canalització.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis qui hec audierunt quod ego Dominicus de Montson, per me et per omnes meos vendo tibi Arnaldo Ylerdensi priori et sacriste ipsum ferragenalem quod ego emi de Martino de Pina et de Maria uxore eius, per unum kaficium frumenti et VI fanequas ordeï, de quibus bene fui paccatus a vobis. Affrontat predictum ferragenalem de una parte in carrera, de alia in ferragenale de te emptore, de aliis duabus partibus in braçal. Sicut his affrontationibus includuntur sic vendo vobis per iam dictum precium ut habeatis et possideatis vos et successores vestri libere in perpetuum absque inquietatione ullius hominis vel femine et convenio vobis et vestris per me et per omnes meos esse guirentem contra omnes homines vel feminas, excepto potestate terre de predicto ferragenal.

Actum est hoc IIII nonas aprilis, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXXX° VII°. //²¹⁹¹

2190. *Columna nova.*

2191. *Columna nova.*

Sig+num Dominici qui hanc cartam mandavi scribere testibusque firmare. Sig+num Petri Raimundi çavaçequia iunioris. Sig+num Dominici Gonçalbi. Sig+num Petri de Alasquarre. Iste testes sunt.

Petrus Ferrarius canonicus Ylerdensis scripsit et hoc (*signe*) fecit et in secunda linea rasisit.

729

1187, maig, 26. Roda d'Isàvena

Acord. *Acord entre el bisbe Berenguer de Lleida i de Roda i els canonges [de Roda]. Ramon d'Estada, prior de Roda, juntament amb els canonges, concedeix que el bisbe Berenguer tingui, al llarg de la seva vida, la vila de Congel, amb la seva església, amb el quart dels delmes que rep l'església de Santa Maria de Montsó i amb la meitat de les defuncions. Es recorda també com s'han de repartir entre el bisbe i els canonges les rendes eclesiàstiques, pel que fa als llocs de Torregrossa (Esplucs), Vall-llonga, l'almúnia d'Horta, les esglésies del terme de Montsó, tant les situades més enllà com més ençà del Cinca, i també les esglésies de Fonts, de Ràfels, d'Esplucs i de Congel.*

A* ACL, Fons de Roda, RP_0026 (carpeta 1, núm. 2/1). Pergamí amb alguna taca a la banda dreta. Amb lletres partides a la part superior. Mides: 30,5 cm per 34,5 cm. Escripura carolina tardana. A l'extrem inferior: "Lites que iudicio". Al revers: "Instrumentum concordie inter episcopum Ilerdensem et Rotensem et priorem et conventum Rotensem super iuribus ville de Montco et de Conchells", "Compositio inter episcopum Ilerdensem et episcopum Rotensem super divisionem ville de Moncon et Conchells, etcetera, facta VII kalendas iunii, anno MCLXXXVII".

a CASTILLÓN, 1984b, p. 241, nota 6.

b GRAU, 2010, doc. 290, p. 492-493. Data: 1187, maig, 26.

Lites que iudicio vel amicabili compositione sopiuntur de facili resuscitantur nisi earum decisio litterarum fide custodie commendetur. Id circo no[tum] sit omnibus hominibus quod Raimundus²¹⁹² de Stada, prior Rotensis, et universus eiusdem ecclesie conventus, comuni consensu et bona voluntate, concesserunt venerabili Berengario,²¹⁹³ Ylerdensi atque Rotensi episcopo, domino suo, ut ipse habeat in vita sua totam villam de Conchells, cum omnibus redditibus

2192. *Abreujat en R.*

2193. *Abreujat en B.*

suis et pertinentiis, et ecclesiam eiusdem ville, cum omni suo iure, et medietatem medietatis omnium decimarum ecclesie Beate Marie de Monzon, et medietatem omnium defunctionum, exceptis decimis ecclesiarum Turris Grosse et Vallis Longe, quas episcopus concesserat Raimundo de Gironda et Pelegrino de Monzon. Ita tamen ut quartus earundem ecclesiarum pertinens ad ius episcopale divideretur inter episcopum et ecclesiam Rotensem quamdiu viverent predicti clerici duo, excepta etiam almonia²¹⁹⁴ de Orta in quam tamen concedunt episcopo unum cellarium et episcopus retinuit sibi et successoribus suis quartam partem episcopalem integram omnium decimarum que percipiuntur ultra Cinquam. Si vero tres partes que restant episcopus et canonici Rotenses acquirerent, ille tres partes cum quarto predicto dividerentur per medium, in vita episcopi. Retinuit etiam sibi episcopo et successoribus suis ipsis canonicis Rotensibus volentibus et consentientibus institutionem omnium ecclesiarum terminorum de Monzon que sunt citra²¹⁹⁵ Cinquam et ultra Cinquam et cenas earundem. Preterea concesserunt predicti canonici prefato episcopo in vita sua tamen medietatem omnium decimarum ecclesie castri de Fontibus et ipsi retinuerunt sibi aliam medietatem et ecclesiam. Preterea concesserunt iam dicto episcopo et successoribus suis ecclesiam de Rafals, cum omni iure suo, et quartam partem decimarum ecclesie de Spulcs²¹⁹⁶ cum cena, et quartam partem ecclesie de Conchels, et cenam, et quartam partem decimarum ecclesie de Fontibus, et cenam, et quartam partem decimarum et defunctionum omnium terminorum castri de Monzon. Ea vero que iam dicti canonici pre-nominatum episcopum in vita sua tamen voluerunt habere tali modo sibi concesserunt ut post mortem ipsius sine omni contradictione ad ecclesiam Rotensem revertantur. Hec amicabilis compositio facta est inter venerabilem predictum Berengarium²¹⁹⁷ Ylerdensem et Rotensem episcopum et predictos canonicos, salvis in omnibus et per omnia iure et dignitate episcopali et iure archidiaconi.

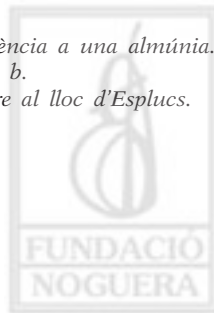
Facta carta anno ab incarnat<i>one Domini M^o C^o LXXX° VII°, VII° kalendas iunii, in capitulo Rotensi, in presentia eorundem canonicorum et magistri Petri de Malo Bosco et magistri Rainaldi et Dominici, capellani Ylerdensis atque Rotensis episcopi, et Petri de Cas et Andreç de Monzon et Gisberto de Laguarres.

2194. *Certament fa referència a una almúnia.*

2195. *Per error, circa en b.*

2196. *Ha de correspondre al lloc d'Esplucs.*

2197. *Abreuçat en B.*

(*Signe*) <Sig>num Berengarii, Ylerdensis atque Rotensis episcopi. (*signe*) Signum + Raimundi, prioris Rotensis. Sig- (*signe*) num Odonis archidiaconi. Sig- (*signe*) num Raimundi de Belestar. Sig+num Bernardi, prioris Sancti Andree. Sig- (*signe*) num Guillelmi, sacriste. Sig- (*signe*) num Arnaldi de Barraves, prioris. Sig- (*signe*) num Benedicti, camerarii. Sig+num Bernardi de Cornutella. Sig- (*signe*) num Arnaldi de Uruz. Sig+num Bernardi de Avellana. Sig- (*signe*) num Fertunii. Sig- (*signe*) num Raimundi de Coma. Sig- (*signe*) num Petri Bruni. Sig- (*signe*) num Martini de Lerd. Sig- (*signe*) num Amati. Sig+num Iohannis de Castanesa. Sig+num Guillelmi Raimundi. Sig- <(signe)> num Petri Tutele. Sig- (*signe*) num Arnaldi Sancte Crucis. Sig- (*signe*) num Andreu²¹⁹⁸ de Monson. Sig- (*signe*) num Per de Cas. Sig- (*signe*) num Arnaldi de Collo. Signum magistri Renaldi (*signe*).

Sig+num Guillelmi, notarii Ylerdensis atque Rotensis episcopi, qui hanc cartam scripsi et hoc signum (*signe*) propria manu feci.²¹⁹⁹

730

1187, juny, 9

Donació i establiment. *Arnau de Lillet, canonge i cambrer de Lleida, dona a Arnau, prior i sagristà de la seu, una terra que té al terme de Lleida, a prop del camí que duu a Sant Hilari. Se n'esmenten les afrontacions. S'estableix que el prior li pagui un cens, per tenir aquesta terra, el qual de fet ha de lliurar una tercera persona, Arnau Roi, que deu un cens semblant per tenir una honor situada a Fontanet, a Palau [de l'Horta]. El cens és de quatre sous menys tres diners.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 145v (f. 104v). Al marge esquerre: "Donatio cuiusdam vineæ ad favorem prioris et sacristæ Illerdensium."

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 240r (f. 202r). Al marge dret: "Concessio ad censum cuiusdam turris facta per camerarium Illerdensem."

a CASTILLÓN, 1991b, doc. 7, p. 104. Data: 1187, juliol, 11. Ex C.

b CASTILLÓN, 1998a, doc. 28, p. 111. Data: 1187, juny, 9. Ex B.

Gairebé l'única diferència que hi ha entre les dues còpies que trobem al *Llibre Verd* és la data. Mentre que a B hi llegim *iunii*, en C hi llegim *iulii* (aleshores seria el dia 11 de juliol). Cartografia: figs. 55, 58, 61 i 80.

2198. *Escrit en català.*

2199. *A baix, al marge esquerre del pergami: Lites que iudicio.*

[I]n Dei nomine. Omnibus hominibus sit notum presentibus et futuris quod ego Arnaldus de Lileto Ylerdensis canonicus et camerarius dono vobis Arnaldo Ylerdensi priori et sacriste quandam terram meam quam habeo in termino Ylerde, prope viam que ducit versus ecclesiam Sancti Ylarii, que affrontat de una parte in braçal, de omnibus aliis partibus in honore Sancte Marie. Tali modo eam vobis et successoribus vestris videlicet sacristie dono ut vos et successores vestri et qui sacristiam Ylerdensem tenuerit specialiter detis mihi et successori meo singulis annis in Nativitate Christi pro censu IIII solidos²²⁰⁰ minus III denarios²²⁰¹ censuales, sine enganno meo. Et habeatis et possideatis predictam terram cum introitu et exitu et pertinentiis et melioramentis que ibi facere potueritis sine omni vestro enganno, et faciatis de ea voluntatem vestram cuicumque volueritis salvo censu predicto. Set ego Arnaldus Ylerdensis prior et sacrista assigno tibi Arnaldo de Lileto Ylerdensi camerario predictos IIII solidos minus III diners²²⁰² censuales in honorem sacristie qui fuit Iordanis Passamar quem modo tenet Arnaldus Roi et est in Fontaneto scilicet ad Palatium et in presenti trado eos tibi tali modo ut predictus Arnaldus²²⁰³ Roi tibi et successoribus tuis predictos IIII solidos minus III denarios, in prefatum terminum persolvat sicut solitus est persolvere sacristie quod nisi faceret revertaris ad terram tuam quam de te accipimus. //²²⁰⁴

Facta carta V idus iunii²²⁰⁵ anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° VII°.

Sig+num Arnaldi de Lileto camerarii Ylerdensis. Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste. Signum magistri Renaldi (*signe*). Signum (*signe*) Petri²²⁰⁶ de Cubellis. Sig+num Iohannis Sancte Marie Magdalene. Signum (*signe*) Petri Ferrarii.

Guillelmus de Cubellis qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit.

2200. *Abreujat en sol.*

2201. *Abreujat en d.*

2202. *Abreujat en dins. En C: diners.*

2203. *Abreujat en A.*

2204. *Columna nova.*

2205. *En C: iulii.*

2206. *C: Petrus.*

731

1187, agost, 22. Civitavecchia

Carta papal. *Butlla "In causis que". El papa Urbà [III] mana a l'abat de Santes Creus [Hug II], Arnau de Galba, ardiaca de Vic, i Ferrer Gassell, sotscabiscol de l'església de Tarragona, que rebin els testimonis de la causa que hi ha entre el bisbe i el capítol de Lleida i el mestre i els frares del Temple d'Aragó i de Catalunya amb relació a la quarta part del delme d'algunes esglésies i sobre els danys que hi havia hagut.*

[A] Original perdut.

B ARB (ACA), SJJ, perg. 2.245, arm. 11. Trasllet del segle XIII.

C ARB (ACA), SJJ, sc. 3, lligall 1.127, còdex 16 de Gardeny, p. 10. Resum del segle XVIII.

a* SAROBE, 1998, doc. 500, p. 739-740. Data: 1186, agost 22. Civitavecchia.

L'any 1187, encara no s'havien resolt els enfrontaments entre el bisbe i el capítol de Lleida i els frares del Temple pel que fa al tema dels delmes. L'enfrontament s'arrossegava i no se solucionava. El papa, davant el fet que els auditors no ho havien pogut resoldre, ho encarregà a l'abat de Santes Creus ("Sanctarum Crucium"), de la diòcesi de Tarragona, a "Arnaldo de Galba, archidiacono Vicensis i a Ferrario Gacelli, suscentori ecclesie Terracone". En el cas que no se solucionés, el bisbe i el mestre del Temple o bé llurs procuradors havien de presentar-se davant del papa, a Roma. Aquest document va ésser "datum apud Urbem Veterem, X kalendas septembris, pontificatus nostri anno secundo". Atès que fou consagrat papa el dia 1 de desembre de 1185, el segon mes d'agost del seu pontificat fou l'any 1187. De fet, va morir poc després: el 20 d'octubre d'aquest mateix any 1187.

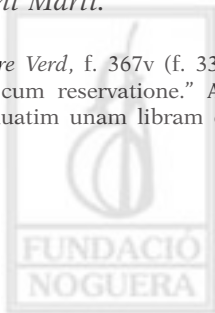
732

1187, agost

Donació. *Aldiarda cedeix al seu fill Pere tot allò que té, cases, vinyes i horts, a la ciutat de Lleida i al seu terme i també en altres llocs. Ella, però, ho tindrà mentre sigui viva; en morir tot passarà al fill. Tanmateix, abans de morir, podrà agafar quan vulgui cent sous per a la salvació de la seva ànima i fer-ne allò que vulgui. I, amb relació a cinc oliveres que té al seu hort, si hi ha collita d'olives, podrà donar tres lliures d'oli a Santa Maria de la seu de Lleida i tres lliures d'oli a Sant Martí.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 367v (f. 330v). Al marge esquerre: "Donatio omnium bonorum cum reservatione." A sota la columna: "Donatio seu obligatio dandi annuatim unam libram cerae sacristiae."

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quoniam ego Aldiartz per me et per omnes meos dono et libero atque concedo in perpetuum tibi Petro filio meo omnes meas res mobiles et immobiles que habeo nec habere debeo nec ab hac die in antea acquirere potuero, scilicet domos et vineas, ortos, ortalibus et omnia alia que possunt dici nec intelligi aut esse nominati in urbe Ylerde nec in terminis suis aut in aliis locis ut habeas et teneas et possideas integriter. Tali vero pacto hoc predictum donum tibi facio ut ego sim domina et potentissima omnibus diebus vite mee. Et post obitum meum hec omnia predicta sint tua atque tuorum ad omnes tuas voluntates faciendas omni tempore. Et ego habeam plenam potestatem capiendi C solidos pro anima mea qualicumque ora eos capere voluero et possim dividere mee voluntati in vita mea. Et super V olivers²²⁰⁷ que habeo in orto meo, in anno que Deus olivas dare voluerit relinquo pro redemptione anime mee Deo et Sancte Marie Ylerdensis sedis III libras olei et tribus Sancti Martini.

Actum est hoc in mense augusti, anno Domini M^o C^o LXXX° VII°.

Sig+num Aldiartz qui hoc laudo et firmo testesque firmari rogo.
Sig+num Galceran presbiter. Sig+num Bernardi Serra. Sig+num Raimundi de Barganui.

Arnaldus subdiaconus qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit.

733

1187, novembre, 23

Acord. *Joan de Talarn, el seu fill Bernat i la seva germana Maria de Talarn es reparteixen, davant d'Arnau d'Erill, Esteve de Sòria (o de Súria) i Guillem de Sales, les cases que havien estat dels pares de Joan i de Maria, situades a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan. Se n'esmenten les afrontacions. Joan i el seu fill Bernat es queden un obrador amb un soler, situat al costat de les cases de Renald Mercer. Maria de Talarn rep dos obradors amb els solers, situats a tocar de les cases que foren de Pere Peitavi.*

[A] Original perdut. Amb lletres partides.

B* ACL_LP_03440 (signatura antiga: calaix 081, paquet 1, pergami 06). Pergami en bon estat de conservació, encara que una mica tacat. Mides: 23 cm per 14 cm. Escripura carolina. Tinta de color sèpia, força clara. Trasllet de l'any 1197.

2207. *Abreujat en oliver amb, al final, una titlla.*

És molt notable el fet que es digui en tots dos casos que hi havia l'obrador amb el seu "soler" o terreny on havia estat edificat. Assenyalem també que aquest Pere (o Peire) Peitaví devia venir de Poitiers (o Piteus o Peiteus, com deien a l'edat mitjana). Cartografia: fig. 54.

Notum²²⁰⁸ sit cunctis hominibus quod ego Iohannes de Talarno et Bernardus filius meus et Maria de Talarno, soror mea, per nos et per nostros pari consensu et equali voluntate ad bonum finem et perfectum pausamentum et, ad divisionem, venimus in presencia Arnaldi de Eril et Stephani de Soria et Guillelmi de Salas et eorum laudamento super illas casas que fuerunt patris et matris nostrorum, que sunt in villa Ylerde, in parrochia Sancti Iohannis, que affrontant in domibus que fuerunt Petri Peitavini et in casis Guillelmi de Salas et in casis que fuerunt Renaldi Mercer et in via publica. De quibus ego Iohannes et Bernardus filius meus per nos et per nostros, per partem nostram recepimus illum operatorium cum solerio, de abisso usque in celum, qui se tenet cum domibus que fuerunt Renaldi Mercer, de qua parte per bene paccatos nos tenemus in perpetuum. Et ego Maria de Talarno, per me et per meos, recipio per partem meam duo operatoria cum soleriis, de abisso usque in celum, qui se tenent cum domibus que fuerunt Petri Peitavini, de quibus bene per paccatam me teneo in perpetuum. De qua divisione quisque ex parte sua liceat omnem suam voluntatem facere omni tempore sine contradicto et inquietudine alterius et ita firmum et stabile permaneat inrevocabiliter ex utraque parte in eternum.

Facta carta VIII kalendas decembris, anno Domini incarnatione M C LXXXVII.

Sig+num²²⁰⁹ Iohannis de Talarno, sig+num Bernardi filii mei, sig+num Marie de Talarno, qui hoc firmamus et concedimus et testes firmare rogamus. Sig+num Arnaldi de Eril. Sig+num Stephani de Soria. Sig+num Guillelmi de Salas.

Iohannes de Ager scripsit et hoc (*signe*) fecit.²²¹⁰

2208. *En B, al començament del document:* Hoc est traslatum bene et fideliter factum carte divide per alfabethum nonas ianuarii, sub anno Domini millesimo centesimo nonagesimo septimo.

2209. *Amb una ratlleta autògrafa al quadrant superior dret. També en les altres signatures.*

2210. *Al final de B:* Sig+num Bernardi Garnerii. Sig+num Berengarii de Ferran qui huius traslati sunt testes. Sig- (*signe*) num Raimundi Iterii, qui hoc traslatavit fideliter quo supra.

1187, novembre, 30

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Rovard una casa que té a Lleida, a la parròquia de Sant Llorenç. Se n'esmenten les afrontacions. Per tenir aquesta casa caldrà pagar cada any, per Nadal, una lliura de pebre. El bisbe manté el dret de fadiga de deu dies. Entre les condicions establertes es concreta que no pot ésser alienada a cavallers ni a eclesiàstics, i s'esmenta especialment els ordes del Temple i de l'Hospital.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 110v-111r (f. 69v-70r). Al marge esquerre: "Concessio domus sub censu."

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 397r-397v (f. 360r-360v). Al marge inferior: "Donatio facta per episcopum Illerdensem quadam domo cum reservatione census unius libra piperis."

Cartografia: fig. 54.

[N]otum sit omnibus hominibus tam presentibus quam futuris quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus, cum assensu et voluntate Ylerdensis ecclesie damus tibi Rovardo et tuis omnique tue posteritati in perpetuum quandam domum de episcopalia²²¹¹ quam habemus in Ylerdam, scilicet // in parrochia Sancti Laurentii, que domus affrontat ex una parte in domibus Petri Treballa et ex alia in domibus que fuerunt Raimundi Abbatis, de tercia in domibus Sancte Christine, de quarta in carraria. Et sicut ab his terminis et quatuor affrontationibus iam dictis predicta domus includitur ac terminatur cum exitibus et ingressibus et cum universis pertinentiis suis, sic damus eam tibi et tuis totam de terra usque in celum, ad propriam voluntatem tuam faciendam in perpetuum. Tali vero modo damus tibi Rovardo iam dictam domum ut qui pro te eam habuerit faciat nobis et successoribus nostris de censu et persolvat semper singulis annis in die Natalis Domini unam libram piperis. Set si forte volueris eam vendere vel inpignorare primum dicas episcopo Ylerdensi et canonicis eiusdem loci ante X dies et si infra illos X dies voluerint illam retinere, habeant ipsi prefatam domum minus V solidos venditione tantum pignore II° sicut et alius homo. Si autem noluerint eam retinere sicut iam dictum est superius facias deinde voluntatem tuam de ea salvo semper dominio episcopali et censu predicto et inde non eligas alium dominum vel patronum nisi episcopum Ylerdensem

2211. *Abreujat en epalia amb una titlla.*

et eiusdem ecclesie canonicos. Preterea volumus et mandamus tibi Rovardo et tuis ut non habeas potestatem predicte domus alienandi vel inpingnrandi nec vendendi fratribus militie Templi //²²¹² vel fratribus Hospitalis, nec aliis viris religionis, nec militibus, secularibus vel etiam canonicis²²¹³ et hoc faciendo et censu superius scripto reddendo, illam teneas et possideas et successores tui in pace atque quiete per secula cuncta.

Facta carta huius donationis II° kalendas decembris, anno incarnationibus Domini M^o C^o LXXX° VII°.²²¹⁴

735

1187, desembre, 16

Establiment. *Pere de Malbosc, mestre i precentor de la seu de Lleida, d'acord amb Berenguer, bisbe d'aquesta ciutat, i els canonges, dona a Arnau Graïna, Ramon Llat, Guillem de Santa Eulàlia i Pere Alegre un camp situat al terme de Ratera, que havia estat de Ponç Pelat. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és un braçal i una altra terres dels hospitalers. A canvi, han de donar cada any, per Sant Miquel, trenta sous com a cens. Si ho volen vendre o empenyorar ho han de fer saber deu dies abans i si algú ho vol comprar, el precentor té dret de fadiga i de pagar una moneda d'or [un morabatí] menys que el possible comprador. També s'estableix que no pot ésser fragmentat.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 208r (f. 166r). Al marge dret: "Concessio ad censum cuiusdam campi facta per præceptorem Illerdensem." Al marge esquerre: "Campo de Ratera."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 30, p. 329-330. Data: 1187, gener, 16.

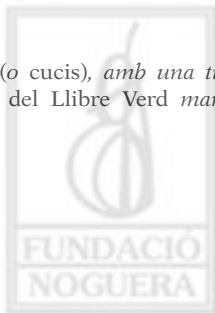
b ALTURO, 1999, doc. 60, p. 152-153. Data: 1187, desembre, 16.

[I]n Dei nomine. Sit notum cunctis presentibus et futuris quod ego magister Petrus de Malo Boscho et precentor ecclesie, simul cum assensu et voluntate domini Berengarii, Ylerdensis episcopi, et totius eiusdem ecclesie conventus, dono et concedo vobis Arnaldo Gra-

2212. *Columna nova.*

2213. *Abreuja't en cncis (o cucis), amb una titlla. C: clericis.*

2214. *En aquest trasllat del Llibre Verd manquen les signatures i el nom de l'escrivà.*

ina²²¹⁵ et Raimundo Lato et Guillelmo Sancte Eulalie et Petro Alegre et omni posteritati vestre, unum campum in termino de Ratera, quod fuit de Pontio Pilato. Et affrontat de una parte in alodium Hospitalis, de alia parte in braçal, de reliquis duabus in Ratera. Quantum in istis continetur affrontationibus sic donamus et concedimus vobis et vestris et omni posteritati vestre quod habeatis et teneatis et possideatis predictum campum ad omnes voluntates vestras faciendas in perpetuum liberum et quietum, tali videlicet conditione quod vos vel vestri vel quicumque predictum campum tenuerit sive habuerit donetis Deo et precentorie Ylerde et mihi et successoribus meis annuatim in die festo sancti Michaelis XXX^a solidos pro censu illius melioris monete que erit curribilis pani et vino Ylerde. Si vero volueritis vendere vel inpignorare iam dictum campum //²²¹⁶ dicatis mihi vel successoribus meis sive canonicis eiusdem ecclesie X diebus antea, et si voluerimus retinere eum pro tantum quantum alius homo vobis dare voluerit habeamus minus unum aureum. Sin autem sit licitum vobis vendendi vel inpignorandi vestris consimilibus et non militibus neque sanctis, salvo tamen censu et iure nostro et successorum nostrorum. Proibimus etiam quod non eligatis de predicto campo alium dominum neque alium²²¹⁷ patronum nisi nos et Ylerdensem ecclesiam et convenimus vobis et vestris esse guirentes de iam dicto campo contra omnes homines, excepta potestate, nec possint dividere successores vestri aliter quam modo divisus est, et firmetis mihi directum et successoribus meis quociens requisiti fueritis.

Actum est hoc XVII° kalendas ianuarii, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° VII°.

736

1187, desembre, 18

Donació. *Berenguer, bisbe de Lleida, concedeix a Pere de Malbosc, que ha rebut la funció de precentor de Lleida, el delme de la torre de Grealó i del seu terme, el delme de la torre de Guillem de sa Sala i el de la torre d'Arnau de Pampe. Totes aquestes torres eren al terme de Lleida. Se n'esmenten les afrontacions. Les dues darreres eren situades al costat del terme de Castell dans i la darrera també*

2215. a: Gina.

2216. *Columna nova.*

2217. *Amb una correcció.*

afrontava amb el terme de Margalef. També cedeix uns drets al camp d'Alguaire.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 216v (175v). Al marge superior: "Donatio diversarum decimarum ad favorem præcentoriæ Illerdensis."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 29, p. 328-329. Data: 1187, desembre, 17.

b ALTURO, 1999, doc. 74, p. 172-173. Data: 1192, desembre, 18.

En b, hi hagué una lectura equivocada de la data. Cartografia: figs. 15 i 19.

[N]otum sit omnibus hominibus legentibus vel audientibus hanc cartam quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus, assigno precentorie Ylerdensis sedis et trado tibi Petre²²¹⁸ de Malo Bosco accipienti nomine precentorie, decimas turris de Graçilo et terminorum eius et decimas turris Guillelmi de ça Sala, decimas turris Arnaldi de Pampa, quantum comprehendit terminus Ylerde, et campum de Algaira. Termini turris de Graçilo affrontant in honore de Torbavi de una parte, de alia parte in termini turris Guillelmi de ça Sala, de alia parte in terra Mironis Raimundi Raimundi, de alia in honore Arnaldi de Pampa. Termini turris Guillelmi ça Sala affrontant de una parte in honore de Torbavi, de alia parte in termino Castri Asinorum et in turri de Cubels, de alia parte in honore Arnaldi de Pampa, de quarta in honore de Graçilo. Termini turris Arnaldi de Pampa affrontant de una parte in terminis turris Guillelmi de ça Sala, de alia parte in termino de Margalef, de alia parte in termino de Graçilo,²²¹⁹ de alia in termino Castri Asinorum. Omnium eorum que predictis affrontationibus includuntur decimas assigno et trado precentorie Ylerdensi ut ipsa habeat et teneat eas perpetuo sine contradictione mea et omnium successorum meorum. Idem dico et facio de campo de Algaira.

Actum est hoc XV²²²⁰ kalendas ianuarii, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° VII°.²²²¹

<Sig>+num Berengarii, Ylerdensis atque //²²²² Rotensis episcopi (*signe*). Signum (*signe*) Arnaldi, Ylerdensis prioris et sacriste. Sig+num Arnaldi de Lileto, camerarii. Sig+num Petri de Albares. Sig+num Iohannis Sancte Marie Magdalene. Signum (*signe*) Bernardi de Calidis. Signum magistri Renaldi (*signe*). Signum (*signe*) Olivarii. Signum (*signe*) Petri de Cubellis. Sig+num Maurini. Sig- (*sig-*

2218. a: Petro.

2219. Manca en a i en b.

2220. b: XI.

2221. b: M^oC^oLXXX^oXII^o.

2222. Columna nova.

ne) num Guillelmi de Calidis. Signum (*signe*) Raimundi de Gironda. Sig+num Petri Guillelmi.

Petrus Ferrarius scripsit et hoc (*signe*) signum fecit.

737

1187, desembre, 21

Acord i establiment. *Atesa la discussió que hi havia entre el bisbe Berenguer i Pere Sicfré pel que fa a l'obrador que l'esmentat Pere Sicfré havia comprat al comte Ermengol d'Urgell, amb el consell de Guillem Balb i d'Esteve de Marimont, arriben a un acord. S'avenen que aquell que tingui l'obrador haurà de lliurar cada any, per Nadal, a l'església de Lleida, una lliura de pebre.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 111r-111v (f. 70r-70v). Al marge dret: "Transactio super quoddam operatorium."

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 397v (f. 360v). Al marge esquerre: "Concordia inter episcopum et Petrum Sicfre super quodam operatorio."

No sabem pas d'una manera segura a quin comte d'Urgell es fa referència. En aquest moment, d'ençà de l'any 1184, ja governava Ermengol VIII, tanmateix és molt probable que la compra s'hagués esdevingut en època d'Ermengol VII (1154-1184).

[S]it notum cunctis quod post multas contentiones inter Berengarium Ylerdensem episcopum et ecclesiam Ylerdensis sedis et Petrus Sicfre multociens agittatas²²²³ super operatorium illud quod Petrus²²²⁴ Sicfre a domino Ermengaudo²²²⁵ comiti Urgellensi emit et adquisivit in parrochia Sancti Iohannis Ylerde, quam dominus episcopus ad bonam rationem contradicebat. Ad bonam pacem et ad perfectum positum venerunt laude et consilio Guillelmi Balp et Petri Balp et Stephani de Marimonte qui ita dixerunt quod Petrus Sicfredo et sui vel qui operatorium illud possidebant darent annuatim in festo Natalis Domini iamdicto episcopo et ecclesie Ylerdensis sedis libram²²²⁶ I piperis censualiter pro iam dicto operatorio. Qui affrontat ex una parte in domibus Raimundi de Fontanes et de alia in

2223. C: atgittatas.

2224. *Abreujat en P.*

2225. *Abreujat en E.*

2226. *Abreujat en lib.*

furno que fuit Petri²²²⁷ Aicardi et de tercia in domibus iam dicti Petri²²²⁸ Sicfre, de quarta vero parte in carrera. Et quantum continetur in istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt sic habeat et teneat et possideat et explectet Petrus Sicfre et sui et // cui ille voluerit dictum operatorium cum ingressibus et egressibus suis et meliorationibus quas ibi faciet et cum suis pertinentiis, per vendere et alienare et per omnes suas voluntates faciendas omni tempore, dante censum annuatim Berengario Ylerdensi episcopo et ecclesie Ylerdensis sedis.

Facta carta XII kalendas ianuarii, anno Domini M^o C^o LXXX° VII°.²²²⁹

738

1187, desembre, 28

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Guillem Forner i a la seva muller i a Arnau de Gimennells i a la seva muller els casals que havien estat de Bernat de Gimennells. Se n'esmenten les afrontacions. Han de lliurar un cens d'una lliura de pebre, cada any, per Nadal. El bisbe té el dret de fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 111v (f. 70v). Al marge esquerre: "Concessio casalium sub censu."

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 397v-398r (f. 360v-361r). Al marge inferior: "Donatio facta per episcopum de quibusdam cassalibus cum reservatione census unius librae piperis."

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus cunctis et presentibus et futuris quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus, cum assensu et voluntate tocius Ylerdensis capituli, dono et concedo vobis Guillelmo Forner et uxori tue et omni posteritati tue et Arnaldo de Gimennells²²³⁰ et uxori tue et omni posteritati tue ipsos casals qui fuerunt Bernardi de Gimennells. Affrontat autem predictos casals de tribus partibus in via et de quarta in domibus Petri Capellani. Quantum in istis continetur affrontationibus sic dono et concedo vobis et vestris et omni posteritati vestre quod habeatis et teneatis et possidatis eos ad omnes vestras voluntates faciendas in perpetuum. Tali videlicet

2227. *Abreujat en P.*

2228. *Abreujat en P.*

2229. *Hi manquen les signatures i el nom de l'escrivà. Curiosament és així tant en B com en C.*

2230. C: Gimennells.

conditione quod vos vel quicumque predictis casalibus habuerint vel tenerint donetis mihi et successoribus meis annuatim in die Natalis Domini libram I piperis pro censu. Et si volueritis eos vendere vel inpignorare dicatis mihi et successoribus meis X diebus antea //²²³¹ et si voluerimus eas retinere pro tanto quantum alius homo vel dare voluerit habeamus. Sin autem sit vobis licitum vendendi vel inpignorandi vestris contra similibus et non militibus neque sanctis, salve tamen censu et iure nostro. Proibemus item quod non eligatis inde alium dominum neque alium patronum nisi nos et successores nostros. Et convenimus vobis et vestris esse guirentes de predictis casalibus contra omnes homines excepta potestate terre.

Actum est hoc V kalendas ianuarii, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° VII°.²²³²

739

1188 (1187), gener, 12

Establiment. *Ponç Teixidor, la seva muller Alaís i el seu nebot Pere donen a la sagristia de la seu de Lleida i a l'altar de Santa Maria dues lliures de cera, que graven les cases que tenen a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Andreu. Aquesta cera l'han de lliurar cada any, per Pasqua. Han rebut les cases d'Arnau, prior i sagristà, que té el dret de fadiga. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 141v (f. 99v). Al marge esquerre: "Concessio ad censum quarumdam domorum pro sacristia."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 27, p. 111. Data: 1187.

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus qui hec audierint quod ego Poncius Tixtor²²³³ et uxor mea Alaitz et Petrus nepos meus, bono animo et spontanea voluntate, pro salute animarum nostrarum et omnium parentum nostrorum, donamus et concedimus sacristie Ylerdensi ad opus altare Beate Marie sedis Ylerde II libras cere super ipsas nostras casas quas habemus in civitate Ylerda, vide-

2231. *Columna nova.*

2232. *Hi manquen les signatures i el nom de l'escrivà. És així en les dues còpies conservades.*

2233. a: textor.

licet in parrochia Sancti Andree. Et convenimus eas dare annuatim in festo Pasche ipsi sacristie sine dubio. Et insuper accipimus ipsas casas per manum Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste. Sub tali conditione ut ammodo habeamus et teneamus eas nos et nostri per eum et per successores eius, ad omnes voluntates nostras faciendas, salvo supradicto censu. Et convenimus ei per bonam fidem quod non eligamus inde alium dominum neque alium patronum, nos nec nostri, nisi eum et successores eius. Et si voluerimus eas vendere vel inignorare dicamus ei primum vel successoribus eius vel clericis aliis sedis Ylerde. Et si ipsi voluerint nobis dare quantum alius homo habeant eas. Sin autem faciamus //²²³⁴ de eas voluntatem nostram salvo supradicto censu. Et faciat similiter quisquis eas unquam habuerit. Hoc totum facimus pro salute animarum nostrarum ut dictum et ut sacrista Ylerdensi et alii canonici manu teneant et defendant nos et omnes res nostras ad nostrum directum pro posse suo. Affrontant autem predicte domibus de tribus partibus in via, de quarta in domibus Petri de Castellofolliit.

Actum est hoc II idus ianuarii, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° septimo.

Sig+num Pontii textoris. Sig+num Alaçaïçis uxoris eius. Sig+num Petri nepotis eius. Nos omnes qui hoc laudamus et firmamus testibusque firmare rogamus. Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris et sacrista. Guillelmus de Bassia Ylerdensis canonicus et regius notarius, sig- (*signe*) num. Sig+num Petri de Montoliu. Sig+num Petri Bernardi. Sig+num Guillelmi de Basia. Sig- (*signe*) num Petri Guillelmi. Signum + Iohannis Sancte Marie Magdalene. Signum + Petri de Albares. Signum (*signe*) Petri de Cubellis.

Petrus Ferrarius scripsit et hoc (*signe*) fecit.

740

1188 (1187), febrer, 3

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Guillem de Carcí i a la seva muller Timbor una casa situada a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Martí. Se n'esmenten les afrontacions. Han de donar, cada any, per Nadal, un parell de gallines.*

[A] Original perdut.

2234. *Columna nova.*

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 117r (f. 76r). Al marge dret: "Concessio domus ad censum."

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Omnibus hominibus sit notum presentibus et futuris quod ego Berengarius gratia Dei Ylerdensis episcopus per nos et per omnes successores nostros damus et concedimus tibi Guillelmo de Caerci et uxori tue Timborx et omni vestre proenie et cui vos volueritis quandam domum nostram quam habemus in Ylerdense civitate, in parrochia Sancti Martini, ad censum. Que domus //²²³⁵ affrontat de una parte in plaça Raimundi de Cas et de cognato suo, de alia parte in carrera publica, de duabus partibus in domibus tuis, sicut superius scriptum est. Et his dictis affrontationibus predicta domus includitur et terminatur sic eam donamus et concedimus vobis et vestris per nos et per omnes successores nostros, de abisso in celum, cum introitu et exitu et pertinentiis eius et cum omni melioramento quod ibi facere potueritis. Tali pacto ut vos et vestri et qui predictam domum habuerit et tenuerit a vobis detis nobis et successoribus nostris annuatim, in Nativitate Domini unum parum gallinarum sine enganno nostro. Si vero predictam domum volueritis vendere seu aliquo modo alienare, cum licentia nostra et successorum nostrorum, faciatis et in tali persona in qua predictum censum sit nobis salvum semper sine enganno nostro. Et inde non eligatis alium dominum nec patronum nisi nos et successores nostros. Et nos convenimus vobis et vestris esse legales guirentes contra omnes homines et feminas per vos et per omnes successores nostros.

Facta carta III nonas febroarii, anno Domini ab²²³⁶ incarnatione Christi M° C° LXXX° VII.

Guillelmus de Cubellis qui hoc scripsit et hoc signum (*signe*) fecit.

741

1188 (1187), febrer, 6

Donació. *Bernat de Llaguarres, anomenat Bernat de Solà, dona a Sant Vicenç de Roda d'Isàvena i al bisbe Berenguer i a Ramon, ardiaca i prior de Roda, el seu cos i la seva ànima i també el seu fill, Ber-*

2235. *Columna nova.*

2236. *ab escrit dues vegades.*

nat, que ha d'esdevenir canonge. A més, cedeix una vinya situada al terme de Llaguarres, al lloc anomenat Estaran. Se n'esmenten les afrontacions. També fa lliurament d'un capmàs situat a la vila de Llaguarres, que té el seu germà Arnau. S'estableix el cens que l'esmentat Arnau haurà de donar als canonges. Amb tot, s'assenyala que si Arnau es morís abans que ho faci la seva mare, aquesta pugui tenir l'usdefruit del capmàs mentre visqui, de tal manera que li permeti menjar i vestir-se. En el cas que Arnau mori sense fills, el capmàs passarà a dependre dels canonges. Bernat de Solà encara hi afegeix unes cases que té a Lleida, a la parròquia de Sant Martí.

A* ACL, Fons de Roda, RP_0786 (carpeta 13, núm. 927). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 23 cm per 25,5 cm. Escripura carolina. Lletres partides a la part superior del pergamí. Al revers: "Y, n. 41, 1187", "Laguarres", "Treudo".

a CASTILLÓN, 1991a, doc. 36, p. 86-87.

b CASTILLÓN, 1998-2002, doc. 5, p. 286-287.

c GRAU, 2010, doc. 291, p. 493-494. Data: 1188, febrer, 6.

Cartografia: figs. 3, 54.

Pateat omnibus hanc scripturam scire volentibus quod ego Bernardus de Laguarres, qui alio nomine dicor Bernardus de Solan, libenti animo et spontanea voluntate, dono et offero Deo et Sancto Vincentio de Rota et domno Berengario Ylerdensi ac Rotensi episcopo et venerabili Raimundo archidiacono et priori Rotensi, ceterisque fratribus Rotensibus, corpus et animam meam et Bernardum filium meum ad canonicatum, et simus canonici Sancti Vincentii et obediētes Deo et episcopo et priori aliisque fratribus, secundum regulam sancti Augustini, ceterorumque patrum. Dono etiam et offero Deo et Sancto Vincentio et fratribus meis canonicis Rotensibus, illam meam vineam quam habeo in termino de Laguarres, in loco ubi dicitur ad Astaran. De oriente²²³⁷ Martin de Pozel, de occidente²²³⁸ Salvador et Pere de Pozel et Lorent de Portella, a meridie Speraindeo et Dominicus, a parte aquilonis torrent. Dono etiam fratribus meis canonicis Rotensibus unum caputmansum²²³⁹ quod habeo in villa de Laguarres, quod tenet Arnaldus, frater supradicti Bernardi, cum illas compras et aaptos quos ego feci, franchos et ingenuos in terris, vineis, linaribus, in termino de Laguarres. Et istud caputmansum teneat Arnaldus et

2237. *Abreujat en or.*

2238. *Abreujat en oc.*

2239. *Abreujat en cap i mansu, amb dues titlles.*

omnis posteritas sua et faciat servicium annuatim canonicis Rotensibus unum arietem in canal obtimo et X fogazas obtimas de pan et II^{os} sestarios²²⁴⁰ vini et veniant comedere tres homines. Et prior et seniores ament et honorent et defendant illos sicut suos homines. Addo quidem eis unas casas quas habeo in Ylerda, in parrochia Sancti Martini. De oriente Arnaldus, frater iam dicti Bernardi, de occidente Arnal Ortolan et uxor sua Maria. Hec omnia superius nominata dono Deo et Sancto Vincentio et fratribus meis canonicis Rotensibus et de meo iure trado in potestate et dominio illorum ut habeant et possideant liberum et ingenuum, sicut ego habebam et tenebam liberum et ingenuum. Et si minus veniebat de Arnaldo antequam de sua matre, mater Arnaldi teneat illud caputmansum et faciat servicium iam dictum senioribus et habeat ibi victum et vestitum, et non habeat poder nec lezer ut vendat nec inpignoret de alodio de isto caputmaso. Et si Arnal non habebat filios de legitimo coniugio, post dies de sua matre, seniores de Rota, fratres mei, recuperent supradictum caputmansum cum omnibus tenezonibus quod ad eum pertinent et faciant de illo suam propriam voluntatem sicut de suo.

Sig+num²²⁴¹ ego Bernard, sig+num ego, Arnal, qui hanc cartam rogavimus scribere et testibus firmare rogavimus. Sig+num Girberti, abbatis de Laguarres et prepositus episcopi. Sig+num Raimundi, senior de Laguarres. Sig+num Martin de Pozel. Sig+num Dominicus Ramon de Pui Erbers.

Facta carta huius donacionis anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX° VII°, VIII° idus februarii,²²⁴² regnante Yldefonso rege in Aragon, in Superarb, in Rippacorza, marchio Derthose et Ylerde. Dompnus Berengarius episcopus in Ylerda et in Rota.

Arnaldus, canonicus, rogatus scripsit et hoc sig- (*signe*) num fecit.

742

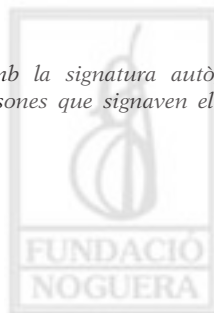
1188 (1187), febrer, 13

Venda. Joan d'Agramunt i la seva muller Maria venen a Arnau, prior i sagristà de l'església de Lleida, una vinya que tenen al terme

2240. Abreujat en s.

2241. Les creus (+), amb la signatura autògrafa, foren afegides poc després, segurament per les mateixes persones que signaven el document.

2242. Abreujat en fbrii.

d'aquesta ciutat, al lloc anomenat el Sas, prop del pontarró del camí de Montsó, pel preu de trenta sous jaquesos. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és l'esmentat camí de Montsó i una altra un braçal.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 145r (f. 103r). Al marge dret: "Venditio cuiusdam vineae ad favorem prioris et sacristae Illerdensium."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 26, p. 110-111. Data: 1187, febrer, 13.

[I]n Dei nomine. Omnibus hominibus sit notum presentibus et futuris quod ego Iohannes de Acrimonte et coniux mea Maria, per nos et per omnes nostros vendimus vobis Arnaldo Ylerdensis ecclesie priori atque sacriste et cui vos volueritis quandam vineam nostram quam habemus in termino Ylerde, scilicet in illo loco qui vocatur Sas iuxta //²²⁴³ pontarro de ipso camino de Montso, per XXX^a solidos Iaccensis monete quos omnes in presenti de vobis habuimus et recepimus. Habet affrontationes predicta vinea cum terra de una parte in camino de Montso, de alia in braçal et in vinea vestra quam habuistis de Arnaldo de Pallerol et de uxore sua, de III in braçal, in vinea de Iafia iudeo, de IIII^a in braçal et in vinea Gaçeti²²⁴⁴ Fustarii et Ferriz et de Cerdania sicut superius dictum est. Et his dictis affrontationibus predicta vinea cum terra in qua fundata est includitur et terminatur, sic eam liberam et francham vobis cum omni iure nostro quod ibi habemus, vendimus et in ius et dominium vestrum sine omni retinimento cum hac presenti carta ad omnem vestram voluntatem ibi et inde faciendam cuicumque volueritis per omne tempus sine enganno vestro tradimus per iam dictum precium. Et convenimus vobis esse legales guirentes de ea contra omnes homines et feminas excepta potestate terre.

Facta carta idus februarii, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXXX° VII°.

Sig+num Iohannis de Acrimonte, sig+num Marie uxoris eius, nos qui hanc cartam laudamus, firmamus testesque firmare rogamus. Sig+num Raimundi de Claresvals. Sig+num Petri de Açanui. Sig+num Petri²²⁴⁵ Tolsa. Huius rei testes sunt.

Guillelmus de Cubellis qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit.

2243. *Columna nova.*

2244. *a: Gaçeta.*

2245. *Manca en a.*

1188 (1189), febrer, 28

Venda. *Guillem de Cubells i la seva muller Agnès venen a Joan Santamaria una peça petita de vinya per vint-i-sis sous de diners jaquesos. Aquesta vinya és situada al terme de Lleida, a la partida de Rovals. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és el camí que duia a Montagut i una altra un braçal.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 276r (238r). Al marge inferior: "Emptio cuiusdam vineæ in termino Illerdæ facta per Ioannem Sanctae Mariae a Guillermo de Cubellis."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 50, p. 158. Data: 1188, febrer, 28.

Cartografia: figs. 5, 63.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Guillelmus de Cubellis²²⁴⁶ et uxor mea Agnes vendimus, per nos et per omnes nostros tibi Iohanni Sancte Marie et cuicumque volueritis unam peciolam vinee cum terra in qua est fundata, per XX et VI solidos denariorum Iachensium, quos omnes habuimus et vestri peccati fuimus. Et est iam dicta vinea intus terminum Ylerde, ad Rovals. Affrontatque ex una parte in vinea Bernardi de Madrona, de alia in via de Monte Accuto, et de alia in vinea de te comparatore, de quarta in braçal. Quantum predictae affrontationes includunt et termini ambiunt vendimus tibi tuisque successoribus predictam vineam cum introitibus et exitibus et omnibus suis pertinentiis et melioramentis, sicut melius dici et intelligi potest ad tuam voluntatem //²²⁴⁷ plenarie faciendam omni tempore, salvo directo dominorum canonicorum sedis Ylerde, per quos eam tenemus. Et nos et nostri simus vobis vestrisque successoribus legales guirentes contra cunctos homines vel feminas, excepta potestate terre.

Facta ista carta pridie kalendas marcii, anno Domini M^o C^o LXXX° VIII°.

Sig+num Guillelmi de Cubels, sig+num Agne, qui hanc cartam scribere iusserunt testesque firmare rogaverunt. Sig+num Arnalli Grass. Sig+num Raimundi de Corça. Sig+num Bernardi scholaris.

Bernardus presbiter qui hoc scripsit rogatus (*signe*) die et anno prefixo, cum litteris rasis et emendatis in IIII^a linea.

2246. a: Cubells.

2247. *Columna nova*.

1188, març, 4. Laterà

Carta papal. *Butlla "Controversias inter". El papa Climent [III] confirma al bisbe d'Osca [Ricard] la sentència d'Eugeni [III] pel que fa al plet que hi ha sobre les esglésies de Barbastro, Alquèssar, Bielsa i Gistau i sobre els límits del bisbat d'Osca, la qual també havia estat confirmada per Alexandre [III].*

[A] Original perdut.

B ACH, Pergamins, 6-197.

a* KEHR, 1928, doc. 171, p. 517-518. Data: 1188, març, 4. Laterà.

b* DURÁN, 1969, vol. II, doc. 431, p. 421. Data: 1188, març, 4. Laterà.

Esment: KEHR, 1928, p. 142.

Paolo Scolari va ésser elegit papa el dia 19 de desembre de l'any 1187; per tant, bona part de l'any 1188 correspon al primer any del seu pontificat. Incloem aquesta butlla, encara que no es conservi a l'ACL, a causa de la importància per a la història del bisbat de Lleida (i de Roda).

Clemens episcopus servum servorum Dei. Venerabili fratri <Ricardo> Oscensi episcopo. Salutem et apostolicam benedictionem.

Controversias inter aliquos de sedis apostolice mandato iuste diremptas indignum est innovari et in pristina altercationis scrupulum pro quorumlibet temeritate reduci. Inde est quod sententiam, quam inter tuam et Rotensem ecclesias super ecclesiis de Barbastro, de Alkescher, de Belsa et de Gestauo, earumque pertinentiis ac super terminis Oscensis episcopatus, tam super possessione quam etiam proprietate, felicitis recordacionis Eugenii pape²²⁴⁸ predecessor noster presentibus partibus protulit et postmodum bone memorie Alexander papa auctoritate apostolica confirmavit. Nos ad exemplar eorum eam, sicut in ipsorum scripto autentico continetur, presenti pagina confirmamus et apostolici roboris patrocinio communimus. Nulli ergo²²⁴⁹ omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Laterani, IIII nonas marcii, pontificatus nostri anno primo.

2248. a: Eugenius papa.

2249. A partir d'aquí, escrit d'una manera abreujada en a.

745

1188 (1189), març, 10

Venda. *Ramon de Conillac, la seva muller Berenguera i llur fill Ramon venen per vint sous jaquesos a Peregrina de Lluna un corral que tenen a Vilanova [de Fontanet], a l'altra banda del Segre. Se n'esmenten les afrontacions. Bernat de Montlleó actua com a fiador.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 275r (f. 237r). Al marge superior: "Venditio cuiusdam corrali Peregrinæ de Luna facta per Raymundum de Conilach."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 48, p. 157. Data: 1188, març, 10.

Cartografia: figs. 58 i 80.

[N]otum sit omnibus hominibus quod ego Raimundus de Conilach et uxor mea Berengaria, per nos et per nostros, et filius Raimundus, nos insimul vendimus vobis Peregrine de Luna et omni vestre posteritati atque proeniei quondam corralium quod habemus in Villanova ultra Sichorem. Habet autem affrontationes predictum corralium de una parte in Raimundo Mascharelli, de alia in Berengario de Ardeval,²²⁵⁰ de III^a in Arnaldo Gheraldi, de IIII^a in via publica. Quantum hee affrontationes includunt et isti termini ambiunt sic vindimus vobis et vestris prefatum corralium de celo usque in abissum, cum introitibus atque exitibus et affrontationibus predictis et omnibus suis pertinentiis et melioramentis, sicut melius habemus vel habere debemus et sicut melius dici vel intelligi potest, liberum et quietum, ad omnes vestras vestrorumque voluntates faciendas, in perpetuum, absque ullo retentu, videlicet per XX solidos Iaquenses quos omnes a vobis habuimus et accepimus et nostre voluntati iam vestri paccati sumus. Et omne hoc de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem meo omnique tempore, ut superius denotatum est, absque omni prodicione remota. Et erimus inde vobis et vestris girentes et defensores contra cunctos homines et feminas, excepta potestate terre. Et pro maiori securitate ego Bernardus de Montleo convenio vobis Peregrine et vestris esse fideiussore salvetatis ad bonam consuetudinem terre de prefato corrallo, cum illis et sine illis, ut superius deno- //²²⁵¹ tatum est absque omni interdicto.

Quod est actum VI idus marcii, anno Domini M^o C^o LXXX° VIII°.

2250. a: Ardevol.

2251. *Columna nova*.

Sig+num Raimundi²²⁵² de Conilach, sig+num uxoris eius Berengarie, sig+num Raimundi,²²⁵³ filii eorum, qui hoc agimus conscribere testesque confirmare. Sig+num Bernardi de Montleo, qui hoc confirmo. Sig+num Martini Iohannis Ferrarii. Sig+num Petri²²⁵⁴ Malet, huius rei testes.

Petrus,²²⁵⁵ scriba, qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit, die et anno quo supra.

746

1188 (1187), març, 16

Establiment. *El mestre Radulf, canonge de l'església de Lleida i prebost del mes de maig, d'acord amb el bisbe Berenguer i el capítol de canonges, concedeix a Guillem d'Alcoletge i a la seva muller Ricsenda un terreny amb una amplada de dues brases i mitja, situat a la "plaça" que tenen a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan de la Plaça, al costat de les cases de Poblet. Ho poden edificar. Han de donar cada any, per Carnestoltes, dues monedes i mitja d'or [morabatins]. S'esmenten les afrontacions, una de les quals és el Segre.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 282v-283r (f. 244v-245r). Al marge inferior: "Similis concessio cuiusdam areae ad census facta per præpositum madii."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 47, p. 156-157. Data: 1187, març, 16.

S'ha de relacionar amb l'establiment fet, en principi, el 27 de març de 1187 (doc. 727). Tot i que és fàcil de dubtar-ne, hem mantingut el sistema de datació segons el còmput florentí, atès que és una data anterior al 25 de març de l'any de l'encarnació. Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Omnibus hominibus sit notum, presentibus et futuris, quod ego magister Radulfus Ylerdensis ecclesie canonicus et prepositus mensis madii, una cum consilio et voluntate venerabilis Berengarii²²⁵⁶ gratia Dei Yler- // densis episcopi ac tocius eiusdem ecclesie capituli dono et concedo tibi Guillelmo de Alcoleia et uxori

2252. Abreujat en R.

2253. Abreujat en R.

2254. Abreujat en P.

2255. Abreujat en P.

2256. Abreujat en B.

tue Ricsende²²⁵⁷ et omni progeniei vestre et cui volueritis duas braças et mediam in ipsa plaça nostra quam hebemus in Ylerdensi civitate, in parrochia Sancti Iohannis de Platea, iuxta domos Populeti ut ibi hedificetis domos de quibus vos et vestri vel qui predictas duas braças et mediam a vobis habuerit et tenuerit, de mihi et successoribus meis, singulis annis per censum ad Carnestoltas duos aureos grossos et bonos et medium, qui sint boni auri rectique ponderis sine omni nostro enganno. Omnis predicta plaça affrontat de una parte in flumine Siccoris, de alia in domibus Arnaldi de Balagario, de III via publica, de IIII in plaça nostra quam damus Pontio de Fustellano, sicut superius dictum est. Et dictis affrontacionibus predictae due braçe et media includuntur et terminatur. Sic eas vobis et vestris per me et per omnes successores meos per prefatum censum dono et concedo tibi ad omnem vestram voluntatem ibi et inde in perpetuum faciendam de abisso in celum, cum introitu et exitu et pertinentiis et melioramentis que ibi facere potueritis sine enganno vestro. Et inde non eligatis alium dominum nec patronem nisi Ylerdensem ecclesiam. Et convenio vobis per me et successores meos esse legales guirentes preter potestatem terre. Tamen si vendere vel inpignorare volueritis primum mihi et successoribus meis videlicet preposito predicti mensis vel Ylerdensi canonice XXX diebus ante scire faciatis. Et si voluerimus eas retinere habeamus eas minus in venditione unum aureum quam alius homo. Sin autem faciatis de eis voluntatem vestram vestris consimilibus, salvo nostro censu predicto semper. Et sic faciat quicumque eas habuerit.

Facta carta XVII kalendas aprilis, anno ab incarnatione Christi M^o C^o LXXX° VII°.

Guillelmus de Cubellis, qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit +.

747

1188 (1187), març, 16

Establiment. *El mestre Radulf, canonge de l'església de Lleida i prebost del mes de maig, d'acord amb el bisbe Berenguer i el capítol de canonges d'aquesta ciutat, concedeix a Arnau de Balaguer i a la seva muller Ramona un terreny amb una amplada de dues*

2257. a: Ricense.

2258. *Columna nova.*

braces i mitja, situat a la "plaça" que tenen a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan de la Plaça, al costat de les cases [de Poblet]. Han de donar cada any, per Carnestoltes, dues monedes i mitja d'or [morabatins]. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és el Segre. Si ho volen vendre o empenyorar ho han de fer saber trenta dies abans. El prebost té dret de fadiga i d'adquirir-ho per una moneda d'or menys que el possible comprador.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 282r-282v (f. 244r-244v). Al marge dret: "Concessio ad census cuiusdam areæ in parochia Sancti Iohannis Illerdæ facta per præpositum mensis madii."

a LLADONOSA, 1970, doc. 7, p. 124. Transcripció parcial (juntament amb el doc. 748). Data: 1188, març, 16. Lleida.

b CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 45, p. 155-156. Data: 1187, març, 16.

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Omnibus hominibus sit notum, presentibus et futuris, quod ego magister Radulfus Ylerdensis ecclesie canonicus et prepositus mensis madii, cum consilio et voluntate venerabilis Berengarii,²²⁵⁹ gratia Dei Ylerdensis episcopi, et tocius capituli, dono et concedo tibi Arnaldo de Balagario et uxori tue Raimunde et omni progenie vestre et cui volueritis duas braças et mediam in ipsa plaça nostra quam habemus in Ylerdensi civitate, in parrochia Sancti Iohannis de Platea, iuxta domos, de quibus vos et vestri vel qui predictas duas braças et mediam a vobis habuerit et tenuerit, detis mihi et successoribus meis singulis annis per census, ad Carnestoltas, duos aureos, grossos et bonos, et medium, qui sint boni auri rectique ponderis, sine omni nostro enganno. Omnis predicta plaça affrontat de una parte in flumine Siccoris, de alia in domibus Iohannis de Vic, de III in via publica, et IIII^a in plaça nostra quam damus Guillelmo de Alcoleia, sicut superius dictum est. Et dictis affrontationibus predictæ due braçe et media includuntur et terminantur. Sic eas vobis et vestris, per me et per omnes successores meos, per prefatum census dono et concedo ad omnem vestram voluntatem ibi et inde in perpetuum faciendam de abisso in celum, cum introitu et exitu et pertinentiis et melioramentis que ibi // facere potuistis, sine enganno vestro. Et inde non eligatis alium dominum neque patronem nisi Ylerdensem ecclesiam. Et convenio vobis per me et successores meos esse legales garentes, preter potestatem terre. Tamen si vendere vel impignorare eas volueritis primum mihi et successoribus meis, videlicet

2259. *Abreujat en B.*

preposito predicti mensis vel Ylerdensi canonice XXX^a diebus ante scire faciatis; et si voluerimus eas retinere habeamus eas in venditione minus unum aureum quam alius homo; sin autem faciatis de eis voluntatem vestram vestris consimilibus, salvo nostro censu predicto semper. Et sic faciat quicumque eas habuerit.

Facta carta XVII kalendas aprilis, anno ab incarnatione Christi M^o C^o LXXX° VII°.²²⁶⁰

748

1188 (1187), març, 16

Establiment. *El mestre Radulf, canonge de l'església de Lleida i prebost del mes de maig, d'acord amb el bisbe Berenguer i el capítol de canonges d'aquesta ciutat, concedeix a Joan de Vic i a la seva muller Maria un terreny amb una amplada de dues brases i mitja, situat a la "plaça" que tenen a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan de la Plaça, al costat de les cases de Poblet. Han de donar cada any, per Carnestoltes, dues monedes i mitja d'or [morabatins]. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és el Segre. Si ho volen vendre o empenyorar ho han de fer saber trenta dies abans. El prebost té dret de fadiga i d'adquirir-ho per una moneda d'or menys que el possible comprador.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 282v (244v). Al marge esquerre: "Concessio ad census cuiusdam areæ in parochia Sancti Ioannis facta per præpositum mensis madii."

a LLADONOSA, 1970, doc. 7, p. 124. Transcripció parcial (a continuació del doc. 747). Ex B. Data: 1188, març, 16. Lleida.

b CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 46, p. 156. Data: 1187, març, 15.

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Omnibus hominibus sit notum, presentibus et futuris, quod ego magister Radulfus Ylerdensis ecclesie canonicus ac prepositus mensis madii, cum consilio et voluntate venerabilis Berengarii, gratia Dei Ylerdensis episcopi, et tocius ecclesie capituli, dono et concedo tibi Iohanni de Vic et uxori tue Marie et omni vestre proieniei et cui volueritis duas braças et mediam de ipsa plaça nostra

2260. En la transcripció feta al *Llibre Verd* manquen les signatures i el nom de l'escrivà. Segurament, aquest document va ésser escrit per Guillem de Cubells, com els altres establiments fets en aquesta mateixa data.

quam habemus in Ylerdensi civitate, in parrochia Sancti Iohannis de Platea, iuxta domos Populeti, ut ibi hedificetis et faciatis domos de quibus vos et vestri vel cui predictas duas braças et mediam a vobis habuerit et tenuerit, dabitis mihi et successoribus meis singulis annis, per censum, ad Carnestoltas, duos aureos grossos et bonos et medium, qui sint recti ponderis et boni auri, sine omni nostro enganno. //²²⁶¹ Omnis predicta plaça affrontat de una parte in flumine Siccoris, de alia in domibus Bernardi de Ager, de III in via publica, de IIII^a in plaça nostra quam damus Arnaldo de Balagario. Sicut superius dictum est et dictis affrontationibus predicte due braçe et media includuntur et terminantur, sic eas vobis et vestris, per me et per omnes successores meos, per prefatum ce<n>sum dono et concedo ad omnem vestram voluntatem ibi et in perpetuum faciendam, de abisso in celum, cum introitu et exitu, et pertinentiis et melioramentis que ibi facere potueritis, sine enganno vestro, et inde non eligatis alium dominum nec patronem nisi Ylerdensem ecclesiam. Et convenio vobis per me et per successores meos esse legales garentes, preter potestatem terre. Tamen si vendere vel inpignorare eas volueritis primum mihi et successoribus meis, scilicet preposito predicti mensis, vel Ylerdensi canonice XXX diebus ante scire faciatis. Et si voluerimus eas retinere habeamus eas minus unum aureum quam alius homo; sin autem faciatis de eis voluntatem vestram vestris consimilibus, salvo nostro censu predicto semper. Et sic faciat quicumque eas habuerint.

Facta carta XVII kalendas aprilis, anno ab incarnatione Christi M^o C^o LXXX° VII°.

Guillelmus de Cubellis,²²⁶² qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit.

749

1188, març, 22. Laterà

Carta papal. *Butlla "Ea que". El papa Climent [III] confirma els acords que van concloure el mestre dels frares del Temple i el bisbe Guillem de Lleida, amb relació als delmes, les primícies i les oblacions dels difunts al bisbat de Lleida, essent-hi presents l'anterior bisbe Guillem de Barcelona, el bisbe Pere de Saragossa i el cardenal Jacint.*

2261. *Columna nova.*

2262. *b:* Cubells.

A AHN, Órdenes militares. San Juan, lligall 18-23.

a* KEHR, 1928, doc. 174, p. 521-522. Ex A.

Clemens²²⁶³ episcopus servus servorum Dei. Dilectis filiis [nostris] magistro et fratribus milicie Templi salutem et apostolicam benedictionem.

Ea que a fratribus nostris episcopis rationabiliter statuta esse noscuntur, in sua debent stabilitate consistere et, ne alicuius temeritate in posterum valeant immutari, apostolice sedis convenit auctoritate muniri. Quocirca, dilecti in Domini filii, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, concordiam et compositionem, que inter vos et bone memorie Willelmum²²⁶⁴ Ylerdensem episcopum, super decimis, primiciis et oblationibus defunctorum Ylerdensis episcopatus per Willelmum²²⁶⁵ Barchinonensem²²⁶⁶ et Petrum Cesaraugustensem quondam episcopos in presentia dilecti filii nostri Iacincti, Sancte Marie in Cosmidin diaconi cardinalis, tunc apostolice sedis legati, utriusque partis assensu rationabiliter facta fuisse dinoscitur,²²⁶⁷ sicut in eorundem episcoporum scripto continetur, auctoritate sedis apostolice confirmamus et presentis scripti patrocínio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Laterani, XI kalendas aprilis, pontificatus nostri anno primo.²²⁶⁸

750

1188, març, 30

Venda. *Martí Capellà, Ramon d'Òdena, Miquel de Suda i Martí de Sas, marmessors de Domènec Capellà, venen a Guillem, clergue de*

2263. *Escrit en lletres majúscules.*

2264. *Abreuïat en W.*

2265. *Abreuïat en W.*

2266. *a: Barchinensem.*

2267. *Kehr assenyala que, per ésser fidel al que va passar, cal dir que el bisbe Guillem de Lleida i el mestre del Temple van negociar sense cap resultat davant del cardenal Jacint, a Tudela (possiblement el mes de maig de l'any 1154). Davant d'això, el cas es va resoldre el 2 de juny de 1154, a Saragossa, davant dels bisbes Guillem de Barcelona i Pere de Saragossa, i en presència del comte Ramon Berenguer IV (nota a KEHR, 1928, p. 522).*

2268. *Amb una butlla.*

Sudanell, una vinya per quaranta-quatre sous jaquesos. Aquesta vinya és situada al terme de Lleida, a Vallcalent. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és el camí que va a Montagut.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 320v-321r (f. 282v-283r). Al marge superior: "Venditio cuiusdam vineae in termino Illerdæ in favorem capellani de Sudanell."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 52, p. 158-159. Data: 1188, abril, 30.

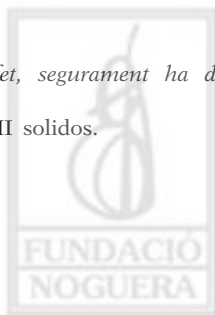
Com hem assenyalat més d'una vegada, és difícil de saber si el mot que hi ha a continuació d'un nom de persona és un cognom o bé reflecteix l'ofici o la feina d'aquesta persona. En aquest cas, podria ésser Martí, capellà, tanmateix, d'acord amb allò que diu el document, ens decantem a pensar que aquest Martí tenia el mot Capellà com a cognom. Cartografia: figs. 51 i 62.

[N]otum sit cunctis hominibus quod ego Martinus Capellanus, et Raimundus de Odena et Michaelis de Çuda atque Martinus de Sas, manumissores Dominici Capellani, et eius mandato vendimus vobis Guillelmo, clerico de Çudanello, et vestris et cui volueritis in perpetuum unam vineam cum terra in qua est plantata, per XL^a IIII^{or} solidos Iaquensium ex quo precio bene ad nostram voluntatem vestri paccati sumus. Que vinea est in termino Ylerde, in Valle Calente et affrontat in vinea Iohannis de Gotarda et de duabus partibus in vineis Mironis de Floregax²²⁶⁹ et in via que itur ad Montem Accutum. Quantum hee omnes affrontationes includunt et ambiunt sic vendimus vobis iam dicto Guillelmo clerico et vestris dictam vineam et terram per iam dictos XL^a IIII^{or} solidos²²⁷⁰ Iaquensium et mandato predicti Dominici Capellani et ut debita ipsius paccentur. Quod habeatis, teneatis, possideatis et expletetis eam vos et qui volueritis, de abisso usque in celum, franche, libere et quiete, cum introitibus et exitibus et melioramentis et suis pertinentiis pro vendere, pro alienare ad omnes vestras voluntates facere omni tempore, sicut utilius dici et intelligi potest vestro bono et vestrorum. Et sic // de nostro posse in vestrum posse et iure et in tenedone vestra mittimus et tradimus dictam vineam in vestro proprio alodio francho sine omni retentu. Et nos et nostri erimus inde vobis et vestris guirentes omnibus hominibus et feminis preter potestatem terre.

Facta carta III kalendas aprilis, anno Domini incarnationis M^o C^o LXXX° VIII°.

2269. a: Floregay. De fet, segurament ha de correspondre a la població de Florejacs (la Segarra).

2270. a, per error: XLVIII solidos.

Sig+num Martini Capellani, sig+num Raimundi²²⁷¹ de Odena, sig+num Michaelis de Çuda, sig+num Martini de Sas, qui hoc firmamus et concedimus et testes firmare rogamus. Sig+num Raimundi²²⁷² Iohannis.²²⁷³ Sig+num Martini capellani de Matalcorex.²²⁷⁴

Iohannes de Ager scripsit et hoc (*signe*) fecit.

751

[1188 (1187), març]

Establiment. *Arnau, prior i sagristà de l'església de Lleida, d'acord amb el bisbe Berenguer i el capítol de canonges, concedeix a Gue-rau Seguí una parcel·la de terra amb una amplada de dues braces i mitja, amb una torre, situada a la "plaça" que tenen a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan de la Plaça, prop de les cases de Poblet. Ho cedeix perquè hi facin cases. A canvi, han de donar dues monedes d'or i mitja com a cens, per Carnestoltes. Se n'esmenten les afrontacions. Mantenen el dret de fadiga de trenta dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 281v (243v). Al marge esquerre: "Concessio ad census cuiusdam areæ seu patii terræ cum turri in civitate Illerdæ, in parochia Sancti Ioannis facta per priorem et sacristam Illerdensem."

a LLADONOSA, 1970, doc. 6, p. 123-124. Transcripció parcial. Data: 1188, març, 18. Lleida.

Aquest establiment és semblant als que trobem als documents 746, 747 i 748, acordats pel mestre Radulf, que cal datar el mes de març d'aquest mateix any 1188. Per aquest motiu el datem el mes de març de 1188. Amb tot, hem de tenir present que encara és més semblant al document 727, on trobem un establiment fet també pel prior i sagristà Arnau, que hem datat l'any 1187. Per tant, no podem rebutjar la possibilitat que aquest document hagués estat escrit un any abans del 1188, alhora que es feu el 727. Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Omnibus sit notum presentibus et futuris quod ego Arnaldus Ylerdensis ecclesie prior atque sacrista, una cum consilio et voluntate venerabilis Berengarii²²⁷⁵ gratia Dei Ylerdensis episcopi ac tocius eiusdem ecclesie capituli, dono et concedo tibi Geraldo

2271. *Abreujat en R.*

2272. *Abreujat en R.*

2273. *a: Iohanis R.*

2274. *Sic. Correspon a Massalcoreig (Segrià). a: Maçalcorex.*

2275. *Abreujat en B.*

Seguino et cui tu volueris duas braças et mediam cum tota turre que ibi est in ipsa plaça nostra quam habemus in Ylerdensi civitate, in parrochia Sancti Iohannis de Platea, prope domos Populeti, ut ibi hedificetis et faciatis domos de quibus tu et tui vel qui predictas duas braças et mediam cum omni tota predicta turre a te habuerit et tenerit dones preposito mensis madii singulis annis per censum ad Carnestoltas duos auros et medium bonos et grossos, qui sint boni auri rectique ponderis sine omni suo enganno. Omnis predicta plaça cum turre predicta affrontat de una parte in flumine //²²⁷⁶ Siccoris, de alia in domibus Poncii de Fustellano, de III^a in via publica, de IIII in plaça nostra, quam donamus Calveto Episcopi, sicut superius dictum est et dictis affrontationibus predictae due braçate et mediam cum omni dicta turre tota includuntur et terminantur. Sic eas cum sepe dicta turre tibi et tuis per nos et per omnes successores nostros per prefatum censum donamus et concedimus ad omnem tuam voluntatem ibi et inde in perpetuum faciendam, cum introitu et exitu et pertinentiis et melioramentis que ibi facere potueris, de abisso in celum, sine enganno tuo. Et inde non eligas alium dominum nec patronem nisi Ylerdensem ecclesiam. Et convenimus tibi et tuis esse legales guirentes preter potestatem terre. Tamen si vendere vel inignorare eas cum turre dicta volueris primum preposito mensis madii vel Ylerdensi canonice XXX diebus ante scire facias. Et si voluerimus eas retinere habeamus eas in venditione minus unum aureum quam alius homo; sin autem facias de eis cum sepe dicta turre voluntatem tuam tuis consimilibus, salvo nostro censu predicto semper et sic faciat quicumque eas cum turre habuerit.²²⁷⁷

752

1188, abril, 11

Donació. *Marc, fill de Marc de Llaguarres i de Saurina, dona a Sant Vicenç de Roda, a Sant Ramon i als canonges un camp que té al terme de Llaguarres, al lloc anomenat Santa Maria del Pla. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és l'espona de l'Isàvena. Ho dona també per a l'ànima dels seus pares i de la seva àvia Maria, i per celebrar l'aniversari de la mort de l'avi Bernat*

2276. *Columna nova.*

2277. *Manca l'esment de la data, les signatures i el nom de l'escrivà.*

Pere. A canvi, els canonges li donen un cafís de forment, vi per valor d'un sou, dos moltons i, com a caritat, noranta sous.

- A* ACL, Fons de Roda, RP_0555 (carpeta 11, núm. 667). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 33 cm per 23 cm. Escriptura carolina; lletres arrengrades i fetes amb cura. Al revers: "I, n. 41, 1198", "Carta de Laguarres", "Carta de camp de March de Laguarres", "Laguarres, donación".
- a GRAU, 2010, doc. 292, p. 494-495. Data: 1188, abril, 11.

Cunctis legentibus liquet quod ego, Marchus, filius de March de Laguarres et filius Saurine, uxoris eius, dono Deo et Sancto Vincentio de Rota et Sancto Raimundo et canonicis ibi Deo servientibus unum campum quem habeo in termino de Laguarres, in locho ubi dicitur ad Sanctam Mariam de Plano. De oriente²²⁷⁸ Bernard de Puiverd et Arnaldus, frater eius, de occidente²²⁷⁹ filii de Ermengard de Rein, a meridie hereditas Sancti Martini, ab aquilone sponda de Isavana. Quantum iste affrontaciones includunt dono Deo et Sancto Vincentio et canonicis ibi Deo servientibus pro anima patris mei et matris mee et omnium parentum meorum et pro anima Bernardi Petri de Laguarres et uxoris eius Marie, avi mei, et pro anniversario quod debebamus facere pro anima Bernardi Petri et uxoris eius canonicis Sancti Vincentii et non faciebamus dono Deo et Sancto Vincentio supradictum campum et de meo iure trado in potestate et dominio canonicorum Sancti Vincentii per me et per omnem subsequentem generacionem meam ut habeant et possideant per secula cuncta. Et ipsi canonici de Rota laxant mihi et omnibus successoribus meis supradictum anniversarium videlicet I kafiz²²⁸⁰ forment et una sollada vini et II^{os} arietes et donant mihi pro caritate nonaginta solidos denariorum. Et est manifestum. Quod si ego, Marchus, aut aliquis de propinquis meis aut ullus homo vel femina qui hanc cartam donationis inquietare voluerit potestatem non habeat set in duplo componat et ista donatio firma et stabilis maneat.

Sig+num²²⁸¹ ego March, qui hanc cartam rogavi scribere et testibus firmare rogavi. Sig+num Ruderici de Ieron, avunculi eius. Sig+num²²⁸² Guillelmi de Laguarres, frater Raimundi, senioris de Laguarres. Sig+num Iohannis de Puial de Laguarres. Isti sunt testes.

2278. *Abreujat en or.*

2279. *Abreujat en oc.*

2280. *Abreujat en k, amb una titlla.*

2281. *Al quadrant de dalt del signe, a l'esquerra, una ratlleta, en lloc d'un punt. També amb relació a la signatura de Roderic de Giró.*

2282. *Al quadrant de dalt del signe, a la dreta, una ratlleta, en lloc d'un punt.*

Fidanzas de salvetate Raimundus de Ieron, avunculus meus et Raimundus, senior de Laguarres et Arnaldus de Puiverd.

Facta carta huius donationis anno dominice incarnationis M° C° LXXX° VIII°, III° idus aprilis, regnante Yldefonso rege in Aragone, in Superarb, in Rippacurcia, marchio Derthose et Ylerde. Dompnus Berengarius episcopus in Ylerda et in Rota.

Arnaldus canonicus rogatus scripsit et hoc sig- (*signe*) num fecit.

753

1188, abril, 13

Evacuació (i establiment). *Pere de Ratera, la seva muller Ermessèn i llurs filles Maria i Berenguera donen a la canònica de Santa Maria de la seu de Lleida l'honor que tenen per donació de Berenguer de Boixadors i de Guillem Godí, situada al terme de Lleida, a Vinverme. De la seva banda, Joan, prebost de Santa Maria Magdalena, d'acord amb el bisbe i els canonges, els dona quatre fanecades en aquesta honor, a canvi que donin per Pasqua a la seva pabordia sis diners. Se n'esmenten les afrontacions. El prebost té el dret de fadiga; si ho volen vendre o empenyorar ho han de fer saber deu dies abans.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 275v-276r (f. 237v-238r). Al marge esquerre: "Nunc est in termino Illerdensi, partita Vimverme."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 49, p. 157-158. Data: 1988, abril, 13.

Cartografia: fig. 60.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Petrus de Ratera et uxor mea Ermesen et infantes nostri Maria et Berengaria, per nos et per nostros reddimus cum hac carta et in presenti tradimus Deo et canonicis Sancte Marie sedis Ilerde omnem illum honorem quem habemus vel habere debemus per donationem Berengarii de Boxados et Guillelmi Godini, fratris sui, in termino Ylerde, scilicet in Avinverme²²⁸³ et in terminis suis integre et sine omni retentione nostra, ad disponendum et ordinandum prout volueritis et ad omnes //²²⁸⁴ vestras voluntates faciendas, sine omni vestro enganno in perpetuum. Et est manifestum.

2283. a: Avinvenue. Correspon a la partida de Vinverme.

2284. *Columna nova*.

Quod ego Iohannes, prepositus Sancte Marie Magdalene, cum assensu et voluntate domini Berengarii, Ylerdensis episcopi, et totius conventus, donamus tibi Petro de Ratera et uxori tue Ermesen et infantibus vestris presentibus et futuris et vestris in eodem honore quem vos redditis Ylerdensi canonice IIII fanecadas ut habeatis et possideatis eas omni tempore vos et vestri sine omni nostro enganno, tali pacto quod vos et vestri detis singulis annis prepositure Sancte Marie Magdalene, in die Pasche, VI denarios per censum monete curribilis in Ylerda ad panem et vinum, sine omni nostro enganno. Et habent affrontationes de una parte in vinea Iohannis de Claret, de alia in vinea Marie de ça Vila, et de alia in terra de nobis donatoribus, de quarta in flumine Siccoris. Quicquid his affrontationibus includitur sic donamus vobis et vestris ad omnes vestras voluntates faciendas, excepto quod si vendere vel inpingorare volueritis dicatis primum vos vel vestri nobis vel successoribus nostris X diebus antea. Et si voluerimus dare quantum alius habeamus, sin autem faciatis inde voluntatem vestram vestro consimili, salvo predicto censu et dominio Ylerdensis canonice. Et non eligatis de eis alium dominum vel patronum nisi nos et successores nostros, et si fori feceritis nobis de censu vel de iure firmetis et faciatis directum in manu nostra et sic faciat quisquis eas unquam habuerit.

Facta carta idus aprilis, anno incar- // nationis Domini M^o C^o LXXX° VIII°.

Sig+num Petri de Ratera, sig+num Ermesendis, uxoris eius, sig+num Marie. Sig+num Berengarie, filiarum eorum nostrarum, qui hoc laudamus et firmamus. Sig- (*signe*) num Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste. Sig+num Iohannis Sancte Marie Magdalene. Sig+num Olivarii. Sig+num Arnaldi de Lileto, camerarii. Sig+num Petri de Albares. Sig- (*signe*) num Petri Guillelmi. Sig- (*signe*) num Maurini. Signum (*signe*) Raimundi de Gerunda. Sig+num Petri de Cercos. Sig+num Iohannis de Turre.

Petrus Ferrarii scripsit et hoc (*signe*) fecit.

754

1188, maig, 1

Venda. *Maria Tafura, juntament amb el seu fill, Domènec Tafur, i la seva nora, Guillema, venen a Bernat, prior de Barravés i cellerer de Roda, un casal a la vila de Fonts. Afronta amb les cases de Roda, les cases de Barba i de Joan Cabeça, amb les cases de Martí Taüll*

i amb les cases de Domènec Passerella, que abans eren de Guillem Bernat. Ho venen a canvi de vint-i-sis sous i sis diners de moneda jaquesa. Donen fiança de salvetat, segons costum de la terra.

A* ACL, Fons de Roda, RP_0263 (carpeta 6, núm. 362). Pergamí en bon estat de conservació, encara que té algun forat petit i alguna taca. Mides: 24,5 cm per 14 cm. Escriptura carolina. Al revers: "Venditio de unas casas en Fonz, n. 19."

a CASTILLÓN, 1997, doc. 7, p. 26.

b GRAU, 2010, doc. 293, p. 495. Data: 1188, maig, 1.

Cartografia: fig. 39.

In Christi nomine. Notum sit omnibus hominibus presentibus et futuris quod ego, Maria Tafura, simul cum filio meo, Domingo Tafur, et nuru mea, Guillelma, vendimus vobis Bernardo, priori de Barraves et cellarario Rotensi, et aliis Rotensibus cannonicis unum casal in villa de Fonts. Et abet afrontaciones ab oriente illas casas de Rota et ab occidente casas de Barba et de Ioan Cabeza, a meridie casas de Martín Taul et ab aquilone casas de Domeneg Passarella, que fuerunt de²²⁸⁵ Guillem Bernad. Quantum iste afrontaciones includunt sic vendimus vobis predictis supradictum casal cum exio et regressio eius precio placibile quod inter nos convenimus XXVI solidos et VI denarios monete Iacensi, quos vos nobis dedistis et nos illos recepimus et de illo precio apud vos nichil remansit. Et est manifestum in Dei nomine. Et in a<n>tea abeatís et possideatis illum casal liberum et francum ad vestram propriam voluntatem vos et successores vestri per secula cuncta. Et damus vobis fidanciam de salvetad per consuetudinem terre Barba de Fonts.

Sig+num Maria Tafura, que hanc cartam mandavi scribere et testes firmare rogavi. Sig+num Domingo Tafur. Sig+num Guillelma. Et sunt testes sig+num Domingo Roio, sig+num Guillem Taul, hii sunt testes.

Facta carta kalendas m[adii], era M^a CC^a XX^a VI^a, regnante rege Ildefonso in Aragone et in Barchinona et in Provincia, episcopus Berengarius in Ylerda et in Rota, episcopus Ricardus in Osca, Fortunius in Estata, Peregrinus in Barbastro.

Rai[m]undus de Monsone, rogatus scripsit et hoc sig- (signe) num fecit.

2285. *Tacat.*

755

1188, maig, 13

Venda (i establiment). *Pere Foguet i la seva muller Arsenda venen a Arnau, prior i sagristà de Lleida, dues sorts de vinya, per tres sous i tres diners de moneda jaquesa. Aquestes sorts de vinya eren al terme de Lleida, a Vallcalent. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és una via que hi ha prop de la clamor. Alhora s'estableix que pel fet de continuar-les treballant hauran de pagar com a cens, per Pasqua, sis diners al cambrer de la seu de Lleida. S'estableix una fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 139v-140r (f. 97v-98r). Al marge inferior: "Vendicio cuiusdam vineae ad favorem sacristiae."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 29, p. 112. Data: 1188, maig, 13. Ex B.

Cartografia: fig. 62.

[N]otum sit omnibus hominibus qui hec audierint quod ego Petrus Foget et uxor mea Arsendis²²⁸⁶ vendimus vobis Arnaldo Ylerden-
sis ecclesie priori et sacriste duas sortes vinee, cum terra in qua sunt
fundate; per III solidos et III denarios Iachensium monete, de quibus
sumus paccati nostre voluntati. Predictae vero sortes vinearum sunt
in termino Ylerde, scilicet in Valle Calente, et affrontant de una parte
in carrera que transit prope clamorem et de alia in vinea Gili de Alas-
quarre et de alia in vinea Arnaldi d'Arein²²⁸⁷ et de alia in vinea Petri de
Raxmat.²²⁸⁸ Sicut his affrontationibus includuntur sic vendimus vo-
bis per iam dictum precium cum ingressibus et egressibus, eremum
et populatum, sub tali conditione ut vos et qui eas tenuerit et habu-
erit detis annuatim in festo Pasche VI denarios pro censu camerario
sedis Ylerde, per quem nos tenebamus ipsas vineas et cuius consilio
et voluntate eas vobis vendimus et detis ei ipsos // denarios de quale
moneta melius cucurrerit in Ylerda. Et si volueritis eas vendere vel
inpignorare dicatis primum ipsi camerario X dies in antea, post quos
si noluerit eas retinere sicut alius homo faciatis inde voluntatem ves-
tram, salvo supradicto censu et dominio et faciat similiter quisquis
eas unquam habuerit.

Actum est hoc III idus madii, anno incarnationis Domini M^o C^o
LXXX° VIII°.

2286. a: Assensis.

2287. *Escrit* darein.

2288. a: Raymat.

Sig+num Arnaldi de Lileto camerarii. Sig+num Petri Foget.
 Sig+num Arsendis uxoris eius, qui hoc laudamus et firmamus testi-
 busque firmare rogamus. Sig+num Zaleva. Sig+num Guillelmi Petri.
 Sig+num (*signe*) Petri de Tonaria. Sig+num Guillelmi Cog.
 Petris Ferrarius scripsit et hoc (*signe*) fecit.

756

1188, maig, 18

Venda (i establiment i una altra venda). *Arnau, prior i sagristà de la seu de Lleida, ven a Pere de Montoliu una vinya situada al terme de Lleida, al lloc anomenat coma de Pere capellà, a canvi de dos-cents quaranta sous jaquesos. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és una clamor. També s'estableix que Pere de Montoliu haurà de lliurar, com a cens, cada any, el dia de l'Assumpció de la Mare de Déu, mitja lliura de cera. S'estableix una fadiga de deu dies. També s'hi afirma que el prior i sagristà Arnau va donar els diners rebuts en aquesta venda en comprar a Guillem d'Espígol el casal que havia estat una mesquita i l'havia tingut Martí reboster, juntament amb dues cases més, per trenta-cinc morabatins, quan un morabatí era equivalent a nou sous.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 144v (f. 102v). Al marge esquerre: "Venditio et concessio ad census cuiusdam vineae pro sacristia."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 30, p. 112. Data: 1188, maig, 18. Ex B.

És interessant que s'estableixi una relació d'un morabatí i nou sous. Això suposa que aquests casals i cases foren comprats per tres-cents quinze sous. Amb tot, en general, es creu que la relació entre el morabatí i el sou és d'u a set, cosa que suposa un preu de només dos-cents quaranta-cinc sous, molt més semblant al rebut l'any 1188. Vegeu: Anna M. BALAGUER, *Història de la moneda dels comtats catalans...*, p. 58. En un document de l'any 1171, per exemple, es fa esment d'un canvi del morabatí a set sous i un diner (SAROBÉ, 1998: doc. 224, p. 354). Cartografia: fig. 64.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus qui hec audierint quod ego Arnaldus Ylerdensis ecclesie prior et sacrista, una cum consilio et voluntate Gomballi Ylerdensis archidiaconi et aliorum canonicorum sedis Ylerde, vendo tibi Petro de Monte Olivo unam vineam in termino Ylerde, in loco scilicet qui vocatur Coma Petri capellani, et dono eam tibi per CC XL solidos denariorum Iacchensium, quos de te habui et recepi et fui paccatus de eis ad meam voluntatem.

Affrontat ipsa vinea de una parte in clamor et de alia in vinea Domini de Valle Lebrera,²²⁸⁹ de alia in vinea que est de camera sedis Ylerde et de alia in vinea que fuit Petri Perucas. Sicut his afrontationibus continetur sic vendo tibi Petro de Montoliu iam dicto ipsam vineam per iam dictum precium, cum exitu et introitu suo, ut habeas et possideas eam perpetuo, ad faciendum inde plenarie omnes voluntates tuas. Tali videlicet conditione quod tu vel quicumque predictam vineam habuerit sive tenuerit detis Deo et sacristie Ylerde annuatim, in die Assumptionis Beate Marie mediantis augusti mediam libram cere pro censu, et convenio illam tibi bonam facere per me et per successores meos omni tempore de omnibus hominibus, preter potestatem terre. Et si //²²⁹⁰ volueris eam vendere vel inpignorare dicas primum mihi vel successoribus meis X dies antea. Et si voluerimus eam retinere pro tanto quantum alius homo tibi dare voluerit habeamus. Sin autem sit tibi licitum vendendi vel inpignorandi tuis consimilibus. Et est manifestum quod ego Arnaldus iam dictus prior atque sacrista dedi precium huius vinee supradicte quam vendidi in illud casale que fuit meschita Martini repositarii, quod emi de Guillelmo de Spigol, ad opus sacristie, cum duabus aliis domibus qui pertinent ad predictum casale per XXX^a V morabetinos et valebat tunc temporis morabetinus²²⁹¹ VIII solidos.

Actum est hoc XV kalendas iunii, anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX° VIII°.²²⁹²

757

1188, maig, 26

Acord. *Berenguer, bisbe de Lleida, d'una banda, i Garcia de Lisa, mestre d'Amposta, i l'Hospital de Lleida, d'una altra, arriben a un acord amb relació al tema dels delmes, les primícies i les defuncions. El bisbe concedeix als hospitalers les esglésies de Siscar i d'Alguaire i l'església de Ratera, amb algunes consideracions. El mestre d'Amposta promet al bisbe la meitat dels delmes i primícies que els hospitalers rebin dins del terme de Lleida i també la meitat*

2289. a: librera.

2290. Columna nova.

2291. Abreujat en morbr; amb una títlla.

2292. En la transcripció del Llibre Verd manquen les signatures. En a, per error: VII°.

dels delmes i primícies que cobrin a Fraga, la qual meitat s'ha de repartir entre el bisbe i l'església d'aquesta població. Tots els nous delmes i primícies que es cobrin a tot el bisbat —menys al terme de Lleida— hauran d'ésser per al bisbe (llevat d'allò que provingui d'Almudèfar). El bisbe Berenguer accepta que l'Hospital pugui enterrar lliurement els seus parroquians, encara que han de lliurar una quarta part de les donacions a l'Església de Lleida (llevat dels cavalls, les armes i de béns immobles situats fora del bisbat). També s'acorda que els hospitalers no podran atreure els parroquians perquè vagin a les misses que se celebren en llurs oratoris, ni tampoc acceptar-ne donacions (si no són donats o confreres). Si s'ha promulgat un interdicte només podran celebrar els oficis divins si els llecs en són exclosos. També s'estableix què s'ha de fer amb relació a l'enterrament dels donats i dels frares.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 99v-99-01v (f. 57v-58v).

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 404r-405r (f. 367r-368r). Al marge dret: "Confirmatio concondie super ecclesia de Ratera factae Hospitali Ierosolomitani." Hi ha moltes paraules que gairebé són il·legibles.

D BC, ms. 729, PASQUAL, *Sacra Cathaloniae Antiquitatis Monumenta*, vol. 10, f. 73v-74r (p. 164-165). Transcripció parcial del segle XVIII.

E ARB (ACA), Gran Priorat, arm. 32, lligal 3. Còpia del segle XVIII.

a ALTURO, 1999, doc. 61, p. 153-156. Data: 1188, maig, 26.

Cartografia: figs. 8 i 40.

[Q]uamvis scripture non ad hoc fiant ut per eas veritas subsistat, ut²²⁹³ tamen per eas veritas probari valeat, congruum²²⁹⁴ et utilissimum visum est ea que inter homines aguntur fidei scripturarum comittere ne temporum diuturnitate modum excedant memorie. Hac²²⁹⁵ itaque indicante scriptura ad cunctorum perveniat noticiam quod multe contentiones et placita fuerunt inter venerabilem²²⁹⁶ Berengarium Ylerdensem episcopum et Garsiam de Liesa, magistrum Emposte, et Hospitale²²⁹⁷ Ylerdensis civitatis et fratres suos, de decimis, primitiis et defunctionibus morientium, quasquidem idem magister nitebatur sibi vindicare obtentu privilegiorum que a Romanis pontificibus eidem xenodochio Iherosolimitano fuerant indul-

2293. a: sed.

2294. a: congruum.

2295. *Aquí comença D. Abans diu: Y al altre cap, girat, és la següent concòrdia, en la qual se lligit.*

2296. a: venerabiles.

2297. a: Hospitale.

ta. Tandem cum ob²²⁹⁸ hoc appellatione interposita ante presentiam domini pape Clementis Romam litigaturi pervenissent interventu domini Iacinti, sancte Rome ecclesie cardinalis, // et Arnaldi de Darniciis,²²⁹⁹ Gerundensis sacriste, quibus specialiter dominus papa induxit, et magistri Guillelmi, canonici Sancti Rufi et capellani eiusdem domini pape, et aliorum proborum virorum ad huiusmodi pacem et concordiam amicabilem pervenerunt. Concedit siquidem et confirmat predictus episcopus memorato magistro et Hospitali Iherosolimitano et fratribus eiusdem Hospitalis presentibus et futuris ecclesiam de Siscar et ecclesiam de Algaira cum laborationibus quas ibi habent et ecclesiam de villa Ratera sicut actenus eas habuerunt ex concessione pontificum Ylerdensis ecclesie sive Rotensis, retenta tamen sibi in ecclesia de Siscar cena usque ad XX equitaturas et in ecclesia de Algaira quarta parte decimarum et cena, secundum quod continetur in instrumento donationis facte a Guillelmo Ylerdensi episcopo eidem Hospitali. Retenta eciam tertia parte omnium decimarum et primiciarum de villa Ratera et terminorum suorum ad opus Ylerdensis canonice, et episcopus habeat ibi cenam talem qualem habet in ipsa ecclesia de Algaira, Predictus vero magister promittit prefato domino episcopo et successoribus suis et ipsi Ylerdensi ecclesie per bonam fidem quod de omnibus laboracionibus quas fratres Hospitalis propriis sumptibus excolunt vel in futurum adquisitas excoluerint infra terminos civitatis Ylerde donent episcopo et canonicis eius medietatem decimarum et primitiarum integre et fideliter et aliam medietatem sibi retineant. Similiter de laborationibus quas in Fraga hodie habent medietatem decimarum et primi- //²³⁰⁰ ciarum fideliter donent episcopo et ecclesie de Fraga, sane de laborationibus quas in Fraga vel in terminis suis in futurum aliquo modo adquisierint vel in alio quolibet loco in toto episcopatu, extra terminos Ylerde, hodie habent vel in antea aliquo modo habuerint, donent fideliter episcopo Ylerdensi vel ecclesie illi ad quam pertinent ille decime et primitie integras decimas et primitias, excepta villa de Almudafar, de cuius omnibus laboracionibus fratres Hospitalis donent episcopo medietatem omnium decimarum et aliam medietatem sibi retineant cum ecclesia et omni iure suo. Ceterum de defunctionibus mortuorum ita diffinitum est inter eos quod episcopus concedit eis liberam sepulturam omnium suorum parrochianorum et ipsi donent

2298. C: ab.

2299. a: Dioniciis.

2300. *Columna nova.*

episcopo et successoribus suis et canonicis Ylerde quartam partem tam mobilium quam immobilium rerum quas eis reliquerint et relictas ipsi²³⁰¹ exinde assecuti fuerint vel bona fide consequi potuerint, exceptis equis et armis et immobilibus extra terminos episcopatum Ylerde eis forte relictis, et quod nullo modo adilliciant parrochianos civitatis Ylerde ut in oratorio suo divina misteria audiant, immo si aliquando aliquos ibidem venire contingerit ex bona fide ipsos verbo prohibeant et attentius moneant ne aliquo modo ibi veniant atque in hac re talem cautelam et providentiam habeant quod episcopus et ipsa Ylerdensis ecclesia de eis rationabiliter conqueri non possit. Oblationes quoque predictorum parrochianorum nullo modo recipiant preter quam in die sepulture donatorum et confratrum suorum atque etiam aliorum qui apud eos // sepeliri elegerint. Placuit etiam predicto magistro quod, cum Ylerdensis ecclesia in ipsa civitate interdicti sententiam promulgaverit, fratres Hospitalis non celebrent divina officia nisi, exclusis laicis, voce submissa, clausis ianuis, non tactis tintinnabulis nisi vel modicum ad vocationem fratrum. Donatos tamen suos cum instrumento et fidei firmitate quod apud eos sepeliantur et habitum religionis assumant, si contigat eos venire ad religionem, liceat eis sepeliri etiam tempore interdicti nisi propria culpa excommunicati fuerint vel nominatim interdicti. Alios vero parrochianos,²³⁰² etiam si sint confratres eorum, nullo modo liceat eis sepeliri tempore interdicti nec etiam alio tempore si propria culpa interdicti fuerint vel excommunicati.

Actum est hoc VII kalendas iunii, anno ab incarnatione Domini M^o C^o LXXX° VIII°.

758

1188, maig, 28

Establiment. *Arnau, prior i sagristà de Lleida, d'acord amb el bisbe Berenguer, dona a Ponça i als seus fills, Pere, Ferrera i Narbona, la casa que Boneta donà a la seu. Aquesta casa era situada a la Parròquia de Sant Joan. Se n'esmenten les afrontacions. Han de lliurar com a cens dos sous, cada any, el dia de l'Assumpció de la Mare de Déu. El prior i sagristà té dret de fadiga de deu dies.*

2301. *Amb una correcció. Abans deia episcopi.*

2302. C: parrochianos.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 132r-132v (f. 90r-90v). Al marge dret: "Concessio cuiusdam domus ad censusum." En escriptura cursiva gòtica: "Carta domorum quas tenet Iacobus de Conques, carnifex."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 31, p. 113. Data: 1188, juliol, 1. Ex B.

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Arnaldus Ylerdensis prior atque sacrista, una cum consilio et voluntate domini Berengarii Ylerdendis episcopi et eiusdem ecclesie conventus, dono tibi Pontia et filiis et filiabus tuis, Petro et Ferrarie et Narbone, ipsam domum quam Boneta reliquit Deo et altari Beate Marie sedis Ylerde pro anima sua. Prefata vero domus est in Ylerda in parrochia Sancti Iohannis et affrontat de una parte in casas de Maria d'Aulas²³⁰³ et de alia parte in casas de Maria d'Areig;²³⁰⁴ de aliis duabus partibus in carrera. Quantum in istis continetur affrontationibus, sic dono et concedo tibi Pontie et filiis et filiabus tuis atque posteritati vestre predictam domum quod habeatis et teneatis eam in perpetuum. Tali videlicet conditione quod vos vel quicumque eam habuerit sive tenuerit donetis Deo et sacristie Ylerdensi annuatim in die Assumptionis Beate Marie II solidos²³⁰⁵ denariorum pro censu. Et si volueritis eam vendere vel inpignorare dicatis primum sacriste vel clericis eiusdem ecclesie X dies antea, et si voluerimus eam retinere pro tanto // quantum alius homo vobis dare voluerit habeamus. Sin autem sit vobis licitum vendendi vel inpignorandi cuicumque volueritis, exceptis militibus et sanctis, similiter faciat quisquis eam habuerit salvo tamen censu et iure nostro.

Actum est hoc V kalendas iunii, anno incarnationis Domini M° C° LXXX° VIII°.

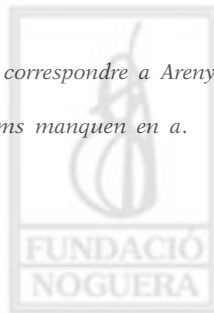
Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste. Signum (*signe*) Gombaldi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Olivarii. Signum (*signe*) Petri de Cubellis. Sig+num Iohannis Sancte Marie Magdalene. Sig+num Petri de Albares. Sig+num Arnaldi de Lileto. Signum (*signe*) Raimundi de Gironda. Signum (*signe*) Maurini. Signum + Guillelmi de Ribellis. Sig+num Petri Guillelmi. Sig+num Pontie.²³⁰⁶ Sig+num Petri filii eius. Sig+num Ferrarie. Sig+num Narbone,

2303. *Escrit daulas.*

2304. *Escrit dareig. Pot correspondre a Areny (Arei<n>g).*

2305. *Abreuajat en sol.*

2306. *Els darrers set noms manquen en a.*

filie eius, qui hoc laudamus et ita attendere promittimus sicut superius scriptum est. Sig+num Petri Iohannis fratris supradicte Pontie.
 Petrus Ferrarius scripsit et hoc (*signe*) fecit.

759

1188, juny, 14

Renúncia. *Ermengol [VIII], comte d'Urgell, renuncia a rebre els delmes de la ciutat de Lleida, del territori de la ciutat i dels termes de tots els castells que té, els quals reconeix que rebia d'una manera injusta, cosa que va fer que fos excomunicat. Els dona a Santa Maria de Lleida, al bisbe Berenguer i als canonges de la seu, d'una manera perpètua. Sembla que es va acordar que se'n quedés una part, potser d'una manera vitalícia, a canvi de lliurar al bisbe cinc-cents morabatins lupins o aiadins.*

[A] Original perdut.

a* VILLANUEVA, 1851b, vol. 16, doc. 23, p. 275-277. Amb l'epígraf: "Charta restitutionis decimarum civitatis Ilerdensis quas eidem ecclesie comes Urgellensis usurpaverat." Ex A.

Quae a modernis geruntur memoriae scripturarum comandantur, ne in posterum a perversis modo aliquo subvertantur. Inde est quod ad notitiam cunctorum pervenire volo ego Ermengaudus Dei gratia Urgellensium comes qualiter dimitto, reddo atque diffinio per me et per successores meos integre et sine omni diminutione omnes illas decimas Ilerdensis civitatis et tocius sui territorii et omnium suorum terminorum, tam castrorum mearum dominicaturarum quam aliunde, quas iniuste usurpavi et contra formam iuris et equitatis et contra statuta et diffinicionem patris mei violenter abstuli. Reddo inquam dimitto atque diffinio integre et sine omni fraude Deo et Beatae Mariae sedis Ilerdae et vobis Berengario, Ilerdensi episcopo, et canonicis eiusdem ecclesiae et omnibus successoribus vestris in perpetuum, pro quibus ego et mea terra vinculo excommunicationis eramus subiecti. Et promito Deo et Beatae Mariae semper virgini et vobis Berengario²³⁰⁷ Ilerdensi episcopo et ecclesiae Ilerdensi et canonicis ipsius ecclesiae in manu Berengarii²³⁰⁸ Terrachonensis archiepiscopi, quod de cetero non accipiam neque accipere faciam

2307. Abreujat en B.

2308. Abreujat en B. Era Berenguer de Vilademuls.

ipsas predictas decimas pro quibus eram excommunicatus, nec ego nec aliquis homo vel femina per me aliquo modo eas accipiet, nec ero auctor seu defensor alicui qui aliquid de decimis predictae ecclesiae acceperit vel accipere voluerit ullo unquam in tempore, ymo ero defensor et adiutor contra omnes homines et feminas. Promitto etiam el convenio quod nunquam de cetero Ilerdensem ecclesiam pro iam dictis decimis vexabo vel inquietabo, et nunquam amplius neque ego neque aliquis per me decimas iam dictas ab Ilerdensi ecclesia seu a clericis eius repetam vel repetere faciam. Insuper etiam pro ipsis decimis quas iniuste vobis abstuli et violenter usurpavi preter id quod ad instantiam precum mearum el multorum amicorum meorum atque proborum hominum predictus Berengarius²³⁰⁹ Ilerdensis episcopus et canonici eiusdem ecclesiae mihi condonaverunt, restituo eidem ecclesiae et vobis Berengario²³¹⁰ Ilerdensi episcopo et canonicis ipsius ecclesiae D morabatinos lupinos et aiars boni auri rectique ponderis ad vestram voluntatem. Si qua vero persona secularis vel ecclesiastica hanc paginam nostrae diffinitionis sacramento nostro confirmatam, ausu temerario infringere temptaverit, indignationem Dei incurrat, el nisi satisfecerit, excommunicationi semper subiaceat et, ut superius scriptum est, firmum, ratum atque inconvulsum omni tempore permaneat el inviolabiliter a me et ab omnibus successoribus meis custodiatur et fideliter observetur.

Ego Ermengaudus Dei gratia Urgellensis comes sacramento a me corporaliter tactis sacrosanctis Evangelii praestito, bono animo et spontanea voluntate confirmo. Ego Raimundus de Rivellis super animam comitis mandato ipsius idem iuro.

Facta carta XVIII kalendas iulii anno Domini incarnationis MCLXXXVIII.

Sig+num Ermengaudi Urgellensis comitis, qui hoc firmo et concedo et testes firmare rogo. Sig+num Alvirae uxoris meae quae hoc concedit. Sig+num Guillelmi²³¹¹ de Cervaria. Sig+num Raimundi de Rivellis. Sig+num Guillelmi de Fluviano. Sig+num Guillelmi de Concabela. Sig+num Arnaldi de Sanaugia. Sig+num Raimundi de Zolivela. Sig+num Petri de Belvis. Sig+num Gombaldi de Gissona. Sig+num Guillelmi Percheti. Sig+num Petri Sicfrem. Sig+num Isarni de Tolosa. Sig+num Bernardi de Girona. Sig+num Guillelmi de Rezes. Sig+num Guillelmi Balbi. Sig+num Petri Balbi. Sig+num Poncii

2309. *Abreuja*t en B.

2310. *Abreuja*t en B.

2311. a: Guillermi. *També en els altres casos en què s'esmenta aquest nom.*

de Isarno. Sig+num Petri de Raimundo Bernardi. Sig+num Arnaldi de Samatano. Sig+num Petri de Tarascone. Sig+num Stephani de Marimundo. Sig+num Guillelmi Lambrez. Sig+num Raimundi de Lerato. Sig+num Petri de Porta Rege. Sig+num Guillelmi Frealandi. Sig+num Arnaldi Gras baiuli comitis.

Ego Iohannes de Ager, precepto domini Ermengaudi, comitis Urgellensis, hanc cartam scripsi et hoc + feci. Ego Iohannes scriptor hanc cartam scripsi et de manu mea hoc sig+num feci.

760

1188, juliol, 15. Laterà

Carta papal. *Butlla "Perlatas ad sedem". El papa Climent [III] adreça una carta al bisbe de Lleida [Berenguer], en què assenyala que a causa dels enfrontaments que hi havia entre l'Església de Lleida i el mestre Garcia de Lisa [de la castellania] d'Amposta i els hospitalers de Lleida sobre els delmes, les primícies i les oblacions dels difunts, ambdues parts havien portat aquest plet a Roma, on fou jutjat pel cardenal Jacint i pel sagristà Arnau de Darnius de Girona, amb el consell del capellà papal el canonge Guillem de Sant Ruf.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 99_01v (58v). Al marge dret: "Confirmatio apostolica."

a KEHR, 1926, doc. 233, p. 534-535. Data: 1188, juliol, 15. Laterà.

Esment: KEHR, 1926, p. 228.

Climent III fou elegit papa el 19 de desembre de 1187; el mes de juliol de l'any 1188 correspon al primer any del seu pontificat.

[C]lemens episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Ylerdensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Perlatas ad sedem apostolicam controversias dignum est iudiciali calculo vel amicabili compositione finire et, ne rursus irredive²³¹² contentionis scrupulum per malitiam cuiusquam deveniant, litteris²³¹³ debent commendare²³¹⁴ memorie et apostolica bulla muniti. Sane cum inter te nomine Ylerdensis ecclesie et dilectum filium

2312. a: in recidive. *Kehr*, com sol fer sempre, corregeix els errors de la transcripció.

2313. a: litterarum.

2314. a: commendari.

Guillelmum²³¹⁵ de Liesa magistrum Emposte et hospitem Ylerdensem et fratres eiusdem super decimis et primitiis et oblationibus, que pro mortuis offeruntur, quas idem magister et fratres eius obtentu privilegiorum indultorum sibi ab apostolica sede nitebantur sue domui vindicare, controversia diutius fuerit agitata, tam tu quam pars altera venissetis Romam, examen super ipsa causa apostolicum subituri, nos, occupati aliis, dilectis filiis nostris Iacincto²³¹⁷ Sancte Marie in Cosmidin²³¹⁸ diacono cardinali²³¹⁹ et Arnaldo²³²⁰ de Darnociis²³²¹ Gerundensi sacriste negocium comisimus iudicio vel concordia terminandum. Qui cum consilio dilecti filii Willelmi²³²² presbiteri canonici Sancti Rufi et capellani nostri et aliorum prudentium virorum controversiam illam compositione amicabile et utrique parti placita²³²³ sopiverunt, quam, sicut de mandato apostolico facta est et ab utraque parte recepta et in scripto autentico plenius continetur, ratam habentes auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contrahere. Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noviter incursum.

Datum Laterano, idus iulii, pontificatus nostri anno primo.

761

1188, setembre, 25

Donació. *Nina de Comabella concedeix a Sant Pere de Sudanel una fanecada de terra alodial, situada al Saladar, a prop d'un altre alou que el seu pare, Ramon Gener, ja havia donat a aquesta església. Així mateix, el seu gendre, Guillem de la Vall de Lord, i la*

2315. Abreujat en G.

2316. Columna nova.

2317. Abreujat en I.

2318. En B, amb una titlla, que no cal.

2319. A l'hora de fer la transcripció en B, sembla que hom no va pas entendre allò que hi havia escrit en A. Hi llegim: daton sardin, amb una titlla en cada paraula. Copiem a.

2320. Abreujat en A.

2321. Potser Arnau de Darnius (de Darniciis).

2322. Abreujat en W.

2323. a: placita.

seva sogra, Nina, donen una altra fanecada en aquest mateix lloc. Fa aquesta donació perquè els clergues de Sant Pere cada any celebrin l'aniversari de la mort de la seva filla, Narbona, i perquè, en morir ella, també celebrin el de la seva defunció. Se n'esmenten les afrontacions.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 287r-287v (f. 249r-249v). Al marge dret: "De Çuda"; al marge de sota: "Donatio cuiusdam fanecada terræ ecclesiæ Sancti Petri de Sudanel cum eodem onere."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 51, p. 158. Data: 1188, setembre, 25.

Cartografia: fig. 51.

[N]otum sit cunctis presentibus et futuris quod ego Ninna²³²⁴ de Comabella, per nos et omni proieniei nostre damus et concedimus ad Sancto Petro de Çudanel, propter anima mea, una fanecada de alodio ad Saladar, prope alio alodio que Ramon Iener,²³²⁵ meo patre, donavit ad Sanctum Petrum. Et similiter ego Guillelmo²³²⁶ de Val de Lord et Nina mea sogra²³²⁷ donamus alia fanecada in ipso loco propter anima de uxore mea Narbona et filia mea de Nina, ut clerici Sancti Petri per unumquemque annum faciant // aniversarium propter anima filia mea Narbona. Et post obitum meum de Ninna faciant similiter annuatim, per unumquecum²³²⁸ annum, per secula cuncta. Et habent affrontationes de una parte in vinea que Pere²³²⁹ August²³³⁰ acapta per planta, de alia Guillelmo²³³¹ Tarascho, de II partes nos donatores. Quantum istas IIII²³³² affrontaciones includunt et isti termini ambiunt, si<c> donamus per nos et per nostros iam dictas II fanecadas ad proprium alode, cum ingressibus et regressibus et suis meliorationibus ad suam voluntatem facere de hodie in antea, in perpetuum.

Acta ista carta VII kalendas octobris, anno M^o C^o LXXX° VIII°.

Sig+num Nina de Comabella, sig+num Guillelmi²³³³ de Val de Lord, genere suo, qui hoc rogaverunt scribere et testes firmare.

2324. a: Nina.

2325. a: Ianer.

2326. Sic.

2327. *Hi ha ha escrit*: sg^a.

2328. Sic. *Segurament*: unumquemque.

2329. a: Petrus.

2330. *Abreujat en aug.*

2331. *Abreujat en G.*

2332. a: quatuor.

2333. *Abreujat en G.*

Sig+num Bernad de Guilannam.²³³⁴ Sig+num Bernad Porter. Sig+num Ramon de Val de Lord, isti sunt testes, vissores et auditores.

Guillelmus, presbiter, rogatus scripsit et hoc sig- (*signe*) num fecit, sub iussione Petrus capellani Sancti Tirsi, die et anno quo supra.

762

1188, octubre, 7

Venda. *Calvet Bisbe i la seva muller Maria, amb llurs filles Marta i Dolça, venen a Bernat d'Àger les cases que tenen a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Santa Maria de Magdalena, a la Costa, per doscents setanta sous jaquesos. Se n'esmenten les afrontacions.*

A* ACL, LP_05403 (signatura antiga: calaix 037, paquet 1, pergamí 07). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 17,5 cm per 21 cm. Escripura carolina. Al revers: "Carta de Calvet de Episcopo."

Cartografia: fig. 54.

Notum sit omnibus hominibus quod ego Calvetus Episcopi et Maria uxor mea et Martha et Dulcia filie nostre, per nos et per omnes nostros vendimus vobis Bernardo de Ager et vestris et cui dare vel relinquere volueritis verbo vel scripto illas domos nostras quas habemus in urbe Ylerde, in parrochia Sancte Marie Magdalene, in Costa, per CC LXX solidos²³³⁵ Iachenses, quos omnes de vobis habuimus et recepimus et vestri peccati fuimus, quod nil de precio apud vos remansit. Que domus affrontant de tribus partibus in carraria, de quarta vero parte in domibus Raimundi de Carnadza. Quantum hee omnes affrontationes includunt et ambiunt totas presignatas domos, cum ingressibus et exitibus suis et cunctis suis pertinenciis vobis et omni posteritati vestre vendimus pro nominato avere in vestro proprio dominio franco et libero, de omnibus hominibus et feminis, per vendere, per donare, per inpignorare etiam per alienare et per omnes vestras voluntates nec et in eternum faciendas, de celo usque in abissum. Et sicut melius dici vel intelligi potest omni vestro profectui, de nostro iure et dominio in vestrum ius et dominium omnes predictas domos mitimus et tradimus sine retentu quod non facimus

2334. a: Guilariam.

2335. *Abreujat en sol.*

ullomodo. Et nos ac nostri vobis et vestris guarentes et auctores erimus contra omnes homines et feminas excepta potestate terre.

Quod est factum nonas octobris, anno Domini millesimo C LXXXVIII.

Sig+num²³³⁶ Calveti Episcopi, sig+num Marie uxoris mee, sig+num Marthe, sig+num Dulcie, filiarum nostrarum, qui hoc firmamus ac testes firmare rogamus. Sig+num Guillelmi de Narbona, sutoris. Sig+num Petri Iordanis. Sig+num Petri Serrani. Sig+num Poncii de Fustillano, qui huius rei sunt testes.

Sig- (signe) num Raimundi Iterii qui hoc scripsit quo supra/.

763

1188, novembre, 26

Venda del domini útil. *Guillema, viuda d'Adrià, ven a Ramon Sanç i a la seva muller Terrena un hort pel preu de catorze sous i mig jaquesos. A més, han de donar dos sous i vuit diners cada any, el dia de Pasqua, al mestre Pere de Malbosc, precentor de Lleida. Aquest hort és situat més enllà de l'església de Sant Salvador. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és un braçal i una altra un camí. Si ho volen vendre o empenyorar ho han de fer saber deu dies abans al precentor, que té el dret de fadiga.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 213v-214r (172v-173r). Al marge inferior: "Recognitio census ad favorem præcentoris Illerdensis."

a CASTILLÓN, 1986, doc. 31, p. 330-331. Data: 1188, desembre, 27.

Cartografia: fig. 56.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis quod ego Guillelma, uxor Adriani qui fuit, per me et per omnes meos, vendo atque trado vobis Raimundo²³³⁷ Santio et uxori vestre Terrene²³³⁸ et vestris atque vestre posteritati unum meum ortum per XIII solidos et medium Iaquensium, quos omnes de vobis habui, et per II solidos et VIII denarios quos vos et vestri donetis annuatim de censu ad festum Pasche, ma-

2336. En totes les signatures, al quarter de dalt a la dreta no hi ha un punt ans una ratlleta.

2337. Abreujat en R.

2338. Abreujat en trene, amb una tilla a: Trene.

gistro Petri de Malbosc,²³³⁹ precentori Ylerde vel suis successoribus, de ipsa meliori moneta que in Ylerda cucurrerit pani et vino, per omne tempus. Est autem iam dictus ortus ultra ecclesiam Sancti Salvatoris, in honore iam dicti precentoris, et affrontat ex una parte in orto Stephani de Hospital et de alia in orto Petri Amili et de tercia parte in braçallo et de quarta parte in via publica. Quantum continetur sub istis affrontationibus et termini supradicti ambiunt sic vendo vobis et vestris iam dictum ortum cum introitibus et egressibus suis et cum omnibus // suis pertinentiis ut habeatis et possideatis et expletis ad omnem vestram voluntatem facere per omne tempus, tamen si vendere vel inpignorare volueritis iam dictum ortum iam dicto precentori vel suis successoribus scire faciatis per X dies et, si retinere noluerint, facite inde vestram voluntatem cui volueritis, exceptis militibus et sanctis, salvo iam dicto censu. Et ego et mei erimus vobis et vestris legales guirentes de hac venditione contra cunctos homines vel feminas, excepto potestate terre, vos faciendo iura precentori Ylerde et suis.

Quod est actum VI kalendas decembris, anno Domini M^o C^o LXXX^a VIII°.

Sig+num Guillelme Adriane, que firmo et laudo testesque firmare rogo. Sig+num magistri Petri, precentoris Ylerde, qui firmo et laudo. Sig+num Petri²³⁴⁰ Iuclar. Sig+num Raimundi²³⁴¹ de Angularia, testes.

Raimundus Dominici qui hanc cartam scripsit et hoc (*signe*) fecit.

764

1188, novembre, 29

Testament. *Ramon Anglès tria els marmessors i estableix fer deixes a Santa Maria de la seu de Lleida (on ha d'ésser enterrat), a Esteve, capellà de Sant Joan, a Bernat, capellà, al pont de Lleida, a l'hospital de Pere Moliner, als llebrosos [de Sant Llar], a Anglès, palafanguer, a la seva muller Ramona, a les seves filles, Anglesa i Ramona, i al seu fill Arnau. S'esmenten les afrontacions de tres vinyes i d'un camp.*

2339. a: Petro de Malobosco.

2340. Abreujat en P.

2341. Abreujat en R.

[A] Original perdut.

B* ACL, LP_05237 (signatura antiga: calaix 029, carpeta 1, pergami 02). Pergami en bon estat de conservació, tot i tenir la banda dreta una mica enfosquida. Mides: 33 cm per 21 cm. Escripura carolina. Al revers: "3 kalendas desembre, 1188." Trasllat fet el 28 de novembre de l'any 1218.

És interessant l'esment d'aquest Anglès que tenia com a ofici fer de palafanguer. Un palafanguer era un home que treballava amb la palafanga, que segons el *DCVB* era una "eina consistent en una forca de ferro de tres forcons, posada al cap d'un mànec que en la part superior té un creuer per on l'agafen, i serveix per a girar profundament la terra". Pel que fa a l'existència d'anglesos a Lleida, després de la conquesta de l'any 1149, podem comparar-ho amb el que s'esdevingué a Tortosa, on n'hi arribà un nombre encara més notable (VIRGILI, 2009).

Hoc est translatum fideliter factum IIII kalendas decembris, sub anno Domini M CC octavodecimo de quodam instrumento testamenti quod habetur sic.

Quam nullus in carne positus mortem evadere potest, idcirco ego Raimundus Angles, qui iaceo in egritudine timeo mori et cupio pervenire ad gaudia Paradisi si Deo placuerit. Et ideo in mea plena memoria et in meo bono sensu, cum loquela integra, de omnibus rebus meis sedentibus atque moventibus, facio meum testamentum in potestate Petri de Lidziniano et Guillelmi de Reddes et Petri Aimerici et Willelmi Lauragelli, quos eligo meos manumissores, quod si forte mors mihi contingerit antequam aliud testamentum faciam, ipsi dividant atque distribuant omnia mea sicut in hac pagina scriptum invenietur et sine dampno illorum. In primis, accipio rerum mearum pro remissione anime mee L solidos,²³⁴² de quibus dimitto Deo et Beate Marie sedis Ylerde X solidos, et meum corpus quod ibi sepelliatur. Ad Stefanum capellanum Sancti Iohannis, pro missis, II solidos. Ad Bernardum capellanum, pro missis, XII denarios.²³⁴³ Ponti Ylerde, V solidos. Ad hospitalem Petri Moliner, pro cibo pauperibus, II solidos. Leprosis, II solidos. Cuidam Angles palafanger, II solidos. Pro solvendis missis, XXIII solidos. Et relinquo Raimunde uxori mee duas vineas, quarum una est ad Albares et altera in Fontaneto. Et una ex ipsis affrontat ex duabus partibus in campo Milicie, de duabus in vinea Guillelmi Redon. Altera vinea affrontat de I^a parte in vinea Bernardi²³⁴⁴ de Ager, de alia in vinea Stefani de Ridorta, de III^a in vinea Guillelmi de Reddes, de IIII^a in vinea Arnaldi²³⁴⁵ de Gamiza. Has duas vineas, cum terris in quibus sunt fundate, cum ingressibus et exitibus

2342. *Abreujat en sol.*

2343. *Abreujat en d.*

2344. *Abreujat en B.*

2345. *Abreujat en A.*

suis tibi Raimunde uxori mee relinquo, et DCC solidos Iachenses, de quibus in presenti tibi trado CC solidos; et D solidos qui remanent volo et mando ut Arnaldus filius meus eos tibi paccet. Item relinquo tibi Raimunde uxori mee omnia superlectilia domus mee et tot vasa vinaria quot sint sufficientia predictis duabus vineis. Hec omnia predicta tibi Raimunde uxori mee relinquo omni tue voluntati facere in perpetuum, sine contradicto. Et dimitto Anglesie filie mee vineam meam maiorem de Fontaneto, sicut affrontat in vinea Guillelmi de Reddes et in vinea Bernardi de Valle Magna, et in via de Albares et in campo Bernardi²³⁴⁶ Morruti, et C morabetinos²³⁴⁷ quos quos²³⁴⁸ Raimundus²³⁴⁹ Lauragellus, avunculus eius, ei dimisit in testamento sue ultime voluntatis. Et relinquo filie mee Raimunde unam vineam in Fontaneto, que fuit de Arnaldo de Valsseger, sicut affrontat in carrera et in vinea Arnaldi²³⁵⁰ de Val Lebrera²³⁵¹ et in vinea Bernardi²³⁵² Morruti et in campo Iohannis de Villanova. Et campum de trilia, qui est in Fontaneto, sicut affrontat in carrera et in campo Raimundi²³⁵³ de Lilleto et in campo de quodam iudeo et in honore Petri²³⁵⁴ de Bagazano. Et aliam vineam in Sasso, sicut affrontat in vinea Guillelmi²³⁵⁵ de Marimonte et in vinea episcopi et in vinea Caritatis et in cequia. Item dimitto filie mee Raimunde hoves quas Raimundus Lauragellus, eius avunculus, ei reliquit cum expletis suis, et unam asinam et unam equam cum suo pollino, quod emi. Et relinquo filio meo Arnaldo domos meas de Ylerda et ortum et domos cum columbario, quod fuit de infirmibus et est in Arenio, et omnes alios ortos meos de arenalio Ylerde, et omnia mea alia mobilia et immobilia ubicumque sint; set ipse quod paccet supradictos D solidos²³⁵⁶ matri sue Raimunde. Et relinquo ipsam Raimundam uxorem meam dominam et potentissimam ex infantibus meis et suis et cunctarum rerum ipsorum quamdiu permanere voluerit honeste absque marito.

Quod testamentum est factum III kalendas decembris, anno Domini M C LXXX VIII.

2346. *Abreujat en B.*

2347. *Abreujat en m°.*

2348. *Sic.*

2349. *Abreujat en R.*

2350. *Abreujat en A.*

2351. *Abreujat en vallba, amb una tilla.*

2352. *Abreujat en B.*

2353. *Abreujat en R.*

2354. *Abreujat en P.*

2355. *Abreujat en G.*

2356. *Abreujat en sl, amb una tilla.*

Sig+num Raimundi Angles, sig+num Raimunde uxoris mee, qui hoc firmamus et manumissoribus atque testibus firmare rogamus. Sig+num Petri de Lidziniano, sig+num Guillelmi de Reddes, sig+num Petri Aimerici, sig+num Guillelmi Lauragelli, qui huius testamenti sunt manumissores. Sig+num Bernardi de Valseger, sig+num Guillelmi Gasc, Estrader, qui de hoc testamento testes sunt.

Sig- (*signe*) num Raimundi Iterii, qui hoc scripsit quo supra, cum litteris suprapositis in XVII^a linea, mobilia et immobilia.

Sig+num Petri Virgiliu scribe. Sig+num Poncii de Claris Vallibus, scribe, testium huius translati.

Arnaldus de Curiis hoc translatum scripsit et hoc (*signe*) fecit.

765

1188, desembre, 28

Establiment. *Ramon, ardiaca i prior de Roda, dona a Joan d'Adilló i a la seva muller Bellida i a Nicolau i a la seva muller Ermessèn, la meitat de l'almúnia que rep el nom de Torre Alba, que és situada a la Sosa de Montsó, amb la meitat del seu terme. A canvi, han de donar l'onzè de tot allò que n'obtinguin, del pa i del vi i també de les ovelles, porcells i gallines i de qualsevol esplet, menys de les bèsties grosses. A més, hi han de treballar les terres, han de fer-hi cases abans de dos anys i s'hi han d'estar. Els donadors es reserven el dret de tenir forn i molí a l'almúnia i en tot el terme que en depèn. Escrit pel canonge Arnau.*

A* ACL, Fons de Roda, RP_0421 (carpeta 10, núm. 581). Pergamí en bon estat de conservació. Dades: 15,5 cm per 21,5 cm. Escripura carolina. Lletres partides a la part superior del pergamí. Al revers: "Carta de Turre Alba", "Concecion de Torre Alva cum suis terminis in Monzon [...]", "33", "Treudo" (amb el significat de 'tribut' o 'cens'), "Monçon, trehuto".

a GRAU, 2010, doc. 294, p. 495-496. Data: 1188, desembre, 28.

Document que reflecteix l'establiment d'una comunitat de pagesos en una antiga almúnia situada a l'est de Montsó. Dues parelles es fan càrrec de la meitat d'aquesta almúnia. Hi havien de conrear cereals i vinyes i també hi havien de tenir bestiar (ovelles, porcs i gallines). A més, hi ha dos aspectes també notables. En primer lloc, que els pagesos que s'hi instal·laven tinguessin com a màxim dos anys per construir-se ells mateixos llurs cases. En segon lloc, que el senyor, el priorat de Roda, ja hi tingués un forn de pa i un molí, segurament hidràulic. Pel que fa al nom Adilló (o Adillón), vegeu OC6 11: "nom d'una pagesia ribagorçana, pròxim al sud de Roda d'Isàvena".

Pateat omnibus hanc scripturam scire volentibus quod ego, Raimundus, archidiaconus et prior Rotensis, consilio et voluntate fratrem nostrorum canonicorum Rotensium, donamus tibi Iohan de Adillon, et uxori tue, Bellita, et tibi, Nicholao, et uxori, Ermessen, medietatem de illa almunia que dicitur Turris Alba, que est in Sosa de Montson, cum medietate illius termini de illa almunia, ut habeatis et possideatis vos et omnis vestra posteritas per secula cuncta. Et dabitur vos et omnis vestra posteritas onzen de omni fructu quod ibi laboraveritis de pane et vino si habueritis et de nutrimento de ovibus et porcellis et gallinis et de alio nutrimento exceptas bestias grossas, fideliter Deo et Sancto Vincentio. In tali convenientia donamus vobis hoc quod superius est scriptum ut vos et omnis vestra posteritas teneatis illam hereditatem bene laboratam et faciatis ibi mansiones usque ad duos annos et stetis ibi. Et nos retinemus in illa almunia et in suis terminis furnum et molendinum.

Sig- <(signe)> num Raimundi, archidiaconi et prioris. Sig- <(signe)> num Odonis, archidiaconi. Sig- <(signe)> num Bernardi, prioris Sancti Andree. Sig- <(signe)> num Bernardi, prioris claustrii. Sig- <(signe)> num Bernardi, abbatis de Cornutella. Sig- <(signe)> num Benedicti camerarii. Sig- <(signe)> num Guillelmi sacriste. Sig- <(signe)> num Arnaldi de Col. Sig- <(signe)> num Fortunii. Sig- <(signe)> num Petri Bruni. Sig- <(signe)> num Petri Tutele. Sig- <(signe)> num Iohannis de Castanesa. Sig- <(signe)> num Guillelmi Raimundi. Sig- <(signe)> num Bernardi de Saun. Sig- <(signe)> num Amati. Sig- <(signe)> num Berengarii de Calasan. Sig- <(signe)> num Raimundi de Peralta. Sig- <(signe)> num Bernardi de Laguarres. Sig- <(signe)> num Petri de Seo.

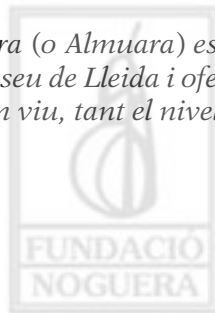
Facta carta huius donacionis anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX° VIII°, V^o kalendas ianuarii, regnante Yldefonso rege in Aragon, in Superarb et in Ripacurcia, marchio Derthose et Ylerde. Dompnus Berengarius episcopus in Ylerda et in Rota.

Arnaldus canonicus rogatus scripsit et hoc signum fecit.

766

[c. 1188]

Donació. *Pere d'Almussara (o Almuara) es dona ell mateix a l'església de Santa Maria de la seu de Lleida i ofereix al comú de la mesa dels canonges les cases on viu, tant el nivell superior com l'inferior, les*

quals són situades a la parròquia de Sant Andreu. També fa lliurament de les cases que té a la parròquia de Sant Joan.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 353r (316r). Sota un epígraf de color vermell que cal relacionar amb el conjunt de documents següents: “De emptionibus Petri d’Almuzara.” Al marge superior: “Donatio domorum facta comuni mensæ canonicorum.”

Al *Llibre Verd* hi ha tot un apartat, amb un epígraf propi, dedicat a Pere d’Almuzara (o d’Almuara). El primer document és aquesta donació de diverses cases, on s’esmenta la seva entrada al capítol de canonges. La resta d’instruments són sobretot documents que esmenten les compres fetes abans, sovint amb la seva muller Marina, a Ponç de Tolosa (doc. 516), al batlle Jafia (doc. 514) o al sarraí Borrabé (doc. 515). També inclou un document més tardà, de l’any 1193, fet en època del bisbe Gombau, on ja signa com a canonge. Cartografia: fig. 54.

[S]it notum cunctis quod ego Petrus de Almuara bono animo et spontanea voluntate dono et offero me ipsum domino Deo et ecclesie Sancte Marie sedis Ylerde et cum corpore²³⁵⁷ meo dono et offero comuni mense iam dicte sedis domos meas quas habeo in parrochia Sancti Andree, in quibus habito superius et inferius, cum introitibus et exitibus suis et cum earumdem pertinentiis et affrontationibus. Item dono et offero iam dicte comuni mense canonicorum Ylerde domos meas quas habeo in parrochia²³⁵⁸ Sancti Iohannis, cum introitibus et exitibus suis et cum earumdem terminis et affrontationibus. Supradictas autem omnes domos et me ipsum dono et offero iam dicte ecclesie et comuni canonicorum mense habeas²³⁵⁹ et franchas, sicut ego melius habeo et habere debeo, ad suum proprium alodium liberum et franchum ad faciendum inde omnes suas voluntates et sicut melius et utilius dici et intelligi potest, ad salvamentum iam dicte ecclesie et iam dicte communis mense canonicorum, sine omni meo meorumque retentu, ac de meo iure in ius et dominium predictæ ecclesie et comunis mense ac presenti carta donationis transfero et trado.

Sig+num Petri de Almuara. Sig+num Guillelmi de Pinel. Sig+num Guillelmi Sancii. Sig+num Berengarii de Balager, huius rei tes- //²³⁶⁰ tes sunt.

Guillelmus de Cubellis qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit.

2357. *Abreujat en crpr.*

2358. *Abreujat en parrochia.*

2359. *Sic. En lloc de liberar.*

2360. *Columna nova.*

767

1189 (1188), gener, 30

Acord. *Ramon de Montcada, la seva muller Ramona i llur fill Ramon arriben a un acord amb Arnalda, viuda de Bernat de Cladells, i li cedeixen un corral amb les cases que hi ha edificades, situat davant de les cases de l'esmentada Arnalda. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és el carrer que va cap a l'església de Sant Andreu de Lleida. També li confirmen la possessió de tot allò que el seu difunt marit havia rebut al terme de Lleida: una vinya al terme de la Palomera sota la torre de Prat, una vinya situada sota una via i una parellada a la torre de Montcada, al Segrià. Així mateix, li confirmen la possessió d'unes cases a Lleida, prop de l'església de Sant Andreu, i d'unes terres, unes vinyes i una torre al Segrià. Arnalda es compromet a lliurar cada any un porc valorat en tres sous com a cens de la vinya de Prat, i a donar, arran d'aquest acord, cinc-cents sous jaquesos.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 379r-379v (342r-342v). Al marge esquerre: "Concordia inter diversas personas super diversis rebus." Al damunt d'aquest text, amb una escriptura cursiva gòtica: "Istud facit pro capellaniis."

a LLADONOSA, 1970, doc. 8, p. 124-125. Transcripció parcial. Data: 1189, gener, 30. Lleida.

Cartografia: fig. 66.

[N]otum sit cunctis hominibus presentibus atque futuris quod ego Raimundus de Montecatano et uxor mea Raimunda et filius noster Raimundus, simul per nos et per omnes successores nostros, venimus ad finem et ad perfectam concordiam tecum Arnalla, uxore olim Bernardi de Cladellis, et cum omnibus tuis in perpetuum de omnibus controversiis et querimoniis que inter te et nos quocumque modo possunt agitari. Et damus tibi et tuis et in perpetuum concedimus ad omnes tuas voluntates faciendas totum illud corralium cum omnibus pertinentiis suis et cum domibus que ibi facte et edificate sunt, quod est ante domos tuas quas pater tuus Arnaldus²³⁶¹ de Plandolit et Berengarius et Poncius, fratres eius, accapteverunt de Guillelmo Raimundo dapifero, patre meo, et de me Raimundo de Montecatano. Et affrontat ipsum corral et domus qui in eo sunt, ex una parte in ipsa carrera que descendit versus domos que fuerunt

2361. *Abreujat en A.*

Berengarii de Boxados,²³⁶² de alia parte in alia carreria que descendit de ecclesia Sancti Andree versus civitatem,²³⁶³ de tertia parte in ipsis tuis domibus supradictis, de quarta vero parte affrontat in domibus de Gravalosa. Et totum quantum infra hos terminos et affrontationes includitur et terminatur cum exitibus et ingressibus et omnibus pertinentiis //²³⁶⁴ suis de terra usque ad celum, eremum et populatum tibi et tuis damus in perpetuum, franchum et liberum, ad omnes tuas voluntates faciendas. Adhuc tibi et tuis laudamus et confirmamus et in perpetuum concedimus ad faciendum quicquid ibi et inde volueris omnes illas possessiones quas modo habes et tenas illas scilicet quas maritus tuus Bernardus²³⁶⁵ de Cladellis acaptavit in Ylerda et in omni suo termino de me Raimundo²³⁶⁶ de Montecatano et de Guillelmo Raimundo dapifero patre meo, videlicet quandam vineam cum terra in qua est plantata, que est in Palumberam, subtus turrem que dicitur de Prato et aliam vineam cum terra que est in ipsa plana de Palumbera, sub via. Et unam parelatam alaudii que est ad ipsam nostram turrem de Segriano. Similiter tibi laudamus et confirmamus et in perpetuum concedimus ad faciendas ibi et inde omnes m<e>as voluntates, omnes illos honores quos Arnaldus²³⁶⁷ de Plandolit pater tuus et Berengarius et Pontius frater eius adquisierunt de me et de patre meo, quorum partem tu postea emisti, scilicet domos in villa Ylerde prope ecclesiam Sancti Andree et unum ortum in Fontaneto et terras et vineas et turrem in Segriano, cum omnibus sibi pertinentibus. Omnia hec supradicta et totum etiam quantum adhuc de nobis accaptare et adquirere potueris tibi et tuis laudamus, confirmamus atque concedimus et ad omnes tuas voluntates semper inde faciendas sine omni retenimento salvo tamen uno porcho censuali de III solidis,²³⁶⁸ quem singulis annis nobis et nostris facias // de ipsa vinea de Prato. Et de hac supradicta diffinitione et concessione erimus semper tibi et tuis guirentes et defensores contra omnes homines et feminas et recipimus a te pro supradicta donatione et confirmatione D solidos Iachensium et omnia hec supradicta habeas et teneas ad nostrum servitium tu et tui et successorum nostrorum per bonam fidem.

2362. *a hi afegeix: actual carrer de Borràs.*

2363. *a hi afegeix: Rodola de Sant Joan.*

2364. *Columna nova.*

2365. *Abreuja en B.*

2366. *Abreuja en R.*

2367. *Abreuja en A.*

2368. *Abreuja en sol.*

Quod est actum III kalendas februarii, anno Domini M^o C^o LXXX° VIII°.

(*signe*) <sig>num Raimundi de Montecatano, sig+num Raimunde uxoris eius, sig+num Raimundi filii eius, nos qui hoc firmamus et laudamus ac testes firmare rogamus. Sig+num Bernardi de Olivella. Sig+num Raimundi baiuli. Sig+num Raimundi scribe. Sig+num Arnaldi²³⁶⁹ de Gamiçan.

Geraldi signum (*signe*) qui hoc scripsit mandato eiusdem Raimundi²³⁷⁰ de Montecatano, cum litteris rasis et emendatis in XII^a et in XV^a linea et dampnatis in XIII^a.

768

1189, gener

Acord. *Maçarec i la seva muller, Marina, havien de donar com a esmena a na Urraca i al seu fill Gil una part de l'hort de Sanç, un altre hort que era al costat del molí de Penya i una part d'un hort situat al cap de l'hortet també del molí de Penya. Tot això per culpa que Maçarec havia fet de fiador amb relació a la venda de tot un hort per part de Garcia, quan només en podia vendre la meitat, atès que l'altra meitat era de na Urraca. Urraca, però, també devia a Maçarec deu sous (per la qual cosa aquest tenia una era en penyora). Finalment, a canvi de renunciar a recuperar aquests deu sous, Urraca renuncia a totes les esmenes per sempre més.*

A* ACL, Fons de Roda, RP_0950 (carpeta 20, núm. 1207). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 14,5 cm per 14 cm. Escripura carolina. Amb una línia vertical al costat dret.

a GRAU, 2010, doc. 295, p. 496. Data: 1189, gener.

En el volum primer d'aquest diplomatarí plantejàvem l'interès de conèixer el significat de la paraula *maçarec* i arribàvem a la conclusió que eren mossàrabs, cristians que no s'havien islamitzat, que, després de la conquesta, vivien en les terres conquerides pels sobirans cristians o bé que foren portats a les terres acabades de conquerir des de més cap al sud. Aquest nom comú, algun cop, com en aquest cas, esdevingué el nom d'una persona.

In Christi nomine. Notificetur cunctis hanc cartam audientibus vel legentibus quod ego Macareh²³⁷¹ et uxor mea, Marina, donamus per camio ad na Orraca et filio suo, Gilio, per illo orto quod Garcia se

2369. *Abreujat en A.*

2370. *Abreujat en R.*

2371. *De fet, hauria d'ésser Macarech o Maçarech.*

vendidit in orto na Orracha abebat illam medietatem et vendidit se Garcia totum et fuit Macareh fidanza de salvetate, et abuit postea dare per emenda illam partem quam nobis advenit in lo orto de Sanzo Urdemalas²³⁷² et alium que nobis pertinuit iuxta molino de Penna, quod partimus cum Iohan²³⁷³ Michaela et cum Iohan de Barbastro, et aliam partem que est ad capud de ipsa ortella de molino de Penna, que partimus cum Dominico Cavallo²³⁷⁴ et cum Monzon de Gilla, totum hoc abuit ad emendare.²³⁷⁵ Et postea na Urraca debebat X solidos²³⁷⁶ ad Mazarech, per quos Mazareh ne tenebat ipsa era en pignora, et dimisit Macareh ipsos X solidos²³⁷⁷ et na Orracha laxavit ei istas predictas emendas per secula cuncta.

Et fuerunt testes de hoc Pere Burrel et Domeneh Alarich. Et fuerunt fidanzas ipsos qui in ista alia carta sunt.

Facta carta in mense ianuario era M^a CC^a XX^a VII^a.²³⁷⁸

769

1189 (1190), març, 2. Lleida

Venda de domini útil. *Arnau Gramàtic i Ramona, viuda de Guerau Seguí, venen a Ramon Pere de Sanatija i a Bertran, adobador, uns casals que tenen a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan de la Plaça, al Pardinal, a canvi de rebre cent vint sous jaquesos. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és el riu Segre. A més, els compradors han de lliurar, cada any, per Carnestoltes, a la seu de Lleida, un cens de dos morabatins i mig. La seu té dret de fadiga de trenta dies i així recuperar el domini útil sobre aquests casals pagant un morabatí menys que el preu ofert pel possible comprador.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 285r (247r). Al marge inferior de la primera columna: "Venditio casalium cum censu duorum morabatinum et dimidii ecclesie Illerdensis."

2372. No sabem si era un cognom. a: urde malas.

2373. Abreujat en Iohn, amb una titlla.

2374. Podem suposar que era el cognom o el malnom. a: cavallo.

2375. a: a demendare.

2376. Abreujat en ss.

2377. Abreujat en ss.

2378. XX^a de mal llegir.

a LLADONOSA, 1970, doc. 9, p. 125. Transcripció parcial. Data: 1190, març, 2. Lleida.

A causa de fer-se esment de l'any del Senyor (i no del de l'encarnació) hem cregut que valia més datar-lo l'any 1189. Com fem sempre, incloem, entre parèntesis, la data que hauria estat escrit si fos datat per l'any de l'encarnació. Cartografia: fig. 54.

[N]otum sit omnibus hominibus quod ego Arnaldus Gramaticus et Raimunda, uxor Geraldi Seguini qui fuit, per nos et per omnes nostros vendimus vobis Raimundo Petro de Sanaugia et Bertrando adobador et omni vestre posteritati quosdam casales quos habemus in civitate Ylerde, in parrochia Sancti Iohannis de Platea, in honore Ylerdensis sedis ecclesie. Habent autem affrontationes predicti casales que sunt in Pardinallio²³⁷⁹ de una parte in Sicoris flumine, de alia in casalibus Pontii de Fustellano, de III^a in via, de IIII^a vero parte in casalibus de Calveto. Quantum hee affrontationes includunt et isti termini ambiunt sic vendimus vobis et vestris prefatos casales de celo usque in abissum, cum introitibus atque exitibus et omnibus suis pertinentiis et melioramentis sicut melius habemus vel habere debemus et sicut melius dici vel intelligi potest ad omnes vestras voluntates faciendas in perpetuum, per CXX solidos²³⁸⁰ Iachensium quos omnes a vobis habuimus et nostre voluntati iam vestri paccati sumus. Tamen vos aut qui post vos habuerint et tenuerint prefatos casales annuatim II morabetinos et dimidium boni auri rectique pensi censuales ad Carnesablatas Quadragesime ad sedem Ylerdensis ecclesie et canonicis eiusdem loci donetis. Et si volueritis illos vendere vel inignorare primitus per XXX dies predictae sede Ylerdensis ecclesie et canonicis scire faciatis et habeant minus I morabetinum quam alius homo vel femina si voluerint emere. //²³⁸¹ et si noluerint retinere deinde omnes vestras voluntates faciatis quibus volueritis exceptis militibus et sanctis, salvo tamen predicto censu et iure ac dominio Ylerdensis sedis ecclesie ac canonicorum. Et inde non eligatis alium dominum neque patronum nisi predictam sedem Ylerdensem et canonicos eiusdem loci. Et erimus inde vobis et vestris garentes et defensores contra cunctos homines et feminas excepta potestate terre, salvo tamen predicto censu et iure ac dominio Ylerdensis sedis ecclesie et canonicorum.

2379. *a hi afegeix: actual plaça de la Paeria. En altres documents també es fa esment de la plaça del Pardinall. El fet que hi hagués calciners fa pensar que havia d'ésser molt a prop de la parròquia de Santa Magdalena.*

2380. *Abreuajat en sol.*

2381. *Columna nova.*

Quod est actus VI nonas marcii, anno Domini M C LXXX VIII.

Sig+num Arnaldi gramatici, sig+num Raimunde uxoris Gerald Seguini, qui fuit, qui hoc agimus conscribere testesque confirmare. Sig+num Petri de Oscha, qui hoc specialiter confirmo. Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste. Sig+num Petri de Sanaugia. Sig+num Poncii de Fustellano. Sig+num Arnaldi²³⁸² de Sanaugia, huius rei testes. Sig+num Petri de Malboy. Signum + Arnaldi Gramatici, qui hoc laudo et firmo testesque rogo et garentiam pro mea parte facere convenio de omni homine et femina, excepta potestate terre et excepto Petro de Oscha et suis creditoribus et Gerald Seguini. Sig+num Petri capellani Sancti Petri et prepositi mensis may qui hoc concedo et firmo.

Petrus²³⁸³ scriba qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit die et anno quo supra.

770

1189 (1190), març, 20

Venda. *Narbona, viuda de Ramon Arp, Pere d'Àger, Bernar d'Àger i Maria, venen a Guillem Rossell la vinya que tenen a Fontanet, al terme de Lleida, pel preu de dos-cents vint-i-cinc sous jaquesos. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és un braçal.*

A ACL, Fons de Roda, carpeta 24, núm. 1.

a* GRAU, 2010, doc. 297, p. 497-498. Data: 1190, març, 20.

En aquest cas, en no fer-se esment de l'any de l'encarnació, el datem el 1189. Incloem, però, entre parèntesis, l'any 1190 (data que proposa Grau). Cartografia: figs. 58 i 80.

Notum sit omnibus hominibus quod ego Narbona, uxor Raimundi Arpi, qui fuit, Petrus de Ager et Bernardus de Ager atque Maria, infantes mei, per nos et per omnes nostros, vendimus vobis Guillelmo Rosselli et vestris totam illam vineam nostram quam habemus in Fontaneto Ylerde, per CCXXV solidos Iachensium, quos de vobis habuimus et recepimus et vestri paccati fuimus ad nostram voluntatem, quod nil de pretio apud vos remansit. Que vinea affrontat de I parte in orto de vobis comparatore, de alia in carraria, de III in brazallo, de quarta in campo Petri de Martorel. Quantum hec omnes affrontaciones includunt et ambiunt, hanc dictam vineam cum terra

2382. *Abreujat en A.*

2383. *Abreujat en P.*

in qua est fundata, et cum ingressibus et exitibus suis et pertinentiis et quantum ibi habemus et habere debemus in aliquo vobis et vestris atque omni vestre posteritati, vendimus pro iam dicto pretio, quod habeatis, possideatis et expletetis [eam], per vendere, per donare, per impignorare et per omnes vestras voluntates nunc et in eternum faciendas, de celo usque in abissum, et sicut melius dici vel intelligi potest omni vestro profectui. De nostro iure et animo in vestrum ius et dominium dictam vineam mitimus et tradimus sine aliquo retentu quod non facimus, et nos ac nostri vobis et vestris auctores et guarentes erimus contra omnes homines et feminas, excepta potestate terre.

Quod est factum XIII kalendas aprile, anno Domini MCLXXXVIII.

Sig+num Narbone, sig+num Petri de Ager, sig+num Bernardi de Ager, sig+num Marie infantium eius, qui hoc firmant. Sig+num Deus-dei Luparie, sig+num Petri de Seragoza, sig+num Raimundi Brich, qui huius rei sunt testes.

Sig+num Raimundi Iterii, qui hoc scripsit quo supra.

771

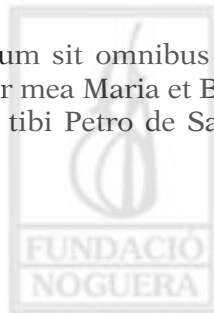
1189, maig, 19

Venda de domini útil. *Ramon Tapiador, la seva mare, Maria, i la seva muller, Bernarda, venen a Pere de Santmartí i a la seva muller, Dolça, unes cases per les quals han de pagar un cens a Berenguer, bisbe de Lleida. Són situades a la parròquia de Sant Martí d'aquesta ciutat. El preu de la venda del domini útil és de trenta sous. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és un celler. Han de donar cinc sous al bisbe, cada any, el dia de la festa de Resurrecció. Si les volen vendre o empenyorar ho han de fer saber deu dies abans, el bisbe té dret de fadiga i pagarà tres sous menys que el possible comprador.*

A* ACL, LP_04285 (signatura antiga: calaix 141, pergami 67). Pergami en bon estat de conservació. Mides: 24 cm per 25 cm. Escriptura carolina; lletres grosses ben arrengrades. Al revers: "Instrumentum antiquum empconis quarumdā domos sitarum in parrochia Sancti Martini quas emit P[etrus]. de Sancto Martino a Raimundo. Fan las ditas casas V s[ous]."

Cartografia: fig. 54.

In Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Raimundus Tapiator et mater mea Maria et Bernarda uxor mea, per nos et per nostros vendimus tibi Petro de Sancto Martino et uxori tue

Dulcie atque posteritati vestre ipsas domos quas tenebamus a censu de domino nostro Bere<n>gario Ylerdensi episcopo, in parrochia Sancti Martini, per XXX^a solidos²³⁸⁴ denariorum quos a te recipimus et bene a vobis peccati fuimus. Que scilicet domos affrontant ex parte orientis et occidentis in viis publicis et ex parte septentrionis in cellario nostro Sancti Martini et ex parte meridiei in casas que fuerunt de Calveto Sancti Martini. Quantum in istis continetur affrontacionibus sic vendimus nos Raimundus²³⁸⁵ et Maria et Bernarda suprascripti vobis Petro suprascripto et uxori vestre Dulcie atque posteritati vestre iam dictas casas, per suprascriptos XXX solidos, ad omnes vestras volu<n>tates faciendas in perpetuum. Tali condicione quod vos vel quicumque eas habuerit vel tenuerit, donetis singulis annis, in festum Resurreccionis Domini, Ylerdensi episcopo, V solidos pro tributo illius melioris monete que erit curribilis pani et vino in Ylerda. Et si volueritis eas vendere vel inpignorare primitus Ylerdensi episcopo de X diebus antea scire faciatis et si ipse voluerit eas emere habeat illas III solidos minus quam alius omo. Sin autem sit vobis licitum vendendi vel inpignorandi quibuscu<m>que volueritis, exceptis militibus et sanctis salvo tamen censu et iure Ylerdensis episcopi.

Actum est hoc XIII kalendas iunii, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° VIII°.

(*Signe*) Signum Berengarii Ylerdensis episcopi (*signe*).²³⁸⁶ Sig+num²³⁸⁷ Raimundi Tapiatoris,²³⁸⁸ sig+num Marie matris eius, sig+num Bernarde uxoris eius, qui hoc laudamus et firmamus testibusque firmare rogamus. Sig+num Iohannis capellani Sancti Laurentii. Sig+num Petri de Avinzanda. Sig+num Iohannis de Avinzanda.

Petrus Ferrarius scripsit et hoc signum (*signe*) fecit.

772

1189 (o 1188), maig, 28

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Ramon des Torm una vinya que té al terme de Lleida, a Vallcalent. Se n'esmenten les*

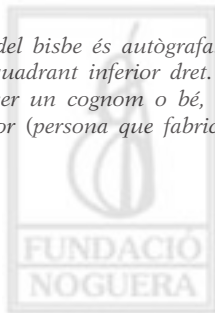
2384. *Abreujat en sol.*

2385. *Abreujat en R.*

2386. *Tota la signatura del bisbe és autògrafa.*

2387. *Punt autògraf al quadrant inferior dret. També en les altres signatures.*

2388. *Certament, pot ésser un cognom o bé, en aquest moment primerenc, pot correspondre al seu ofici, tapiador (persona que fabricava tàpies).*

afrontacions. A canvi, ha de lliurar un cens anual, per Sant Miquel, de dotze sous. El bisbe té el dret de fadiga de deu dies.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 111v-112r (f. 70v-71r). Al marge esquerre: "Concessio vineae sub censu."

C* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 398r (f. 361r). Al marge inferior: "Donatio facta per episcopum de quadam vinea cum reservatione census duodecim solidorum."

S'han conservat dues còpies d'aquest document, totes dues transcrites al *Llibre Verd*. En la primera, consta l'any 1189 ("VIII"); en la segona, l'any 1188 ("VIII"). És més probable que sigui la primera data, encara que també fem esment, entre parèntesis, de la segona. Cartografia: fig. 62.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus una cum assensu et voluntate Ylerdensis conventus dono tibi Raimundo dez Torm²³⁸⁹ atque proieniei tue unam vineam, in termino Ylerde, scilicet in Valecalent. Et habet affrontationes de duabus partibus in via, de tercia parte in honore Celsonensis ecclesie et Guillelmi de Redes, de quarta parte in cequia. Quantum in istis continetur affrontationibus sic dono tibi iamdicto Raimundo atque posteritati tue predictam vineam cum ingressibus et exitibus suis pertinentiis. Tali scilicet conditione quod tu vel quicumque eam habuerit vel tenuerit detis mihi et successoribus meis, in die festo Sancti Michaelis, annuatim, XII solidos denariorum pro censu illius melioris monete que erit cursibilis pani et vino in Ylerda. Et si volueritis eam vendere vel inpignora- // re dicatis primum mihi et successoribus nostris per spatium X dierum antea. Et si voluerimus eam retinere pro tanto quantum alius homo vobis dare voluerit habeamus. Sin autem sit vobis licitum vendendi sive inpignorandi vestris consimilibus non militibus neque sanctis, salvo censu et iure nostro et similiter faciat quisquis eam umquam habuerit.

Actum est hoc V^o kalendas iunii, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° VIII°.²³⁹⁰

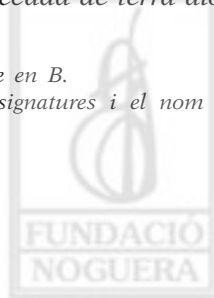
773

1189, agost, 5

Donació. *Berenguer Fiter i la seva muller Ermessèn donen a Sant Pere de Sudanell una fanecada de terra alodial, al Sot. Se n'esmenten*

2389. Segons C. Il·legible en B.

2390. Hi manquen les signatures i el nom de l'escrivà. També en C. D'altra banda, en C: VIII°.

les afrontacions. Els clergues d'aquesta església es comprometen a celebrar els aniversaris de la mort dels seus pares i, havent mort Berenguer i Ermessèn, de celebrar les dates de llur defunció.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 287v (f. 249v). Al marge inferior de la columna de l'esquerra: "Donatio cuiusdam petiæ terræ ecclesiæ Sancti Petri de Sudanel cum eodem onere."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 54, p. 159-160. Data: 1189, agost, 13.

Cartografia: fig. 51.

[N]otum sit cunctis presentibus et futuris quod ego Berenger Fiter et uxor mea Ermesen, per nos et omni proieni ei nostre, damus et concedimus ad Sancto Petro de Çudanel, propter animas nostras una fanecada de alodio²³⁹¹ ad Sot, de prope alodio de Bernad Marches, ut ecclesie Sancti Petri per unumquecum annum faciant aniversarium in vita //²³⁹² mea per pater et mater mea et de uxor mea Ermesen, propter suas animas, et post obitum meum et de Ermesen, faciant aniversarium propter animas nostras omni tempore. Et abet affrontationes iam dicta fanecada de una parte Bernad²³⁹³ Marches, de alia Pere Terroç,²³⁹⁴ de III^a et de III^a nos donatores. Quantum istas III^{or} affrontationes includunt et isti termini ambiunt, si²³⁹⁵ donamus per nos et per nostros de hodie in antea iam dicta una fanecada ad proprium alodium²³⁹⁶ Sanctum Petrum cum ingressibus et regressibus et suis meliorationibus sine totum retentu de nos et nostrorum et sine tota mala voce ad suam voluntatem facere de hodie in antea, in perpetuum.

Facta ista carta nonas augusti, anno M^o C^o LXXX° VIII°.

Sig+num Berenger²³⁹⁷ Fiter, sig+num Ermesen uxor eius, qui hoc rogaverunt scribere et testibus firmare. Sig+num Bernardi²³⁹⁸ filio nostro. Sig+num Pere²³⁹⁹ Çentol. Sig+num Bernardi²⁴⁰⁰ de Guilannan.²⁴⁰¹

2391. a: alio.

2392. *Columna nova.*

2393. a: Bernardi. *Abreujat en Br, amb una titlla.*

2394. a: Taroc.

2395. *Sic.*

2396. *alod, amb una titlla.*

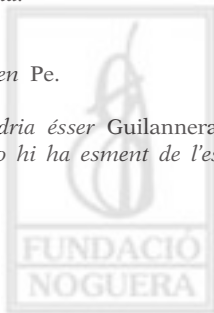
2397. *Abreujat en Br.*

2398. *Abreujat en B.*

2399. a: Petri. *Abreujat en Pe.*

2400. *Abreujat en B.*

2401. a: Guilannan. *Podria ésser Guilannera, però no és gaire segur. Al final d'aquest trasllat del document no hi ha esment de l'escrivà.*

1189, agost, 30

Establiment. *Arnau, prior i sagristà de Lleida, d'acord amb el bisbe Berenguer i amb l'ardiaca Gombau, dona a Llorenç, fill de Guillem de Lavit, i a la seva muller, Maria, unes cases i una "plaça" que té a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Andreu. Aquestes cases i la plaça havien estat donades per Arnau de Pallerol i la seva muller, Anglesa. Han de donar, cada any, deu sous el dia de l'Assumpció de la Mare de Déu. S'esmenten les afrontacions de les cases i de la "plaça". Tenen dret de fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 132v-133r (f. 90v-91r). Al marge esquerre: "Concessio quarumdam domorum et plateae ad censum." També, amb una escriptura medieval: "Carta domorum que f[uerunt] Laurencii de Vite, quas heres A[rnaldi] de Cardona hodie possidet."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 14, p. 104-105. Data: 1179, agost, 30.

Cartografia: fig. 54.

[R]erum gestarum series ad hoc litterarum fidei comittuntur,²⁴⁰² ne illarum veritas posteriorum memorie subtrahatur.²⁴⁰³ Id circo notum sit omnibus hominibus quod ego Arnaldus Ylerdensis prior et sacrista, cum assensu et voluntate domini Berengarii Ylerdensis episcopi et Gombaldi eiusdem ecclesie archidiaconi et tocius capituli, dono et concedo tibi Laurentio filio Guillelmi de Lavit et uxori tue Marie et omni proeniei vestre ipsas casas nostras cum platea sibi adiuncta quas habemus in urbe Ylerde, in parrochia Sancti Andree. Que casas et platea Arnaldus de Pallerol et uxor sua Englesa dederrunt Deo et Beate Marie sedis Ylerde et mihi. Tali vero pactu dono eas tibi et uxori tue atque posteritati vestre quod habeatis et expletis eas et melioretis. Et vos vel quicumque eas habuerit sive tenuerit donetis mihi vel sacristie Ylerdensi annuatim, in die Assumptionis Beate Marie mediante augusto X solidos²⁴⁰⁵ denariorum illius melioris monete que erit curribilis pani et vino in Ylerda. Que domos affrontant ex una parte in domibus Petri Gassie, de alia parte in via publica, de alia parte in domibus Guillelmi de Lavit et vobis acapattoribus, de alia parte in platea Iohannis filioli Arnaldi de Pallerol.

2402. *Lectura molt difícil. Esvanit. Ha de correspondre a committitur.*

2403. *Correspon a un dels preàmbuls de documents del segle XII, esmentat per Michel Zimmermann, Écrire et lire en Catalogne (ixème siècle)..., p. 1100.*

2404. *Columna nova.*

2405. *Abreujat en sol.*

Predictam vero plateam affrontat ex una parte in domibus Petri Gassie, de alia in domibus Azachi iudei, de alia in carrera, de alia parte in platea Iohannis filioli Arnaldi de Pallerol. Quantum continetur in istis affrontationibus sic dono et concedo vobis et omni posteritati vestre, cum ingressibus et egressibus et suis meliorationibus, de terra usque in // celum, ad omnes vestras voluntates faciendas in perpetuum, salvo tamen censu et iure nostro. Et si volueritis eas vendere vel inpignorare, dicatis mihi primum vel sacriste Ylerde X diebus antea et si voluerimus eas retinere, habeamus minus X solidos²⁴⁰⁶ quam alius homo. Sin autem sit vobis licitum vendendi vel inpignorandi cuicumque volueritis, exceptis militibus et sanctis. Prohibimus etiam vobis et quisquis eas habuerit quod non eligatis inde alium dominum neque alium patronum nisi nos et clericis Ylerdensis sedis et si predicta donatione sicut superius scriptum est michi vel successoribus meis vos vel successores vestri aliquam iniuriam faceretis, firmetis et faciatis directum in manu Ylerdensis sacriste et nos convenimus vobis et vestris esse guirentes de ista donatione de omnibus hominibus excepto potestate terre, salvo tamen censu et iure Ylerdensis ecclesie et sicut continetur in pagina ista faciat quisquis eas umquam habuerit.

Actum est hoc III° kalendas septembris, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° VIII°.

Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste. Signum Gombaldi (*signe*) Ylerdensis archidiaconi. Signum + Petri de Malobosco precentoris. Signum (*signe*) Olivarii. Sig+num Arnaldi de Lileto camerarii. Sig+num Iohannis Sancte Marie Magdalene. Signum + Petri de Albares. Signum (*signe*) Raimundi de Girunda. Signum //²⁴⁰⁷ <(signe)> Petri de Cubellis. Sig+num Guillelmi de Ribellis. Sig- (*signe*) num Bernardi de Calidis.

Petrus Ferrarius scripsit rogatus et hoc (*signe*) fecit.

775

1189, octubre, 9

Venda. *Ponç des Llor, la seva muller Estefania i llur fill Ferrer venen a Arnau, prior i sagristà de la seu de Lleida, les cases que tenen a*

2406. *Abreujat en sol.*

2407. *Columna nova.*

la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan de la Plaça, establertes per la sagristia per un cens d'una lliura de cera. Reben dos cents sous de moneda jaquesa. Se n'esmenten les afrontacions.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 141v-142r (f. 99v-100r). Al marge inferior: "Venditio quarumdā domorum ad favorem prioris et sacristæ."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 34, p. 114. Data: 1189, octubre, 9. Ex B.

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Poncius dez Lor et uxor mea Stephania et filii nostri Ferrarius scilicet et alii vendimus tibi Arnaldo Ylerdensi ecclesie priori et sacrista ipsas nostras casas quas habemus in civitate Ylerda, in // parrochia videlicet Sancti Iohannis de Platea, quas tenemus per sacristiam Ylerde cui etiam facimus unam libram cere pro censu. Et damus eas tibi per CC solidos denariorum Iaquensium monete, quos accepimus a te et paccati sumus de illis ad nostram voluntatem. Predictis autem domibus affrontant de tribus partibus in carreriis publicis, de quarta vero parte in domibus Geraldī vinater. Vendidimus tibi ipsas casas cum exitu et introitu suo et cum omnibus sibi pertinentibus ut habeas et possideas eas omni tempore sine inquietatione ullius hominis vel femine ad faciendum ibi et inde plenarie omnes voluntates tuas salvo iure et dominio Ylerdensis sacristie et de nostro dominio in tuo tradimus et deliberamus et abrenuntiamus omnino quicquid iuris ibi habemus vel habere debemus aliquo modo.

Actum est hoc VII idus octobris, anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX° nono.

Sig+num Poncii dez Lor. Sig+num Stephanie uxoris eius. Sig+num Ferrarii filius eorum qui pro se et pro suis istam venditionem fecerunt et hanc cartam mandaverunt scribere et firmaverunt testibusque formare mandaverunt. Sig+num Ermesendis filia predicti Poncii et Stephanie, qui hanc venditionem laudo et firmo. Sig+num Petri de Montoliu. Sig+num Petri de ça Cumba. Sig+num Arnaldi Gasc.²⁴⁰⁸

Petrus Ferrarius scripsit et hoc (*signe*) fecit.

2408. a: Gase.

1189, octubre, 16

Establiment. *Arnau, prior i sagristà de la seu de Lleida, dona a Arnau de Tous una plaça situada a la ciutat de Lleida on poder-hi construir cases. A canvi, han de lliurar com a cens dos sous i sis diners al prior i sagristà i dos sous i sis diners al pont de Lleida, cada any, per Tots Sants. Aquesta plaça és situada a la parròquia de Sant Andreu. Se n'esmenten les afrontacions. El prior i sagristà té dret de fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 143v-144r (f. 101v-102r). Al marge inferior: "Concessio ad census cuiusdam plateae per priorem et sacristam."

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Arnaldus Ylerdensis prior et sacrista dono tibi Arnaldo de Tous et omnibus quibus tu volueris unam plaçam in civitate Ylerda ad faciendum ibi domus et quicquid volueris. Sub tali conditione que tu vel quisquis eas umquam habuerit detis mihi vel cui ego mandavero II solidos et VI denarios et procuratori pontis Ylerde alios II solidos et VI denarios pro censu illius melioris monete que erit curribilis pani et vino in Ylerda. Predicta autem plaça est in parrochia Sancti Andree et affrontat de una parte in via publica, de alia parte in domibus que sunt Guillelmi de Basella, quas tenet Americus sartre per eum, de alia parte in carrera que transit ante casas que fuerunt Arnaldi de Tarrega; de quarta vero parte in plaça quem Guillelmus de Dulcia tenet pro me. Sicut ab his terminis et affrontationibus iam dictis hec plaça predicta includitur et terminatur cum exitibus et ingressibus et cum omnibus pertinentibus suis de terra usque in celum, eam tibi dono per iam dictum censum quod dones mihi et procuratori pontis Ylerde, annuatim, in die Omnium Sanctorum. Et si volueris eam vendere vel inopgnorare // facias mihi scire X diebus antea. Et si ego voluero eam retinere pro tanto quantum alius homo dare voluerit habeam. Sin autem sit tibi licitum vendendi vel inpignorandi cui-cumque volueris exceptis militibus et sanctis, salvo tamen censu et iure meo et non eligatis inde alium dominum vel patronum nisi me vel cui ego voluero. Ego vero ero tibi legalem guirentem in eternum de iam dicta donatione, contra cunctos homines vel feminas excepta potestate terre.

Actum est hoc XVII kalendas novembris, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° VIII°.

Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste, qui hoc donum fecit et hanc cartam mandavit scribere et firmavit testibusque firmare rogavit. Sig+num Petri de Cumba. Sig+num Pontii de Çavella. Sig+num Petri d'Olo.²⁴⁰⁹ Sig+num Iohannis Focheti. Sig+num Petri Galabruni.

Petrus Ferrarius scripsit et hoc (*signe*) fecit.

777

1189, octubre, 16

Establiment. *Arnau, prior i sagristà de la seu de Lleida, dona a Guillem de Na Dolça i a la seva muller Sança una "plaça" a la ciutat de Lleida, on poder-hi construir cases. A canvi, han de lliurar com a cens dos sous i sis diners al prior i sagristà i dos sous i sis diners al procurador del pont de Lleida, cada any, per Tots Sants. Aquesta plaça és situada a la parròquia de Sant Andreu. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és la "plaça" d'Arnau de Tous. El prior i sagristà té dret de fadiga de deu dies.*

A* ACL, LP_04242 (signatura antiga: calaix 141, pergami 12). Pergami en bon estat de conservació, amb alguna taca sense importància. Mides: 26 cm per 18,5 cm. Escripura carolina, amb les lletres ben arrencgerades. Lletres partides a l'extrem superior del pergami. Al revers: "VIII", "1189", "Carta de stabliment de una placa que lo prior y sagristà de la seu de Leyda feu en la parròchia de Sanct Andreu, a cens de dos sous y sis dinés, per a ell, y II sous, VI dinés al procurador del pont de Leyda".

B ACL, LC_0022, *Libre Verd*, f. 143r-143v (f. 101r-101v). Al marge dret: "Concessio ad census cuiusdam plateae per priorem et sacristam."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 33, p. 114. Data: 1189, octubre, 16. Ex B.

Cartografia: fig. 54.

In Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Arnaldus Ylerdensis prior et sacrista dono tibi Guillelmo de²⁴¹⁰ Dulcia et uxori tue Sancie et omnibus quibus vos volueritis unam plazam²⁴¹¹ in civitate Ylerda, ad faciendum ibi domus et quicquid volueritis. Sub tali condicione quod vos vel quisquis eam unquam habuerit detis mihi vel cui ego mandavero II solidos²⁴¹² et VI denarios et procu-

2409. *Escrit dolo.*

2410. *a: et.*

2411. *B: plaçam.*

2412. *Abreujat en sol, amb una titlla.*

ratori pontis Ylerde alios II solidos et VI denarios, annuatim in die Omnium Sanctorum illius melioris monete que erit curribilis pani et vino in Ylerda pro censu. Predicta autem plaza est in parrochia Sancti Andree et affrontat de una parte in via publica, de alia²⁴¹³ parte in domibus que fuerunt Garcia Liniz, de alia parte in carrera que transit ante casas que fuerunt Arnaldi de Tarrega, de alia parte in plaza quem Arnaldus de Tous tenet per me. Sicut ab his terminis et affrontationibus iam dictis hec plaza predicta includitur ac terminatur, cum exitibus et ingressibus et cum omnibus pertinentibus suis, de terra usque in celum, eam vobis dono per iam dictum censum quod donetis mihi et procuratori pontis Ylerde, ad iam dictum terminum. Et si volueritis eam vendere vel inpignorare faciatis mihi scire X diebus antea. Et si voluero ego eam retinere pro tanto quantum alius homo dare voluerit habeam. Sin autem sit vobis licitum vendendi vel inpignorandi cuicumque volueritis, exceptis militibus et sanctis, salvo tamen censu et iure meo, et non eligatis inde alium dominum vel patronum nisi me vel cui ego voluero. Ego vero ero vobis legalem guirentem in eternum de iam dicta donatione contra cunctos homines vel feminas excepta potestate terre.

Actum est hoc XVII kalendas novembris, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° VIII°.

Signum (*signe*) Arnaldi Hylerdensis prioris et sacriste qui hoc donum fecit et hanc cartam mandavit scribere et firmavit testibusque firmare rogavit. Sig+num Petri de Cumba. Sig+num Poncii d<e> Zavella. Sig+num Petri d'Olo.²⁴¹⁴ Sig+num Iohannis Folcheti. Sig+num Petri Galabruni.

Petrus Ferrarius scripsit et hoc signum (*signe*) fecit.

778

1189, octubre, 20

Venda de domini útil. *Galí ven a Guillem Pellisser i a la seva muller Ermengarda una casa pel preu de trenta sous jaquesos, situada a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Esteve. Se n'esmenten les afrontacions. Han de donar a Bernat d'Àger dotze diners, com a cens, cada any, en la festa de Pentecosta. Si ho volen vendre o*

2413. *B*: quarta.

2414. *Escrit olo.*

empenyorar ho han de fer saber deu dies abans a Galí, que té dret de fadiga.

A.* ACL, LP_05420 (signatura antiga: calaix 037, paquet 1, pergamí 08). Pergamí en bon estat de conservació. Amb algunes taques poc importants. Mides: 23 cm per 16 cm. Al dors hi ha alguna lletra de mal llegir.

És estrany que l'any 1189 encara se situï una casa amb relació a la parròquia de Sant Esteve de Lleida. Després de l'any 1168, el més usual hauria estat de situar-la dins la parròquia de Sant Joan de la Plaça. Cartografia: fig. 54.

Notum sit cunctis hominibus quod ego Galindo, per me et per meos, vendo, vobis Guillelmo Palicer et uxori vestre Ermengardi et omni proieniei vestre et cui volueritis im²⁴¹⁵ perpetuum, unam casam per XXX solidos²⁴¹⁶ Iacensium, ex quo precio bene ad meam voluntatem vester paccatus sum. Que casa est in villa Ylerde, in parrochia Sancti Stephani, et affrontat ex tribus partibus in carreriis, de III^a in III casis Arnaldi²⁴¹⁷ de Serra Longa et Marie de Cubellis. Quantum hee omnes affrontaciones includunt et ambiunt sic vendo vobis iam dictis et vestris dictam casam, per iam dictos XXX solidos Iaquensium, quod habeatis, teneatis, possideatis et expletetis eam vos et qui volueritis, cum introitibus et exitibus et melioramentis et suis pertinentiis, de abisso usque in celum, ad faciendam vestram voluntatem. Tamen vos et vestri et qui dictam casam habebit et tenebit Bernardo de Ager et suis annuatim omni tempore, in festum Pentecosten, XII denarios²⁴¹⁸ pro censu donetis melioris monete curribilis in Ylerda, pani et vino. Et si vendere vel inpingnorare volueritis Bernardo de Ager et suis ante X dies dicatis. Et si retinere voluerint sicut alius homo habeant; sin autem facite inde omnem vestram voluntatem, exceptis militibus et sanctis, salvo censu et dominio Bernardi de Ager et suorum. Et non eligatis inde alium dominum neque patronum nisi Bernardum de Ager et suos. Et ego Galindo et mei erimus inde vobis et vestris guirentes contra omnes homines et feminas preter potestatem terre.

Facta carta XIII kalendas novembris, anno Domini incarnationis M C LXXX VIII.

Sig+num²⁴¹⁹ Galindo, qui hoc firmo et concedo. Sig+num Bernardi de Ager. Sig+num Bernardi Picabay. Sig+num Guillelmi Borrel. Sig+num Raulfi Sartre.

Iohannes de Ager scripsit et hoc (*signe*) fecit.

2415. Sic.

2416. *Abreujat en sol.*

2417. *Abreujat en A.*

2418. *Abreujat en d.*

2419. *Al quadrant de dalt a la dreta, ratlleta feta pel que signa el document. També en les altres signatures.*

1189, novembre, 22

Venda. *Ramon, la seva muller Maria i llurs fills, Bernat, Guillem, Ramon, Arnau, Berenguer i Estefania, venen a Ramon de Carrasquer i a la seva muller Ermessèn unes cases situades a Roda, a canvi de cent sous de diners jaquesos; amb una alifara de deu sous. Se n'esmenten les afrontacions. Els compradors donen a la canònica de Sant Vicenç aquestes cases, per a després de llur mort.*

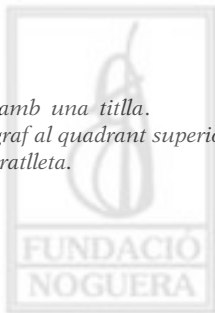
- A* ACL, RP_0389 (carpeta 9, núm. 523). Pergamí en bon estat de conservació, encara que tingui alguna taca poc important. Mides: 19,5 cm per 20 cm. Escripura carolina ben arrenyerada. Al revers: "Roda. S, n. 28, 1189."
 a GRAU, 2010, doc. 296, p. 496-497. Data: 1189, novembre, 22.

In Dei nomine. Hec est carta venditionis quam facio ego, Ramon, cum uxore mea Maria et cum filiis nostris et filiabus Bernard et Guillem²⁴²⁰ et Ramon et Arnal et Berenger et Stephania, tibi, Ramon de Charrascher, et uxori tue Ermessen. Vendimus vobis illas nostras casas quas habemus in Rota, que adveniunt nobis de nostro matrimonio, de domina Sancti Martini, franchas, liberas et ingenuas sicut nos habemus et tenemus. De oriente est nostrum ortum et eram, de occidente est via publica. Et dedistis nobis in precio placibile inter nos et vos centum solidos denariorum bone monete Iaccensis, et per aliala decem solidos denariorum. Et de isto precio apud vos emtores nostros non remansit, et est manifestum. Quod si nos venditores aut aliquis de propinquis nostris aut ullus homo vel femina, qui hanc cartam et hanc vendicionem inquietare voluerit, potestatem non habeat set in duplo vobis componat et ista carta et ista venditio firma et stabilis maneat omni tempore. Et ego Ramon cum uxore mea Ermessen donamus Deo et Sancto Vincentio et canonicis ibi Deo servientibus iam dictas casas pro animabus nostris post nostros dies.

Sig+num²⁴²¹ ego Ramon, sig+num ego Maria, sig+num ego Bernard, sig+num ego Guillem, sig+num ego Ramon, sig+num ego Arnal, sig+num ego Berenger, sig+num ego Stephania, qui omnes hanc cartam rogavimus scribere et testibus firmare rogavimus. Sig+num ego Ramon de Connamina qui sum testis. Sig+num ego Arnal de Seo, qui sum testis. Sig+num ego Pere Seronia, qui sum fidanza de salvate de totos homines.

2420. *Abreujat en gllm, amb una titlla.*

2421. *Amb un punt autògraf al quadrant superior dret. En la resta de les signatures, també hi veiem un punt o una ratlleta.*

Facta carta huius venditionis anno Domini M° C° LXXX° VIII°, X° kalendas decembris, regnante Yldefonso rege in Aragon, in Superarb, in Rippacorza, marchio Derthose et Ylerde. Domnus Berengarius episcopus <(signe)> in Ylerda et in Rota.

Arnaldus <(signe)>, canonicus, scripsit et hoc sig- (signe) num fecit.

780

1189, desembre, 13

Venda del domini útil. *Arnau, prior i sagristà de la seu de Lleida, ven a Ramon Pere de Sanaüja unes cases situades a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan de la Plaça, que ell havia comprat a Ponç des Llor per dos-cents sous jaquesos, el qual les tenia a canvi de pagar com a cens una lliura de cera. Les ven a Ramon Pere a canvi de dos-cents trenta sous jaquesos. A més, resta obligat a donar cada any a la sagristia de la seu, el dia de la festa de l'Assumpció de la Mare de Déu, dues lliures de cera. Manté el dret de fadiga de deu dies. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 140r (f. 98r). Al marge dret: "Venditio et concessio ad censum quarumdā domorum pro sacristia."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 32, p. 113. Data: 1189, desembre, 13. Ex B.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus qui hec audierint quod ego Arnaldus Ylerdensis ecclesie prior et sacrista vendo tibi Raimundo Petri de Sanaugia et cui tu volueris unas casas in civitate Ylerda que sunt in parrochia Sancti Iohannis de Platea, quas ego emi de Poncio dez Lor, per CC solidos denariorum Iacchensium qui tenebat eas per sacristiam Ylerde et faciebat inde unam libram cere annuatim pro censu et dono eas tibi per CC XXX solidos denariorum Iacchensium, quos a te recepi et paccatus de eis //²⁴²² fui. Set sub tali pactu et sub tali conditione vendo tibi ipsas casas ut dones mihi et successoribus meis sacristanis videlicet Ylerdensis sedis ad opus de ipsa sacristia II libras cere pro censu annuatim, in Assumptione Beate Marie. Et si volueris eas vendere vel inpignorare dicas mihi et successoribus meis primum X dies antea vel aliis canonicis Ylerde. Et si nos voluerimus eas retinere habeamus illas minus X solidos. Sin autem facias inde voluntatem tuam salvo supradicto censu et do-

2422. *Columna nova*.

minio Ylerdensi ecclesie et sacristie, exceptis militibus et sanctis; et faciat similiter quisquis eas umquam habuerit. Affrontant autem predictae domus de tribus partibus in carreriis publicis, de quarta parte in casas Geraldí vinater.

Actum est hoc idus decembris, anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX° IX°.

Signum <(signe)> Iohannis Sancte Marie Magdalene. Signum <(signe)> Petri de Cubellis. Signum Petri Ferrarii. Sig+num Ysarni Tolose.

Signum (signe) Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste qui hanc cartam fecit et firmavit testibusque firmare mandavit.

781

1189, desembre, 30

Establiment. *Bernat de Carcassona i el seu germà Ramon venen a Berenguer de Portaspània i la seva muller Sança (que alhora era la mare de Bernat i de Ramon) un camp que tenen al terme de Lleida, amb la vinya que hi ha plantada. És situat a Sant Hilari. S'esmenten les afrontacions, una de les quals és un braçal. Preu de la venda de seixanta-cinc sous jaquesos. S'estableix que els que tinguin aquest camp amb la vinya han de donar una cinquena part dels esplets que obtinguin als fills de Guillem de Reès (potser Resès o Rasès), els quals tenen dret de fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 361v-362r (f. 324v-325r). Al marge esquerre: "Venditio vineae prope Sanctum Ilarium, pro LXV solidis denariorum Iaccensium, facta per Bernardum de Carcasona diversis personis."

Cartografia: fig. 55.

[S]it notum cunctis presentibus atque futuris quod ego Bernardus de Carcassona et Raimundus frater meus in simul, per nos et per omnes nostros vendimus vobis Berengario de Portaspània et uxori vestre Sancie, matri nostre, et vestris atque omni nostre posteritati unum campum nostrum quod habemus in termino Ylerde cum vinea que in eum plantata est, ad Sanctum Ylarium. Sicut affrontat ex una parte in campo Guillelmi Laberti,²⁴²³ de alia in vinea de Iori fusterii,

2423. *Abreujat en Gllilabti, amb dues titlles. Potser Guillilaberti.*

de alia in braçal, de alia in campo Calveti de Portel. Quantum predicte affrontationes includunt et isti termini ambiunt cum ingressibus et egressibus et suis meliorationibus, sic vendimus vobis et posteritati vestre pre- //²⁴²⁴ dictum campum cum vinea que ibi plantata est, pro LXV solidis denariorum Iacchensium quos nobis dedistis et nos a vobis habuimus et recepimus et de omnibus vestri peccati sumus nostre voluntati. Sub tali videlicet pacto quod vos et vestri vel illi qui supradictum campum et vinea pro vobis habuerit vel tenuerit, donetis annuatim omni tempore quintam partem tocus expleti quod Deus in predictum campum et vineam dederit filiis Guillelmi de Rees²⁴²⁵ et sui fideliter intus in campo. Alium dominum neque patronum inde non eligatis nisi illi et sui. Et si volueritis vendere vel inpingorare predictum campum cum vinea, dicatis illi aut sui ante X dies. Et si noluerit retinere, sicut alius homo vel femina habeant. Sin autem facite inde voluntatem vestram omni tempore absque militibus et sanctis, suo predicto quinto et dominio salvo et integro semper. Et si quis hoc ad dirrumpendum temptaverit non valeat set in duplo componat cum omni melioramento quod in predicto campo et vinea factum fuerit. Et postea hec carta et hec venditio firma permaneat omni tempore. Et convenimus per nos et per omnes nostros²⁴²⁶ vobis et posteritati vestre esse garentes de predicta venditione de omnibus hominibus excepto rege terre.

Facta ista carta III kalendas ianuarii, anno Domini M C LXXXVIII.

Sig+num Bernardi de Carcassona, sig+num Raimundi de Carcassona, fratris mei, que hoc laudamus et firmamus testesque fir- // mare rogamus. Sig+num Petri de Cirera scribe. Sig+num Paschali d'Orrid.²⁴²⁷

Arnaldus sacerdos scripsit et hoc + fecit et in II^a linea²⁴²⁸ supra scripsit.

2424. *Columna nova.*

2425. *Podria correspondre a la vila de Reus, encara que creiem més plausible que fes referència al territori occità de Rasès.*

2426. *Amb un error.*

2427. *Escrit dorrid.*

2428. *Repetit una segona vegada.*

1190 (1191), gener, 18

Establiment. *Pere de Claravalls, carnisser, dona a Terrè, carnisser, i a la seva muller Maria una sort de terra i alou que té a l'Areny de Lleida, a canvi de rebre un cens anual de tres sous i deu diners, que s'ha de pagar el dia de Sant Joan Baptista. S'esmenten les afrontacions d'aquesta sort de terra situada a Fontanet, a la riba [del Segre].*

A* ACL, LP_01550 (signatura antiga: calaix 178, núm. 6648). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca poc important. Mides: 15 cm per 17,5 cm. Escripura carolina. Al revers hi ha un signe.

No es fa esment de l'any de l'encarnació, només de l'any del Senyor. Per aquest motiu el datem l'any 1190. Cartografia: figs. 58 i 80.

Sit notum cunctis presentibus atque futuris \quod ego/ Petrus de Claris Vallibus carnicer, per me et per meos, dono vobis Terreno carnicer et Marie uxori vestre et vestris quandam sortem terre et alodii quam habeo in Arenio Ylerde, per IIII solidos²⁴²⁹ minus II denarios de censu, quos vos et vestri vel qui pro vobis habuerit detis mihi et meis annuatim in festum Sancti Iohannis babtiste iunii melioris monete curribilis in Ylerda pani et vino per omne tempus. Que sors terre et alodii affrontat de I^a parte in terra Ninot carnicer, de alia in carraria de III^a in terra Guillelmi Molariges, de quarta in ripa Fontaneti. Sicut ab his terminis et affrontacionibus dicta sors terre et alodii includitur et terminatur sic eam dono vobis et vestris omnique vestre posteritati, cum ingressibus et exitibus suis et pertinenciis ad dictum censum quod habeatis, teneatis, possideatis et explectetis per vendere et per donare et per inpignorare et per omnes vestras voluntates faciendas, de celo usque in abissum, per omne tempus exceptis militibus et sanctis, salvo meo iam dicto censu et de meis in perpetuum. Et ego et mei erimus vobis et vestris guarentes contra omnes homines et feminas, excepta potestate terre. Predicta vero sortem pro Ylerdensi ponte teneo.

Quod est facta XV kalendas februarii, anno Domini millesimo C^o LXXXX°.

Sig+num Petri de Claris Vallibus, carnicer, qui hoc firmat ac testes firmare rogat. Sig+num Petri Morruti. Sig+num Bernardi d'Ors-era²⁴³⁰ de Mazalio, qui huius rei sunt testes.

2429. *Abreujat en sol.*

2430. *Escrit dorssera.*

Sig- (*signe*) num Raimundi Iterii qui hoc scripsit quo su\pra/, cum litteris suprapositis in I^a linea.

783

1190 (1189), febrer, 28

Venda. *Peregrina de Lluna, amb el seu fill, Miquel, i les seves filles, Jordana i Altabella, venen a Joan de Santa Maria Magdalena, canononge de Lleida, un corral situat a la Vilanova que hi ha davant de Lleida, a l'altra banda del Segre, pel preu de vint-i-cinc sous jaquesos. Se n'esmenten les afrontacions. Bernat de Montlleó, de la Vilanova, és fiador, d'acord amb el costum de la regió de Lleida.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 275r-275v (f. 237r-237v). Al marge dret: "Venditio prædicti corrali facta per Peregrinam de Luna Iohanni Sancte Mariæ Magdalena canonico Illerdense".

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 53, p. 159. Data: 1189, febrer, 28.

[S]it notum cunctis quod ego Peregrina de Luna, una cum filiis vel filiabus meis, scilicet Michaeli et Iordana atque Altabella, pro nobis et nostris, vendimus vobis Iohanni Sancte Marie Magdalene canonico Ylerdensi et vestris in perpetuum quondam corrale nostrum in Villa Nova que est sita ante Ylerdam, ultra Sicorim, per XXV solidos²⁴³¹ iaccensium, quos omnes iam habuerimus de vobis et de eis ad nostram voluntatem vestre paccate sumus. Et affrontat predictum corrale de I^a parte in casa Raimundi Mascarelli, de alia in casas Berengarii de Ardevol, de tercia in casas Arnaldi Galdi, de III^a in via publica. Quicquid his affrontationibus includitur, cum exitibus et ingressibus et omnibus suis pertinentiis ac meliorationibus vendimus vobis et vestris totum franchum et liberum per iam dictos denarios ad omnes vestras voluntates faciendas in perpetuum, et statim de nostro iuro et dominio in vestrum tradimus cum presenti pagina, ad quicquid ibi et inde facere volueritis. Nos vero et nostri erimus vobis et // vestris guirentes auctores de iam dicto corrali contra cunctos homines et feminas excepta potestate terre, per secula cuncta. Et insuper pro maiori securitate damus vobis fidantiam de salvitate ad consuetudinem regionis Ylerde Bernardum de Monteleo, habitantem in Villa Nova prefata.

2431. *Abreujat en sol.*

Facta ista carta II kalendas marcii, anno dominice incarnationis M^o C^o LXXX° VIII°.

Sig+num Peregrine, sig+num Michaelis filii eius, sig+num Iordane filie eius, sig+num Altabelle filie eius, que hanc cartam firmant et laudant et ad testes firmare rogant. Sig+num Bernardi de Monteleo fidantie huius venditionis. Sig+num Petri de Alasquarre. Sig+num Martini refecturarii.²⁴³² Sig+num Petri de Nergo. Isti sunt testes, iusores et auditores.

Petri de Tonaria²⁴³³ signum (*signe*) qui hanc cartam rogatus scripsit cum litteris suprapositis in X linea et in prima.

784

1190 (1189), març, 15

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Ramon Tapiador, a la seva mare Maria i a la seva muller Bernarda una "plaça", on construir-hi cases, situada a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Martí. A canvi han de donar cada any, per Pasqua, tres sous al bisbe. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 112r (f. 71r). Al marge dret: "Concessio plateae sub censu."

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 398v (f. 361v). Al marge esquerre: "Donatio facta per episcopum quadam platea in parrochia Sancti Martini, cum reservatione census, trium solidorum."

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit cunctis omnibus hominibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus, cum assensu et voluntate eiusdem ecclesie conventus, dono tibi Raimundo Tapiatori et Marie matri tue atque Bernarde uxori tue omnique posteritati vestre unam plateam ad hedificandum et ad instruendum ibi domus, in civitate Ylerde, in parrochia Sancti Martini. Tali conditione dono eam tibi et tuis et cuicumque dimittere eam volueritis quod tu vel quicumque eam habuerit sive tenuerit donetis mihi et successoribus meis annuatim, in die Pasche, III solidos illius melioris monete que erit cursibilis pani et vino in Ylerda. Que platea affrontat de una parte in

2432. *Al marge esquerre:* Martinus refecturarius.

2433. *a:* Toneria.

domibus Ramon Oromiri et de alia parte in domibus Bone, de alia parte in domibus Bernardi de Tamuzi, de alia parte in via publica. Quantum in istis continetur affrontationibus sic dono et concedo ego Berengarius²⁴³⁴ episcopus tibi Raimundo²⁴³⁵ suprascripto et //²⁴³⁶ matri tue et uxori tue atque posteritati vestre, de celo usque in abissum²⁴³⁷ ad omnes vestras voluntates faciendas in perpetuum, salvo tamen censu et iure nostro, per omnia. Et convenio vobis et vestris per me et per successores meos esse guirentes de predicta platea contra omnes homines excepta potestate terre.

Actum est hoc idus marcii, anno incarnationis Domini M^o C^o LXXX° VIII°.²⁴³⁸

785

1190 (1189), març, 15

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Ramon Sanç i a la seva muller Maria una "plaça" situada a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Martí. Han de pagar, com a cens, cada any, per Nadal, un parell de gallines. Se n'esmenten les afrontacions. El bisbe manté el dret de fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 117v (f. 76v). Al marge esquerre: "Concessio loci ad aedificandum domus sub censu."

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus, cum assensu et voluntate eiusdem ecclesie conventus, dono et concedo tibi Raimundo²⁴³⁹ Santio et uxori tue Marie unam plateam ad hedificandum et ad instruendum ibi domus in civitate Ylerde in parrochia Sancti Martini. Tali conditione dono eam tibi et tuis et cuicumque dimittere eam volueris quod tu vel quicumque eam habuerit sive tenuerit donetis mihi et successoribus meis annuatim in die Nativitatis Domini unum par gallinarum optimum pro censu. Que platea affrontat de una parte

2434. *Abreujat en B.*

2435. *Abreujat en R.*

2436. *Columna nova.*

2437. *C: habissum.*

2438. *Hi manquen les signatures i el nom de l'escrivà. També és així en C.*

2439. *Abreujat en R.*

in domibus Stephani Capeler et de alia parte in via publica, de alia parte Martin de Curat, de alia parte in honore episcopi. Quantum in istis affrontacionibus continetur sic dono et concedo. Ego Berengarius episcopus tibi Raimundo²⁴⁴⁰ Sancio et uxori tue Marie omnique posteritati vestre predictam platea ad omnes vestras voluntates faciendas, de celo usque in abissum, per vendere vel inpignorare cuicumque volueritis vestris consimilibus, salvo tamen censu et iure nostro per omnia. Si vero volueritis eam vendere vel inpignorare dicatis mihi primum vel successoribus meis X diebus antea. Et si voluerimus eam retinere habeamus eam V solidos minus quam alius homo. Sin autem sit vobis licitum vendendi vel inpignorandi cuicumque volueritis exceptis mili- // tibus et sanctis, salvo tamen censu et iure nostro. Et ego convenio per me et successoribus meis vobis et vestris esse guirrentes de predictam platea contra omnes homines excepta potestate terre.

Actum est hoc idus marcii, anno incarnationis M° C° LXXX° VIII°.

786

1190, març, 29

Establiment. *Guillem Tossell dona a Bernat d'Almudàfar una peça de terra que té a Fontanet. Se n'esmenten les afrontacions. Per gaudir de l'usdefruit d'aquesta terra, han de lliurar cada any un cens de catorze sous, el dia de la festa de la Mare de Déu d'agost. Si ho vol vendre o empenyorar, ha de fer-ho saber deu dies abans; Guillem Tossell reté el dret de fadiga.*

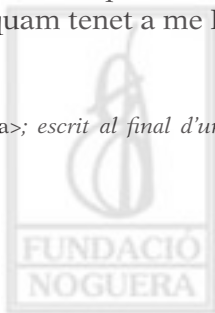
A* ACL, LP_01237 (signatura antiga: calaix 180, carpeta 1, pergami 11). Pergami en bon estat de conservació, amb una zona més enfosquida. Mides: 17 cm per 14 cm. Escripura carolina. Amb lletres partides a la banda esquerra del pergami.

Cartografia: figs. 58 i 80.

Notum sit omnibus hominibus quod ego Tossellus, per me et per omnes meos, dono atque concedo vobis Bernardo de Almudafar et omni vestre posteritati quandam peciam terre quam habeo in Fontaneto. Habet autem affrontaciones predicta²⁴⁴¹ pecia terre de una parte in agro de me donatore, quam tenet a me Peiro ad censum, de alia in

2440. Abreujat en R.

2441. Al davant: prefa<ta>; escrit al final d'una línia, per error.

via et de duabus partibus in terra Burdi de Gerunda. Quantum hee affrontationes includunt et isti termini ambiunt sic dono ac concedo vobis et vestris prefatam peciam terre, cum introitibus atque exitibus et omnibus suis pertinentiis et melioramentis, sicut melius habeo vel habere debeo et sicut melius dici vel intelligi potest, ad omnes vestras voluntates faciendas, in perpetuum. Tamen vero aut qui post vos habuerint et tenuerint prefatam terram, annuatim XIII solidos²⁴⁴² censuales melioris monete que cucurrerit in Ylerda pani et vino, ad festum Sancte Marie augusti, mihi et meis donetis. Et si volueritis eam vendere vel inpignorare primitus per X dies mihi et meis scire faciatis et habeamus per quantum alius homo voluerit dare vel acomodare, et si noluerimus retinere deinde omnes vestras voluntates faciatis quibus volueritis, exceptis militibus et sanctis, salvo tamen predicto meo censu et iure ac dominio. Et iam non eligatis alium dominum neque patronem nisi me meosque. Et ero inde vobis et vestris garens et defensor contra cunctos homines et feminas, excepta potestate terre, salvo tamen predicto meo censu et iure et dominio.

Quod est actum IIII kalendas aprilis anno Domini M C LXXXX.

Sig+num²⁴⁴³ Guillelmi Tosselli, qui hoc ago conscribere testesque confirmare. Sig+num Petri Trepad. Sig+num Raimundi²⁴⁴⁴ Castellani.

Petrus,²⁴⁴⁵ scriba, qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit die et anno quo supra.

787

1190, juny

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Guillem Bulcar i a la seva muller Galiana unes cases que havien estat de l'alcaid Amigdèn, situades a la parròquia de Sant Jaume de la ciutat de Tortosa. També fa lliurament dels exàrics que posseeix a Andust (Tivenys), que fins aleshores havia tingut pel bisbe Pere de Llobregat. Per les cases han de lliurar al bisbe una lliura d'encens, cada any, per Nadal. Per l'honor dels exàrics han de donar tres cànters*

2442. Abreujat en sol.

2443. En el quadrant superior dret de la creu de signum, en lloc d'haver-hi un punt hi ha una ratlleta. També en els altres dos.

2444. Abreujat en R.

2445. Abreujat en P.

d'oli (uns trenta-cinc litres). S'estableix que s'han de fer a Tortosa unes cases habitables, per tal que els canonges puguin estar-s'hi quan vagin a aquesta ciutat. El bisbe té dret de fadiga de trenta dies.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 112r-112v (f. 71r-71v). Al marge dret: "Concessio domorum sub censu in civitate Dertusae." Més avall: "I libra incensi et tres cantari olei".

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 116v (f. 75v). Al marge esquerre: "Concessio domorum sub censu in civitate Dertusae." Al damunt: "Instrumentum domorum Dertuse". Més amunt també s'assenyala que ha estat copiat al foli 71.

D ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 398v-399r (f. 356v-357r). Al marge inferior: "Donatio facta per episcopum de quibusdam domibus cum reservatione census unius librae incensi."

[I]n Christi nomine. Notificetur homnibus²⁴⁴⁶ hominibus tam presentibus quam futuris quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus una cum consilio et voluntate Ylerdensium canonicorum ac Rotensium, donamus et concedimus in perpetuum tibi Guillelmo Bulchari²⁴⁴⁷ et uxori tue Galiane et vestris²⁴⁴⁸ unas domos vestras que fuerunt alcaido²⁴⁴⁹ Amigden,²⁴⁵⁰ in parrochia Sancti Iacobi, in civitate Dertuse, cum omnibus affrontationibus et introitibus et egressibus suis et illum nostrum honorem scilicet illos exaricos quos habemus in Enducs,²⁴⁵¹ cum omni illorum honore quem pro nobis habere debent. Quos exaricos habuit et tenuit pro nobis Petrus de Lobrecato.²⁴⁵² Sub tali²⁴⁵³ conditione quod vos et successores vestri faciatis nobis et successoribus nostris pro iam dictis domibus censum unam libram incensi singulis²⁴⁵⁴ annis, ab Natale Domini. Et per illum honorem exaricorum faciatis nobis ac nostris tres cantars olei puri et obtime, ad mesuram Dertuse, annuatim, in perpetuum, ad Natale Domini, et vos et vestri // faciatis illas domos bonas et bene constructas usque ad tres annos, ita quod nos et nostri successores ac Ylerdenses canonici seu Rotenses²⁴⁵⁵ propriis expensis honorifice possimus in eis hospi-

2446. *Sic. En C: cunctis òmnibus.*

2447. *En C: Bulcari.*

2448. *Repetit dues vegades: et uxori tue Galiane et vestris.*

2449. *D: alcaido.*

2450. *C: Amigdun.*

2451. *C: Enduchs.*

2452. *C: Lobregato.*

2453. *C: tali videlicet.*

2454. *C: libram incensi unam singulis.*

2455. *En B i en D: protenses.*

tare, quodcumque ibi veniamus. Nos autem in presenti prefatum honorem per XXIII morabetinos redimentes pro quibus eum obligaverat Petrus de Lobregato nobis ignorantibus eundem tradimus et donamus per nos et omnes nostros successores vobis et vestris sicut prescriptum est, in perpetuum. Et nos et successores nostri simus vobis et vestris legales guirentes huius donationis ab omni persona, excepta potestate terre. Vos vero et vestri non eligatis alium dominum nec patronum nisi nos et nostros successores. Verumptamen si vos aut vestri prefatum honorem vendere vel inpignorare volueritis, faciatis nobis et nostris ante scire XXX diebus et habeamus illum per tantum quantum alius homo in eo dare voluerit. Si vero emere aut pignus accipere eum voluerimus possitis de eodem honore facere vestram liberam voluntatem cuilibet homini exceptis militibus et sanctis, salvo tamen nostro censu et dominio illibato.

Facta carta mense iunii, anno ab incarnatione Domini M^o C^o XC^o.

Signum + Berengarii Ylerdensis episcopi (*signe*). Sig+num Raimundi Rotensis prioris. Signum + Sancii²⁴⁵⁶ archidiaconi Benascensis. Sig- (*signe*) Gomballi Ylerdensis archidiaconi. Signum Odonis Ribacurcensis //²⁴⁵⁷ archidiaconi.²⁴⁵⁸ + Sig- <(signe)> num Benedicti Rotensis,²⁴⁵⁹ qui hoc firmant et laudant. Sig+num Guillelmi Bulcharis.²⁴⁶⁰ Sig+num Berengarii de Cerdanna.²⁴⁶¹ Sig+num Petri de Benascho. Hi sunt testes.

Arnaldus²⁴⁶² de Vilario²⁴⁶³ eius episcopi notarius hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit.

788

1190, setembre, 12

Venda. *Bernat de Benavent ven a Pere de Lasquarri una casa amb el seu corral que té a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Martí, per trenta-un sous jaquesos. Se n'esmenten les afrontacions.*

2456. *Abreujat en S. Manca en C.*

2457. *Columna nova.*

2458. *En C, després: qui hoc firmavit et laudavit.*

2459. *En C, després: camerarii.*

2460. *C: Bulcharis.*

2461. *C: Cerdania.*

2462. *En D, en majúscules.*

2463. *En C: Vilateo (vilato, amb una titlla).*

- [A] Original perdut.
 B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 190r (f. 148r). Al marge dret: "Venditio cuiusdam inter diversas personas."
 C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 205r (f. 162r). Al marge dret: "Venditio cuiusdam domus inter diversas personas."
 a ESCUDER, 2016, doc. 82, p. 156. Data: 1190, setembre, 12. Ex C.

Cartografia: fig. 54.

[S]it notum cunctis quod ego Bernardus de Benavento, per me et per omnes meos vendo vobis Petro de Alasquarre²⁴⁶⁴ et vestris omnique vestre posteritati in perpetuum unam meam domum cum suo corralli quam habeo in civitate Ylerde, scilicet in parrochia Sancti Martini, per XXXI solidos Iaccensium. Et affrontat de duabus partibus in carrariis, de tercia in domo et plaça Marie Flotas, de IIII^a in operatorio Petri de Alascarre et Iohannis de Lagarres²⁴⁶⁵ et in domo Dominice et in domibus Dulcie de Pratis. Sicut ab his terminis et affrontationibus iam dictis hec domus predicta, cum suo corralli includitur ac terminatur, cum exitibus et ingressibus et cum meliorationibus et omnibus suis pertinentiis, sic vendo eam vobis et vestris de terra usque ad celum. Et statim de meo iure et dominio in vestrum trado eam francham et liberam per iam dictos XXXI solidos Iaccensium, scilicet per vendere et dare et inpignorare et per omnes vestras voluntates facere. Ego vero et mei erimus vobis et vestris guirentes auctores de iam dicta venditione contra cunctos homines et feminas, excepta potestate terre, in perpetuum.

Facta ista carta II idus septembris, anno Dominice incarnationis M^o C^o XC^o.

Sig+num Bernardi de Benavento, qui hanc cartam venditionis laudat et firmat et ad testes firmare rogat. // Sig+num Raimundi, fratris eius. Sig+num Petri de Monte Olivo. Sig+num Raimundi, capellani Sancti Andree. Isti sunt testes.

Petri de Tonaria, signum (*signe*), qui hanc cartam rogatus scripsit cum litteris suprapositis in IIII^a et in VIII^a linea.

789

1190, octubre, 11

Venda de domini útil. *Guillem de Vaseja i la seva muller Juliana venen a Bernat d'Àger unes cases situades a la ciutat de Lleida, a*

2464. C i a: Alascarre.

2465. C: Lagarres.

la parròquia de Sant Joan, al Pardinal, pel preu de setanta-tres morabatins. Se n'esmenten les afrontacions. Han de donar un cens anual de dotze diners a Ramon de Montcada i a Ramona de Montcada.

A* ACL, LP_05401 (signatura antiga: calaix 037, paquet 1, pergami 03). Pergami en bon estat de conservació, encara que sigui força enfosquit. Mides: 24 cm per 14,5 cm. Escripura carolina feta amb cura.

Després de la conquesta comtal de l'any 1149, tota la zona de la plaça de Sant Joan degué quedar molt malmesa i plena d'enderrocs de les cases que hi havia en època andalusina. Per aquest motiu, en molts documents es fa esment del topònim Pardinal (de *parietinae*, 'parets ruïnoses', OC6 161), que evidentment no s'ha de confondre amb la partida de Pardinyes, situada fora de la ciutat i més cap al nord. Cartografia: fig. 54.

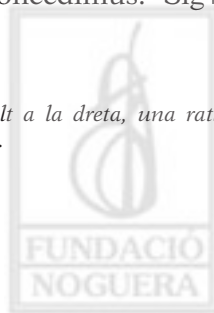
Notum sit cunctis hominibus quod ego Guillelmus de Vasega et Iuliana coniux mea, per nos et per nostros, vendimus vobis Bernardo de Ager et omni proieniei vestre et cui volueritis imperpetuum unas casas per LXXIII morabatinos, ex quo precio bene ad nostram voluntatem vestri paccati sumus. Que case sunt in villa Ylerde, in parrochia Sancti Iohannis, ad Pardinalem. Et affrontant in duabus carreriis et in casis Raimundi²⁴⁶⁶ de Lerida et in casis Iordanis carnicer. Quantum hee omnes affrontaciones includunt et ambiunt sic vendimus vobis iam dicto Bernardo de Ager et vestris dictas casas per iam dictos LXX III morabatinos, quod habeatis, teneatis et expletetis eas, vos et qui volueritis, de abisso usque in celum, cum introitibus et exitibus et melioramentis et suis pertinenciis, pro vendere et pro alienare ad omnes vestras voluntates faciendas, omni tempore, salvo tamen censu XII denarios censuales et dominio et iure Raimundi de Moncada et Raimunde de Moncada et suorum. Et cum hac presenti carta dictas casas, cum omnibus suis pertinenciis, de nostro dominio et iure eicimus et extrahimus et in vestrum dominium et ius et in tenedonem vestram mittimus et tradimus, sine omni retentu nostro et nostrorum. Et nos et nostri erimus inde vobis et vestris guirentes contra omnes homines et feminas preter potestatem terre, salvo iure dominorum.

Facta carta V idus octobris, anno Domini incarnationis M C LXXXX.

Sig+num²⁴⁶⁷ Guillelmi de Vasegia, sig+num Iuliane uxoris mee, qui hoc firmamus et concedimus. Sig+num Raimundi filii nos-

2466. *Abreujat en R.*

2467. *Al quadrant de dalt a la dreta, una ratlleta, signatura del venedor. També en les signatures dels testimonis.*

tri. Sig+num Guiraldi de Valandre. Sig+num Guillelmi de Redes.
Sig+num Deide Salomonis.

Iohannes de Ager scripsit et hoc (*signe*) fecit.

790

1190, octubre, 17

Establiment. *Pere Gilabert, canonge de la seu de Lleida, dona el dret d'ús d'una peça de terra alodial a Arnau de Burget i a la seva muller Alet. Per aquesta terra situada al costat de l'església de Sant Hilari, han de lliurar cada any, el dia de la festa de la Resurrecció, quatre sous i mig. Se n'esmenten les afrontacions. Si ho volen vendre o empenyorar li ho han de fer saber deu dies abans i el canonge, que té el dret de fadiga, la podrà recuperar pagant dotze diners menys que el possible comprador.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 279v (f. 241v). Al marge esquerre: "Concesio ad censum cuiusdam petiæ terræ."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 55, p. 160. Data: 1190, novembre.

Cartografia: fig. 55.

[I]n Christi nomine. Notum sit cunctis quod ego Petrum²⁴⁶⁸ Gilabert, canonicus sedis Ylerde dono in perpetuum et trado unam peciam alaudis ad usaticum vobis Arnald de Burget et uxori vestre Alet et posteritati vestre et cui volueritis, quam terram est sita iusta ecclesiam Sancti Ylarii, et affrontat ex prima parte in terra Domini, filius Gonçalbi de Çuta, de II^a uxoris Petri Porcheti, de III^a in terra quam tenet prior Sancte Marie, de IIII^a in terra de Arnal Borreg.²⁴⁶⁹ Quantum in dictis affrontationibus includitur sic teneatis, possideatis et expletetis in eternum, et faciatis mihi vel cui voluero vel mandavero verbo vel scripto in unoquoque anno transgrediente, in festum Ressurrectionis Domini, IIII solidos censuales et medium de moneta comuniter currentem Ylerde in pane et vino, et inde non eligatis alium dominum neque patronem nisi me et cui voluero. Et si volueritis vendere vel inpignorare de decem dies ante faciatis mihi vel meis scire, et si noluerimus retinere, sicut alius, XII denarios²⁴⁷⁰

2468. *Sic.*

2469. *a:* Borget.

2470. *Abreujat en d.*

minus, facite inde vestras voluntates sine militibus et sanctis, salvo meo prefato censu et meo iure. Et ego convenio vobis qui pro nobis habuerit esse garens versus cunctos homines vel feminas preter potestate terre et habeatis alaudem cum suis exiis et regressiis et meliorationibus.

Acta carta VI° X^o kalendas²⁴⁷¹ novembris, anno Domini M^o C^o LXXXX°.

Sig+num Petri de Cubels²⁴⁷² qui cartam istam rogavit scribere et firma- //²⁴⁷³ re. Signum (*signe*) Petri de Cubels. Sig+num Peruccas de Çuta. Sig+num Paschal de Çuta. Sig+num Marti Garber, testes.

Montanerius, sacerdos, scripsi et hoc signum (*signe*) fecit.

791

1190, octubre, 18

Establiment. Arnau, prior i sagristà de la seu de Lleida, dona a Guillem Tolsà i a la seva muller Guillema un farraginal situat al terme de la ciutat de Lleida, fora dels murs, prop de les Eres de Sant Tomàs. A canvi, han de lliurar, com a cens, cada any, el dia de la festa de Sant Miquel, nou sous. S'estableix una fadiga de deu dies. S'esmenten les afrontacions, una de les quals era el camí que duu a Vallcalent i a Montagut i dues altres un braçal.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 146v-147r (f. 104v-105r). Al marge inferior: "Concessio ad censum cuiusdam farraginalis pro sacristia."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 37, p. 115-116. Data: 1190, octubre, 18. Ex B.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus qui hec audierint quod ego Arnaldus Ylerdensis prior et sacrista dono tibi Guillelmo Tolsan et uxori tue Guillelme et filiis et filiabus vestris omni- que vestre progeniei, in termino civitatis Ylerde, unum ferragenalem extra muros, prope areas Sancti Thome, sub tali conditione ut vos et vestri detis mihi et successoribus meis sacristanis scilicet sedis Ylerde // annuatim, in festo Sancti Michaelis, VIII solidos denariorum pro censu illius melioris monete que erit curribilis pani et vino in

2471. *Ha de correspondre a setze de les calendes de novembre. a: mense.*

2472. *Hauria de dir Gilabert. En escriure el Llibre Verd, hom va copiar erròniament el nom del primer testimoni.*

2473. *Columna nova.*

Ylerda. Et si volueritis eum vendere vel inpignorare dicartis mihi primum vel successoribus meis X dies antea. Et si voluerimus retinere habeamus eum minus V solidos. Sin autem facite inde voluntatem vestram vestris consimilibus, salvo tamen in omnibus et per omnia supradicto censu et dominio sacristie sedis Ylerde et faciat similiter quisquis eum umquam habuerit et non dividatur neque efficiantur inde partes, set totum integrum et indivisum semper permaneat. Affrontat predictum ferraginale de una parte in via que ducit ad Valle Calente et ad Montem Accutum et de alia in farreginale Guillelmi de Turre; de aliis duabus partibus in braçale.

Actum est hoc XV kalendas novembris, anno dominice incarnationis M^o C^o XC^o.²⁴⁷⁴

792

1190, novembre, 8

Establiment. *Nina de Roqueta, viuda de Mascarell de Puigverd i d'Arnau Punet, dona a Duran de Pena un calciner i una adoberia, a canvi de rebre un cens de tretze sous (nou sous més quatre sous), que han de donar cada any el dia de la festa de Sant Andreu. Són situats a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Santa Maria Magdalena. S'esmenten les afrontacions del calciner, una de les quals és la riba del Segre, una altra la muralla i una altra el calciner del difunt Guillem Corretger. També es mencionen les afrontacions de l'adoberia, situada en un corral, en un indret proper al mur de la ciutat i a tocar d'un pou. Si ho volen vendre o empenyorar ho han de fer saber deu dies abans als que concedeixen l'establiment, que tenen dret de fadiga.*

A* ACL, LP_03237 (signatura antiga: calaix 133, paquet 1, núm. 1 A). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 21,5 cm per 16 cm. Escripura carolina, escrita amb poca cura. Lletres partides a la part superior del pergamí.

En aquest document veiem la importància que ja tenia a la segona meitat del segle XII el treball de les pells (amb l'existència d'uns calciners i unes adoberies) i l'ofici dels sabaters. Vegeu J. BOLÒS, *Dins les muralles de la ciutat*, Ajuntament de Lleida i Pagès editors, Lleida, 2008, p. 97-105. Cal dir que, en aquest cas, és molt sorprenent que hi hagi aquestes monedes, uns diners, que hom relaciona amb els sabaters. Més avall, el jurament fet pels sabaters sembla demostrar la importància que tenia l'organització que agrupava els membres d'aquest ofici

2474. *Hi manquen les signatures i el nom de l'escrivà.*

relacionat amb el treball del cuir. D'altra banda, sembla com si la dona que fa l'establiment, Nina de Roqueta, fos viuda de dos marits, primer de Mascarell de Puigverd i, després, d'Arnau Punet (o potset Punyet); és, però, difícil d'assegurar-ho; tanmateix, ni l'un ni l'altre no signen el document. Cartografia: fig. 54.

Notum sit cunctis presentibus atque futuris quod ego Nina de Roqueta, que fui uxor Mascharelli de Podio Viridi, et Arnaldi Puneti, qui fuerunt per me et per omnes meos, dono atque in perpetuum traddo vobis Duranno de Pena et vestris atque vestre posteritati unum nostrum calcinarium et unam taneriam per XIII solidos²⁴⁷⁵ de sensu, quos vos et vestri mihi et meis vel quibus ego mandavero annuatim donetis ad festum Sancti Andree apostoli, per omnem tempus, de meliori moneta que in villa Ylerde cucurerit pani²⁴⁷⁶ et vino. Est autem iam dictus calcinarius et taneria in villa Ylerde, in parochia Sancte Marie Magdalene. Calcinarius in ripam Sicoris et affrontat ex una parte in flumen Sicoris et de alia in muro civitatis et de alia in calcinario Guillelmi Coregerii qui fuit et de alia in honore Raimundi²⁴⁷⁷ Petri de Sanauga. Taneria est in corallo et affrontat in puteo et in muro civitatis et in honore Petri²⁴⁷⁸ de sa Sala et in corallo Ramondini. Quantum continetur sub istis affrontacionibus et termini supradicti ambiunt sic dono vobis et vestris iam dictum calcinarium et iam dictam taneriam cum introitibus et egressibus suis et cum omnibus suis pertinenciis ad omnem vestram voluntatem facere in perpetuum, set de iam dicto calcinario et taneria debent exire VIII²⁴⁷⁹ denarios çabateriis de sensum, ex quibus in perpetuum V denarios çabateriis faciatis de sensu set IIII denarios que vobis pro iam dicto honore ibi pertinent retineatis, set si iam dictum calcinarium vel taneriam vendere vel inpingnorare volueritis mihi vel meis scire faciatis per X dies, et si retinere noluerimus facite inde omnes vestras voluntates cuicumque volueritis exceptis militibus et sanctis salvo iam dicto sensu. Et non eligatis inde alium dominum vel patronum nisi me et meos \et/ ego et mei erimus vobis et vestris girentes de hac donacione contra cunctos exepo potestate terre, sine vestro inganno vos et vestri faciando iurra²⁴⁸⁰ mihi çabateriis.

2475. *Abreujat en sol.*

2476. *Si fem cas de la titlla, panni.*

2477. *Abreujat en R.*

2478. *Abreujat en P. Podria ésser Pere.*

2479. *Lectura difícil.*

2480. *Sembla que hi diu això (no sembla probable virra). Segurament té el significat de jura, jurament.*

Quod est actum VI idus novembris, anno Domini M C LXXX.

Sig+num²⁴⁸¹ Nine de Roqueta, que firmo et laudo testesque firmare rogo. Sig+num Guillelmi Rosselli. Sig+num Petri²⁴⁸² de Galac. Sig+num Guillem²⁴⁸³ de Monso. Sig+num²⁴⁸⁴ Bernardi²⁴⁸⁵ de Vallebrera testes. Sig+num Gaceti de Costa.

Raimundus²⁴⁸⁶ Dominici, qui hanc cartam scripsit et hoc (*signe*) fecit.

793

1190, novembre, 11

Venda. *Joana, germana de Guillem Teixidor, i el seu fill Domènec venen a Joan Gerri i a la seva muller Ermessèn una casa que tenen a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Martí, pel preu de vint-i-sis sous jaquesos. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és la "plaça" de Poblet.*

A* ACL, LP_03143 (signatura antiga: calaix 150, carpeta 1, pergami 13). Pergami en bon estat de conservació. Mides: 18 cm per 12 cm. Escripura bastant cursiva, menuda. Al revers: "Petrus Ferrer et Maria Banasti nobis Raimundo de Biascha et Cristiane [...] domum pro L solidos [...]"

Cartografia: fig. 54.

In Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus tam presentibus quam futuris quod ego Iohanna, soror Guillelmi Textoris, et Dominicus filius meus, per nos et per omnes nostros vendimus vobis, Iohanni Gerri et Esmessendi²⁴⁸⁷ uxori vestre et vestris quibus volueritis atque omni proieniei vestre in perpetuum, unam nostram domum quam habemus in civitate Ylerde videlicet in parrochia Sancti Martini, pro XXVI solidis Iachensium,²⁴⁸⁸ quos omnes iam a vobis habuimus accepimus nostreque voluntati bene ex eis vestri peccati sumus. Affrontat autem prenominata domus ex una parte in domibus Ber-

2481. *Al quadrant superior dret de la creu de signum, en lloc d'haver-hi un punt (com s'esdevé en els altres tres quadrants) hi ha una ratlleta, que cal pensar que fou feta pel qui signà. També és així en quatre de les signatures següents.*

2482. *Abreujat en P.*

2483. *Abreujat en G. Pot ésser Guillelmi.*

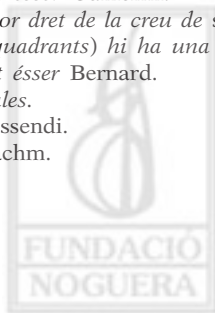
2484. *Al quadrant superior dret de la creu de signum, en lloc d'haver-hi un punt (com s'esdevé en els altres tres quadrants) hi ha una b.*

2485. *Abreujat en B. Pot ésser Bernard.*

2486. *En lletres majúscules.*

2487. *Correspon a Ermessendi.*

2488. *Abreujat en sol. iachm.*

nardi de Montanana et de altera in domo Sancti Martini et de tercia parte in carrera et de quarta vero parte in plaza Populeti et in domo Raimundi²⁴⁸⁹ de Ferral et de Duranza. Quantum predicte affrontaciones includunt et isti termini ambiunt, cum introitibus et exitibus ac melioracionibus et etiam cum omnibus pertinentibus in sibi habentibus, de celo usque in abissum, sic vendimus eam pro prenominatis XXVI solidis²⁴⁹⁰ Iachensium vobis iam dictis et vestris quibus volueritis. Vel de cetero habeatis, teneatis, possideatis vos et vestri ad omnes vestras vestrorumque voluntates agendas omni tempore absque omni vinculo et retentu que ibi nullomodo facimus. Et cum hac presenti carta de nostro iure et dominio eam tradimus et eicimus et in vestro proprio dominio ac iure mittimus francham, liberam ac securam, per vendere et per dare et per inpinorare et per omnibus aliis vestris voluntatibus agendis, in perpetuum. Et si qua presens persona carta hec seu vendicione infringere temptaverit nullomodo queat, set in duplo componat, cum omnibus melioracionibus quas ibi factas fuerint. Et postea, hanc cartam et vendicionem rratam et stabilem permaneat in eternum. Et convenimus inde per nos et per omnes nostros vobis et vestris et cui volueritis esse legales garentes contra omnes homines et feminas excepta potestate terre.

Quod est actum III idus novembris, anno Domini M CL XXXX.

Sig+num²⁴⁹¹ Iohanne, soror Guillelmi Textoris, sig+num Domini, filius eius, qui hoc laudamus, firmamus testesque firmare rogamus. Sig+num Iohannis Maza. Sig+num Petri d'Orrito.²⁴⁹² Sig+num Guillelmi de Moras.

Arnaldus de Barchinona, subdiachonus, qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit, cum literis rasis et emendatis in XVIII line/a\.

794

1191 (1192), gener, 3

Venda. *Pere Palmer i la seva muller Maria venen a Arnau des Pujol una casa situada a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan*

2489. *Abreujat en R.*

2490. *Abreujat en sol.*

2491. *Al quadrant superior dret de la creu del signum, en lloc d'un punt hi ha una ratlla. També en les altres quatre signatures.*

2492. *Escrit dorrito.*

de la Plaça, pel preu de seixanta sous jaquesos. Se n'esmenten les afrontacions.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Libre Verd*, f. 361r-361v (f. 324r-324v). Al marge dret: "Venditio domus in civitate Illerde, pro LX solidis Iaccensibus."

Cartografia: fig. 54.

[N]otum sit cunctis quod ego Petrus Palmer et Maria uxor mea, per nos et per nostros vendimus vobis Arnaldo dez Pugol et omni progeniei vestre et cui volueritis in perpetuum unam casam in civitate Ylerde, in parrochia Sancti Iohannis de Platea, per LX solidos Iaquensium ex quo precio vestri paccati sumus. Affrontat autem predicta domus ex duabus partibus in carrariis et in casis Guillelmi Citera et de IIII^{or} vero parte in casis Petri de Osona. Quantum hee omnes affrontationes includunt et ambiunt sic vendimus vobis et vestris dictam casam per iam dictos LX solidis Iaquensium, quod habeatis, teneatis, possideatis et expletetis vos et qui volueritis, a celo usque in abissum, franche, libere et quiete, cum introitibus et exitibus et melioramentis et suis pertinentiis, per vendere et alienare ad omnes voluntates vestras faciendas omni tempore ut melius legi vel intelligi ac dici potest, vestro bono et vestrorum. Et sic de nostro posse et iure dictam casam eicimus et in vestrum posse et ius et dominium transferimus et mittimus, cum hac presenti carta in vestro proprio alodio francho nunc et in perpetuum, sine omni retentu nostro et nostrorum. Et nos et nostri erimus vobis et vestris guirentes contra omnes personas preter potestatem terre.

Quod est actum III nonas ianuarii, anno Domini M^o C^o XC^o I^o.

Sig+num Petri Palmerii, sig+num Marie uxoris eius, qui hoc laudamus et firmamus. Sig+num Petri de Talarn. Sig+num Bernardi prioris. Sig+num Bernardi Suau.

Dominicus levita scripsit et hoc (*signe*) fecit.

795

1191 (o 1190), febrer, 13

Carta d'un cardenal. *Carta "In perpetuum". El cardenal llegat Jacint s'adreça al prior i al capítol de canonges de Lleida. Confirma les possessions que tenen o que tindran en el futur, que hi hagi vint-i-cinc canonges i, així mateix, la donació feta per Ramon Berenguer [IV] dels delmes i les lleudes. També confirma la possessió de*

les diverses esglésies de la ciutat i d'algunes altres esglésies situades al bisbat. Estableix, alhora, que només es poden fer oratoris si s'obté el permís del bisbe.

A* ACL, LP_05114 (signatura antiga: calaix 027, paquet 1, pergamí 02). Pergamí amb alguns plecs, alguna taca poc important i una mica desgastat. Mides: 22 cm per 31,5 cm. Escriptura carolina, menuda, amb les paraules ben arreglerades seguint unes línies. Al revers: "Bulla reverendissimi domini Iaccinti cardinalis legati a latere, in qua confirmat numerum canonicorum ecclesie Ilerdensis et donacionem de decimis et primiciis."

Datar aquest document és complicat. Si el datem d'acord amb el còmput florentí, pel fet que s'esmenta que fou escrit l'any de l'encarnació, hem de considerar que fou fet el 1191. Tanmateix, si el datem d'acord amb l'era hispànica (any 1228), fou escrit l'any 1190. Prudentment, fem constar les dues possibilitats. Aquest document confirma i amplia la carta concedida pel mateix llegat apostòlic Jacint, l'any 1172 (doc. 534). Cartografia: figs. 43, 46, 47, 79.

Iaccintus sacrosancte Romane ecclesie tituli Sancte Marie in Cosmidin, diachonus cardinalis apostolica sedis legatus in Hispania. Dilectis in Christo filiis a priori et universo capitulo Ylerdensi, tam presentibus quam futuris.

In perpetuum cum a nobis petitur quod iustum est et honestum dignum est petencium desidia eraudire. Ea propter dilecti in Christi filii vestris iustis petitionibus inclinati ecclesiam vestram cum omnibus spectantibus ad eandem ac personas vestras successorumque vestrorum, cum omnibus bonis vestris presentibus et futuris sub apostolice sedis proteccionem et nostra suscipimus et presentis scripti privilegio comunimus. In primis, siquidem omnes possessiones vestras quas in presenciarum habetis et in futurum iuste adquisieritis ex largitione regum vel principum seu oblatione fidelium ac aliis iustis modis ecclesie vestre duximus confirmandas. Numerum XXV canonicorum in ecclesia vestra constitutum a primordio confirmantes. Item, confirmamus vobis decimas, leudarum et pallaticorum, quas ex largitione felicitatis recordationis comitis Barchinonensis et principis Aragone habuistis. Item, ecclesiam Sancti Iohannis de Platea, cum decimis et primiciis et omnibus pertinentibus ad eandem. Item, ecclesiam Sancte Marie Magdalene, cum decimis et primiciis et omnibus pertinentibus ad eandem. Item, ecclesias Sancti Salvatoris, Sancti Egidii et Sancti Pauli, cum decimis et primiciis et omnibus pertinentibus ad easdem. Item, ecclesias Sancti Laurentii, Sancti Martini, Sancti Thome et Sancti Ylarii, cum decimis et primiciis et omnibus pertinentibus ad easdem. Item, confirmamus vobis ecclesiam Sancti Iohannis de Segriano et eius suffraganeas, cum decimis et primiciis et aliis pertinentibus ad easdem. Item, ecclesiam de Mal-

partito et de Raxmad, cum decimis et primiciis²⁴⁹³ et aliis pertinentibus ad easdem. Item, confirmamus vobis ecclesias de Almacellis, de Sucx, de Gemenellis et de Valle Magna, cum decimis et primiciis et omnibus pertinentibus ad easdem. Item, ecclesias de Monte Acuto, de Alcarratio, de Sosis, de Agabut, cum decimis et primiciis et aliis pertinentibus ad easdem. Cum quarta videlicet parte decimarum omnium castris de Calaterrano. Item, ecclesias de Villanova, de Palatio, de Torbavino, \et de Vineatea/, cum decimis et primiciis et omnibus pertinentibus ad easdem. Item, ecclesias de Bello Loco, de Alcolgia et de Avinselo, cum decimis et primiciis et aliis pertinentibus ad easdem. Item, ecclesiam de Iune[ta]²⁴⁹⁴ et eius suffraganeis, cum decimis et primiciis et aliis spe[ctanti]bus ad easdem. Item, ecclesiam Castri Asinorum et omnes eius suffraganeas, cum decimis primiciis et aliis spectantibus ad easdem. Item, ecclesias de Petroso, de Vinofarau²⁴⁹⁵ et de Albatarrío, de Suner, cum²⁴⁹⁶ decimis et primiciis et aliis pertinentibus ad easdem. Item, ecclesias de Zudanello et de Turribus, cum decimis et primiciis et aliis spectantibus ad easdem. Indulgemus autem vobis vestrisque successoribus quatenus infra fines predictarum parrochiarum possitis alias ecclesias erigere quandocumque et quocienscumque vobis visum fuerit expedire. Ad hec districcius inhibemus ne ulla eclesiastica secularisve persona infra ambitum civitatis vestre vel extra infra supradictarum parrochiarum fines oratorium erigere audeat sine vestra licencia et mandato. Preterea cum generale terre²⁴⁹⁷ fuerit interdictum liceat vobis exclusis excommunicatis et interdictis ianuis clausis, non pulsatis campanis, submissa voce divina officia celebrare. Decernimus igitur ut nulli omnino homini infra fines legationis nostre constitutorum liceat ecclesiam vestram ac vos successoresque vestros temere, perturbare, possessiones vestras invadere seu auferre²⁴⁹⁸ vel ablatas minuere seu etiam retinere seu quibuslibet vexationibus fatigare set omnia integra illibataque permaneant usibus vestris successoribusque vestrorum omnimodis pro futura, salva sedis apostolice et omnibus auctoritate que disponente Domino omnium ecclesiarum mater est et magistram. Si qua igitur in futurum eclesiastica secularisve persona hanc nostre constitutionis ac confirmationis paginam infringere temptaverit secundo tertio-

2493. *Algunes paraules són molt desgastades i gairebé il·legibles.*

2494. *Amb taques.*

2495. *Lectura difícil. Correspon al lloc de Vinfaro (municipi d'Alfés, Segrià).*

2496. *Repetit una segona vegada.*

2497. *Abreujat en tre, amb una títlla.*

2498. *Lectura difícil.*

ve com<m>onita, nisi reatum suum congrua satisfaccione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sanctissimo corpore et sanguine Dei et domini redemptoris nostri Ihesu Christi aliena fiat atque in extremo examine districte subiaceat ultioni. Cunctis autem ecclesie vestre iura servantibus sit pax domini nostri Ihesu Christi quatenus et hic fructum bone accionis precipiant et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Datam [...] per manum Thomei notarii mei, idus febroarii, indiccione quarta, incarnationis dominici anno M^o C^o XC^o. Era M^a CC^a XX^a VIII^a.

796

1191 (1192), febrer, 28

Establiment. *Domènec Salvador, Pere, Salvador i Garcia, germans, donen a Pere Moragues unes cases que tenen a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Llorenç, a canvi que lliuri, com a cens, cada any, el dia de la Pasqua de Resurrecció, deu sous. Se n'esmenten les afrontacions, dues de les quals són sengles "places" i una altra és un carrer que va cap a Gardeny. Si ho volen vendre o empenyorar ho han de fer saber deu dies abans; els germans que fan aquest establiment es reserven el dret de fadiga.*

A* ACL, LP_05486 (signatura antiga: calaix 037, paquet 2, pergamí 03). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 24 cm per 13,5 cm. Escriptura carolina. Amb lletres partides a la banda dreta del pergamí. Al dors: "B. \Torralba/ et Maria uxor mea damus Dominico Aragonese plaza, aff[rontat] ex II carreris publicis et de aliis plaza a nobis data."

Cartografia: fig. 54.

In Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus tam presentibus quam futuris quod ego Dominicus Salvator et Petrus et Salvator et Garcia, fratres qui sumus, per nos et per omnes nostros damus, tradimus et in perpetuum concedimus vobis, Petro Morages et vestris quibus volueritis atque universe proieniei vestre, quasdas²⁴⁹⁹ domos nostras quas habemus in civitate Ylerde, videlicet in parrochia Sancti Laurentii, sub tali videlicet condicione quod vos vel vestri vel qui

2499. Sic.

post vos eas tenerit seu habuerit tributte²⁵⁰⁰ annuatim nobis et nostris vel cui mandaverimus, in festo Pasche Rressurrectionis Domini, in perpetuum, X solidos²⁵⁰¹ pro censu melioris monete Ylerde curribilis pani et vino. Sunt autem affrontaciones predictarum domorum ex una parte in domibus filiorum Guillelmi de Valatz et de altera in plaza Deide de Luparia²⁵⁰² et de tercia in plaza Guillelmi Molinerii et de quarta vero parte in carrera que itur apud Gardenium. Quantum predictae affrontaciones includunt et isti termini ambiunt ac circuiunt, cum introitibus et exitibus et melioracionibus suis, de celo usque in abissum, damus ac concedimus eas, per prefatum censum, vobis iam dicto et vestris quibus volueritis ut de hodierno die in antea habeatis, teneatis, possideatis vos ac vestri ad omnes vestras vestrorum proprias voluntates faciendas omni tempore. Tamen alium dominum neque patronum inde non eligatis vos ac vestri nisi nos et nostros. Et si forte vendere vel inpingorare eas voluntas facite vos ac vestri scire nobis vel nostris per spacium X dierum in antea. Et si noluerimus ibi dare vel accomodare quantum alius homo vel femina habeamus, sin autem facite omnes vestras voluntates quibus volueritis exceptis militibus et sanctis, set omni dicto nostro censu ac dominio et nostrorum semper salvo et integro. Et convenimus inde per nos et per omnes nostros vobis et vestris ac cui volueritis esse legales garentes ac auctores contra omnes homines et feminas, excepta potestate terre, dando tamen censu.

Quod est actum pridie kalendas marcii, anno Domini M C LXXXXI.

Sig+num²⁵⁰³ Dominici Salvator, sig+num Petri, sig+num Salvatoris, sig+num Garcie, fratres qui sumus qui hoc pariter laudamus, firmamus testesque firmare rogamus. Sig+num Poncii Panicerii. Sig+num Guillelmi Molinerii. Sig+num Domenge de Pinello.

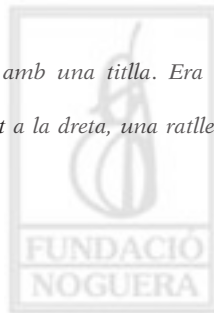
Arnaldus de Barchinona subdiachonus, qui hoc scripsit et hoc (*signe*) fecit, cum literis rrasis et emendatis in VI linea.

2500. *Lectura dubtosa.*

2501. *Abreuja en sol.*

2502. *Abreuja en deid, amb una titlla. Era Deudat de Lobeira. Vegeu BOLÒS i MORAN, 2017.*

2503. *Al quadrant de dalt a la dreta, una ratlleta plausiblement feta pel que signa.*

1191 (1190), març, 10

Establiment. *Arnau, prior i sagristà de la seu de Lleida, dona a Ramon de Saleva dues sorts de terra i de vinya situades al terme de Lleida, a Vallcalent, amb la condició que doni de cens, cada any, per Tots Sants, divuit diners. Es reserva el dret de fadiga de deu dies. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és una clamor.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 142r (f. 100r). Al marge dret: "Concessio ad censum cuiusdam vineae pro sacristia."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 35, p. 114-115. Data: 1190, març, 10. Ex B.

Cartografia: fig. 62.

[I]n nomine Domini. Notum sit omnibus hominibus qui hec audierint quod ego Arnaldus prior Ylerdensis et sacrista dono tibi Raimundo de Çaleva²⁵⁰⁴ et cui tu volueris duas sortes terre et vinee que sunt in termino Ylerde, scilicet in Valle Calente. Sub tali conditione ut dones mihi et sacristie Ylerdensi annuatim in festo Omnium Sanctorum pro censu XVIII denariis²⁵⁰⁵ illius melioris monete que curret in Ylerda ad panem et vinum. Et si volueris vendere vel inopinare predictas sortes terre et vinee facias michi scire vel successoribus meis per X dies, post quos si noluerimus eas retinere sicut alius homo, facias inde voluntatem tuam tuo consimili, salvo supradicto censu et dominio Ylerdensi sacristie, et faciat similiter quisquis eas umquam habuerit. Affrontant autem iam dicte sortes terre et vinee de una parte in clamore que transit inde et de alia in vinea Gili de Alasquarre et de alia in vinea Arnaldi d'Areig²⁵⁰⁶ et de alia in vinea Petri de Raxmat.²⁵⁰⁷

Actum est hoc VI idus marcii, anno dominice incarnationis M^o C^o XC^o.

Sig+num Iohannis Sancte Marie Magdalene. Signum (*signe*) Petri de Cubellis. Signum + Petri precentoris. Sig- (*signe*) num Bernardi de Calidis.

Signum (*signe*) Arnaldi prioris et sacrista, qui hoc donum fecit et hanc cartam scripsit.

2504. a: Calera.

2505. *Abreujat en d.*

2506. *Escrit dareig.*

2507. a: Paximat.

1191, maig, 21. Almacelles

Venda. *Almidzana i el seu fill, Bartomeu de Prats, i la seva muller, Ermessèn, venen a Bertran de Solanelles unes cases i un hort. Són situats a Lleida, entre el Mercadal i l'hort de l'Hospital de Jerusalem [a la Casa Antiga]. Ho venen pel preu de quatre-cents sous jaquesos. Se n'esmenten les afrontacions.*

A* ACL, LP_03614 (signatura antiga: calaix 008, paquet 1, pergami 48). Pergami amb alguna taca i dos forats grossos a la part inferior. Mides: 20 cm per 20,5 cm. Escripura carolina, amb les lletres ben arrengrades. Al revers, escrit en un moment coetani: "Hec carta firmata et corroborata fuit in Almaceilles."

Sit notum cunctis presentibus atque futuris quod ego Almidzana et Bartholomeus²⁵⁰⁸ de Pradz, filius meus, et uxor eius Ermessen, simul per nos et per omnes nostros, cum hac presenti pagina titulo perfecte vendicionis vendimus vobis Bertrando de Solanellis et vestris casas nostras et ortum, quod habemus in Ylerda, infra Mercatalium et ortum Hospitalis Iherusalem, propter CCCC solidos Iaquensium, quos omnes iam de vobis receptos habemus et vestri paccati sumus, quod nil²⁵⁰⁹ de hoc precio apud vos remansit. Et ille case et ortus affrontat de una parte in casis et orto Arnalli de Calafio et de alia in casis et in orto Mironis Raimundi Raimundi et de tercia in mercatallo Ylerde, de quarta vero parte in orto Hospitalis Iherusalem. Quantum hee omnes affrontaciones includunt et ambiunt sic vendimus et tradimus vobis nominato Bertrando de Solanellis et vestris omnique vestre posteritati et cui donare vel disponere volueritis verbo vel scribto, predictas casas et ortum integriter cum ingressibus et exitibus suis et pertinentiis per iamdictum precium, quod habeatis et teneatis atque possideatis et expletetis ad vestrum proprium dominium et alodium franchum et liberum de omnibus hominibus et feminabus, per vendere et per donare et per inpignorare etiam per alienare et per omnes vestras voluntates²⁵¹⁰ ibi et inde faciendas, de celo usque in abissum, per omnem tempus. Et sic de nostro iure et dominio²⁵¹¹ predictas casas et ortum, cum pertinentiis suis eicimus et in vestrum ius et dominium mitimus et tradimus sine [re]tinencia quam ibi non facimus ullomodo. Et nos ac nostri erimus vobis et

2508. *La b inicial partida.*

2509. *Sic.*

2510. *Amb una taca.*

2511. *Amb una taca.*

vestris inde semper auctores et guarentes de omnibus hominibus et mulieribus, sine vestro inganno, excepta potestate terre.

Quod est factum [et scribturn] XII kalendas iunii, sun an[no Domini] millesimo C° LXXXI°.

Sig+num A[lmidzana], sig+num²⁵¹² Bartholemei [de Pratz] filii mei, sig+num Ermessen uxoris [...]les venditores, qui hoc vole[...]mus scribere testesque firmare. Sig+num [...]. Sig+num Arn[aldi d]e Pugvert. Sig+num Bern[ardi de ...] Almaceilles. Sig+num Arna[ldi ...]. Sig+num Bernardi de Orsso, qui huius r[...].

Sig- (*signe*) [num Raimun]di Iterii qui hoc scripsit et [...].

799

1191, maig, 25

Venda. *Ramon i la seva muller Maria venen a Guillem de Llimiana i a la seva muller Ramona un corral que és a la parròquia de Santa Maria Magdalena de Lleida, pel preu de vint-i-cinc sous jaquesos. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és el mur de la ciutat, una altra l'adoberia de Duran de Pena i una altra un camí que va fins al Segre.*

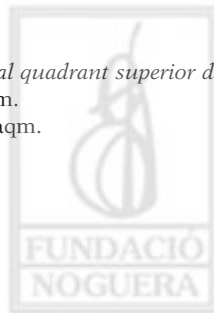
A* ACL, LP_04021 (signatura antiga: calaix 044, paquet 1, pergamí 04). Pergamí en bon estat de conservació. Mides: 22 cm per 15 cm. Escripura carolina.

Notum sit cunctis hominibus quod ego Raimundi et coniux mea Maria, per nos et per nostros vendimus vobis Guillelmo de Limiana et uxori vestre Raimunde et omni proieniei vestre et cui volueritis, im perpetuum,²⁵¹³ unum corralem nostrum per XXV solidos Iaquensium,²⁵¹⁴ ex quo precio bene ad nostram voluntatem vestri paccati sumus. Quod corralle est in parroquia Sancte Marie Magdalene. Et affrontat in tanaria Durandi de Pena et in muro civitatis et in domibus ex vobis coparatoribus et in via qua iter ad Sicorim. Quantum hec omnes affrontaciones includunt et ambiunt sic vendimus vobis iamdictis et vestris dictum corral per iamdictos XXV solidos Iaquensium. Quod habeatis, teneatis, possideatis et expletetis eum vos et qui volueritis libere et quiete, de abisso usque in celum,

2512. *Ratlleta autògrafa al quadrant superior dret. També en la resta de signatures.*

2513. *Abreujat en imppm.*

2514. *Abreujat en sol. iaqm.*

cum introitibus et exitibus et melioramentis et suis pertinentiis pro vendere, pro alienare, ad omnes vestras voluntates faciendas omni tempore, sicut melius dici et intelligi potest vestro bono et vestrorum. Et cum hac presenti carta dictum corral de nostro posse et iure eicimus et extrahimus et in vestrum dominium et ius et tenedonem vestram mittimus et tradimus in vestrum proprium alodium francum sine omni retentu nostro et nostrorum. Et nos et nostri erimus inde vobis et vestris guirentes contra omnes homines et feminas preter potestatem terre.

Facta carta VIII kalendas iunii, anno Domini incarnationis M C LXXXXI.

Sig+num²⁵¹⁵ Raimundi, sig+num Marie coniugis mee, qui hoc firmamus et concedimus. Sig+num Guillelmi Raimundi Zabater. Sig+num Arnaldi de Fraga. Sig+num Iohannis flaugador.²⁵¹⁶

Iohannes de Ager scripsit et hoc (*signe*) fecit.

800

1191, juliol, 8

Confirmació de donació. *Garcia Romeu, fill de Belasc Romeu, reconeix que el seu pare havia cedit tota la part del delme que rebia a Carratalà (municipi d'Aitona) a Santa Maria de la seu de Lleida i al bisbe Berenguer. Aquesta donació s'havia de dur a terme després de la seva mort. Així la feu complir el seu oncle, Eiximen Romeu. Garcia Romeu accepta aquesta donació i renuncia a qualsevol dret que pogués tenir.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 121r-121v (f. 80r-80v). Al marge dret: "Concessio dizimarum de Calaterra."

Cartografia: fig. 50.

[N]isi scriptura res gestas testaretur que a moderius fuerit a peruersis subiectum²⁵¹⁷ terentur. Inde est quod ego Garcias Romeu filius domini Belaschi Romeu per hanc scripturam ad noticiam cunctorum pervenire volo quod ego scio et recognosco quatinus dominus

2515. *Ratlleta autògrafa en el quadrant superior dret. També en la resta de signatures.*

2516. *Segurament, flaujador era l'ofici (potser podador d'arbres).*

2517. *Abreujat en subu, amb una titlla.*

Belascho Romeu //²⁵¹⁸ pater meus reddidit ac diffinivit bono animo et spontanea voluntate omnem partem illam decimarum quam accipiebat in Calaterra et in suis terminis Deo et Beate Marie sedis Ylerde et dompno Berengario²⁵¹⁹ episcopo et clericis eiusdem ecclesie pro redemptione anime sue et parentum suorum, quas decimas dompnus Berengarius²⁵²⁰ episcopus communicato consilio Ylerdensium canonicorum. Post predictam diffinitionem concessit ei in vita sua tantum habendas tali pacto quod post eius obitum redirent in ius et proprietatem Ylerdensis ecclesie sine contradictione alicuius hominis. Patruus vero meus dompnus Exemen Romeu sequens deffinitionem patris mei et complens eius voluntatem et diffinitionem reddidit predictas decimas Ylerdensi ecclesie. Et ego Garcias Romeu filius domini Belaschi Romeu, concedo diffinitionem predictarum decimarum quam pater meus fecit Ylerdensi ecclesie et reditionem earumdem quam dompnus Exemen Romeu fecit predicte ecclesie. Et ego Garcias predictus bono animo et spontanea voluntate et pro redemptione anime patris mei et matris mee et parentum meorum, reddo et diffinio dompno Berengario²⁵²¹ episcopo et clericis Ylerdensis ecclesie omne ius quod habeo vel habere debeo in ipsis decimis de Calaterra et suorum terminorum et promitto quod numquam ero adiutor sive defensor vel auctor volenti auferre ipsas decimas Ylerdensi ecclesie et ab renuncio in hoc omni iuri quod mihi competit vel competere debet beneficio etatis vel alio // aliquo modo.

Actum est hoc VIII idus iulii, anno incarnationis Domnin M° C° LXXX° I°.

Sig+num Garcie Romei qui hanc concessionem et diffinitionem facio et confirmo et laudo testibusque firmare rogo. Sig+num Exemeni Romeri patruus eius similiter qui hoc laudo et firmo. Sig+num Stephani de Maurimon. Sig+num Guillelmi Balb. Sig+num Raimundi Petri de Sanauia. Sig+num Ysarni de Tolosa. Sig+num Guillelmi de Aragon. Sig+num Guillelmi Sancti Saturnini. Petrus de Tolone interfuit et subscribens hoc (*signe*) apponuit. Sig+num Garcie Artosone +.

Petrus Ferrarius scripsit et hoc signum fecit.

2518. *Columna nova.*

2519. *Abreujat en b.*

2520. *Abreujat en b.*

2521. *Abreujat en b.*

1191, juliol, 17. Laterà

Carta papal. *Butlla “Constitutus in”. El papa [Celestí III] assenyala que el bisbe de Lleida [Berenguer] ha anat a queixar-se davant d'ell del fet que l'arquebisbe de Tarragona tingui les esglésies del Vilosell i de Vinaixa i que comet altres injustícies. Davant d'això, estableix que les dues parts obtindran una sentència per part de la seu apostòlica.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 67v (25v). Al marge dret: “Instrumentum super ecclesiis de Venusello et Vinaxa”; al mateix marge dret, més avall: “Circa annum 1191.”

a KEHR, 1926, doc. 237, p. 538-539. Data: 1191, juliol, 17. Laterà.
Esment: KEHR, 1926, p. 227.

Giacinto di Pietro di Bobone esdevingué papa amb el nom de Celestí III vers el 14 d'abril de l'any 1191; el primer mes de juliol com a papa és d'aquest any, tal com proposa Kehr. Villanueva (1851, vol. 16, p. 79-80), per error; assenyala que fou aquesta butlla de Celestí on s'establí que l'única església on es podia batejar fos la seu de Santa Maria, quan la butlla que diu això fou concedida pel papa Alexandre III (doc. 640).

Constitutus in nostra presentia venerabilis frater noster episcopus Ylerdensis sua nobis querela proposuit, quod venerabilis frater noster Terrachonensis archiepiscopus ecclesias de Vellorello et de Avinaxa in ipsius preiudicium detinet et alias eidem iniurias irrogavit, quos²⁵²² vobis idem episcopus viva voce proponet. Volentes autem eidem²⁵²³ episcopo, sicut Romane ecclesie filio speciali, in hiis et aliis gravaminibus providere, discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus partibus convocatis rationes et allegationes partium diligentius audiatis et redactis omnibus in scripturam diem partibus assignetis, quo ad sedem apostolicam veniant super hiis sententiam recepturi. Si vero partium aliqua se contumaciter duxerit obsentandam,²⁵²⁴ vos nichilominus, quantum de iure poteritis, procedatis in causa et allegationes atque attestationes alterius appellatione remota, sicut iustum fuerit, admittatis. Quod si omnes his exequendis nequiveritis interesse, duo vestrum ea nichilominus exequantur.

Datum Laterano XVI kalendas augusti, pontificatus nostri anno primo.

2522. a: quas.

2523. *Escrit dues vegades.*

2524. a: absentandum.

1191, agost, 7

Establiment. *Arnau, prior i sagristà de Lleida, d'acord amb el bisbe Berenguer, dona a Arnau des Pujols i a la seva muller Causita unes cases situades a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan de la Plaça, a la Costa. A canvi han de donar com a cens, cada any, el dia de l'Assumpció de la Mare de Déu, cinc sous. El prior té dret de fadiga de deu dies. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 134r-134v (f. 92r-92v). Al marge esquerre: "Concessio ad census quarumdam domorum pro sacristia."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 40, p. 117. Data: 1191, agost, 7. Ex B.

Cartografia: fig. 54.

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus qui hec audierint quod ego Arnaldus Ylerdensis ecclesie prior et sa- // crista cum consilio et voluntate domini Berengarii episcopi Ylerdensis et canonicorum sedis Ylerde, dono tibi Arnaldo des Puiols et uxori tue Causithe omnique vestre proieniei unas casas in civitate Ylerda, que sunt in parrochia Sancti Iohannis de Platea, scilicet in ipsa Costa. Sub tali conditione ut vos et vestri detis mihi et successoribus meis sacristanis sedis Ylerde quinque solidos denariorum pro censu in Assumptione Beate Marie per singulos annos, de quale moneta melius cucurrerit in Ylerda ad panem et vinum. Et si volueritis eas vendere vel inpignorare faciatis mihi scire vel successoribus meis decem dies antea, et si voluerimus eas retinere habeamus illas minus quinque solidos²⁵²⁵ quam alius homo. Sin autem faciatis inde voluntatem vestram vestris consimilibus, salvo predicto censu et dominio sacriste Ylerde sedis, exceptis militibus et sanctis. Predictas autem dono et trado vobis cum exitu et introitu suo et cum omnibus sibi pertinentibus ut refaciatis et melioretis eas, ad vestrum et nostrum profectum. Affrontant ipsas casas de duabus partibus in carreriis, de tercia parte in domos Andrei, de quarta vero parte domos Arnaldi de Carannaca²⁵²⁶ et Petri Cama et Petri nepotis Andrei supradicti.

Actum est hoc VII° idus augusti, anno dominice incarnationis M^o C^o XC^o I^o.

Et firmetis mihi directum et successoribus meis quandocumque vos vel vestri re- // ²⁵²⁷quisiti fueritis.

2525. *Abreujat en sol.*

2526. *a: Caraunaça.*

2527. *Columna nova.*

Signum <(signe)> Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste. Signum <(signe)> magistri Petri de Malobosco precentoris. Signum <(signe)> Iohannis Sancte Marie Magdalene. Signum <(signe)> Petri de Cubels. Signum <(signe)> Petri Ferrarii. Signum <(signe)> Arnaldi de Lileto. Signum <(signe)> Raimundi de Gerunda. Signum <(signe)> Petri de Albares.

Ego Dominicus sub missione prioris Arnaldi hanc cartam scripsi et hoc (signe) signum feci.

803

1191, agost, 14

Establiment. *Arnau, prior i sagristà de Lleida, d'acord amb el bisbe Berenguer, dona a Pere Joan de Mejà i a la seva muller Joana una peça de terra situada al terme de Lleida, a Fontanet. L'han de treballar i han de lliurar, cada any, com a cens, el dia de la festa de l'Assumpció de la Mare de Déu, a mitjan mes d'agost, dotze diners. Se n'esmenten les afrontacions, algunes de les quals són el Segre, un braçal i un camí. El prior i sagristà té el dret de fadiga de deu dies.*

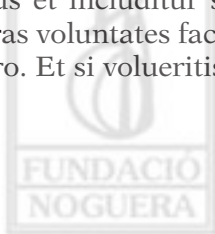
[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 133v-134r (f. 91v-92r). Al marge inferior: "Concessio ad censum cuiusdam petiae terrae in Fontaneto."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 41, p. 117-118. Data: 1191, agost, 14. Ex B.

Cartografia: figs. 58 i 80.

[N]otificetur cunctis presentibus et futuris quod ego Arnaldus Ylerdensis prior et sacrista, cum assensu et voluntate domini Berengarii Ylerdensis episcopi et eiusdem ecclesie conventus, dono et concedo tibi Petro Iohanni de Mediano atque uxori tue Iohanne et filiis vestris et omni proieniei vestre unam peciam terre in termino Ylerde, in Fontaneto. Tali conditione quod habeatis et teneatis et laboretis et expletetis eam et faciatis et persolvatis mihi vel successoribus meis annuatim, in die festo Assumptionis Beate Marie mediante augusto XII denarios pro censu illius melioris monete que erit curribilis pani et vino in Ylerda. Affrontat autem ipsam terram de una parte in flumen Siccoris, de alia parte in honore Mironis Raimundi Raimundi, de alia parte in via publica, de alia parte in braçal. Quantum in istis continetur affrontatonibus et includitur sic dono et concedo vobis iam dictis ad omnes vestras voluntates faciendas in perpetuum salvo tamen censu et iure nostro. Et si volueritis eam vendere vel inpigno-

rare faciatis mihi scire vel successoribus meis X diebus antea. Et si voluerimus eam retinere pro tanto quantum alius homo vobis dare voluerit habeamus. Sin autem sit vobis licitum vendendi vel inpignorandi cuicumque volueritis exceptis militibus et sanctis, salvo censu et iure nostro omni tempore. Et non eligatis inde alium dominum neque alium patronum nisi nos // et successores nostros. Nos vero erimus vobis guirentes de ista donatione contra omnes homines excepta potestate terre et firmetis nobis directum si feceritis aliquam iniuriam nobis de ipsa terra.

Actum est hoc XVIII kalendas septembris, anno incarnationis Domini M^o C^o XC^o primo.

Signum <(signe)> Arnaldi Ylerdensis prioris et sacrista. Signum <(signe)> Gombaldi Ylerdensis archidiaconi. Signum <(signe)> Iohannis Sancte Marie Magdalene. Signum <(signe)> Arnaldi de Lileto camerarii. Signum <(signe)> Petri de Albares. Signum <(signe)> Bernardi de Calidis.

Petrus Ferrarius scripsit et hoc (signe) fecit.

804

1191, agost, 14

Establiment. *Bernat d'Àger concedeix a Arnau Clergue i als seus fills, Pere, Joan i Barcelona, unes cases situades a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Pau [del Mercadal]. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és la muralla de la ciutat. A canvi, Arnau Clergue i els seus fills han de donar vuit sous de cens, cada any, el dia de la festa de Sant Miquel de setembre. Si ho volen vendre o empenyorar ho han de fer saber deu dies abans a Bernat d'Àger, que té dret de fadiga.*

A* ACL, LP_05405 (signatura antiga: calaix 037, pergami 11). Pergami en bon estat de conservació. Mides: 23 cm per 14,5 cm. Escripura carolina. Tinta de color bru. Amb lletres partides a la banda dreta del document. Al dors sembla que hi diu: "Carta de cens de picador" i "A[rnaldus] d'Àger [...]".

Cartografia: fig. 54.

Notum sit cunctis quod ego Bernardus de Ager per me et per meos dono et in perpetuum concedo vobis Arnaldo Clerico et infantibus vestris, Petro et Iohanni et Barchinone,²⁵²⁸ et omni progeniei ac

2528. *Abreujat en barche, amb una titlla.*

posteritati vestre et cui volueritis quasdam casas in parrochia Sancti Pauli, in civitate Ylerda, per VIII solidos census. Que affrontant in casis Arnaldi de Podio Viridi et in casis Raimundi de Pontibus et in muro Ylerde civitatis et ex IIII^{or} vero parte \in carraria/. Quantum hee omnes affrontationes includunt et ambiunt, sic dono vobis predictis et vestris dictas casas per iam dictos VIII solidos²⁵²⁹ census, quod habeatis, teneatis, possideatis et expletetis et melioretis, cum introitibus et exitibus et melioramentis et suis pertinenciis, a celo usque in abissum. Tamen vos et vestri vel qui pro vobis habuerit et tenuerit dictas casas mihi et meis annuatim, in festo Sancti Michaelis septembris, predictos VIII solidos pro censu donetis, melioris mone te in Ylerda curribilis pani et vino. Et si vendere vel inpignorare eas volueritis mihi et meis ante X dies dicatis. Et si voluerimus retinere ut alius habeamus, sin autem faciatis omnem vestram voluntatem cui volueritis, tamen salvo²⁵³⁰ nostro iure et censu predicto, exceptis militibus et sanctis et ibi alium dominum neque patronum non eligatis nisi me et meos. Et ego et mei erimus semper vobis et vestris guirentes contra omnes personas preter potestatem terre.

Quod est actum XVIII kalendas septembris, anno Domini M C XCI.

Sig+num²⁵³¹ Bernardi de Ager, qui hoc laudo et firmo. Sig+num Petri Coltellerii. Sig+num²⁵³² Petri scriptoris lezderii.

Dominicus levita scripsit et hoc sig- (*signe*) num fecit, cum literis suprapositis in IIII^a linea.

805

1191, agost, 23

Establiment. *Arnau, prior i sagristà de Lleida, d'acord amb el bisbe Berenguer, dona a Martí Capellà una "plaça" situada a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Andreu. Han de lliurar, cada any, el dia de l'Assumpció de la Mare de Déu, divuit diners, com a cens. Quan morin, aquell que tingui aquesta "plaça" haurà de lliurar*

2529. *Abreujat en sol.*

2530. *Sic.*

2531. *Al quadrant de dalt a la dreta hi ha una ratlleta (i no un punt), feta pel que signa.*

2532. *Al quadrant de dalt a la dreta hi ha una ratlleta i al de baix a la dreta una u.*

tres sous. Se n'esmenten les afrontacions. Tenen un dret de fadiga de deu dies.

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 133r-133v (f. 91r-91v). Al marge dret: "Concessio ad census cuiusdam plateae pro sacristia."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 39, p. 116-117. Data: 1191, agost, 18. Ex B.

Cartografia: fig. 54.

[N]otificetur cunctis qui hec audierint quod ego Arnaldus Ylerdensis prior et sacrista, cum assensu et voluntate domini Berengarii Ylerdensis episcopi et tocius eiusdem ecclesie conventus, dono et concedo tibi Martino Capellano unam plateam in civitate Ylerde, in parrochia Sancti Andree. Dono inquam tibi et tuis ipsam plateam tali conditione quod tu ibi edifices et facias domus et facias et persolvas mihi vel sacristie Ylerdensi annuatim in die Assumptionis Beate Marie mediante augusto XVIII denarios pro censu dum vixeris. Post obitum vero tuum quisquis eas habuerit faciat et persolvat sacriste Ylerdensis III solidos pro censu annuatim, ad prefatum terminum et hoc illius melioris menete²⁵³³ que erit curribilis pani et vino in Ylerda. Affrontat autem predicta platea de una parte in via publica, de alia parte in domibus Martini corredor, de alia parte in plateis episcopo Ausonensis et de Rubeo de Monttornes, de alia parte in domibus Marie de Castelione. Quantum in istis continetur affrontationibus et includunt sic dono et concedo tibi Martino atque posteritati tue, de celo usque in abissum // cum ingressibus et exitibus suis et cum omni melioratione que ibi feceris ad omnes voluntates vestras faciendas, salvo censu et iure Ylerdensis sacristie. Et si volueritis eas vendere vel inpignorare faciatis mihi vel successoribus meis scire X diebus antea, et si voluerimus eas retinere habeamus eas minus unum aureum quam alius homo. Sin autem sit vobis licitum vendendi vel inpignorandi cuicumque volueritis, exceptis militibus et sanctis, salvo censu et iure nostro et non eligatis inde alium dominum neque alium patronum nisi Ylerdensem ecclesiam, ipsa erit vobis guirentem de ista donatione contra omnes homines excepta potestate terre. Et firmate nobis directum quandocumque requisiti fueritis a nobis de ipsas casas. Et si contigerit te aliquomodo alienare etiam te vivente quicumque habuerit salvat IIII solidos pro censu sacristie.

Actum est hoc X kalendas septembris, anno incarnationis Domini M^o C^o XC^o I^o.

2533. Sic. Monete.

Signum (*signe*) Arnaldi prioris et sacriste. Sig- (*signe*) num Gombaldi Ylerdensis archidiaconi. Sig+num Petri de Malobosco precentoris. Sig+num Iohannis Sancte Marie Magdalene. Signum (*signe*) Petri de Cubellis. Sig+num Arnaldi de Lileto camerarii. Sig+num Petri de Albares. Signum (*signe*) Maurini. Signum (*signe*) Raimundi de Girunda. Sig- (*signe*) num Bernardi de Calidis.

Petrus²⁵³⁴ Ferrarius scripsit et hoc (*signe*) fecit.

806

1191, agost

Empenyorament. *Berenguer de Camporrells empenyora a Pere de Llançacoll (o Llançaencoll) i a la seva muller Nina els drets que té en el forn de Raimat, a canvi de rebre cinquanta sous. En principi, ha de tornar aquests diners el dia de la festa de la Mare de Déu d'agost de l'any següent (i aleshores podrà recuperar la possessió del forn).*

A* ACL, LP_01791 (signatura antiga: calaix 100, núm. 0146). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca i algun forat poc importants. Mides: 19 cm per 24 cm. Escripura carolina; lletres grosses. Al revers: "Arm. H, cal. O", "1191", "Empenyorament fet per Berenguer de Camporells a Pere Lancaencoll de tot son duecte [dret?] que ha en lo forn de Raymat, per L sous".

Vegeu els documents 658 i 705, dels anys 1182 i 1185, en què trobem aquest mateix Pere de Llançacoll, acompanyat de la seva muller Nina, comprant terres en aquest terme de Raimat.

Sit notum cuntis²⁵³⁵ tam presentibus et futuris quoniam ego Berengarii de²⁵³⁶ Camporellis,²⁵³⁷ per me et per meos mito in pinora vobis Petri Lancenciol et coniux tua Nina et vestris vel cui vos mandaveritis toto ipso meo directo quod ego habeo vel habere debeo in ipso furno de Rraxmad, per L solidos de meliore [mon]ete qui currit a pane et vino in Illerde, de ista prima festivitate [San]cte Marie medietate²⁵³⁸ augusti veniente ab alia. Et post termine isto completo si ego volui redimere licenciam habeo et si non potuit redimere vadat

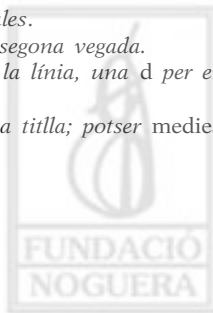
2534. *En lletres majúscules.*

2535. *Cuntis escrit una segona vegada.*

2536. *Abans, al final de la línia, una d per error.*

2537. *Amb correcció.*

2538. *medieate, amb una tiulla; potser medieante.*

de una festa Sancte Marie medietate augusti tantum ut ego iam dicto Berengarii de Camporrellos dono vobis et reddat ipsos iam dictos L solidos²⁵³⁹ que ego habui²⁵⁴⁰ et recepi de vobis, ex quo bene pacati sum. Et ego Berengario de Camporrellos facio vobis tenere isto iam dict²⁵⁴¹ forno meos directos et habere in pace sine nullo malo ingenio contra cunctos omnes et feminas, leiales et guarentos.

Actum est hoc facta ista carta pignoracio in mense augusti anno Domini M C LXXXX I.

Sig+num²⁵⁴² Berengarii de Camporellos, qui hoc mandavi scribere et testes firmare rogo et mando. Sig+num²⁵⁴³ Mir de Lunel. Sig+num Guillelmi²⁵⁴⁴ de Quadrels.

807

1191, setembre, 7

Establiment. *Bernat d'Àger dona a Guillem Ramon i a la seva muller Berenguera un cortal de terra que té a la Noguera (la Noguerola), a la parròquia de Sant Pau de Lleida [al Mercadal]. A canvi, Guillem i Berenguera han de lliurar un cens de cinc sous anuals, cada festa de Sant Miquel de setembre. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és la Noguerola. Amb una entrada de cinc sous jaquesos. Bernat d'Àger es reserva el dret de fadiga de deu dies.*

A* ACL, LP_05421 (signatura antiga: calaix 037, paquet 1, pergamí 06). Pergamí en bon estat de conservació, malgrat tenir alguna taca. Mides: 22,5 cm per 12,5 cm. Escriptura carolina. Amb lletres partides a la banda superior del document; el marge superior del pergamí, tallat fent ziga-zagues. Al dors: "Carta de kortal qui es a Nogera, que fa V sol. sensals", "Carta de Guillelmo Raimundi".

Cartografia: fig. 54.

In Dei nomine. Sit notum cunctis presentibus atque futuris, quod ego Bernardus de Ager, per me et per meos, dono vobis Guillelmo Ramon et uxori vestre Berengarie et vestris unum cortallum terre

2539. *Abreujat en sol.*

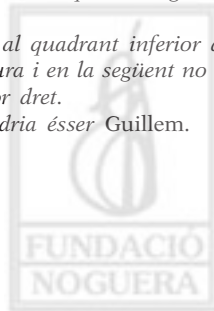
2540. *Lectura dubtosa; sembla que hi hagi escrit habur.*

2541. *Sic.*

2542. *Ratilleta autògrafa al quadrant inferior dret.*

2543. *En aquesta signatura i en la següent no hi ha una ratilleta autògrafa (l'espai és en blanc), al quadrant inferior dret.*

2544. *Abreujat en G. Podria ésser Guillem.*

quod habeo ad Nogeriam, in parrochia Sancti Pauli de Ylerda, propter quinque solidos²⁵⁴⁵ de censu, quos vos et vestri et qui pro vobis habuerit detis et faciatis mihi vel meis annuatim, in festo Sancti Michaelis septembris, melioris monete curribilis in Ylerda pani et vino, per omne tempus. Et dictus cortallus affrontat de una parte in domo Arnalli de Pug Vert et de alia in Nogeria et de tercia in domo Raimundi de Ponz et de quarta in carrera. Quantum hee omnes affrontaciones includunt et ambiunt sic dono vobis iam dictis et vestris omnique vestre posteritati dictum cortallum terre cum ingressibus et exitibus suis et pertinenciis ad predictum censum. Quod habeatis et teneatis atque possideatis et expletetis per omnes vestras voluntates facere, de celo usque in abissum, excepto quod si volueritis inpignorare vel vendere mihi vel meis per X dies dicatis et si retinere voluerimus per quantum et alter habeamus et si noluerimus retinere facite deinde omnes vestras voluntates de celo usque in abissum, preter militibus et sanctis, salvo meo prefato censu et iure et dominio in perpetuum, set huius donationis non proclametis dominum nec patronum nisi me et meos. Et ego et mei erimus inde vobis et vestris guirentes versus cunctos homines et feminas, excepta potestate terre. Et propter hoc donum habui et recepi ex vobis de intrada quinque solidos²⁵⁴⁶ Iachensium.

Quod est factum et scribturn VII idus septembris, sub anno Domini millesimo C° LXXXXI°.

Sig+num Bernardi de Ager, qui hoc mandavi scribere et laudo et firmo testibusque firmare rogo. Sig+num Petri Iohannis filii Petri²⁵⁴⁷ Gras. Sig+num Gerald de Agremont. Sig+num Petri Blader, qui huius rei sunt testes.

Sig- (*signe*) num Raimundi Iterii qui hoc scripsit quo supra/.

808

1191, setembre, 12

Venda de domini útil. *Ferrera cedeix a Santa Maria de la seu de Lleida els drets que té sobre una vinya que li havia donat com a dot el seu marit, Arnau de Riubragós, situada al terme de Lleida, a la partida*

2545. *Abreujat en sol.*

2546. *Abreujat en ss.*

2547. *Abreujat en P.*

d'Albarés. Pertany a la pabordia dels mesos de gener i febrer de la seu. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és el camí que va a Albatàrrec i una altra la séquia vella [de Fontanet]. Per aquesta cessió rep cinquanta sous jaquesos, dos cafissos d'ordi i una túnica de ras (tot plegat valorat en vuitanta sous jaquesos).

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 262v-263r (224v-225r). Al marge inferior: "Definitio cuiusdam vineæ in Albares ad favorem ecclesiæ Illerdensis."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 56, p. 160. Data: 1191, setembre, 12.

Adonem-nos que es fa esment de la partida de terra d'Albarés, situada entre la partida de Fontanet, que era al nord, i la Femosa, que trobem al sud. En les afrontacions de la vinya venuda es fa esment de la "carrera", camí, d'Albatàrrec i també d'una séquia vella, que hem de suposar que era la de Fontanet. Certament, això vol dir que a prop també hi havia una séquia nova, feta després de l'any 1149. Cartografia: figs. 5, 58 i 80.

[N]otum sit cunctis presentibus atque futuris quod ego Ferraria, per me et per meos, absolvo et diffinio et im²⁵⁴⁸ perpetuum remitto domino Deo et Beate Marie sedis Ylerde quandam vineam quam maritus meus Arnaldus de Rivobragos mihi dedit in tempore nuptiarum, que vinea est in territorio Ylerde, ad Albares, et est de honore eiusdem ecclesie, et de ipsis preposituris mensis ianuarii et februarii. Affrontat autem predicta vinea in çequia vetula, et in vinea Ferrarii de Valentia, et in terra Arnaldi de Barchinona,²⁵⁴⁹ et in carraria de Albararre. Quantum hee omnes affrontationes includunt et ambiunt, cum introitibus et exitibus, totum diffinio et absolvo predictæ ecclesie in manu et in potestate Gombaldi archidiaconi eiusdem ecclesie et prepositi. Et sciendum est quod pro hac definitione recipio ab eo L solidos Iachensium²⁵⁵⁰ et duo kaficia ordeï et unam tunicam de raz; et hoc totum est apreciatum LXXX solidos Iaquensium, de quibus bene ad meam voluntatem vestra paccata sum. Et ego et mei erimus inde semper guirentes et auctores de predicta deffinitione contra omnes personas, preter potestatem terre. Set si quis hanc diffinitionem dirumpere atemptaverit, nil ei valeat, set post dampni dati restauratione semper firma permaneat.

Quod est actum II idus septembris, anno incarnationis Domini M^o C^o XC^o I^o.

2548. Sic.

2549. *Abreujat en barcha, amb una tiulla.*

2550. *Abreujat en iachm.*

Sig+num Ferrarie, uxoris quondam Arnaldi²⁵⁵¹ de Rivobragos, que hanc cartam firmo et concedo et ad testes firmare rogo. Sig+num Bernardi de Alcarraz, ma- // riti eius, qui hoc laudo et firmo. Sig+num Arnaldi de Gamiçano.²⁵⁵² Sig+num Benages. Sig+num Stephani de Soria. Sig+num Martini, capellani.

Ego Guillelmus²⁵⁵³ de Çaçoala subscribo (*signe*).

Dominicus, levita scripsit et hoc (*signe*) fecit.

809

1191, setembre, 14

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, d'acord amb Berenguer de Ferran i tot el capítol de canonges d'aquesta ciutat, dona a Pere Sicfre una botiga a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Joan de la Plaça. A canvi, cada any, el dia de l'Assumpció de la Mare de Déu, Pere Sicfre ha de donar un cens de dotze diners al bisbe i als clergues de la seu. Se n'esmenten les afrontacions. Si la vol vendre o empenyorar ha de fer-ho saber deu dies abans; el bisbe té dret de fadiga.*

[A] Perdut. Potser correspon a la meitat superior del pergami; la meitat inferior, que fou partida, correspon segurament a A'.

A* ACL, LP_04245 (signatura antiga: calaix 141, pergami 03). Pergami en bon estat de conservació. Mides: 13 cm per 23,5 cm. Escripura carolina. Lletres partides a la part superior. Al revers: "De Pere Sifre", "Pro episcopo et capitulo. XXIII".

B* ACL, LP_04250 (signatura antiga: calaix 141, pergami 20). Pergami en bon estat de conservació, però amb alguna taca. Mides: 42 cm per 26 cm. Escripura cursiva gòtica. Al revers: "De XII d[ine]rs jaq[uese]s sensals [...] capeles de Sent Antoni [...] d'aquest per una tomba en la parròquia de Sent Johan de la Plaça", "És un traslat autèntich de la importació del cens de XII d[iners] que impor[tà] lo senyor bisbe y lo reverent capítol sobre una tenda lonch feta XVIII de les kal[endes] de octubre de any MCXXXI". Ex A.

C ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 112v-113r (71v-72r). Al marge esquerre: "Concessio tendae sub censu". Ex A'.

Curiosament B no copià A', atès que hi ha diferències en les signatures i, fins i tot, incorpora una frase que no consta en A'. Creiem, per tant, que B va copiar una altra versió del mateix document, que podria ésser la part superior del document, segregada d'A'. C, per contra, sí que va transcriure A'. Cartografia: fig. 54.

2551. *Abreujat en A.*

2552. *a: Ganuçano.*

2553. *Abreujat en G.*

Notificetur²⁵⁵⁴ cunctis presentibus et futuris qui hec audierint quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus, cum assen<s>u²⁵⁵⁵ et voluntate Berengarii de Ferran et tocius Ylerdensis capituli, dono et concedo tibi Petro Sicfre atque proieniei tue unam tendam in civitate Ylerde,²⁵⁵⁶ in parrochia Sancti Iohannis de Platea, tali condicione quod tu vel quicumque eam habuerit sive tenuerit faciatis et persolvatis annuatim in die Assumpcionis Beate Marie XII denarios pro censu episcopo et clericis eiusdem sedis. Affrontat autem predicta tenda de una parte in domibus Raimundi²⁵⁵⁷ de Fontanis, de alia parte in domibus vestris, de tercia parte in via publica, de quarta vero parte in furnum Petri Aicardi.²⁵⁵⁸ Quantum in istis continetur affrontacionibus et includitur sic dono tibi atque posteritate tue, cum introitu et exitu suo, de celo usque in abissum ad omnes vestras voluntates faciendas,²⁵⁵⁹ perpetuo salvo censu et iure nostro. Et si volueritis eam vendere vel inpignorare faciatis nobis scire X diebus antea et si voluerimus eam habere pro tanto quantum alius homo vobis dare voluerit habeamus, sin autem sit vobis licitum vendendi vel inpignorandi cuicumque volueritis exceptis militibus et sanctis, salvo tamen censu et iure nostro. Et non eligatis inde alium dominum neque alium patronum nisi nos et erimus vobis guirentes de ista donacione contra omnes homines excepta potestate terre.

Actum est hoc XVIII kalendas octobris, anno incarnationis Domini M C XC I.

Signum Berengarii Ylerdensis episcopi. Signum Arnaldi prioris Ylerdensis et sa- (*signe*) criste.²⁵⁶⁰ Sig+num Petri de Emaloboscho precentoris. Sig+num Gomalli Ilerdensis archidiaconi.²⁵⁶¹ Signum Saturnini archidiaconi Benacensis. Signum Iohannis Sancte Marie Magdalene. Signum Petri²⁵⁶² de Albares.²⁵⁶³ Signum Raimundi²⁵⁶⁴

2554. *A l'inici, en B:* Hoc est translatum fideliter factum nonas madii, anno Domini millesimo CCCº vicesimo quinto sumptum a quodam instrumento per alfabetum diviso, cuius tenor talis est.

2555. *B i C:* assensu.

2556. *B:* Ilerde.

2557. *B:* Raymundi.

2558. *C:* Ricardi.

2559. ad omnes vestras voluntates faciendas, *només en B. També manca en C.*

2560. *El signe només en B.*

2561. *Les signatures de Pere de Malbosc i de l'ardiaca Gombau només en B.*

2562. *Abreujat en P.*

2563. *B:* Albaresi.

2564. *Abreujat en R.*

(*signe*)²⁵⁶⁵ de Gerunda. Sig+num Berengarii de Feran²⁵⁶⁶ qui laudo et firmo.

Petrus Ferrarius scripsit et hoc signo (*signe*)²⁵⁶⁷ fecit.²⁵⁶⁸

810

1191, octubre, 8

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, dona a Joan de Marimon les cases que foren de Berenguer de Boixadors, canonge difunt. Ho fan d'acord amb la seva muller Dolça, que les havia donades a la seu, juntament amb el seu fill Berenguer. Joan de Marimon ha de donar com a cens, el dia de la festa de Sant Miquel, trenta sous. Si mor, les podrà tenir la seva muller Ramona, pagant el mateix cens; si Ramona es casa, haurà de lliurar quaranta sous. En canvi, si tenen fills o nebots, aquests les podran tenir només per trenta sous. El bisbe té dret de fadiga de trenta dies. Se n'esmenten les afrontacions, una de les quals és un carrer que s'enfila cap a Sant Andreu i una altra el carrer que va cap a la Carnisseria.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 342v-343r (f. 305v-306r). Al marge inferior: "Con cessio domorum in civitate Illerdae ad census facta per episcopum et ecclesiam Illerdenses." Al marge dret: "Instrumentum cuiusdam hospicii in parrochia Sancti Andree [su]btus palacium Cervarie."

[Q]uoniam litterarum stabilitate rerum gestarum memorie servatur, id circo dignum duximus. Notum fieri omnibus hominibus hec audientibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus et canonici eiusdem ecclesie donamus et concedimus tibi Iohanni de Maurimundo ipsas casas que fuerunt Berengarii de Boxados quondam fratris et canonici nostri, cum assensu et voluntate Dulcie uxoris sue, quas ipse obtulit Deo et canonice Ylerdensi et nobis, simul cum filio suo Berengario. Post obitum tamen Dulcie uxoris sue, tradimus

2565. *Només en B.*

2566. *B: Ferran.*

2567. *Només en N. En A' hi ha un espai en blanc.*

2568. *Al final del document, en B: Ego Raymundus de Miraveto publicus Ilerdensis notarius ut testis subscribo. Ego Laurentius de Lobera, publicus Ilerdensis notarius hic me pro teste subscribo. Sig+num mei Bernardi de Limiynana notarii publici Ilerdensis qui hoc translatum scribi feci et clausi et supraonitur in Vª linea, ubi dicitur continetur.*

eas tibi perpetuo habendas et possidendas hanc itaque // donationem facimus tibi de predictas casas hoc modo et hac conditione ut habeas et possideas eas cum introitibus et exitibus suis et cum omnibus sibi pertinentibus et dones annuatim pro censu in festo Sancti Michaelis mensis septembris XXX^a solidos denariorum illius melioris monete que erit curribilis pani et vino in Ylerda. Verumptamen²⁵⁶⁹ si forte minus venerit de te quod absit antequam de Raimunda uxore tua habeat casas in vita sua tantum quandiu sterit sine marito et solvat XXX solidos. Set tamen si acceperit maritum deinceps solvat XL^a solidos pro censu in predictum terminum. Et si filios vel filias habueris vel nepotes vel pro nepotes illi et omnes a te descendentes recta linea habeant casas illas pro XXX^a solidos de censu. Alii vero sive sint omnino extranee persone sive te sive descendentes a te recta linea contungant²⁵⁷⁰ extraneis verso tamen veniant solvant XL^a solidos pro censu quacumque ratione habuerint casas illas vel causa emptionis vel donationis vel permutationis vel quoquo relicto titulo. Interim vero si forte tu vel filii tui volueritis vendere vel inpignorare ipsas casas facite nobis scire vel successoribus nostris XXX dies antea. Et si voluerimus eas retinere habeamus illas minus C solidos quam alius homo. Sin autem facite nobis voluntatem vestram exceptis militibus et sanctis et locis religiosis, salvo semper in omnibus et per omnia censu et dominio nostro successorumque nostrorum et faciat similiter quisquis //²⁵⁷¹ eas unquam habuit. Et volumus ut semper maneant indivise et possessor earum firmet canonice directum quandocumque requisitus fuerit. Predictae autem domus affrontat de una parte in operatoris predictae Dulcie et in casas Petri Clarii et in casas que fuerunt Seguini cambiatoris et in casas que fuerunt Petri de Balager et de alia in via que ascendit ad ecclesiam Sancti Andree et de alia in via que descendit ad Carnicariam.

Actum est hoc VIII idus octobris anno dominice incarnationis M^o C^o XC^o I^o.

Sig+num Berengarii Ylerdensis episcopi (*signe*). Sig- (*signe*) num Gomballi Ylerdensis archidiaconi. Sig+num magistri Petri de Maloboscho precentoris. Sig+num Dulcie. Sig+num Stephani de ça Redorta. Sig+num Stephani de Soria.

2569. *Sic.* Verumtamen.

2570. *Sic.* Contingant.

2571. *Columna nova.*

Sig- (*signe*) num Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste qui hanc cartam scripsit.

811

1191, octubre, 18

Renúncia. *Berenguer, bisbe de Lleida, cedeix a la sagristia de la seu de Lleida el delme rebut a Seròs i al seu terme. Reconeix que ja n'havien disposat els tres sagristans de la seu de Lleida precedents, Bernat de Cipílio, Martí d'Osca i Bernat d'Avellana. També retorna una vinya, situada a Pardinyes, i unes cases que hi ha sota l'església de Santa Maria de Lleida. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 130v-131r (f. 88v-89r). Al marge inferior: "Restitutio decimarum de Seros sacristiae", "Alia est infra fol. 115" (correspon al foli 157 i és datat l'any 1202). Al damunt del text, com a epígraf del document: "De sacristia Illerdense et iuribus suis."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 38, p. 116. Data: 1191, octubre, 18. Ex B.

Cartografia: fig. 57.

[N]otum sit omnibus hominibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus, cum consensu capituli, reddo sacristie Ylerdensis sedis decimam eorum que rex accipit in Seros et in eius terminis. Audivi eum quod eam tenuerunt nomine sacristie ex donatione predecessoris mei bone memorie Guillelmi Ylerdensis episcopi, Bernardus de Cipilio²⁵⁷² et Martinus de Oscha et Bonetus de Avellana, qui fuerunt sacriste. Ego vero propter multa et varia negocia que michi imminebant accepi decimam illam a Boneto de Avellana et diu tenuit licet minus iuste. Ideoque restituo plenarie decimam dictam tibi Arnalde prior et sacrista ut tu et succedentes tui in sacristia habeatis et teneatis eam perpetuo nomine sacristie. Item reddo sacristie vineam quandam quam predecessor meus iam dictus assignaverat sacristie. Item dono domos quasdam eidem sacristie et trado tibi Arnalde prior et sacrista ut tu et succedentes tui in sacristia perpetuo habeatis, possideatis et expletetis has nomine sacristie. Est autem vinea in Pardinis et affrontat de duabus partibus in carreriis. De tertia parte in vinea // Bertrandi de Solanellis. De quarta vero parte in campum que fuit Arnaldi de Podio Viride.

2572. a: Apilio.

Domus vero iam dicte sunt subtus ecclesiam Sancte Marie sedis Ylerde et affrontant de duabus partibus in carreriis publicis, de tercia parte in casas que fuerunt Guillelmi Ebiloti, de quarta parte in casas que sunt de preposituris Sancti Iohannis de Segriano.

Actum est hoc XV kalendas novembris, anno incarnationis Domini M^o C^o XC^o I^o.

Sig+num Berengarii Ylerdensis episcopi (*signe*). Sig- (*signe*) num Gomballi Ylerdensis archidiaconi. Signum (*signe*) Bernardi de Calidis. Signum + Saturnini Benascensis archidiaconi. Sig+num magistri Petri de Malobosco precentoris. Sig+num Iohannis Sancte Marie Magdalene. Signum (*signe*) num²⁵⁷³ Petri de Cubellis. Sig+num Arnaldi de Lileto camerarii. Sig+num Petri de Albares. Signum (*signe*) Maurini. Signum (*signe*) Raimundi²⁵⁷⁴ de Gerunde.

Petrus Ferrarius scripsit et hoc (*signe*) signum fecit.

812

1191, octubre, 31. Lleida

Venda. *Arnau de Vall-llebrera (o de Val-lebreira), els seus germans Ramon i Bernat i la seva germana Peirona venen a Arnau, sagristà de la catedral de Lleida, les cases que tenen sota l'església de Santa Maria de la seu, per tres-cents sous de diners jaquesos. Llurs pares, Ramon de Vall-llebrera i Loreta, ja havien rebut setanta sous (deu morabatins i cinc sous, en aquest moment valorats en cent sous), el sagristà havia fet despeses de conservació per valor de cent cinquanta sous; per tot això, reben només cinquanta sous. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 142v (100v). Al marge esquerre: "Venditio quarumdam domorum ad favorem sacristiæ."

a LLADONOSA, 1970, doc. 10, p. 126. Transcripció parcial. Data: 1191, setembre, 30. Lleida.

b CASTILLÓN, 1998a, doc. 42, p. 118. Data: 1191, novembre. Ex B.

És molt interessant aquest document per la relació que estableix entre les diverses monedes. Afirmar que, uns vint o trenta anys abans de la data d'aquest document, setanta sous corresponien a deu morabatins i cinc sous. A més, diu que aquest any 1191 el valor de la moneda ja no era el mateix i que aquells

2573. *Sic.*

2574. *Abreujat en Raim, amb una titlla.*

setanta sous corresponien a cent sous. De fet, ja s'ha assenyalat l'augment del valor dels morabatins d'or amb relació als sous o els diners d'argent (el 1127, 5 sous i 4 diners de Barcelona; el 1158, 6 sous i 3 diners de Barcelona; el 1166, 7 sous i 6 diners de Barcelona. Vegeu BALAGUER, 1999, p. 84-85).

[I]n Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus qui hec audierint quod ego Arnaldus de Valle Lebreira²⁵⁷⁵ et fratres mei Raimundus et Bernardus et soror mea Peirona, per nos et per omnes nostros, vendimus tibi Arnaldo Ylerdensi sacriste ipsas nostras casas que sunt subtus ecclesiam Sancte Marie sedis Ylerde, cum introitibus et exitibus suis et cum omnibus sibi pertinentibus, et vendimus eas tibi per CCC solidos²⁵⁷⁶ denariorum Iaccensium de quibus sumus plenarie paccati. Vendimus tibi ipsas casas sub tali conditione ut habeas et possideas eas omni tempore ad faciendum ibi et inde omnes voluntates tuas et abrenuntiamus et evacuamus penitus quicquid iuris ibi habemus vel habere debemus alio aliquomodo absque ulla prorsus retentione et de iure nostro in vestrum transferimus quicquid ibi habemus vel habere debemus pro his supradictis CCC solidos, de quibus pater noster Raimundus de Valle Lepraria et Loreta mater nostra habuerunt LXX solidos, qui tunc temporis valebant X morabetinos²⁵⁷⁷ et V solidos, qui hodie valent de hac moneta C solidos, pro quibus ipsi pignora obligaverant has domos. Preterea est manifestum quod expendistis in melioramento et reparamento ipsarum domorum et in expensis multum eis necessariis CL solidos et nos habuimus et accepimus a vobis L solidos et in hunc modum bene et per obtime sumus vestri paccati de predictis CCC solidos ad nostram voluntatem. Affrontat autem predictae //²⁵⁷⁸ domus de duabus partibus in viis publicis et de aliis duabus partibus in domibus vestris. Quantum in istis continetur affrontationibus totum vobis vendimus de abisso usque in celum et in presenti tradimus ad faciendum quicquid ibi et inde volueritis et erimus vobis guirentes et defensores de predictis domibus contra omnes homines vel feminas excepta potestate terre et excepto seniorivo Guillelmi Ibiloti.²⁵⁷⁹

Facta carta hec II kalendas novembris anno dominice incarnationis M^o C^o XC^o I^o.

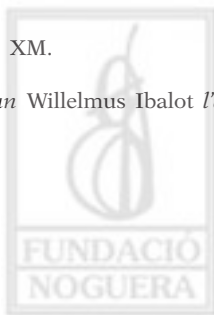
2575. *b*: Vallelebrera.

2576. *Abreujat en sol*.

2577. *Abreujat en m^o. b*: XM.

2578. *Columna nova*.

2579. *Trobem esmentat un Willelmus Ibalot l'any 1166*. BERTRAN, 1984, doc. 12, p. 166.

Sig+num Arnaldi de Valle Lepraria, sig+num Raimundi, sig+num Bernardi fratrem meorum, sig+num Peirone sorori nostre, qui hanc cartam laudamus et firmamus et testibus firmare rogamus. Sig+num Raimundi de Sanaugia. Sig+num Ysarni de Tolosa. Sig+num Bertrandi de Solanellis. Sig+num Bernardi²⁵⁸⁰ Duran. Ego Guillelmus²⁵⁸¹ de Caceola²⁵⁸² subscribo (*signe*).

Petrus²⁵⁸³ Ferrarius scripsit et hoc (*signe*) fecit.

813

1191, octubre

Venda. *Ramon des Colomer i la seva muller Maria des Colomer venen a Pere Palmer i a la seva muller Maria una casa que tenen a la ciutat de Lleida, pel preu de cinquanta sous de moneda jaquesa. Se n'esmenten les afrontacions.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 361r (f. 324r). Al marge inferior: "Venditio cuiusdam domus in vila Illerdae pro L solidis Iaccensis monetae."

[N]otum sit cunctis quod ego Raimundus²⁵⁸⁴ dez Colomer et uxor mea Maria dez Colomer, per nos ac per omnes nostros venditores sumus scilicet Petrus Palmer et uxori tue Marie et vestri proieniei una domo quem nos habemus et habere debemus in villam Ylerde et habet affrontationes de oriente in carraria, a meridie in carraria, a occasum in Guillelmus Cirera, a quarta parte in Petrus de Osona. Quantum iam dictas affrontationes includunt sic vendimus nos vobis et vestris ab exitibus et regressibus suis, de celum usque in abissum, per secula cuncta, per precium L solidos monete directe Iachesa, unde bene a vobis bene paccatus sum vobis et habeatis secure et potenter vobis et vestris et teneatis, set ad vestram voluntates faciendas vobis vel vestris. Set de nostro iure in vestro tradimus et erimus guirentes legales contra omnes homines et feminas et faciamus tenere in bona //²⁵⁸⁵ pace et simus guirentes legales. Nullus homo qui ista carta voluerit disrumpere in duplo componat.

2580. *Abreujat en B.*

2581. *Abreujat en G.*

2582. *b: Caccola.*

2583. *En lletres majúscules.*

2584. *Abreujat en R.*

2585. *Columna nova.*

Actum est hoc in mense octubris, anno Domini M^o C^o XC^o I^o.

Sig+num Raimundus²⁵⁸⁶ dez Colomer, sig+num Maria dez Colomer, sig+num Iohanna, sig+num Dulcia, nos qui hoc facit scribere et firmare ad testes. Sig+num Arnaldi²⁵⁸⁷ de Carreus. Sig+num Iohanni²⁵⁸⁸ Vinader. Sig+num.

Raimundus scripsit die et anno quo (*signe*) supra.

814

1192 (1191), febrer, 17

Establiment. *Berenguer, bisbe de Lleida, d'acord amb els canonges d'aquesta ciutat, concedeix a Bernat Vaca unes cases situades a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Santa Maria Magdalena. Les donen perquè les reconstrueixi i les millori durant tres anys, al llarg dels quals, cada any, ha de donar a la pabordia de Santa Maria Magdalena, el dia de la Resurrecció, trenta sous. Se n'esmenten les afrontacions. Si les vol vendre o empenyorar, ha de fer-ho saber deu dies abans i el bisbe té dret de recuperar el domini útil de les cases pagant deu sous menys que el possible comprador.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 272r-272v (234r-234v). Al marge dret: "Concessio ad censum quarumdam domorum facta pro præpositis Sanctæ Magdalenæ."

a CASTILLÓN, 1992-1993, doc. 57, p. 160-161. Data: 1191, febrer, 17.

En aquest cas, és important datar aquest document l'any 1192 (segons el còmput florentí) o bé datar-lo l'any 1191. Si el datem l'any 1192, això ens porta a afirmar que Berenguer encara fou bisbe de Lleida (i Roda) durant els primers mesos d'aquest any. Hi ha un document del mes de maig d'aquest any (GRAU, 2010, doc. 298: "era millesima CC XXX, in mense maio"), en què ja es fa esment del bisbe Gombau de Lleida i de Roda. De fet, el bisbe Berenguer de Lleida esdevingué arquebisbe de Narbona, en principi, l'any 1191; potser va continuar uns mesos més al capdavant de la diòcesi lleidatana. Assenyalem que en aquest document es fa esment de l'ardiaca Gombau, que el degué succeir com a prelat. Cartografia: fig. 54.

[N]otificetur cunctis hec audientibus quod ego Berengarius Dei gratia Ylerdensis episcopus,²⁵⁸⁹ una cum assensu et voluntate tocius

2586. *Abreujat en una R.*

2587. *Abreujat en una A.*

2588. *Abreujat en una I.*

2589. *Sembla que hi digui episcopo.*

Ylerdensis ecclesie conventus, donamus et concedimus tibi, Bernardo Vacca, et omni progeniei tue unas casas //²⁵⁹⁰ in civitate Ylerde, in parrochia Sancte Marie Magdalene. Damus inquam eas tibi et tuis atque posteritati tue tali conditione quod tu rehedifices et meliores eas bene et firmiter usque ad III annos, et facias et persolvas preposituris Sancte Marie Magdalene annuatim, in die Resurrectionis Domini, XXX solidos pro censu illius melioris monete que erit curribilis pani et vino in Ylerda. Affrontant autem ipsas casas de una parte in via publica, de alia parte in domibus Petri Gras, de alia parte in domibus Raimundi Meler, de alia parte in domibus Bernardi²⁵⁹¹ de Alcover. Quantum in istis continetur affrontationibus et includitur sic damus eas tibi et tuis atque posteritati tue, cum introitibus et exitibus suis, de celo usque in abissum, ad omnes voluntates vestras faciendas, salvo censu et iure nostro. Et si volueritis eas vendere vel inpignorare faciatis nobis scire X diebus antea, et si voluerimus eas retinere habeamus eas X solidos minus quam alius homo; sin autem sit vobis licitum vendendi vel inpignorandi cuicumque volueritis, exceptis militibus et sanctis, salvo tamen censu et iure nostro et sic faciat et persolvat quisquis eas habuerit. Prohibimus vobis quod non eligatis inde alium dominum neque alium patronum nisi nos et Ylerdensem ecclesiam. Nos vero convenimus vobis esse guirentes de ista donatione contra omnes homines, excepta potestate terre, et firmetis directum preposito quocienscumque requisiti fueritis vos vel vestri de ipsas domos. //

Actum est hoc XIII kalendas marcii, anno incarnationis Domini M° C° LXXXX° I°.

<Sig>+num Berengarii Ylerdensis atque Rotensis episcopi (*signe*). Signum Gomballi Ylerdensis archidiaconi. Signum Arnaldi Ylerdensis prioris (*signe*) et sacriste. Sig+num Petri de Maloboscho precentoris. Sig+num Iohannis Sancte Marie Magdalene. Signum + Saturnini, archidiaconi Benascensis. Signum (*signe*) Petri de Cubellis. Sig+num Arnaldi de Lileto. Sig+num Petri de Albares. Signum (*signe*) Raimundi de Gerunda.

Petrus Ferrarius scripsit el hoc (*signe*) fecit.

2590. *Columna nova.*

2591. *Abreujat en B.*

c. 1192

Delimitació. *Relació dels límits del bisbat de Lleida a la banda oriental (fins a Cervera), meridional (fins a Siurana i Mequinensa), septentrional (fins a Biosca, el Montsec i els Pirineus) i occidental (fins a Bielsa, el Cinca i l'Alcanadre).*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 394v (357v). Al marge esquerre: "Antiqui termini episcopatus Illerdensis."

El mateix document assenyala que aquesta delimitació del bisbat de Lleida fou feta posteriorment, a partir de documents antics. Com podem veure, els límits són amplis i inclouen terres que van ésser discutides i que, de vegades, fins i tot es van perdre. Per exemple, no s'esmenten les pèrdues de Bielsa o d'Alquèssar que trobem referides en la documentació fins i tot anterior a l'any 1149, data de la conquesta de Lleida. D'altra banda, per exemple, inclou bona part de les terres situades a la Conca de Barberà, sense tenir present les discussions que hi hagué amb el bisbat de Tarragona pel que fa a poblacions com Vinaixa o el Vilosell [actualment a la comarca de les Garrigues]. Per tot això, hem de considerar que les bases d'aquest document han d'ésser d'abans de la fi del bisbat de Berenguer, encara que sigui impossible de concretar cap data. Cartografia: figs. 2, 34 i 35.

Parte orientis. Castrum follit, Puio Alto, Cerveria, Barbaria, sicut aqua discurrit. A meridie: Montane Siurane et Carbonaria. A parte aquilonis: Accuta de Tora, Biosca, Ribellas, Pontum, sicut via taliat usque ad collum de Lacrimas et sicut vadit ipsa serra de Monte Sicco usque ad ipso Spinalbo de Sancto Laurencio et vertitur a parte aquilonis sicut vadit ipsa serra de Mont Lobar usque ad castrum de Codone, sicut aqua discurrit et usque ad ipsa serra de Spluga. Et ab oriente vertitur usque ad ipsum castrum de Sorbulas et descendit usque ad Sancta Arata.²⁵⁹² Et sicut dividit ipsa aqua de Flumicello usque ad castrum de Pervas et usque Castello German et usque ad Sanctum Petrum de Nubibus,²⁵⁹³ usque etiam ipsos montes Pireneos et sicut ipsos montes vertunt aquam usque ab Belsam et sicut descendit ipsa aqua Cincha usque ad serram de Arbi et sicut dividit ipsa serra de Superarbi usque ad Alcheçar cum suis terminis, donec veni- //²⁵⁹⁴ atur ad Alchanadre. Et sicut aqua Alchanadre descendit in Cincham. Et de Cincha sicut descendit ad Mechinençam. Isti sunt antiqui ter-

2592. *Havia de dir Sancta Grata, Senterada (Pallars Jussà).*

2593. *Al marge esquerre: Ecclesiam Sancti Petri de Nubibus confirmat ecclesie Ilerdensi Alexander papa, sup. f. 25. Correspon a una butlla papal d'Alexandre III (doc. 581, anys 1168-1176).*

2594. *Columna nova.*

mini Ylerdensis episcopatus, sicut multorum veridicorum testimonio comprobatur.

816

a. 1192

Donació. *Gil dona al seu cunyat, Calvet, drets i terres. Al lloc de Canalills (Sant Andreu, terme d'Olvena) cedeix la meitat d'un alou, els lleixius (segurament terres no conreades) i part dels esplets. També fa una donació al terme de Serbella i dona una heretat a Castre. Així mateix, fa lliurament de jовades de terra a l'almúnia de Campania (a Castelló Ceboller), a Ilche, a Permisán i un home a Olvena, anomenat Joan Duran. Si Calvet no té fills, ho haurà de tornar tot, menys allò que té a Canalills. Per aquest alou de Canalills, Calvet ha de donar potestat a Gil, si aquest li ho demana.*

A* ACL, RP_0428 (carpeta 10, núm. 616). Pergamí en bon estat de conservació.

a BOIX, 2005, doc. 746, p. 485. Data: després de l'any 1146, març.

b GRAU, 2010, doc. 255, p. 470-471. Data: [segona meitat del segle XII].

Segons Grau, aquest document fou escrit la segona meitat del segle XII. Malgrat això, creu que va ésser escrit vers l'any 1165. Ens adonem que Calvet (o Calbet) de Solanes i Pere de Canalills havien actuat com a testimonis en un document escrit l'any 1165 (doc. 447). Nosaltres el datem abans de l'any 1192, encara que també l'hauríem pogut datar vers l'any 1165. Aquest lloc de Canalills correspon a l'indret de Sant Andreu, al municipi d'Olvena (esmentat als documents 99 i 142). Malgrat ésser, des d'un punt de vista lingüístic, una terra fronterera, trobem en aquest document diversos noms catalans (Pere, Joan, Berenguer i Arnau) i algunes paraules escrites en aquesta mateixa llengua, com "postat" o "irat i pagat". Olvena és a la riba esquerra del Cinca, mentre que molts dels altres llocs esmentats en aquest document eren a l'oest d'aquest riu.

In Dei nomine. Ego Giliu dono Canalils a Calvet, meo cognato, illas duas partes de illo spleto et illos lexivos et medietate de illo alode quod abeo in termino de Canalils. Et in termino de la Serbella. Et dono tibi ereditate in termino de Castro, qui fuit de Garcia Pardo, totam ab integram. Et I^a iovata de alode in illa <in>munia de la Campania et alia <in> Ilg et alia iovata in Primisan. Et I^o homine in Olivena per nominato Ioan Duran. Et si minus venerit de Calvet sine filio que non abeat de sua mulier, tornet illa honore et illa hereditate a Giliu, et Calvet non perdat Canalils si non facit tale causa que emendare non potuiset aut non voluiset. Et Calvet donet poçtat de Canalils a Giliu, irat et pagat.

Ego dompna mater de Giliu laudo et confirmo. Ego Pere de Canalils, frater de Giliu, laudo et confirmo. Sig+num ego Giliu et mater

mea et frater meus Pere, qui hanc carta rogavimus scribere et testes firmaré et nostras signas facere. Sig+num Berenger de las Solanas, teste. Sig+num Arnal del Torm, teste. Sig\+/num Beridian²⁵⁹⁵ de la Millera, teste.

Ramon Ioan, sacerdos, audivit et scribit et hoc signum (*signe*) fecit.

817

a. 1192

Donació. *Toda dona al seu gendre Galí Garcés cases, horts, llinars, terres i vinyes que té a Coscolluela (en castellà Coscojuela) de Sobrarb. Li dona el mateix que a la resta dels seus fills.*

A* ACL, RP_0734 (carpeta 12, núm. 920). Pergamí en força bon estat de conservació, tanmateix amb alguna paraula esborrada. Mides: 15,5 cm per 10 cm.

a GRAU, 2010, doc. 325, p. 514-515. Data: [segona meitat del segle XII].

Segons Grau, aquest document fou escrit el segle XII. Tanmateix, atès que datem el testament de Toda abans de l'any 1176, podem afirmar que aquesta donació de la senyora Toda també hagué d'haver-se escrit abans d'aquesta data, l'any 1192.

In Dei nomine. Ego Tota facio karta ad te Galin Garcez, gerno meo, de tota illa compara que habeo in Coscolola vel in eius terminis, de casas aut casales, de ortis, de linares, terris, vineis, cultum vel eremum²⁵⁹⁶ quod ad meam partem pertinet. Dono tibi tale parte quomodo ad unos de mos filios ut abeas illa ad tua propria hereditate per \tota<m>/ tuam voluntatem facere in tua vita et post tuos dies.

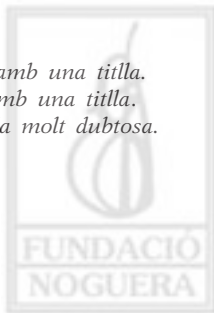
Signum ego, Tota, qui hanc ka\r/ta rogavi scribere et testes firmare et mea signa facere. Signum don Ramon et Galin Atons et Açenar Dura<n> de Muro Maior, testes. Saion Bita²⁵⁹⁷ de illas Eras fide de to[to]s homines aut de feminas.

Ego Garssies, rogatus scripsi.

2595. *Hi llegim bidian, amb una tiilla.*

2596. *Abreuñat en ere, amb una tiilla.*

2597. *b: saiobita. Paraula molt dubtosa.*

Annex

788 bis [818]

1190, setembre, 19

Establiment. *Arnau, prior, dona a Guillem de Na Dolça i a la seva muller Sança un casal situat a la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Andreu, a canvi d'un cens de cinc sous el dia de Pasqua. També, aquest mateix dia, han de lliurar cinc sous al batlle del pont de Lleida. Se n'esmenten les afrontacions. Fadiga de deu dies.*

[A] Original perdut.

B* ACL, LC_0022, *Llibre Verd*, f. 144r-144v (f. 102r-102v). Al marge dret: "Concessio ad censum per priorem cuiusdam casalis."

a CASTILLÓN, 1998a, doc. 36, p. 115. Data: 1190, setembre, 20. Ex B.

Cartografia: fig. 54.

[N]otum sit cunctis hominibus quod ego Arnaldus Ylerdensis prior, per me et per omnes successores, dono vobis Guillelmo de Na Dolça et uxori vestre Sancie et omni proieniei vestre et cui volueritis in perpetuum unum casalem per X solidos census. Quod est in villa Ylerde, in parrochia Sancti Andree. Affrontat in domibus Raimundi de Bages, que fuerunt de Garcia Liniz, et in domibus Arnaldi Bernardi et in domibus Aimerici, que tenent per Guillelmi de Basella, et in tribus carrariis. Quantum //²⁵⁹⁸ hee affrontationes includunt et ambiunt sic dono vobis iam dictis et vestris dictum casal per iam doctos X solidos census, quod melioretis et habeatis et expletetis vos et qui volueritis, de abisso usque in celum, cum introitibus et exitibus suis et melioramentis et suis pertinentiis. Tamen vos et vestri et qui dictum casal habebit et tenebit mihi et meis annuatim omni tempore, in festum Pasche, V solidos pro censu donetis melioris monete curribilis Ylerda pani et vino, et ponti Ylerde et baiulis suis annuatim omni tempore, in festum Pasche, V solidos pro censu donetis melioris monete curribilis in Ylerda pani et vino. Et si vendere vel inpignorare eum volueritis mihi et meis X dies dicatis et si retinere voluerimus sicut alius homo habeamus. Sin autem facite inde omnem vestram voluntatem exceptis militibus et sanctis, salvo tamen censu et iure meo et meorum et pontis et successorum eius. Et non eligatis inde alium dominum neque patronum nisi me et meos et baiulos pontis. Et ego et mei erimus inde vobis et vestris guirentes contra omnes homines et feminas preter potestatem terre.

2598. *Columna nova.*

Facta carta XIII kalendas octobris, anno Domini incarnationis
M° C° LXXXX°.

Signum (*signe*) Arnaldi Ylerdensis prioris et sacriste qui hoc do-
num fecit. Sig+num Poncii Morruti. Sig+num Raimundi de Palacio.
Sig+num Arnaldi de Castello Gelos. Sig+num Petri Galabruni, baiuli
pontis Ylerde, qui hoc // firmo et laudo.

Petrus Ferrarius scripsit et hoc (*signe*) fecit.

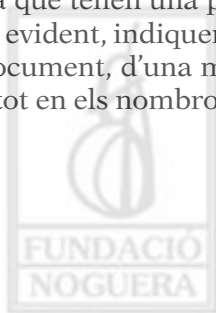
ÍNDIX D'ANTROPÒNIMS

En aquest índex d'antropònims hem inclòs tots els noms de persona esmentats als documents editats en aquesta segona part de la col·lecció diplomàtica. Són força nombrosos i ens poden aportar molta informació. Al segle XII, generalment se solia fer esment d'un nom i d'un cognom, que corresponia molt sovint a un topònim, a un ofici o bé a una característica de la persona (o d'un avantpassat seu). En aquest índex, amb relació a cadascun d'aquests noms de persona, diem qui era el que el duia (rei, comte, bisbe, prevere, ardiaca, cardenal, teixidor, etc.). També hi assenyallem si era la muller o el marit d'algun altre dels homes o de les dones esmentades al document.

En aquesta època, tot i que els documents siguin escrits en llatí, ja trobem molts antropònims escrits en català (o en alguna altra llengua romànica, sobretot occità o castellà). Encara trobem, amb tot, que un percentatge molt important són escrits en llatí. En aquest cas, com férem a la primera part, hem intentat de posar-los en el cas nominatiu, per tal de facilitar-ne l'agrupament i l'ordenació. Això no obstant, cal assenyalar que això no ha fet que sempre s'agrupin totes les vegades que és esmentada una mateixa persona.

Hem de remarcar, així mateix, que no hem inclòs en aquest índex els noms dels reis francesos, ni els dels comtes de Barcelona o dels monarques de la corona catalanoaragonesa quan són esmentats en l'apartat de datació del document. Sí que els mencionem quan fan una donació o s'assenyala que tenen una possessió o un dret.

Quan al document és evident, indiquem entre claudàtors el lloc al qual es fa referència al document, d'una manera especial donacions, vendes, bescanvis i sobretot en els nombrosos establiments que s'han

conservat. Aquestes referències molt sovint fan que sigui més fàcil d'agrupar els noms d'una mateixa persona. D'altra banda, per tal de no allargar massa l'índex, no hem inclòs un esment sobre si la persona era un donador, un venedor o un possessor de terres, per exemple; com a úniques excepcions, esmentem si l'home o dona era l'escrivà del document o bé si n'era un testimoni.

En general, hem intentat d'unificar els noms quan és molt probable que corresponguessin a la mateixa persona. Sovint, però, ens hem estimat més d'ésser prudents. A més, de vegades, en dubtar, no hem unificat antropònims massa diferents i hem optat per fer una remissió de l'un a l'altre. Com a norma general ens hem estimat més de fer més entrades.

Per tal d'ubicar els llocs als quals els documents fan referència, normalment fem esment del lloc poc o molt abreujat. En fer esment de les parròquies de Lleida no fem esment de la ciutat. Així, incloem entre claudàtors les paraules Sant Joan, Sant Andreu, Sant Llorenç, Sant Martí, Santa Magdalena, Sant Pau i Sant Gili, i les velles esglésies parroquials de Sant Vicenç i de Sant Esteve. Esmentarem, però, Santa Maria de Lleida, que era la seu episcopal. Tampoc direm que són de Lleida algunes esglésies, com Sant Hilari, que molts cops és mencionada per a ubicar algunes terres. Així mateix, no mencionem la ciutat en citar llocs com la Suda o la Cuirassa. En canvi, assenyalarem la ubicació amb relació a alguns altres indrets, com, per exemple, les Eres, Sant Salvador o el Mercadal. A continuació, incloem la llista dels noms de lloc que trobarem al llarg de l'índex i llur referència precisa.

[Alamús]	Poble dels Alamús (Segrià)
[Albarés]	Partida d'Albarés. Terme de Lleida (Segrià)
[Albesa]	Poble d'Albesa (la Noguera)
[Alguaire]	Poble d'Alguaire (Segrià)
[els Arcs]	Població dels Arcs. Bellvís (Pla d'Urgell)
[Areny de Lleida]	Partida de l'Areny (a la riba del Segre). Terme de Lleida (Segrià)
[Barberà de la Conca]	Poble de Barberà de la Conca (Conca de Barberà)
[Bell-lloc]	Poble de Bell-lloc d'Urgell (Pla d'Urgell)
[Benavent de Segrià]	Poble de Benavent de Segrià (Segrià)
[Castelldans]	Poble de Castelldans (les Garrigues)
[Cavallera]	Sant Martí de Cavallera. Santa Llestra (Baixa Ribagorça Occidental)
[Cinca Mitjà]	Comarca del Cinca Mitjà

[Coma de Pere de Santvicenç]	Partida de la Coma de Pere de Santvicenç. Terme de Lleida (Segrià)
[Costa de Sant Joan]	Veïnat situat a la Costa de Sant Joan, el Canyeret. Lleida (Segrià)
[Cuirassa]	Barri de la Cuirassa. Lleida (Segrià)
[les Eres de Lleida]	Partida de les Eres de Sant Tomàs. Terme de Lleida (Segrià)
[Escarp]	Santa Maria d'Escarp. Massalcoreig (Segrià)
[Esplucs]	Poble d'Esplucs (la Llitera Occidental)
[Fontanet]	Partida de Fontanet. Terme de Lleida (Segrià)
[Gebut]	Jaciment i antic poble de Gebut. Soses (Segrià)
[Güel]	Poble de Güel (Baixa Ribagorça Oriental). Municipi de Graus
[Isàvena]	Municipi d'Isàvena (Baixa Ribagorça Oriental)
[Jaca]	Ciutat de Jaca. Aragó
[Lasquarri]	Poble de Lasquarri (Baixa Ribagorça Oriental)
[Llaguarres]	Poble de Llaguarres (Baixa Ribagorça Oriental). Municipi de Capella
[Lleida]	Ciutat i municipi de Lleida (Segrià)
[Lluçars]	Poble de Lluçars. Municipi de Tolba (Baixa Ribagorça Oriental)
[Mercadal de Lleida]	Veïnat de Lleida. Parròquia de Sant Pau. Lleida (Segrià)
[Monesma]	Poble de Monesma. Municipi de Monesma i Queixigar (Baixa Ribagorça Oriental)
[Montserratè]	Probablement barri de Lleida (Segrià) [és poc possible que sigui a Cervera]
[Montsó]	Ciutat de Montsó (Cinca Mitjà)
[Olvena]	Poble d'Olvena (Somontano de Barbastre)
[Palau de l'Horta]	Partida de Palau de l'Horta. Lleida (Segrià)
[Pardinyes]	Partida de Pardinyes. Lleida (Segrià)
[Pins]	Poble abandonat de Pins. Municipi de Binacet (Cinca Mitjà)
[Portal de Montagut]	Veïnat del Portal de Montagut. Lleida (Segrià)
[Raimat]	Poble de Raimat Municipi de Lleida (Segrià)
[Ratera]	Nucli de població de Ratera. Municipi d'Alguaire (Segrià)
[Ribagorça]	Comarques de la Ribagorça
[Roda d'Isàvena]	Poble de Roda d'Isàvena (Baixa Ribagorça Oriental)
[Rovals]	Partida de Rovals. Lleida (Segrià)
[Sant Andreu]	Parròquia de Sant Andreu de Lleida (Segrià)
[Sant Esteve]	Parròquia de Sant Esteve de Lleida (Segrià) (fins a l'any 1168)
[Sant Gili]	Parròquia de Sant Gili de Lleida (Segrià)

[Sant Hilari]	Església de Sant Hilari de Lleida (Segrià)
[Sant Joan]	Parròquia de Sant Joan de la Plaça de Lleida (Segrià) (d'ençà de l'any 1168)
[Sant Llorenç]	Parròquia de Sant Llorenç de Lleida (Segrià)
[Sant Martí]	Parròquia de Sant Martí de Lleida (Segrià)
[Sant Pau]	Parròquia de Sant Pau del Mercadal de Lleida. Lleida (Segrià)
[Sant Salvador de Lleida]	Església de Sant Salvador de Lleida. Lleida (Segrià)
[Sant Vicenç]	Parròquia de Sant Vicenç de Lleida (Segrià) (fins a l'any 1168)
[Santa Magdalena]	Parròquia de Santa Maria Magdalena de Lleida (Segrià)
[Santa Maria de Lleida]	Parròquia de Santa Maria de Lleida, la Seu. Lleida (Segrià)
[Saragossa]	Ciutat de Saragossa. Aragó
[Segrià]	Comarca del Segrià
[Serradui]	Poble de Serradui. Isàvena (Baixa Ribagorça Oriental)
[Somontano]	Comarca del Somontano de Barbastre
[el Sot, Lleida]	Partida del Sot, propera al Segre. Lleida (Segrià)
[Suda]	Veïnat de Lleida, clos rere les muralles. Lleida (Segrià)
[Sudanell]	Poble de Sudanell (Segrià)
[Torre de Boixadors]	Partida de Boixadors. Terme de Lleida (Segrià)
[Torrefarrera]	Poble de Torrefarrera (Segrià)
[Torre-serona]	Poble de Torre-serona (o Torre Pallaresa) (Segrià)
[Vallcalent]	Partida de Vallcalent. Lleida (Segrià)
[Vilacarle]	Poble de Vilacarle. Tor-la-ribera (Baixa Ribagorça Oriental)
[Vilanova de Fontanet]	Vilanova de l'Horta, la Bordeta. Terme de Lleida (Segrià)
[Vilanova de Montsó]	Barriada de Montsó (Cinca Mitjà)
[Vilverme]	Partida de Vilverme. Terme de Lleida (Segrià)

— A —

- AABIB [Eres de Lleida], testimoni, 505
ABOLAFI [Segrià], 468
AÇACH, censat de Barbastre, 660
ACENAR [Ribagorça], testimoni, 582
AÇENAR DURAN DE MURO MAIOR [Sobrarb], testimoni, 817
ACENARIUS, capellà de Montsó, escrivà, 419
ACET [Ribagorça], muller de Bonet de Cabestany, 642
ADAM, 414, 476, 477; [Saragossa], 511
ADEFONSUS, rei d'Aragó (1104-1134), 509
ADEMAR [Raimat], 658
ADRIANUS [IV], papa, 410, 412, 455
ADRIANUS [Sant Salvador de Lleida], 559, 618, 619, 625; difunt, 763
AGNES, mare de Pere de Talladell, 437
AGNES [Ribagorça], germana de Berenguer, 486
AGNES [Rovals], muller de Guillem de Cubells, 743
AGNES DE BANASTON [Cinca Mitjà], senyora, 682
AICARDA [Lleida], 551
AIMERICUS [Lleida], 788 bis
AIMERICUS DE TURRELLULIS, comanador de Gardeny, 409, 481, 551
AIMERICUS GALDINA (o AIMERICH, GAUDINA) [Lleida], testimoni, 389; 402, 403
AINARDUS, 385, 392
AINARDUS, almoiner de Roda, 406, 420, 422, 423
AINARDUS [Roda d'Isàvena], cellerer, oïdor, 375
ALAITZ (ALAIÇAIÇIS) [Sant Andreu], muller de Ponç Teixidor, 739
ALAIZ [Raimat], muller de Bernat de Balaguer, 705
ALARTAM [Gebut], sarraí, cases, 546
ALBARES, 672
ALBARICH [Lleida], testimoni, 436
ALBERTUS, cardenal i canceller de l'església romana, 594, 600
ALBERTUS, escrivà, 605
ALBERTUS DE CASTRO VETULO, 391
ALBERUS, bisbe de Lieja, 366
ALCADI YLERDE (de fet, *al qādī*, 'el jutge') [Segrià], testimoni, 515
ALDEART [Albarés], muller de Bernat de Sanauja, 537
ALDEART GOSBERTA [Santa Maria Magdalenà], viuda de Gosbert, 460
ALDEBERTUS, 627
ALDEBERTUS [Lleida], testimoni, 651
ALDIARTZ [Lleida], 732; muller de Calvet de Santmartí, 591
ALECRET [Ribagorça], 709
ALEDIS [Sant Joan], muller de Bernat de Torrelles, 654
ALEGRET (o ALEGRET RASORA) [Lasquarri], fill de Guillem Rasora, 471, 642
ALEGRET [Raimat], 658

- ALEGRET [Tàrrega], testament, 467
 ALEGRET BISPE [Torrefarrera], 719
 ALEGRET DE BENAVERRE [Montsó], testimoni, 714
 ALEGRET DE CUBELS, 432
 ALEGRET DE MONSON, 374
 ALEGRET DE PUI [Ribagorça], fill de Beatriu, 642
 ALEGRET DE SANCTA MARIA [Vallcalent], 498
 ALEGRETUS [Esplucs], fill de Sança, 584
 ALEGRETUS DE CUBELLIS [Lleida, Sant Gili], casal, testimoni, 723; 724; vg. Alegret
 ALEIDZ [Suda], muller de Pere de Puigfidel, 651
 ALEIZ [Sant Vicenç], muller de Sanç de Saragossa, 532
 ALET [Sant Hilari], muller d'Arnau de Burget, 790
 ALEU DE CABREIRA [Sant Llorenç], obrador, 593
 ALEXANDER, ardiaca d'Urgell, 483, 484
 ALEXANDER, papa (Alexandre III, 1159-1181), 441, 455, 456, 457, 474, 483, 526, 536, 543, 545, 581, 594, 600, 604, 605, 636, 637, 640, 744
 ALEZS TOROSA [Monesma], 713
 ALFERICUS SANCTI NAZARI, 588
 ALFONS I, rei catalanoaragonès, 594; vg. Ildefonsus
 ALMIDANA (o ALMIZANA) [Fontanet], muller de Pere de Prats, 435
 ALMIDZANA [Mercadal de Lleida], 798
 ALTABELLA [Vilanova de Fontanet], filla de Peregrina de Lluna, 783
 ALTISSEN [Castelló, Castellonroi?], capmàs, 561
 ALVIRA, muller d'Ermengol, comte d'Urgell, 759
 AMATUS, 729, 765, 501
 AMATUS, nen (*puer*), 570, 573
 AMATUS [Ribagorça], fill de Sança, 493
 AMERICUS [Sant Andreu], sastre, 776
 AMERICUS DE TURRELLULIS [Montsó], templer, 542
 AMIGDEN [Tortosa], alcaid, cases, 787
 ANDREAS, fill de Pere Capellà, canonge, lliurat també com a canonge, 679
 ANDREAS, sacerdot, 698
 ANDREAS [Sant Joan], cases, 802
 ANDREAS DE MONTSON (o MONZON, MONSON), 729; [Fonts], testimoni, 700
 ANDREAS DE NUNNO (o NUNO) [Esplucs], 584; [Vilanova de Montsó], 535
 ANDREAS DE SENAOIA [Lleida], testimoni, 602
 ANDREGOTO [Suda], muller de Pere de Crespà, 562
 ANGLES [Lleida], palafanguer, 764
 ANGLÉSIA [Lleida], filla de Ramon Anglès, 764
 ANGLÉSIA [Sant Joan], filla de Maria de Talarn, 601
 ARBERT DE CASTELLET, 606
 ARBERTUS DE ALCANIÇ, 715
 ARDUINUS, cardenal prevere, 605
 ARGENTA [Sant Hilari], muller de Pere de Balaguer, 517; [Sant Salvador de Lleida], 643
 ARIBERTUS, cardenal prevere, 363 B, 366
 ARMESEN [Sant Andreu], 485
 ARNAL [Roda d'Isàvena], fill de Ramon i Maria, 779
 ARNAL [Roda d'Isàvena], germà, 375
 ARNAL BORREG [Sant Hilari], 790
 ARNAL DE ACCUTA, 533
 ARNAL DE BIANZ [Ribagorça], 493
 ARNAL DE ESDOLOMADA [Ribagorça], 433
 ARNAL DE GIA [Ribagorça], hospitaler, oïdor, 713
 ARNAL DE LA SERRA [Cinca Mitjà], testimoni, 682
 ARNAL DE MONTSO [Cinca Mitjà], testimoni, 566
 ARNAL DE SEU (o DE SEO) [Roda d'Isàvena], 564; testimoni, 779
 ARNAL DE TORROGIA, 435
 ARNAL DEL PUGAL [Ribagorça], fill de Balla, testimoni, 716
 ARNAL DEL TORM [Ribagorça], testimoni, 816

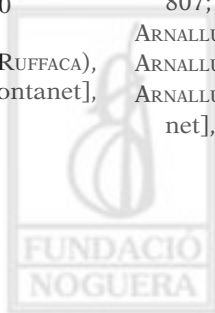
- ARNAL GRAS (o GRASS) [Lleida], 413; testimoni, 436
- ARNAL MIR [Ribagorça], testimoni, 709
- ARNAL ORTOLAN [Sant Martí], 741
- ARNAL RAMON [Ribagorça], avi de Berenguer, 486
- ARNAL SANZ DE GIA [Lleida], 388
- ARNALD [Montsó], 664
- ARNALD BATLE, testimoni, 405
- ARNALD DE BURGET [Sant Hilari], 790
- ARNALD DE CASTILLON [Montsó], 612
- ARNALD DE PALLEROL [Sant Gili], 503
- ARNALD FELEGARS [Montsó], 612
- ARNALD URUZ, 573
- ARNALD ZABATER [Montsó], 664
- ARNALDA [Cuirassa], germana de Berenguer de Plandolit, cases, 404
- ARNALDETA [Lleida], testimoni, 683
- ARNALDONUS DE SPOLAÇANO [Suda], germana de Pere de Cirés, 687
- ARNALDUS, 392, 446, 513
- ARNALDUS, escriptor, canonge de Santa Maria de Lleida, 478; escriptor, escriptura, 484, 500
- ARNALDUS, bisbe *Losiensis*, 366
- ARNALDUS, canonge de Roda, escriptura, 368, 385, 422, 433, 477, 486, 492, 493, 501, 553, 570, 573, 642, 666, 699, 714, 741, 752, 765, 779
- ARNALDUS, capellà de Sant Andreu, testimoni, 449
- ARNALDUS, comte de Pallars Jussà (1124-1174), 391: vg. Arnaldus Mironis
- ARNALDUS, diaca de Santa Maria de Montsó, *scripsit*, 682
- ARNALDUS, escriptor, 431, 538; escriptura, 415, 424, 425, 426, 427, 428, 440, 443, 444, 446, 448, 450, 451, 453, 462, 463, 464, 469, 470, 473, 490, 496, 499, 502, 506, 520, 522, 523, 524, 527, 531
- ARNALDUS, fill d'Ermessenda, 578
- ARNALDUS, frare hospitaler, 588
- ARNALDUS, gramàtic, 588; gramàtic, escriptura, 726
- ARNALDUS, mestre, escriptura, 542
- ARNALDUS, prevere, 459, 471; prevere, escriptura, 505, 506, 515
- ARNALDUS, prior de Sant Andreu, 367
- ARNALDUS, prior, 494, 498, 551, 552, 555, 556, 559, 568, 650; prior de Lleida, 534, 542, 550, 577, 607, 610, 616, 622, 623, 627, 634, 646, 653, 659, 663, 665, 673, 678, 679; prior i escriptura, 533, 541, 548, 562, 571, 575, 585, 588, 597, 598, 608, 631, 632, 638, 662, 672; prior i sagristà, 592, 685, 695, 698, 707, 711, 712, 721, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 730, 736, 739, 742, 751, 753, 755, 756, 758, 769, 774, 775, 776, 777, 780, 788 bis, 791, 797, 802, 803, 805, 809, 811, 814; prior, sagristà i escriptura, 683, 717, 725, 780, 810; sagristà de Lleida, 812; prior de Lleida i obrer, 672
- ARNALDUS, nen (*puer*), 406
- ARNALDUS, sacerdot, escriptura, 387, 414, 409, 423, 432, 434, 781
- ARNALDUS, sotsdiaca de Tarragona, escriptura, 483
- ARNALDUS, sotsdiaca, escriptura, 494, 540, 546, 547, 554, 558, 567, 617, 639, 641, 648, 732
- ARNALDUS (o ARNALLUS), bisbe d'Urgell (Arnau de Preixens, 1167-1195), 483, 484, 519
- ARNALDUS (o ARNALT) [Fonts], fill de Malfet de Sanui, 700
- ARNALDUS [...] [Lleida], 798
- ARNALDUS [Coma de Pere de Santvicenç], prevere de Naens, 458
- ARNALDUS [Lasquarri], escriptura, 568
- ARNALDUS [Llaguarres], germà de Bernat de Puiverd, 752
- ARNALDUS (o ARNAL) [Llaguarres, Lleida], germà de Bernat de Solà, capmàs, cases, 741
- ARNALDUS [Lleida], fill de Ponça de Portell, 661
- ARNALDUS [Lleida], fill de Ramon Anglès, 764
- ARNALDUS [Lleida], fill de Ramona, 691

- ARNALDUS [Ribagorça], 493
 ARNALDUS [Ribagorça], prevere de la Riba (a l'Isàvena), 720
 ARNALDUS [Ribagorça], prevere de Pallerua, 720
 ARNALDUS [Roda d'Isàvena], testimoni, 375
 ARNALDUS [Sant Andreu], 540
 ARNALDUS [Sant Joan], 475
 ARNALDUS [Saragossa], 511
 ARNALDUS [Segrià], fill de Ramon de Barcelona, 468
 ARNALDUS [Suda], nebot del mestre Seguí, 562
 ARNALDUS BERENGARII DE ANGLEROLA, 377
 ARNALDUS BERNARDI [Lleida], 788 bis
 ARNALDUS BERTRAN [Sant Salvador de Lleida], 488
 ARNALDUS CARNICER [Portal de Montagut], carnisser?, marmessor, 530
 ARNALDUS CASTELLA, testimoni, 655
 ARNALDUS CLERICO [Sant Pau], 804
 ARNALDUS CORTID, 403
 ARNALDUS COSCOLL DE BELLO LOCO, fiador, 710
 ARNALDUS CRASSUS, 443
 ARNALDUS D'ANASENS [Lleida], 550
 ARNALDUS D'ARDUVAL [Bell-lloc], 417
 ARNALDUS D'AREIN (o AREIG) [Vallcalent], 755, 797
 ARNALDUS D'ERIL, 509
 ARNALDUS D'ESTAIS, 589
 ARNALDUS D'OLON [Sant Vicenç], cases, 452
 ARNALDUS D'OSONA [Lleida], testimoni, 670
 ARNALDUS DE ACCUTA (o ACUTA, ç'AGUDA, L'AGUDA), 451, 477, 478, 494, 531, 542, 548, 552, 555, 571, 608
 ARNALDUS DE ARTESA [Sant Gili], marit de Barcelona, 723, 724
 ARNALDUS DE AVIGNON, 717
 ARNALDUS DE BALAGARIO [Sant Joan], 747, 748; cases, 746
 ARNALDUS DE BARCHINONA [Albarés], 656, 808; sotsdiaca, escrivà, 793, 796
 ARNALDUS DE BARRAVES, 406, 415, 423, 440, 477, 542, 584; [Sant Hilari], 527
 ARNALDUS DE BARRAVES, prior, 729
 ARNALDUS DE BASELLA [Vallcalent], 529, 561
 ARNALDUS DE BENASCHO [Benasc], 647
 ARNALDUS DE BENAVENT [Coma de Pere de Santvicenç], 458; [Fontanet], 417; [Raimat], 432
 ARNALDUS DE ç'AGUDA, 555; vg. Arnaldus de Accuta
 ARNALDUS DE CALASS [Sant Llorenç], 512
 ARNALDUS DE CARANNACA [Sant Joan], cases, 802
 ARNALDUS DE CARREGAS, 639
 ARNALDUS DE CARREUS [Lleida], testimoni, 813
 ARNALDUS DE CASTELLIONE [Lleida], fill del mestre Radulf, 726
 ARNALDUS DE CASTELLO GELOS [Lleida], testimoni, 788 bis
 ARNALDUS DE CERVARIA, oncle de Pere de Cervera, 595, 629
 ARNALDUS DE COLLO (o COL), 477, 501, 570, 573, 729, 765; canonge, prior, escrivà, 713
 ARNALDUS DE CORÇA [Pardinyes], 579
 ARNALDUS DE CORNUDELLA (o CORNUTELLA), 477, 481, 529, 537; escrivà, 475, 479, 491
 ARNALDUS DE CURIIS, trasllat, escrivà, 764
 ARNALDUS DE DARNICIIS (o DARNAOIIS), sagristà de Girona, 757, 760
 ARNALDUS DE ERIL [Ribagorça], 582; [Lleida], 733
 ARNALDUS DE FALCONERA, notari públic de Lleida, trasllat del 1271, 602
 ARNALDUS DE FENOSA [Lleida], 463
 ARNALDUS DE FRAGA [Santa Magdalena], testimoni, 799
 ARNALDUS DE FREXANED, testimoni, 502
 ARNALDUS DE GALBA (Arnau de Galba), ardiaca de Vic, 731
 ARNALDUS DE GAMIÇAN (o GAMIÇANO, GAMISÇANS, GAMIZA), 608, 635; [Lleida], 550, 764; testimoni, 563, 767, 808

- ARNALDUS DE GERON, fill de Sança, 492
 ARNALDUS DE GIMENELS [Lleida], 738
 ARNALDUS DE GRADA [Lluçà], capmàs, 561
 ARNALDUS DE IUNEDA [Areny de Lleida], 708
 ARNALDUS DE L'AGUDA, 542; vg. Arnaldus de Accuta
 ARNALDUS DE L'AZTOR [Lleida], 659
 ARNALDUS DE LENA (o ARNAL DE LENA) [Ribagorça], 433
 ARNALDUS DE LILET (o LILETO), 477, 633, 663, 672, 679, 717, 758, 802, 814; canonge de Lleida, cambrer, 592, 711, 712, 724, 725, 730, 736, 753, 774, 803, 805, 811
 ARNALDUS DE LORENC (o LORENÇ, LORENZ) [Lleida], marmessor, 704; marmessor de Martí de Rivert, 706; [Vallcaient], 671, 688
 ARNALDUS DE MACANA, 722
 ARNALDUS DE MATAPLANA, 443
 ARNALDUS DE MEDIAN [Raimat], 432
 ARNALDUS DE MIRAVALL, 646; [Lleida], 706
 ARNALDUS DE MOISSAG [Sant Joan], 475
 ARNALDUS DE MOLINS [Segrià], 494; testimoni, 515; [Suda], 562
 ARNALDUS DE MONTOLIU, 631, 632
 ARNALDUS DE MONTREIAL [Pardinyes], 672
 ARNALDUS DE NASENS [Lleida], 568; testament, 567
 ARNALDUS DE ORUZ, 584
 ARNALDUS DE PALEROL (o PALLEROL), 593; [Lleida], 742; [Sant Andreu], 774; [Sant Gili], 724; marit d'Anglesa, 723
 ARNALDUS DE PAMPA [Lleida], torre, 736
 ARNALDUS DE PILÇAN [Sant Andreu], testimoni, 516
 ARNALDUS DE PLANDOLIT [LLEIDA], pare d'Arnalda, 767
 ARNALDUS DE PODIO VIRIDI (o PUGVERT) [Lleida], 798; [Pardinyes], 811; [Sant Pau], cases, 804
 ARNALDUS DE PONTIBUS (o PONTS) [Lleida], 377, 418, 443, 483, 484
 ARNALDUS DE PUGVERT [Lleida], 798; vg. Arnaldus de Podio Viridi
 ARNALDUS DE PUIVERD [Llaguardes], fiador, 752
 ARNALDUS DE RAMON RAMON [Segrià], testimoni, 468
 ARNALDUS DE RIBELLIS, testimoni, 596
 ARNALDUS DE RIVOBLAGOS [Albarés], 656; marit de Ferrera, difunt, 808
 ARNALDUS DE ROBION [Lleida], 659
 ARNALDUS DE SALLEN, 722
 ARNALDUS DE SANAGIA, 759; [Lleida], testimoni, 769
 ARNALDUS DE SEO [Ribagorça], 699
 ARNALDUS DE SERRA LONGA [Sant Esteve], 778
 ARNALDUS DE SISCHAR (o SISCAR, ARNALL), 561; [Castelló, Castellonroi?], 472
 ARNALDUS DE SISCHER [Escarp], 680
 ARNALDUS DE SOLANELIS, 595
 ARNALDUS DE SOLSONA, 627; [Torre-serona], 645
 ARNALDUS DE SOMET [Segrià], difunt, 641
 ARNALDUS DE SPOLAÇANO [Suda], 506
 ARNALDUS DE STOPANIANO (o STOPAIA), testimoni, 376, 487
 ARNALDUS DE TARREGA [Sant Andreu], casa, 648, 649, 710, 721, 776, 777
 ARNALDUS DE TONARIA [Coma de Pere de Santvicenç], 449, 461, 531; [Lleida], 482
 ARNALDUS DE TOUS [Sant Andreu], 776, 777
 ARNALDUS DE TURRE RUBEA (Arnau de Torroja), mestre del Temple, 409, 481, 542, 612
 ARNALDUS DE URUE, 501; possiblement Uruz
 ARNALDUS DE URUZ (o URUZU), 406, 570, 729
 ARNALDUS DE VALLE LEPRARIA (o VAL LEBRERA, VALLE LEBREIRA, VALLE LEBRERA) [Lleida], 764, 812; 608; [Sant Gili], 724; cases, 723
 ARNALDUS DE VALSEGUER (o VALSEGER, VALSSEGER) [Lleida], 550, 764; testimoni, 504, 602; [Pardinyes], 672

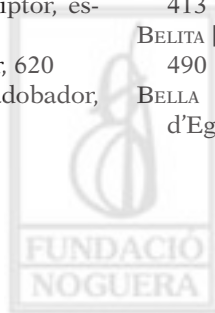
- ARNALDUS DE VILARIO, notari del bisbe, 787
- ARNALDUS DE VILARUI, prevere, testimoni, 459
- ARNALDUS DE ZA TORRE [Raimat], 658
- ARNALDUS DES PUIOLS [Sant Joan], 802
- ARNALDUS DEZ PUGOL [Sant Joan], 794; vg. Arnaldus des Puiols
- ARNALDUS FERRARIUS [Lleida], 659
- ARNALDUS FERRAZ [Lleida], 724; marmessor, 704; testimoni, 723
- ARNALDUS GARNERII [Lleida], testimoni, 661
- ARNALDUS GASC [Lleida], testimoni, 775
- ARNALDUS GERALDI [Vilanova de Fontanet], 745; cases, 783
- ARNALDUS GIRBERT [Fontanet], sabater, 652
- ARNALDUS GRAINA [Ratera], 735
- ARNALDUS GRAMATICUS [Sant Joan], 769
- ARNALDUS GRAS (o GRASS), 572, 587; batlle del comte, 759 [Santa Maria Magdalena], 417; [Torre-serona], 645
- ARNALDUS MARQUES [Lleida], cases, 551
- ARNALDUS MIRONI (o MIR) [Almacelles], 627
- ARNALDUS MIRONIS, comte de Pallars Jussà (1124-1174), 377, 386, 391, 495, 508, 509
- ARNALDUS OLIBETA [Sant Joan], 569; batlle, 695
- ARNALDUS PAGAN [Lleida], 482
- ARNALDUS PALEROL [Montserè (potser a Lleida)], 655
- ARNALDUS PETRI [Lleida], testimoni, 404, 477
- ARNALDUS PROENÇANO [Fontanet], 712
- ARNALDUS PUNETI [Santa Magdalena], difunt, marit de Nina de Roqueta, 792
- ARNALDUS RAOLF (o RAOF) [Lleida], 621; [Sant Joan], cases, 638
- ARNALDUS RAOLPH [Escarp], 680
- ARNALDUS ROI [Lleida], 730
- ARNALDUS RUFACA (o RUFACHA, RUFFACA), 403; [Lleida], cases, 683; [Fontanet], 650
- ARNALDUS SANCTE CRUCIS, 729
- ARNALDUS SANCTI ANDREE [Coma de Pere de Santvicenç], 449
- ARNALDUS SANCTI MARTINI, 392
- ARNALDUS TALLECA [Sant Gili], cases, 723
- ARNALDUS TIXIDOR [Lleida], testimoni, 517; teixidor, 561
- ARNALDUS TOLSA [Fontanet], 711
- ARNALDUS URUZU, 406; vg. Arnaldus de Uruz
- ARNALDUS ZABATARIII [Ribagorça], sabater?, 699
- ARNALL DE AVELANA [Lleida], cases, 390
- ARNALL DE BARRAVES [Vallcalent], 520
- ARNALL DE FENOSA [Sant Salvador de Lleida], 450
- ARNALL DE PANNEL [Fonts], 566
- ARNALL STEVAN [Llaguardes], 420
- ARNALLA [Lleida], viuda de Bernat de Cladells, 767
- ARNALLA DE VALLE SEGARIA [Lleida], cases, 692; vg. Arnaldus de Valseguer
- ARNALLDUS, prior i sagristà de Lleida, 695; vg. Arnaldus
- ARNALLUS, comte a Boil [Sobrarb], 372
- ARNALLUS, escrivà, 390
- ARNALLUS, fill de Berenguer Arnau d'Anglesola, 405; vg. Arnallus Berengarii
- ARNALLUS [els Arcs], 445
- ARNALLUS BERENGARII (d'Anglesola), 405
- ARNALLUS DE CALAFIO [Mercadal de Lleida], cases, 798
- ARNALLUS DE CORNUTELLA, prior, 528
- ARNALLUS DE CORROGON, 695
- ARNALLUS DE MALFEIT (o MALEFACTO) [els Arcs], 675; mas, 519
- ARNALLUS DE PODIO VIRIDI (o PUG VERT) [Pardinyes], 692; [Sant Pau], casa, 807; vg. Arnaldus de Podio Viridi
- ARNALLUS DE SALA, marmessor, 467
- ARNALLUS GALABRUNO [Lleida], 692
- ARNALLUS GERALDI [Vilanova de Fontanet], cases, 702; vg. Arnaldus Geraldi

- ARNALLUS GRASS [Lleida], testimoni, 743
- ARNALLUS MIRONIS, comte de Pallars Jussà, testimoni, 386; vg. Arnaldus Mironis
- ARNALLUS PETRUS [Barberà de la Conca], 703
- ARNALLUS RUFACCHA [Mollerussa], 405; vg. Arnaldus Rufaca
- ARNALT DE SANCTA EULALIA [Vilanova de Montsó], 535
- ARNALT DE SOMET [Sant Hilari], 464; vg. Arnaldus de Somet
- ARNALT DE TONERA [Lleida], 568
- ARNALT RAOL [Porta de Corbins de Lleida], cases, 622; vg. Arnaldus Raolf
- ARNALUS DE COLLO, 584; vg. Arnaldus de Collo
- ARNARDUS (Arnaldus) [Lleida], prior i sagristà, 718
- ARNAU DE TORROJA, comanador, 600, 606; vg. Arnaldus de Turre Rubea
- ARNAUDUS DE CORNUTELLA, 580
- ARNAULLUS, escrivà, 396
- ARNNALL DE BALASANZ [Güel], 429
- ARPA (IN LOARRE), senyor, 508
- ARSENDA [Lleida], viuda de Pere Arnau de Cervera, 580
- ARSENDIS, senyora d'Espunyola, 519
- ARSENDIS [Lleida], muller de Pere de Subirats, 418
- ARSENDIS [Vallcalent], muller de Pere Foguet, 755
- ARTAL DE ALAON (O ARTALDUS DE ALAGO), 391; senyor, 508
- ARTEMIA [Sant Joan], muller d'Arnau de Moissac, 475
- ASÇAH [Pardinyes], jueu, 579
- ASTALDUS, cardenal diaca, 363 B; diaca, 366
- ATO DE CASTRO [Fonts], 566
- ATO DE OLBENA, prevere, escriptor, escrivà, 582
- ATON D'ARAN [Lleida], podador, 620
- AUSSET (O AUXETUS) [Lleida], adobador, testimoni, 625, 670
- AVIN SOCONA, alfaquí, 606
- AVINFOGE [Lleida], sarraí, abans de l'any 1149, 418
- AVUACAR [Segrià], testimoni, 515
- AZACHI [Sant Andreu], jueu, 774
- AZALAIÐZ [Segrià], muller d'Iteri, 468
- AZMET AVINÇAMET [Segrià], havia tingut una heretat, 404

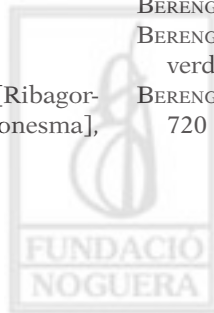
— B —

- BABILONIA [Santa Maria Magdalena], muller de Guillem Hortolà, 686
- BALLA [Ribagorça], pare d'Arnau de Pujal, 716
- BARBA DE FONTS (O BARBA) [Fonts], 700; cases, fiador, 754
- BARCHINONA [Sant Gili], 723; filla d'Anglesa, 724
- BARCHINONA [Sant Pau], filla d'Arnau Clergue, 804
- BARDINA [Llaguardes], senyor, 716
- BARDINA [Ribagorça], pare de Berenguer, 486
- BARO DE CAMPORELLIS, 472
- BARTHOLOMEA, 524
- BARTHOLOMEA [Lleida], testimoni, 683
- BARTHOLOMEUS ARAGONENSIS, notari públic de Lleida, trasllat del 1271, 602
- BARTHOLOMEUS DE PRADZ [Mercadal de Lleida], fill d'Almidzana, 798
- BEATRIX [Ribagorça], mare d'Alegret de Pui, 642
- BELASCHITA (O BELESCHITA) [Sant Hilari], muller de Calvet, 464, 473
- BELASCHUS ROMEU, pare de Garcia Romeu, 800
- BELENCA [Llaguardes], muller de Pere Martí, 421
- BELISSEN [Pardinyes], muller de Benet, 413
- BELITA [Lleida], germana de Domingo, 490
- BELLA [Roda d'Isàvena], germana d'Egidi, testimoni, 666

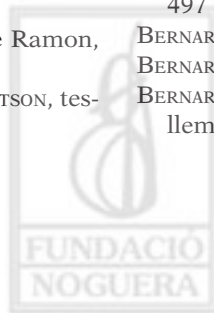

- BELLETA [Lleida], mare de Maria, 567
- BELLITA [Montsó], muller de Joan d'Adilló, 765
- BENAGES, testimoni, 808
- BENBENIST [Lleida], 462
- BENEDET [Montsó], 664
- BENEDET [Pardinyes], 413
- BENEDICTA [Serradui], filla d'Ermengol, 368
- BENEDICTUS, 570, 573; testimoni, 501
- BENEDICTUS, bisbe d'Orleans, 366
- BENEDICTUS, cambrer, 729, 765
- BENEDICTUS DE MONTSON [Lleida], cases, 592
- BENEDICTUS DE REX [Sant Andreu], 563
- BENEDICTUS REGIS [Sant Joan], 569; porter, 608
- BENEDICTUS ROTENSIS, 787
- BENET ROI [Lleida], cases, 495
- BERARDUS, cardenal diaca, 363 B
- BERARDUS DE MONTEPRE (o MONTEPER) [Lleida], 518
- BERENGARIA, senyora, 695
- BERENGARIA [Castellots], muller de Berenguer Ferro, 576, 577, 578
- BERENGARIA [Monesma], filla d'Urraca, 713
- BERENGARIA [Sant Andreu], muller de Pere de Soses, 563
- BERENGARIA [Sant Pau], muller de Guillem Ramon, 807
- BERENGARIA [Vilanova de Fontanet], muller de Ramon de Conillac, 745
- BERENGARIA [Vinverme], filla de Pere de Ratera, 753
- BERENGARIUS, 406, 415, 423, 501, 573
- BERENGARIUS, arquebisbe de Tarragona (Berenguer de Vilademuls, 1174-1194), 371, 477, 561, 596, 597, 598, 689, 715, 717, 759
- BERENGARIUS, bisbe de Girona (Berenguer de Llers, 1145-1158), 377, 378
- BERENGARIUS, bisbe de Lleida i de Roda (1177-1192), 591, 592, 596, 597, 598, 601, 603, 608, 610, 612, 616, 622, 623, 624, 631, 632, 633, 634, 638, 640, 642, 646, 650, 653, 659, 662, 663, 665, 666, 667, 671, 672, 673, 674, 676, 677, 679, 682, 683, 684, 685, 686, 691, 693, 695, 696, 697, 699, 700, 701, 707, 711, 712, 713, 714, 715, 717, 727, 729, 734, 735, 736, 737, 738, 740, 741, 746, 747, 748, 751, 752, 753, 754, 757, 758, 759, 765, 771, 772, 774, 779, 784, 785, 787, 800, 802, 803, 805, 809, 810, 811, 814; bisbe i abat de Montaragó, 501
- BERENGARIUS, bisbe de Lleida i de Roda (Berenguer d'Erill, 1205-1235), 501
- BERENGARIUS, cambrer de Roda, 367, 376, 420, 422, 423, 440, 471, 477; parent de Muntaner, 459
- BERENGARIUS, comte de Barcelona (Berenguer Ramon II, 1082-1097), 703
- BERENGARIUS (o BERENGARIUS ARNALI), fill d'Arnau Berenguer d'Anglesola, 405
- BERENGARIUS, fill de Berenguer Arnau d'Anglesola, 405
- BERENGARIUS, fill de Berenguer de Boixadors, 613; lliurat com a canonge, 683; canonge de Lleida, 695
- BERENGARIUS, fill de Guilla i de Berenguer Dalmau, 502
- BERENGARIUS, prevere, escrivà, 405
- BERENGARIUS [els Arcs], pare de Ramon de Currida, 519
- BERENGARIUS [Gebut], germà de Galceran, 546
- BERENGARIUS [Lleida], fill de Berenguer de Boixadors, cases, 810
- BERENGARIUS [Lleida], germà d'Arnau de Plandolit, 767
- BERENGARIUS [Mercadal de Lleida], germà de Bernat d'Anglesola, 394
- BERENGARIUS ARNALDI (o ARNALI), 377, 467; testimoni, 519; [Segrià], 515
- BERENGARIUS ARNALDI DE ANGLEROLA, 443, 483, 484; vg. Berengarius Arnaldi
- BERENGARIUS ARNALDI, pare de Bernat d'Anglesola, 394

- BERENGARIUS BARDINA, escrivà, notari públic de Lleida, trasllat del 1271, 602
- BERENGARIUS CAMPORELLIS, 472; vg. Berengarius de Camporellis
- BERENGARIUS D'ARDEVOL (O ARDEVAL) [Lleida], 659; [Vilanova de Fontanet], corral, 702, 745; cases, 783
- BERENGARIUS D'ENTENZA (O ANTENZA), 508, 509; vg. Berengarius de Entença
- BERENGARIUS DALMACII, 502
- BERENGARIUS DE ALASQUARR, testimoni, 459
- BERENGARIUS DE BAGES [Vallcalent], germà de Guillem de Bages, 688
- BERENGARIUS DE BALAGER (O BALAGUERIO), testimoni, 766; [Lleida], 617
- BERENGARIUS DE BELESTAR, 695
- BERENGARIUS DE BOIXADOS (O BOXADORS, BOISSADOS, BOSSADOS), 438, 452, 466, 477, 485, 500, 540, 554, 555, 558, 565, 583, 592, 593, 613, 639, 641, 679, 683, 753; cases, 767, 810; testament, 695; testimoni, 424, 425; [Sant Joan], 569; [Sant Andreu], 494; [Sant Vicenç], 532; [Ratera], 521; vg. Berenger de Boixadors
- BERENGARIUS DE BUERA [Serradui], testimoni, 368
- BERENGARIUS DE CALASAN, 765
- BERENGARIUS DE CAMPORELLIS (O CAMPORRELLS, CAMPORRELS), 472; [Raimat], 806, 439; [la Llitera], 437
- BERENGARIUS DE CASTANESA [Lleida], testimoni, 490
- BERENGARIUS DE CASTELLIONE, 698
- BERENGARIUS DE CERDANNA [Tortosa], testimoni, 787
- BERENGARIUS DE ENTENZA, 508; DE ENTENZA IN CALATAIUB, 647; vg. Berengarius d'Entenza
- BERENGARIUS DE ERILLO, 573
- BERENGARIUS DE FERRAN, 809
- BERENGARIUS DE GANALOR, 722
- BERENGARIUS DE LA MILLERA [Ribagorça], testimoni, 701; [Monesma], marit d'Urraca, difunt, 713; DE ILLA MILLERA IN IOSET, senyor, 508
- BERENGARIUS DE MOLNELS [Montsó], templer, 542; [Sant Esteve], 395
- BERENGARIUS DE MONTAGNANA, fill de Sança, 492
- BERENGARIUS DE MONTE REGALI (O DE MONTREIAL), testimoni, 629, 717
- BERENGARIUS DE ODRONE [Castellots], marit d'Ermessèn, difunt, 578
- Berengarius DE PLANODOLID [Cuirassa], cases, 404
- BERENGARIUS DE PORTASPANA, 494, 695; [Lleida], marit de Sança, 725; [Sant Hilari], 781
- BERENGARIUS DE RIVO ALBO [Sant Andreu], cunyat de Pere de Talladell, 617
- BERENGARIUS DE SISCAR [Segrià], testimoni, 515
- BERENGARIUS DE SOLARIO, testimoni, 629
- BERENGARIUS DE SPICULO, 717
- BERENGARIUS DE TALLADELLO (O TALLAGELLO) [Castellots], 576, 577, 578; vg. Berengarius dez Taliatell
- BERENGARIUS DE TAMARIT (O TAMARID, BERENGER), 487; marit d'Anglesa, 682
- BERENGARIUS DE TORNUDA (O TORNUTA), 392, 570, 584
- BERENGARIUS DE TORROIA (O DE TURRE RUBEIA), 377, 388, 392, 555; [Mercadal de Lleida], 394; [Fontanet], 417; torre, 413; vg. Berenger de Torroia
- BERENGARIUS DEZ TALIATELL, 502; vg. Berengarius de Talladello
- BERENGARIUS FERRI [Castellots], 576, 577, 578
- BERENGARIUS FITER [Sudanel], testimoni, 614
- BERENGARIUS GAUCERANDI, testimoni, 689
- BERENGARIUS GONBALDI [Ribagorça], 419
- BERENGARIUS PETRI, fill de Pere de Puigverd i de Gueralda, 715
- BERENGARIUS SANCTI PETRI [Ribagorça], 720

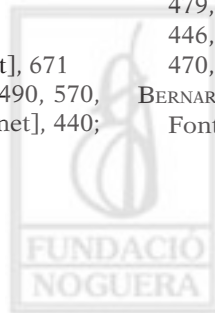
- BERENGARIUS TAPIADOR [Lleida], tapiador?, testimoni, 599; [Sant Martí], 696
- BERENGARIUS TORROIA, 377; vg. Berengarius de Torroia
- BERENGER, testimoni, 408
- BERENGER [Ribagorça], fill de Bardina i Sança, 486
- BERENGER [Roda d'Isàvena], fill de Ramon i Maria, 779
- BERENGER [Sant Andreu], fill de Bone-ta, 540
- BERENGER ARNALL [Lleida], 390
- BERENGER DE BOIXADORS (o BOXADOS), 452, 485; [Ratera], 521; vg. Berengarius de Boixados
- BERENGER DE GRANANA [Lleida], 446
- BERENGER DE LA MILLERA [Montsó], 612
- BERENGER DE LAS SOLANAS [Ribagorça], testimoni, 816
- BERENGER DE MOGUDA [Lleida], testimoni, 404
- BERENGER DE MUNELS [Palomera], 417
- BERENGER DE PANNEL [Fonts], 566
- BERENGER DE PODIO ALTO [Lleida], testimoni, 438
- BERENGER DE PORTA SPANA [Lleida], testimoni, 485
- BERENGER DE SEGARRA [Lleida], 383
- BERENGER DE TORROGIA (o TORROIA) [Lleida], testimoni, 388; [Fontanet], 417; toire, 413; vg. Berengarius de Torroia
- BERENGER FERRE, testimoni, 502
- BERENGER FITER [el Sot, Lleida], 773; testimoni, 630
- BERENGER IOVER, 472
- BERENGER RAMON [Ribagorça], pare de Sança, 493
- BERENGER REDON, 541
- BERENGERA, 502
- BERENGERA [Fonts], filla de Selvana, 566
- BERENGERA [Fonts], muller de Ramon, fiadora, 566,
- BERENGUARIUS MERCER DE MONTSON, testimoni, 419
- BERENGUER DE IOUSETZ [Ribagorça], oïdor, 713
- BERENGUER DE BENAVENT [Vilacarle], 419
- BERENGUER DE MILLERA et [Vilacarle], 419
- BERENGUER RUBEUS [Ribagorça], oïdor, 713
- BERIDIAN DE LA MILLERA [Ribagorça], testimoni, 816
- BERNACHLES [Sant Joan], 665
- BERNAD [Pardinyes], fill de Benet, 413
- BERNAD DE GUILANNAM [Sudanell], 761
- BERNAD DE MATABOVS (o MATABOVES) [els Arcs], cases, capmàs, 519
- BERNAD DE RICHER [Sudanell], 614, 630
- BERNAD DE TALARN [Sant Esteve], cases, testimoni, 393
- BERNAD DEL TALLADEL, testimoni, 485
- BERNAD ESCUDER, testimoni, 446
- BERNAD MARCHES [el Sot, Lleida], 773; [Sudanell], testimoni, 630
- BERNAD PORTER [Sudanell], 761
- BERNAD RAOLF [Sant Joan], cases, 571
- BERNAD DE STATELLA [Fonts], 465
- BERNARD, fill de Queno, 420
- BERNARD [Ribagorça], fill de Pere de la Ribera, 486
- BERNARD [Roda d'Isàvena], fill de Ramon i Maria, 779
- BERNARD [Vilacarle], 419
- BERNARD DE ALASQUARR, 420
- BERNARD DE BENAVENT [Ribagorça], 419
- BERNARD DE CLEDELES, 549
- BERNARD DE MONTANNANA [Montsó], 664
- BERNARD DE PUIVERD (o PUIO VERD, PUG-VERD) [Llaguarres], 421, 752; fills de, 716; [Ribagorça], 486
- BERNARD DE TALARN [Lleida], 390
- BERNARD FERRER [Roda d'Isàvena], 564
- BERNARD MARTIN [Lluçars], testimoni, 497
- BERNARD ORTOLAN [Pins], 609
- BERNARD RIPABONA [Montsó], 612
- BERNARDA [Fontanet], germana de Guillem Català, 402

- BERNARDA [Lleida], muller de Llop Sanç, 512; testimoni, 530
- BERNARDA [Sant Martí], muller de Ramon Tapiador, 771, 784
- BERNARDA [Torre de Boixadors], muller de Pere de Sitjar, 639
- BERNARDA DE SOLARIO, 726
- BERNARDUS, 394, 406, 491, 695
- BERNARDUS, abat de Cornudella, 765
- BERNARDUS, ardiaca, 573
- BERNARDUS, ardiaca de Barcelona, 443
- BERNARDUS, ardiaca de Saragossa, 511
- BERNARDUS, arquebisbe de Tarragona (Bernat Tort, 1146-1163), 376, 377, 415
- BERNARDUS, bisbe d'Urgell (Bernat Sanç, 1141-1162), 376, 377
- BERNARDUS, bisbe de Saragossa (1137-1152), 366, 377, 378
- BERNARDUS, canonge de Sant Ruf, 555
- BERNARDUS, capellà, 391, 392, 494, 764
- BERNARDUS, capellà de Guillem de Cervera, escrivà, 485
- BERNARDUS, capellà de Sant Andreu [Lleida], 568; testimoni, 565, 554, 583
- BERNARDUS, capellà del bisbe, 397, 400, 401, 406, 414, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 434
- BERNARDUS, cardenal diaca, 366, 605
- BERNARDUS, clergue de Gimenezells, 659
- BERNARDUS, escrivà, 411, 449, 461
- BERNARDUS, fill d'Arnau Berenguer d'Anglesola, 405
- BERNARDUS, germà de Guillem de Beavent, 491
- BERNARDUS, levita, escrivà, 418
- BERNARDUS, prevere, escrivà, 576, 577, 578, 590, 599, 680, 716, 743
- BERNARDUS, prior claustral, 765
- BERNARDUS, prior de Barravés i cellerer de Roda, 754
- BERNARDUS, prior de Sant Andreu, 501, 570, 573, 584, 729, 765
- BERNARDUS, prior de Tolba, 376; prior, 794
- BERNARDUS, sacerdot, escrivà, 614, 630
- BERNARDUS, sagristà de Lleida, 440
- BERNARDUS, sagristà de Tamarit, 698
- BERNARDUS [...], 385
- BERNARDUS [Alamús], fill de Guillem Guardiasivens, 590
- BERNARDUS [el Sot, Lleida], fill de Berenguer Fiter, 773
- BERNARDUS [els Arcs], testimoni, 445
- BERNARDUS [Llaguarres], fill de Bernat de Solà, lliurat com a canonge de Roda, 741
- BERNARDUS [Lleida], carnisser, pare de Bernarda, 512; vg. Bernardus Carnicer
- BERNARDUS [Lleida], escolar, testimoni, 743
- BERNARDUS [Lleida], escrivà, 482
- BERNARDUS [Lleida], fill de Pere Bernat, 628
- BERNARDUS [Lleida], fill de Ramon d'Àger, 602
- BERNARDUS [Lleida], germà d'Arnau de Vall-llebrera, 812
- BERNARDUS [Monesma], abat, testimoni, 380
- BERNARDUS [Ribagorça], abat de Sant Esteve del Mall, 720
- BERNARDUS [Ribagorça], escrivà, 374
- BERNARDUS [Ribagorça], fill de Sança, 493
- BERNARDUS [Sant Joan], fill de Joan de Talam, 733
- BERNARDUS [Sant Salvador de Lleida], germà de Pere de Conillac, 454
- BERNARDUS [Sudanell], fill de Bernat Marquès, 614
- BERNARDUS AMELII, ardiaca de Roda, 367, 376, 383, 391, 392, 401, 403, 406, 415, 422, 423, 430, 440, 450, 451
- BERNARDUS ASPICE-SI-VENIUNT (o GUARDIA-SI-VENIUNT), capellà, 695
- BERNARDUS BAFARUL [Alamús], 590
- BERNARDUS CALVET [Lleida], testimoni, 489; [Sant Hilari], 527

- BERNARDUS CARNICER [Portal de Montagut], carnisser, 586; germà d'Arnau Carnisser, difunt, 530
- BERNARDUS CATALAN [Lleida], testimoni, 514
- BERNARDUS CELLARD, 481
- BERNARDUS CENTUMOVES [Lleida], 659
- BERNARDUS CIPILIENSIS [Lleida], 382; 383, 387, 395, 422; vg. Bernardus de Cipilio
- BERNARDUS CORREGER [Portal de Montagut], 530, 586
- BERNARDUS CUC [Sant Salvador de Lleida], 488
- BERNARDUS D'AGER (O DE AGER, D'AGGER) [Lleida], 572, 663, 692, 693, 762, 764, 778; cunyat de, 692; germà de Ramon i de Pere d'Àger, 460, 602; [Fontanet], 652; fill de Pere d'Àger, 770; [Sant Gili], 723; [Sant Joan], 654, 789; cases, 748; [Sant Pau], 804, 807; [Santa Maria Magdalena], 599
- BERNARDUS D'ALBI [Lleida], 489
- BERNARDUS D'ALOS [Sant Salvador de Lleida], testimoni, 488
- BERNARDUS D'UGERN [Boixadors], testimoni, 466
- BERNARDUS DE [...], 392
- BERNARDUS DE [...] ALMACEILLES [Lleida], 798
- BERNARDUS DE ABELLANA, testimoni, 501; vg. Bernardus de Avellana
- BERNARDUS DE ACRIMONTE, 726
- BERNARDUS DE ALBESPIN, 500
- BERNARDUS DE ALCARRAZ, segon marit de Ferrera, testimoni, 808
- BERNARDUS DE ALCOVER [Santa Magdalena], cases, 814
- BERNARDUS DE ALMUDAFAR [Fontanet], 786
- BERNARDUS DE ANGLEROLA [Mercadal de Lleida], 394
- BERNARDUS DE ARAION, 578
- BERNARDUS DE AREG [Vallcalent], 671
- BERNARDUS DE AVELLANA, 477, 490, 570, 573, 608, 633, 729; [Fontanet], 440; [Lleida], testimoni, 562; [Pardiñyes], 531; vg. Bernardus de Avellana
- BERNARDUS DE AVINONE [Areny de Lleida], 708
- BERNARDUS DE BAGES [Vallcalent], germà de Guillem de Bages, 671
- BERNARDUS DE BALAGER [els Arcs], capmàs, 519; testimoni, 654; [Raimat], 705; [Sant Gili], 615
- BERNARDUS DE BELLOG, 377
- BERNARDUS DE BENAVENT (O BENAVENTO) [Raimat], 432; [Sant Martí], 788; testimoni, 409
- BERNARDUS DE BERANUE [Isàvena], fill de Merina, testimoni, 442
- BERNARDUS DE BLUMAT [Fontanet], 417
- BERNARDUS DE BOSCHO [els Arcs], testimoni, 675
- BERNARDUS DE CALASANZ, testimoni, 487
- BERNARDUS DE CALIDAS (O CALIDIS), 592, 650, 659, 662, 672, 679, 685, 717, 726, 736, 774, 803, 805, 811; escrivà, 603; [Fontanet], 677; [Lleida], 797; marmessor, 695; testimoni, 695
- BERNARDUS DE CALIDIS, prebost de Sant Joan de la Plaça, 662, 672, 707, 711, 712
- BERNARDUS DE CAMPORRELS [la Llitera], germà de Gombau de Camporrells, 437
- BERNARDUS DE CARCASSONA [Sant Hilari], 781
- BERNARDUS DE CHENO [Ribagorça], 493
- BERNARDUS DE CIPILIO (O CEPIL), 389, 403; [Suda], 562; sagristà, 811; vg. Bernardus Cipiliensis
- BERNARDUS DE CLADELLIS [Lleida], difunt, 767
- BERNARDUS DE CLARMONT (O CLARO MONTE), 426, 427, 428, 448, 477, 478, 479, 537, 580; testimoni, 440, 444, 446, 450, 451, 453, 462, 464, 469, 470, 475, 480, 481
- BERNARDUS DE CONILACH [Vilanova de Fontanet], corral, 702

- BERNARDUS DE CORNELLANO (o CORNELA, CORNELIANO), 409, 415, 551; frare de Gardeny, 481
- BERNARDUS DE CORNUTELA (o CORNUTELLA), 477, 501, 729
- BERNARDUS DE ERILL [Lleida], 383
- BERNARDUS DE ESTOPANIANO, 487
- BERNARDUS DE FABRICA, notari, trasllat, 478
- BERNARDUS DE FERRAN, 554
- BERNARDUS DE GAVAR [Tabac], 595, 629
- BERNARDUS DE GIMINELS [Lleida], 738
- BERNARDUS DE GIRONA, 759
- BERNARDUS DE GUDEL, 477
- BERNARDUS DE GUILANNAN [Lleida], testimoni, 773
- BERNARDUS DE IENZANA [Raimat], 705
- BERNARDUS DE LA CLUSA [Esplucs], 584
- BERNARDUS DE LA PRINONOSA [Sant Gili], 673
- BERNARDUS DE LA SEGRIVA [Montsó], templer, 542
- BERNARDUS DE LAGUARRES (o BERNARD, BERNARDUS DE SOLAN) [Llaguardes], 741, 765
- BERNARDUS DE LAVANTIA [Lleida], testimoni, 417, 539
- BERNARDUS DE MADRONA [Rovals], 743
- BERNARDUS DE MEITAT (o MITAT), 508, 509
- BERNARDUS DE MONTAIANA (o MONTANA), 406; [Lleida], 572; [Sant Martí], casa, 793
- BERNARDUS DE MONTE PAVONE (o MONTPAON) [Castelldans], 597, 598
- BERNARDUS DE MONTE PESSULANO [Sant Salvador de Lleida], cases, 454
- BERNARDUS DE MONTLEO (o MONTELEO) [Lleida], fiador, 745; [Vilanova de Fontanet], fiador, 783
- BERNARDUS DE MONTMENEZ [Escarp], 680
- BERNARDUS DE MUNTOLIU, testimoni, 439
- BERNARDUS DE NARBONA, 572
- BERNARDUS DE NOBRIUS, escrivà, 589
- BERNARDUS DE NÓZ [Raimat], casa, 658
- BERNARDUS DE OLERO, notari públic de Lleida, trasllat de l'any 1271, 602
- BERNARDUS DE OLIVELLA [Lleida], testimoni, 767
- BERNARDUS DE ORSSO [Lleida], 798
- BERNARDUS DE PODIO, 577
- BERNARDUS DE PODIO ALTO, 477, 577, 578; [Castellots], 576; [Lleida], cases, 694; [Pardinyes], 425; testimoni, 424
- BERNARDUS DE PODIO ROTUNDO [els Arcs], 675
- BERNARDUS DE PONTS [Sant Salvador de Lleida], 575
- BERNARDUS DE PORTA, 500
- BERNARDUS DE PRINNONOSA (o PRINONOSA) [Lleida], 646; [Sant Gili], 723
- BERNARDUS DE SALA [Fontanet], 657
- BERNARDUS DE SANAOIA [Albarés], 537
- BERNARDUS DE SANCTA MARIA [Raimat], testimoni, 705
- BERNARDUS DE SAUN, 765
- BERNARDUS DE TALARN, 401
- BERNARDUS DE TALDE [Sant Andreu], casal, 516
- BERNARDUS DE TALLADELLO (o TALLADEL, DEL TALLADEL) 554, 593, 617, 649; [Sant Andreu], 513; [Boixadors], 466
- BERNARDUS DE TAMUZI [Sant Martí], cases, 784
- BERNARDUS DE TARREGA, notari públic de Lleida, trasllat de l'any 1271, 602
- BERNARDUS DE TORRELES [Sant Joan], 654
- BERNARDUS DE TORROIA [Sant Joan], 574
- BERNARDUS DE VALLE MAGNA, 476; [Lleida], 764
- BERNARDUS DE VALLEBRERA [Lleida], testimoni, 792
- BERNARDUS DE VALSEGER (o VALSSEGER) [Torrefarrera], 719; [Lleida], testimoni, 764
- BERNARDUS DE VILAMAIOR [Alamús], 590
- BERNARDUS DE VILLA GRASSA [Esplucs], 584

- BERNARDUS DE ZARAGOZA [Lleida], testimoni, 490
- BERNARDUS DEZ PI [Segrià], testimoni, 468; [Montserè], 655
- BERNARDUS DURAN [Lleida], testimoni, 812
- BERNARDUS ESCUDER [Lleida], 482
- BERNARDUS FERRARI, notari, trasllat, 478
- BERNARDUS GAÇETI [Lleida], testimoni, 661
- BERNARDUS GARNERII, escrivà, 478
- BERNARDUS GUARDASSIVENENSIS [Alamús], 590
- BERNARDUS IULIANI [Lleida], testimoni, 690
- BERNARDUS LABAÇA [Baells], 437
- BERNARDUS MALFERIT [Santa Maria Magdalena], 417
- BERNARDUS MARCHES [Sudanell], 614
- BERNARDUS MARGOT (o BERNAT) [Lleida], 389
- BERNARDUS MEDICI, 593
- BERNARDUS MERCADER [Sant Gili], testimoni, 615
- BERNARDUS MORRUT (o MORRUTI, MURRUT, MORRUD) [Palomera], 417; [Fontanet], 538, 657; [Lleida], 764; testimoni, 603
- BERNARDUS PAGAN [Lleida], 482
- BERNARDUS PELLIPARIUS DE PALATIO [Palau de l'Horta], pellisser?, 431
- BERNARDUS PEREGRINUS [Sant Joan], cases, 589
- BERNARDUS PETRI DE LAGUARRES [Llaguarres], avi de Marc, difunt, 752
- BERNARDUS PICABAY (o PICCABAI) [Lleida], 518; testimoni, 778
- BERNARDUS RADOLFO [Fontanet], 402
- BERNARDUS RAIMUNDI [Sant Joan], 601
- BERNARDUS RAOF [Lleida], 518, 580; [Ratera], 521
- BERNARDUS RUBEUS [Lleida], testimoni, 599
- BERNARDUS SANTII, 698
- BERNARDUS SARRAN [Lleida], testimoni, 562
- BERNARDUS SERRA [Lleida], testimoni, 732, 794
- BERNARDUS VACCA [Santa Magdalena], 814
- BERNAT BARONE [Monesma], testimoni, 380
- BERNAT CELLART, 409
- BERNAT DE AVELLANA [Lleida], cases, 528
- BERNAT DE LA FIGAROLA [Albarés], testimoni, 411
- BERNAT DE PONÇA [Santa Maria de Lleida], cases, 557
- BERNAT DE PUJALT, canonge, 674
- BERNAT DE VALSEGER [Sant Joan], cases, 475
- BERNAT MALFERIT [Lleida], testimoni, 436
- BERNAT MORRUD [Fontanet], 538; vg. Bernardus Moitrut
- BERNAT RAOF [Lleida], casa, 580; vg. Bernardus Raof
- BERNAT ROY [Vallcalent], fill de Pere Roi de Mercadal, 470
- BERNUÇA [Lleida], cases, 718
- BERTHOLOMEA [Güel], muller d'Arnau de Balasanc, 429
- BERTHOLOMEUS ALARICUS [Esplucs], 584
- BERTOLOMEA (o BARTHOLOMEA) [Lleida], 524
- BERTRAN [Cinca Mitjà], fill d'Agnès de Banastón, 682
- BERTRAN CATALA [Pardinyes], 413; 633; vg. Bertrandus Catalanus
- BERTRAN DE STARAS (o ASTARAS) [Coma de Pere de Santvicenç], fidejussor, 449; [Sant Andreu], testimoni, 485; [Lleida], testimoni, 388, 424; vg. Bertrandus d'Astaras
- BERTRAN DE VILA SECA [Pardinyes], 413; vg. Bertrandus de Vila Sicca
- BERTRANDA [Fontanet], germana de Guillem Català, 402
- BERTRANDUS, cambrer de Roda, testimoni, trasllat, 573
- BERTRANDUS, cellerer, 367
- BERTRANDUS, escrivà, 580
- BERTRANDUS, mestre templer, 410

- BERTRANDUS, sacerdot, clergue de Lleida, 532
- BERTRANDUS [Sant Joan], adobador, 769
- BERTRANDUS [Vallcalent], 480
- BERTRANDUS CATALANUS, 633; vg. Bertran Catala
- BERTRANDUS CAELA [Santa Maria Magdalena], 417
- BERTRANDUS D'ALANTORN (O DE ALANTORN), 532, 593
- BERTRANDUS D'ASTARAS (O D'ESTARAS, STARAS), 598, 605 [Boixadors], 466; [Coma de Pere de Santvicenç], fidejussor, 458; [Fontanet], 407, 523, 548; 631; [Lleida], 558; cases, 660; testimoni, 425; vg. Bertran de Staras
- BERTRANDUS D'AUX [Fontanet], 407
- BERTRANDUS DE BERGA [Lleida], casa, 489
- BERTRANDUS DE MONTE CLARO [els Arcs], testimoni, 675
- BERTRANDUS DE PODIO ALTO, 598
- BERTRANDUS DE SANCTA CRUCE IN LUSIA, senyor, 508
- BERTRANDUS DE SOLANELIS [Lleida], testimoni, 629, 812; 595; [Mercadal de Lleida], 798; [Pardinyes], 811
- BERTRANDUS DE VILA SICCA, 432; vg. Bertran de Vila Seca
- BERTRANDUS HUGUETI, notari públic de Lleida, trasllat de l'any 1271, 602
- BERTRANDUS RUBEUS [Lleida], 708
- BLASCO MAÇA (IN BURGIA), senyor, 508
- BLASCO ROMEO (IN CESARAUGUSTA), majordom del rei, senyor, 508, 647
- BLASQUITA [Sant Hilari], muller de Calvet, 496
- BONASSIAS [Güel], muller de Joan Ramon, 429
- BONE [Sant Martí], cases, 784
- BONET [Llaguarres], nebot de Domènec de Cortals, 459
- BONET [Ribagorça], fill de Maria de Perella, 642
- BONET [Sant Esteve], germà de Peret de Talarn, 393
- BONET ARCHER [Sant Esteve], cases, 469
- BONET BLADER [Lleida], testimoni, 563
- BONET DE ASTEL [Torre-serona], 645
- BONET DE AVELLANA [Ribagorça], 544, 642
- BONET DE CAPESTANG (O CAPUTSTAGNI) [Ribagorça], oncle d'Alegret, 642; [Lasquarri], 447
- BONET DE PUIERBER [Ribagorça], testimoni, 486
- BONET DEL FORNT [Fonts], testimoni, 465
- BONET MIR DE ASTARAN [Llaguarres], testimoni, 421
- BONET MIRONIS [Lasquarri], testimoni, 447
- BONET PASTOR [Esplucs], sogre de Martí, 584
- BONETA [Sant Andreu], muller de Mir Gort, 414; viuda, 540
- BONETA [Sant Joan], 758; muller d'Espanyol de Corbins, 670
- BONETA DE ROTA [Esplucs], 584
- BONETA SERRANA [Lleida], casa, 528
- BONETUS, 431, 440, 446, 448, 450, 451, 453, 498, 499, 522, 528, 529, 537, 538, 541, 544, 571
- BONETUS, prebost, 555
- BONETUS, sagristà, 585, 591, 598, 608, 623, 632, 633, 634, 650, 659, 662, 665, 672
- BONETUS, testimoni, 444
- BONETUS [Lleida], 520
- BONETUS [Lleida], fill de Bernat d'Avellana, 633
- BONETUS DE AVELLANA, 463, 469, 470, 475, 477, 478, 479, 480, 481, 494, 533, 548, 552, 575; sagristà, 811
- BONETUS DE CAPUTSTAGNI (O BONET) [Avellana, Tolba], 471
- BONETUS DE OSPITAL [Pardinyes], 579
- BONETUS RUBEUS [Sant Joan], cases, 669
- BONIFACIUS [Lleida], testimoni, 418
- BONIFILIUS [Lleida], testimoni, 718
- BONOHOMINE [Lleida], cases, 572
- BONOVASAL DE MORON [Lleida], 418

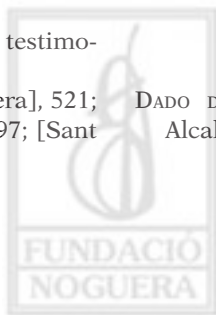
BORDETUS, capellà, testimoni, 487
 BORRABE [Lleida], sarraí, 514; [Segrià], 515
 BORRELLUS [Benavent de Segrià], fill d'Ermessèn i de Pere Roig, 481
 BOTA [Costa de Sant Joan], 553
 BROCARDUS, senyor, alou, 501; marit de Càritas, 573
 BRUNET [Escarp], 680
 BRUNETA [Sudanel], muller de Bernat Marquès, 614
 BURDUS DE GERUNDA [Fontanet], 786
 BURGESA [Lleida], 623; [Fontanet], 707, 711; [Porta de Corbins de Lleida], cases, 622
 BURGESA [Ratera], muller de Bernat Raof, 521

— C —

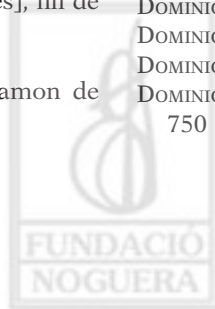
CALAPHONE [Cinca Mitjà], sarraí, 415
 CALBETH DE SOLANAS [Lasquarri], testimoni, 447
 CALVET [Lleida], casa, 580; [Sant Hilari], 464, 473, 496
 CALVET [Somontano], cunyat de Gil, 816
 CALVET DE MONTSON [Fonts], testimoni, 700
 CALVET DE SANCTO MARTINO [Sant Martí], cases, 696
 CALVETUS, diaca [Lleida], 568
 CALVETUS [Sant Joan], cases, 571, 638; casals, 769
 CALVETUS DE EPISCOPO [Sant Salvador de Lleida], 559, 575; vg. Calvetus Episcopus
 CALVETUS DE PORTEL [Sant Hilari], 781
 CALVETUS DE SANCTO MARTINO [Lleida], 591; vg. Calvetus Sancti Martini
 CALVETUS DE SANCTO STEPHANO [Sant Llorenç], 593
 CALVETUS DE SANZ DE VALENTIA, testimoni, 444
 CALVETUS EPISCOPUS, 587; [Ratera], 521; [Lleida], testimoni, 691, 697; [Sant Joan], 751; [Santa Magdalena], 762; vg. Calvetus de Episcopo
 CALVETUS SANCTI MARTINI [Sant Martí], cases, 771; vg. Calvetus de Sancto Martino
 CALVUS, obrer, 698
 CARBONEL [Lleida], 390
 CARBONELLUS, 423; [Santa Maria Magdalena], testimoni, 460
 CARBONELLUS, monjo de Poblet, 500
 CARITAS, muller del senyor Brocard, almunies, 573
 CARITAS [Lleida], 764
 CASTELLION [Sant Martí], casa, 678, 679
 CAUSITHA [Sant Joan], muller d'Arnau des Pujols, 802
 CECILIA [Lleida], filla de Berard de Montepre, 518
 CERDANIA [Lleida], 742
 CHRISTIAN DE IACA [Jaca], 367
 CIDALCHER [Eres de Lleida], 505
 CIGALA [Sant Joan], 574; juglar, 611
 CINTHIUS, cardenal diaca, 363 B
 CIPRIAN, abat de Sant Esteve, testimoni, 374
 CLARIUS, 403
 CLARIUS [Serradui], pare de Peregrí, 368
 CLEMENS, papa (Climent III, 1187-1191), 744, 749, 757, 760
 COGOSONA [Sant Salvador de Lleida], 488
 COMDET [Sant Andreu], muller de Sanç, 448
 CONRADUS, bisbe de Sabina [Itàlia], 366, 363 B
 CONSTANTINUS, 715; [Lleida], marit de Maria, 561
 CONSTANTINUS [Santa Maria Magdalena], cases, 599
 ÇULEMA [Lleida], 462

— D —

DADO DE ALCALA, 508; vg. Dodo de Alcala

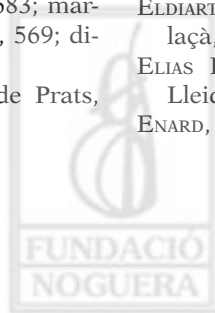
- DALMACIUS, 502
DANIEL [Lleida], cases, 482
DEIDE DE LUPARIA (O DEUSDEI LUPARIE) [Sant Llorenç], 796; [Lleida], testimoni, 770
DEIDE SALOMONIS [Lleida], testimoni, 789
DEODATUS, frare templer, 376
DEOSALVO [Lleida], 482; difunt, marit de Ramona, 691
DEUSAIUDA (IN SOS), senyor, 508
DEUS-LO-SALB (O DEUS-LO-SALVE, DEUS-LO-SALVET), 631; [Lleida], 697; cases, 495; pare de Pere, 669
DEXTRUS, testimoni, 487
DODETA, muller de Pere Martí de Llaguarres, 420
DODO DE ALCALA (O ALCHALA), 508, 509
DODO, bisbe d'Osca (1134-1160), 363 A, 363 B, 364, 365, 366, 369, 373, 378, 412; bisbe d'Osca i de Jaca, 372
DOMENEC DE VAL LEBRERA [Lleida], 626
DOMENEC PASSARELLA [Fonts], testimoni, 465
DOMENECH DE CABDELLA (O CAPDELLA) [Coma de Pere de Santvicenç], 449, 461
DOMENEG PASSARELLA [Fonts], cases, 754
DOMENEH ALARICH [Ribagorça], testimoni, 768
DOMENGA [Sant Andreu], muller de Pere de Cos, 563
DOMENGA [Sant Llorenç], muller de Galí Feldrer, 667
DOMENGE DE KANARILLOS [Vilanova de Montsó], 535
DOMENGE DE PINELLO [Lleida], testimoni, 796
DOMENGETA [Sant Salvador de Lleida], filla de Guillema, 626
DOMINGO (O DOMENGO) [Albarés], fill de Monó Godinó, 396
DOMINGO [Lleida], 490
DOMINGO [Montsó], fill de Ramon de Gras, cases, 664
DOMINGO DE CASTELLON, escrivà, 664
DOMINGO ROIO [Fonts], testimoni, 754
DOMINGO TAFUR [Fonts], fill de Maria Tafura, 754
DOMINIC DE ARMENTERA [Montsó], 612
DOMINICA [Roda d'Isàvena], muller de Pere Galí, 666
DOMINICA [Lleida], 679; casa, 567, 679
DOMINICA [Lleida], filla de Ponça de Portell, 661
DOMINICA [Lleida], mare de Ramon, 568
DOMINICA [Sant Martí], casa, 678, 788
DOMINICA ALBUFETA [Albarés], 411
DOMINICUS, capellà del bisbe, 729
DOMINICUS, diaca, 698
DOMINICUS, escrivà, 802
DOMINICUS, levita, escrivà, 794, 804, 808
DOMINICUS, prior claustral de Roda, testimoni, trasllat, 573
DOMINICUS, sacerdot, escrivà, 552
DOMINICUS, testimoni, 487
DOMINICUS (O DOMENEC) [Escarp], 680
DOMINICUS [Eres de Lleida], testimoni, 505
DOMINICUS [Jaca],
DOMINICUS [Llaguarres], 741
DOMINICUS [Lleida], carnisser, testimoni, 668
DOMINICUS [Lleida], germà de Berenguer de Portaspana i gendre de Ramon de Martí Pere, 725
DOMINICUS [Lleida], germà de Bernat Carnisser, 530
DOMINICUS [Lleida], prevere, 592
DOMINICUS [Ribagorça], fill de Pere de la Ribera, 486
DOMINICUS [Roda d'Isàvena], 375
DOMINICUS [Sant Hilari], fill de Gonçal de Suda, 790
DOMINICUS [Sant Martí], fill de Joana, 793
DOMINICUS ALARICO [Esplucs], 584
DOMINICUS ASTER [Lleida], cases, 390
DOMINICUS BARO [Torrefarrera], 719
DOMINICUS CAPELLANI [Lleida], testador, 750

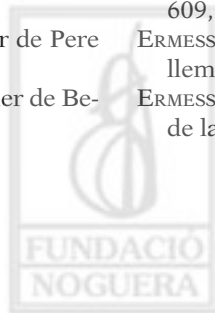
- DOMINICUS CAVALLUS [Ribagorça], 768
 DOMINICUS DE AVELLANA, escrivà, 595
 DOMINICUS DE CAPELLA [Cinca Mitjà], testimoni, 566
 DOMINICUS DE CAPTELLA [Coma de Pere de Santvicenç], 458; [Lleida], 550, 568
 DOMINICUS DE CARDONA, trasllat del 1271, 602
 DOMINICUS DE CHENO [Ribagorça], fill de Maria, 642
 DOMINICUS DE CORTALES [Llaguarres], capmàs, 459
 DOMINICUS DE LA ABATIA [Ribagorça], testimoni, 716
 DOMINICUS DE LA GUASCA [Esplucs], 584
 DOMINICUS DE MONTSO (o MONTSON) [Eres de Lleida], 547; [Lleida], 728
 DOMINICUS DE SARAGOÇA [Lleida], testimoni, 648
 DOMINICUS DE VALLE LEBRERA [Lleida], 756
 DOMINICUS GASCH [Sant Andreu], cases, 617
 DOMINICUS GOÇALBI (o GONÇALBI) [Lleida], testimoni, 710, 728
 DOMINICUS IUSTO [Albarés], 411
 DOMINICUS RAMON DE PUERBERS, 741
 DOMINICUS ROSSEL [Llaguarres], nebot de Domènec de Cortals, 459
 DOMINICUS SALVATOR [Sant Llorenç], germà de Pere, Salvador i Garcia, 796
 DOMINICUS SARRANI, testimoni, 689
 DOMINICUS SISONUS [Sant Andreu], 668
 DULCIA, 558
 DULCIA, comtessa d'Urgell, muller d'Ermengol VII, 417, 443, 483, 514, 519, 539
 DULCIA, filla de Pere Arnau, 565
 DULCIA, muller de Berenguer de Boixadors, 554, 583, 593, 613, 683; marmessora, 695; [Sant Joan], 569; difunta, cases, 810
 DULCIA, muller de Guillem de Prats, 679
 DULCIA, muller de Pere de Montoliu, 631, 632
 DULCIA [Alamús], filla de Maria de Castellserà, 590
 DULCIA [Lleida], testimoni, 563, 810, 813
 DULCIA [Ribagorça], germana de Berenguer, 486
 DULCIA [Sant Gili], muller de Bernat de Balaguer, 615
 DULCIA [Sant Martí], muller de Pere de Santmartí, 771
 DULCIA [Santa Magdalena], filla de Calvet Bisbe, 762
 DULCIA DE PRATIS [Sant Martí], cases, 788
 DULCIA DE SOMET [Segrià], viuda d'Arnau de Somet, 641
 DURAN [Sant Esteve], cases, 395
 DURAN DE CIMORRA (o DURANDUS DE CIMORRA), 446, 476; Lleida, 482; [Fontanet], 523
 DURANDUS, 415, 477
 DURANDUS, mestre, 366
 DURANDUS [Sant Llorenç], 512
 DURANDUS D'OLERO, 551
 DURANDUS DE PENA (o DURANNO DE PENA) [Santa Magdalena], adoberia, 792, 799
 DURANZA [Sant Martí], casa, 793

— E —

- EGIDIUS, infant, 406
 EGIDIUS [Cinca Mitjà], senyor, 682
 EGIDIUS [Montsó], fill de Maria d'Albalat, 714
 EGIDIUS [Roda d'Isàvena], testimoni, 666
 EIMERICUS DE TORRELES, comanador de Gardeny, 551
 ELDIARTZ [Suda], filla d'Arnau d'Espolaça, 506
 ELIAS PELLIPARIUS [Sant Salvador de Lleida], pellisser, 618, 619, 625
 ENARD, 390

- ENARDUS, almoïner de Roda, 415, 433
 ENARDUS, cellerer de Roda, 376
 ENECH, almoïner de Roda, 416; vg.
 Enardus
 ENEXANZ MENAIA [Montsó], 542
 ENGLESA (o ENGLÉSIA) [Sant Andreu],
 muller d'Arnau de Pallerol, 774;
 [Sant Gili], 503, 723, 724; [Montse-
 rè], 655
 ENGLESA [Cinca Mitjà], filla d'Agnès de
 Banastón, senyora, 682
 ENNECHO [Lluçars], home de Ramon
 Vita, 497
 ENNEGO SANZ [Lasquarri], 420
 ENNEHO (o ENNEKO) [Jaca], 379
 ERALDUS (o més aviat GERALDUS), escri-
 và, 675, 692
 ERMANGAUDUS PONTII [Serradui], fill de
 Ponç, 368
 ERMENGARD [Güel], muller de Ramon
 Mir de Traspuio, 429
 ERMENGARD DE REIN [Llaguaires], 752
 ERMENGARDA [Lleida], muller de Gacet
 de Vall-Ilebrera, 476
 ERMENGARDA [Sant Esteve], muller de
 Guillem Pellisser, 778
 ERMENGAUDUS, diaca de Santa Maria de
 Lasquarri, escrivà, 420, 447, 459,
 471
 ERMENGAUDUS (o ERMEGOD DE URGELLO),
 comte d'Urgell (Ermengol VI, 1102-
 1154), 398, 703
 ERMENGAUDUS (o ERMENGALDUS), comte
 d'Urgell (Ermengol VII, 1154-1184),
 417, 443, 483, 514, 519, 737; marit
 de Dolça, 539
 ERMENGAUDUS, comte d'Urgell (Ermen-
 gol VIII, 1184-1209), fill del comte i
 de la comtessa Dolça, 483, 539, 759
 ERMENGAUDUS DE ALASQUARRE [Vallca-
 lent], 470, 480
 ERMIENARDA, neboda d'Alegret, 467
 ERMIENARDA [Fontanet], 652
 ERMIENARS [Pardinyes], muller de Pere
 Roig, 413
 ERMENSENDA [Castellots], muller de Be-
 renguer de Talladell, 577
 ERMESEN, 502
 ERMESEN (o ERMESENDA) [Benavent de
 Segrià], viuda, muller de Pere Roig,
 481
 ERMESEN (o ERMESENDIS) [Vinverme],
 muller de Pere de Ratera, 753
 ERMESEN (o ESMENGART) [Almacelles],
 muller d'Arnau Mir, 627
 ERMESEN [el Sot, Lleida], muller de Be-
 renguer Fiter, 773
 ERMESEN [Sant Gili], muller de Bernat
 de Prenyanosa, 673
 ERMESEN [Sant Salvador de Lleida],
 muller, 488
 ERMESEN [Suda], muller de Martí Roig,
 690
 ERMESENDA, 695
 ERMESENDA [els Arcs], muller d'Arnau,
 445
 ERMESENDA [Gebut], muller de Guillem
 de Cervera, 546
 ERMESENDA [Suda], muller de Martí
 Roig, 687
 ERMESENDA [Torre de Boixadors], mu-
 ller de Guillem de Santgenís, 558
 ERMESENDIS, mare de Guillem de Mont-
 paó, 613
 ERMESENDIS, testimoni, 437
 ERMESENDIS [Castellots], muller de Be-
 renguer d'Odró, 578
 ERMESENDIS [Castellots], muller de Be-
 renguer de Talladell, 576, 578
 ERMESENDIS [Sant Joan], filla de Ponç
 des Llor i Estefania, 775
 ERMESENDIS [Sant Salvador de Lleida],
 muller de Pere Foguet, 643
 ERMESENDIS CERRITANIE [Sant Joan],
 725
 ERMESENT [Segrià], muller de Ramon
 de Barcelona, 468
 ERMESSEN (o ARMESSEN) [Pins, Cinca
 Mitjà], muller de Gil de Lascellas,
 609, 682; [Montsó], 612
 ERMESSEN [Lasquarri], muller de Gui-
 llem Rasora, 471
 ERMESSEN [Lleida], muller de Bernat
 de la Prenyanosa, 646

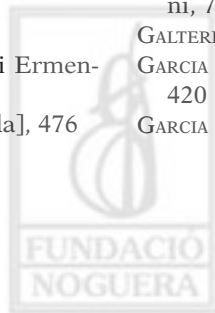
- ERMESSEN [Mercadal de Lleida], muller de Bartomeu de Prats, 798
- ERMESSEN [Montsó], muller de Nicolau, 765
- ERMESSEN [Ribagorça], mare d'Alegret, 642
- ERMESSEN [Roda d'Isàvena], muller de Ramon de Carrasquer, 779
- ERMESSEN [Sant Hilari], muller de Pere Foguet, 517
- ERMESSEN [Suda], muller de Roard, 653
- ERMESSEN DE AVELLANA [Ribagorça], filla d'Acet, 642
- ERMESSEN DE VALLEBRERA (o ERMESEND) [Sant Joan], cases, 574, 611
- ERMESSENDA DE BURGET [Lleida], mare de Maria, 567
- ERMESSENDIS, mare de Pere, Arnau i Guillem de Montoliu, 632
- ERMESSENDIS, mare de Ramon de Montagut, 631
- ERMESSENDIS [Sant Joan], muller de Guillem de Cerdanya, 585
- ERMESSENDIS TOLSANA [Lleida], testament, 704
- ERMESSENT [Sant Gili], muller de Guillem Coloner, 615
- ESCLARMONDA [Portal de Montagut], muller de Bernat Corretger, 586
- ESMESSENDA (o ERMESEND) [Sant Martí], muller de Joan Gerri, 793
- ESPAÑOL DE CORBINS [Sant Joan], 670
- ESTASIS GUILLELMI, D', 589; vg. Guillelmus d'Estasis
- ESTEVE, bisbe d'Osca, 455, 526, 535; vg. Stephanus
- ESTRADER [Lleida], testimoni, 764
- EUGENIUS, papa [III] (1145-1153), 363 A, 363 B, 364, 365, 366, 369, 370, 371, 373, 378, 381, 412, 455, 526, 600, 605, 744
- EVARDUS, mestre del Temple, 378, 381
- EXEMEN, 492
- EXEMEN DERTUSELLA [Lleida], 528
- EXEMEN GARÇEÇ DE GROSSTA, testimoni, 392
- EXEMEN GARÇEÇ, testimoni, 374; justícia de Montsó i de Barbastre, testimoni, 376
- EXEMEN ROMEU, oncle de Garcia Romeu, 800
- EXEMEN SANTI [Sant Llorenç], 512
- EXEMEN SANZ DE FOCES, 372
- EXEMENUS [Sant Gili], 692

— F —

- FAVET, arxilevita, 544
- FERRACUTUS [Esplucs], 584
- FERRANDUS, testimoni, 439
- FERRANDUS RODRIZ (IN DAROCHA), 647
- FERRARIA [Albarés], 808
- FERRARIA [Lleida], muller de Ramon de Pelagalls, 644
- FERRARIA [Sant Joan], filla de Ponça, 758
- FERRARIUS [Sant Joan], fill de Ponç des Llor, 775
- FERRARIUS DE LUGA [Lleida], pare de Ferreira, 656
- FERRARIUS DE VALENTIA [Albarés], 656, 808
- FERRARIUS GACELLI, sotscabiscol de l'església de Tarragona, 731
- FERRAZ, escrivà, 429
- FERREIRA [Lleida], filla de Ferrer de Luga i de Nina, 656
- FERRER [Lleida], fill de Burgesa, 623
- FERRER [Ribagorça], germà d'Arnau de Llana, 433
- FERRER DE AITONA, 549
- FERRER DE CASTEL NOU [Fontanet], 435
- FERRER DE Z'AGUILÀR [Raimat], 658
- FERRERA [Roda d'Isàvena], filla de Bernat Ferrer, 564
- FERRIZ [Lleida], 742
- FERRIZ, senyor d'Oscha, 372
- FERRUGAT [Vilanova de Montsó], 535
- FERTUN DE STATA, fiador, 392
- FERTUN GARÇEÇ DE ASESÓ, 372
- FERTUNG DATHE, senyor a Barbastre, 372

- FERTUNG IN ESTATA, 612
 FERTUNIUS [Montsó], fill de Maria d'Albalat, ofert com a canonge, 714
 FERTUNIUS, 729
 FIDEL [Fonts], 700
 FILIPUS, bisbe de Bayeux, 366
 FLORENZA [Montsó], muller de Bernat de Montanyana, 664
 FLORENZA [Roda d'Isàvena], germana d'Egidi, testimoni, 666
 FORT (o FORZ) GASC [Santa Maria Magdalena], casa, testimoni, 460
 FORTIS [Sant Joan de la Plaça], 603
 FORTO, 367
 FORTUNIUS, 765
 FORTUNIUS, fill de Pere Ramon d'Estada, 385
 FORTUNIUS (IN ESTATA), 754
 FORTUNIUS D'ESTADA IN MONTE CLUSO, senyor, 508
 FORTUNYO AÇENARIZ IN TIRASCONA, senyor, 508
 FOTO [Segrià], fill d'Abolafi, 468
 FRANCHA (o FRANCIA) [Sant Llorenç], muller de Calvet de Santesteve, 593
 FRANCHESC [Torrefarrera], 719
 FRANCINUS, 722
 FRANQUETA [Lleida], muller de Bernat d'Albí, 489
 FREDOL, 391, 392
 FREVOL (o FREVOL), frare templer, 374, 376
 FROMICO [Sant Joan], cases, 654
 FRONTIN [Vilacarle], 419
 FRONTIN DE BENAVENT [Cinca Mitjà], fiador, 682
 FRONTINUS, 491
 FRONTINUS [Ribagorça], germà de Guillem de Benavent, testimoni, 491, 701
 GACETI DE COSTA [Lleida], testimoni, 792
 GAÇETI FUSTARIU [Lleida], 742
 GAL[IN ...]SCH DE MONTCLUS, oïdor, 385
 GALCERAN [Lleida], prevere, testimoni, 732
 GALDIN [Montsó], testimoni, 664
 GALGAN [Ribagorça], fiador, 709
 GALI [Fontanet], 407
 GALIANA [Tortosa], muller de Guillem Bulcar, 787
 GALIN ATONS [Sobrarb], testimoni, 817
 GALIN DE TURRE [Llaguardes], 420
 GALIN DELS COLLELS [Güel], testimoni, 429
 GALIN EXEMENONS [Ribagorça], 709
 GALIN FELDRERO [Sant Llorenç], 667
 GALIN GALINZ DE SANCTO STEPHANO [Seradui], testimoni, 368
 GALIN GARCEÇ DE RE[...]LA, testimoni, 392
 GALIN GARCEZ [Sobrarb], gendre de Toda, 817
 GALINDUS [Lleida], fiador, fill de Garcia Linz, 593
 GALINDUS [Sant Andreu], cases, 649
 GALINDUS [Sant Andreu], fill de Garcia Linç, 710; cases, 648
 GALINDUS [Sant Andreu], fill de Garcia Linç, 721
 GALINDUS [Sant Andreu], fill de Garcia Linç, cases, 644
 GALINDUS [Sant Esteve], 778
 GALINDUS DE NAYA IN LAVADA, senyor, 508
 GALINDUS DE VETUE [Lleida], 463
 GALINDUS GARCES (IN GUEDEL), senyor, 508
 GALINDUS XEMENEZ (IN BELCHIT), senyor, 508
 GALINNO DE SCANELLA [Montsó], 612
 GALLING DE BOIL [Ribagorça], testimoni, 709
 GALTERIO [Sant Joan], 475
 GARCIA [Lasquarri], fill d'Ényec Sanç, 420
 GARCIA [RIBAGORÇA], 768

— G —

- GARCIA [Sant Llorenç], germà de Domènec, Pere i Salvador, 796
- GARCIA ACENARZ DE TORRES, oïdor, 385; testimoni, 392
- GARCIA ARTOSONE, 800
- GARCIA DE FANLLO [Montsó], testimoni, 612
- GARCIA DE LA LENA [Llugarres], 421
- GARCIA DE OSCHA [Lleida], testimoni, 512
- GARCIA FORTIZ, senyor a Saragoza, 372
- GARCIA LINZ (o LENIZ, LIDÇ, LIZ, LIIZ, LINIZ), 494; fitador, 481; forn, 683; pare de Galí, 593, 648, 649, 710, 721; [Sant Andreu], 644; cases, 777, 788 bis; [Sant Vicenç], testimoni, 438, 452; [Segrià], 468
- GARCIA LINZ DE GINNUAUE, 372
- GARCIA LOVARRE, testimoni, 374
- GARCIA OVEGZ, 372
- GARCIA PARDO [Somontano], 816
- GARCIA ROMEO, 415
- GARCIA SANZ DE LINEROS [Ribagorça], 709
- GARCIA SANZ DE ORTA [Ribagorça], 709
- GARCIAS ISARN DE VILLANOVE [Isàvena], 442
- GARCIAS ROMEU, fill de Belasc Romeu, 800
- GARSEN [Lasquarri], muller d'Ényec Sanç, 420
- GARSEN [Sant Llorenç], germana de Martí, 512
- GARSENDIS [Serradui], dona de Guillem Pere, 368
- GARSIA, bisbe d'Osca (1076-1086), 363 A, 363 B
- GARSIA, prior d'Alquèssar, 367
- GARSIA [Lleida], fill de Pere de Blanca, 724
- GARSIA [Saragossa], ardiaca, 511
- GARSIA [Saragossa], prior de Daroca, 511
- GARSIA D'OSCA [Lleida], 518
- GARSIA DE BOYL [Vilanova de Montsó], 535
- GARSIA DE LIESA, mestre d'Amposta i de la comanda hospitalera de Lleida, 757
- GARSIAS [Ribagorça], germà de Ramon de la Torre, 493
- GARSIO [Sant Esteve], testimoni, 393
- GARSION, capellà, 698
- GARSION, capeller, testimoni, 396
- GARSSIES, escrivà, 817
- GARZIE DE AZARE [Cinca Mitjà], testimoni, 682
- GASSEN [Ribagorça], muller de Berenguer Santpere, 720
- GASTON DE MOLSUE, 492; [Ribagorça], testimoni, 493
- GAUCERANDUS [Gebut], sacerdot, 546
- GAUCERANDUS DE PINOS, 377, 689
- GAUCERANDUS DE SALES, 483
- GAUCETUS [Santa Maria Magdalena], cases, 686
- GAUCIO [Sant Joan], muller d'Esteve Rigalt, 616
- GAUFRE ROI [Sant Joan], cases, 475
- GAUFREDUS, marmessor, 467
- GAUFREDUS, prior de Sant Ruf de Lleida, 555
- GAUFREDUS DE TARREGA, 467
- GAUFRIDUS, bisbe de Roda, 501
- GENÇANA [Lleida], cases, 704
- GERAL [Raimat], domenge, 658
- GERAL GASCH [Suda], cases, 506
- GERALD DE AGREMONT, testimoni, 807
- GERALD DE MARIMONT, testimoni, 446
- GERALDA, filla de Guerau de Jorba i de Saurina, 500, 603, 715
- GERALDUS, 443
- GERALDUS, escrivà, 657, 693, 695, 702, 718, 767; [Lleida], testimoni, 611
- GERALDUS, sacerdot, capellà de l'arquebisbe de Tarragona, escrivà, 376
- GERALDUS [Sant Joan], vinater, cases, 775, 780
- GERALDUS ALAMANNI, 689
- GERALDUS DALMAZ [Alamús], 590
- GERALDUS DE CAMPORRELLIS, 660
- GERALDUS DE CONILACH [Vilanova de Fontanet], 702

- GERALDUS DE CUMBABELLA [Lleida], 659
 GERALDUS DE FOSSATO, testimoni, 603
 GERALDUS DE IORBA (o GERALLUS, GUIRALDUS), 377, 386, 432, 439, 443, 446, 477, 500, 596, 597, 598, 603, 606, 631, 632, 715
 GERALDUS DE MARIMONT (o MAURIMON), 446, 548; testimoni, 603
 GERALDUS SEGUINUS [Sant Joan], 727, 751; marit de Ramona, 769
 GERALDUS VERROLL, 548
 GERALLUS, ardiaca de Tortosa, escrivà, 392
 GERALLUS D'ALANTORN, testimoni, 519
 GERALLUS DE GRAIANA, 467
 GIBERTUS FERRAZ [LLEIDA], testimoni, 517
 GICORT [Sant Andreu], 563
 GIEM PERE, bisbe de Lleida, 465; vg. Guillelmus
 GIEM SARRANO [Fonts], 465
 GIL [Ribagorça], germà d'Òria, 372
 GILABERT DE CUBELS (o GILABERTUS), 409, 481
 GILABERTUS SANCTI MARCI, 366
 GILBERT FERRAZ [Lleida], testimoni, 704
 GILELMUS, bisbe de Roda, 378; vg. Guillelmus
 GILELMUS DE PENEL [Sant Andreu], cases, 617
 GILELMUS DE TALLADELLO [Lleida], 617
 GILI DE ALASQUARRE [Vallcalent], 755, 797
 GILIA [Sant Vicenç], cases, 532
 GILIUS [Ribagorça], fill d'Urraca, 768
 GILIUS [Somontano], 816
 GILIUS DE LAÇELLAS (o DE LAS CELLAS, LAS ZELLAS, LASCELLAS) [Montsó], 612; [Pins], 609; Cinca Mitjà, nebot d'Agnès de Banastón, senyor, 682
 GIRALD DE AZISCLES [Cinca Mitjà], testimoni, 682
 GIRARDUS, canonge de Rant Ruf, 555
 GIRBERGA ARLOVADA [Roda d'Isàvena], sogra de Pere Gualobia, 666
 GIRBERT [Ribagorça], oncle de Berenguer, 486
 GIRBERT DE LAGUARRES [Ribagorça], oïdor, 642
 GIRBERTUS, abat de Llaguarres i prebost del bisbe, 741
 GIRBERTUS, prevere, escrivà, 513; escrivà, 445
 GIRBERTUS [Raimat], testimoni, 705
 GIRBERTUS DE LAGUARRES [Llaguarres], 729
 GIRBERTUS FERRAÇ [Lleida], 724
 GLORIETA [Ribagorça], fiadora, 709
 GOMBALDUS BERNARDI, avi de Pere de Talladell, 437
 GOMBALDUS DE CAMPORRELLIS (o GOMBAL, COMPORRELS), 472, 478, 525, 531, 533, 542, 544; [Lleida], 567; [Suda], 562; canonge de Lleida, 437; bisbe de Lleida i de Roda (Gombau de Camporells, 1192-1205), 501
 GOMBALDUS DE GISSONA, 759
 GOMBALDUS DE SANCTA LECINIA [Esplucs], 573
 GOMBALDUS DE SISCARE [Llaguarres], fidejussor i testimoni, 459
 GOMBALDUS, ardiaca de Lleida, 598
 GOMBALDUS, ardiaca de Roda, 584
 GOMBALDUS, cavaller de Lasquarri, 573
 GOMBALDUS, testimoni, 477
 GOMBALL, testimoni, 408
 GOMBALLUS (o GOMALLUS, GONBALDUS), ardiaca de Lleida, 494, 552, 555, 556, 570, 573, 577, 585, 592, 596, 608, 616, 622, 632, 633, 634, 650, 659, 662, 665, 668, 672, 673, 679, 685, 691, 695, 698, 707, 711, 712, 724, 756, 758, 774, 787, 803, 805, 809, 810, 811, 814; marmessor, 695; i prebost, 808
 GOMBALLUS, arxilevita de Lleida, 588
 GOMBALLUS DE CAMPORRELS, rector de Tamarit, 487; vg. Gombaldus de Camporellis
 GOMBALLUS DE RIBELLIS (o RIBELLAS), 443, 707, 711; [Fontanet], 596
 GOMBALT DE SISCAR [Ribagorça], oïdor, 701

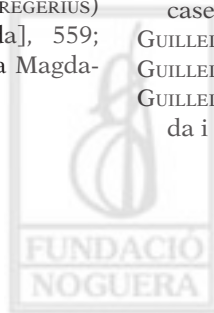

- GONBALD DE BENAVENT (o GONBALDUS) [Ribagorça], 419; testimoni, 500
- GONBALDUS DE RIBELLIS, IUNIOR, 596
- GONBALDUS, 491
- GONBALDUS, germà de Guillem de Benavent, 491
- GONÇALBUS DE ÇUTA, pare de Domènec, 790
- GONZALBUS, escrivà, testimoni, 595
- GOSBERT [Santa Maria Magdalena], difunt, 460
- GRACIA [Sant Joan], filla de Sanç de Saragossa, 569
- GRAÇILO [Lleida], torre, 736
- GRATIANUS, cardenal diaca, 605
- GRAVALOSA [Lleida], cases, 767
- GRECUS, sotsdiaca, 366
- GREGORIUS (sant Gregori, papa, 590-604), 369
- GREGORIUS, cardenal diaca, 363 B, 366
- GREGORIUS, escrivà, 652, 656, 691
- GREGORIUS, papa (Gregori VII, 1073-1085), 363 A, 363 B, 366
- GROSSA, senyora, 613
- GUASCH, capellà, 695
- GUERALDUS DE BOTCENIG, frare de Gardeny, 481
- GUERALDUS DE CONILAC [Fontanet], 652
- GUERALDUS SEGUI, testimoni, 655
- GUERALLET, fill de Ponç de Cabrera i Marquesa, 722
- GUERAU DE JORBA, 606; vg. Geraldus de Iorba
- GUERRARIUS [Sant Salvador de Lleida], 620
- GUERRER [Lleida], 618, 619, 620
- GUIATES DE BELLESTAR [Ribagorça], oïdor, 701
- GUIDO, 608, 616, 623, 638, 659, 673, 679
- GUIDO, cardenal diaca, 363 B, 366
- GUIDO, cardenal prevere, 363 B, 366
- GUIDO, mestre, 477, 494, 531, 533, 538, 541, 585; testimoni, 478, 561; [Almacelles] canonge de Lleida, 627
- GUIELMUS, ardiaca de Lleida, 520
- GUIELMUS DE BENAVENTO, prebost de Sant Andreu, 685
- GUIELMUS DE MEDIATATE, 479
- GUILIA (o GUILA) [Sant Andreu], muller de Marquès, 563
- GUILIUS, fill de Gil de Lascellas i d'Ermesèn, 609
- GUILLA, muller de Berenguer Dalmau, 502
- GUILLELMA, muller de Pere de Tàrrega, 695
- GUILLELMA (o GUILLELMA ADRIANE) [Sant Salvador de Lleida], muller d'Adrià, 618, 625; viuda de Adrià, 763
- GUILLELMA [Eres de Sant Tomàs], 791
- GUILLELMA [Fonts], nora de Maria Tafura 754
- GUILLELMA [Lleida], muller de Vidal d'Albinell, 551
- GUILLELMA [Sant Andreu], muller de Domènec Sisó, 668
- GUILLELMA [Sant Andreu], muller de Ponç de Tolosa, 513
- GUILLELMA [Sant Salvador de Lleida], 626
- GUILLELMA DE CERVARIA, 552
- GUILLELMUS, 367, 406, 448, 544
- GUILLELMUS, abat d'Àger, 406
- GUILLELMUS, abat, 396; abat, testimoni, 487, 506
- GUILLELMUS, ardiaca, 529, 528, 551, 573, 679, 726
- GUILLELMUS, ardiaca d'Osona, 555
- GUILLELMUS, ardiaca de Lleida, 477, 522, 531, 533, 541, 542, 548, 555, 556, 559, 571, 575, 577, 584, 726; testimoni, 494, 536, 538, 562
- GUILLELMUS, ardiaca de Tortosa, escrivà, 391
- GUILLELMUS, arquebisbe de Tarragona (Guillem de Torroja, 1171-1174), 544, 552, 555
- GUILLELMUS (o WILLELMUS), bisbe de Barcelona (Guillem de Torroja, 1144-1171), 377, 391, 392, 415, 508, 509, 510, 511, 749; vg. Willelmus

- GUILLELMUS (o GUILLELMUS, WILLELMUS, GIEM PERE), bisbe de Roda i bisbe de Lleida i de Roda (Pere de Ravidats, 1143-1176), 363 A, 363 B, 364, 365, 366, 367, 369, 370, 372, 373, 376, 377, 378, 381, 382, 383, 384, 385, 387, 389, 390, 391, 392, 394, 395, 397, 400, 401, 402, 403, 406, 408, 410, 412, 414, 415, 420, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 430, 431, 433, 434, 440, 441, 443, 444, 446, 448, 450, 451, 453, 454, 462, 463, 464, 465, 469, 470, 473, 475, 477, 478, 479, 480, 481, 483, 484, 490, 493, 494, 496, 498, 499, 500, 501, 507, 510, 511, 520, 522, 523, 524, 525, 528, 529, 531, 533, 534, 537, 538, 539, 541, 542, 544, 548, 552, 553, 555, 556, 559, 561, 564, 570, 571, 573, 575, 576, 577, 580, 581, 584, 585, 587, 588, 640, 685, 698, 725, 749, 757, 811; difunt, 561; vg. Guillem
- GUILLELMUS, cambrer, 433
- GUILLELMUS, canonge de Sant Ruf, 757
- GUILLELMUS, capellà, 366
- GUILLELMUS, capellà major de l'hospital de Nicolau, 403
- GUILLELMUS, capellà menor de l'hospital de Nicolau, 403
- GUILLELMUS, cavaller d'Avenoses (*Avinozar*), 573
- GUILLELMUS, clergue de Sudanell, 750
- GUILLELMUS, clergue i diaca, escrivà, 528, 529
- GUILLELMUS, escriptor, 574; escrivà, 402, 404, 627, 726
- GUILLELMUS, escrivà del trasllat, 398
- GUILLELMUS, fill d'Alegret, 467
- GUILLELMUS, fill d'Ermessenda, 578
- GUILLELMUS (Guillem I de Montcada i de Bearn, 1166-1224), fill de Guillem Ramon, 404
- GUILLELMUS, levita, escrivà, 705
- GUILLELMUS, llegat apostòlic, 542
- GUILLELMUS, mestre, 443, 477, 478
- GUILLELMUS, notari del bisbe de Lleida i Roda, 729
- GUILLELMUS, prebost, reboster, 477, 478, 533, 555
- GUILLELMUS, prebost de Sant Andreu, 555
- GUILLELMUS, prevere, 445
- GUILLELMUS, prevere, escrivà [Sudanell], 761
- Guillelmus, prior, 390; prior de Roda, 391, 392, 397, 400, 420, 531
- GUILLELMUS, prior claustral de Roda, 385, 391, 392, 406, 415, 422, 423, 459, 501, 542, 570, 573; prior claustral, 440, 477
- GUILLELMUS, prior de Lleida, 387
- GUILLELMUS, reboster de la catedral, 477, 522
- GUILLELMUS, sagristà, 367, 387, 389, 391, 397, 400, 401, 406, 415, 420, 423, 433, 501, 765
- GUILLELMUS, sagristà de Lleida [Lleida], 382, 383
- GUILLELMUS, sagristà de Roda, 376, 385, 392, 403, 420, 422, 440, 451, 459, 471, 477, 729
- GUILLELMUS [els Arcs], testimoni, 445
- GUILLELMUS [Isàvena], testimoni, 442
- GUILLELMUS [Lleida], 691
- GUILLELMUS [Lleida], germà de Domingo, 490
- GUILLELMUS [Ribagorça], 720
- GUILLELMUS [Ribagorça], fill d'Arnau de Seu i Jordana, 699
- GUILLELMUS [Ribagorça], prevere, 720
- GUILLELMUS [Sant Andreu], fill de Ponç de Tolosa, 513, 516
- GUILLELMUS [Sant Salvador de Lleida], germà de Pere de Conillac, 454
- GUILLELMUS [Saragossa], ardiaca, 511
- GUILLELMUS [Vilverme], fill de Guillem de Montpaó, 613
- GUILLELMUS AEMAR [Sant Vicenç], testimoni, 452
- GUILLELMUS ALEGRETI [Lleida], testimoni, 723

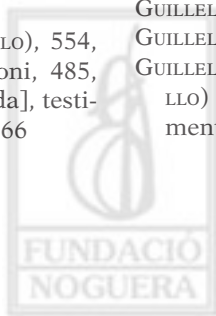

- GUILLELMUS ANGLICUS, capellà, 415
 GUILLELMUS AQUADROLES [Raimat], testimoni, 705
 GUILLELMUS BALB (o BALBI, BALP) [Lleida], testimoni, 388, 563, 603, 631, 692, 737, 759, 800
 GUILLELMUS BASTARD [Fontanet], 663
 GUILLELMUS BEDOZ [Sant Andreu], 540
 GUILLELMUS BERARDI, testimoni, 409
 GUILLELMUS BERENGARI, batlle de Gardeny, 409; batlle de Gardeny, fitador, 481
 GUILLELMUS BONIFILIUS (GUILLEM), prior de Roda, 385
 GUILLELMUS BONIFILIUS DE TORNUTA [Llaguardes], pare de Muntaner, 459
 GUILLELMUS BONIFILIUS, prior de Roda, 367, 376, 383, 387, 406, 415
 GUILLELMUS BORELLI (o BORREL) [Lleida], 561, 660
 GUILLELMUS BORREL [LLEIDA], testimoni, 778
 GUILLELMUS BOTET (o BOTETI) [Fontanet], 548; [Lleida], 650
 GUILLELMUS BOTET, 524, 548
 GUILLELMUS BRUNUS, testimoni, 398
 GUILLELMUS BULCHARIUS [Tortosa], 787
 GUILLELMUS ÇAFAREI, major [Escarp], oncle de Ramon de Safareig, 680
 GUILLELMUS CATALANUS [Fontanet], 402; [Lleida], 418, 550
 GUILLELMUS CERVARIE [Fontanet], 407, 639; [Gebut], 546; [Sant Andreu], cases, 485
 GUILLELMUS CIRERA [Lleida], 813; [Sant Joan], cases, 794
 GUILLELMUS CIRESA, 597
 GUILLELMUS COG, testimoni, 755
 GUILLELMUS COLONER [Sant Gili], 615
 GUILLELMUS CONDAMINA (o CONNAMINA), 392, 423, 426, 427, 428
 GUILLELMUS CORREGER (o COREGERIUS) [Sant Salvador de Lleida], 559; [Sant Andreu], 644; [Santa Magdalena], adoberia, 792
 GUILLELMUS D'ALBANEL, 632
 GUILLELMUS D'ALBARES, 440
 GUILLELMUS D'ANAO [Sant Salvador de Lleida], 561
 GUILLELMUS D'ASTARAS [Lleida], testimoni, 485
 GUILLELMUS D'ESPIGOL [Lleida], marit de Martina, 718
 GUILLELMUS D'ESPULGA [Lleida], testimoni, 560
 GUILLELMUS D'ESPUNOLA, testimoni, 519
 GUILLELMUS D'ESTASIS, 589; vg. Estasis Guillelmi, d'
 GUILLELMUS D'ORSON, fitador, 481
 GUILLELMUS DE ACISCLES [Sant Hilari], 496
 GUILLELMUS DE ALBANEL, 631, 632
 GUILLELMUS DE ALBAS, 391, 392; frare templer, 376
 GUILLELMUS DE ALCHARRAZ (o d'ALCARRAZ), fill de Guerau de Jorba, 432, 439, 500, 508
 GUILLELMUS DE ALCOLEIA [Sant Joan], 747, 746; cases, 727
 GUILLELMUS DE ALMENARA, testimoni, 539.
 GUILLELMUS DE ALTA RIPA [Lleida], testimoni, 668
 GUILLELMUS DE ANAO [Rovals], 434
 GUILLELMUS DE ANGLEROLA [Lleida], 659; marmessor, 695; testimoni, 519, 596
 GUILLELMUS DE ANGLEROLA, nebot d'Arsenda d'Espunyola, 519
 GUILLELMUS DE ARAGON, 800
 GUILLELMUS DE ARMUNIA, capellà, 542
 GUILLELMUS DE BAIES (o BAGES) [Vallcalent], 671, 688
 GUILLELMUS DE BAR [Lleida], nebot de Bernat Mortut, testimoni, 657
 GUILLELMUS DE BARBARA (o BERBARA) [Sant Andreu], cases, 644, 648
 GUILLELMUS DE BASELLA [Lleida], macip, fill de Rossell, 557; [Sant Andreu], cases, 776, 788 bis
 GUILLELMUS DE BASIA, 739
 GUILLELMUS DE BASILIA [Fontanet], 707
 GUILLELMUS DE BASSIA, canonge de Lleida i notari reial, 739

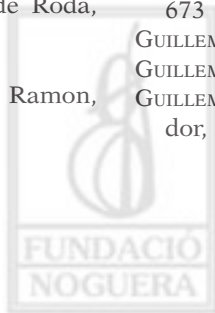
- GUILLELMUS DE BELVEDER [Alamús], 590
 GUILLELMUS DE BELVEZER, testimoni, 519
 GUILLELMUS DE BENAVENT (o BENAVENTO), 477, 508, 509, 531, 533, 588, 607, 623, 633, 634, 638, 653, 672, 717, 725; prebost de Sant Andreu, 494, 662, 679, 695, 707; prebost de Palau, 570
 GUILLELMUS DE BENAVENT [Benavent de Segrià], 409
 GUILLELMUS DE BENAVENT [Raimat], 432
 GUILLELMUS DE BENAVENT (o GUILLEM) [Ribagorça], testimoni, 701, 713
 GUILLELMUS DE BENAVENT [Selgua], 491
 GUILLELMUS DE BOTCENICH [Santa Maria Magdalena], 436
 GUILLELMUS DE Ç'AGUDA [Lleida], 644
 GUILLELMUS DE ÇA RAPITA [Lleida], 561
 GUILLELMUS DE ÇA SALA, 601; [Lleida], torre, 736
 GUILLELMUS DE CAÇEOLA (o CACEOLA), testimoni, 808, 812
 GUILLELMUS DE CAERCI [Sant Martí], 740
 GUILLELMUS DE ÇAFAREI, menor [Escarp], germà de Ramon de Safareig, 680
 GUILLELMUS DE CALIDIS, 592, 707, 711, 712, 736
 GUILLELMUS DE CAMPORELLIS, 477
 GUILLELMUS DE CAPELLA [Monesma], fill d'Urraca i de Berenguer de la Millera, 713
 GUILLELMUS DE CAPELLA [Ribagorça], 419
 GUILLELMUS DE CAPOLAD, testimoni, 519
 GUILLELMUS DE CARCASONA [Porta de Corbins de Lleida], 622
 GUILLELMUS DE CARDONA, 650; [Lleida], testimoni, 514
 GUILLELMUS DE CARTELLAG, 401
 GUILLELMUS DE CASALATRONS [Sant Gili], testimoni, 503
 GUILLELMUS DE CASSERRAS, 392
 GUILLELMUS DE CASTELVEL (o CASTELVEIL, CASTRO VETULO), 377, 391, 443
 GUILLELMUS DE CAULES [Lleida], ardiaca, 518
 GUILLELMUS DE CERDAGNA [Sant Joan], 585
 GUILLELMUS DE CERVARIA (o CERVERA), 377, 432, 443, 477, 544, 598, 631, 632, 695, 717, 759; marmessor, 695; testimoni, 596; [Fontanet], 538; [Lleida], 725; cases, 565
 GUILLELMUS DE CERVARIA, IUNIOR, 500
 GUILLELMUS DE CIRESA [Castelldans], 597, 598
 GUILLELMUS DE CLARASVALLES [Ribagorça], 582
 GUILLELMUS DE CONCABELA, 759
 GUILLELMUS DE CONCHAS, escrivà, 530
 GUILLELMUS DE CONDAMINA, 476
 GUILLELMUS DE CRIO [Sant Esteve], cases, 395
 GUILLELMUS DE CUBELLIS, 742; escrivà, 678, 679, 685, 688, 689, 690, 698, 715, 730, 740, 746, 748, 866; germà del canonge Pere de Cubells, 710, 721; [Rovals], 743
 GUILLELMUS DE CURRIANA, testimoni, 487
 GUILLELMUS DE DULCIA [Sant Andreu], 776, 777; vg. Guillelmus de Na Dolça
 GUILLELMUS DE ERDAO, 501, 570, 573
 GUILLELMUS DE ESPUNNOLIA [els Arcs], 675
 GUILLELMUS DE FEÇET (o FEDET) [Lleida], 697; testimoni, 691
 GUILLELMUS DE FELEGARES [Ribagorça], gendre de Ramon Duran de Puigreig, 420
 GUILLELMUS DE FINESTRES, 487
 GUILLELMUS DE FLUVIANO, 759
 GUILLELMUS DE FOIX [Lleida], testimoni, 652
 GUILLELMUS DE FONTIBUS [Fonts], testimoni, 700
 GUILLELMUS DE GIA, 430; prior claustral, 584
 GUILLELMUS DE GRAD [Ribagorça], 433
 GUILLELMUS DE ILLA PETRA [Costa de Sant Joan], 553
 GUILLELMUS DE LA NOVELA [Sant Gili], testimoni, 615

- GUILLELMUS DE LAGUARRES [Llaguarres], germà de Ramon, testimoni, 752
 GUILLELMUS DE LAVIT [Sant Andreu], pare de Llorenç, 774
 GUILLELMUS DE LIESA, mestre d'Amposta i hospitaler de Lleida, 760
 GUILLELMUS DE LIMINANA [Santa Magdalena], 799
 GUILLELMUS DE LUÇA, 660
 GUILLELMUS DE MALFEIT [els Arcs], 445
 GUILLELMUS DE MARIMONTE [Lleida], 764
 GUILLELMUS DE MEDIETATE (o MEITAT, METTAD), 450, 451, 470, 477, 478, 480, 481, 501; ardiaca de Lleida, 570
 GUILLELMUS DE MICHINENÇA [Lleida], testimoni, 648
 GUILLELMUS DE MIRALIAS (o MIRALLIIS), escrivà, 458, 466, 481, 707, 711, 712
 GUILLELMUS DE MONTE LOBAR [Lleida], 628; testimoni, 495
 GUILLELMUS DE MONTE PAVONE [Vinverme], 613
 GUILLELMUS DE MONTEACCUTO [Torrefarrera], 719
 GUILLELMUS DE MONTOLIU, fill de Dolça, 631; fill de Pere de Montoliu, 632
 GUILLELMUS DE MONTONESMA [Monesma], testimoni, 380
 GUILLELMUS DE MORAS [Lleida], testimoni, 793
 GUILLELMUS DE NA DOLÇA [Lleida], 788 bis
 GUILLELMUS DE NARBONA [Lleida], sabater, testimoni, 762
 GUILLELMUS DE OFFEGAD, testimoni, 408
 GUILLELMUS DE OFFEGADI, frare hospitaler, 578
 GUILLELMUS DE ORTA [Sant Vicenç], cases, 452
 GUILLELMUS DE PARETS ALTES [Torrefarrera], 719
 GUILLELMUS DE PETRACALZ, testimoni, 481
 GUILLELMUS DE PINEL (o PINELLO), 554, 583, 695; [Gebut], testimoni, 485, 546; [Fontanet], 677; [Lleida], testimoni, 565, 613, 669, 688, 766
 GUILLELMUS DE PRATIBUS (o PRATÇ, PRATIS, PRATS), testimoni, 678; [Lleida], 679; testimoni, 686; [Sant Andreu], cases, 668
 GUILLELMUS DE QUADRELS, testimoni, 806
 GUILLELMUS DE QUERAUT [Sant Salvador de Lleida], testimoni, 488
 GUILLELMUS DE REDDES (o REDES) [Lleida], 593, 764, 764, 789; [Vallcalent], 772; marmessor, 764
 GUILLELMUS DE REDORTA [Lleida], 692
 GUILLELMUS DE REES [Sant Hilari], fills de, 781; potser Reddes (o Redes)
 GUILLELMUS DE REZES, 759; potser Reddes (o Redes)
 GUILLELMUS DE RIBELLIS, 592, 685, 724, 758, 774
 GUILLELMUS DE SADAON, 394
 GUILLELMUS DE SAGARRA, 477, 494, 544, 588
 GUILLELMUS DE SALA [Lleida], torre, 561
 GUILLELMUS DE SALAS (o SALASS) [Lleida], 733; [Sant Joan], cases, 733; 601
 GUILLELMUS DE SALVAGNE (o SALVAIA), 391, 392
 GUILLELMUS DE SALVANAC (o SALVANIACO, SELVANIACO) 400, 498, 499, 520, 522, 523, 528, 529, 538, 541
 GUILLELMUS DE SANAOGA, 576
 GUILLELMUS DE SANCTA FIDE [Lleida], 567
 GUILLELMUS DE SANCTO FELICE [Sant Andreu], cases, 668
 GUILLELMUS DE SANCTO GENESIO [Fontanet], 407; [Torre de Boixadors], 558
 GUILLELMUS DE SANCTO STEPHANO [Sant Salvador de Lleida], 626
 GUILLELMUS DE SEGARRA, 555; vg. Guillelmus de Sagarra
 GUILLELMUS DE SPIGOL [Lleida], 756
 GUILLELMUS DE STAIS [Suda], 624
 GUILLELMUS DE TALARNO, 601
 GUILLELMUS DE TALLADELLO (o TALLATELLO) [Lleida], 644, 649, 660; testament, 579

- GUILLELMUS DE TIMOR, 715; [Fontanet], 538
 GUILLELMUS DE TOLOSA [Santa Magdale-
na], cases, 621
 GUILLELMUS DE TORA, 472: testimoni,
437
 GUILLELMUS DE TRULES [Lleida], marit
de Maria, 704
 GUILLELMUS DE TURRE, 589
 GUILLELMUS DE VAL DE LORD [Sudanell],
gendre de Nina de Comabella, 761
 GUILLELMUS DE VAL DE NORRA [Sant Sal-
vador de Lleida], 559
 GUILLELMUS DE VALATZ [Sant Llorenç],
fills de, cases, 796
 GUILLELMUS DE VASEGA [Sant Joan], ca-
ses, 789
 GUILLELMUS DE VAZIA [Lleida], 644; vg.
Guillelmus de Vasega
 GUILLELMUS DE VILAMUR [Lleida], 661
 GUILLELMUS DE VILLANOVA [Lleida], 618;
[Sant Salvador de Lleida], 619, 620,
625
 GUILLELMUS DE VITE [Fontanet], 707;
[Lleida], pare de Llorenç, 724
 GUILLELMUS DEL BAXS, 415
 GUILLELMUS DEL MOLI, 588
 GUILLELMUS DELS ORTS (O DELS ORTIS)
[Lleida], 558; [Sant Andreu], testi-
moni, 516
 GUILLELMUS DEZ TALLADEL [Lleida], 561
 GUILLELMUS EBILOTI (O EBOLOTI), 391,
811
 GUILLELMUS FOGUET [Sant Salvador de
Lleida], germà de Pere Foguet, 643
 GUILLELMUS FORNER [Lleida], 738
 GUILLELMUS FORTIS (O FORS, FORTS, FORZ)
[Sant Vicenç], cases, 532; [Lleida],
679; cases, 592; [Sant Joan], cases,
569
 GUILLELMUS FREALAN (O FREDALAN, FRE-
ALAN, FRESALAN, FREADALANDI, FREDALAM)
[Fontanet], 548; [Lleida], 548,
633, 650, 759; [Portal de Montagut],
marmessor, 530; [Fontanet], 523;
[Lleida], testimoni, 611
 GUILLELMUS GAÇAL [Fontanet], 407
 GUILLELMUS GASC, 551; [Lleida], testi-
moni, 764
 GUILLELMUS GASCH [Escarç], 680
 GUILLELMUS GASCHONIS (O GASCONIS)
[Sant Salvador de Lleida], flaugedor
o podador, 618, 619, 625
 GUILLELMUS GODIN (O GODI, GODINUS),
germà de Berenguer fill de Beren-
guer de Boixadors, 613; germà de
Berenguer de Boixadors, 753; [Llei-
da], testimoni, 702; [Fontanet], tes-
timoni, 657; [Viverme], 683
 GUILLELMUS GONTER, 467
 GUILLELMUS GUARDASSIVENENSIS [Ala-
mús], 590
 GUILLELMUS IBILOTH (O IBILOT, IBILOTI,
IBELOTI) [Costa de Sant Joan], 377,
398; [Lleida], senyor, 812
 GUILLELMUS LABERTI [Sant Hilari], 781
 GUILLELMUS LAMBREZ, 759
 GUILLELMUS LAURACH, 551
 GUILLELMUS LONG [Torrefarrera], 719
 GUILLELMUS MASTAZ, 589
 GUILLELMUS MOLARIGES [Areny de Llei-
da], 782
 GUILLELMUS MOLINERII [Sant Llorenç],
796
 GUILLELMUS MORRUD [Fontanet], 402;
[Lleida], testimoni, 404
 GUILLELMUS ORTOLANUS [Santa Maria
Magdalena], 686
 GUILLELMUS PELEGRIN [Rovals], 434
 GUILLELMUS PELLICER (O PALICER) [Sant
Esteve], 778; [Vallcalent], 498
 GUILLELMUS PELLIPARIUS DE CARCASSONA
[Fontanet], 523
 GUILLELMUS PERCHETI, 759
 GUILLELMUS PERE (O GUILLELMUS PETRI)
[Sant Hilari], escuder, 496, 587,
708; testimoni, 755; [Lleida], 482
 GUILLELMUS PETRI DE PODIO ALTO [Fon-
tanet], 407
 GUILLELMUS PICCONUS DE VILLANOVA
[Lleida], 659
 GUILLELMUS PORCEL, 576

- GUILLELMUS RAIMUNDI, 729, 765
 GUILLELMUS RAIMUNDI (Guillem Ramon de Montcada), 404; [Lleida], dàpifer, pare de Ramon de Montcada, 377, 406, 443, 767; testimoni, 376, 506
 GUILLELMUS RAIMUNDI ZABATER [Santa Magdalena], sabater, testimoni, 799
 GUILLELMUS RAMON [Sant Pau], 807; vg. Guillelmus Raimundi
 GUILLELMUS RASORA DE ALASQUARR (o GUILLEM RASORA) [Lasquarri], 471
 GUILLELMUS REDON [Lleida], 764
 GUILLELMUS ROSSEL [Montserrat], 655
 GUILLELMUS ROSSELLI [Fontanet], 770; [Lleida], testimoni, 792
 GUILLELMUS SANCHI, 588, 766; [Lleida], testimoni, 567, 688
 GUILLELMUS SANCTE EULALIE [Ratera], 735
 GUILLELMUS SANCTI GENESII [Lleida], 683
 GUILLELMUS SANCTI SATURNINI, 414, 415, 800; [Lleida], 568; cases, 567; testimoni, 453; capellà, 695
 GUILLELMUS STEPHANI [Roda d'Isàvena], oïdor, 375
 GUILLELMUS TARASCHO [Sudanell], 761
 GUILLELMUS TEXTOR [Lleida], teixidor?, germà de Joana, 793
 GUILLELMUS TOLSA (o TOLSAN) [Sant Salvador de Lleida], 488; [Eres de Sant Tomàs], 791
 GUILLELMUS TOSSELLUS [Fontanet], 786
 GUILLELMUS TRAVERS (o TRAVESS), 401; [Sant Joan], 601
 GUILLELMUS UC DE CERVEIRA [Fontanet], 652
 GUILLELMUS UGONIS [Fontanet], 663
 GUILLELMUS UMBERTI, 377
 GUILLELMUS VACCA [Lleida], 626
 GUILLEM, bisbe de Lleida i de Roda, 412, 479, 507
 GUILLEM, sagristà, 390
 GUILLEM [Albarés], pare de Ramon, 411; abat d'Albarés, 444
 GUILLEM [Ribagorça], germà de Berenguer, 486
 GUILLEM [Roda d'Isàvena], fill de Ramon i Maria, 779
 GUILLEM [Vilacarle], 419
 GUILLEM ADALBERT [Lleida], 446
 GUILLEM ARNAL [Monesma], testimoni, 380
 GUILLEM ARNALT [Alguaire], 541
 GUILLEM BALB [Lleida], 463
 GUILLEM BARON DE ALASQUARR [Ribagorça], 420
 GUILLEM BERNAD [Fonts], cases, 754
 GUILLEM BOMFILI (o BONOFILIO), prior, 416; prior de Sant Vincenç de Roda
 GUILLEM ÇABATER [Sant Salvador de Lleida], 426
 GUILLEM D'ÀCISCLES [Sant Salvador de Lleida], 427
 GUILLEM D'ALCARRÀS, 606
 GUILLEM D'ALOST [Palau de l'Horta], 606
 GUILLEM D'ANAO [Sant Esteve], casa, 469; [Sant Salvador de Lleida], 450
 GUILLEM D'ARENG [Costa de Sant Joan], 553
 GUILLEM DE BENAVENT [Ribagorça], 419, 479
 GUILLEM DE CAPPELLA [Ribagorça], fill de la senyora Toda, 374
 GUILLEM DE IOBSET [Montsó], casa, 664
 GUILLEM DE LAVANCA, 576
 GUILLEM DE MONTSON (o MONÇON, MONSO), 609; testimoni, 612, 792
 GUILLEM DE NA MARZOLA [Roda d'Isàvena], oïdor, 666
 GUILLEM DE PERACALZ, 409
 GUILLEM DE ROSSILLON [Sant Salvador de Lleida], 427
 GUILLEM DE TAVERNOLES [Barberà de la Conca], comanador de Barberà, 703
 GUILLEM DE VERNET [Sant Gili], cases, 673
 GUILLEM ESCACAN [Lleida], 623
 GUILLEM ESCRIVÀ [Lleida], cases, 674
 GUILLEM GALIN, abat de Castarlenes, oïdor, 374

GUILLEM OD [Roda d'Isàvena], 564
 GUILLEM PELIZER [Montsó], cases, 664
 GUILLEM PELLICER [Roda d'Isàvena],
 testimoni, 666
 GUILLEM PERE [Serradui], home d'Er-
 mengol, 368
 GUILLEM PERE [Lasquarri], testimoni,
 416
 GUILLEM PERE ESCUDER [Sant Hilari],
 473
 GUILLEM PETRUS DE ZA GARDIA [Barberà
 de la Conca], 703
 GUILLEM RASORA DE ALASQUARRE [Riba-
 gorça], pare d'Alegret, 642
 GUILLEM REPOSTER [Lleida], cases, 382
 GUILLEM RIPABONA [Montsó], 612
 GUILLEM SANÇ DE AVELLANA [Lasquarri],
 447
 GUILLEM SAXON [Roda d'Isàvena], testi-
 moni, 666
 GUILLEM TAUL [Fonts], testimoni, 754
 GUILLEM UG [Lleida], 390, 576
 GUIRALDUS DE CLARAC [Lleida], testimo-
 ni, 574
 GUIRALDUS DE CONILACO [Fontanet], 663
 GUIRALDUS DE VALANDRE [Lleida], testi-
 moni, 789
 GUIRALDUS MARIMONTE [Fontanet], 407
 GUIRALDUS TEXIDOR [Sant Salvador de
 Lleida], teixidor?, 488
 GUMBALDUS DE RIBELES [Lleida], testi-
 moni, 417

— H —

HELIAS PELLIPARII [Sant Joan], pellis-
 ser?, cases, 608
 HELISABET [Ribagorça], germana de
 Berenguer, 486
 HERMANNUS, mestre, 366
 HERMENGARD DE REGIN [Llaguarres],
 fills de, 716
 HUBALDUS, bisbe d'Òstia, 605
 HUGO, arquebisbe de Sens, 366
 HUGO, arquebisbe de Tarragona (Hug
 de Cervelló, 1163-1171), 477, 483

HUGO, cardenal prevere, 363 B, 605

— I —

IACHMETA [Lleida], filla d'Ermessenda
 Tolosana, 704
 IACINCTUS (o IACCINTUS), cardenal diaca,
 363 B, 366, 391, 399, 534, 685, 749,
 757, 760; cardenal diaca, llegat a
 Hispània, 795
 IACMA [Segrià], testimoni, 468
 IACOBUS, rei catalanoaragonès (Jau-
 me I, 1213-1276), 573
 IACOBUS [Lleida], 691
 IACOBUS DE REGE, bacallar, escrivà, tras-
 llat, 478
 IAFIA [Lleida], batlle del rei, 514, 590,
 639; [Lleida], jueu, 742
 ILDEFONSUS (o YLDEFONSUS), rei catala-
 noaragonès (Alfons I, 1164-1196),
 377, 443, 477, 508, 509, 510, 514,
 594, 597, 598, 647, 681
 ILDEFONSUS, mestre hospitaler d'Am-
 posta, 588
 INNOCENTIUS, papa (Innocenci II, 1130-
 1143), 366
 IOAN CABEZA, [Fonts], cases, 754
 IOAN DE RAMIO [Monesma], 713
 IOAN DE SCANELLA [Montsó], 612
 IOAN DURAN [Olvena], 816
 IOANNES ALBUSERO [Esplucs], 584
 IOANNES REDELLO [Esplucs], 584
 IOHAN [Coma de Pere de Santvicenç],
 fill de Pere d'Uncastell, 449
 IOHAN ALBUFETA, testimoni, 396
 IOHAN BRAGAD [Lleida], 463; testimoni,
 446
 IOHAN CHEXAL [Lasquarri], 447
 IOHAN CHEXAL DE AVELLANA [Avellana,
 Tolba], 471
 IOHAN D'OSCHA, escrivà del bisbe, 700
 IOHAN DE ADILLON [Montsó], 765
 IOHAN DE AGER [Costa de Sant Joan],
 553
 IOHAN DE BARBASTRE (o BARBASTRO) [Mont-
 só], cases, 714; [Ribagorça], 768

- IOHAN DE GAVASA [Vilanova de Montsó], 535
- IOHAN DE OLALIA [Costa de Sant Joan], 553
- IOHAN DE PERE SANZIO [Ribagorça], 420
- IOHAN DE PUIAL DE LAGUARRES [Ribagorça], 642
- IOHAN DE PUIALT [Montsó], testimoni, 664
- IOHAN DE ROTA [Montsó], testimoni, 664
- IOHAN de Uncastel (o Unocastello) [Coma de Pere de Santvicenç], 449; [Coma de Pere de Santvicenç], germà de Pere d'Uncastell, testimoni, 461
- IOHAN FERRER [Sant Gili], testimoni, 503
- IOHAN IVI [Sant Andreu], 485
- IOHAN MICHAELA [Ribagorça], 768
- IOHAN ORTOLAN [Sant Hilari], 496
- IOHAN PAHANOT [Lleida], 659
- IOHAN RAMON [Güel], 429
- IOHAN SARRAN [Fonts], capellà, testimoni, 700
- IOHAN ZABATER (o IOHAN ZABATER DE ROTA) [Ribagorça], 642; [Roda d'Isàvena], oidor, 666
- IOHANES [Ribagorça], diaca, 720
- IOHANES D'OSCA, escrivà, 701
- IOHANIS FERRARIJ DE VILLANOVA [Fontanet], 657
- IOHANNA [Fontanet], muller de Pere Joan de Mejà, 803
- IOHANNA [Lleida], testimoni, 813
- IOHANNA [Sant Martí], germana de Guillem Teixidor, 793
- IOHANNES, 403, 467, 695
- IOHANNES, capellà, trasllat, 427
- IOHANNES, cardenal diaca, 605
- IOHANNES, escrivà, 759
- IOHANNES, frare hospitaler, 588
- IOHANNES, mestre, 366
- IOHANNES, prebost de Santa Maria Magdalena, 679
- IOHANNES, prevere, 662, 663, 707; [Fontanet], 663
- IOHANNES, prevere de Santa Maria Magdalena [Lleida], 753
- IOHANNES, sacerdot, 695
- IOHANNES [Albarés], fill de Monó Godinó, 396
- IOHANNES [Lleida], capellà de Sant Llorenç, testimoni, 771
- IOHANNES [Lleida], fill de Maria, 672
- IOHANNES [Ribagorça], 709
- IOHANNES [Sant Andreu], fillol d'Arnau de Pallerol, 774
- IOHANNES [Sant Pau], fill d'Arnau Clergue, 804
- IOHANNES [Santa Magdalena], flaujador, testimoni, 799
- IOHANNES [Saragossa], prebost de febrer, 511
- IOHANNES [Suda], fill d'Esteve d'Alcanís, 506
- IOHANNES [Suda], fill de Pere de Puigfidel, 651
- IOHANNES [Vilverme], fill de Guillem de Montpaó, 613
- IOHANNES BRAGAD [Lleida], testimoni, 398, 404
- IOHANNES BRAGAT [Lleida], testimoni, 389
- IOHANNES BRUCATI, 403
- IOHANNES COSTA, notari, trasllat, 478
- IOHANNES D'ALBESA [Lleida], batlle del comte d'Urgell, 514
- IOHANNES DE ACRIMONTE [Lleida], 742
- IOHANNES DE AGER, escrivà, 601, 626, 628, 654, 668, 708, 733, 750, 759, 778, 789, 799; [Santa Maria Magdalena], testimoni, 460; trasllat, 427
- IOHANNES DE ALBESA [Bell-lloc], 417
- IOHANNES DE ALBESA, 481; [Lleida], batlle, testimoni, 436; testimoni, 417, 539
- IOHANNES DE AVINZANDA [Lleida], testimoni, 771
- IOHANNES DE CARREO [Raimat], 432
- IOHANNES DE CASTANESA, 729, 765
- IOHANNES DE CASTRO DE SANCTA MARIA, fills de, 660
- IOHANNES DE CLARET [Vilverme], 753
- IOHANNES DE CUBELS [Lleida], 706
- IOHANNES DE FRAGA [Lleida], 659

- IOHANNES DE GOTARDA [Vallcalent], marmessor, 750
- IOHANNES DE LAGARRES [Sant Martí], 788
- IOHANNES DE MAURIMUNDO [Lleida], cases, 810
- IOHANNES DE MORLAS [Lleida], testimoni, 652
- IOHANNES DE OSCHA, escrivà del bisbe, 684
- IOHANNES DE PENNAVERA [Lleida], 567
- IOHANNES DE POGOL [Lleida], testimoni, 652
- IOHANNES DE PUIAL DE LAGUARRES [Llaguardes], testimoni, 752
- IOHANNES DE RIPOL, 588
- IOHANNES DE ROSILLON [Raimat], 432
- IOHANNES DE SANCTA MARIA MAGDALENA, 587; [Fontanet], 652; canonge de Lleida, 783
- IOHANNES DE SANCTA MARIA MAGDALENA, 673
- IOHANNES DE SAS (o SASSO), 593, 639; [Lleida], 617; testimoni, 669, 688
- IOHANNES DE TALARNO [Sant Joan], 733
- IOHANNES DE TURRE, 753
- IOHANNES DE VIC [Sant Joan], 748; cases, 747
- IOHANNES DE VILAMAIOR [Alamús], 590
- IOHANNES DE VILLANOVA [Lleida], 764
- IOHANNES DEL SASS [Eres de Lleida], 547; vg. Iohannes de Sas
- IOHANNES FERRER, (o FERRARI), 641; testimoni, 689
- IOHANNES FOCHETI [Lleida], testimoni, 776, 777
- IOHANNES GEORGIUS, sotsdiaca de l'església de Roma, 534
- IOHANNES GERRI [Sant Martí], 793
- IOHANNES GORD [Tamarit], excusat, 698
- IOHANNES MAZA [Lleida], testimoni, 793
- IOHANNES MOLNER [Sant Gili], 615
- IOHANNES MONNER [Sant Salvador de Lleida], testimoni, 488; potser Iohannes Molner
- IOHANNES OSCE, escrivà del bisbe de Lleida, 591, 610, 622, 623, 624, 634, 653, 659, 665, 673, 696, 697
- IOHANNES PAPARO, cardenal diaca, 366
- IOHANNES RAINALDI [Sant Joan], 670
- IOHANNES SANCTE MARIE [Rovals], 743
- IOHANNES SANCTE MARIE MAGDALENE, 436, 552, 575, 601, 633, 638, 646, 653, 665, 672, 717, 725, 730, 736, 739, 753, 758, 774, 780, 797, 802, 803, 805, 809, 811, 814; testimoni, 477; vg. Iohannes
- IOHANNES SERRA [Santa Maria Magdalena], cases, 599
- IOHANNES VINADER [Lleida], testimoni, 813
- IORDAN DE GRADS [Montsó], 612
- IORDAN PELLICER [Sant Salvador de Lleida], 426
- IORDANA, 467
- IORDANA [Lleida], 693
- IORDANA [Lleida], filla de Maria, cases, 567
- IORDANA [Ribagorça], filla de Sança, 493
- IORDANA [Roda d'Isàvena], muller d'Arnau de Seu, 564; [Ribagorça], 699
- IORDANA [Santa Magdalena], filla de Maria, 599
- IORDANA [Vilanova de Fontanet], filla de Peregrina de Lluna, 783
- IORDANA DE COLDORT [Roda d'Isàvena], 699
- IORDANUS CARNICER [Lleida], 518; [Sant Joan], 693; carnisser?, cases, 789
- IORDANUS PASSAMAR [Sant Vicenç], testimoni, 452; [Lleida], 730
- IORDANUS, cardenal diaca, 363 B, 366
- IORI [Santa Magdalena], fuster, 621, 628; [Sant Hilari], 781
- IOVAN GERETA [Fonts], testimoni, 465
- IOVER[...], 695
- ISARNUS DE TOLOSA [Lleida], 692, 759
- ITERIUS [Segrià], metge, 468
- ITERIUS, escrivà, 389, 407, 417, 435, 438, 452, 460, 488, 489, 504, 514, 518, 521
- IUCEPH [Lleida], 462
- IUCEPH D'OSCHA [Eres de Lleida], testimoni, 505

IULIA [Montsó], viuda, muller de Miquel, 612
 IULIAN [Montsó], 612
 IULIANA [Sant Joan], muller de Guillem de Vaseja, 789
 IULIANUS, escrivà, 609
 IULIUS, cardenal prevere, 363 B, 366

— K —

KARITAS [Roda d'Isàvena], fidejussora, 375

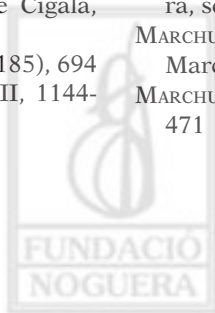
— L —

LABORANS, cardenal diaca, 605
 LAMBERT, escrivà, 406
 LAURENTIUS [Lleida], 659
 LAURENTIUS [Sant Andreu], fill de Guillem de Lavit i de Maria, 724, 774
 LAURENTIUS DE PALATTO [Lleida], 659
 LEVI, pare de Muça, 677
 LODOS, testimoni, 437
 LOMBARDA, muller de Ramon de Camporrells, 472
 LOMBARDA [la Llitera], muller de Ramon de Camporrells, 437
 LOMBARDA [Vallcalent], 688
 LOP FERTUNGONS D'ORRISSE [Jaca], 379
 LOP SANZ, 372
 LORENT DE PORTELLA [Llaguarres], 741
 LORENZ [Montsó], cases, 714
 LORETA (o LAURETA) [Costa de Sant Joan], muller de Pere Escàs, 398
 LORETA [Lleida], mare d'Arnau de Valllebrera, 812
 LORETA [Santa Maria de Lleida], muller de Ramon de Sallent, 560
 LORINT [Llaguarres], testimoni, 421
 LUCANTA [Montsó], senyora, 714
 LUCIA [Sant Joan], muller de Cigala, 574, 611
 LUCIUS, papa (Luci III, 1181-1185), 694
 LUCIUS SECUNDUS, papa (Luci II, 1144-1145), 366

LUP SANCII DE BELXITH (o LUP SANCTII DE BELCHIT), honor de, 378, 594, 600
 LUPUS, bisbe de Pamplona (Lope Artaxoakoa o de Artajona, 1143-1159), 377
 LUPUS [Sant Andreu], fill de Pere de Santamaria, 438
 LUPUS SANCTII [Sant Llorenç], 512; [Lleida], testimoni, 530

— M —

MACAREH [Ribagorça], 768
 MAIENCA [Sant Esteve], muller de Regnat, 393
 Malfet de Zanue [Fonts], 700
 MANCEP DE GAVASA [Montsó], testimoni, 714
 MANFREDUS, cardenal prevere, 363 B, 366
 MANIANT [Lleida], testimoni, 418
 MAOMAT CAVAÇALA (sabassala de la mesquita) [Segrià], testimoni, 515
 MARÇABEL [Sant Esteve], cases, 395
 MARCH (o MARCUS) [Llaguarres], fill de Saurina, lliurat com a canonge, 716
 MARCH DE LAGUARES, difunt, marit de Saurina, 716; [Llaguarres], pare de Marc, 752
 MARCHES [Sant Andreu], 563
 MARCHES DE IORBA [Sant Esteve], casa, 393
 MARCHESA, muller de Ponç de Cabrera, 722
 MARCHESA (o MARQUESA) [Coma de Pere de Santvicenç], muller de Pere d'Uncastell, 449, 461
 MARCHESA [Sant Andreu], neboda de Pere de Talladell, 617
 MARCHESA DE BUNIOL [Ribagorça], oïdora, senyora, 713
 MARCHUS (o MARCH) [Llaguarres], fill de Marc de Llaguarres, 752
 MARCHUS DE LAGUARRES [Llaguarres], 471

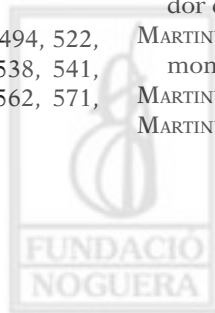
- MARIA, muller de Pere Calatarrà, 630
 MARIA [Albarés], muller de Monó Godinó, 396
 MARIA [Albarés], muller de Ramon d'Espona, 537
 MARIA [Areny de Lleida], muller de Terrè, carnisser, 782
 MARIA [Costa de Sant Joan], filla de Pere d'Aulàs, 553
 MARIA [Eres de Lleida], muller de Martí de Pina, 505, 547
 MARIA [Escarp], muller de Ramon Moller, 680
 MARIA [Fontanet], filla de Pere d'Àger, 770
 MARIA [Fontanet], muller de Guillem Pellisser de Carcassona, 523
 MARIA [Fonts], muller de Guillem Sarano, 465
 MARIA [Isàvena], muller de Pere At Guillem, 442
 MARIA [Llaguarres], muller de Bernat Pere de Llaguarres, àvia de Marc, difunta, 752
 MARIA [Llaguarres], muller de Garcia de la Llena, 421
 MARIA [Lleida], serventa del mestre Radulf, 726
 MARIA [Lleida], filla d'Ermessenda de Burget, 567
 MARIA [Lleida], filla d'Ermessenda Tòlosana, 704
 MARIA [Lleida], filla de Belleta, cases, 567
 MARIA [Lleida], filla de Maria i germana de Pere d'Aulàs, 560
 MARIA [Lleida], mare de Jordana, 567
 MARIA [Lleida], muller de Constantí, 561
 MARIA [Lleida], muller de Guillem de Carcassona, 622
 MARIA [Lleida], muller de Joan d'Agramunt, 742
 MARIA [Lleida], muller de Martí de Pinya, 728
 MARIA [Lleida], muller de Pere Palmer, 813
 MARIA [Lleida], muller de Ramon, 495
 MARIA [Lleida], neboda de Pere Capella canonge, 679
 MARIA [Raimat], 658
 MARIA [Ribagorça], filla de Sança, 493
 MARIA [Ribagorça], mare de Domènec de Queno, 642
 MARIA [Ribagorça], muller de Gil, 372
 MARIA [Ribagorça], muller de Pere de la Ribera, testimoni, 486
 MARIA [Roda d'Isàvena], filla de Bernat Ferrer, 564
 MARIA [Roda d'Isàvena], muller de Pere Llorenç, 666
 MARIA [Roda d'Isàvena], muller de Ramon At, 375
 MARIA [Roda d'Isàvena], muller de Ramon d'Esdolomada, 666; muller de Ramon, 779
 MARIA [Sant Andreu], filla de Boneta, 540
 MARIA [Sant Andreu], mare de Llorenç, 774
 MARIA [Sant Andreu], muller de Guillem Corretger, 644
 MARIA [Sant Andreu], muller de Pere de Santamaria, 438
 MARIA [Sant Andreu], muller de Pere Marquès, 563
 MARIA [Sant Andreu], muller de Ramon d'Olzina, 649, 710
 MARIA [Sant Gili], cunyada de Ramon d'Aler, 503
 MARIA [Sant Joan], 748
 MARIA [Sant Joan], muller de Pere Palmer, 794
 MARIA [Sant Joan], muller de Ramon de Burg, 589
 MARIA [Sant Martí], mare de Ramon Tapiador, 771, 784
 MARIA [Sant Martí], muller d'Arnau Hortolà, 741
 MARIA [Sant Martí], muller de Berenguer Tapiador, 696
 MARIA [Sant Martí], muller de Ramon Sanç, 785

- MARIA [Sant Salvador de Lleida], muller d'Elies, pellisser, 619
- MARIA [Santa Magdalena], muller de Calvet Bisbe, 762
- MARIA [Santa Magdalena], muller de Ramon, 599, 799
- MARIA [Santa Maria de Lleida], 557
- MARIA [Santa Maria], mare de Maria i de Pere d'Aulàs, 557
- MARIA [Santa Maria], mare de Pere d'Aulàs, 560
- MARIA [Suda], filla d'Arnau d'Espolaça, 506
- MARIA [Suda], muller d'Esteve d'Alcància, 506
- MARIA [Suda], muller de Guillem d'Estais, 624
- MARIA [Torre de Boixadors], muller de Ramon de Coscoll, 639
- MARIA [Vilverme], filla de Pere de Ratera, 753
- MARIA BOTA [els Arcs], 519, 675
- MARIA D'AREIG [Sant Joan], cases, 758; vg. Maria de Arenio
- MARIA D'AULAS [Sant Joan], cases, 758
- MARIA DE ALBALAT [Montsó], 714
- MARIA DE ARAGONE [Vilverme], muller de Guillem de Montpaò, 613
- MARIA DE ARENIO [Santa Maria de Lleida], cases, 557, 560
- MARIA DE ÇA VILA [Vilverme], 753
- MARIA DE CASTELIONE [Sant Andreu], cases, 805
- MARIA DE CASTELLO SIRA [Alamús], 590
- MARIA DE CORNUTELLA [Suda], cases, 687, 690
- MARIA DE CUBELLIS [Sant Esteve], 778
- MARIA DE GRADAN [Santa Maria de Lleida], cases, 684
- MARIA DE LA PORTA [Lleida], 568
- MARIA DE LERIDA [els Arcs], cases, 519
- MARIA DE MONTE ACCUTO [Sant Hilari], 517; [Sant Salvador de Lleida], 643
- MARIA DE PERELLA [Ribagorça], mare de Bonet, 642
- MARIA DE SADARRUE [Lleida], difunta, 482; dona de Martí, 672
- MARIA DE TALARNO [Lleida], germana de Joan de Talarn, 733; [Sant Joan], 601
- MARIA DEZ COLOMER [Lleida], muller de Ramon des Colomer, 813
- MARIA FLOTAS [Sant Martí], casa, 788
- MARIA IUSTA [Albarés], germana de Domènec Just, 411
- MARIA MANÇA [Torrefarrera], 719
- MARIA PELEGRINA [Rovals], 434
- MARIA TAFURA [Fonts], 754
- MARIETA, 695; [Suda], filla de Pere de Puigfidel, 651
- MARINA [Lleida], muller de Pere d'Almussara, 495
- MARINA [Ribagorça], 419, 582
- MARINA [Ribagorça], muller de Maçarec, 768
- MARINA [Sant Andreu], muller de Pere d'Almussara, 515, 516
- MARINA [Vilacarle], 419
- MARINIANUS, escrivà de la cúria romana, 378
- MARQUESA, muller de Gombau de Ribelles, 596
- MARQUESA [Sant Joan], fiadora, 569
- MARTA [Ribagorça], muller de Pere Sauc, 709
- MARTHA, filla de Pere de Verfull, 660
- MARTHA, muller de Berenguer de Lasquarti, 459
- MARTHA [Santa Magdalena], filla de Calvet Bisbe, 762
- MARTI CABRITH [Cinca Mitjà], testimoni, 566
- MARTI GARBER [Sant Hilari], testimoni, 790
- MARTI GUILLELM, 479
- MARTI RAMON [Coma de Pere de Santvicenç], testimoni, 461
- MARTIN [Ribagorça], fill de Berenguer Santpere, 720
- MARTIN ALARIC [Vilanova de Montsó], 535
- MARTIN AT [Roda d'Isàvena], germà de Ramon At, 375
- MARTIN BARON DE SANCTO ROMANO [Roda d'Isàvena], fiançador, 564

- MARTIN CHEXAL [Lasquarri], fill de Joan Queixal, testimoni, 447
- MARTIN ÇIDA [Llaguarres], 420
- MARTIN COSINO [Vilanova de Montsó], 535
- MARTIN DE AGILAR [Güel], testimoni, 429
- MARTIN DE ALBARES [Albarés], testimoni, 411
- MARTIN DE ASTARAN [Llaguarres], testimoni, 421
- MARTIN DE CASTELGALEF [Sant Salvador de Lleida], 429
- MARTIN DE CURAT [Sant Martí], 785
- MARTIN DE MILIGASTRO [Vilanova de Montsó], 535
- MARTIN DE POZEL [Llaguarres], 741
- MARTIN DE RAXMAT [Lleida], testimoni, 613
- MARTIN DE TORRENTE [Lleida], 446
- MARTIN GALIN [Lasquarri], testimoni, 416
- MARTIN GUILLEM, 462, 463, 464, 470
- MARTIN GUILLEM DE VILAR [Ribagorça], testimoni, 493
- MARTIN OVEGZ, 372
- MARTIN PETRIÇ, testimoni, 419
- MARTIN PORTER [Montsó], 612
- MARTIN RAMON [Lleida], 568; capellà de Sant Joan, 672; [Rovals], 451
- MARTIN ROI [Montsó], cases, 714
- MARTIN SOLAN [Llaguarres], 421
- MARTIN TAUL [Fonts], cases, 754
- MARTINA [Lleida], filla de Martí Reboster, 718
- MARTINUS, 367, 501, 573, 570, 584
- MARTINUS, ardiaca, 366
- MARTINUS, capellà i abat de Santa Maria de Lasquarri, testimoni, 459, 471
- MARTINUS, capellà, 423; testimoni, 808
- MARTINUS, fill de Martí Ramon [Lleida], 482
- MARTINUS, sagristà de Lleida, 494, 522, 523, 524, 528, 529, 531, 538, 541, 542, 548, 551, 555, 556, 562, 571, 588
- MARTINUS [Alamús], fill de Ramon Ferradella, 590
- MARTINUS [Esplucs], gendre de Bonet Pastor, 584
- MARTINUS [Llaguarres], marit de Sança, 420
- MARTINUS [Lleida], 400
- MARTINUS [Lleida], capellà de Massalcoreig, testimoni, 750
- MARTINUS [Lleida], capellà de Sant Martí, 672
- MARTINUS [Lleida], corredor, 561; corredor, cases, 660
- MARTINUS [Lleida], fill de Martí Ramon capellà, 672
- MARTINUS [Lleida], fill de Martina, 718
- MARTINUS [Lleida], germà de Bernat Carnisser, 530
- MARTINUS [Lleida], prevere, 592
- MARTINUS [Lluçars], fill d'Ényec, 497
- MARTINUS [Rovals], fill de Martí Ramon, 451
- MARTINUS [Sant Andreu], corredor, cases, 805
- MARTINUS [Sant Andreu], gendre de Pere Pentiner, 648
- MARTINUS [Sant Llorenç], 512
- MARTINUS [Sant Salvador de Lleida], 387
- MARTINUS ALARICI [Esplucs], 584
- MARTINUS CAPELLANUS [Lleida], marmessor, 750; [Sant Andreu], 805
- MARTINUS DE ALBARES, 444
- MARTINUS DE ALGAIRA [Lleida], 724
- MARTINUS DE ARAN [Suda], 624
- MARTINUS DE ASTEL [Toire-serona], 645
- MARTINUS DE BOREN [Sant Joan], cases, 611
- MARTINUS DE BURGIA [Saragossa], 511
- MARTINUS DE CASTE, testimoni, 487
- MARTINUS DE CASTELGALEF [Sant Salvador de Lleida], 427
- MARTINUS DE CORNUTELLA [Lleida], testimoni, 514
- MARTINUS DE FOCES, escrivà, 372
- MARTINUS DE GAUSACH, capellà, 695

- MARTINUS DE LA MANGA [Lleida], 382
 MARTINUS DE LERD, 729
 MARTINUS DE LOS CUIXOS [Esplucs], 584
 MARTINUS DE OSCHA, 415; sagristà, 811
 MARTINUS DE PINA [les Eres de Lleida], 505, 547; [Lleida], 728
 MARTINUS DE REVERT [Lleida], difunt, 706
 MARTINUS DEL SAS [Lleida], 550; marmessor, 750
 MARTINUS DOMENGO, capmàs de, 501
 MARTINUS GUIDO, 477
 MARTINUS GUILLELMI, 431, 440, 444, 446, 448, 450, 451, 469, 475, 477, 478, 480, 481, 498, 499, 520, 522, 523, 524, 528, 529, 531, 533, 537, 538, 541, 548, 556, 571, 580, 588; [Lleida], testimoni, 453
 MARTINUS IOHANNIS FERRARIJ [Lleida], testimoni, 745
 MARTINUS OSCHÉ, 422
 MARTINUS RAIMUNDI [Lleida], 482
 MARTINUS RAIMUNDI, capellà de Sant Esteve, testimoni, 449
 MARTINUS RAINALDUS, 477
 MARTINUS REFECTURARIUS [Lleida], refectorer o potser reboster, testimoni, 783
 MARTINUS REPOSTER (o REPOSTARIUS) [Lleida], reboster, 756; reboster, pare de Martina, 718
 MARTINUS ROG [Suda], cases, 690
 MARTINUS ROIO [Esplucs], 584
 MARTINUS RUBEUS [Suda], 687; vg. Martinus Rog
 MARTINUS RUFFI [Sant Joan], cases, 574
 MARTINUS SANCTE MARIE [Lleida], 550
 MARTINUS TIXIDOR, testimoni, 487
 MARTOREL [Torrefarrera], 719
 MASCARO [Lleida], testimoni, 495
 MASCHARELLUS DE PODIO VIRIDI [Santa Magdalena], difunt, marit de Nina de Roqueta, 792
 MASHARONI DE MONTANNANA [Lleida], 558
 MATHEUS, capellà de Sant Vicenç, escrivà, 430
 MATHEUS, cardenal prevere, 605
 MATHEUS [Cuirassa], 430
 MATHEUS DE MILIGASTRO, germà de Martí [Vilanova de Montsó], 535
 MATHEUS SANCTE MARIE NOVE, cardenal diaca, 605
 MAURINUS, 556, 588, 592, 679, 725, 736, 753, 758, 805, 811
 MERINA [Isàvena], mare de Bernat de Beranui, 442
 MICHAEL, fill de Guillem de Talladell, 579
 MICHAEL [Lleida], germà de Martí i Domènec, 592
 MICHAEL [Vilanova de Fontanet], fill de Peregrina de Lluna, 783
 MICHAEL DE BERBEGAL [Cinca Mitjà], testimoni, 682
 MICHAEL DE ÇUDA [Lleida], marmessor, 750
 MICHAEL DE GABUD [Gebut], cases, 546
 MICHAEL DE IO [Sant Andreu], 516
 MICHAEL NAVAR (o NAVARRE) [Portal de Montagut], marmessor, 530
 MICHAEL NAVARRENSIS [Lleida], 561; vg. Michael Navar
 MICHAEL SANZ DE CESARAUGUSTA, 508
 MICHEL [Montsó], difunt, marit de Júlia, 612
 MINNAIA, pare de Toda de Castarlenes, 419
 MIR DAC [Lluçars], testimoni, 497
 MIR DE CAS [Esplucs], 584
 MIR DE CLUSA [Sant Joan], cases, 608
 MIR DE CORNUTELLA [Sant Salvador de Lleida], 427
 MIR DE IESONA, 432
 MIR DE LORENZ [Vallcalent], 520
 MIR DE LUNEL [Raimat], testimoni, 658, 806; fiador, 705
 MIR DE RAIMUNDO RAIMUNDI (o MIRO DE RAMON RAMON, MIRO RAIMUNDI RAIMUNDI) [Fontanet], 803; [Lleida], 435, 583, 736; [Mercadal de Lleida], cases, 798; [Montserè], 655; [Santa Magdalena], testimoni, 460; testimoni, 541, 565

- MIR DE ROMEROSA [Ribagorça], 433
 MIR GARSIA DE ILLO SOLAN [Roda d'Isàvena], testimoni, 375
 MIR GORD [Sant Andreu], 414; marit de Boneta, difunt, 540
 MIRO, 446
 MIRO, frare hospitaler, 588
 MIRO [Lleida], 446
 MIRO AUGUSTI [Albesa], 519
 MIRO DE BENAVARRE [Esplucs], 584
 MIRO DE CORNUTELLA [Sant Salvador de Lleida], 428
 MIRO DE FLOREGAX [Vallcalent], marmessor, 750
 MIRO DE PARACAMPS [Albesa], capmàs, 519
 MIRO GORD [Sant Andreu], cases de, 494
 MIRO TORBAVI (O MIRO TORBAVINO), torre, 606; [Lleida], 659
 MIRONUS, prevere, escrivà, 393
 MOFERIZ, moro [Fontanet], 650
 MONIO GODINO (O MONON GODINON) [Albarés], 396, 411
 MONSONA [Vilanova de Montsó], 535
 MONTANARIUS, acòlit, escrivà, 720
 MONTANER [Llaguardes], fill de Guillem Bofill de Tornuta, 459; [Ribagorça], 420
 MONTANER [Vilanova de Montsó], 535
 MONTANERIUUS, sacerdot, escrivà, 790
 MONTANERIUUS GUITARDI [Ribagorça], 699.
 MONZON DE GILLA [Ribagorça], 768
 MOSE [Lleida], 462
 MUÇA [Fontanet], fill de Levi, 677
 MULETA, 467

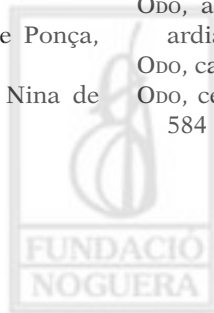
— N —

- NARBONA [Fontanet], viuda de Ramon Arp, 770
 NARBONA [Sant Joan], filla de Ponça, 758
 NARBONA [Sudanell], filla de Nina de Comabella, difunta, 761

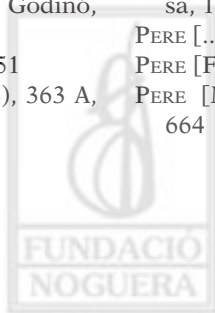
- NICHOLAUS, 389, 390, 444; testimoni, 402
 NICHOLAUS, capellà, 392, 403, 406, 415, 426, 427, 428, 431, 440; capellà de Lleida, 387, 391, 414, 423, 424, 425, 434; capellà i escrivà, 394, 395, 397, 401, 476
 NICHOLAUS, hospitaler, testimoni, 477
 NICHOLAUS, prior claustral de Roda, 376
 NICHOLAUS [Lleida], fundador d'un hospital, 403, 431
 NICHOLAUS [Lleida], sabater, cases, 572
 NICHOLAUS [Montsó], 765
 NICHOLAUS [Roda d'Isàvena], canonge, escrivà, 367, 375, 382, 383
 NICHOLAUS ZABATER, testimoni, 527
 NINA (O NINNA) [Raimat], muller de Pere Llançacoll, 658, 705, 806
 NINA [Lleida], germana de Bartomeua, 524
 NINA DE LUGA [Lleida], mare de Ferreira, 656
 NINA DE ROQUETA [Santa Magdalena], 792
 NINA DE TALARN [Sant Joan], cases, 670
 NINNA [els Arcs], 675
 NINNA DE COMABELLA (O NINA) [Sudanell], 761
 NINOT [Areny de Lleida], carnisser, 782
 NOCHOLAUS, capellà de Lleida, 387; vg, Nicholas
 NUNO [Montsó], templer, 542

— O —

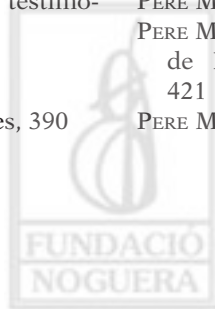
- OCTAVIANUS, cardenal diaca, 363 B, 366
 ODO, 392, 406, 415, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 531
 ODO, almoïner, 440, 447, 477, 501
 ODO, ardiaca, 729, 765; [Ribagorça], ardiaca de Ribagorça, 642, 787
 ODO, canonge de Roda, 376
 ODO, cellerer de Roda, 542, 570, 573, 584

- ODO [Saragossa], almoïner, 511
 OLIVARIUS (o OLIVER) [Lleida], 463, 520, 523; [Sant Salvador de Lleida], 450; [Santa Magdalena], 453
 OLIVARIUS (o OLIVERIUS), 426, 427, 428, 431, 440, 443, 444, 446, 448, 450, 451, 462, 464, 469, 470, 477, 478, 479, 480, 481, 490, 494, 498, 499, 522, 523, 528, 529, 531, 533, 537, 538, 541, 548, 552, 556, 559, 571, 580, 592, 616, 627, 632, 633, 634, 638, 646, 659, 662, 665, 672, 707, 717, 725, 736, 753, 758, 774; almoïner, 724; canonge de Lleida, 575, 635; prebost, 555
 OLIVER, capellà de Sant Joan de Lleida, 409
 OPIÇO (o OPIÇI, OPIZONIS, OPIÇONIS), mestre, 555, 608, 616, 632, 633
 ORIA [Ribagorça], senyora, 372
 OROMICHIA [Jaca], 379
 OROMIR DE TARREGA [Lleida], 446
 ORRACA [Ribagorça], senyora, mare de Gil, 768
 ORRACHA, muller de Guillem de Bena-vent, 491
 ORRAHA (o ORRAKA) [Jaca], 379
 ORSETUS DE ALERO [Ribagorça], cavaller, 420
 OSTRUZ [Fontanet], testimoni, 435
 OTO, almoïner de Roda, 459, 471; vg. Odo
 OTO (Ot de Montcada), germà de Guillem Ramon de Montcada, 404
 OTO DE ILLA [Lleida], 693
- P —
- PARITIA [Sant Joan], filla de Sanç de Saragossa, 569
 PASCAL [Albarés], fill de Monó Godinó, 396
 PASCHAL [Lleida], testimoni, 651
 PASCHAL (II), papa (1099-1118), 363 A, 363 B, 364, 365, 366
 PASCHAL D'ORRID [Lleida], testimoni, 781
 PASCHAL DE ÇUTA [Lleida], 561; [Sant Hilari], testimoni, 790
 PASCHAL DE FALZ [Rovals], 451
 PASCHUAL [Roda d'Isàvena], fill de Pere Galí, 666
 PASCHUAL [Roda d'Isàvena], testimoni, 666
 PEDRO DE SANCTO MARTINI [Lleida], obrer, testimoni, 560
 PEDRO SARRANO [Pins], 609
 PEIRE BERTRAN DE MONTPALAZ [Lleida], cases, 382
 PEIRO [Fontanet], 786
 PEIRON (o PEIRONUS) [Areny de Lleida], nebot de Guillem Pere, 708
 PEIRONA [Lleida], germana d'Arnau de Vall-llebrera, 812
 PEIRONA [Lleida], muller d'Esteve Ebrard, 692
 PEIRONA [Lleida], muller de Bernat de Montanyana, 572
 PEIRONET [Sant Joan], germà de Joan Rainald, 670
 PEIRUCHE [Lleida], testimoni, 687
 PELAIUS [Ribagorça], testimoni, 582
 PELEGRIN [Ribagorça], testimoni, 709
 PELEGRIN DE CASTELLAZOLO IN BARBASTRO, senyor, 508
 PELEGRINO DE MONZON, 729
 PELERIN, senyor a Alquèssar i Naval, 372
 PER DE CAS, 729
 PER MASCHARON, abat de Santa Maria de Montsó, oïdor, 374
 PER MIR DE IOUSET, testimoni, 374
 PER RAMON [Montsó], testimoni, 664
 PERE, rei d'Aragó (1094-1104), fill de Sanç, 600; vg. Petrus
 PERE (Pere Tarroja, bisbe de Saragossa, 1152-1184), 507; vg. Petrus
 PERE [...]os [Monesma], testimoni, 380
 PERE [Fonts], fill de Selvana, 566
 PERE [Montsó], fill d'Arnau Sabater, 664

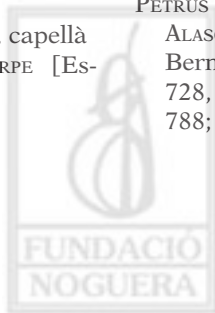
- PERE [Ribagorça], fill de Pere de la Ribera, 486
- PERE [Ribagorça], oïdor, fill de Serònia, 642
- PERE ARNAL CERVARIE [Sant Andreu], 485
- PERE ARNNAL DE BALASANZ [Güel], 429
- PERE ARRAMON, senyor a Estada i Montclús, 372
- PERE ASNER DE SANCTA MARIA [Ribagorça], 433; [Roda d'Isàvena], 564
- PERE AUGUST [Sudanell], 761
- PERE BARRAU (o BARRAO) [Lleida], 476; [Sant Hilari], 464, 473
- PERE BARRUFET [Lleida], 390
- PERE BELLA [Roda d'Isàvena], oïdor, 666
- PERE BERNAT [Benavent de Segrià], pare de Guillem de Benavent, 409
- PERE BERYNGER, canonge, membre de la comunitat de Sant Vincenç de Monesma, 380
- PERE BORRAZ [Albarés], testimoni, 411
- PERE BRUN, testimoni, 570
- PERE BUIVAS [Sant Gili], testimoni, 503
- PERE BURREL [Ribagorça], testimoni, 768
- PERE CENTOL [Lleida], testimoni, 773; [Sudanell], testimoni, 630
- PERE D'AGER [Fontanet], 522
- PERE D'ASTARAS [Lleida], testimoni, 485
- PERE D'OLMS [Lleida], 568
- PERE DE ALMUÇARA [Lleida], 495
- PERE DE AULAS [Costa de Sant Joan], 553
- PERE DE AULAS [Esplucs], 584
- PERE DE CANALILS [Somontano], germà de Gil, 816
- PERE DE CASSERRAS, 573
- PERE DE CASTEL GALEF [Ribagorça], 642
- PERE DE CAUPENA [Lleida], testimoni, 574
- PERE DE CORBINS [Ribagorça], testimoni, 582
- PERE DE CUBELS, 556
- PERE DE FALZS, 390
- PERE DE GRADILLO [Lleida], cases, 390
- PERE DE ILLA RIBERA [Ribagorça], testimoni, 486
- PERE DE IVARZ [Raimat], testimoni, 658
- PERE DE LAGUARS [Sant Andreu], 610
- PERE DE LAVANDERA, fill de Maria, 420
- PERE DE MONTPESLER [Sant Esteve], 469
- PERE DE OSCHA [Montsó], cases, 714
- PERE DE OSCHA [Santa Magdalena], cases, 453
- PERE DE PLANDOLID [Lleida], testimoni, 574
- PERE DE POZEL [Llaguarres], 741
- PERE DE PUGDEFEL [Sant Hilari], 496
- PERE DE RAMON BERNAD, testimoni, 446
- PERE DE SANAUGIA [Pardinyes], 413
- PERE DE SANCTA MARIA [Fonts], 566
- PERE DE SANTACREU [Lleida], 674
- PERE DE STATA, escrivà, 612.
- PERE DE TALARN, sabater [Lleida], 390
- PERE DE ULIOLA [Raimat], 658
- PERE DEL PUYOL [Monesma], testimoni, 380
- PERE DOMENEC [Fonts], 465
- PERE EXEMEN, 390
- PERE FERRAZ DE ARMENTER [Güel], testimoni, 429
- PERE GALIN [Roda d'Isàvena], 666
- PERE GALIN DE ILLA CERULLA [Roda d'Isàvena], testimoni, 375
- PERE GARSIA DE LENADS [Ribagorça], 433
- PERE GERAD, testimoni, 405
- PERE GUALOBIA [Roda d'Isàvena], gendre de Girberga Arlovada, 666
- PERE GUITARD [Ribagorça], 433
- PERE IOHAN DE VILLAFRANCHA [Monesma], capmàs, 380
- PERE LORENZ [Pardinyes], 413
- PERE LORENZ [Roda d'Isàvena], marit de Maria, 666
- PERE MAGISTER [Lleida], 591
- PERE MARTEL, cases, 660
- PERE MARTIN (o PETRUS MARTINUS), merí de Llaguarres, 420; [Llaguarres], 421
- PERE MERCER [Lleida], 659

- PERE MIR DE SANCTA CRUCE [Roda d'Isàvena], 699
- PERE NEGRE [Sant Andreu], cases, 610
- PERE PAGES [Lleida], 490
- PERE PEITAVI [Lleida], cases, 390, 495; [Sant Esteve], testimoni, 393
- PERE PONTELLAS [Lleida], 476
- PERE PONZ [Fontanet], 538
- PERE PORCHET [Lleida], 446
- PERE RAMON, sabasséquia, 562
- PERE RAMON DE MOSCHERA [Ribagorça], fill de Toda, 642
- PERE RESTEL [Sant Llorenç], cases, 667
- PERE ROI [Benavent de Segrià], 409
- PERE ROIG, 479
- PERE ROMEO [Ribagorça], 433
- PERE ROY DE MERCADAL [Vallcalent], 470
- PERE SAION [Llaguardes], 421
- PERE SANCTI SATURNINI [Ribagorça], oïdor, 720
- PERE SERONIA [Roda d'Isàvena], 699; fiador, 779; testimoni, 666
- PERE STRADER [Sant Joan], cases, 662
- PERE TERROÇ [el Sot, Lleida], 773
- PERE TESSIDOR [Suda], cases, 653
- PERE TONÉRA, 390
- PEREGRIN IN BARBASTRO (o PEREGRINUS), senyor, 612, 754
- PEREGRINA DE LUNA [Vilanova de Fontanet], 745, 783
- PEREGRINUS, 588; testimoni, 376
- PEREGRINUS [Serradui], fill de Clar, testimoni, 368
- PEREGRINUS DE CASTELLACOL, fiador, 392
- PERET (o PETRUS) [Sant Andreu], fill de Boneta, 540
- PERÉT DE TALARN [Sant Esteve], 393
- PERETA [Sant Andreu], filla de Pere Pentiner, 648
- PERETA [Suda], filla de Pere de Puigfidel, 651
- PERETO, 695
- PERETONUS DE FYLLACH, notari públic de Lleida, trasllat, 638 (nota)
- PEROLO [Pins], 609
- PERUCCAS DE ÇUTA [Sant Hilari], testimoni, 790
- PERUCHES [Lleida], testimoni, 690
- PETRUS, 408, 551
- PETRUS, abat de Lavaix, 440, 477
- PETRUS, almoïner, 523
- PETRUS, almoïner de Lleida, 520
- PETRUS, almoïner de Roda, 376, 385, 522, 524, 531, 555
- PETRUS, bisbe d'Albano [Itàlia], 366
- PETRUS, bisbe d'Osca (1087-1099), 363 A, 363 B
- PETRUS, bisbe d'Osona (o Vic) (Pere de Redorta, 1147-1185), 377, 555
- PETRUS, bisbe de Lleida (Pere d'Albalat, 1236-1238), 501, 525
- PETRUS, bisbe de Roda (Pere Guillem, 1127-1134), 501
- PETRUS, bisbe de Saragossa (Pere Tarroja, 1152-1184), 391, 392, 507, 508, 509, 510, 511, 542, 647, 749
- PETRUS, cantor, 598
- PETRUS, capellà, 555, 588, 623, 638, 646, 659, 662, 672; templer, 391; [Lleida], 567, 738
- PETRUS, capellà de Sant Vicenç [Lleida], 388; coma, 458; vg. Petrus Sancti Vincentii
- PETRUS, capellà de Sant Joan, fitador, 481
- PETRUS, capellà de Sant Pere i prebost del mes de maig, 769
- PETRUS, capellà de Sant Tirs, 761
- PETRUS, capellà del comte, 483
- PETRUS, cardenal diaca, 363 B, 366
- PETRUS, cellerer, 406
- PETRUS, cunyat de Calvet, testimoni, 444
- PETRUS, diaca, escrivà, 646, 663
- PETRUS, escriptor de la comtessa d'Urgell, escrivà, 722
- PETRUS, escriptor, lleuder [Lleida], testimoni, 804
- PETRUS, escrivà, 467, 503, 651, 769
- PETRUS, frare hospitaler, 588
- PETRUS, levita i canonge de Lleida, escrivà, 556
- PETRUS, mestre, precentor de Lleida, testimoni, 763

- PETRUS, moliner de Balaguer, 561
 PETRUS, precentor de Lleida [Lleida], 618, 632, 633, 662, 797
 PETRUS, prevere, escrivà, 442, 658
 PETRUS, prior, 420, 453, 498, 450, 463, 475
 PETRUS, prior claustral, 477
 PETRUS, prior de Falç, 580
 PETRUS, prior de Lleida, 414, 415, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 431, 434, 440, 444, 446, 448, 451, 462, 464, 469, 470, 476, 479, 480, 481, 490, 499, 528, 529
 PETRUS, prior de Roda, 420, 423, 451, 525, 580; prior claustral de Roda, 440, 470, 477, 478, 501, 524, 542
 PETRUS, prior de Sant Martí [Cavallerà], 376
 PETRUS, rei d'Aragó (1094-1104), 509, 600
 PETRUS, sacerdot, escrivà, 436, 512; escrivà, 745, 786
 PETRUS, sagristà de Barcelona, 391, 392
 PETRUS [...] [Sant Andreu], cases, 617
 PETRUS [Alamús], fill de Guillem Guardiasevens, 590
 PETRUS [Albarés], fill de Guillem, 444
 PETRUS [els Arcs], testimoni, 445
 PETRUS [Benavent de Segrià], fill d'Ermessèn i de Pere Roig, 481
 PETRUS [Lasquarri], fill d'Ényec Sanç, 420
 PETRUS [Lasquarri], prevere, escrivà, 416
 PETRUS [Lleida], blader, 708
 PETRUS [Lleida], fill d'Aldiarda, 732
 PETRUS [Lleida], fill de Maria, 672
 PETRUS [Lleida], fill de Pere Arnau de Rivert, 706
 PETRUS [Lleida], fill de Ponça de Portell, 661
 PETRUS [Lleida], fill de Ramon d'Àger, 602
 PETRUS [Lleida], germà de Domingo, 490
 PETRUS [Lluçars], fill d'Ényec, 497
 PETRUS [Montsó], fill de Maria d'Albalat, 714
 PETRUS [Ribagorça], fill d'Arnau de Seu i Jordana, donat com a canonge, 699
 PETRUS [Sant Andreu], nebot de Ponç Teixidor, 739
 PETRUS [Sant Hilari], germà de Ramon de Carcassona, 527
 PETRUS [Sant Joan], fill d'Arnau de Moissac, 475
 PETRUS [Sant Joan], fill de Deus-lo-salv, cases, 669
 PETRUS [Sant Joan], fill de Ponça, 758
 PETRUS [Sant Joan], nebot de l'Andreu, cases, 802
 PETRUS [Sant Llorenç], germà de Domènec, Salvador i Garcia, 796
 PETRUS [Sant Pau], fill d'Arnau Clergue, 804
 PETRUS [Saragossa], prior de Santa Maria, 511
 PETRUS [Suda], fill de Pere de Puigfidel, 651
 PETRUS [Sudanell], capellà, 614, 630
 PETRUS ACERII, notari públic de Lleida, trasllat del 1271, 602
 PETRUS AICARDI [Lleida], testimoni, 514; [Sant Joan], 737, 809
 PETRUS AICHOR, frare de Gardeny, 481
 PETRUS AIMERICI [Lleida], marmessor, 764
 PETRUS ALARIC [Vilanova de Montsó], 535
 PETRUS ALARICO [Esplucs], 584
 PETRUS ALEGRE [Ratera], 735
 PETRUS ALGUINER [Lleida], 593
 PETRUS AMIL (o AMILI) [Lleida], 619; [Sant Salvador de Lleida], 620, 763
 PETRUS ANDREE [Sant Joan], 569
 PETRUS ARAZURI IN OSCA ET IN DAROCA, senyor, 508
 PETRUS ARMERICI [Bell-lloc], 417
 PETRUS ARNALDUS [Cinca Mitjà], justícia del rei, 682

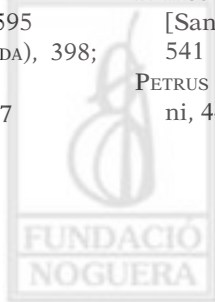
- PETRUS ARNALDUS DE CERVARIA (O PETRUS ARNAUDI), testimoni, 408; [Lleida], difunt, 580
- PETRUS ARNALDUS DE PIGNANA [Boixadors], testimoni, 466
- PETRUS ARNALDUS DE REVERT (O PETRUS DE REVERT) [Lleida], 706
- PETRUS ARNALDUS DE TARGA, pare de Dolça, 565, 583
- PETRUS ARRUFATI [Lleida], 693
- PETRUS ATO GYLLEMO [Isàvena], fill de Garcia Isarn, 442
- PETRUS AURE, 383, 391; [Lleida], 382, 387, 390, 392, 395, 401, 555, 632; almoiner, 672
- PETRUS BALB (O BALP, BALBUS) [Lleida], 550, 692, 737, 759
- PETRUS BARO [Torrefarrera], 719
- PETRUS BARONIS, testimoni, 392
- PETRUS BERENGER DE VILAFRANCA [Segrià], 468
- PETRUS BERNARDI, 477, 573, 739
- PETRUS BERNARDI [Santa Magdalena], sabater, 621
- PETRUS BERNART (O BERNARDI) [Lleida], 628
- PETRUS BERNART DE RIPAMALA, germà d'Andreu de Nuno [Vilanova de Montsó], 535
- PETRUS BERTRANDI, 555; escrivà, 437
- PETRUS BERTRANDI DE MONTE PALATII, 394
- PETRUS BLADER, testimoni, 807
- PETRUS BORDUS [Lleida], 558
- PETRUS BRUNUS (O BRUN), 573, 584, 729, 765; testimoni, 501
- PETRUS CALATARRAN [Sudanell], 614; 630
- PETRUS CALBO (O CALVI) [Lleida], testimoni, 648, 689
- PETRUS CALVETI, mestre, escrivà, 403
- PETRUS CAMA [Sant Joan], cases, 802
- PETRUS CAPELLANUS, canonge de Lleida, 678; testament, 679
- PETRUS CAPELLANUS: vg. Petrus, capellà
- PETRUS CAPELLANUS DE ESCARPE [Escarp], 680
- PETRUS CARCEIA, 391
- PETRUS CAVALERO [Vilanova de Montsó], 535
- PETRUS CENTOL [Sudanell], testimoni, 614
- PETRUS CESARAGUSTANENSIS, 415
- PETRUS CLARIUS (O CLARI) [Lleida], cases, 810; [Sant Joan], cases, 569; [Sant Vicenç], cases, 583
- PETRUS COLTELER (O COLTELLERIUS) [Lleida], colteller, testimoni, 670, 804
- PETRUS CUCULE, 415
- PETRUS CURBENSIS, 406
- PETRUS D'ALMUZARA (O D'ALMUDARA) [Lleida], testimoni, 567; 617
- PETRUS D'ALOS [Sant Joan], 569; [Lleida], 644; [Raimat], 432
- PETRUS D'ARBECA [Sant Andreu], casal, 516
- PETRUS D'AS [Areny de Lleida], 708
- PETRUS D'AULAS [Santa Maria de Lleida], 560
- PETRUS D'AURA, 389; almoiner, 659
- PETRUS DE CAS [Torre-serona], 556
- PETRUS D'ELSON [Lleida], testimoni, 562
- PETRUS D'IVORRA, 554
- PETRUS D'OLIOLA [Lleida], testimoni, 489
- PETRUS D'OLO [Lleida], testimoni, 776, 777; [Sant Joan], 569; [Sant Vicenç], cases, 532, 583
- PETRUS D'OLUIA [Lleida], fiador, 593
- PETRUS D'ORRID [els Arcs], 445
- PETRUS D'ORRITO [Lleida], testimoni, 793
- PETRUS D'UNCASTEL (O UMCATEL) [Coma de Pere de Santvicenç], 458
- PETRUS DALMAZ [Alamús], 590
- PETRUS DE AÇANUI [Lleida], testimoni, 742
- PETRUS DE AGER [Santa Maria Magdalena], 460; [Fontanet, Lleida], 770; difunt, 602
- PETRUS DE ALASQARRE, 477 (O ALASCARRE, ALASQUARRE), 477; [Lleida], nebot de Bernat d'Avellana, 633; testimoni, 728, 783; [Sant Martí], 678, 679, 788; [Vallcalent], 688

- PETRUS DE ALBARES, 592, 633, 662, 679, 717, 724, 725, 736, 739, 753, 758, 774, 802, 803, 805, 811, 814; testimoni, 579, 809
- PETRUS DE ALMUÇARA (o ALMUARA) [Lleida], 514, 515, 766; testimoni, 721; [Sant Andreu], 516; [Sant Joan], cases, 531, 608, 725; [Sant Joan], 669
- PETRUS DE ARAZOR IN OSCA, 647
- PETRUS DE AREG [Vallcalent], 671
- PETRUS DE ASTERAS [Fontanet], 407
- PETRUS DE AULAS [Santa Maria de Lleida], germà de Maria, 557
- PETRUS DE AURA, 400, 403, 406, 414, 415, 423, 426, 427, 428, 430, 431, 434, 440, 444, 446, 448, 450, 451, 453, 462, 463, 464, 469, 470, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 490, 494, 498, 499, 520, 522, 523, 524, 528, 529, 531, 533, 537, 538, 541, 548, 556, 559, 571, 580, 616, 622, 623, 633, 634, 638, 662, 665; almoïner, 575, 585; canonge de Lleida, 397; testimoni, 402
- PETRUS DE AVIGO [Alamús], 590
- PETRUS DE AVINZANDA [Lleida], testimoni, 771
- PETRUS DE BAGAÇANO (o BAGAZANO) [Fontanet], 676; [Lleida], 764
- PETRUS DE BALAGER [Lleida], cases, 810; [Sant Hilari], 517; [Sant Salvador de Lleida], 643
- PETRUS DE BARBASTRA [Lleida], testimoni, 438
- PETRUS DE BELCAIRE [Eres de Lleida], 547
- PETRUS DE BELESTAR [Lleida], 693; [Fontanet], 712
- PETRUS DE BELVIS, 759; testimoni, 519; fill d'Arnau de Ponts, 484, 660
- PETRUS DE BENASCH 415; [Ribagorça], prior de Roda, 422, 433, 447, 459, 471; testimoni, 402
- PETRUS DE BENASCHO [Tortosa], testimoni, 787
- PETRUS DE BLANCA [Lleida], pare de Garcia, 724
- PETRUS DE BONNASSA, 492
- PETRUS DE ÇA CUMBA [Lleida], testimoni, 775
- PETRUS DE CABREIRA, testimoni, 437
- PETRUS DE CADOLA, 695; testimoni, 579
- PETRUS DE CALAMERA [Raimat], 705
- PETRUS DE CALPENA [Portal de Montagut], testimoni, 586; [Lleida], 628
- PETRUS DE CANARILLS [Lasquarti], testimoni, 447
- PETRUS DE CAPELLA [Lleida], testimoni, 651
- PETRUS DE CARTELA, frare templer, 376
- PETRUS DE CARTELLANO (o CARTILIANO), 415
- PETRUS DE CAS (o CASS), 646, 717, 724, 729; [Areny de Lleida], 708
- PETRUS DE CASS [Torre-serona], 645
- PETRUS DE CASSERRAS [Vilanova de Montsó], 535
- PETRUS DE CASTELFOLIT (o CASTELLOFOLLIT), 551; [Sant Andreu], cases, 739
- PETRUS DE CASTEL FOLIT, IUNIOR, 532
- PETRUS DE CASTELLAZOLO IN CALATAIUB, senyor, 508
- PETRUS DE CAVEROL [Lleida], 706
- PETRUS DE CENTELES, 549
- PETRUS DE CERCOS, 753
- PETRUS DE CERVARIA [Castelldans], 595, 597, 598, 607; germà d'Arnau de Cervera, 629
- PETRUS DE CIGARIO (o CIGGARIO) [Torre de Boixadors], 639, 695
- PETRUS DE CIRERA [Lleida], testimoni, 781
- PETRUS DE CIRES [Lleida], germà de Martí Roig, testimoni, 690; [Suda], 687
- PETRUS DE CLARIS VALLIBUS [Areny de Lleida], carnisser, 782
- PETRUS DE CONARIA, escrivà, 686
- PETRUS DE CONILLAG [Sant Salvador de Lleida], 454
- PETRUS DE CORBINS [Lleida], testimoni, 669; [Sant Joan], 669
- PETRUS DE CORNUTELLA [Lleida], testimoni, 718

- PETRUS DE COZ [Sant Andreu], 563
 PETRUS DE CRESBAN [Suda], 562
 PETRUS DE CUBELLIS (o CUBELS), 477, 481, 494, 498, 499, 522, 523, 524, 528, 529, 531, 533, 537, 538, 541, 548, 555, 571, 575, 588, 623, 627, 632, 633, 649, 659, 662, 707, 717, 724, 725, 736, 739, 758, 774, 780, 802, 805, 811, 814; testimoni, 790, 797; [Lleida], 520
 PETRUS DE CUBELLIS, canonge de Lleida, 710, 721, 730; i prebost de Sant Joan de Segrià, 719; cambrer, 665, 672, 685
 PETRUS DE CUMBA [Lleida], testimoni, 776, 777; [Sant Joan], 611
 PETRUS DE CURNUTELLA [Suda], 651
 PETRUS DE DEO [Sant Joan], casal, 616
 PETRUS DE DEOSALVI [Lleida], 691
 PETRUS DE EMALOBOSCHO precentoris, 809
 PETRUS DE ERIL, 679
 PETRUS DE EROLIS, escrivà, 573
 PETRUS DE FALCIBUS, 406, 477, 494, 533, 538, 541, 542, 548, 556
 PETRUS DE FERRANDO, frare hospitaler, 578
 PETRUS DE FITA, 477, 573
 PETRUS DE FONTIBUS (o PERE) [Fonts], fill de Ramon Cafís, 700
 PETRUS DE FORTIANO [Saragossa], sagristà, 511
 PETRUS DE GALAC [Lleida], testimoni, 792
 PETRUS DE GALLINARIO (DE GALLINER), 415, 477, 478, 494, 533, 555, 608; [Vallcalent], 470, 477, 607, 671; [Alamús], capellà, 590
 PETRUS DE GAVALDA (o GAVALDAN, GAVALDANO), 392, 400, 477
 PETRUS DE GAVAR [Sant Joan], 569
 PETRUS DE GAZERA, testimoni, 595
 PETRUS DE GIRONDA (o GERUNDA), 398; [Lleida], testimoni, 389
 PETRUS DE GISSONA, trasllat, 427
 PETRUS DE LA SALA [Fontanet], 652; [Santa Magdalena], cases, 621; testimoni, 655
 PETRUS DE LABORRI [Sant Joan], cases, 611
 PETRUS DE LASCHARRE [Vallcalent], 671
 PETRUS DE LAURENTIO [Lleida], 561
 PETRUS DE LAVANDERA, testimoni, 471
 PETRUS DE LEO [Lleida], 644
 PETRUS DE LERAT (o LERATO) [Lleida], testimoni, 602; [Sant Joan de la Plaçà], 603
 PETRUS DE LIDZINIANO (o LEZNIANO), 695; [Lleida], marmessor, 764
 PETRUS DE LOBEIRA [Fontanet], 417
 PETRUS DE LOBRECATO (o LOBREGATO) [Tortosa], 787
 PETRUS DE LOS CUIXOS [Esplucs], 584
 PETRUS DE MALBOSC (o MALO BOSCHO, MALOBOSCO), mestre, precentor (o xantre) de Lleida, 592, 729, 735, 736, 763, 774, 802, 805, 810, 811, 814
 PETRUS DE MALBOY [Lleida], testimoni, 769
 PETRUS DE MALPAS [Santa Maria de Lleida], clergue de Raimat, cases, 684
 PETRUS DE MARTELLO (o MARTEL) [Lleida], 649; cases, 660; testimoni, 687
 PETRUS DE MARTOREL [Fontanet], 770
 PETRUS DE MATRONA, testimoni, 477
 PETRUS DE MIR YSARN [Sant Gili], 723
 PETRUS DE MONSO [Torre-serona], 645
 PETRUS DE MONTANANA [Lleida], 628; testimoni, 611
 PETRUS DE MONTE OLIVO (o MONTOLIU) [Lleida], 627, 631, 632, 756, 788; testimoni, 641, 710, 721, 739, 775
 PETRUS DE MORELLA [Esplucs], 584
 PETRUS DE NERGO [Lleida], testimoni, 783
 PETRUS DE NUNNO [Esplucs], 584
 PETRUS DE OFFEGAD (o OFFEGATO), 541; [Sant Joan], cases, 654; [Alguaire], 541
 PETRUS DE OLMS (o DE OLMIS), testimoni, 449; [Lleida], 567

- PETRUS DE OROMIR, torre de, 481
 PETRUS DE OSCHA [Lleida], creditor, 769
 PETRUS DE OSCHA, trasllat, notari públic de Lleida, 638 (nota)
 PETRUS DE OSONA [Lleida], 813; [Sant Joan], cases, 794
 PETRUS DE PAGANEL, testimoni, 405
 PETRUS DE PALAZ [Sant Hilari], 527
 PETRUS DE PAZAN [Raimat], 432
 PETRUS DE PODIO ALTO [Fontanet], 407
 PETRUS DE PODIO FIDELE, testimoni, 506, 687; [Suda], 651
 PETRUS DE PODIO VERD (o PODIO VIRIDI), 443; [Barberà de la Conca], pare i nebot d'Arnau Pere, 703; fill de Pere de Puigverd, 703
 PETRUS DE PODIO VIRIDI, testimoni, 500
 PETRUS DE POIOR [Sant Salvador de Lleida], 643
 PETRUS DE PORTA REGE, 759
 PETRUS DE PRATZ (o PRAZ), 481; [Fontanet], 435
 PETRUS DE PUGOL [SANT HILARI], 517
 PETRUS DE PUGVERT, pare de Berenguer Pere, 715; vg. Petrus de Podio Viridi
 PETRUS DE PUIG ALTO [Lleida], testimoni, 388
 PETRUS DE RAMON BERNAD (o RAIMUNDO BERNARDI), 446, 583, 631, 633, 759; [Pardinyes], 672
 PETRUS DE RAMON RAMON [Sant Joan], cases, 585
 PETRUS DE RATERA [Vinverme], 753
 PETRUS DE RAXMAT [Vallcalent], 755, 797
 PETRUS DE ROCHA [Lleida], testimoni, 686
 PETRUS DE ROVERIA (o DE ROVERA, PETRUS RUERA), mestre templar (Pietro della Rovere), 376, 391, 392, 394, 600
 PETRUS DE SA PEDRERA [Lleida], nebot de Pere Arnau de Rivert, 706
 PETRUS DE SA SALA [Santa Magdalena], 792
 PETRUS DE SADAON [Escarp], 680
 PETRUS DE SAGARRA, 477, 478, 494, 662; [Lleida], 568; fiador, 567
 PETRUS DE SAGARRA, 544; clergue de Santa Maria [Fontanet], 652; precentor de la seu, 671, 679; prebost de Lleida, 663
 PETRUS DE SALAS [Sant Joan], cases, 574, 611; testimoni, 686; [Santa Magdalena], cases, 686
 PETRUS DE SANAUGIA (o SANAUJA) [Lleida], testimoni, 769; [Fontanet], 711
 PETRUS DE SANCTA EULALIA [Ribagorça], 701
 PETRUS DE SANCTA MARIA [Sant Andreu], 438
 PETRUS DE SANCTO GERMANO, testimoni, 572
 PETRUS DE SANCTO MARTINO [Sant Martí], 771
 PETRUS DE SANCTO VINCENTIO, 508; testimoni, 449, 508
 PETRUS DE SANOIA [Lleida], testimoni, 602
 PETRUS DE SARAGOÇA (o SERAGOZA) [Lleida], testimoni, 704, 770
 PETRUS DE SEGARRA (o SEGUARRA), 477, 587
 PETRUS DE SEGÚR [els Arcs], testimoni, 675
 PETRUS DE SEO, 765
 PETRUS DE SESTERON, 578
 PETRUS DE SOLANELLIS (o SOLLANELLIS) [Lleida], 697; testimoni, 691
 PETRUS DE SOSES [Sant Andreu], 563
 PETRUS DE SPALARICAS [Fontanet], 548
 PETRUS DE STOPANNANO, 487
 PETRUS DE SUBIRADS [Lleida], 418
 PETRUS DE TALARN [Lleida], 794
 PETRUS DE TALIADELLO (o TALLATELLO, TALIATELLO, TALLIATELLO, TALLADELLO, TALLADEL, TALIADDEL o DEZ TALLADEL), 415, 426, 427, 428, 431, 434, 436, 437, 446, 451, 472, 477, 478, 494, 518, 524, 528, 529, 533, 537, 552, 555, 556, 577, 579, 607, 617, 625, 626, 660; [Sant Salvador de Lleida], 488, 450; [Vallcalent], 499; canonge, 561; canonge i precentor de Lleida, 618, 619, 620, 644, 648, 649

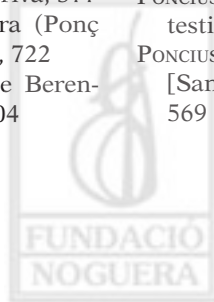

- PETRUS DE TARASCONE, 759
 PETRUS DE TARREGA, 695
 PETRUS DE TERRACHA, escrivà, 544
 PETRUS DE TOLBA, 392, 403
 PETRUS DE TOLONE, 800
 PETRUS DE TOLOSA [Ratera], 521
 PETRUS DE TONARIA (o TONERA, TONERRA, TONNERA), 382, 389, 430, 446, 451, 672; ardiaca, 431, 477, 478, 499, 533; escrivà, 687, 710, 721, 723, 783, 788; testimoni, 755; [Lleida], cases, 383
 PETRUS DE TURRE [Portal de Montagut], marmessor, 530; [Segrià], testimoni, 515
 PETRUS DE TUTELA (o TUDELA), 406, 477
 PETRUS DE ULMIS [Coma de Pere de Santvicenç], 458
 PETRUS DE UNCASTEL (o UNOCASTELLO) [Coma de Pere de Santvicenç], 449, 461; [Sant Salvador de Lleida], 561
 PETRUS DE USSIATO [Lleida], testimoni, 686
 PETRUS DE VALLEBRERA scripsit, 517
 PETRUS DE VERTFUL (o VERTFOL), pare de Marta, 660; [Lleida], 561
 PETRUS DE VILAMAIOR [Alamús], 590
 PETRUS DEL PONT, 513
 PETRUS DEL SOLER [Eres de Lleida], 547
 PETRUS DEZ COL, 554
 PETRUS ESCHASI [Costa de Sant Joan], 398
 PETRUS EXEMEN, testimoni, 471
 PETRUS FAVINI [Vilanova de Montsó], 535
 PETRUS FERRARI, 494, 548, 552, 555, 571, 575, 588, 601, 616, 623, 633, 634, 638, 662, 665, 672, 679, 698, 707, 711, 712, 724, 725, 730, 780, 802; [Lleida], testimoni, 567, 579, 678
 PETRUS FERRARIUS, 736; canonge de Lleida, escrivà, 728; escrivà, 592, 650, 739, 755, 758, 771, 753, 774, 775, 776, 777, 788 bis, 800, 803, 805, 809, 811, 812, 814
 PETRUS FERTUNIONS DE COSCOLGOLA [Ribagorça], 709
 PETRUS FOGET (o FOGUET) [Sant Hilari], 517; [Sant Salvador de Lleida], 643; [Vallcalent], 755
 PETRUS GALABRU (o GALABRUN, GALABRUNI), 692; [Lleida], testimoni, 602, 603, 776, 777, 788 bis
 PETRUS GALIN [Lleida], 561; filla de, 660
 PETRUS GALLINARI, 531
 PETRUS GARSIA, 392
 PETRUS GASC [Sant Salvador de Lleida], 620
 PETRUS GASSIA [Sant Andreu], cases, 774
 PETRUS GAVALDANI, 395, 397, 401
 PETRUS GILABERT, canonge de Lleida, 790
 PETRUS GOMBAUDUS, 695
 PETRUS GONTER, 467
 PETRUS GRAN (o PERE GRAN) [Escarp], 680
 PETRUS GRAS, pare de Pere Joan, 807; [Lleida], 621; [Santa Magdalena], cases, 814
 PETRUS GUALABRU DE LERDA, 467
 PETRUS GUILLELMI, 477, 531, 592, 679, 724, 725, 736, 739, 753, 758; canonge de Lleida, escrivà, 559, 589, 669; [Lleida], testimoni, 512, 579; escrivà, 498, 596
 PETRUS IOHANNES, fill de Pere Gras, testimoni, 807
 PETRUS IOHANNES [Coma de Pere de Santvicenç], testimoni, 458
 PETRUS IOHANNES [Sant Joan], cases, 574, 611
 PETRUS IOHANNES [Sant Joan], germà de Ponça, 758
 PETRUS IOHANNES [Sant Salvador de Lleida], germà de Bernat Cuc, 488
 PETRUS IOHANNES DE MEDIA (o MEDIANO) [Fontanet], 803; [Sant Salvador de Lleida], 488
 PETRUS IOHANNES DE TERMES, muller de, 660
 PETRUS IORDANIS [Lleida], testimoni, 762

- PETRUS IUGLAR (o IUCLAR) [Lleida], marmessor, 704; testimoni, 763
- PETRUS LANZACOL (o LANZAQUOL, LANCENCIOL) [Raimat], 658, 705, 806
- PETRUS LLERA, escrivà, 563
- PETRUS LONG [Raimat], 432
- PETRUS MACE [Lleida], testimoni, 723, 724
- PETRUS MALET [Lleida], testimoni, 745
- PETRUS MARCELLE, 367
- PETRUS MARCHES [Sant Andreu], 563
- PETRUS MARTELLI, prevere, 576
- PETRUS MASCARON (o MASCHARON) [Cinca Mitjà], 415; [Ribagorça], testimoni, 582
- PETRUS MERCER [Lleida], colteller, testimoni, 670
- PETRUS MESSATGER, testimoni, 409
- PETRUS MIRO DE SANCTA CRUCE [Esplucs], 584
- PETRUS MISSAGER [Raimat], 432
- PETRUS MOLENDINARIUS, hospital, 726
- PETRUS MORAGES [Sant Llorenç], 796
- PETRUS MORRUTUS (o MURRUTI) [Lleida], testimoni, 603, 782
- PETRUS NIGER [Eres de Lleida], testimoni, 505
- PETRUS OROMIR DE TARREGA, 695
- PETRUS ORTIZ IN ARANDA, senyor, 508
- PETRUS PALMER [Lleida], 813; [Sant Joan], 794
- PETRUS PENTINARIUS [Sant Andreu], 648
- PETRUS PERRUÇOLA [Vilanova de Montsó], 535
- PETRUS PERUCAS [Lleida], 756
- PETRUS PICTAVINI [Sant Joan], cases, 601, 733
- PETRUS PONCII [Lleida], testimoni, 517
- PETRUS PONTIUS [Montsó], 415
- PETRUS PONTIUS DE SEGURA [Fontanet], 650
- PETRUS PORCHETUS (o PORQUET, PORQUETUS) [Lleida], testimoni, 438, 514; [Portal de Montagut], testimoni, 586; [Sant Hilari], muller de, 790
- PETRUS QUELM [Vallcalent], 498
- PETRUS RAIMUNDI BERNARDI [Lleida], testimoni, 565, 580
- PETRUS RAIMUNDI DE ERILL, testimoni, 386
- PETRUS RAIMUNDI DE MO[...], testimoni, 471
- PETRUS RAIMUNDI DE STA[DA], 385
- PETRUS RAIMUNDI, ÇAVAÇEQUIA IUNIOR [Lleida], sabaséquia, testimoni, 728
- PETRUS RAIMUNDI RAIMUNDI [Lleida], 621
- PETRUS RAIMUNDUS [Lleida], sabaséquia, 513, 562
- PETRUS RAMUNDI DE SENAOIA [Segrià], 417
- PETRUS ROG [Pardinyes], 413; sabater, 572
- PETRUS ROMEU, 467
- PETRUS ROS (o ROSS) [Sant Joan], 569; [Lleida], 568
- PETRUS RUBEUS, 409; [Benavent de Segrià], difunt, 481
- PETRUS RUERA, 394; vg. Petrus de Roveria
- PETRUS RUFAT DE GRADS [Fonts], cavaller, testimoni, 700
- PETRUS SAGARRE, 531, 533, 552, 555, 616, 633; precentor de Lleida, 544, 556, 575, 588, 622, 623, 632, 638, 653, 659, 663, 665, 672, 679, 685, 685, 698, 707, 711, 712, 717, 724, 725; testimoni, 424
- PETRUS SAGARRENSIS, 423; vg. Petrus Sagarre
- PETRUS SANCTI VINCENTII, 477, 478, 531, 533, 556, 568, 627, 632, 633; coma, 531, 568; [Lleida], canonge de Lleida, 550; canonge i prebost de Sant Llorenç, 676, 677; [Lleida], cases i torre, 536
- PETRUS SANZ [Ribagorça], 709
- PETRUS SERRANI [Lleida], testimoni, 762
- PETRUS SICARDIS [Lleida], 643
- PETRUS SICFRE (o SICFREDUS), 759; [Sant Joan], 737, 809
- PETRUS SIMEONIS (o SYMEONIS), 392; canonge de Roda, 391; prior de Sant Martí, 367

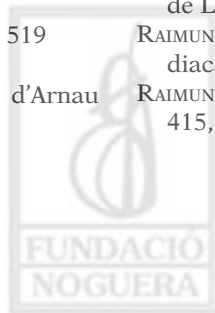
- PETRUS SISO (o SISONI) [Sant Andreu], 540; [Lleida], pare de Domènec Sisó, 668
- PETRUS STEFANI, 587
- PETRUS TEXTOR, 578
- PETRUS TICIONIS (o TIÇONIS), 391, 392, 415
- PETRUS TOLSA [Palomera], 417; [Lleida], testimoni, 742
- PETRUS TOLVA, testimoni, 402
- PETRUS TONERA, 415; [Costa de Sant Joan], cases, 398
- PETRUS TOSEL, 588
- PETRUS TREBALLA [Sant Llorenç], cases, 734
- PETRUS TREPAD [Lleida], testimoni, 786
- PETRUS TULBENSIS, 414, 415, 434; vg. Petrus Tolva
- PETRUS TUSCULANUS, bisbe, 605
- PETRUS TUTELE, 392, 501, 570, 573, 729, 765
- PETRUS VACCA [Fontanet], 417
- PETRUS VIRGILII, escripta, trasllat, 764
- PHILIPUS, canonge de Saragossa, testimoni, 511
- PIPER [Lleida], 692
- POMETA [Segrià], filla de Ramon de Barcelona, 468
- PONÇ PELAT (o PONCIUS PELAD) [Segrià], 386, 417; [Lleida], cases, 390; vg. Pontius Pilatus
- PONÇ TIXIDOR [Sudanel], 630
- PONCEO DE FUSTELLANO [Sant Joan], 727
- PONCET, fill d'Alegret, 467
- PONCIA DE PORTEL [Lleida], 661
- PONCIUS, bisbe de Lleida (Ponç d'Aguilaniu, 1308-1313), 525
- PONCIUS, bisbe de Roda (Ponç, 1097-1104), 501
- PONCIUS, canonge de Sant Ruf, 555
- PONCIUS, escripta, 386, 388, 495
- PONCIUS, notari del comte, escripta, 377
- PONCIUS, vescomte de Cabrera (Ponç III de Cabrera, 1180-1199), 722
- PONCIUS [Cuirassa], germà de Berenguier de Plandolit, cases, 404
- PONCIUS [Lleida], germà d'Arnau de Plandolit, 767
- PONCIUS [Lleida], panicer o flequer, 693, 796; vg. Poncius Panicerius
- PONCIUS BASSETI [Sant Gili], cases, 723
- PONCIUS CORTID, testimoni, 580
- PONCIUS D'ALOS [Raimat], 432
- PONCIUS DE BALAGER, 392; [Lleida], testimoni, 567
- PONCIUS DE BENAVENT [Raimat], 432
- PONCIUS DE BURGERAS, 588
- PONCIUS DE CERVERA, vescomte de Bas, 377
- PONCIUS DE CLARIS VALLIBUS, escripta, 595, 764
- PONCIUS DE CLEDELIS, 726
- PONCIUS DE ERIL [Ribagorça], 582
- PONCIUS DE FUSTELLANO (o FUSTILLANO) [Sant Joan], cases, 751; [Lleida], testimoni, 762
- PONCIUS DE ISARNO, 759
- PONCIUS DE MAIMON, 588
- PONCIUS DE MUNT TORNÉS, testimoni, 439
- PONCIUS DE PALAGALS [Alamús], 590; [Lleida], germà de Maria i de Ramon de Pelagalls, 644
- PONCIUS DE SAGANTA, testimoni, 487
- PONCIUS DE SANCTA FIDE [Lleida], 692; [Fontanet], 417
- PONCIUS DE SANCTO ANDREA [Lleida], 568
- PONCIUS DE TARREGA [Lleida], 643
- PONCIUS DE VERNET (o VERNED) [Sant Gili], cases, 615; testimoni, 654
- PONCIUS DE ZAVELLA [Lleida], testimoni, 777
- PONCIUS DEL SASS [Sant Martí], cases, 567
- PONCIUS DEZ LOR [Sant Joan], 775, 780
- PONCIUS GOFREDI [Lleida], cases, 692
- PONCIUS MURRUD (o MORUTI, MORRUTTI) [Lleida], 650; testimoni, 721, 788 bis
- PONCIUS PANICERIIUS [Lleida], panicer, testimoni, 693, 796
- PONCIUS TIXTOR (o TIXIDOR, TEXTORIS) [Sant Andreu], 739; [Sant Joan], 569

- PONTEUS [Fontanet], germà de Guillem Pellisser de Carcassona, 523
- PONTEUS PILATUS [Ratera], 521; vg. Ponç Pelat, Pontius Pilatus
- PONTEUS, escriptor [Fontanet], 523
- PONTIA [Sant Joan], 758
- PONTIA [Sant Joan], muller de Bernat de Torroja, 574
- PONTIUS, abat d'Alaó, 477
- PONTIUS [Serradui], pare d'Ermengol, 368
- PONTIUS DE BALAGAR (O BALAGUERIO), 391; [Montsó], frare templer, 376, 542
- PONTIUS DE BERNIZ [Montsó], templer, 542
- PONTIUS DE ÇAVELLA [Lleida], testimoni, 776
- PONTIUS DE CONFITA, 415
- PONTIUS DE FUSTELLANO [Sant Joan], cases, 746; casals, 769
- PONTIUS DE TOLOSA [Sant Andreu], 513, 516
- PONTIUS DE VALSEGUER [Vallcalent], 498
- PONTIUS PELLICER, testimoni, 580
- PONTIUS PILATUS [Sant Salvador de Lleida], 561; [Ratera], 735; vg. Ponç Pelat, Ponteus Pilatus
- PONZ DE CALASANZ [Montsó], cases, 664
- PONZ MEG [Montsó], 612
- PUCULUL [Santa Maria Magdalena], cases, 599
- RAIMUNDA [Lleida], filla de Ramon Anglès, 764
- RAIMUNDA [Lleida], muller de Joan de Marimon, cases, 810
- RAIMUNDA [Lleida], muller de Ramon de Montcada, 767
- RAIMUNDA [Lleida], muller de Ramon de Montpeller, 621
- RAIMUNDA [Mercadal de Lleida], viuda de Deus-lo-salv, 691, 697
- RAIMUNDA [Sant Joan], 747
- RAIMUNDA [Sant Joan], muller de Gue-
rau Seguí, 769
- RAIMUNDA [Santa Magdalena], muller de Guillem de Llimiana, 799
- RAIMUNDA [Lleida], muller de Ramon Anglès, 764
- RAIMUNDA [Sant Hilari], mare de Pere Foguet, 517
- RAIMUNDA DE MONTE CATANI (O MONCADA), muller de Ramon de Montcada, 549, 693; [Sant Joan], 789
- RAIMUNDA, testimoni, 519
- RAIMUNDUS, 415, 446
- RAIMUNDUS, abat, 477, 533, 559, 575
- RAIMUNDUS, abat d'Àger, 477
- RAIMUNDUS, abat de Falç, 423
- RAIMUNDUS, abat de Sant Martí, escrivà, 421
- RAIMUNDUS, ardiaca, 406, 420, 427, 477, 580; ardiaca, germà de Guillem de Benavent, 491
- RAIMUNDUS, ardiaca d'Urgell, 483, 484
- RAIMUNDUS, ardiaca de Benavent, 385, 395, 415, 422, 423, 440, 470, 491, 528, 529, 533, 542, 544
- RAIMUNDUS, ardiaca de Lleida, 414, 415, 422, 423, 424, 425, 426, 428, 431, 434, 440, 443, 444, 446, 448, 450, 451, 453, 462, 463, 464, 469, 470, 475, 478, 480, 481, 490, 492, 498, 499, 501, 537; ardiaca i prior de Lleida, 477; fill de Sança, 492
- RAIMUNDUS, ardiaca de Roda, 420; ardiaca i prior de Roda, 570, 573, 765
- RAIMUNDUS, ardiaca de Terrantona, 415, 542

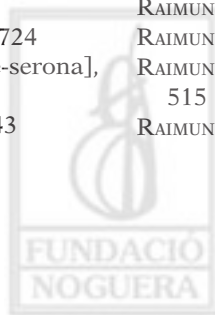
— R —

- RADULFUS, 679, 685
- RAIMUNDUS [Suda], canonge de Lleida, 690; [Suda], mestre, canonge i prebost del mes de maig, 746, 747, 748; testament, 726; [Suda], cases, 660, 687
- RAIMUN DE BIOSCHA, testimoni, 519
- RAIMUND, capellà, 531
- RAIMUNDA [Fontanet], muller d'Arnau Tolsà, 711

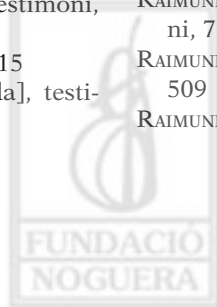

- RAIMUNDUS, bisbe de Lleida i de Roda (Ramon de Siscar, 1238-1247), 525; bisbe electe de Lleida i de Roda, 501
 RAIMUNDUS, bisbe de Roda (1104-1126), 508, 510, 511; sant, 501
 RAIMUNDUS, bisbe d'Osona (Ramon Xetmar de Castellterçol, 1186-1194), 378)
 RAIMUNDUS, canonge de Roda, escrivà, 564
 RAIMUNDUS, capellà, 415, 420, 433, 440, 570, 573, 501
 RAIMUNDUS, capellà de Lleida, 477, 478
 RAIMUNDUS, capellà de Roda, 420, 451, 459, 471, 477
 RAIMUNDUS, capellà de Sant Andreu, 695; testimoni, 788
 RAIMUNDUS, cellerer, 447; capellà i cellerer, 422
 RAIMUNDUS (Ramon Berenguer IV, 1131-1162), comte de Barcelona, 364, 370, 372, 376, 377, 378, 381, 386, 388, 390, 391, 394, 406, 410, 477, 509, 543, 544, 555, 594, 600, 703
 RAIMUNDUS, escrivà, 413, 813
 RAIMUNDUS, fill d'Alegret, 467
 RAIMUNDUS, fill de Ramon Arnau, 394
 RAIMUNDUS (Ramon I de Montcada), fill de Guillem Ramon, 404
 RAIMUNDUS (o RAIMUNDETUS), fill de Ramon de Montcada, 693
 RAIMUNDUS, levita, escrivà, 649
 RAIMUNDUS, prior, 395, 402
 RAIMUNDUS, prior de Lleida, 397, 400, 401, 403
 RAIMUNDUS, prior de Roda, 729, 787; ardiaca i prior de Roda, 741
 RAIMUNDUS, prior de Sant Andreu de Barravés, 385, 392, 420
 RAIMUNDUS, sagristà, 573
 RAIMUNDUS, senyor de Llaguarres, 741
 RAIMUNDUS, sotsdiaca, escrivà, 555, 579
 RAIMUNDUS [Coma de Pere de Santvicenç], 461
 RAIMUNDUS [els Arcs], sacerdot, escrivà, 519
 RAIMUNDUS [els Arcs], testimoni, 445
 RAIMUNDUS [Fontanet], germà de Gue-rau de Conillac, 663
 RAIMUNDUS [Fontanet], germà de Guillem Pellisser de Carcassona 523
 RAIMUNDUS [Gebut], fill de Guillem de Cervera, 546
 RAIMUNDUS [Llaguarres], senyor, fiador, 752
 RAIMUNDUS [Lleida], 691
 RAIMUNDUS [Lleida], aluder, 628
 RAIMUNDUS [Lleida], batlle, testimoni, 767
 RAIMUNDUS [Lleida], escrivà, testimoni, 702, 767
 RAIMUNDUS [Lleida], fill de Dominica, 568
 RAIMUNDUS [Lleida], fill de Ramon de Montcada, 767
 RAIMUNDUS [Lleida], germà d'Arnau de Vall-llebrera, 812
 RAIMUNDUS [Lleida], germà de Bernat de Benavent, testimoni, 788
 RAIMUNDUS [Lleida], prior de Sant Andreu, 382, 406
 RAIMUNDUS [Porta de Corbins de Lleida], germà de Guillem de Carcassona, 622
 RAIMUNDUS [Ribagorça], acòlit, 720
 RAIMUNDUS [Ribagorça], prevere de Vallmanya, 720
 RAIMUNDUS [Ribagorça], sotsdiaca, 720
 RAIMUNDUS [Sant Andreu], germà de Pere de Llaguars, 610
 RAIMUNDUS [Sant Hilari], germà de Bernat de Carcassona, 781
 RAIMUNDUS [Sant Joan], fill de Guillem de Vaseja, 789
 RAIMUNDUS [Santa Magdalena], 799
 RAIMUNDUS [Santa Magdalena], aluder, 621
 RAIMUNDUS [Santa Magdalena], fill de Maria, 599
 RAIMUNDUS [Saragossa], cellerer, 511
 RAIMUNDUS [Torre-serona], 645
 RAIMUNDUS [Vilanova de Fontanet], fill de Ramon de Conillac, 745

- RAIMUNDUS ABBATIS [Sant Llorenç], cases, 734
 RAIMUNDUS ALBARICHO [Lleida], 659
 RAIMUNDUS ANGLES [Lleida], cases, 389; testament, 764
 RAIMUNDUS ARNALDI DE ANGLEROLA, 394
 RAIMUNDUS ARPI [Lleida], difunt, 770
 RAIMUNDUS ARRAVENSIS, prior, 420
 RAIMUNDUS BENAVENTI, ardiaca, 544
 RAIMUNDUS BERENGARII, abat de Sant Just, 423
 RAIMUNDUS BERNARDI [Lleida], 691
 RAIMUNDUS BRICH [Lleida], testimoni, 770
 RAIMUNDUS CAMPORRELLIS, 472
 RAIMUNDUS CASTELLANUS [Lleida], testimoni, 786
 RAIMUNDUS CHAPELA [Lleida], testimoni, 599
 RAIMUNDUS CLAVER [Sant Vicenç], 452; [Sant Andreu], 513
 RAIMUNDUS D'AGUILAR [Eres de Lleida], testimoni, 505
 RAIMUNDUS D'ALBION, testimoni, 500
 RAIMUNDUS D'AVINNO [Lleida], 656
 RAIMUNDUS D'ERIL, 508, 509
 RAIMUNDUS D'ESPOLACENÇ, 555
 RAIMUNDUS DALMACII, bisbe de Roda, 501
 RAIMUNDUS DE AGER [Lleida], germà de Pere i de Pere d'Àger, 602
 RAIMUNDUS DE ALBALAT [Vilanova de Montsó], 535
 RAIMUNDUS DE ALTET [Tàrrrega], cases, 467
 RAIMUNDUS DE AMENLLA [Lleida], testimoni, 702
 RAIMUNDUS DE ANGULARIA, testimoni, 763
 RAIMUNDUS DE ANTIGES, 467
 RAIMUNDUS DE ANTIGNAG (o d'ANTINAC), 392, 542
 RAIMUNDUS DE APILIA, 722
 RAIMUNDUS DE ARMUI [Lleida], 724
 RAIMUNDUS DE ASTEL [Torre-serona], 645
 RAIMUNDUS DE BAG, ardiaca, 443
 RAIMUNDUS DE BAGAS, capellà de l'arquebisbe, 443
 RAIMUNDUS DE BAGES [Lleida], 788 bis
 RAIMUNDUS DE BARGANUI [Lleida], testimoni, 732
 RAIMUNDUS DE BARRAVES, 477, 501, 570, 573
 RAIMUNDUS DE BASELA (o BASELLA) [Lleida], testimoni, 489, 557
 RAIMUNDUS DE BELESTAR, 477, 570, 729
 RAIMUNDUS DE BELLESTER, 501, 573
 RAIMUNDUS DE BELVEDER [Alamús], 590
 RAIMUNDUS DE BENASCH, 477, 501, 570
 RAIMUNDUS DE BENAVARRE [Vilanova de Montsó], 535
 RAIMUNDUS DE BENAVENT (o BENABENT, BENAVENTO), ardiaca, 477, 501; ardiaca de Roda, 471
 RAIMUNDUS DE BIOSCHA [els Arcs], 519
 RAIMUNDUS DE BOXADOS, alumne, 695
 RAIMUNDUS DE BURG [Sant Joan], 589
 RAIMUNDUS DE Ç'ABADIA, 549
 RAIMUNDUS DE Ç'AGUILAR, 593, 660
 RAIMUNDUS DE ÇAFAREI [Escarp], 680
 RAIMUNDUS DE ÇALEVA [Vallcalent], 797
 RAIMUNDUS DE CAMPORRELLIS (o CAMPORRELS), 432; [la Llitera], 437, 487
 RAIMUNDUS DE CAMPORRELLIS, IUNIOR [la Llitera], germà de Gombau de Camporrells, 437
 RAIMUNDUS DE CANED, mestre templer de Barberà, 703
 RAIMUNDUS DE CARCASSONA [Lleida], testimoni, 489; [Sant Hilari], 527
 RAIMUNDUS DE CARDONA [Sant Andreu], cases, 668
 RAIMUNDUS DE CARNADZA [Santa Magdalena], cases, 762
 RAIMUNDUS DE CARREU [Sant Salvador de Lleida], 626
 RAIMUNDUS DE CAS [Sant Martí], 740
 RAIMUNDUS DE CAS [Torre-serona], 556
 RAIMUNDUS DE CASTELTERÇOL, 443
 RAIMUNDUS DE CASTLAR [Lleida], 514, 515
 RAIMUNDUS DE CERVARIA, 681

- RAIMUNDUS DE CLARAS VALS (O CLARESVALS) [Lleida], 672; testimoni, 742
 RAIMUNDUS DE COMA, 501, 570, 573, 729
 RAIMUNDUS DE CONCABELLA, 717
 RAIMUNDUS DE CONFOLENT [Lleida], 587
 RAIMUNDUS DE CONILACH (O CONILAC) [Vilanova de Fontanet], germà de Guearau de Conillac, 702, 745; [Fontanet], 652
 RAIMUNDUS DE CORÇA [Lleida], marmessor de Martí de Rivert, 706; testimoni, 743
 RAIMUNDUS DE CORNUDELLA (O CORNUTELLA), testimoni, 487, 698
 RAIMUNDUS DE COSCHO [els Arcs], cases, 519
 RAIMUNDUS DE COSCOL (O COSCHOYL, COSCOLL), 660, 695; [Torre de Boixadors], 639; [Torrefarrera], 719
 RAIMUNDUS DE COTARTA [Suda], cases, 651
 RAIMUNDUS DE CUBELLIS [Montsó], temple, 542; testimoni, 409
 RAIMUNDUS DE CURRIDA [els Arcs], 519
 RAIMUNDUS DE ESPULACANO, 529
 RAIMUNDUS DE ESTATA, ardiaca, 477
 RAIMUNDUS DE FERRAL [Sant Martí], casa, 793
 RAIMUNDUS DE FERRAN, 639, 641, 695; [Lleida], testimoni, 613
 RAIMUNDUS DE FERRER, 695
 RAIMUNDUS DE FONTANES (O FONTANIS) [Lleida], testimoni, 514; [Sant Joan], 737, 809
 RAIMUNDUS DE FONTIBUS (O RAMON) [Fonts], fill de Ramon Cafis, 700
 RAIMUNDUS DE GAUSACH (O RAMON) [Santa Maria de Lleida], cases, 684
 RAIMUNDUS DE GERUNDA (O GIRONDA, GIRONA, GIRUNDA), 592, 729, 736, 753, 758, 774, 802, 805, 811, 814; [Lleida], 626, 809
 RAIMUNDUS DE GISSONA, 556; testimoni, 437, 487
 RAIMUNDUS DE GORPERA, 391, 415
 RAIMUNDUS DE GOTORTA [Lleida], testimoni, 710
 RAIMUNDUS DE IERON [Llaguarres], oncle de Marc, fiador, 752
 RAIMUNDUS DE L[...] [Ribagorça], 642
 RAIMUNDUS DE LA ROCHA, 588
 RAIMUNDUS DE LERAT (O LERATO) [Lleida], testimoni, 602, 759
 RAIMUNDUS DE LERIDA [Sant Joan], cases, 789
 RAIMUNDUS DE LILET (O LILLET) [Sant Joan], 475; [Lleida], 550, 764; testimoni, 602
 RAIMUNDUS DE LIMINANA [Sant Salvador de Lleida], podador, 626
 RAIMUNDUS DE LOZARS, 492
 RAIMUNDUS DE MALFEIT [els Arcs], 445
 RAIMUNDUS DE MARTIN PERE [Lleida], sogre de Domènec de Portaspana, 725
 RAIMUNDUS DE MARTINO PETRI [Lleida], testimoni, 668; [Vallcalent], 723; vg. Raimundus de Martin Pere
 RAIMUNDUS DE MENRESA [Vallcalent], 724
 RAIMUNDUS DE MONCADA [Sant Joan], 789
 RAIMUNDUS DE MONSONE, escrivà, 754
 RAIMUNDUS DE MONTE ACCUTO (O MONTAGUD), 631, 632
 RAIMUNDUS DE MONTE CATANO (O MONTECATANO), 518, 549, 693, 717, 767; [Lleida], 639; torre a Lleida, 567
 RAIMUNDUS DE MONTE PESSULANO [Lleida], 621
 RAIMUNDUS DE MONTLEON [Sant Andreu], cases, 448
 RAIMUNDUS DE MUNELLIS, 508
 RAIMUNDUS DE NAVE [Vilanova de Montsó], 535
 RAIMUNDUS DE ODENA [Lleida], marmessor, 750
 RAIMUNDUS DE OLÇINA (O OLZINA) [Sant Andreu], 635, 649, 710
 RAIMUNDUS DE PALACIO [Lleida], testimoni, 788 bis
 RAIMUNDUS DE PALLARS, fill d'Arnau Mir, 509
 RAIMUNDUS DE PAN, ardiaca, 391, 392

- RAIMUNDUS DE PAOLACH [Portal de Montagut], testimoni, 586
 RAIMUNDUS DE PELAGALS [Lleida], germà de Maria i de Ponç de Pelagalls, 644
 RAIMUNDUS DE PERALTA, 765
 RAIMUNDUS DE PETRAMOLA, 467
 RAIMUNDUS DE PETRO RAIMUNDO [Fontanet], 712
 RAIMUNDUS DE PODIO ALTO (o PUJO ALTO, PUIALT), 377, 391, 403, 432; [Cuirassa], cases, 404; [Fontanet], 407; [Pardinyes], 424; [Sant Andreu], cases, 438; [Lleida], testimoni, 376, 386, 388, 425
 RAIMUNDUS DE POLANÇANO (o POLAÇANO, POLANZANO) [Lleida], testimoni, 477, 565, 583, 588
 RAIMUNDUS DE PONTIBUS [Fontanet], 657; [Sant Pau], cases, 804
 RAIMUNDUS DE PONZ [Sant Pau], casa, 807; possiblement Raimundus de Pontibus
 RAIMUNDUS DE PORTA REGE [Lleida], 692
 RAIMUNDUS DE PREMUI, 601
 RAIMUNDUS DE RIBELLIS (o RIVELLIS), 596, 759
 RAIMUNDUS DE RUBIÓN [els Arcs], testimoni, 675
 RAIMUNDUS DE SADAONI [Fontanet], 402
 RAIMUNDUS DE SALENT [Santa Maria de Lleida], 560
 RAIMUNDUS DE SANAUGIA (o SANAUUA, SENAOIA) [Fontanet], 677; [Lleida], testimoni, 602, 812
 RAIMUNDUS DE SANCTO IOHANNE [Sargossa], 511
 RAIMUNDUS DE SOLANELLAS, 502
 RAIMUNDUS DE SPOLAÇANO (o SPOLAÇAN, SPOLAZANO, SPULAÇANO), 431, 446, 451, 462, 479, 494, 524, 528, 533, 552, 556, 559, 568, 571, 575; [Sant Martí], 685
 RAIMUNDUS DE SPOLAÇANS [Sant Andreu], cases, 563
 RAIMUNDUS DE SPONDA [Albarés], 537
 RAIMUNDUS DE STADA (o STATA), 406, 414, 415, 423, 434, 470; [Ribagorça], 422; ardiaca, 501; prior de Roda, 716, 729; prior i ardiaca [Ribagorça], 642
 RAIMUNDUS DE TIMOR, 715
 RAIMUNDUS DE TORROIA, 635
 RAIMUNDUS DE TUDELA, 477
 RAIMUNDUS DE VALADS [Fontanet], testimoni, 657
 RAIMUNDUS DE VALLE LEBRERA [Raimat], 432; potser Raimundus de Vallebrera
 RAIMUNDUS DE VALLE VIRIDE [Sant Joan], cases, 611
 RAIMUNDUS DE VALLEBRERA (o VALLE LEPRARIA) [Lleida], casa, 704; pare d'Arnau de Vall-lebrera, 812
 RAIMUNDUS DE VILAFEÇEN, 551
 RAIMUNDUS DE VILAMAIOR [Alamús], 590
 RAIMUNDUS DE VIVER [els Arcs], testimoni, 675
 RAIMUNDUS DE VIVERIO [Torre de Boixadors], 639
 RAIMUNDUS DE ZOLIVELA, 759
 RAIMUNDUS DEL AGUILAR [Torre de Boixadors], 558
 RAIMUNDUS DEL SAS [Lleida], 656
 RAIMUNDUS DES TORM, 660; [Vallcalent], 772
 RAIMUNDUS DEZ COLOMER [Lleida], 813
 RAIMUNDUS DOMINICI, escrivà, 706, 763, 792
 RAIMUNDUS DURANDI DE PODIO REGI [Ribagorça], 420
 RAIMUNDUS ENGLÉS [Fontanet], 676
 RAIMUNDUS FERRADELLA [Alamús], 590
 RAIMUNDUS FOLCH [Sant Salvador de Lleida], 559
 RAIMUNDUS FULCONIS, 443
 RAIMUNDUS GALINDI (o GALIN), 423; testimoni, 613
 RAIMUNDUS GAUCERANDI, testimoni, 689
 RAIMUNDUS GILABERTI (o GILEBERTI), 383; [Lleida], 382
 RAIMUNDUS GUASCH [Sant Llorenç], 593
 RAIMUNDUS GUILLELMUS DE TARREGA, marmessor, germà d'Alegret, 467
 RAIMUNDUS GUILLEM (o GUILLELMUS), 467; alou, 501

- RAIMUNDUS IOHANNIS [Lleida], testimoni, 750
 RAIMUNDUS IOVER (o IOVERIUS) [Boixadors], 641, 695; [Lleida], fiador, 593; [Lleida], 532, 554, 593; testimoni, 466, 613
 RAIMUNDUS ITERIL, escrivà, 655, 661, 670, 704, 762, 764, 770, 782, 798, 807; trasllat, 427, 435
 RAIMUNDUS LANZANCOL [Raimat], 432
 RAIMUNDUS LATO [Ratera], 735
 RAIMUNDUS LAURAGELLUS [Lleida], oncle de Ramon Anglès, 764
 RAIMUNDUS MAIOL, 467
 RAIMUNDUS MALFERIT [Lleida], 593
 RAIMUNDUS MASCHARELLI (o MASCARELLI) [Vilanova de Fontanet], cases, 702, 745, 783
 RAIMUNDUS MELER [Santa Magdalena], cases, 814
 RAIMUNDUS OLIVARII [Vallcalent], 498
 RAIMUNDUS PALIORENSE [Raimat], 432
 RAIMUNDUS PEILA, cases, 467
 RAIMUNDUS PELEGRI (o PELEGRIN), 587; [Sant Andreu], testimoni, 516
 RAIMUNDUS PETRI, 477, 501, 542, 573, 631; [Fontanet], 677
 RAIMUNDUS PETRI DE SANAUGA (o SAN-AUGIA, SENAOIA, SANAUIA), 635, 800; [Santa Magdalena], adoberia, 792; [Sant Joan], 769, 780
 RAIMUNDUS PETRI DE SANCTO STEPHANO (o SANCTI STEPHANI), 570, 584
 RAIMUNDUS RAMON [Lleida], cases, 389
 RAIMUNDUS REDON (o ROTUNDI) [Fontanet], 707, 711; [Pardinyes], 692
 RAIMUNDUS RUBEUS [Benavent de Segrià], fill d'Ermessèn i de Pere Roig, 481
 RAIMUNDUS SALNER [Sant Salvador de Lleida], 626
 RAIMUNDUS SANCTI ANDREE, 477, 478
 RAIMUNDUS SANCTI EGIDII, testimoni, 424, 425
 RAIMUNDUS SANCTI GAUDENCII, canviador, 589
 RAIMUNDUS SANTIUS [Sant Salvador de Lleida], 763; [Sant Martí], 785
 RAIMUNDUS SERRA [Santa Maria Magdalena], 436
 RAIMUNDUS TAPIATOR [Sant Martí], segurament tapiador, 771, 784
 RAIMUNDUS VAL DE LORD [Sudanell], testimoni, 614
 RAIMUNDUS VITA DE LOÇARS [Lluçars], 497
 RAIMUNDUS VITALIS [Lleida], 643; saba-ter, testimoni, 661
 RAIMUNDUS VIVER [Lleida], 558
 RAINALDUS, 632
 RAINALDUS, mestre, 533, 633, 729; canonge de Lleida, 661
 RAINERUS, cardenal prevere, 363 B, 366
 RAMA [Fonts], senyora, 700
 RAMNULFUS, 621
 RAMNULFUS [Lleida], escrivà, 532, 549, 557, 560, 565, 569, 572, 583, 586, 587, 593, 602, 613, 616, 619, 620, 625, 635, 643, 644, 645
 RAMNULFUS [Lleida], germà d'Íter, testimoni, 489
 RAMNULFUS [Sant Gili], 615
 RAMON, 413
 RAMON, prevere, escrivà, 465
 RAMON [Albarés], abat d'Albarés, 411
 RAMON [Fonts], fiador, marit de Berenguera, 566
 RAMON [Lleida], 495
 RAMON [Raimat], fill de Maria, 658
 RAMON [Ribagorça], gendre d'Ermessèn d'Avellana, 642
 RAMON [Ribagorça], germà de Berenguer, 486
 RAMON [Roda d'Isàvena], fill de Ramon i Maria, 779
 RAMON [Sant Martí], fill de Berenguer Tapiador, 696
 RAMON [Sobrarb], testimoni, 817
 RAMON ANGLES [Sant Joan], cunyat de Ramon Lauragell, 662
 RAMON AT [Roda d'Isàvena], 375
 RAMON CLAVER [Sant Andreu], 485

- RAMON D'ALER [Sant Gili], 503
 RAMON D'ALOS [Vallcalent], 520
 RAMON D'AUX [Segrià], testimoni, 468
 RAMON DALMAU, bisbe de Roda (1076-1094), 600
 RAMON DE AGREMONT [Cuirassa], cases, 430
 RAMON DE AGUILAR [Raimat], 705
 RAMON DE ARAGO [Coma de Pere de Santvicenç], 461
 RAMON DE BENAVENT, 390
 RAMON DE BONASTRA [Sant Esteve], 634
 RAMON DE Ç'AGUILAR [Lleida], 561
 RAMON DE CARREU [Raimat], testimoni, 658
 RAMON DE CASERRAS [Ribagorça], oïdor, 701
 RAMON DE CASTELLO ASINORUM [Sant Llorenç], cases, 667
 RAMON DE CHARRASCHER [Roda d'Isàvena], 779
 RAMON DE CONNAMINA [Roda d'Isàvena], testimoni, 779
 RAMON DE COSCOL, testimoni, 541
 RAMON DE ESDOLOMADA [Roda d'Isàvena], testimoni, 666
 RAMON DE FONTANAS, 446
 RAMON DE GRADS [Montsó], 612
 RAMON DE GRAS [Montsó], pare de Domènec, 664
 RAMON DE ILLA TURRE [Ribagorça], 493
 RAMON DE LILLET [Fontanet], 522, 538
 RAMON DE LIMINANA [Sant Joan], cases, 665
 RAMON DE MEDIA, 432
 RAMON DE MIRAVET [Cinca Mitjà], testimoni, 682
 RAMON DE MOLNELS [Sant Esteve], cases, 395
 RAMON DE MONTANIANA, 390
 RAMON DE MONTCADA [Lleida], 591
 RAMON DE PAU, 390
 RAMON DE SANCTA MARIA [Monesma], testimoni, 380
 RAMON DE SETCHASTELLA, 609
 RAMON DE SOLANER [Fonts], gendre de Selvana, 566
 RAMON DE VAL DE LORD [Sudanell], testimoni, 761
 RAMON DEZ TORMS [Lleida], 561
 RAMON ENARDUS [Monesma], 380
 RAMON ENNEGO [Fonts], 465
 RAMON ESCAPA DE Malfet, 432
 RAMON Ez [Lasquarti], testimoni, 416
 RAMON GARSIA DE VILAR [Ribagorça], testimoni, 493
 RAMON GUILLEM DE VILAR [Ribagorça], 433; fiançador, 493
 RAMON IENER [Sudanell], pare de Nina de Comabella, 761
 RAMON IOAN, sacerdot, escrivà, 816
 RAMON IOBSET [Montsó], testimoni, 664
 RAMON IORDA [Sant Salvador de Lleida], fill de Guillem, 626
 RAMON KAFFIZ [Fonts], 700
 RAMON LAURAGEL [Sant Joan], 662
 RAMON MALFERIT [Sant Gili], testimoni, 503
 RAMON MIR [Monesma], capmàs, 380
 RAMON MOLER [Escarp], 680
 RAMON MORRO [Santa Maria Magdaleana], cases, 453
 RAMON OROMIRI [Sant Martí], cases, 784
 RAMON PALLARES, abat de Llaguarres, testimoni, 486
 RAMON PERE DE CUBELS [Sant Gili], 503
 RAMON PERE DE SANAUGIA [Sant Esteve], cases, 634
 RAMON RAMON [Segrià], torre dels fills, 417
 RAMON REDON [Fontanet], testimoni, 435; [Lleida], testimoni, 438, 446, 541
 RAMON UG [Lleida], 390
 RAMONDINA [Sant Joan], cases, 475
 RAMONDINUS [Santa Magdalena], coral, 792
 RAMONDUS CLAVERIUS [Sant Andreu], cal, 438
 RAMONN MIR DE TRASPUYO [Güel], 429
 RAMUNDA [Lleida], muller de Ramon Anglès, 504

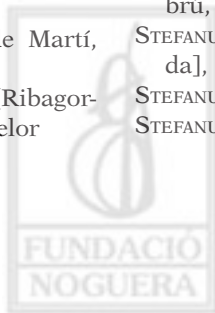

- RAMUNDUS ANGLICUS (o ANGLES) [Lleida], 504
- RAMUNDUS DE BARCELONA [Segrià], 468
- RAMUNDUS DE PODIO ALTO [Fontanet], 440
- RANIMIRUS, rei d'Aragó (1134-1137) i bisbe de Roda, 366, 367, 501, 509
- RAULFUS SARTRE [Lleida], testimoni, 778
- RAYMUNDUS BENEVENTANUS, 367
- RAYMUNDUS DE ARTUSELLA, 508
- RAYMUNDUS DE BARRAVES, 584; vg. Raimundus
- RAYMUNDUS DE BELLESTAR, 584; vg. Raimundus
- RAYMUNDUS DE BENASCO, 584; vg. Raimundus
- RAYMUNDUS DE COMA, 584; vg. Raimundus
- RAYMUNDUS DE ERIL, 508
- RAYMUNDUS DE FONTE LONGO, trasllat, notari públic de Lleida, 638 (nota)
- RAYMUNDUS DE MONSSONE, escrivà, 584
- RAYMUNDUS DE MUNELL, 508
- RAYMUNDUS DE PANNO, ardiaca, 367
- RAYMUNDUS DE SPLUGUA, 584
- RAYMUNDUS MIRO [Esplucs], 584
- RAYMUNDUS ORIOL, ardiaca, 367
- RAYMUNDUS PALIARENSIS (o PALLEARENSIS), 367; fill d'Arnau Mir de Pallars, 508
- RAYMUNDUS, ardiaca i prior de Roda, 584; vg. Raimundus
- RAYMUNDUS, capellà, 584; vg. Raimundus
- REAL [Ribagorça], muller de Bonet d'Avellana, 642
- REAMBAL, 467
- REDULFUS, cardenal diaca, 363 B, 366
- REGNAT [Sant Esteve], casa, 393
- RENALDUS (o RAINALDUS, REINALDUS), mestre, 494, 555, 592, 607, 608, 638, 653, 659, 662, 672, 679, 707, 711, 712, 717, 719, 724, 725, 726, 729, 730, 736, 531, 616; canonge de Sant Ruf, 544
- RENALDUS, prior de la seu de Saragossa, 511
- RENALDUS [Lleida], 401
- RENALDUS MERCER [Sant Joan], cases, 733
- RESPLANDINA [Sant Salvador de Lleida], muller de Bernat de Ponts, 575
- REVERTER [Albesa], 519
- REVERTER [Ribagorça], 493
- REX DE LITERA [Vilanova de Montsó], 535
- RICARDUS, 555
- RICARDUS, arxilevita, 679
- RICARDUS, bisbe d'Osca (1187-1201), 744, 754
- RICHARDUS (o RICARDUS), mestre, 544
- RICHELL, mare de Guillem Rasora de Lasquarri, 471
- RICHSEN [Sant Llorenç], muller de Duran, 512
- RICSENDA [Sant Joan], muller de Guillem d'Alcoletge, 746
- RIXENDA [SANT SALVADOR DE LLEIDA], muller de Guillem Foguet, 643
- ROARDUS [Suda], porter del bisbe, 653
- ROBERT [la Suda], teixidor, 561
- ROBERTUS, cardenal prevere, canceller, escrivà, 363 B, 366
- ROBERTUS, textor [Lleida], teixidor, cases, 660; testimoni, 690
- ROÇTANDUS, 392
- RODERIC, testimoni, 392
- RODERICUS [Saragossa], 511
- ROGERIUS DE MONTAGNANA, fill de Sança, 492
- ROI DE SANCTAS MASSAS [Sant Salvador de Lleida], 575
- ROIA [Segrià], muller de Ponç Pelat, 386
- ROLLANDUS DE MILIERA [Serradui], testimoni, 368
- ROSELLUS DE BASELLA [Sant Andreu], fills de, cases, 710
- ROSS DE CASTRE LENAS (o ROSSET) [Ribagorça], testimoni, 713
- ROSSA [Roda d'Isàvena], muller de Bernat Ferrer, 564
- ROSSA [Torre de Boixadors], muller de Ramon de Viver, 639

- ROSSEL, 446
 ROSSEL DE BASELA (O ROSSELLUS DE BASELLA), 541; [Lleida], testimoni, 438, 557; [Sant Andreu], cases, 649; fills de, cases, 721
 ROSTAGNUS, 695
 ROSTAGNUS, capellà, 415
 ROSTANDUS, 391
 ROSTANNUS, capellà templer, testimoni, 376
 ROTBERTUS [Lleida], teixidor, testimoni, 579
 ROTLANDUS DE SUPINNA [Ribagorça], oïdor, 720
 ROVARDUS [Sant Llorenç], 734
 RUBEO DE MONTORNES [Sant Andreu], 805
 RUDERICUS DE IERON [Llaguarres], oncle de Marc, testimoni, 752
 RUFUS, escolà de Sant Andreu, 726
- S —
- SAION BITA DE ILLAS ERAS [Sobrarb], 817
 SALERNA, muller de Nicolau, 431
 SALOMON, frare hospitaler, 588
 SALVADOR [Llaguarres], 741
 SALVADOR [Sant Vicenç], testimoni, 452; [Coma de Pere de Santvicenç], testimoni, 461
 SALVATOR [Sant Llorenç], germà de Domènec, Pere i Garcia, 796
 SALVATOR DE ÇUTA, testimoni, 506
 SALVO [Torre-serona], 645
 SANCA [Llaguarres], muller de Bernat de Puiverd, 421.
 SANCHO NAVARRO [Lleida], testimoni, 560
 SANCIA, filla de Pere Martí de Llaguarres, 420
 SANCIA, mare de Roger de Montanya-na, 492
 SANCIA [Avellana, Tolba], muller de Bonet de Cabestany, 471
 SANCIA [Esplucs], mare d'Alegret, 584
 SANCIA [Lasquarri], germana de Guillem Sanç d'Avellana, 447
 SANCIA [Lasquarri], muller de Bonet de Cabestany, 447
 SANCIA [Lleida], muller de Berenguer de Portaspana, 725
 SANCIA [Ribagorça], 419
 SANCIA [Ribagorça], filla de Sança, 493
 SANCIA [Ribagorça], senyora de Sant Martí, filla de Berenguer Ramon, 493
 SANCIA [Sant Andreu], muller de Guillem de Dolça, 777, 788 bis
 SANCIA [Sant Hilari], muller de Berenguer de Portaspana, mare de Bernat i Ramon de Carcassona, 781
 SANCIA [Sant Salvador de Lleida], muller d'Arnau de Fenosa, 450
 SANCIA [Vilacarle], 419
 SANCIVS, 501
 SANCIVS, ardiaca de Benasc, 787
 SANCIVS, cambrer, 573, 584
 SANCIVS [Lasquarri], fill d'Ényec Sanç, 420
 SANCIVS [Lleida], teixidor, testimoni, 396
 SANCIVS DE ACELOR (O AZLOR, SANG DE AÇLOR, SANZIO DE AZLOR) [Ribagorça], 374; testimoni, 582; [Cinca Mitjà], 612; fiador, 682
 SANCIVS DE ORTA, majordom, 647
 SANCIVS DE PETRA RUBEA, escrivà, 509, 647
 SANCIVS DE SARAGOÇA [Lleida], 514, 515
 SANCIVS ENECONIS IN UNOCASTELLO, senyor, 508
 SANCIVS ENEGONS DE DAROCHA, 391
 SANCIVS RAIMUNDI, cambrer, 570
 SANG DE AÇLOR (de fet: Sanç) [Montsò], 612: vg. Sancius de Acelor
 SANG DE ALBERO (de fet: Sanç) [Ribagorça], 709
 SANG PETREZ DE GALGAN [Ribagorça], testimoni, 709
 SANGA [Güel], mare de Martí d'Aguilar, 429

- SANGO ACENARÇ DE BORES (o SANG AZENARZE) [Jaca], 379
- SANGO DE BUIL, fiador [Montsó], 612
- SANS AIZ DE AVELLANA [Lasquarri], 416
- SANTIA [Lleida], muller de Guillem Fort i germana de Martí, Domènec i Miquel, 592
- SANTIA [Ribagorça], mare de Berenguer, 486
- SANTIA [Ribagorça], muller de Bernat de Puiverd, 486
- SANTIA [Sant Joan], filla de Sanç de Saragossa, 569
- SANTIA [Suda], filla d'Esteve d'Alcanís, 506
- SANTIA DE ESTOPANNANO, 487
- SANTIUS, cambrer de Saragossa, 511
- SANTIUS (o SANCIOUS), rei d'Aragó (Sanç Ramir, 1063-1094), 385, 509, 600
- SANTIUS [Sant Andreu], corredor, 448; corredor, testimoni, 625
- SANTIUS [Saragossa], prebost, 511
- SANTIUS [Saragossa], precentor, 511
- SANTIUS DE ARENT [Santa Magdalena], cases, 621
- SANTIUS DE BORGA [Gebut], cases, 546
- SANTIUS DE PETRA RUBEA, escrivà, 508
- SANTIUS DE SARAGOÇA [Sant Vicenç], cases, 452, 532; casal, 583; [Sant Joan], 569
- SANTIUS DE VALENTIA [Sant Vicenç], testimoni, 452
- SANXA [Fonts], muller de Bernat d'Estadella, 465
- SANXA [Lleida], mare de Martina, 718
- SANZ [Sant Andreu], corredor, 563; vg. Santius
- SANZ CARDEL [Lleida], torre, 388
- SANZ LOPZ [Ribagorça], testimoni, 709
- SANZA [Fonts], filla de Selvana, 566
- SANZA [Lasquarri], muller de Sanç Aiç, 416
- SANZA [Montsó], senyora, 664
- SANZA [Ribagorça], muller de Martí, 720
- SANZIO DE AZLOR (o SANTIOR) [Ribagorça], 374; vg. Sancius de Acelor
- SANZO URDEMALAS [Ribagorça], 768
- SARRAGIN [Albarés], fiador, testimoni, 396
- SATURNINUS, ardiaca de Benasc, 556, 570, 573, 601, 685, 693, 809, 811, 814
- SAURINA, muller de Guillem de Talladell, 579
- SAURINA [Llaguarres], viuda de Marc de Llaguarres, senyora, 716, 752
- SAURINA [Lleida], muller de Ramon de Conflent, 587
- SAURINA DE IORBA (o SAURINA), muller de Guerau de Jorba, 432, 439, 500, 603, 606, 631, 632, 715
- SAURINA DE VALBERT (o DE VALLE VIRIDE) [Escarp], 680
- SCHIVA [Sant Joan], cases, 585
- SEBILIA, germana de Pere de Cervera, 595
- SEBILIA [la Llitera], muller de Berengarius de Camporrells, 437, 472
- SEGÍ [els Arcs], 519
- SEGUINUS (o SEQUINUS), mestre, 415, 478; [Sant Andreu], 440, 443, 451, 477, 494, 562, 580; capellà, 494
- SEGUINUS [Lleida], canviador, cases, 810
- SEGUINUS [Sant Andreu], cases, 438
- SEGUINUS DE VIVERS, 402
- SELVANA (o SALVANA) [Fonts], 566
- SEMI GARSEZ [Montsó], 542
- SEQUINUS, mestre, 440; vg. SEGUINUS, mestre
- SERONIA [Ribagorça], mare de Pere, 642
- SILVESTER [Saragossa], capellà i prebost de març, 511
- SPANOLUS [Sant Joan], tender, 601
- SPERAINDEO [Llaguarres], 741
- STEFANA [Lleida], muller de Pere Galabru, 692
- STEFANUS, capellà de Sant Joan [Lleida], 764
- STEFANUS DE RIDORTA [Lleida], 764
- STEFANUS EBRARD [Lleida], 692

- STEPHANIA [Fontanet], muller de Guillem de Vit, 707
- STEPHANIA [Fontanet], muller de Ramon de Ponts, 657
- STEPHANIA [Roda d'Isàvena], filla de Ramon i Maria, 779
- STEPHANIA [Sant Joan], filla de Maria de Talarn, 601
- STEPHANIA [Sant Joan], muller de Ponç des Llor, 775
- STEPHANIA [Sant Salvador de Lleida], muller d'Arnau de Siscar, 561; [Castelló, Castellonroi?], 472
- STEPHANUS, 524
- STEPHANUS, bisbe d'Ozca (1166-1185), 455, 526, 535, 605, 647, 682
- STEPHANUS, canonge de Roda, 368; cantor de Roda, 367, 376, 385
- STEPHANUS, capellà de Sant Joan, 387
- STEPHANUS [Lleida], fill de Ramon de Montpeller, 621
- STEPHANUS [Lleida], marit de Bartomeua, 524
- STEPHANUS [Sant Salvador de Lleida], fill de Guillem, 626
- STEPHANUS ÇABATER, testimoni, 527
- STEPHANUS CAPELER [Sant Martí], 785
- STEPHANUS DE AÇAMUT [Sant Martí], cases, 561
- STEPHANUS DE ALCANICIA [Sant Hilari], 464; [Suda], 506
- STEPHANUS DE ÇA REDORTA [Lleida], testimoni, 810
- STEPHANUS DE HOSPITAL [Sant Salvador de Lleida], 763
- STEPHANUS DE MARIMON (o MARIMONTE, MARIMUNDO, MAURIMON, MAURIMUDO), 715, 759, 800; [Lleida], 692, 737; [Fontanet], 712
- STEPHANUS DE MARTEL [Lleida], muller de, 593
- STEPHANUS DE ORINAC [Sant Andreu], 644
- STEPHANUS DE OSPITAL [Lleida], fiador, 626
- STEPHANUS DE PALOMERA [Montsó], 612
- STEPHANUS DE SELVANEC [Lleida], cases, 622
- STEPHANUS DE SORIA [Lleida], 733; testimoni, 808, 810
- STEPHANUS DE VALADS [Lleida], testimoni, 611
- STEPHANUS FERRARIO [Suda], cases, 506
- STEPHANUS RIGALT [Sant Joan], 616
- STEVAN [Pins], gendre de Pedro Sarraño, 609
- STEVAN ÇABATER [Sant Salvador de Lleida], 426
- STEVENA [Sant Salvador de Lleida], muller de Ramon Salner, 626
- STRADER [Sant Joan], cases, 475
- STRANIA, muller de Guillem d'Albanell, 631, 632
- SUBIRANA [Sant Joan], muller de Vidal de Fustellà, 571, 638

— T —

- TEBALDUS [Fontanet], 440
- TEÇELINA [Sant Joan], muller de Bernacles, 665
- TEOBALDUS, 524
- TEODEVINUS SANCTE RUFINE, bisbe, 363 B, 366
- TERRENA [Sant Salvador de Lleida], muller de Ramon Sanç, 763
- TERRENUS [Areny de Lleida], carnisser, 782
- THEODINUS (o TEODINUS), bisbe de Porto-Santa Rufina, 366, 605
- THOMAS, cardenal prevere, 363 B, 366
- THOMAS, notari del cardenal Jacint, escriptura, 795
- THOMAS DE ALGUAIRA [Lleida], 724
- TIBALDUS, 406
- TIMBORX [Sant Martí], muller de Guillem de Carcí, 740
- TODA [Ribagorça], mare de Pere Ramon de Mosquera, 642
- TORBAVI [Lleida], 736
- TORNUTA [Vilanova de Montsó], 535

TOTA, filla de Minnaia, senyora de Castarlenes [Vilacarle], 419; testament, 582
 TOTA [Jaca], senyora, 379
 TOTA [Lleida], germana de Martí, Domènec i Miquel, 592
 TOTA [Montsó], filla de Maria d'Albalat, 714
 TOTA [Ribagorça], senyora, 374; potser de Castarlenes
 TOTA [Sobrarb], 817
 TUREHI [Lleida], testimoni, 418

— U —

UGO, arquebisbe de Tarragona (Hug de Cervelló, 1163-1171), 443, 483
 UGO, marit d'Estefania, 524
 UGO, prevere, 366
 UGO [Lleida], 693
 UGO [Lleida], marit de Nina, 524
 UGO DE BARCELONA (o BARCILUNA), mestre templer, 415
 UGO DE PANAZ, frare templer, 376
 URBANUS, papa (Urbà [III], 1185-1187), 363 A, 363 B, 364, 365, 366, 731
 URRACA [Monesma], muller de Berenguer de la Millera, 713

— V —

VIDAL D'OLERO (o DE OLERO), 551
 VIDAL DE ALBINEL [Lleida], 551
 VIDAL DE FUSTELLAN (o FUSTELLANO) [Sant Hilari], 527; [Sant Joan], 571, 638
 VIDAL DE L'ESTELA [Sant Hilari], 496
 VIDAL DE SALA, 576
 VIDAL DE STELLA [Lleida], 518; vg. Vidal de l'Estela
 VIGONI DE VOLTA [Lleida], 418
 VINCENTIUS (o VINCENCIUS), diaca, 698; levita, escrivà, 566; escrivà, 472
 VIRGILIUS, escrivà, 595, 629

VITA, escrivà, 439
 VITAL, capellà de Sant Andreu [Lleida], 568
 VITAL, tender, 660
 VITAL [els Arcs], 445
 VITAL [Lleida], teixidor, cases, 660
 VITAL [Lleida], tender, 708
 VITAL D'OLAIRON [Portal de Montagut], marmessor, 530
 VITAL DE BALNEIS [Lleida], testimoni, 490
 VITAL DE FUSTILA, 587
 VITAL DE STELLA, 476; testimoni, 527, 587
 VITAL IUGLAR [Lleida], 567

— W —

WILLELMUS, arquebisbe d'Aush (Occitània), 399
 WILLELMUS, bisbe de Barcelona, 749; vg. Guillelmus
 WILLELMUS, bisbe de Lleida, 423, 640, 749; vg. Guillelmus
 WILLELMUS, prevere, canonge de Sant Ruf, 760
 WILLELMUS DE CARDONA [Santa Maria Magdalena], testimoni, 460
 WILLELMUS DE LARIDORTA (o LANDORTA) [Lleida], testimoni, 504, 602
 WILLELMUS DE RORET [Lleida], 572
 WILLELMUS DE SANCTO IERMANO [Lleida], testimoni, 670
 WILLELMUS DE Z'AGUDA, 635
 WILLELMUS DES PI [Segrià], testimoni, 468
 WILLELMUS LAURAGELLI (o GUILLELMUS) [Lleida], marmessor, 764
 WILLELMUS RAMUNDI [Santa Maria Magdalena], dàpifer, molins, 460
 WILLELMUS TRAVERS [Sant Joan], cases, 670

— X —

XEMENO DE ORREA IN EPILA, senyor, 508
XIMINUS DE ARTUSELLA, 508, 509

YSARN DE TOLA, 587
YSARNUS DE TOLOSA [Lleida], 715, 780,
800; testimoni, 812

— Y —

YLDEFONSUS, rei catalanoaragonès, 511,
514; vg. Ildefonsus

— Z —

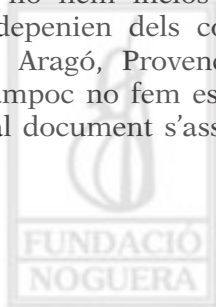
ZALEVA, testimoni, 755

ÍNDIX DE TOPÒNIMS

Com indicàvem a la primera part d'aquesta *Col·lecció diplomàtica de l'Arxiu Capitular de Lleida*, fer un índex de topònims planteja força dificultats. Cal intentar localitzar el nombre més gran possible dels noms de lloc esmentats als documents, sovint escrits en llatí o llatinitzats. Cal indicar, per tant, els noms actuals (escrits en lletra rodona) i aquells que consten tal com els trobem als documents de la col·lecció diplomàtica (escrits en cursiva). És important de poder-los situar amb relació a un municipi i, si pot ésser, una comarca actual. D'altra banda, en aquestes comarques situades a cavall entre Catalunya i Aragó, en un territori fronterer entre els pobles on es parla o on hom parlava el català i els llocs on es parla l'aragonès o castellà s'afegeix un problema addicional de vegades molt difícil de resoldre. En les zones actualment de parla catalana, la solució és fàcil: escriure'ls en català, d'acord amb les normes actuals (Lasquarri, Visalibons, Calbera, Areny i Benasc). Aquesta és la norma que ja seguïrem en editar l'*Atlas dels comtats de Pallars i Ribagorça*. Es planteja una problemàtica diferent amb relació als municipis on ara ja no es parla català, encara que en el passat, en època medieval, es va parlar català. És així en llocs com Montsó (Monzón), Fonts (Fonz), Esplucs (Esplús) o Pins. Sovint també hem inclòs les dues formes amb relació a les poblacions on, en el passat medieval, hi havia una tradició ben consolidada d'un topònim català; per exemple a Estig (o Estiche) o a Castre (Castro).

Cal assenyalar que no hem inclòs els topònims relacionats amb els territoris que depenien dels comtes o dels monarques, especialment Barcelona, Aragó, Provença, Ribagorça o Sobrarb o bé Lleida i Tortosa. Tampoc no fem esment de la ciutat de Jaca (o de Barcelona), quan al document s'assenyala que s'ha de fer un

pagament amb moneda jaquesa (o barcelonesa). Sí que hem inclòs el nom del lloc quan es fa esment que el rei era senyor d'una ciutat, per exemple Montsó. També hem inclòs els noms de les poblacions o fortificacions que depenien de cadascun dels senyors del regne aragonès. Així mateix, fem constar els topònims dels bisbats o dels arquebisbats, quan es fa esment del bisbe o de l'arquebisbe que hi havia al capdavant.

En general, en aquest índex de topònims, no fem esment del bisbe, de l'arquebisbe o del canonge, per exemple, ans del bisbat, de l'arquebisbat o de la canònica. També cal dir que, amb relació a una mateixa entrada, es pot fer una remissió a diverses institucions o, per exemple, a diversos edificis; generalment, aquestes remissions diferents són separades per un punt i coma. Només en les entrades de Lleida, de Montsó i de Roda, a causa de l'extensió de referències que inclouen i per tal de facilitar-ne la consulta, les hem distribuïdes en diversos apartats separats per un punt i a part.

Hem inclòs els topònims que acompanyen un nom de persona i que, molt sovint, n'assenyalen la provinença. Hem decidit, però, diferenciar-los clarament de la resta. Per fer-ho així, els hem escrit en versaleta i sempre tenen una entrada diferenciada. En canvi, no n'indiquem la localització, encara que de vegades sigui fàcil d'assenyalar. Amb tot, moltes vegades és molt difícil de saber-ne la ubicació precisa. Hi ha molts llocs que reben un mateix nom, per exemple Caldes, Castellví, Cubells, Torrelles, Cirera, etc. Fins i tot, de vegades es pot tractar alhora de llocs situats a Catalunya i de poblacions ubicades a Occitània (com Tarascó o Llobera). D'altra banda, en alguns casos, quan no podem saber exactament com era originàriament el topònim i no podem relacionar el nom amb un lloc concret, hem escrit la forma que possiblement tenia el topònim, amb un asterisc (*) al davant; així, per exemple, amb Espollaça o Carregues. Darrere la forma com s'hauria d'escriure actualment el nom, hi hem inclòs, entre parèntesis, tal com el trobem escrit al document (en versaleta i cursiva) i, a continuació, els números dels documents on és esmentat.

ABREVIATURES EMPRADES

ANO	Anoia
ARI	Alta Ribagorça
AROC	Alta Ribagorça Occidental
AROR	Alta Ribagorça Oriental

AUR	Alt Urgell
BAG	Bages
BCI	Baix Cinca
BCA	Baix Camp
BCO	Baix Cinca Occidental
BEB	Baix Ebre
BLL	Baix Llobregat
BROC	Baixa Ribagorça Occidental
BROR	Baixa Ribagorça Oriental
CBA	Conca de Barberà
CIM	Cinca Mitjà
GRG	Garrigues
LLI	Llitera
LOC	Llitera Occidental
NOG	Noguera
OCC	Occitània
OSO	Osona
PJU	Pallars Jussà
PSO	Pallars Sobirà
PUR	Pla d'Urgell
RIB	Ribagorça (en general)
SEG	Segrià
SGR	Segarra
SOB	Sobrarb
SOL	Solsonès
SOM	Somontano de Barbastre
URG	Urgell

Com férem a la primera part, hem diferenciat els municipis o els llocs de les comarques amb un sector catalanoparlant (LLI, BCI o BROR), del sector de la comarca en què ara es parla majoritàriament castellà (LOC, BCO o BROC). De vegades, això provoca situacions estranyes, quan, per exemple, hi ha un poble on ara la llengua predominant és el català (com Llaguarres), però és situat dins d'un municipi castellanoparlant (com Capella).

— A —

- ABADIA, L' (Ç'ABADIA), 549
ABELLA (APILIA), 722
ABIZANDA (AVINZANDA), 771
ADILLON (ADILLON), 765
ÀGER (AGER, AGGER), 427, 460, 522, 553, 572, 599, 601, 602, 626, 628, 652, 654, 663, 668, 692, 693, 708, 723, 733, 748, 750, 759, 762, 764, 770, 778, 789, 799, 804, 807
Àger (*Aggerensis*) [NOG], 406; canònica, 474
Agramunt (*Accrimonte*) [URG], 703
AGRAMUNT (ACRIMONTE, AGREMONT), 430, 726, 742, 807
Aguda, l' (*Accuta de Tora*) [Torà, SEG], 815
AGUDA, L' (ACCUTA, ACUTA, L'AGUDA, Ç'AGUDA, Z'AGUDA), 451, 477, 478, 494, 531, 533, 542, 548, 552, 555, 571, 608, 635, 644
Aguilaniu (*Aquilanido, Alchilanido*) [Graus, BROC], 501; castell, 581
Aguilar (*Aguilar*) [potser Graus, BROC], església, 501
AGUILAR (AGILAR AGUILAR, Ç'AGUILAR, Z'AGUILAR), 429, 505, 558, 561, 593, 658, 660, 705
*AIGUAROLLES (AQUADROLES), 705
Aitona (*Azitona, Seitona*) [SEG], 549, 636; església 581
AITONA (AITONA), 549
Alagón [Aragó], església, 399
Alamús, els (*Alamurs*) [Lleida, SEG], 477, 534, 536, 590
Alaó (*Alagonensem*) [Sopeira, BROR], monestir, 640
ALAÓ (ALAON, ALAGO), 391, 508
Alasquarre, 568; vg. Lasquarri
Albalat de Cinca (*Albalad, Albalat, Albalathi*) [CIM], 542; església, 477, 534, 536
ALBALAT (ALBALAT), 535, 714
ALBANELL (ALBANEL, ALBINEL), 551, 632, 631
Albano Laziale (*Albanensi*) [Itàlia], bisbat, 366
Albarés (*Albares*) [Lleida, SEG], 396, 477, 534, 536, 537, 656, 764, 808; església, 411, 444, 534, 536
ALBARÉS (ALBARES), 411, 440, 444, 579, 592, 633, 662, 679, 717, 724, 725, 736, 739, 753, 758, 774, 802, 803, 805, 809, 811, 814
Albarit, església, 600
ALBÁS (O ALBARS) (ALBAS), 376, 391, 392
Albatàrrec (*Albatarre, Albatarrío*) [SEG], 795; camí, 808; via, 656
Albelda (*Albella*) [LLI], 636; església, 581
ALBERO (ALBERO), 709
Albesa (*Albesa*) [NOG], 409; castell, 519; via, 387, 417

- ALBESA (*ALBESA*), 417, 436, 514, 539
 ALBÍ (*ALBI*), 489
 ALBIÓ (*ALBION*), 500
 ALCALÀ (*ALCALA, ALCHALA*), 508, 509
 Alcanadre (*Alcanadre*) [vers Torres de Alcanadre, SOM], església, 600
 Alcanadre, riu (*aqua Alchanadre*) [Aragó], 815
 Alcanís (*Alcanicia*) [Rosselló, SEG]; ecclesiam, 534, 536
 ALCANÍS (*ALCANIÇ, ALCANICIA*), 506, 715
 Alcarràs (*Alcarraç, Alcarratio, Alcarraz, Alcharraz*) [SEG], 477, 500, 534, 536, 631, 795; església, 477; castell, 596, 632
 ALCARRÀS (*ALCARRAZ, ALCHARRAZ*), 432, 439, 500, 508, 606, 808
 Alcoletge (*Alcolegia, Alcoleia*), 477, 534, 795; castell, 536
 ALCOLETGE (*ALCOLEIA*), 727, 746, 747
 Alcorn [BCO], almunia, 415
 Alcotiaioniz [vers Castellldans, GRG], almunia, 415
 ALCOVER (*ALCOVER*), 814
 Alegret [vers Castellldans, GRG], almunia, 415
 Alendir (*Alandir*) [Benavent de Segrià, SEG], 409, 481
 ALENTORN (*ALANTORN*), 519, 532, 593
 ALER (*ALER, ALERO*), 420, 503
 Alfachim [potser CIM], almunia, 415
 Alfàntega (*Alfandega*) [CIM], 542
 Algars, església, 600
 Alguaire (*Algaira, Algara, Algoiram, Alguaire, Alguadara, Algueiram*) [SEG], 384, 391, 468, 541, 561, 736; castell, 406; església, 588, 757; hospital, 541; via, 561, 579
 ALGUAIRE (*ALGAIRA, ALGUAIRA*), 724
 Almacelles (*Almacellis, Almacellas*) [SEG], 627; església, 477, 795
 ALMACELLES (*ALMACEILLES*), 798
 Almenar (*Almanara, Almenara*) [SEG], 384, 386, 534, 536; castell, 477; església, 581
 ALMENAR (*ALMENARA*), 539
 ALMUÇARA (*ALMUARA, ALMUÇARA, ALMUDARA, ALMUZARA*), 495, 514, 515, 516, 531, 567, 608, 617, 669, 721, 725, 766
 Almudàfar (*Almudafar*) [Ossó de Cinca, BCO], vila, 757
 ALMUDÀFAR (*ALMUDAFAR*), 786
 ALMÚNIA (*ARMUNIA*) 542
 Almúnia de Sant Joan, l' (*molino Sancti Iohannis*) [CIM], molí situat a la Sosa, 582
 ALÒS (o ALÓS) (*ALOS*), 432, 488, 520, 569, 644
 Alquèssar (*Alcheçar, Alquecer, Alchezar, Alkescher, Archeçar, Archezar*) [o Alquézar, SOM], 363B, 364, 365, 369, 370, 371, 372, 412, 455, 526, 605, 744, 815; església, 369
 ALTARIBA (*ALTA RIPA*), 668
 ALTET (*ALLET*), 467
 Ambel, església, 600
 AMETLLA (*AMENLLA*), 702
 Amposta (*Emposte*), comanda hospitalera, 588, 757, 760
 Anagni (*Anagniae*) [Itàlia], 543
 ANDORRA (*VAL DE NORRA*), 559
 Andust (*Enducs*) [Tivenys, BEB], 787
 ÀNEU (*ANAQ*), 434, 450, 469, 561
 ANGLATERRA (*ANGLES, ANGLICUS, ENGLIS*), 389, 415, 504, 662, 676, 764
 Anglesola (*Anglerola*) [URG], 405
 ANGLESOLA (*ANGLEROLA, ANGULARIA*), 377, 394, 443, 483, 484, 519, 596, 659, 695, 763
 ANTIGUES (*ANTIGES*), 467
 ANTINHAC (*ANTINAC, ANTIGNAG*), 392, 542
 Aragó (*Aragone*), regne, 703, 795
 ARAGÓ (*ARAGO, ARAGON, ARAGONE*), 461, 613, 800
 ARAN (*ARAN*), 620, 624
 ARANDA (*ARANDA*), 508
 ARANYÓ, L' (*ARAION*), 578
 ARBECA (*ARBECA*), 516
 *ARBOCER (*ALBUSERO*), 584
 Arcs, els (*Archis, Archs, Archubus*) [Bellví, PUR], castell, 445, 519, 675

- ARDÈVOL (*ARDEVOL, ARDEVAL, ARDUVAL*), 417, 659, 702, 745, 783
- Arenales, Los (*bracale de Arenis*) [braçal d'Arenys, Pomar de Cinca (o Congel), CIM], 415
- ARENY (*AREG, AREIG, AREIN, ARENG, ARENIO, ARENT?*), 553, 557, 560, 621, 671, 755, 758, 797
- Areny de Lleida (*Arenalio, Arenio, Arenis*) [Lleida, SEG], 708, 764, 782; braçal, 415
- Aréstoles (*Arestolis*) [l'Almúnia de Sant Joan, CIM], 415
- Aries (*Arias*) [Fonts, CIM], via, 465
- ARMENTER (*ARMENTER*), 429
- ARMENTERA (*ARMENTERA*), 612
- Armor* (o *Armor Armor*) [Lleida, SEG], 550; almúnia, 477, 534, 536; torre, 388
- ARP (*ARPI*), 770
- Arrao* [prop de Siscar, RIB], església, 406; molins, 433
- Arroial*: vg. *Roiat*
- ARS? (*AS*), 708
- ARTESA (*ARTESA*), 723, 724
- ARTOSILLA (*ARTUSELLA*), 508, 509
- Asieso (*Asiso*) [Aragó], 379, 582
- *ASSAMUT (*AÇAMUT*), 561
- ASTELL (*ASTEL*), 645
- ASTOR, L' (*L'AZTOR*), 659
- AUBÀS (*DEL BAXS*), 415
- AULÀS (*AULAS*), 553, 557, 560, 584, 758
- Aush (*Auscitano*) [Gascunya, OCC], 399
- AUSH (*AUX*), 407, 468
- Avellana (*Avellana, Plano de Avellana*) [Visallonga, Lluçars, BROR], pla, 471; vila, 581
- AVELLANA (*ABELLANA, AVELLANA*), 390, 416, 440, 447, 463, 469, 470, 471, 475, 477, 478, 479, 480, 481, 490, 494, 501, 528, 531, 533, 544, 548, 552, 562, 570, 573, 575, 595, 608, 633, 642, 729, 811
- Avenoses (*Avinozar*) [Graus, BROC], 573
- Averien*, església, 600
- Avinamun* [Montsó, CIM], almúnia, 492
- Avinanta, mezhida* [antiga mesquita, Lleida, SEG], 382
- Avingazel* [potser CIM], almúnia, 415
- AVINYÓ (*AVIGNON, AVINNO, AVINONE*), 656, 708, 717
- AVINYÓ? (*AVIGO*), 590
- AZARA (*AZARE*), 682
- AZLOR (*ACELOR, AÇLOR, AZLOR*), 374, 582, 612, 682

— B —

- BAC (*BAG*), 443
- Baells (*Badels, Vadels*) [LLI], 581; almúnia, 437; alou, 437
- BAGÀ (*BAGAÇANO, BAGAZANO*), 676, 764
- BAGES (*BAGAS, BAGES, BAIES*), 443, 671, 688, 788 bis
- Balaguer (*Balagario, Balagarium*) [NOG], 477, 561
- BALAGUER (*BALAGAR, BALAGER, BALAGARIO, BALAGUERIO*), 391, 517, 519, 567, 615, 617, 643, 654, 705, 746, 747, 748, 766, 810
- BALANDRAU (*VALANDRE*), 789
- BALASANÇ [Güel] (*BALASANZ*), 429
- Banastón (*Banaston*) [l'Aïnsa-Sobrarb, SOB], 682
- BANASTÓN (*BANASTON*), 682
- BANYS (*BALNEIS*), 490
- BAR (*BAR*), 657
- Barbastre (*Barbastre, Barbastro, Barbastra*) [SOM], 363A, 363B, 364, 365, 370, 371, 372, 376, 412, 455, 605, 612, 660, 744, 754
- BARBASTRE (*BARBASTRA, BARBASTRE, BARBASTRO*), 438, 714, 768
- Barberà (*Barbaranium, Barbaranum, Barbaria, Barbera*) [Barberà de la Conca, GRG], 378, 815; castell, 594, 600, 703
- BARBERÀ (*BARBARA, BERBARA*), 644, 648

- Barcelona (*Barchinona, Barchinonensis*) [BAR], bisbat, 377, 391, 392, 415, 508, 694, 703, 749; comtat, 364, 370, 372, 377, 381, 405, 543, 555, 703, 795; moneda, 398; usatges, 703
- BARCELONA (*BARCHINONA, BARCILONA, BARCILUNA, BARZELONA*), 415, 468, 656, 793, 796, 808
- Barravés (*Barraves*), priorat, 729, 754
- BARRAVÉS (*ARRAVENSIS, BARRAVES*), 406, 415, 420, 423, 440, 477, 501, 520, 527, 542, 570, 573, 584, 729
- Bas (*Bass*) [Vall d'en Bas, GAR], vescomtat, 377
- BASSELLA (*BASELA, BASELLA, BASIA, BASILIA, BASSIA, VASEGA, VAZIA*), 438, 489, 529, 541, 557, 561, 644, 649, 707, 710, 721, 739, 776, 788 bis, 789
- BASSET (*BASSETI*), 723
- Bayeux (*Baiocensis*), bisbat, 366
- BEDÓS (*BEDOZ*), 540
- Belchite o Belxít (*Belxith*) [Aragó], 378
- BELCHITE (*BELCHIT, BELXITH*), 378, 594, 600
- BELCAIRE (*BELCAIRE*), 547
- BELLESTAR (*BELESTAR, BELLESTAR*), 477, 501, 570, 573, 584, 693, 695, 701, 712, 729
- Bell-lloc (*Belloc, Bellog, Bello Loco*) [Bell-lloc d'Urgell, PUR], 417, 467, 534, 536, 710, 795; església, 477
- BELL-LLOC (*BELLO LOCO, BELLOG*), 377, 710
- Bellpuig (*Bello Podio*) [URG], canònica, 519, 695
- BELLVER (*BELVEDER, BELVEZER*), 519, 590
- Bellví (*Belvis*) [PUR], 519
- BELLVÍS (*BELVIS*), 484, 519, 660, 759
- Benasc (*Benascensis, Benascho*) [Benasc, AROC], ardiaconat, 501, 685, 787, 809, 814; vall, 647
- BENASC (*BENASCH, BENASCHO, BENASCO*), 402, 415, 422, 433, 447, 459, 471, 477, 501, 570, 584, 647, 787
- Benavarri (*Benavarre*) [Benavarri, BROR], 584
- BENAVARRI (*BENAVARRE*), 535, 584, 714
- Benavent (*Benabent, Beneventani*) [Graus, BROC], ardiaconat, 395; església, 501
- BENAVENT (*BENAVENT, BENAVENTO, BENEVENTANUS*), 367, 390, 409, 417, 419, 432, 458, 471, 477, 479, 491, 494, 500, 501, 508, 509, 531, 533, 544, 570, 588, 607, 623, 633, 634, 638, 653, 662, 672, 679, 682, 685, 695, 701, 707, 713, 717, 725, 788
- BERANUI (*BERANUE*), 442
- Berbegal (*Berbegal*) [SOM], 508
- BERBEGAL (*BERBEGAL*), 682
- Berenguer de Torroja, torre de (*torre de Berenger de Torroia*) [vers Pardiñyes, Lleida, SEG], 413
- BERGA (*BERGA*), 489
- BERGANUI (*BARGANUI*), 732
- BERNIS (*BERNIZ*), 542
- Besians (*Besens, Bessens*) [Perarua, BROC], 501, 701
- Betesa, vallis de [al nord de la ciutat, Lleida, SEG], 724
- Bianç (*Bianz*) [Isàvena, BROR], 493; via, 493
- BIANZ (*BIANZ*), 493
- Bielsa o Belsa (*Belsa, Belsam*) [SOB], església, 363A, 363B, 364, 365, 369, 370, 371, 373, 412, 455, 605, 744, 815
- Biosca (*Biosca*) [SEG], 815
- BIOSCA (*BIOSCHA*), 519
- *BLUMAT (BROCMAT?) (*BLUMAT*), 417
- Bohcinech [potser Butsenit], església, 600
- BOIGUES? (o FUIVES) (*BUIVAS*), 503
- Boil (*Boile*) [l'Aïna - Sobrarb, SOB], 372
- BOÏL (*BOIL, BOYL, BUIL*), 535, 612, 709
- Boixadors (*Boxados*) [torre de la família Boixadors, Lleida, SEG], 466, 554, 558, 565, 639, 641
- BOIXADORS (*BOIXADORS, BOIXADOS, BOXADOS, BOXADORS, BOISSADOS, BOSSADOS*), 424, 425, 438, 452, 466, 477, 485, 494, 500, 521, 532, 540, 554, 555,

- 558, 565, 569, 583, 592, 593, 613,
639, 641, 679, 683, 695, 753, 767,
810
BONANSA (*BONNASSA*), 492
BONASTRE (*BONASTRA*), 634
BORÉN (*BOREN*), 611
BORÉS (*BORES*), 379
BORJA (*BORGA, BURGIA*) [Saragossa],
511, 546
Braçal Nou (*Braçalem novum*) [Vallca-
lent, Lleida, SEG], 470
BRICS (*BRICH*), 770
BUIRA (*BUERA*), 368
BUNYOL (*BUNIOL*), 713
BURG (*BURG*), 589
BURGUET (*BURGET*), 567, 790
BURGUERES (*BURGERAS*), 588
Butsènit (*Bohcinech*) [Lleida?, SEG],
església, 600
BUTSENIT (*BOTCENIG, BOTCENICH*), 436,
481
- C —
- CABDELLA (*CABDELLA, CAPDELLA, CAPTE-
LLA*), 449, 458, 461, 550, 568
CABESTANY (*CAPESTANG, CAPUTSTAGNI*),
447, 471, 642
CABREIRA (o CABRERA) (*CABREIRA*), 437,
593
Cabrera (*Cabrera*) [l'Esquirol, OSO],
vescomtat, 722
CADOLLA (*CADOLA*), 579, 695
CALAF (*CALAFIO*), 798
CALÀS (*CALASS*), 512
Calassanç (*Calasanz*) [LLI], església,
581
CALASSANÇ (*CALASAN, CALASANZ*), 487,
664, 765
Calataiud (*Calataiub*) [Aragó], 647
Calavera (*Calavera*) [BCI], almúnia,
542; església, 477, 534, 536, 542
CALDES (*CALIDAS, CALIDIS*), 592, 603, 650,
659, 662, 672, 677, 679, 685, 695,
707, 711, 712, 717, 726, 736, 774,
797, 803, 805, 811
CALLADRONS (*CASALATRONS*), 503
CALPENA (*CALPENA, CAUPENA*), 574, 586,
628
Campaña, La (*la Campania*) [Castelló
Ceboller o del Pont; SOM], almú-
nia, 816
Campo Amoroso sutirano [Lasquarri,
BROR], 420
Camporrells (*Camporrels*) [LLI], 439,
487
CAMPORELLS (*CAMPORELLIS, CAMPORRELLIS,*
CAMPORRELS), 432, 437, 439, 472,
477, 478, 487, 501, 525, 531, 533,
542, 544, 562, 567, 660, 806
Canalills (*Canalils, Cannanillis*) [Sant
Andreu, Olvena, SOM], 816; castell,
581
CANALILLS (*CANALILS, CANARILLS, KANARI-
LLOS*), 447, 535, 816
CANET (*CANED*), 703
CAPELLA (*CHAPELA, CAPELLA, CAPPELLA*),
374, 419, 566, 599, 651, 713
CAPOLAT (*CAPOLAD*), 519
Carbonera, església, 600
Carbonera, serra (*Carbonaria*) [Figue-
rola del Camp, ACA], 815
CARCASSONA (*CARCASSONA*), 489, 523,
527, 622, 781
CARCÍ (*CAERCI*), 740
CARDELL (*CARDEL*), torre, 388
CARDONA (*CARDONA*), 460, 514, 602, 650,
668
Carnassa (*Carnaza*) [Sant Julià de Car-
nassa, vers Grenyana, Lleida, SEG],
torre, 695
CARNASSA (*CARANNACA, CARNADZA*), 762,
802
Carnisseria (*Carnaceria, Carneceriam*
Vetulam, Carnicariam, Carniceriam,
Carnisaria) [Lleida, SEG], 551, 580,
622; Carnisseria Vella, 693; via, 810
CARRASQUER (*CHARRASCHER*), 779
Carratalà (*Callatarre, Calaterra, Cala-
terrano*) [Aitona, SEG], 534, 536,
800; castell, 795; església, 477

- CARRATALÀ (*CALATARRAN*), 614, 630
 *CARREGUES (*CARREGAS*), 639
 CARREU (*CARREO*, *CARREU*, *CARREUS*), 432, 626, 658, 813
 CARTELLÀ (*CARTELA*, *CARTELLANO*, *CARTILIANO*), 376, 415
 CARTELLAC (*CARTELLAG*), 401
 CAS (*CAS*), 556, 584, 645, 646, 708, 717, 724, 729
 Cascall (*Caschalle*) [BCI], església, 391
 Cases Noves (*Casis Novis*) [Binacet, CIM], almúnia, 542; església, 542
 CASSERRES (*CASSERRAS*), 392, 535, 573, 701
 CASSOLA (*ÇAÇOLA*, *CACEOLA*), 808, 812
 CASTANESA (*CASTANESA*), 490, 729, 765
 Castarllenes (*Castrelenas*) [Graus, BROC], 419, 713
 CASTARLLENES (*CASTRE LENAS*), 713
 CASTÈLGELÓS (*CASTELLO GELOS*), 788 bis
 CASTELLA (o CASTLLÀ) (*CASTELLA*, *CASTELLANUS*), 655, 786
 Castellar (*Castellaç*) [prop de Noces, Isàvena, BROR], 442
 Castellblanc (*Castel Blanc*), 539 [Torrefarrera, SEG]; vg. Malpartit
 Castelldans (*Casteldasens*, *Castello Asinorum*, *Castro Asinorum*, *Castello de Asens*) [GRG], 391, 405, 415, 477, 534, 536, 544, 552, 597, 598, 600, 717, 736, 795
 CASTELLDANS (*CASTELLO ASINORUM*), 667
 CASTELLET (*CASTELLET*), 606
 Castellfollet (del Boix?) (*Castrumfollet*) [BAG], 815
 CASTELLFOLIT (*CASTELFOLIT*, *CASTELLOFOLLIT*), 532, 551, 739
 Castellgermà (*Castello German*) [Sarrocà de Bellera, PJU], 815
 CASTELNOU (*CASTEL NOU*), 435
 Castelló: vg. Castellonroi
 CASTELLÓ (*CASTELIONE*, *CASTELLIONE*, *CASTELLON*), 664, 698, 726, 805
 Castellonroi (*Castellionis*, *Castellon*) [potser Castellonroi, LLI], 581; castell, 561, 581; vila, 472
 Castellots (*Castellotis*, *Castellotz*) [les Borges Blanques, GRG], 477, 502, 534, 576, 577, 578
 Castellpagès (*Castello Pages*) [Vilanova de la Barca, SEG], 681
 CASTELLSERÀ (*CASTELLO SIRA*), 590
 CASTELLTERÇOL (*CASTELTERÇOL*), 443
 CASTELLVÍ (*CASTELVEL*, *CASTELVEIL*, *CASTRO VETULO*), 377, 391, 443
 CASTIGALEU (*CASTELGALEU*, *CASTELLO GALEU*), 427, 429, 642, 695
 CASTILLAZUELO (*CASTELLACOL*), 392
 CASTILLÓ (*CASTILLON*), 612
 Castre (*Castro*) [o Castro; la Pobla de Castre, BROC], 582, 816
 CASTRE (*CASTRO*, *CASTRO DE SANCTA MARIA*), 566, 660; CASTRE? (*CASTE*), 487
 CATLAR (o CASTLLAR) (*CASTLAR*), 514, 515
 CAULÈS (*CAULES*), 518
 Celler (*cellario*) [Lleida, SEG], de Sant Martí, 696; de Sant Joan, 672
 Cementiri dels Jueus (*Cimiterium iudeorum*) [Lleida, SEG], 633
 CENTELLES (*CENTELES*), 549
 CENTSOS (*CENTUMOVES*), 659
 CEPILLO (*CEPIL*, *CIPILIENSIS*), 382, 383, 387, 389, 395, 403, 562, 811
 Cercet (*Çerded*) [prop de Pilzà, BROR], castell, 581
 CERCÓS (*CERCOS*), 753
 CERDANYA (*CERDAGNA*, *CERDANNA*, *CERRITANIE*), 585, 725, 787
 CERULLA, LA (*ILLA CERULLA*), 375
 CERVÈIRA (*CERVEIRA*), 652
 Cervera (*Cerveria*) [SAG], 815
 CERVERA (*CERVARIA*, *CERVERA*), 377, 407, 432, 443, 477, 485, 500, 538, 544, 546, 552, 565, 595, 596, 597, 598, 607, 629, 631, 632, 639, 681, 695, 717, 725, 759
 Cérvoles (*Sorbulus*) [Senterada, PJU], castell, 815
 Cesma, església, 600
 CEURÓ (*ODRONE*), 578
 Cinca, riu (*aqua Cincha Cinga fluvius*, *Cinquam*, *flumine de Sincha*, *Zin-*

- qua*), 363A, 363B, 374, 415, 455, 535, 542, 545, 729, 815
 CIRERA (*CIRERA*), 781, 794, 813
 CIRÈS (*CIRES*), 687, 690
 CIRESA (*CIRESA*), 597, 598
 Civitavecchia (*Urbem Veterem*) [Itàlia], 731
 CLADELLS (*CLEDELIS, CLADELLIS*), 726, 767
 Clamor Amarga, la (*illam Clamor*) [possiblement Saidí, BCI], 542
 Clamor de Raimat (*la Clamor*) [possiblement la Clamor de Vallmanya, Lleida, SEG], 705
 Clamor de Vallcalent (*Clamore*) [potser la séquia Segona, Lleida, SEG], 723, 755
 CLARAC (*CLARAC*), 574
 CLARAVALLS (*CLARASVALLES, CLARASVALS, CLARESVALS, CLARIS VALLIBUS*), 582, 595, 672, 742, 764, 782
 Claret (*Claret*) [Torà, SEG], 695
 CLARET (*CLARET*), 753
 CLARMONT (*CLARMONT, CLARO MONTE*), 426, 427, 428, 440, 444, 446, 448, 450, 451, 453, 462, 464, 469, 470, 475, 477, 478, 479, 480, 481, 537, 580
 CLAVEROL (*CAVEROL*), 706
 CLEDELLES (*CLEDELES*), 549
 CLUSA, LA (*LA CLUSA*), 584, 608
 Codó (*Codone*) [serra del Codó, cova del Codó, Tremp, PJU], castell, 815
 COFITA (*CONFITA*), 415
 Coforra (*Alchofórra*) [Albesa, NOG], torre, 519
 CÒLL (*COL, COLLO*), 477, 501, 554, 570, 573, 584, 713, 729, 765
 COLLELLS, ELS (*DELS COLLELS*), 429
 COLLTORT? (*COLDORT*), 699
 Colomar (*columbario Sancti Iohannis de Platea*) [Lleida, SEG], 672
 COLOMER, EL (*DEZ COLOMER*), 813
 COMA (*COMA, CUMBA*), 501, 570, 573, 584, 611, 729, 776, 777
 Coma (*Comam Petri capellani, Comma Petri Sancti Vincentii, valle de Pere de Sancti Vincentii*) [s'estenia al costat de la séquia Major, Lleida, SEG], 458, 461, 568, 679, 756; vall, 449
 Coma de Graiana [*Coma de Granyana, vers Pira, CBA], 703
 Coma Pregonna [Güel, BROR], 429
 COMA, SA (*ÇA CUMBA*), 775
 COMABELLA (*COMABELLA, CUMBABELLA*), 659, 761
 Comam de Sancta Fide [Lleida, SEG], 704
 Comam de Toscha [vers Roda d'Isàvena, Isàvena, BROR], 666
 Comiols, coll de (*collum de Lacrimas*) [Artesa de Segre, NOG], 815
 CONAMINA (o COROMINA) (*CONDAMINA, CONNAMINA*), 392, 423, 426, 427, 428, 476, 779
 CONCABELLA (*CONCABELA*), 717, 759
 CONFLENT (*CONFOLENT*), 587
 Congel (*Conchel, Conchels*) [Conchel, Montsó, CIM], 415; vila i església, 729
 CONILHAC (*CONILAC, CONILACH*), 652, 702, 745
 CONILHAC (*CONILAC, CONILACH, CONILACO, CONILLAG*), 454, 652, 663, 702
 CONQUES (*CONCHAS*), 530
 Corbins (*Corbins, Corbinis, Curbins*) [SEG], 391, 477, 534, 536; castell, 378, 594; porta o portal, 390
 CORBINS (*CORBINS, CURBENSIS*), 406, 582, 669, 670
 CORÇA (*CORÇA*), 579, 706, 743
 CORNELLÀ (*CORNELLANO, CORNELA, CORNELIANO*), 409, 415, 481, 551
 Cornudella (*Cornutella*) [Areny de Noguera; BROR], abadia, 765
 CORNUDELLA (*CORNUTELA, CORNUDELLA, CORNUTELLA*), 427, 428, 475, 477, 479, 481, 487, 491, 501, 514, 528, 529, 537, 580, 651, 687, 690, 698, 718, 729
 CORREGÓ (*CORROGON*), 695
 CORRIDÀ (*CURRIDA*), 519
 CORTALS (*CORTALES*), 459
 CORTIT (*CORTID*), 580
 COS (*COZ*), 563

Coscó (*Coscho*), 519
 Coscojuela o Coscolluela (*Coscolola*) [SOB], 817
 COSCOJUELA (o COSCULLUELA) (*COSCOLGOLA*), 709
 COSCOLL (*COSCOL*, *COSCOLL*, *COSCHOYL*), 541, 639, 660, 695, 719
 Costa, la (*illa Costa*, *ipsa Costa*, *la Costata*) [Costa de Sant Joan, el Canyeret, Lleida, SEG], 398, 553, 565, 569, 574, 589, 611, 644, 802
 Costa de Sant Andreu (*Costa*) [Lleida, SEG], 485
 Costa de Santa Magdalena (*illa Costa Sancte Marie Magdalene*) [Lleida, SEG], 686, 762
 Costa de Santa Maria (*Costa*) [Costa de Sant Joan, Lleida, SEG], 557, 560
 CRESPÀ (*CRSPAN*), 562
 *CRIO (*CRIO*), 395
 Cubells (*Cubels*, *Cubellis*) [NOG], homes de, 606; torre, 736
 CUBELLS (*CUBELLIS*, *CUBELS*), 409, 432, 477, 481, 494, 498, 499, 503, 520, 522, 523, 524, 528, 529, 531, 533, 537, 538, 541, 542, 548, 555, 556, 571, 575, 588, 623, 627, 632, 633, 649, 659, 662, 665, 672, 678, 679, 685, 688, 689, 690, 698, 706, 707, 710, 715, 717, 719, 721, 723, 724, 725, 730, 736, 739, 740, 742, 743, 746, 758, 774, 778, 780, 790, 797, 802, 805, 811, 814, 866
 CUCULLA (*CUCULE*), 415
 Cuirassa (de Lleida) (*Alcoraza*, *Coiraçam iudeorum*, *Cuirace*, *Curasce*) [Lleida, SEG], 404, 430; via, 404; carrer, 616
 *CUIXÓS, LOS (*LOS CUIXOS*), 584
 *CURAT (*CURAT*), 785
 *CURRIANA (*CURRIANA*), 487

— D —

DARNIUS (*DARNICIIS*, *DARNAOIS*), 757, 760
 Daroca (*Darocha*) [Aragó], 647
 DAROCA (*DAROCHA*), 391
 Denui (*Donue*) [les Paüls, AROR], vila, 581
 *DERTOSELLA (*DERTUSELLA*), 528
 DOLÇA (*DULCIA*), 776, 777

— E —

ELSÓN (o OLSÓN) (*ELSON*), 562
 ENTENÇA (*ANTENZA*, *ENTENÇA*, *ENTENZA*), 508, 509, 647
 Eras, illas [SOB], 817
 ERBÉS (*PUI ERBERS*), 741
 ERBÉS? (*PUIERBER*), 486
 ERDAO (*ERDAO*), 501, 570, 573
 ERES, LES (*ILLAS ERAS*), 817
 Eres de Sant Tomàs, les (*Areas*, *Areas Sancti Thome*), 505, 547, 791
 Eressué (*Eresue*) [Saünc, AROC], 501
 ERILL (*ERIL*, *ERILL*, *ERILLO*), 383, 386, 508, 509, 573, 582, 679, 733
 ERMUI? (*ARMUI*), 724
 EROLES (*EROLIS*), 573
 *ESCAÇAN (*ESCACAN*), 623
 *ESCANELLA (*SCANELLA*), 612
 Escarp (*Escarpe*, *Scarpe*) [Massalcoreig, la Granja d'Escarp, SEG], capella, 680; prohoms de, 680
 ESCÀS (*ESCHASI*), 398
Eschalella [Roda d'Isàvena, Isàvena, BROR], 564
 ESDOLOMADA (*ESDOLOMADA*), 433, 666
 ESPÍGOL, L' (*ESPIGOL*, *SPIGOL*), 718, 756
 ESPILL (*SPICULO*), 717
 Esplucs (*Esplugs*, *Esplux*, *Spulcs*, *Splugs*, *Splux*) [LOC], castell, 573; església, 542, 584, 729
 ESPLUGA (*ESPULGA*, *SPLUGUA*), 560, 584
 Espluga de Serra (*serra de Spluga*) [Tremp, PJU], 815
 *ESPOLLAÇA (*ESPOLACENÇ*, *ESPULACANO*, *POLAÇANO*, *POLANÇANO*, *SPOLAÇAN*, *SPO-*

- LAÇANO, SPULAÇANO), 431, 446, 451, 462, 477, 479, 494, 506, 524, 528, 529, 533, 552, 555, 556, 559, 565, 568, 571, 575, 583, 588, 685, 687
- ESPOLLAÇANS* (SPOLAÇANS), 563
- ESPONA (SPONDA), 537
- ESPUNYOLA (ESPUNOLA, ESPUNNOLIA), 519, 675
- Esquirs (Esches, Eschirs, Esquis) [BCO], 542, 582; castell, 374; església 391
- Estada (Estada, Estata, Stata) [SOM], 372, 612, 754; església, 581
- ESTADA (STADA, STATA, ESTADA, ESTATA), 385, 392, 406, 414, 415, 422, 423, 434, 470, 477, 501, 508, 612, 642, 716, 729, 754
- ESTADELLA (STATELLA), 465
- ESTAÍS (ESTAIS, ESTASIS, STAIS), 589, 624
- Estaran (Astaran) [Llaguardes, Capella, BROR], 741
- ESTARAN (ASTARAN), 421
- ESTARÀS (ASTARAS, STARAS, ASTERAS), 388, 407, 424, 425, 449, 458, 466, 485, 523, 548, 558, 598, 605, 631, 660
- ESTELA, L' (L'ESTELA, STELLA), 476, 496, 518, 527, 587
- Estig (o Estiche) (Extig) [San Miguel de Cinca, CIM], castell, 682
- Estopanya (Estopaniano, Stopagna, Stopannano, Stupaniano) [BROR], 477, 487; església, 581
- ESTOPANYÀ (ESTOPANIANO, ESTOPANNANO, STOPANIANO, STOPANNANO, STOPAIA), 376, 487
- ESTORM (DES TORM), 660, 772
- F —
- Falç (Sancti Iusti de Falcibus, Fauz) [Tolba, BROR], 423, 580
- FALÇ (FALCIBUS, FALZ, FALZS), 390, 406, 451, 477, 494, 533, 538, 541, 542, 548, 556
- FALGARS (FELEGARS, FELEGARES), 420, 612
- Farfa (Farfensem monasterium) [Itàlia], abadia, 366
- FENOSA (FENOSA), 450, 463
- Ferentino (Ferentini) [Itàlia], 381
- FERRAL (FERRAL), 793
- FERRAN (FERRAN), 554, 613, 639, 641, 695, 809
- FET (FEÇET, FEDET), 691, 697
- Ficherola [*Figuerola, segurament CIM], 582
- FIGUEROLA (LA FIGAROLA), 411
- Filcena (Ficena, Filzena) [prop de Bellver de Cinca, BCO], 542, 600; església, 391
- FILHAC (FYLLACH), 638
- FINESTRES (FINESTRES), 487
- FITA (FITA), 477, 573
- Flamisell, el (aqua de Flumicello) [PJU], 815
- FLOREJACS (FLOREGAX), 750
- FLOTATS? (FLOTAS), 788
- FLUVIÀ (FLUVIANO), 759
- FOGUET (FOGET, FOGUET), 517, 643, 755
- FOIX (FOIX), 652
- Fondarella (Alfandarella) [PUR], 405
- Font Porcel [SOB o BROCC], 501
- Fontanelles (Fontanelles) [prop de Roda d'Isàvena, BROR], 699
- FONTANES (FONTANAS, FONTANES, FONTANIS), 446, 514, 737, 809
- Fontanet (Fontaned, Fontanet, Fontaneth, Fontaneto, Fontaneto Ylerde) [Lleida, SEG], 391, 402, 407, 415, 417, 435, 440, 479, 522, 523, 537, 538, 548, 650, 652, 657, 663, 672, 676, 677, 707, 711, 712, 725, 730, 764, 767, 770, 786, 803; riba, 782; séquia, 681
- Fonts (Fontibus, Fontes) [CIM], 415, 501, 566, 700; castell, 376, 465, 581, 700, 729; església, 376, 729; vila, 754
- FONTS (FONTIBUS, FONTS), 700, 754
- *Forn de Pere Aicard (furnum Petri Aicardi) [parròquia de Sant Joan, Lleida, SEG], 809

- Fornalcher (*Fontcalcher, Fornalcher*) [BCO], 420, 542; església, 391
Fornels [potser Fornillos, SOM], 508
 FOSSAT (*FOSSATO*), 603
 FOUS (*FOCES*), 372
 Fraga (*Fraga*) [BCI], 612, 757; església, 581, 757
 FRAGA (*FRAGA*), 659, 799
 *FREALAN (*FREALAN, FREDALAM, FREDALAN, FREADALANDI, FRESALAN*), 523, 530, 548, 611, 633, 650, 759
 FREIXENET (*FREXANED*), 502
 *FUSTELLÀ (*FUSTELLAN, FUSTELLANO, FUSTILA, FUSTILLANO*), 527, 571, 587, 638, 727, 746, 751, 762, 769
- G —
- GALBA (*GALBA*), 731
 GALGANH (*GALGAN*), 709
 GALHAC (*GALAC*), 792
 GALLINER (*GALLINARIO, GALLINER*), 415, 470, 477, 478, 494, 531, 533, 555, 590, 607, 608, 671
 *GALOBIA (*GUALOBIA*), 666
 GAMIÇA (*GAMIÇAN, GAMIÇANO, GAMISÇANS, GAMIZA*), 550, 563, 608, 635, 764, 767, 808
 GANALOR (*GANALOR*), 722
 Gardeny (*Garden, Gardenio, Gardenium*) [Lleida, SEG], 391, 479, 481, 562; carrer, 796; comanda temple-ra, 409, 481, 551; portal de Lleida, 430; puig, 376, 415
 Garriga, la (*Garriga*) [potser Veciana, ANO; potser Oliola, NOG], 467
 GASCUNYA (*GASCONIBUS, GASCHONIS, GASCONIS*), 451, 618, 619, 625
 GASERANS? (*GAZERA*), 595
 GASSOL? (*GAÇAL*), 407
Gaulen [potser Gardeny, Lleida, SEG], calçada, 724
 GAUSAC (*GAUSACH*), 684, 695
 GAVALDÀ (*GAVALDA, GAVALDAN, GAVALDANO*), 392, 400, 477
 Gavarrella, la (*illa Gavarrella*) [Serradui, Isàvena, BROR], 368
 GAVASSA (*GAVASA*), 535, 714
 GÀVER (*GAVAR*), 569, 595, 629
 GEBUT (*GABUD*), 546
 Gebut (*Agabud, Gabud, Iabud, Iebud*) [Soses, SEG], 544, 552, 681, 795; castell, 546; església, 477, 534, 536
 GENÇANA (*IENZANA*), 705
 GERRI (*GERRI*), 793
 GIA (*GIA*), 388, 584, 713
 Gimenells (*Gemenels, Gemenellis, Gimenels*) [Gimenells i el Pla de la Font, SEG], 477, 685, 795; església, 534, 536
 GIMENELLS (*GIMENELS*), 738
 GINUÁBEL (*GINNUAUE*), 372
 GIRÓ (*GERON, IERON*), 492, 752
 Girona (*Gerundensis*) [GIR], 378; bisbe i església, 377, 760
 GIRONA (o GIRONDA) (*GERUNDA, GIRONDA, GIRUNDA*), 389, 398, 592, 626, 729, 736, 753, 758, 759, 774, 786, 802, 805, 809, 811, 814
 Gistau (*Gestal, Gestau, Gestauí*) [Gistaín, SOB], 363A, 363B, 364, 365, 369, 370, 371, 373, 412, 455, 605, 744
 Golmés (*Golmes*) [PUR], 405
 GONTER (*GONTER*), 467
 *GORPERA (*GORPERA*), 391, 415
 GOTARTA (*GOTARDA, COTARTA*), 651, 710, 750
 *GRADAN (*GRADA, GRADAN*), 561, 684
 GRAELL? (*GRADILO*), 390
 Grallera, la (*Graleiram*) [Torrefarrera, SEG], 635
 Granadella (*Granadela*) [GRG], església, 726
 GRANYANA (*GRAIANA, GRANANA*), 446, 467
 GRAU (*GRAD*), 433
 GRAUS? (*GRADS*), 612, 700
 Grealó (*Graçilo, Grailon*) [Lleida, SEG], almúnia, torre, 561; torre, 736
 Grisén (*Grisenech*) [Aragó], església, 511

*GROSTA (*GROSSTA*), 392
 GUARDA-SI-VENES (*ASPICE-SI-VENIUNT*,
GUARDIA-SI-VENIUNT, *GUARDASSIVENEN-*
SIS), 590, 695
 GUÀRDIA, LA (*ZA GARDIA*), 703
 Güel (*kastro Gudel*) [Graus, BROR],
 429
 GÜEL (*GUDEL*), 477, 508
 GUILANYÀ (*GUILANNAN*), 773
 *GUILLA (*GILLA*), 768
 Guissona (*Gissona*) [SGR], 487
 GUISSONA (*GISSONA*, *IESONA*), 427, 432,
 437, 487, 556, 759
 GUSPI, EL (*ALBESPIN*), 500

— H —

Hispania (*Hispania*), 795
 Horta (*Orta*) [prop de Montsó, CIM],
 almúnia, 729
 HORTA (*ORTA*), 452, 647, 709
 Horta de Montsó (*Ortam Montssonis*)
 [Montsó, CIM], 612
 HORTS, ELS (*DELS ORTIS*, *DELS ORTS*), 516,
 558
 HOSPITAL (*HOSPITAL*, *OSPITAL*), 626, 763
 Hospital de Jerusalem (*Hospitali Ihe-*
rusalem, *Hospitalis Iherosolimitani-*
ni, *Hospitaleme Ylerdensis civitatis*)
 [SEG], 551, 588, 645, 655, 695, 704,
 711, 735, 757, 760, 798; cementiri,
 588
 Hospital de Pere Moliner (*hospitali*
Petri Molendinariii, *hospitaleme Petri*
Moliner) [Lleida, SEG], 726, 764

— I —

*IBILOT (POTSER AL PAÍS BASC) (*EBILOTI*,
EBOLOTI, *IBILOT*, *IBILOTH*, *IBELOTI*),
 377, 391, 398, 811, 812
 Ilche (*Ilg*) [SOM], 816
 ILLA (*ILLA*), 693
 Isàvena, l' (*Isavana*), riu, 486; espona,
 752

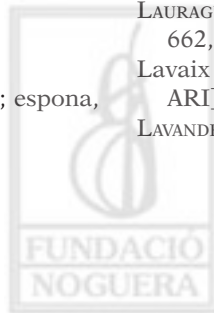
ISCLES (*ACISCLES*, *AZISCLES*), 427, 496,
 682
 IVARS (*IVARZ*), 658
 IVORRA (*IVORRA*), 554

— J —

JACA (*IACA*), 367
 JORBA (*IORBA*), 377, 386, 393, 432, 439,
 443, 446, 477, 500, 596, 597, 598,
 603, 606, 631, 632, 715
 Juneda (*Iuneda*, *Iuneta*) [GRG], 534,
 536, 544, 552, 717, 795
 JUNEDA (*IUNEDA*), 708
 Jusseu (*Ioveset*) [Graus, BROCC], 582
 JUSSEU (*IOBSET*, *IOUSET*, *IOUSETZ*), 374,
 664, 713

— L —

*LABORRI (*LABORRI*), 611
 *LAGUASCA (*LA GUASCA*), 584
 LANDORTA (O ERA ANDORTA) (*LANDORTA*,
LARIDORTA), 504, 602
 Langres (*Lingonensi*) [França], 373
 Lascellas (*Las Zellas*) [Lascellas-Pon-
 zano, SOM], 682
 LASCELLAS (*LAÇELLAS*, *LAS CELLAS*, *LAS ZE-*
LLAS, *LASÇELLAS*), 609, 612, 682
 Lasquarri (*Alasquar*, *Alasquarre*)
 [BROR], 471, 480, 568, 573, 642;
 castell, 420, 447; homes, 493; vg.
 Santa Maria de Lasquarri
 LASQUARRI (*ALASCARRE*, *ALASQUARR*,
ALASQARRE, *ALASQUARRE*), 420, 459,
 470, 471, 477, 480, 633, 642, 671,
 678, 679, 688, 728, 755, 783, 788,
 797
 Laterà (*Lateran*, *Laterano*, *Lateranense*
palacium), 366, 378, 410, 600, 744,
 749, 760
 LAURAGUEL (*LURAGEL*, *LURAGELLUS*),
 662, 764
 Lavaix (*Lavais*) [el Pont de Suert,
 ARI], abadia, 640
 LAVANDERA (*LAVANDERA*), 420, 471

- LAVANSA (O LAVANÇA) (*LAVANCA, LAVANTIA*), 417, 539, 576
- LAVIT (*LAVIT, VITE*), 707, 724, 774
- LEBRERA), 432, 476, 517, 574, 608, 611, 626, 704, 723, 724, 756, 764, 792, 812
- Lecina Curva*, església, 600
- *LERAT (O LERATE) (*LERAT, LERATO*), 602, 603, 759
- LERDA (O LLEIDA) (*LERDA*), 467
- LESINHAN (*LEZNIANO, LIDZINIANO*), 695, 764
- Lieja (*Leodiensis*) [Bèlgica], bisbat, 366
- LIESA (*LIESA*), 757, 760
- LILLET (*LILLET, LILETO, LILLETO*), 475, 477, 522, 538, 550, 592, 602, 633, 663, 672, 679, 711, 712, 717, 724, 725, 730, 736, 753, 758, 764, 774, 802, 803, 805, 811, 814
- *LINEROS (*LINEROS*), 709
- LLAGUARRES (LAGARRES, LAGUARES, LAGUARRES, LAGUARS), 471, 610, 642, 716, 729, 741, 752, 765, 788
- Llaguarres (*Laguarres, Laquarres*) [Cappella, BROR], 471; abadia, 486; castell, 420, 459; terme, 421, 716, 752; vila, 741
- LLAGUARRES, PUJAL DE* (*PUJAL DE LAGUARRES*), 642, 752
- Lleida (*Hylерda, Hylerdensem, Ilerda, Ilerdensis, Ylerda, Ylerdensis*) [SEG], 381, 384, 391, 398, 403, 409, 415, 418, 423, 477, 480, 483, 484, 485, 488, 490, 495, 498, 500, 517, 520, 521, 527, 542, 543, 551, 553, 555, 559, 564, 579, 590, 591, 592, 596, 603, 627, 639, 651, 657, 669, 674, 677, 686, 692, 703, 706, 707, 708, 710, 712, 717, 721, 734, 735, 741, 753, 755, 758, 763, 764, 766, 767, 770, 771, 772, 774, 780, 782, 786, 790, 796, 797, 798, 800, 803, 806, 807, 810
- ardiaconat, 542, 668, 698, 756
- camí i via, 417, 468, 519
- canònica, 397, 477, 533, 555, 575, 581, 589, 610, 678, 679, 683, 685, 690, 695, 710, 721, 725, 730, 747, 748, 753, 783, 787, 795, 800
- carnisseria: vg. Carnisseria
- celler, 672, 696; vg. Celler
- ciutat (*civitas i urbs*), 377, 382, 383, 387, 389, 390, 393, 394, 395, 400, 401, 414, 430, 436, 438, 443, 448, 450, 451, 452, 453, 454, 462, 463, 469, 475, 477, 478, 482, 483, 503, 506, 513, 516, 534, 536, 540, 563, 567, 571, 574, 575, 585, 588, 608, 610, 611, 616, 622, 623, 634, 636, 638, 640, 648, 649, 659, 662, 665, 668, 673, 684, 690, 694, 695, 696, 724, 727, 732, 739, 740, 746, 747, 748, 751, 757, 759, 762, 769, 774, 775, 776, 777, 780, 784, 785, 788, 791, 793, 794, 796, 802, 804, 805, 809, 814
- clergat, 532
- concili, 399
- cúria, 602
- església, seu episcopal i bisbat (de Lleida i Roda), 377, 381, 383, 384, 385, 387, 389, 390, 391, 392, 395, 397, 398, 400, 401, 402, 403, 406, 414, 415, 422, 424, 425, 426, 427, 428, 431, 433, 434, 437, 440, 441, 443, 446, 448, 450, 451, 453, 454, 456, 457, 462, 463, 464, 465, 470, 473, 474, 477, 478, 480, 483, 486, 490, 492, 493, 494, 496, 498, 499, 500, 501, 502, 507, 508, 509, 510, 511, 520, 522, 523, 524, 525, 528, 529, 531, 534, 536, 537, 538, 541, 544, 545, 548, 550, 552, 555, 556, 557, 559, 560, 561, 567, 568, 570, 571, 573, 575, 576, 577, 578, 581, 584, 585, 587, 588, 597, 604, 608, 610, 612, 616, 617, 618, 619, 620, 622, 623, 624, 625, 627, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 642, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 653, 659, 661, 662, 665, 666, 667, 671, 672, 671, 673, 676, 677, 679, 680,

- 683, 684, 685, 686, 689, 690 (via),
691, 693, 695, 696, 697, 698, 699,
700, 701, 703, 707, 711, 712, 713,
714, 715, 717, 718, 719, 724, 725,
727, 729, 734, 735, 736, 737, 738,
739, 740, 741, 743, 746, 747, 748,
749, 751, 752, 753, 754, 755, 756,
757, 758, 759, 760, 763, 765, 769,
771, 772, 774, 779, 780, 784, 785,
787, 790, 791, 800, 801, 802, 803,
805, 809, 810, 811, 814, 815
— forn, 400, 414, 540, 685, 809
— maell o escorxador, 551
— mercat, 721
— muralla o mur (*muros Ylerde, muro Çute, muro veteri*), 463, 517, 540,
551, 572, 602, 616, 627, 643, 687,
690, 692, 704, 723, 724, 791, 792,
799, 804
— pont, 704, 788 bis
— portals i portes: 430, 530, 547, 571,
580, 586, 616, 622, 634, 672, 679;
vg. portals i portes urbanes
— pou (*puteo*), 792
— prepositura, 663, 685
— precentoria, 698, 717, 736, 763
— priorat, 726, 728, 742, 758, 774,
775, 776, 777, 791, 797, 805
— regió, 783
— sagristia, 718, 724, 725, 726, 728,
739, 774, 775, 812
— terme, 388, 424, 425, 449, 450, 451,
458, 461, 462, 464, 466, 470, 473,
476, 496, 498, 505, 515, 520, 547,
554, 558, 559, 579, 613, 639, 663,
707, 708, 711, 712, 730, 736, 742,
743, 750, 753, 755, 756, 772, 781,
797, 803
— territori, 386, 517, 581, 626, 657,
659, 808
— torre, 467
— vila, 404, 489, 512, 532, 557, 560,
562, 565, 569, 583, 589, 593, 599,
601, 615, 616, 618, 619, 620, 621,
643, 644, 652, 654, 660, 670, 693,
733, 767, 778, 788 bis, 789, 792, 813
LLEIDA (*LERIDA*), 519, 789
LLENA, LA (*LA LENA, LENA*), 421, 433
*LLENATS (*LENADS*), 433
LLERA (*LLERA*), 563
LLERT (*LERD*), 729
LLEU? (*LEO*), 644
*LLEVA, SA (*ÇALEVA*), 797
Llevant de la Mediterrània (*Ultra
mare*), 551
LLIMIANA (*LIMINANA*), 626, 665, 799
Lliri (*Liri*) [Castilló de Sos, AROC],
501
Llitera, la (*Lacteria, Litera, Litera, Lit-
tera*) [LLI], 487, 539; almúnies, 542,
600
LLITERA, LA (*LITERA*), 535
LLOBERA (o segurament LOBEIRA) (*LUPA-
RIA, LUPARIE*), 770, 796
LLOBREGAT (*LOBRECATO, LOBREGATO*), 787
LLOR, EL (*DEZ LOR*), 775, 780
LHORAC (*LAURACH*), 551
LLORENÇ (*LORENC, LORENZ, LAURENTIO*),
520, 561, 671, 688, 704, 706
LLORENÇ? (*LORINT*), 421
Lluçà (*Luça, Luçano*) [Tàrrega, URG],
castell, 561; vila, 408
LLUÇA (*LUÇA*), 660
Lluçars (*Loçares*) [Tolba, BROR], cas-
tell, 497
LLUÇARS (*LOÇARS, LOZARS*), 492, 497
LOARRE (*LOVARRE*), 374
LOBEIRA (LOBEIRA) (*LOBEIRA*), 417
Lorcesa [vers Esplucs, LOC], almúnia,
415
Losiensis, bisbat, 366
*LUGA (*LUGA*), 656
LUGANH (*LUGA*), 656
LUNA (*LUNA*), 745, 783
LUNEL (*LUNEL*), 658, 705, 806

— M —

- MAÇANA (*MACANA*), 722
MADRONA (*MADRONA, MATRONA*), 477, 743
MAFET (*MALEFACTO, MALFEIT, Malfet*),
432, 445, 519, 675
MAIMÓ (*MAIMON*), 588

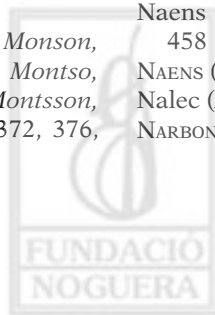
- MALBOSC (*EMALOBOSCHO*, *MALBOSC*, *MALO BOSCHO*, *MALOBOSCO*, *MALBOY*), 592, 729, 735, 736, 763, 769, 774, 802, 805, 809, 810, 811, 814
- Maliolas, ipsas* [*les Malloles, Lascuarri, BROR], 420
- Mallol, illo* [potser SEG], 561
- MALLOL (*MAIOL*), 467
- Malpartit (*Malpartito*) [Torrefarrera, SEG], església, 795; vg. Castellblanc
- MALPÀS (*MALPAS*), 684
- MANGA, LA (*LA MANGA*), 382
- MANRESA (*MENRESA*), 724
- Margalef (*Margalef*) [Torregrossa, PUR], 736
- Marimon (*Maurimon*, *Maurimundo*) [Marimunt, Lleida, SEG], 692, 810
- MARIMON (*MARIMON*, *MARIMONTE*, *MARIMUNDO*, *MAURIMON*, *MAURIMUDO*), 407, 446, 548, 603, 692, 712, 715, 737, 759, 764, 800, 810
- MARTELL (*MARTELLO*, *MARTEL*), 593, 649, 660, 687
- MARTORELL (*MARTOREL*), 770
- MASCARELL (*MASCHARELLI*, *MASCARELLI*), 702, 745, 783
- MASCARÓ (*MASCARON*, *MASCHARON*), 415, 582
- Massalcoreig (*Matalcorex*) [SEG], església, 750
- MATABOUS (*MATABOUS*, *MATABOVES*), 519
- MATAPLANA (*MATAPLANA*), 443
- Matidero (*Madirer*) [Boltanya, SOB], vila, església, 581
- MEIÀ (*MEDIA*, *MEDIAN*, *MEDIANO*), 432, 488, 803
- *MEITAT (*MEDIETATE*, *METTAD*, *MEITAT*, *MITAT*), 450, 451, 470, 477, 478, 479, 480, 481, 501, 508, 509, 570
- Mequinensa (*Mechinençam*, *Michençà*, *Michinença*) [BCI], 477, 815; església, 581
- MEQUINENSA (*MICHINENÇA*), 648
- Mercadal (de Lleida) (*Mercadallo*, *ipso Mercatale*, *Mercatallo*) [Lleida, SEG], 394, 691, 798
- MERCADAL (*MERCADAL*), 470
- MILLERA, LA (*MILIERA*, *LA MILLERA*), 368, 419, 508, 612, 701, 713, 816
- MIRALLES (*MIRALIAS*, *MIRALLIIS*), 458, 466, 481, 707, 711, 712
- MIRAVALL (*MIRAVAL*), 646, 706
- MIRAVET (*MIRAVET*), 682
- MOGUDA (*MOGUDA*), 404
- MOISSAC (*MOISSAG*), 475
- Mola, ipsa* [vers Alguaire, SEG], domenge, 386
- MOLÍ, EL (*DEL MOLÍ*), 588
- Molinot, lo (*molinos de Garzia Liz*) [Vilanova de Segrià; potser vers Alcanís, Rosselló, SEG], 468
- MOLINS (*MOLINS*), 494, 515, 562
- *MOLLARIGUES (*MOLARIGES*), 782
- Mollerussa (*Moleruza*, *Muluruza*) [PUR], 405
- MOLNELS (*MOLNELS*), 395, 542
- *MOLSUÉ (*MOLSUE*), 493, 492
- MONELL (*MUNELL*), 508
- MONELLS (*MUNELS*, *MUNELLIS*), 417, 508
- Monesma (*Montnesma*, *Montonesma*) [Monesma i Queixigar, BROR], 713; vila, 380
- MONESMA (*MONTONESMA*), 380
- Montagut (*Montagud*, *Montagut*, *Monte Acuto*, *Montem Accutum*) [Alcarràs, SEG], 477, 500, 534, 536, 631, 791, 795; castell, 632; via, 490, 743, 750
- MONTAGUT (*MONTE ACCUTO*, *MONTAGUD*), 517, 631, 632, 643, 719
- Montalbà (*Muntalba*) [Vilagrassa, URG], 467
- MONTANYANA (*MONTAGNANA*, *MONTAIANA*, *MONTANANA*, *MONTANIANA*, *MONTANNANA*), 390, 406, 492, 558, 572, 611, 628, 664, 793
- Montaragó (*Montis Aragonis*) [Quicena, Aragó], abadia, 501
- MONTCADA (*MONCADA*, *MONTCADA*, *MONTTE CATANO*, *MONTECATANO*), 518, 549, 567, 591, 639, 693, 717, 767, 789
- MONTCLAR (*MONTE CLARO*), 675
- Montclús (*Monte Cluso*) [La Fueva, SOB], 372, 508

- MONTCLÚS (*MONTCLUS*), 385
 Montearruego (*Monte Rubeo*) [Laluenga, SOM], castell i vila, 508
 *MONTEPRE (*MONTEPRE, MONTEPER*), 518
 Montesquiu (*Monte Eschivo*) [potser Vallbana de les Monges, URG], castell, 519
 Montgai (*Mons Gaudii*) [NOG], castell, 378, 594, 600
 MONTLEÓ (*MONTLEO, MONTLEON, MONTELEO*), 448, 745, 783
 Montlleu (*Monte Leone*) [Artesa de Segre, SEG], torre, 695
 MONTLLOBAR (*MONTLOBAR*), 495, 628
 Montllobar, serra de (*serra de Mont Lobar*) [Tremp, PJU], 815
 MONTMAGASTRE (*MILIGASTRO*), 535
 Montmeneu (*Montmenet*) [Seròs, SEG], església, 477
 MONTMENEU (*MONTMENEZ*), 680
 Montoliu (*Montoliu*) [Montoliu de Lleida, SEG], torre, 715
 MONTOLIU (*MONTE OLIVO, MONTOLIU, MUNTOLIU*), 439, 627, 631, 632, 641, 710, 721, 739, 756, 775, 788
 MONTORNÈS (*MONT TORNES, MUNT TORNÈS*), 439, 805
 *MONTPALATZ (MONTPALAU) (*MONTPALAZ*), 382, 394
 MONTPAÓ (*MONTE PAVONE, MONTPAON*), 597, 598, 613
 MONTPELLER (*MONTPESLER, MONTE PESSULANO*), 454, 469, 621
 *MONTREAL (*MONTE REGALI, MONTREIAL*), 629, 672, 717
 Mont-roig (*Mons Rubeus*) [Mont-roig del Camp, BCA], vila, 604
 Montsec, serra del (*serra de Monte Sico*) [NOG - PJU], 815
 Montserè (*Montem Sere*) [a Cervera, SGR, o potser a Lleida, SEG], 655
 Montserrat (*Monte Serad*) [BAG-ANOBLL], 703
 Montsó (*Monço, Monçon, Monson, Montesone, Montissoni, Montso, Montson, Montsone, Montsson, Montzo, Monzon*) [CIM], 372, 376, 378, 491, 501, 535, 542, 545, 582, 584, 612, 682, 700, 729, 765; vg. Santa Maria de Montsó
 — almúnia, 492
 — carrer, 388, 586; carrer Major (*Carrera Maior*), 664
 — castell, 415, 594, 600, 664
 — església, 415, 419
 — horta, 542
 — mesura, 374, 609, 612
 — muralla, 664
 — pont, 582
 — portal, 505; vg. *Portam Galbert i Portam Salvam*
 — via o camí, 463, 470, 482, 527, 530, 724, 742
 — vila, 391, 415, 714
 MONTSÓ (*MONSO, MONTSO, MONTSON, MONSSONE, MONÇON, MONSONE, MONSSO, MONZON*), 374, 419, 547, 566, 584, 592, 609, 612, 645, 700, 728, 729, 754, 792
 Moradilla (*Almenarila*) [Lleida, SEG], terme, 590
 MORELLA (*MORELLA*), 584
 MORES (*MORAS*), 793
 MORLANS (*MORLAS*), 652
 MORÓN (*MORON*), 418
 Morvedre (*Muro Veteri*) [Sagunt, Camp de Morvedre, País Valencià], campanya militar, 695
 MOSQUERA (*MOSCHERA*), 642
 Muralles urbanes: vg. Lleida, muralles i murs
 Muro de Roda (*Mur Mayor; Muro Maior*) [La Fueva, SOB], 501, 817; vila, 581
 MURO DE RODA (*MURO MAIOR*), 817

— N —

- Naens (*Anassens*) [Senterada, PJU], 458
 NAENS (*ANASENS, NASENS*), 550, 567, 568
 Nalec (*Analeg*) [URG], honor, 467
 NARBONA (*NARBONA*), 572, 762

- NARGÓ (*NERGO*), 783
 Narni (*Narniam, Narnie*) [Itàlia],
 363A, 363B, 364, 365, 366
 Natjà (*Naga*) [Baells, LLI], castell, 581
 *NAU (*NAVE*), 535
 Naval (*Nabale*) [SOM], 372
 NAVARRA (*NAVAR, NAVARRE, NAVARRENSIS,*
NAVARRO), 530, 560, 561
 Nidio de Aguila (o *Nidum de Aquila*)
 [PUR], 405
 *NOBRIUS (*NOBRIUS*), 589
 Nocelles (*Noceillas*) [Isàvena, BROR],
 442
 Noguera Ribagorçana, la (*flumen No-*
charie) [SEG-NOG], 519
 Noguerola, la (*Nogariam, Nogeriam*)
 [Lleida, SEG], 704, 807
 NOU, LA (*NÓZ*), 658
 Novella, la (*Novela*) [Vila-sana, PUR],
 405
 NOVELLA, LA (*LA NOVELA*), 615
Novellas, església, 600
- O —
- ÒDNA (*ODENA*), 750
 Ofegat (*Offegad, Offegat*) [Tàrrega,
 URG], castell, 408; coll, 467
 OFEGAT (*OFFEGAD, OFFEGATO*), 408, 541,
 578, 654
 OGERN (*UGERN*), 466
 OLAIRON (*OLAIRON, OLERO*), 530, 551
 OLALLA (*OLALIA*), 553
 OLERON (*OLERO*), 551
 Oliola (*Uliola*) [NOG], 703
 OLIOLA (*OLIOLA, ULIOLA*), 489, 658
 OLIVELLA (*OLIVELLA*), 767
 *Olivet (*Oliveto*) [Santa Llestra i Sant
 Quilis, BROC], 701
 Oliviadre (*Oro Vethere*) [Lasquarri,
 BROR], 416
 Ollers (*Olers*) [Barberà de la Conca,
 CBA], cavalleria, 703
 OLÓ (*OLO, OLON*), 452, 532, 569, 776,
 777, 583
 OLOST (*ALOST*), 606
- Olsón (o Elsón), serra d' (*serram de*
Arbi) [SOB], 815; vg. Sobrarb
 OLUJA (*OLUIA*), 593
 Olvena (*Olivena*) [SOM], 816
 OLVENA (*OLBENA*), 582
 OLZINA (*OLÇINA, OLZINA*), 635, 649, 710
 OMS (*OLMS, OLMIS, ULMIS*), 449, 458,
 567, 568
 ORA, VALL D' (*AURA*), 389, 397, 400, 402,
 403, 406, 414, 415, 423, 426, 427,
 428, 430, 431, 434, 440, 444, 446,
 448, 450, 451, 453, 462, 463, 464,
 469, 470, 475, 476, 477, 478, 479,
 480, 481, 490, 494, 498, 499, 520,
 522, 523, 524, 528, 529, 531, 533,
 537, 538, 541, 548, 556, 559, 571,
 575, 580, 585, 616, 622, 623, 633,
 634, 638, 659, 662, 665
 ORÍS? (*ORRISSE*), 379
 Orleans (*Aurelianusis*) [França], bis-
 bat, 366
 ORNHAC (o AURINHAC) (*ORINAC*), 644
 OROMIR (*OROMIR*), torre, 481
 Orriols (o Riols) (*Horriols*) [Sant Es-
 teve de Llitera – Tamarit de Llitera,
 LLI], almúnia, 415
 ORRIT (*ORRID, ORRITO*), 445, 781, 793
 Orta (*Orta*) [Itàlia], ciutat, 366
 Orto Comitale [vers Roda, BROR], 720
 Orzueia [prop de Xalamera, BCO], 600
 Osca (*Oscensis*) [Aragó], bisbat, 363A,
 363B, 364, 365, 366, 369, 370, 371,
 372, 373, 376, 378, 412, 455, 526,
 535, 545, 581, 594, 605, 636, 637,
 647, 744, 754
 OSCA (*OSCA, OSCHA*), 415, 422, 453, 505,
 512, 518, 591, 610, 622, 623, 624,
 634, 638, 653, 659, 665, 673, 684,
 696, 697, 700, 701, 714, 769, 811
 Osona (*Ausonensis*), bisbat, 377, 378,
 555, 805
 OSONA (*OSONA*), 670, 794, 813
 OSSIÀ? (*USSIATO*), 686
 OSSO (o USSON) (*ORSON, ORSSO*), 481,
 798
 Oso de Cinca (*Oso, Ozo*) [BCO], 542,
 600

- Ostia (*Hostiensis*) [Itàlia], bisbat, 366, 605
- OVEIX (o OBEIX) (*OVEGZ*), 372
- P —
- PAÇA (*PAZAN*), 432
- Padelles (*Padellas*) [Fonts, CIM], 566
- PAGANELL (*PAGANEL*), 405
- PALAU (*PALACIO, PALATIO, PALAZ*), 431, 527, 659, 788 bis
- Palau de l'Horta (*Palacio, Palatio, Palatium*) [Lleida, SEG], 431, 477, 534, 536, 606, 672, 695, 730, 795; prepositura, 570
- Pallargues, les (*Espallargas, des Palargues*) [els Plans de Sió, SEG], vila, 408, 561
- PALLARGUES, LES (*SPALARICAS*), 548
- Pallars (*Pallarensis, Pallearensis, Paliarensis, Paliars, Palliars*), comtat, 377, 391, 495, 508, 509, 722
- PALLARS (*PALLARS, PALLARES, PALIARENSIS, PALLEARENSIS, PALIORENSE*), 367, 432, 486, 508, 509
- Palleroa (*Pegerola*) [Monesma i Queixigar, BROR], 720
- PALLEROL (*PALEROL, PALLEROL*), 503, 593, 655, 723, 724, 742, 774
- PALOMERA (*PALOMERA*), 612
- Palomera, la (*Palumbera*) [Lleida, SEG], 417, 767
- Pampa (*Pampa*) [Castellar de la Ribera, SOL], torre, 736
- Pamplona (*Pampilonensis*) [Navarra], 377
- PANO (*PAN, PANNO*), 367, 391, 392
- PARACAMPS (*PARACAMPS*), 519
- Pardinal (*Pardinal, Pardinalis, Pardinallio*) [terrenys plens d'enderroc situats dins les muralles, Lleida, SEG], 518, 580, 693, 769, 789
- Pardinyes (*Pardinas, ipsas Pardinias, Pardinis*) [Lleida, SEG], 391, 413, 424, 425, 440, 446, 531, 579, 672, 811
- PARETSALTES (*PARETS ALTES*), 719
- PAU (*PAU*), 390
- PAULHAC (*PAOLACH*), 586
- PEDRA, LA (*ILLA PETRA*), 553
- PEDRERA, LA (*SA PEDRERA*), 706
- PEDRÍS (*PETRIÇ*), 419
- Pedrós (*Petroso*) [Albatàrrec, SEG], 795
- PELAGALLS (*PALAGALS, PELAGALS*), 590, 644
- Pelagalls (*Pelagals*) [els Plans de Sió, SEG], 649
- PELHA (*PEILA*), 467
- PENA (*PENA*), 792, 799
- PENAVERA (*PENNAVERA*), 567
- PENELL (*PENEL*), 617
- Penelles (*Pennelas*) [NOG], terme, 519
- Penna (o Pinna) [Roda d'Isàvena, Isàvena, BROR], 433, 699
- Penna, molino de [RIB], 768
- PERACALÇ (*PERACALZ, PETRACALZ*), 409, 481
- PERALTA (*PERALTA*), 765
- PERAMOLA (*PETRAMOLA*), 467
- Perarrua (*Perrarua*) [BROC], 501
- PERARRUA (*PETRA RUBEA*), 508, 509, 647
- PERELLA (*PERELLA*), 642
- Permisán (*Primisan*) [Ilche, SOM], 816
- Perves (*Pervas*) [el Pont de Suert, ARI], castell, 815
- PI (o DESPI) (*DES PI*), 468
- PICABAIX (*PICABAY, PICCABAI*), 518, 778
- PILÇA (*PILÇAN*), 516
- PINA (*PINA*), 505, 547, 728
- PINELL (*PINEL, PINELLO*), 485, 546, 554, 565, 583, 613, 669, 677, 688, 695, 766, 796
- PINÓS (*PINOS*), 377, 689
- Pins (*Pinos, Pins*) [Binacet, CIM], al·múnia, 609; via, 612
- Pirineus, els (*Piraneis, Pireneis montibus, montes Pireneos*), 363A, 363B, 455, 815
- PLANDOLIT (*PLANDOLID, PLANDOLIT, PLANO-DOLID*), 404, 574, 767

- Plano de Avellana* [Visallonga, Lluçars; Lasquarri, BROR], 447
- Plano de Fontibus* [Fonts, CIM], almúnia, 415
- Poblet, abadia de (*Populeti*) [Vimbodí i Poblet, CBA], 500, 604, 693, 727, 746, 748, 751, 793
- Podio Suspensorum* [Puig dels Penjats de Lleida, SEG], 561, 660
- *POIOR (*POIOR*), 643
- POITIERS (*PICTAVINI, PEITAVI*), 390, 393, 495, 601, 733
- Pont de Lleida (*pontis Ylerde*) [Lleida, SEG], 403, 645, 673, 708, 710, 721, 764, 776, 777, 782
- PONT, EL (*DEL PONT*), 513
- *Pontarró (*Pontarron*) [al nord de la ciutat, Lleida, SEG], 409
- *PONTELLS (*PONTELLAS*), 476
- Ponts (*Pons, Pontum*) [NOG], 703, 815
- PONTS (*PONTIBUS, PONTS, PONZ*), 377, 418, 443, 483, 484, 538, 575, 657, 804, 807
- PORTA, LA (*PORTA, LA PORTA*), 500, 568
- Portals o portes urbanes: Corbins, 571, 580, 622, 634; Gardeny, 430, 616; Montagut, 530, 586, 672; Montsó, 547; la Suda, 679; vg. Lleida, portes i portals
- Portam de Guillem Pere* [Roda d'Isàvena, Isàvena, BROR], 699
- Portam Galbert* [Montsó, CIM], 415
- Portam Salvam* [Montsó, CIM], 415
- *PORTA-REIG (*PORTA REGE*), 692, 759
- PORTASPANA (*PORTASPANA*), 485, 494, 695, 725, 781
- PORTELL (*PORTEL*), 661, 781
- Portell, pla del (*Portel*) [Arbeca, GRG], 405
- PORTELLA (*PORTELLA*), 741
- Porto-Santa Rufina (*Portuensis et Sancte Rufine*) [Laci, Itàlia], seu episcopal, 366, 605
- *Prat (*Prato*) [Palomera, Lleida, SEG], torre, 767
- PRATS (*PRADZ, PRATÇ, PRATIS, PRATZ, PRAZ*), 435, 481, 678, 668, 686, 679, 788, 798
- *PREMUI (*PREMUI*), 601
- PRENYANOSA, LA (*PRINNONOSA, LA PRINONOSA*), 646, 673, 723
- PROVENÇA (*PROENÇANO*), 712
- *PUELL (*POZEL*), 741
- PUI (*PUI*), 642
- Pui de Cinca (*Pui de Cincha*) [Secastella, BROC], 501
- Puiale, illo* [Montsó, CIM], 582
- Puidemoros (o Pueyo de Santa Maria) (*Podium, Poio*) [CIM], 542; castell, 415
- PUIFEL (*PODIO FIDELE, PUGDEFEL*), 496, 506, 651, 687
- PUIG (*PODIO*), 677
- Puig de Barretpicat (*ipso Podio*) [vers els Arcs, Bellvis, PUR], 519
- PUIG-REIG (*PODIO REGI*), 420
- PUIGVERD (*PODIO VIRIDI, PODIO VERD, PUGVERT, PUIVERD*), 421, 443, 486, 500, 692, 703, 715, 716, 752, 792, 798, 804, 807, 811
- *PUREDÓ (*PODIO ROTUNDO*), 675
- PUJAL (o PUIAL) (*PUGAL*), 716
- Pujalt (*Puio Alto*) [ANO], 815
- PUJALT (*PODIO ALTO, PUIG ALTO, PUIALT*), 376, 377, 386, 388, 391, 403, 404, 407, 424, 425, 432, 438, 440, 477, 576, 577, 578, 598, 664, 674, 694
- PUJOL (o PUIOL) (*DEL PUYOL, POGOL, PUGOL*), 380, 517, 652
- PUJOLS (o PUIOLS) (*DES PUIOLS*), 794, 802
- Puyol, torente coram* [vers Nocelles, Isàvena, BROR], 442

— Q —

- QUADRELLS (*QUADRELS*), 806
- QUERALT (QUERAUT, potser a Occitània) (*QUERAUT*), 488

— R —

- Ràfels (*Arrafal, Arrafals, Rafals*) [Esplucs, LOC], 542; església, 542, 729
- Raimat (*Racmad, Raesmad, Ragmád, Raxmad*) [Lleida, SEG], 477, 500, 534, 536, 684, 705, 795; castell, 432, 439, 658; forn, 806
- RAIMAT (*RAXMAT*), 613, 755, 797
- Ramió (*Ramio*) [Monesma i Queixigar, BROR], almúnia, 713
- RAMIÓ (*RAMIO*), 713
- RÀPITA, LA (*ÇA RAPITA*), 561
- RASÈS (O REUS) (*REDDES, REDES, REES, REZES*), 593, 759, 764, 764, 772, 781, 789
- Ratera (*Ratera*) [Alguaire, SEG], 735; església, 477, 534, 536, 757; vila, 477, 521, 534, 536, 588, 757
- RATERA (*RATERA*), 753
- Razzazol, església, 600
- *REDELL (*REDELLO*), 584
- REDORTA (*REDORTA, ÇA REDORTA, RIDORTA*), 692, 764, 810; vg. Landorta
- Redortam* [al nord de la ciutat, Lleida, SEG], 724
- Remolins (*Remolins, Remulinis, Remulins*) [Torres de Segre, SEG], castell, 378, 391, 594, 600
- Rialb (o barranc de Carrasquer) (*Rialbo*) [Isàvena, BROR], 422, 501
- RIALB (*RIVO ALBO*), 617
- RIBABONA (*RIPABONA*), 612
- Ribagorça (*Ripacurcia, Rippacurcia*), 508, 582; ardiaconat, 787
- RIBAMALA (*RIPAMALA*), 535
- Ribelles (*Ribellas*) [Vilanova de l'Aguada, NOG], 815
- RIBELLES (*RIBELLAS, RIBELLIS, RIVELLIS*), 417, 443, 592, 596, 685, 707, 711, 724, 758, 759, 774
- Ribera, la (*illa Ribera, illa Ripa*) [Sant Pere de la Ribera, Isàvena, BROR], 486, 720
- RIBERA, LA (*ILLA RIBERA*), 486
- RINS (*REGIN, REIN*), 716, 752
- Ripaforata*, església, 600
- Ripoll (*Riupol*) [Binacet, CIM], 542
- RIPOLL (*RIPOL*), 588
- Ripollet (*Riupolet*) [a prop de Ripoll, Binacet, CIM], 542
- RIQUER (*RICHER*), 614, 630
- RIUBRAGÓS (*RIVOBLAGOS*), 656, 808
- RIVERT (*REVERT*), 706
- ROCA, LA (*LA ROCHA, ROCHA*), 588, 686
- RODA (*ROTA*), 584, 664
- Roda d'Isàvena (*Rotenses*) [Isàvena, BROR], 363A, 363B, 364, 365, 366, 368, 372, 375, 384, 385, 410, 433, 434, 440, 447, 471, 477, 486, 508, 509, 511, 542, 553, 582, 584, 600, 701, 716, 729, 754, 765, 779
- castell, 581
- església, bisbat (d'ençà del 1149 compartit amb Lleida) i canònica, 366, 369, 370, 371, 373, 376, 378, 391, 406, 408, 412, 415, 422, 423, 447, 459, 493, 497, 486, 501, 507, 508, 510, 525, 531, 533, 542, 570, 573, 581, 584, 592, 605, 640, 647, 699, 729, 744, 752, 754
- portal: vg. *Portam de Guillem Pere*
- priorat, 392, 397, 400, 525, 573, 580, 584, 642, 729, 741, 765, 787
- sagristà, 403
- vila, 564, 581, 664
- Roial (potser Rojal) (*Arroial, Roial, Roialis*) [Lleida, SEG], 434, 440, 451, 463, 561, 633, 660, 724; vg. Rovals
- Roma (*Roma, Romana ecclesia*), 366, 378, 703, 731, 760; església, 363B, 366, 370, 474, 534, 581, 605, 685, 757, 795, 801; pontífex, 640, 757
- *ROMEROSA (*ROMEROSA*), 433
- ROQUETA (*ROQUETA*), 792
- ROSET (*RORET*), 572
- ROSSELLÓ (*ROSILLON, ROSSILLON*), 427, 432
- Rovals (*Rovals*) [Lleida, SEG] 743; vg. *Roial*
- RUBIÓ (*ROBION, RUBION*), 659, 675
- RUFACA (*RUFACA, RUFACHA, RUFFACA*), 403, 405, 650, 683

- Rufea (*Rofea, Ropheia*) [Lleida, SEG], 477, domenge, 534, 536
- S —
- SAFAREIG (ÇAFAREI), 680
- SAGARRA (O SEGARRA; LASQUARRI) (SAGARRA), 423, 424, 477, 478, 494, 531, 533, 544, 552, 555, 556, 567, 568, 575, 588, 616, 622, 623, 632, 633, 638, 652, 653, 659, 662, 663, 665, 671, 672, 679, 685, 698, 707, 711, 712, 717, 724, 725
- *Saida (*Zaida*) [vers Montsó, CIM], església, 600
- Saidí (Çaidin, Çeidi, Zeidi) [BCI], 477, 542
- Sala, la (o Sa Sala) (*Guillelmi de Sala, Guillelmi de ça Sala*) [prop de Grealó, Lleida, SEG], torre, almúnia, 561, 736
- SALA, LA (O SALA) (*LA SALA, SALA*), 467, 576, 601, 621, 652, 655, 657, 792; torre, 561, 736
- Saladar (*Saladar*) [Sudanell, SEG], 761
- SALÀS (O SALES) (*SALAS, SALASS, SALES*), 483, 574, 601, 611, 686, 733
- SALLENT (*SALENT, SALLENT*), 560, 722
- SALVANHAC (*SALVAIA, SALVANAC, SALVAGNE, SALVANIACO, SELVANEC, SELVANIACO*), 391, 392, 400, 498, 499, 520, 522, 523, 528, 529, 538, 541, 622
- San Callisto (*Calixti*) [Roma, Itàlia], 363B, 366
- San Cesareo in Palatio (*Sanctum Caesarium in Palladia*) [Roma, Itàlia], 366
- San Clemente al Laterano (*Sancti Clementis*) [Roma, Itàlia], títol cardenals, 605
- San Giovenale di Narni (*Sancti Iuvenalis*) [Itàlia], església, 366
- San Gregorio al Celio (*Sancti Gregorii in Clivo Scauri*) [Roma, Itàlia], 366
- San Lorenzo in Damaso (*Sanctorum Laurentii et Damasi*) [Roma, Itàlia], 363B, 366
- San Lorenzo in Lucina (*Sancti Laurentii in Lucina; et Lucine*) [Roma, Itàlia], 363B, 366
- San Marcello al Corso (*Sancti Marcelli*) [Roma, Itàlia], 363B, 366, 605
- San Marco (*Sancti Marci*) [Itàlia], 366
- San Nicola in Carcere (*Sanctus Nicolaus in Carcere Tulliano*) [Roma, Itàlia], 363B, 366, 605
- Sanauja (*Sanauia*) [SGR], torre, 467
- SANAÜJA (*SANAOGA, SANAUGA, SANAUGIA, SANAUIA, SANOIA, SENAIOIA*), 413, 417, 537, 576, 602, 634, 635, 677, 711, 759, 769, 780, 792, 812
- Sant Andreu de Barravés (*Sancti Andree Arravensis*) [Vilaller, ARI], 420, 570, 573, 581, 584, 765; priorat, 392, 406, 729
- Sant Andreu de Lleida (*Sancti Andree*) [Lleida, SEG], carrer, 767; església parroquial, 382, 404, 414, 438, 448, 477, 485, 494, 513, 516, 534, 536, 540, 563, 567, 568, 610, 617, 633, 644, 648, 649, 662, 668, 679, 685, 695, 710, 721, 724, 739, 766, 767, 774, 776, 777, 788, 788 bis, 805; forn, 540; prebost de Sant Andreu, 555, 679, 695, 707, 726; via o carrer, 810
- Sant Cosme i Sant Damià (*Sanctorum Cosme et Damiani*) [Santi Cosma e Damiano, Roma, Itàlia], basílica, 363B, 366, 605
- SANT ESTEVE (*SANCTO STEPHANO*), 570, 584
- Sant Esteve de Lleida (*Sancti Stefani, Sancti Stephani*) [Lleida, SEG], 393, 395, 469, 778
- Sant Esteve de Llitera (*Sancti Stephani de Litera*), 415, 542, 634; via, 582
- Sant Esteve del Mall (*Sancti Stephani*) [Sant Esteve del Mall, BROR], 720
- SANT GERMÀ (*SANCTO IERMANO*), 670

- Sant Gili de Lleida (*Sancti Egidii, Sancti Gili*) [Lleida, SEG], església parroquial, 477, 503, 534, 536, 615, 673, 692, 723, 724, 795
- Sant Hilari de Lleida (*Sancti Ylarii*) [Lleida, SEG], 464, 470, 473, 477, 496, 517, 527, 534, 536, 579, 627, 730, 781, 790, 795
- Sant Jaume (*Beatissimi Iacobi*) [altar de Santa Maria de Lleida, Lleida, SEG], 579
- Sant Jaume de Tortosa (*parrochia Sancti Iacobi*) [Tortosa, BEB], 787
- Sant Jaume de Xalamera (*Sancti Iacobi de Xalamera*) [Xalamera, BCO], almúnia, 391, 392, 600; església, 391
- Sant Joan (*Sancti Iohannis*) [potser a Tamarit, LLI], capella, 391
- Sant Joan de Benavent (o de Segrià) (*Sancti Iohannis de Segriano*) [Benavent de Segrià, SEG], 387, 409, 477, 479, 534, 536, 539, 795
- Sant Joan de la Plaça (*Sancti Iohannis de Platea*) [Lleida, SEG], colomar, 672; església parroquial, 477, 531, 534, 536, 569, 571, 574, 585, 589, 601, 603, 608, 611, 616, 638, 654, 662, 665, 669, 670, 672, 674, 692, 693, 725, 727, 733, 737, 746, 747, 748, 751, 758, 764, 766, 769, 775, 780, 789, 794, 795, 802, 809; prebost de Sant Joan, 538, 548, 662, 707, 711, 712, 719, 811
- Sant Joan de Matidero (*Sancti Iohannis de Madirer*) [Boltanya, SOB], 581
- Sant Joan de Montsó (*Sancti Iohannis de Montso, de Montson, de Munzone*) [Montsó, CIM], 376, 381, 391, 410, 415, 600
- Sant Julià de Carnassa (*Sancto Iuliano de Carnaza*) [Alcoletge o Lleida, SEG], 695
- Sant Llar de Palau (*Sancti Lazari de Palacio, leprosis*) [Lleida, SEG], hospital de llebreros, 695, 764
- Sant Llorenç, castell de (*ipso Spinalbo de Sancto Laurencio*) [Àger, NOG; l'espinalb és l'arç blanc, *Crataegus monogyna*], 815
- Sant Llorenç de Lleida (*Sancti Laurentii*) [Lleida, SEG], església parroquial, 477, 512, 534, 536, 593, 667, 734, 771, 795, 796; prebost (de Sant Llorenç i Sant Martí), 676, 677, 679
- Sant Martí (*Sancti Martini*) [potser Isàvena, BROR], 779
- Sant Martí de Cavallera (*Sancti Martini de Cavallera*) [Santa Llestra, BROC], 701; abadia, 421; priorat, 376
- Sant Martí de Lasquarri (*Sancti Martini*) [Lasquarri, BROR], 752
- Sant Martí de Lleida (*Sancti Martini*) [Lleida, SEG], església parroquial, 477, 482, 561, 591, 636, 672, 678, 679, 696, 732, 740, 741, 771, 784, 785, 788, 793; celler, 771; forn, 685
- Sant Martí dels Alamús (*Beati Martini de Alamurs*) [els Alamús, SEG], 590
- Sant Pau del Mercadal (*Sancti Pauli de Ylerda, de Mercatallo*) [Lleida, SEG], església parroquial, 477, 534, 536, 704, 795, 804, 807
- Sant Pere de Manyanet (*Sancti Petri de Nubibus*) [Sarrocà de Bellera, PJU], 581, 815
- Sant Pere de Roma (*Beati Petri*) [Roma, Itàlia], 536
- Sant Pere de Sudanell (*Sancto Petro de Çudanel, Sancti Petri*) [Sudanell, SEG], 614, 630, 761, 769 (possiblement), 773
- SANT ROMÀ (*SANCTO ROMANO*), 564
- Sant Romà de Mont de Roda (*Sancto Romano*) [Isàvena, BROR], 564
- Sant Ruf de Lleida (*Sancti Rufi*) [Lleida, SEG], església, 397; canònica, 544, 555, 646, 757; via, 672
- Sant Salvador de Lleida (*Sancti Salvatoris de Ylerda*) [Lleida, SEG], 387, 426, 427, 428, 434, 450, 454, 477, 488, 534, 536, 561, 575, 618, 619,

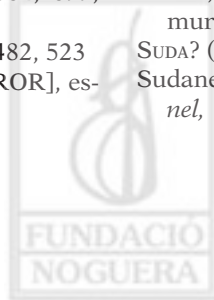
- 620, 625, 626, 643, 672, 692, 704, 763, 795; cementiri, 559, 561, 692
- Sant Salvador de Saragossa [Saragossa, Aragó], seu episcopal, 507
- Sant Tirs (*Sancti Tirsi*) [potser Oliola, NOG], capella, 761
- Sant Tomàs de Lleida (*Sancti Thome*) [Lleida, SEG], 477, 534, 536, 791, 795
- Sant Vicenç (*vallis Sancti Vicentii*) [vall de Sant Vicenç de Jusseu, Graus, BROC], 501
- Sant Vicenç d'Osca (*Sancti Vincentii de Oscha*) [Osca, Aragó], 581
- Sant Vicenç de Lleida (*Sancti Vincencii*) [Lleida, SEG], església parroquial, 375, 388, 430, 452, 509, 532, 565, 582, 583, 642
- Sant Vicenç de Monesma (*Sancti Vincencii de Monesma*) [Monesma i Queixigar, BROR], 380
- Sant Vicenç de Roda (*Sancto Vincencio de Rota, Sancto Vincentio et Sancto Raimundo de Rota, Rotensi, Beato Vincentio Rote*) [Isàvena, BROR], 367, 368, 384, 385, 420, 447, 459, 471, 492, 493, 497, 501, 507, 508, 510, 511, 573, 582, 666, 699, 713, 714, 716, 741, 752, 765, 779
- Sant'Anastasia al Palatino (*Sancte Anastasie*) [Roma, Itàlia], 363B, 366
- Sant'Anastasio (*Sancti Anastasii*) [Itàlia], abadia, 366
- Sant'Angelo in Pescheria (*Sancti Angeli*) [Itàlia], 363B, 605
- Sant'Eustachio (*Sanctus Eustachius*) [Roma, Itàlia], 363B, 366
- Santa Creu de Torrefarrera (*Sancta Cruce*) [Torrefarrera, SEG], 719
- Santa Cristina de Vallcalent (*Sancte Christine*) [Lleida, SEG], 723, 724, 734
- Santa Croce in Gerusalemme (*Sancte Crucis in Iherusalem*) [Roma, Itàlia], 605
- SANTA FE (*SANCTA FIDE*), 417, 692
- Santa Lucia in Septisolio (*Sancte Lucie in Septasolis*) [Roma, Itàlia], 363B, 366
- Santa Maria d'Alaó (*Sancte Marie de Alaon*) [Sopeira, BROR], 415, 573
- Santa Maria d'Almenar (*Sancte Marie*) [potser Torre de la Tirana, Almenar, SEG], vila, torre, 637
- Santa Maria d'Escarp (*Sancta Maria de Scarpe*) [Massalcoreig, SEG], 680
- Santa Maria de Bellpuig (*Sancte Marie Belli Podii*) [Bellpuig, URG], 519
- Santa Maria de Campterres (*Beate Marie de Campterres*) [vers Artesa de Segre, NOG], 722
- Santa Maria de Carrasquer (o del Coll) (*Sanctam Mariam de Collo*) [Isàvena, BROR], via, 699
- Santa Maria de Lasquarri (*Sancte Marie de Alasquarr*) [Lasquarri, BROR], 420, 447, 459, 471
- Santa Maria de Lleida (*Beate Marie sedis Ylerde, Sancte Marie sedis Ylerde*) [Lleida, SEG], seu episcopal, 382, 383, 387, 389, 390, 395, 403, 408, 424, 425, 431, 434, 440, 444, 446, 450, 463, 464, 469, 470, 473, 475, 476, 478, 480, 484, 489, 490, 496, 498, 502, 505, 520, 521, 524, 527, 530, 537, 547, 548, 551, 557, 560, 561, 563, 571, 575, 576, 579, 586, 587, 589, 596, 601, 603, 625, 628, 631, 634, 638, 640, 646, 656, 669, 672, 683, 684, 695, 704, 712, 723, 724, 726, 730, 732, 739, 753, 758, 759, 764, 774, 766, 800, 811, 812; claustre (*claustrum Sancte Marie Ylerdensis sedis*), 567; forn, 400; grada, 553; hort, 462; prior, 790; via, 553
- Santa Maria de Montsó (*Sancte Marie de Montson*), [Montsó, CIM], 391, 415, 501, 582, 600, 682, 714, 729
- Santa Maria de Solsona (*Sancte Marie Celsone*) [Solsona, SOL], 519, 637

- Santa Maria de Tamarit (*Sancta Maria de Tamarith*) [Tamarit de Llitera, LLI], església, torre, 698
- Santa Maria de Tortosa (*Sancte Marie de Tortosa*) [Tortosa, BEB], 548
- Santa Maria de Vallbona (*Sancte Marie Vallisbone*) [Vallbona de les Monges, URG], 695
- Santa Maria del Pla (*Sanctam Mariam de Plano*) [Llaguarres, Capella, BROR], 752
- Santa Maria i Sant Antolí d'Aitona (*Sancta Maria de Aitona et Sanctus Antoninus*) [Aitona, SEG], 549
- Santa Maria i Sant Martí de Serradui (*Sancte Marie et Sancti Martini*) [Serradui, Isàvena, BROR], 570
- Santa Maria in Cosmedin (*Sancte Marie de Cosmedin; in Cosmydin*) [Roma, Itàlia], 363B, 366, 534, 749, 760, 795
- Santa Maria in Portico Campitelli (*Sancte Marie in Porticu*) [Roma, Itàlia], 363B, 366, 605
- Santa Maria Magdalena (*Sancte Marie Magdalene*) [Lleida, SEG], banys, 436; església parroquial, 417, 436, 453, 460, 477, 534, 536, 575, 587, 599, 602, 621, 638, 652, 665, 672, 673, 686, 692, 717, 725, 730, 736, 739, 753, 762, 774, 780, 783, 792, 795, 797, 799, 802, 803, 805, 809, 814; prebost, 679, 753; via, 624
- Santa Maria Nuova (*Sancte Marie Nove*) [Roma, Itàlia], títol cardenali, 605
- Santa Prisca (*Sancte Prisce*) [Roma, Itàlia], 363B, 366
- Santa Rufina (*Sancte Rufine*) [Itàlia], 363B, 366
- SANTA RUFINA (*SANCTA RUFINA*), 363B, 366
- Santa Sabina sull'Aventino (*Sancte Savine, Sabinensis*) [Roma, Itàlia], 363B, 366
- SANTACREU (*SANCTA CRUX, SANTACREU*), 584, 674, 699, 729
- Santalecina (*Sancta Lecinia*) [San Miguel del Cinca, CIM], 573
- SANTALECINA (*SANCTA LECINIA*), 573
- Santes Creus (*Sanctarum Crucium*) [Aiguamúrcia, ACA], 731
- SANTES MASES (POTSER A CASTIGALEU) (*SANCTAS MASSAS*), 575
- Santes Masses (*Sanctarum Massarum*) [Saragossa, Aragó], església, 412, 455
- Santi Sergio e Bacco (*Sanctorum Sergi et Bachi*) [Roma, Itàlia], 363B, 366
- SANUI (*AÇANUI, ZANUE*), 700, 742
- Sanz Cardel, turre de [al nord de la ciutat, Lleida, SEG], torre, 388
- Saragossa (*Cesaraugusta, Cesaraugustanus*) [Aragó], 399, 455, 594, 647; bisbat i canonges, 366, 372, 377, 378, 391, 392, 412, 415, 507, 508, 509, 510, 511, 542, 749
- SARAGOSSA (*CESARAUGUSTA, SARAGOÇA, SERAGOZA, ZARAGOZA*), 415, 452, 490, 508, 514, 515, 532, 569, 583, 647, 648, 704, 770
- Sarradal [Lleida, SEG], 477
- Sas, el (*illo Sasso*) [Fonts, CIM], 465
- Sas, el (*Sas, SASS, SASSO*) [a l'oest de la torre de l'Artigó, Lleida, SEG], 388, 530, 724, 742, 764
- SAS, EL (*DEL SAS, DEL SASS, SAS, SASSO*), 547, 550, 567, 593, 617, 639, 656, 669, 688, 750
- SAÛNC (*SAUN*), 765
- SAVELLA (*ÇAVELLA, ZAVELLA*), 776, 777
- SAXÒNIA? (*SAXON*), 666
- SECASTELLA (*SETCHESTELLA*), 609
- SEDÓ (*SADAON, SADAONI*), 394, 402, 680
- SEGANTA (*SAGANTA*), 487
- SEGARRA (*SEGARRA*), 555
- SEGARRA (*SEGARRA, SEGUARRA*), 383, 477, 587
- Segni (*Signie*) [Itàlia], 545, 605
- Segre, riu (*fluvium Siccoris, flumen Siccoris, aquam Sicorim, Sichorem*) [SEG], 411, 431, 446, 477, 518, 659, 692, 693, 723, 727, 746, 751, 753,

- 769, 799, 803; riba, 792; més enllà del riu, 613, 745, 783
- Segrià (*Segriano*) [sector septentrional de la comarca actual, SEG], 387, 391, 417, 466, 468, 515, 558, 565, 593, 639, 641, 645, 660, 692, 695; almúnia, 404, 556; homes de, 556, torre, 695, 767; Sant Joan de Segrià, 477, 481
- SEGUERA (*VALLE SEGARIA*), 692
- SEGUR (*SEGÚR*), 675
- SEGURA (*SEGURA*), 650
- Selgua (*Selgua*) [Montsó, CIM], vila, 491
- Sens (*Senone, Senonensis*) [França], 441; arquebisbat, 366
- SENT GAUDENÇ (*SANCTI GAUDENCII*), 589
- Senterada (*Sancta Arata*) [PJU], 815
- Séquia d'Alfarràs (*sechia*) [SEG], 603; dels molins dels hospitalers (*cequia de molinis Hospitalis, cequia que venit ad molins de Ospitals*), 460, 462; de Guillem Ramon de Montcada (*cequia Wilelmi Ramundi*), 460
- Séquia de Fontanet (*illa cequia veteri*), 659
- Séquia Major de Segrià (*Cequia Maximam, Cequiam Maiorem*) [Canal de Pinyana, séquia Major, SEG], 449, 568
- Serbella, la [vers Olvena, SOM], 816
- *SERONA (*SERONIA*), 666, 699, 779
- Seròs (*Seros*) [SEG], 811
- SERRA, LA (*LA SERRA, SERRA*), 436, 599, 682
- Serradui (*Sadarrue, Sadarrui*) [Isàvena, BROR], església, 570; vila, 368
- SERRADUI (*SADARRUE*), 482, 672
- SERRALLONGA (*SERRA LONGA*), 778
- Set (*turre de Seth*) [Montoliu de Lleida, Sudanel, Sunyer, SEG], torre, 715
- SEU (*MONTANUI*) (*SEU, SEO*), 564, 699, 765, 779
- SIMORRA (*CIMORRA*), 446, 476, 482, 523
- Siscar (*Siscar*) [Benavarri, BROR], església, 406, 757
- SISCAR (*SISCAR, SISCARE*), 459, 472, 515, 561, 701
- SISQUER (*SISCHER*), 680
- SISTERÓ (*SESTERON*), 578
- SITJAR (*CIGARIO, CIGGARIO*), 639, 695
- Siurana (*Montane Siurane, Muntaiia de Serana, Siuirane*) [Cornudella de Montsant, PRI], 703, 815; setge, 394
- Sobrarb (*serra de Superarbi*) [SOB], 815; vg. Olsón (Elsón), serra d'
- SOLÀ, LO (*ILLO SOLAN*), 375
- SOLANELLES (*SOLANELLIS, SOLLANELLIS*), 502, 595, 629, 691, 697, 798, 811, 812
- SOLANER (*SOLANER*), 566
- SOLANES, LES (*LAS SOLANAS*), 447, 816
- SOLER, EL (*DEL SOLER, SOLARIO*), 547, 629, 726
- SOLIVELLA (*ZOLIVELA*), 759
- Solsona (*Celsona, Celsonensis*) [SOL], 467; església, 772; vg. Santa Maria de Solsona
- SOLSONA (*SOLSONA*), 645
- SOMET (SOMET), 464, 641
- SOPENYA (*SUPINNA*), 720
- Sosa, la (*Sosa de Montson*) [Montsó, CIM], 415, 765
- Soses (*Sosas, Sosis*) [SEG], 477, 534, 536, 795; castell, 689
- SOSES (*SOSES*), 563
- Sot de Fontanet (*illo Soto*) [Lleida, SEG], 411
- Sot, lo (*Sot*) [Sudanell, SEG], 773
- Splugs*: vg. Esplucs
- SUBIRATS (*SUBIRADS*), 418
- Sucs (*Sucs, Ssúcs, Sucx*) [Lleida, SEG], 795; església, 477, 534, 536; via, 658
- SUDA (*ÇUDA, ÇUTA*), 506, 561, 750, 790
- Suda, la (*illa Azuda, Çuda de Ylerda, Çuta Ylerde, Zuda, Zuta Ilerde*) [Lleida, SEG], 477, 506, 550, 561, 562, 624, 651, 653, 660, 687, 690, 726; muralles, 506, 679; torre, 477
- SUDA? (*ÇIDA*), 420
- Sudanell (*Çudanel, Çudanello, Zudanel, Zudanello*) [SEG], 500, 534,

- 536, 614, 630, 715, 726, 750, 761, 795; església, 477
- Sunyer (*Suner*) [Sunyer, SEG], església, 795
- SÚRIA (o SÒRIA) (*SORIA*), 733, 808, 810
- T —
- Tabac (*Avin Tabac, Tabac*) [Alguaire, SEG], 595, 629
- TALARN (TALARN, TALARNO), 390, 393, 401, 601, 670, 733, 794
- *TALDE (*TALDE*), 516
- TALLADELL (*TALIADELLO, TALLATELLO, TALLIATELLO, TALLIATELLO, TALLADELLO, TALLADEL, TALLADEL, DEZ TALLADEL*), 415, 426, 427, 428, 431, 434, 436, 437, 446, 450, 451, 466, 472, 477, 478, 485, 488, 494, 499, 502, 513, 518, 524, 528, 529, 533, 537, 552, 554, 555, 556, 561, 576, 577, 578, 579, 593, 607, 617, 618, 619, 620, 625, 626, 644, 648, 649, 660
- Tamarit (*Tamarid, Tamarit, Tamarith, Tamarito*) [LLI], 376, 384, 415, 477, 542, 682, 698; almúnia, 391, 392, 600; castell, 487; església, 391, 487, 581, 698; sagristia, 698; torre, 698; via, 388, 639
- TAMARIT (*TAMARID, TAMARIT*), 487, 682
- TAMÚRCIA? (*TAMUZI*), 784
- Tapions, *ipsos* [vers el Sas de Lleida, GIR], 388
- TARASCÓ (*TARASCHO, TARASCONE*), 759, 761
- Tarragona (*Terracone, Terrachonensis*) [Tarragona, TAR], arquebisbat, 371, 376, 377, 378, 443, 456, 457, 483, 542, 543, 544, 545, 552, 555, 561, 596, 604, 636, 637, 681, 689, 694, 717, 731, 759, 801
- Tàrrega (*Tarrega*) [URG], terme, 467, 695
- TÀRREGA (*TARREGA*), 446, 467, 643, 648, 649, 695, 710, 721, 776, 777
- TAÜLL (*TAUL*), 754
- TAVÈRNOLES (*TAVERNOLES*), 703
- TELECA (*TALLECA*), 723
- Temple de Salomó (*milicie Templi*), 749
- Terassa o Terraza (*Terraça*) [la Foradada del Toscar; BROC], vall, 442
- TERMES (o TÈRMES) (*TERMES*), 660
- Ternuda, la (*Tornuta*) [Benavarri, BROR], 459
- TERNUDA, LA (*TORNUDA, TORNUTA*), 392, 459, 570, 584
- Terrantona (*Tarrentana*) [Tieirantona, La Fueva, SOB], ardiaconat, 542
- TERRASSA? (*TERRACHA*), 544
- TERRÒS (*TERROÇ*), 773
- TIMOR (*TIMOR*), 538, 715
- Tolba (*Sancte Marie de Tulba, Tolbensis*) [BROR], 423; priorat, 376
- TOLBA (*TOLBA, TOLVA, TULBENSIS*), 392, 402, 403, 414, 415, 434
- TOLÓ (*TOLONE*), 800
- TOLOSA (*TOLSA, TOLSAN, TOLSANA, TOLOSA*), 417, 488, 513, 516, 521, 621, 692, 704, 711, 715, 742, 759, 780, 791, 800, 812
- *TONERA (TONARIA, TONERA, TONERRA, TONNERA), 382, 383, 389, 390, 398, 415, 430, 431, 446, 449, 451, 461, 477, 478, 482, 499, 531, 533, 568, 672, 686, 687, 710, 721, 723, 755, 783, 788
- TORÀ (TORA), 437, 472
- Torbaví (*Torbavi, Torbavino*) [al nord de la Femosa, Lleida, SEG], 736, 795; torre de 606
- TORBAVÍ (*TORBAVI, TORBAVINO*), 606, 659
- Toria [BCO], església, 391
- TORM, EL (ESTORM, ELS TORMS) (*EL TORM, EZ TORMS*), 561, 816
- TORRE (*TURRE*), 420, 515, 530, 589, 753
- *Torre Alba (*Turrem Albam, Turris Alba*) [Montsó, CIM], almúnia, 573, 765
- *Torre de Pere d'Oromir (*turrem Petri de Oromir*) [SEG], 481

- *Torre de Pere de Santvicenç (*turre Petri Sancti Vincentii*) [Lleida, SEG], 534, 536
- Torre Pallaresa (o Torre-serona) (*Turrem Pallaresa, Turrem Palearensem*) [SEG], 556; almúnia, 645
- TORRE, LA (*ILLA TURRE, ZA TORRE*), 493, 658
- Torrefarrera (*Turris Ferrere*) [SEG], 719
- Torrefeta (*Turre Facta*) [Torrefeta i Florejacs, SGR], 467
- Torregrossa (*Turris Grosse*) [Esplucs, LOC], església, 729
- TORRELLES (*TORRELES, TURRELLULIS*), 409, 481, 542, 551, 654
- TORRENT (*TORRENTE*), 446
- TORRES (*TORRES*), 385, 392
- Torres (*Turres, Turribus, Turrium*) [Torres de Segre, SEG], 477, 534; castell, 544; séquia, 681
- Torres de Segre (*Turribus, Turrium*) [SEG], 477, 536, 795; castell, 552
- Torre-serona: vg. Torre Pallaresa
- TORROJA (*TORROGIA, TORROIA, TURRE RUBEA*), 377, 388, 392, 394, 409, 413, 417, 435, 481, 542, 555, 574, 600, 606, 612, 635
- Tortueco (*Teroc, Terueco*) [Nocelles, Isàvena, BROR], 442
- Tortosa (*Dertosano, Dertuse, Dertosensis, Tertose*) [BEB], 391, 392, 543, 703; bisbat, 526, 692; ciutat, 787
- Tosca, la (*Toscha*) [potser Sant Miquel de la Tosca, el Vilosell, GRG], 519
- TOSSELL (*TOSEL, TOSSELLUS*), 588, 786
- Tous (*Tous*), 776, 777
- TRASPUIO (*GÜEL*) (TRASPUYO), 429
- TRAVÉS (*TRAVERS, TRAVESS*), 401, 601, 670
- Troncet (*Tronced, ipso Tronceto*) [La Fueva, SOB], castell, 385, 581; església, 501
- TRULLS (*TRULES*), 704
- Truyllas, molino [*molí Trullars, vers Nocelles, Isàvena, BROR], 442
- TUDELA (*TUTELA, TUTELE, TUDELA*), 392, 406, 477, 501, 570, 573, 729, 765
- TULA? (*TOLA*), 587
- Turre [prop de Bell-lloc d'Urgell, PUR], 467
- Túsculum (*Tosculanum*) [Itàlia], 594, 636

— U —

- UNCASTILLO (UNCASTEL, UMCASTEL, UNOCASTELLO, UNCASTILLO), 449, 458, 461, 508, 561
- Urceia (o Urseia) [BCO], església 391, 542
- URDEMALAS (*URDEMALAS*), 768
- Urgell (*Urgellensis, Urgello*), bisbat, 376, 377, 483, 484; comtat, 398, 404, 417, 443, 456, 457, 477, 483, 514, 519, 529, 534, 536, 539, 637, 695, 703, 722, 737, 759
- URÚS (*ORUZ, URUE?, URUZ, URUZU*), 406, 501, 570, 573, 584, 729

— V —

- VACCA (ITALIÀ?) (*VACCA*), 814
- VALÈNCIA (*VALENTIA*), 444, 452, 656, 808
- Vall de Lord (*Val de Lord*) [SOL], 761
- VALL DE LORD (*VAL DE LORD*), 614, 761
- VALLATS (*VALADS, VALATZ*), 611, 657, 796
- Vallcalent (Val Calent, Valecalent, *Valle Calente*) [Lleida, SEG], 470, 480, 498, 520, 607, 688, 723, 724, 750, 755, 772, 797; almúnia, 561; braçal, 688; espona, 499; torre, 529, 671; via, 791
- Vallcarca (*Balcarcar, Valcarcar*) [Binaçet, CIM], 415, 542
- Vallfarta, la (*Valle Farta*) [La Valfarta, Montsó, CIM], 612
- Vallis Putei [al nord de la ciutat, Lleida, SEG], 724
- VALL-LLEBRERA (*VALLEBRERA, VALLE LEPRARIA, VAL LEBRERA, VALLE LEBREIRA*), 517, 574, 611, 626, 704, 723, 724, 764, 792, 812

- Vall-llonga (*Vallis Longe*) [Bellver de Cinca, BCO], església, 729
- VALLMANYA (*VALLE MAGNA*), 476, 764
- Vallmanya (*Valle Magna, Valmagna*) [Alcarràs, SEG], 477, 685, 720, 795; església, 534, 536
- Vallobar (*vallem Lupariam, Vallobar*) [BCO], 363A, 363B, 455; església 391
- Vallporcar (*Valle Porcarcar*) [la Portella, SEG], 417
- VALLSEGUER (*VALSEGER, VALSEGUER, VALSEGER*), 475, 498, 504, 550, 602, 672, 719, 764
- VALVERD (*VALBERT, VALLE VIRIDE*), 611, 680
- Vensilló (*Avinsello, Avinsellon, Avinsello, Avinsellon*) [els Alamús, SEG], 477, 534, 536, 590, 795
- Verdú (*Verdun*) [URG], 695
- VERFULL (*VERTFUL, VERTFOL*), 561, 660
- VERNET (*VERNED, VERNET*), 615, 654, 673
- Verona (*Verone*) [Itàlia], 694
- *VETUÉ (*VETUE*), 463
- Vic (*Vicensis*) [OSO], ardiaconat, 731
- Vic (*Vic*), 747, 748
- VILA, LA (*ÇA VILA*), 753
- Vilacarle (*Villa Carlle*) [Tor-la-ribera, BROR], església, 419
- VILAFANT? (*VILAFEÇEN*), 551
- VILAFRANCA (*VILAFRANCA, VILLAFRANCHA*), 380, 468
- Vilagrassa (*Villagrassa*) [URG], 467
- VILAGRASSA (*VILLA GRASSA*), 584
- VILAMAJOR (*VILAMAJOR*), 590
- VILAMUR (*VILAMUR*), 661
- VILANOVA (*VILLANOVA*), 442, 618, 619, 620, 625, 657, 659, 764
- Vilanova de l'Horta (*Villam Novam de Fontaneto, Villa Nova que est sita ante Ylerdam, Villanova ultra Sicho-rem*) [la Bordeta, Lleida, SEG], 477, 534, 536, 659, 702, 745, 783, 795
- Vilanova de la Barca [SEG], 681; vg. Castellpagès (*Castello Pages*)
- Vilanova de Montsó (*Villa Nova de Monçon, Villanova*) [Montsó, CIM], 535, 582
- Vilanova del Mercadal (*Villanova*) [Lleida, SEG], 390
- VILAR (*VILAR, VILARIO*), 433, 493, 787
- VILARRUÉ? (*VILARUI*), 459
- VILA-SECA (*VILA SECA, VILA SICCA*), 413, 432
- *Vilella (*Vilela*) [vers Fontanet, Lleida, SEG], camí, 407
- Vilosell, el (*Vellosello, Velosel*) [GRG], 467; església, 801
- Vinaixa (*Avinaxa, Vinaxa*) [GRG], 467; església, 801
- Vinatesa (*Vinatea*) [Lleida, SEG], 795
- Vinfaro (*Vinofarau*) [Lleida, SEG], 795
- Vinverme (*Avinverme, Vinverme*) [Lleida, SEG], 613, 683, 753
- Viterbo (*Viterbi, Viterbus*) [Itàlia], 369, 370, 371
- Viuet (*Vivo*) [Viu de Barravés, el Pont de Suert, ARI], castell, 581
- VIVER (*VIVER, VIVERIO*), 558, 639, 675
- VIVERS (*VIVERS*), 402
- *VOLTA (*VOLTA*), 418

— X —

- Xalamera (*Calamera, Xalamnera*) [BCO], castell, 378, 594, 600
- XALAMERA (*CALAMERA*), 705

FUNDACIÓ NOGUERA, constituïda el 20 de juliol de 1976 pel notari de Barcelona Raimon Noguera Guzman

Antics presidents: Raimon NOGUERA GUZMAN
Lluís FIGA I FAURA
Josep M. PUIG SALELLAS

Patronat

President: Joan J. LÓPEZ BURNIOL
Vocals: Jordi FIGA I LÓPEZ-PALOP
Enric BRANCÓS i NÚÑEZ
Francesc TORRENT I CUFÍ
Francesc-X. FRANCINO I BATLLE
Pere PINEDA I MASIP
Raquel IGLESIAS PAJARES

Secretari: Lluís JOU I MIRABENT

Director de Publicacions: Josep Maria SANS I TRAVÉ

Publicacions de la Fundació Noguera

Inventaris d'Arxius Notarials de Catalunya

- Vinyet PANYELLA: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Sitges*. Barcelona, 1981.
1. Antoni JORDÀ i FERNÁNDEZ: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Vilafranca del Penedès*. Barcelona, 1983.
 2. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Catàleg dels Protocols Notarials de Lleida*. Barcelona, 1983.
 3. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Tremp*. Barcelona, 1983.
 4. Sebastià BOSOM i ISERN i Salvador GALCERAN i VIGUÉ: *Catàleg dels Protocols de Puigcerdà*. Barcelona, 1983.
 5. Pere PUIG i USTRELL i Josep SANLLEHÍ i UBACH: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Terrassa*. Barcelona, 1984.
 6. Josefina MOLINERO: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Sabadell*. Barcelona, 1984.

7. Ramon PLANES i ALBETS: *Catàleg dels Protocols Notarials dels Arxius de Solsona*. Barcelona, 1985.
8. Montserrat CANELA i GARAYOA i Montse GARRABOU i PERES: *Catàleg dels Protocols de Cervera*. Barcelona, 1986.
9. Lluïsa CASES i LOSCOS i Imma OLLICH i CASTANYER: *Catàleg dels Arxius Notarials de Vic*. Barcelona, 1986.
10. Joan PAPELL i TARDIU: *Catàleg dels Protocols de Valls*. Barcelona, 1989.
11. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Catàleg dels Protocols Notarials de Barcelona*. Barcelona, 1990.
12. Albert TORRA PÉREZ i M. LUZ RETUERTA JIMÉNEZ: *Catàleg dels Protocols Notarials de l'antic districte de Sant Feliu de Llobregat*. Barcelona, 1991.
13. Joan FARRÉ i VILADRICH: *Catàleg dels Protocols de Balaguer*. Barcelona, 1991.
14. J. M. PONS i GURI i Hug PALOU i MIQUEL: *Catàleg de l'Arxiu Històric Notarial d'Arenys de Mar*. Barcelona, 1992.
15. M. TORRAS, B. MASATS, R. VALDENEBRO, L. VIRÓS: *Catàleg dels Protocols Notarials de Manresa*. Volum I. Barcelona, 1993.
16. M. TORRAS, B. MASATS, R. VALDENEBRO, L. VIRÓS: *Catàleg dels Protocols Notarials de Manresa*. Volum II. Barcelona, 1993.
17. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Catàleg de l'Arxiu de Protocols del districte notarial de Sort*. Barcelona, 1995.
18. Anna SABANÉS ALBERICH: *Inventari de l'Arxiu de Protocols Notarials del Vendrell*. Barcelona, 1995.
19. Josep M. T. GRAU i PUJOL: *Catàleg del fons notarial del districte de Santa Coloma de Farners*. Barcelona, 1995.
20. M. A. ADROER i PELLICER, J. M. T. GRAU i PUJOL, J. MATAS i BALAGUER: *Catàleg dels Protocols del districte de Girona (I)*. Barcelona, 1996.
21. Marta VIVES i SABATÉ: *L'Arxiu de Protocols del districte d'Igualada*. Barcelona, 1997.
22. Roser PUIG i TÀRRECH: *Catàleg dels protocols notarials dels antics districtes de Falset i Gandesa*. Barcelona, 2000.
23. Isabel COMPANYS i FARRERONS: *Catàleg dels protocols notarials de Tarragona (1472-1899)*. Barcelona, 2000.
24. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segles XIII-XV*. Vol. I. Barcelona, 2001.
25. Rafel MESTRES i BOQUERA i Núria JORNET i BENITO: *Catàleg dels protocols notarials de Vilanova i la Geltrú*. Barcelona, 2001.
26. Joan FORT i OLIVELLA, Erika SERNA i COBA; Santi SOLER i SIMON: *Catàleg dels protocols del districte de Figueres (I)*. Barcelona, 2001.
27. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVI*. Vol. II. Barcelona, 2003.
28. M. Àngels ADROER i PELLICER, Erika SERNA i COBA, Santi SOLER i SIMON: *Catàleg dels Protocols del districte de Figueres*. Vol. II. Barcelona, 2004.
29. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVII. 1601-1650*. Vol. III. Barcelona, 2004.
30. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVII. 1651-1700*. Vol. IV. Barcelona, 2006.
31. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVIII. 1701-1750*. Vol. V. Barcelona, 2009.
32. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVIII. 1751-1800*. Vol. VI. Barcelona, 2009.

33. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XIX. 1801-1862*. Vol. VII. Barcelona, 2012.
34. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XIX. 1863-1900*. Vol. VIII. Barcelona, 2013.
35. Marc AULADELL i AGULLÓ, Immaculada COSTA i VIARNÉS, Sílvia MANCEBO i GARCIA i Santi SOLER i SIMON: *Catàleg dels protocols del districte de la Bisbal d'Empordà (I)*. Barcelona, 2017.
36. Marc AULADELL i AGULLÓ, Immaculada COSTA i VIARNÉS, Sílvia MANCEBO i GARCIA i Santi SOLER i SIMON: *Catàleg dels protocols del districte de la Bisbal d'Empordà (II)*. Barcelona, 2017.
37. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XX. 1901-1940*. Vol. IX. Barcelona, 2019.
38. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona*. Vol. X. Barcelona, 2023.

Textos i Documents

1. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. I. Barcelona, 1981.
2. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. II. Barcelona, 1982.
3. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. III. 1. Estudi jurídic. Barcelona, 1984.
4. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. III. 2. Diplomatarí. Barcelona, 1984.
5. Antoni UDINA i ABELLÓ: *La successió testada a la Catalunya altomedieval*. Barcelona, 1984.
6. Joan BASTARDAS i PARERA: *Usatges de Barcelona*. Barcelona, 1984 (2.ª edició 1991).
7. Josep Maria PONS GURI: *El Cartoral de Santa Maria de Roca Rossa*. Barcelona, 1984.
8. Jesús ALTURO i PERUCHO: *L'Arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200*. Volum I. Barcelona, 1985.
9. Jesús ALTURO i PERUCHO: *L'Arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200*. Volum II. Barcelona, 1985.
10. Jesús ALTURO i PERUCHO: *L'Arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200*. Volum III. Barcelona, 1985.
11. Arcadi GARCIA i SANZ i Josep Maria MADURELL i MARIMON: *Societats Mercantils a Barcelona*. Volum I. Barcelona, 1986.
12. Arcadi GARCIA i SANZ i Josep Maria MADURELL i MARIMON: *Societats Mercantils a Barcelona*. Volum II. Barcelona, 1986.
13. Tomàs de MONTAGUT i ESTRAGUÉS: *El Mestre Racional a la Corona d'Aragó (1283-1419)*. Volum I. Barcelona, 1987.
14. Tomàs de MONTAGUT i ESTRAGUÉS: *El Mestre Racional a la Corona d'Aragó (1283-1419)*. Volum II. Barcelona, 1987.
15. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. IV. Barcelona, 1987.
16. Josep Maria PONS i GURI: *Les col·leccions de costums de Girona*. Barcelona, 1988.
17. Pere PUIG i USTRELL, Teresa CARDELLACH i GIMÉNEZ, Montserrat ROYES i PIJOAN i Judit TAPIOLAS i BADIELLA: *Pergamins de l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa, 1279-1387*. Barcelona, 1988.

18. Josep FERNÁNDEZ I TRABAL i Joan FERNÁNDEZ I TRABAL: *Inventari dels pergamins del Fons Mercader - Bell-lloc de l'Arxiu Històric Municipal de Cornellà de Llobregat (segles XI-XVIII)*. Volum I. Barcelona, 1989.
19. Josep FERNÁNDEZ I TRABAL i Joan FERNÁNDEZ I TRABAL: *Inventari dels pergamins del Fons Mercader - Bell-lloc de l'Arxiu Històric Municipal de Cornellà de Llobregat (segles XI-XVIII)*. Volum II. Barcelona, 1989.
20. Josep M. PONS I GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*. Volum I. Barcelona, 1989.
21. Josep M. PONS I GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*. Volum II. Barcelona, 1989.
22. Josep M. PONS I GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*. Volum III. Barcelona, 1989.
23. J. M. PONS I GURI i Jesús RODRÍGUEZ BLANCO: *Inventari dels pergamins de l'Arxiu Històric Municipal de Calella*. Barcelona, 1990.
24. Max TURULL I RUBINAT: *La configuració jurídica del municipi Baix-Medieval*. Barcelona, 1990.
25. Marfa del Carmen ÀLVAREZ MÁRQUEZ: *La Baronia de la Conca d'Òdena*. Barcelona, 1990.
26. Margarida ANGLADA, M. Àngels FERNÁNDEZ i Concepció PETIT: *Els quatre llibres de la reina Elionor de Sicília a l'Arxiu de la Catedral de Barcelona*. Barcelona, 1992.
27. Jordi ANDREU I DAUFÍ, Josep CANELA I FARRÉ i M. Àngels SERRA I TORRENT: *El llibre de comptes com a font per a l'estudi d'un casal noble de mitjan segle XV. Primer llibre memorial començat per la senyora dona Sanxa Ximenis de Fox e de Cabrera e de Navalles*. Barcelona, 1992.
28. Josep M. SANS I TRAVÉ: *Dietari o Llibre de Jornades (1411-1484) de Jaume Safont*. Barcelona, 1992.
29. Montserrat BAJET I ROYO: *El mostassaf de Barcelona i les seves funcions en el segle XVI. Edició del "Llibre de les Ordinations"*. Barcelona, 1994.
30. Josep HERNANDO: *Llibres i lectors a la Barcelona del segle XIV*. Volum I. Barcelona, 1995.
31. Josep HERNANDO: *Llibres i lectors a la Barcelona del segle XIV*. Volum II. Barcelona, 1995.
32. Maria Mercè COSTA I PARETAS: *La casa de Xèrica i la seva política en relació amb la monarquia de la Corona d'Aragó (segles XIII-XIV)*. Barcelona, 1998.
33. Antoni UDINA I ABELLÓ: *Els testaments dels comtes de Barcelona i dels reis de la Corona d'Aragó. De Guifré Borrell a Joan II*. Barcelona, 2001.
34. Ricardo CIERBIDE: *Edició crítica dels manuscrits catalans inèdits de l'orde de Sant Joan de Jerusalem (segles XIV-XV)*. Barcelona, 2002.
35. Agustí ALCOBERRO: *L'exili austriacista (1713-1747)*. Volum I. Barcelona, 2002.
36. Agustí ALCOBERRO: *L'exili austriacista (1713-1747)*. Volum II. Barcelona, 2002.
37. Josep Maria SANS I TRAVÉ: *El llibre Verd del pare Jaume Pasqual. Primera història del monestir de Vallbona*. Barcelona, 2002.
38. Josep M. PONS I GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*. Volum IV. Barcelona, 2006.
39. José Enrique RUIZ-DOMÈNEC: *Quan els vescomtes de Barcelona eren. Història, crònica i documents d'una família catalana dels segles X, XI i XII*. Barcelona, 2006.
40. Eulàlia MIRALLES (ed.): Antoni VILADAMOR, *Història general de Catalunya*. Volum I. Barcelona, 2007.
41. Eulàlia MIRALLES (ed.): Antoni VILADAMOR, *Història general de Catalunya*. Volum II. Barcelona, 2007.

42. Josefina MUTGÉ I VIVES: *El monestir benedictí de Sant Pau del Camp de Barcelona a través de la documentació de cancelleria reial de l'Arxiu de la Corona d'Aragó (1287-1510)*. Barcelona, 2008.
43. Rodrigue TRÉTON (ed.): *El llibre de les monedes de Barcelona i dels florins d'or d'Aragó. Compilació redactada per Jaume Garcia, arxiver reial de Barcelona, per a ús de la seca de Perpinyà*. Barcelona, 2009.
44. Joan PAPELL i TARDIU (ed.): *Compendium abbreviatum. Còdex del monestir de Santa Maria de Santes Creus dels segles xv i xvi, de Fra Bernat Mallol i fra Joan Salvador*. Barcelona, 2009.
45. Montserrat DURAN PUJOL (ed.): *Llibre de la confraria y offici de perayres de la vila de Igualada, en lo qual estan continuadas las ordinacions y determinacions de dit offici, tretas del llibre de la confraria de perayres de la ciutat de Barcelona (1614-1887)*. Volum I. Barcelona, 2012.
46. Montserrat DURAN PUJOL (ed.): *Llibre de la confraria y offici de perayres de la vila de Igualada, en lo qual estan continuadas las ordinacions y determinacions de dit offici, tretas del llibre de la confraria de perayres de la ciutat de Barcelona (1614-1887)*. Volum II. Barcelona, 2012.
47. Carles DÍAZ MARTÍ (ed.): *La primera crònica del monestir de Sant Jeroni de la Murtra (1413-1604) de Francesc Talet*. Barcelona, 2013.
48. Joan FERRER I GODOY (ed.): *Actes i resolucions. Sant Joan de les Abadesses en època moderna 1630-1859*. Volum I. Barcelona, 2013.
49. Joan FERRER I GODOY (ed.): *Actes i resolucions. Sant Joan de les Abadesses en època moderna 1630-1859*. Volum II. Barcelona, 2013.
50. Rodrigue TRÉTON: *Liber Feudorum A. Les investigacions sobre els feus dels reis Jaume I i Jaume II de Mallorca 1263-1294 (Cerdanya, Capcir, Conflent, Vall de Ribes, Ripollès, Vallespir i vegueria de Camprodon)*. Volum I. Barcelona, 2013.
51. Rodrigue TRÉTON: *Liber Feudorum A. Les investigacions sobre els feus dels reis Jaume I i Jaume II de Mallorca 1263-1294 (Cerdanya, Capcir, Conflent, Vall de Ribes, Ripollès, Vallespir i vegueria de Camprodon)*. Volum II. Barcelona, 2013.
52. Jordi BOLÒS i Imma SÀNCHEZ-BOIRA: *Inventaris i encants conservats a l'Arxiu Capítular de Lleida (segles XIV-XVI)*. Volum I. Barcelona, 2014.
53. Jordi BOLÒS i Imma SÀNCHEZ-BOIRA: *Inventaris i encants conservats a l'Arxiu Capítular de Lleida (segles XIV-XVI)*. Volum II. Barcelona, 2014.
54. Jordi BOLÒS i Imma SÀNCHEZ-BOIRA: *Inventaris i encants conservats a l'Arxiu Capítular de Lleida (segles XIV-XVI)*. Volum III. Barcelona, 2014.
55. Vicenç RUIZ GÓMEZ: *Els pergamins documentals de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (1142-1500)*. Barcelona, 2014.
56. Joan Maria QUIJADA BOSCH i Neus SÀNCHEZ PIÉ: *De Rebus Gestis Ecclesiae. Els llibres de notes del capítol catedral de Tarragona (1734-1930)*. Barcelona, 2014.
57. Isabel COMPANYS FARRERONS i Montserrat SANMARTÍ ROSET: *El primer llibre d'inventaris i encants del notari de Tarragona Bernat Gendre (1577-1597)*. Barcelona, 2015.
58. Isabel COMPANYS FARRERONS i Montserrat SANMARTÍ ROSET: *El llibre segon d'inventaris i encants del notari de Tarragona Bernat Gendre (1579-1612)*. Barcelona, 2015.
59. Gaspar FELIU I MONTFORT: *Els primers llibres de la Taula de Canvi de Barcelona*. Volum I. Barcelona, 2016.
60. Gaspar FELIU I MONTFORT: *Els primers llibres de la Taula de Canvi de Barcelona*. Volum II. Barcelona, 2016.

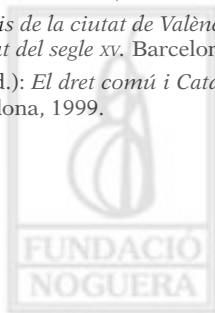

Textos i Documents. “Maior”

1. Jesús MASSIP I FONOLLOSA i altres: *Costums de Tortosa*. Barcelona, 1996 (format 22 × 31 cm).
2. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Barcelona, 2001.

Estudis

1. AA. DD.: *Estudis sobre història de la Institució Notarial a Catalunya, en honor de Raimon Noguera*. Barcelona, 1988.
2. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*. I. Actes del I^r Simposi Internacional de 1990. Barcelona, 1991.
3. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*. II. Actes del IIⁿ Simposi Internacional de 1991. Barcelona, 1992.
4. Àngel MARTÍNEZ SARRIÓN: *Monjos i clergues a la recerca del Notariat. Estudi dels documents llatins de l'abadia de Sankt Gallen (segles VIII-XII)*. Barcelona, 1992.
5. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *Ius proprium - Ius commune a Europa. El dret comú i Catalunya*, III. Actes del III^r Simposi Internacional de 1992: *Homenatge al professor André Gouron amb motiu de la seva investidura com a Doctor Honoris Causa per la Universitat de Barcelona*. Barcelona, 1993.
6. Arcadi GARCIA I SANZ i Núria COLL I JULIÀ †: *Galeres mercants catalanes dels segles XIV i XV*. Barcelona, 1994.
7. AA. DD.: *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona, 1994.
8. Belén MORENO CLAVERÍAS: *La contractació agrària a l'Alt Penedès durant el segle XVIII. El contracte de rabassa morta i l'expansió de la vinya*. Barcelona, 1995.
9. Josep M. PUIG SALELLAS: *De remences a rendistes: els Salellas (1322-1935)*. Barcelona, 1996.
10. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, IV. Actes del IV^t Simposi Internacional de 1994: *Homenatge al professor Josep M. Gay Escoda*. Barcelona, 1995.
11. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, V. Actes del V^è Simposi Internacional de 1995. Barcelona, 1996.
12. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, VI. Actes del VI^è Simposi Internacional de 1996. Barcelona, 1997.
13. Jaume CODINA: *Contractes de matrimoni al delta del Llobregat*. Barcelona, 1997.
14. Maria Adela FARGAS PEÑARROCHA: *Família i poder a Catalunya, 1516-1626. Les estratègies de consolidació de la classe dirigent*. Barcelona, 1997.
15. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, VII. Actes del VII^è Simposi Internacional de 1997. Barcelona, 1998.
16. Tomàs LÓPEZ PIZCUETA: *La Pia Almoina de Barcelona (1161-1350). Estudi d'un patrimoni eclesiàstic català baixmedieval*. Barcelona, 1998.
17. Josep M. CRUELLES: *Els notaris de la ciutat de València. Activitat professional i comportament social a la primera meitat del segle XV*. Barcelona, 1998.
18. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, VIII. Actes del VIII^è Simposi Internacional de 1998. Barcelona, 1999.

19. Josep SERRANO DAURA (ed.): *El territori i les seves institucions històriques*. Actes de les Jornades d'Estudi. Volum I. Barcelona, 1999.
20. Josep SERRANO DAURA (ed.): *El territori i les seves institucions històriques*. Actes de les Jornades d'Estudi. Volum II. Barcelona, 1999.
21. Anna RICH ABAD: *La comunitat jueva de Barcelona entre 1348 i 1391 a través de la documentació notarial*. Barcelona, 1999.
22. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, IX. Actes del IXè Simposi Internacional de 1999: *La família i el seu patrimoni*. Barcelona, 2000.
23. AA. DD.: *Actes del II Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona, 2000.
24. Jordi FIGA I LÓPEZ-PALOP (ed.): *Miscel·lània Lluís Figa i Faura*. Barcelona, 2000.
25. Josep SERRANO I DAURA: *Senyoriu i municipi a la Catalunya Nova. Comandes de Miravet, d'Orta, d'Ascó i de Vilalba i baronies de Flix i d'Entença*. Volum I. Barcelona, 2000.
26. Josep SERRANO I DAURA: *Senyoriu i municipi a la Catalunya Nova. Comandes de Miravet, d'Orta, d'Ascó i de Vilalba i baronies de Flix i d'Entença*. Volum II. Barcelona, 2000.
27. Daniel PIÑOL I ALABART: *El notariat públic al Camp de Tarragona. Història, activitat, escriptura i societat (segles XIII-XIV)*. Barcelona, 2000.
28. Maria VILAR I BONET: *Els béns del Temple a la Corona d'Aragó en suprimir-se l'orde*, Barcelona, 2000.
29. Cristina BORAU: *Els promotors de capelles i retaules en la Barcelona del segle XIV*. Barcelona, 2003.
30. Alfons ZARZOSO: *Medicina i Il·lustració a Catalunya*. Barcelona, 2004.
31. Santiago DE LLOBET MASACHS: *El matrimoni infantil a Catalunya i Europa*. Barcelona, 2005.
32. Joaquim ALBAREDA SALVADÓ: *El "cas dels catalans". La conducta dels aliats arran de la Guerra de Successió (1705-1742)*. Barcelona, 2005.
33. Miquel Àngel MARTÍNEZ RODRÍGUEZ: *Els magistrats de la Reial Audiència de Catalunya a la segona meitat del segle XVII*. Barcelona, 2006.
34. Imma PUIG ALEU: *Una visita pastoral al Baix Empordà als anys 1420-1423*. Barcelona, 2006.
35. Maria GARGANTÉ LLANES: *Arquitectura religiosa del segle XVIII a la Segarra i l'Urgell. Condicionants, artífexs i pràctica constructiva*. Barcelona, 2006.
36. Martín RODRIGO Y ALHARILLA: *Indians a Catalunya: capitals cubans en l'economia catalana*. Barcelona, 2007.
37. Victòria ALMUNI BALADA: *La catedral de Tortosa als segles del gòtic*, volum I, Barcelona, 2007.
38. Victòria ALMUNI BALADA: *La catedral de Tortosa als segles del gòtic*, volum II, Barcelona, 2007.
39. Nativitat CASTEJÓN DOMÈNECH: *Aproximació a l'estudi de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona. Repertori documental del segle XV*. Barcelona, 2007.
40. Jaume AUFERIL I BEA (ed.): Antoni VALLMANYA, *Poesies*. Barcelona, 2007.
41. Carles VELA I AULESA: *Especiers i candelers a Barcelona a la baixa edat mitjana. Testaments, família i sociabilitat*, Volum I, Barcelona, 2007.
42. Carles VELA I AULESA: *Especiers i candelers a Barcelona a la baixa edat mitjana. Testaments, família i sociabilitat*, Volum II, Barcelona, 2007.
43. Lluís MONJAS MANSO: *La reforma eclesiàstica i religiosa de la província eclesiàstica Tarracense al llarg de la baixa edat mitjana*. Barcelona, 2008.
44. Joan SOLER I JIMÉNEZ: *La formació de la Poble de Santa Pau a redós del castell dels barons (1248-1331)*. Barcelona, 2008.

45. Jordi MORELLÓ BAGET: *Municipis sota la senyoria dels creditors de censals: la gestió del deute públic a la baronia de la Llacuna (segle xv)*. Barcelona, 2008.
46. Francesc TEIXIDÓ i PUIGDOMÈNECH: *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del segle xvi (1587-1594)*. Volum I. Barcelona, 2008.
47. Francesc TEIXIDÓ i PUIGDOMÈNECH: *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del segle xvi (1587-1594)*. Volum II. Barcelona, 2009.
48. Francesc TEIXIDÓ i PUIGDOMÈNECH: *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del segle xvi (1587-1594)*. Volum III. Barcelona, 2009.
49. Francesc TEIXIDÓ i PUIGDOMÈNECH: *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del segle xvi (1587-1594)*. Volum IV. Barcelona, 2009.
50. Francesc TEIXIDÓ i PUIGDOMÈNECH: *Pesos, mides i mesures al Principat de Catalunya i comtats de Rosselló i Cerdanya a finals del segle xvi (1587-1594)*. Volum V. Barcelona, 2009.
51. Eduard MARTÍ FRAGA: *La classe dirigent catalana. Els membres de la Conferència dels Tres Comuns i del Braç Militar (1697-1714)*. Barcelona, 2009.
52. Roser SABANÉS i FERNÁNDEZ: *Els concilis ilerdensis de la província eclesiàstica Tarraconense a l'edat mitjana (546-1460)*. Barcelona, 2009.
53. Xavier SOLÀ i COLOMER: *El monestir de Santa Maria d'Amer a l'època moderna: religió, cultura i poder. De la reforma benedictina a la vigília de les desamortitzacions (1592-1835)*. Volum I. Barcelona, 2010.
54. Xavier SOLÀ i COLOMER: *El monestir de Santa Maria d'Amer a l'època moderna: religió, cultura i poder. De la reforma benedictina a la vigília de les desamortitzacions (1592-1835)*. Volum II. Barcelona, 2010.
55. Miquel Àngel MARTÍNEZ RODRÍGUEZ: *La mitjana noblesa catalana a la darrerria de l'etapa foral*. Barcelona, 2010.
56. Manuel GÜELL: *Els Margarit de Castell d'Empordà. Família, noblesa i patrimoni a l'època moderna*. Barcelona, 2011.
57. Josep M. GIRONELLA i GRANÉS: *Els molins i les salines de Castelló d'Empúries al segle xiv. La mòlta de cereals, el batanatge de teixits i l'obtenció de sal en una vila catalana baixmedieval*. Barcelona, 2010.
58. Llorenç FERRER i ALÒS: *Sociologia de la industrialització. De la seda al cotó a la Catalunya central (segles xviii-xix)*. Barcelona, 2011.
59. Elvis MALLORQUÍ: *Parròquia i societat rural al bisbat de Girona, segles xiii-xiv*. Barcelona, 2011.
60. Jordi ROCA VERNET: *La Barcelona revolucionària i liberal: exaltats, milicians i conspiradors*. Barcelona, 2011.
61. Josep CAPDEFERRO PLA: *Ciència i experiència. El jurista Fontanella (1575-1649) i les seves cartes*. Barcelona, 2012.
62. Montserrat RICHOU i LLIMONA: *La terra, la família i la mort al Baix Maresme (1348-1486)*. Barcelona, 2012.
63. Pere GIFRE RIBAS: *Els senyors útils i propietaris de mas. La formació històrica d'un grup social pagès (vegueria de Girona, 1486-1730)*. Barcelona, 2012.
64. Elisa BADOSA i COLL †: *La Barcelona del barroc a través d'una família de comerciants: els Amat*. Barcelona, 2012.
65. Miquel Àngel MARTÍNEZ RODRÍGUEZ: *Felip IV i Catalunya*. Barcelona, 2013.
66. Jaume FULLOLA FUSTER: *Mequinensa: de l'aïllament agrari a l'eclosió minera*. Barcelona, 2013.

67. Vicent BAYDAL SALA: *Guerra, relacions de poder i fiscalitat negociada: els orígens del contractualisme al regne de València (1238-1330)*. Barcelona 2014.
68. Lluïsa PLA I TOLDRÀ: *Els Girona. La gran burgesia catalana del segle XIX*. Barcelona, 2014.
69. Francesc AMORÓS I GONELL: *La Guerra de Successió i l'Orde de Malta a Catalunya. Política, finances i llinatges: 1700-1715*. Barcelona, 2014.
70. Adrià CASES IBÁÑEZ: *Guerra i quotidianitat militar a la Catalunya del canvi dinàstic (1705-1714)*. Barcelona, 2015.
71. Ivan ARMENTEROS MARTÍNEZ: *Lesclavitut a la Barcelona del Renaixement (1479-1516). Un port mediterrani sota la influència del primer tràfic negrer*. Barcelona, 2015.
72. Albert ESTRADA-RIUS: *La Casa de la Moneda de Barcelona. Les seques reials i els col·legis d'Obrers i de Moneders a la Corona d'Aragó (1208-1714)*. Barcelona, 2015.
73. Joan-Xavier QUINTANA I SEGALÀ: *Notaris carlins a Catalunya (1833-1840)*. Barcelona, 2016.
74. Margarita COSTA TROST: *Ramon Frederic Vilana-Perlas i Camarasa, marquès de Rialp, i el Regomir de Barcelona*. Barcelona, 2016.
75. Xevi CAMPRUBÍ: *L'impressor Rafael Figueró (1642-1726) i la premsa a la Catalunya del seu temps*. Barcelona, 2018.
76. Judit VIDAL BONAVILA: *L'aprofitament del mar en els segles XVI i XVII: estudi comparatiu de les almadraves de la Corona d'Aragó*. Barcelona, 2018.
77. Salvatore MARINO: *El Memorial dels Infants. Edició crítica d'una font per a l'estudi de la infància a la Barcelona del segle XV*. Barcelona, 2019.
78. Josep SAN RUPERTO ALBERT: *Emprenedors transnacionals. Les trajectòries econòmiques i d'ascens social dels Cernezzi i Odescalchi a la Mediterrània occidental (ca. 1590-1689)*. Barcelona, 2019.
79. Albert REIXACH SALA: *Institucions locals i elits a la Catalunya baixmedieval (Girona, 1345-1445)*. Volum I. Barcelona, 2019.
80. Albert REIXACH SALA: *Institucions locals i elits a la Catalunya baixmedieval (Girona, 1345-1445)*. Volum II. Barcelona, 2019.
81. Albert MARTÍNEZ I ELCACHO: *Les argenteres de Falset (1342-1358). Gestió, control i registre de l'explotació minera i metal·lúrgica de la plata a la Catalunya medieval*. Barcelona, 2019.
82. Carles DIAZ MARTÍ: *El primer segle dels jerònims a Catalunya. Sant Jeroni de la Vall d'Hebron i Sant Jeroni de la Murtra (1393-1500)*. Barcelona, 2019.
83. Xavier PONS CASACUBERTA: *La societat jueva conversa a la Barcelona baixmedieval, 1391-1440*. Barcelona, 2020.
84. Pablo José ALCOVER CATEURA: *El mostassaf i els llibres de mostassaferia a la Corona d'Aragó (segles XIII-XV)*, Barcelona, 2021.
85. Mònica BOSCH PORTELL: *La formació d'una classe dirigent (1790-1850). Els Carles en la societat gironina*. Barcelona, 2022.
86. JOAN MALTAS I MONTORO: *Caresties, fams i epidèmies a Catalunya. De la conquesta de Sicília a la Pesta Negra*. Barcelona, 2022.
87. Isaac GARCÍA-OSÉS: *Les relacions urbanes i interurbanes dels ceramistes de Barcelona. La confraria de Sant Hipòlit, 1531-1813*. Barcelona, 2022.
88. Jaume PLANS MAESTRA: *Orígens, expansió i evolució de la vinya al Bages. Els establiments a rabassa morta als segles XVII-XIX*. Barcelona, 2022.
89. Laura MIQUEL MILIAN: *Regir la ciutat: el govern municipal de Barcelona durant el regnat de Joan II*. Barcelona, 2022.
90. Santiago DE LLOBET MASACHS: *L'hospitalitat forçada: albergues i tragines, allotjaments i bagatges (segles X-XX)*. Barcelona, 2023.

91. VÍCTOR J. JURADO RIBA: *Clientelisme, milícia i govern. Lluís de Requesens i la noblesa catalana al servei de Felip II (1568-1576)*. Barcelona, 2023.
92. XEVI CAMPRUBÍ: *Els mestres de minyons i l'ensenyament públic a la Catalunya moderna (segles XVI-XVIII)*. Barcelona, 2023.

Acta Notariorum Cataloniae

1. LAUREÀ PAGAROLAS I SABATÉ: *El protocol del notari Bonanat Rimentol de 1351*. Barcelona, 1991.
2. PERE PUIG I USTRELL: *Capbreu primer de Bertran acòlit, notari de Terrassa, 1237-1242*. Volum I. Barcelona, 1992.
3. PERE PUIG I USTRELL: *Capbreu primer de Bertran acòlit, notari de Terrassa, 1237-1242*. Volum II. Barcelona, 1992.
4. J. HERNANDO, J. FERNÁNDEZ, J. GÜNZBERG: *Liber examinationis notariorum civitatis Barchinone (1348-1386)*. Barcelona, 1992.
5. G. GONZALVO, M. C. COLL, O. SAMPRÓN: *El protocol del notari Pere de Folgueres (1338)*. Barcelona, 1996.
6. RAFAEL GINEBRA I MOLINS: *El Manual primer de l'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic (1230-1233)*. Volum I. Barcelona, 1998.
7. RAFAEL GINEBRA I MOLINS: *El Manual primer de l'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic (1230-1233)*. Volum II. Barcelona, 1998.
8. MIQUEL FORRELLAD SOLÀ: *Manual de Francesc Ajac, notari de Sabadell, 1400-1402*. Barcelona, 1998.
9. M. C. COLL, X. CAZENEUVE, J. HERNANDO: *El manual de Joan de Cabreny (1385-1386)*. Barcelona, 1999.
10. RAFAEL GINEBRA I MOLINS, ANNA MARIA DE ROCAFIGUERA I GARCIA, JORDI VILAMALA I SALVANS: *El manual de 1641 de Joan Francesc Torrellebreta, notari de Vic*. Barcelona, 2001.
11. JOAN PAPELL I TARDIU: *El manual de les escriptures públiques d'Ignasi Cases i Ferrer, notari de Valls (1790-1791)*. Volum I. Barcelona, 2001.
12. JOAN PAPELL I TARDIU: *El manual de les escriptures públiques d'Ignasi Cases i Ferrer, notari de Valls (1790-1791)*. Volum II. Barcelona, 2001.
13. MIQUEL TORRAS I CORTINA: *El manual del notari Pere Pau Solanelles de l'escrivania pública d'Igualada (1475-1479)*. Volum I. Barcelona, 2003.
14. MIQUEL TORRAS I CORTINA: *El manual del notari Pere Pau Solanelles de l'escrivania pública d'Igualada (1475-1479)*. Volum II. Barcelona, 2003.
15. JOAN PEYTAVI DEIXONA: *El manual de 1700 de Jaume Esteve, notari de Perpinyà*. Barcelona, 2004.
16. TERESA ALEIXANDRE I SEGURA: *El Liber Iudeorum núm. 90 de l'Aleixar*. Barcelona, 2004.
17. HUG PALOU I MIQUEL: *Els libri notularum de Santa Coloma de Queralt (1240-1262)*. Volum I. Barcelona, 2009.
18. HUG PALOU I MIQUEL: *Els libri notularum de Santa Coloma de Queralt (1240-1262)*. Volum II. Barcelona, 2009.
19. ISABEL COMPANYS I FARRERONS: *El protocol de 1850 del notari de Reus Francesc Sostres i Soler i del seu connotari Magí Sostres i Torra, naturals de Calaf*. Volum I. Barcelona, 2009.
20. ISABEL COMPANYS I FARRERONS: *El protocol de 1850 del notari de Reus Francesc Sostres i Soler i del seu connotari Magí Sostres i Torra, naturals de Calaf*. Volum II. Barcelona, 2009.
21. PILAR MEILÁN CAMPO: *Manual de Marina de Josep Serra, notari de Mataró (1774-1775)*. Barcelona, 2010.

22. Rubén MOLINA I CAMPOY i Aymat CATAFAU CASTELLET: *La nòtula del notari Bernat Frigola de Cotlliure*. Barcelona, 2011.
23. Carme MUNTANER I ALSINA: *El Manual de Joan Pau Ferrer i Sala, notari de Sitges (1794-1796)*. Volum I. Barcelona, 2013.
24. Carme MUNTANER I ALSINA: *El Manual de Joan Pau Ferrer i Sala, notari de Sitges (1794-1796)*. Volum II. Barcelona, 2013.
25. Ricard Jordi BAÑÓ I ARMIÑANA: *Un notal alcoià dels anys 1296-1303*. Barcelona, 2013.
26. Joan SALVADÓ I MONTORIOL: *Vintè manual de Francesc Duran, notari de Barcelona. 1714*. Barcelona, 2014.
27. Albert RUBIÓ I SERRAT i Rafel GINEBRA I MOLINS: *El manual onzè d'Antoni Bosch, notari de Vic, de 1713-1714*. Barcelona, 2014.
28. Roser PUIG I TÀRRECH: *El manual de 1780 de Josep Clot Blet, notari de Reus*. Barcelona, 2015.
29. Ignasi J. BAIGES: *Manual de Siurana (1229-1239)*. Barcelona, 2021.
30. Joan PEYTAVI DEIXONA: *El manual notarial dels anys 1647 a 1655 de Francisco Vilar, notari de Ceret i el Voló*. Volum I. Barcelona, 2022.
31. Joan PEYTAVI DEIXONA: *El manual notarial dels anys 1647 a 1655 de Francisco Vilar, notari de Ceret i el Voló*. Volum II. Barcelona, 2022.

Llibres de Privilegis

1. Max TURULL I RUBINAT, Montserrat GARRABOU I PERES, Josep HERNANDO I DELGADO i Josep M. LLOBET I PORTELLA: *Llibre de Privilegis de Cervera, 1182-1456*. Barcelona, 1991.
2. J. VALLÉS, J. VIDAL, M. C. COLL i J. M. BOSCH: *El Llibre Verd de Vilafranca*. Volum I. Barcelona, 1992.
3. J. VALLÉS, J. VIDAL, M. C. COLL i J. M. BOSCH: *El Llibre Verd de Vilafranca*. Volum II. Barcelona, 1992.
4. Antoni MAYANS I PLUJÀ i XAVIER PUIGVERT I GURT: *Llibre de Privilegis d'Olot (1315-1702)*. Barcelona, 1995.
5. Marc TORRAS I SERRA: *Llibre Verd de Manresa (1218-1902)*. Barcelona, 1996.
6. G. GONZALVO, J. HERNANDO, F. SABATÉ, M. TURULL i P. VERDÉS: *Els llibres de privilegis de Tàrrrega (1058-1473)*. Barcelona, 1997.
7. Christian GUILLERÉ: *Llibre Verd de la ciutat de Girona (1144-1533)*. Barcelona, 2000.
8. Griselda JULIOL I ALBERTÍ: *Llibre Vermell de la ciutat de Girona (1188-1624)*. Barcelona, 2001.
9. Antoni COBOS FAJARDO: *Llibre de Privilegis de la vila de Figueres (1267-1585)*. Barcelona, 2004.
10. TERESA CARDELLACH I GIMÉNEZ, Pere PUIG I USTRELL, Vicenç RUIZ I GÓMEZ i Joan SOLER I JIMÉNEZ: *Llibre de privilegis de la vila i el terme de Terrassa (1228-1652)*, Barcelona, 2006.
11. Anna GIRONELLA DELGÀ: *Llibre groc de la ciutat de Girona*. Barcelona, 2007.
12. Joan VILLAR I TORRENT: *Llibre de privilegis de Palafrugell (1250-1724)*. Barcelona, 2007.
13. Sebastià BOSOM i Susanna VELA: *Llibre de privilegis de la vila de Puigcerdà*. Barcelona, 2007.
14. Sebastià BOSOM i Susanna VELA: *Llibre de les provisions reials de la vila de Puigcerdà*. Barcelona, 2009.
15. Vicent GARCIA EDO: *El Llibre Verd de Perpinyà (segle XII-1395)*. Barcelona, 2010.

16. Jesús RODRÍGUEZ BLANCO i Alexis SERRANO MÉNDEZ: *Els llibres de privilegis i canalars de Mataró (1294-1819)*. Barcelona, 2020.

Diplomataris

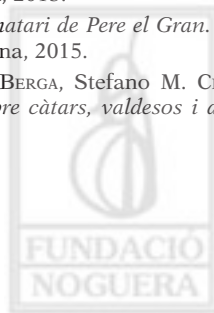
1. Josep Maria MARQUÈS: *Cartoral, dit de Carlemany, del bisbe de Girona (s. IX-XIV)*. Volum I. Barcelona, 1993.
2. Josep Maria Marquès: *Cartoral, dit de Carlemany, del bisbe de Girona (s. ix-xiv)*. Volum II. Barcelona, 1993.
3. Pau MORA - LORENZO ANDRINAL: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de La Real de Mallorca, 1361-1386*. Volum I. Barcelona, 1993.
4. Pau MORA - LORENZO ANDRINAL: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de La Real de Mallorca, 1361-1386*. Volum II. Barcelona, 1993.
5. Maria PARDO I SABARTÈS: *Mensa episcopal de Barcelona (878-1299)*. Barcelona, 1994.
6. Albert BENET I CLARÀ: *Diplomatari de la Ciutat de Manresa (segles IX-X)*. Barcelona, 1994.
7. Esteve PRUENCA I BAYONA: *Diplomatari de Santa Maria d'Amer*. Barcelona, 1995.
8. Pere PUIG I USTRELL: *El monestir de Sant Llorenç del Munt sobre Terrassa. Diplomataris dels segles X i XI*. Volum I. Barcelona, 1995.
9. Pere PUIG I USTRELL: *El monestir de Sant Llorenç del Munt sobre Terrassa. Diplomataris dels segles X i XI*. Volum II. Barcelona, 1995.
10. Pere PUIG I USTRELL: *El monestir de Sant Llorenç del Munt sobre Terrassa. Diplomataris dels segles X i XI*. Volum III. Barcelona, 1995.
11. Antoni VIRGILI: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*. Barcelona, 1997.
12. Josep M. MARQUÈS: *Col·lecció diplomàtica de Sant Daniel de Girona (924-1300)*. Barcelona, 1997.
13. Ramon MARTÍ: *Col·lecció diplomàtica de la Seu de Girona (817-1100)*. Barcelona, 1997.
14. XAVIER PÉREZ I GÓMEZ: *Diplomatari de la cartoixa de Montalegre (segles X-XII)*. Barcelona, 1998.
15. Andreu GALERA I PEDROSA: *Diplomatari de la vila de Cardona (anys 966-1276)*. Barcelona, 1998.
16. Ramon SAROBE: *Col·lecció diplomàtica de la Casa del Temple de Gardeny (1070-1200)*. Volum I. Barcelona, 1998.
17. Ramon SAROBE: *Col·lecció diplomàtica de la Casa del Temple de Gardeny (1070-1200)*. Volum II. Barcelona, 1998.
18. Gaspar FELIU i Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. Volum I. Barcelona, 1999.
19. Gaspar FELIU i Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. Volum II. Barcelona, 1999.
20. Gaspar FELIU i Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. Volum III. Barcelona, 1999.
21. Jesús ALTURO I PERUCHO: *Diplomatari d'Alguaire i del seu monestir santjoanista de 1076 a 1244*. Barcelona, 1999.
22. M. Josepa ARNALL I JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1293-1515)*. Volum I. Barcelona, 2000.
23. M. Josepa ARNALL I JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1293-1515)*. Volum II. Barcelona, 2000.

24. Pere PUIG, Vicenç RUIZ i Joan SOLER: *Diplomatari de Sant Pere i Santa Maria d'Ègara. Terrassa, 958-1207*. Barcelona, 2001.
25. Antoni VIRGILI (ed.): *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1193-1212)*. *Episcopat de Gombau de Santa Oliva*. Barcelona, 2001.
26. Antoni BACH i RIU: *Diplomatari de l'Arxiu Diocesà de Solsona (1101-1200)*. Volum I. Barcelona, 2002.
27. Antoni BACH i RIU: *Diplomatari de l'Arxiu Diocesà de Solsona (1101-1200)*. Volum II. Barcelona, 2002.
28. Josep M. PONS i GURI i Hug PALOU i MIQUEL: *Un cartoral de la canònica agustiniana de Santa Maria del castell de Besalú (segles x-xv)*. Barcelona, 2002.
29. Manuel PASTOR i MADALENA: *El cartulari de Xestalgar: memòria escrita d'un senyoriu valencià*. Barcelona, 2004.
30. M. Josepa ARNALL i JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1517-1713)*. Volum III. Barcelona, 2005.
31. M. Josepa ARNALL i JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1517-1713)*. Volum IV. Barcelona, 2005.
32. Arxiu Municipal de Girona: *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*. Volum I. Barcelona, 2005.
33. Arxiu Municipal de Girona: *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*. Volum II. Barcelona, 2005.
34. Arxiu Municipal de Girona: *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*. Volum III. Barcelona, 2005.
35. Joan PAPELL i TARDIU: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Santes Creus (975-1225)*. Volum I. Barcelona, 2005.
36. Joan PAPELL i TARDIU: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Santes Creus (975-1225)*. Volum II. Barcelona, 2005.
37. Josep BAUCCELLS, Àngel FÀBREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum I. Barcelona, 2006.
38. Josep BAUCCELLS, Àngel FÀBREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum II. Barcelona, 2006.
39. Josep BAUCCELLS, Àngel FÀBREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum III. Barcelona, 2006.
40. Josep BAUCCELLS, Àngel FÀBREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum IV. Barcelona, 2006.
41. Josep BAUCCELLS, Àngel FÀBREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum V. Barcelona, 2006.
42. Jordi BOLÒS: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Serrateix (segles x-xv)*. Barcelona, 2006.
43. Joan FERRER i GODOY: *Diplomatari del monestir de Sant Joan de les Abadesses (995-1273)*. Barcelona, 2009.
44. Irene LLOP (ed.): *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere de Casserres*. Volum I. Barcelona, 2009.

45. Irene LLOP (ed.): *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere de Casserres*. Volum II. Barcelona, 2009.
46. Josep Maria MARQUÈS i PLANAGUMÀ: *El Cartoral de Rúbriques Vermelles de Pere de Rocafort, bisbe de Girona (1318-1324)*. Barcelona, 2009.
47. Jordi BOLÒS: *Diplomatari del monestir de Sant Pere de la Portella*. Barcelona, 2009.
48. Ignasi J. BAIGES, Gaspar FELIU, Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona, de Ramon Berenguer II a Ramon Berenguer IV*. Volum I. Barcelona, 2010.
49. Ignasi J. BAIGES, Gaspar FELIU, Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona, de Ramon Berenguer II a Ramon Berenguer IV*. Volum II. Barcelona, 2010.
50. Ignasi J. BAIGES, Gaspar FELIU, Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona, de Ramon Berenguer II a Ramon Berenguer IV*. Volum III. Barcelona, 2010.
51. Ignasi J. BAIGES, Gaspar FELIU, Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona, de Ramon Berenguer II a Ramon Berenguer IV*. Volum IV. Barcelona, 2010.
52. Rodrigue TRÉTON (ed.): *Diplomatari del Masdéu*. Volum I. Barcelona, 2010.
53. Rodrigue TRÉTON (ed.): *Diplomatari del Masdéu*. Volum II. Barcelona, 2010.
54. Rodrigue TRÉTON (ed.): *Diplomatari del Masdéu*. Volum III. Barcelona, 2010.
55. Rodrigue TRÉTON (ed.): *Diplomatari del Masdéu*. Volum IV. Barcelona, 2010.
56. Rodrigue TRÉTON (ed.): *Diplomatari del Masdéu*. Volum V. Barcelona, 2010.
57. Ernest BELENGUER CEBRIÀ (ed.): *Col·lecció documental del regnat de Ferran II i la ciutat de València (1479-1516)*. Volum I. Barcelona 2011.
58. Ernest BELENGUER CEBRIÀ (ed.): *Col·lecció documental del regnat de Ferran II i la ciutat de València (1479-1516)*. Volum II. Barcelona 2011.
59. Jesús ALTURO i PERUCHO: *Diplomatari d'Alguaire i del seu monestir duple de l'orde de Sant Joan de Jerusalem (1245-1300)*. Barcelona, 2010.
60. Ramon CHESÉ LAPEÑA (ed.): *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere d'Àger fins 1198*. Volum I. Barcelona, 2011.
61. Ramon CHESÉ LAPEÑA (ed.): *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere d'Àger fins 1198*. Volum II. Barcelona, 2011.
62. STEFANO M. CINGOLANI: *Diplomatari de Pere I el Gran. 1. Cartes i Pergamins (1258-1285)*. Barcelona, 2011.
63. Pere PUIG i USTRELL, Vicenç RUIZ i GÓMEZ, Joan SOLER JIMÉNEZ, Alan CAPELLADES i RIERA: *Diplomatari de Sant Pere d'Ègara i Santa Maria de Terrassa, 1203-1291*. Barcelona, 2013.
64. Elvís MALLORQUÍ GARCIA: *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere de Galligants (911-1300)*. Volum I. Barcelona, 2013.
65. Elvís MALLORQUÍ GARCIA: *Col·lecció diplomàtica de Sant Pere de Galligants (911-1300)*. Volum II. Barcelona, 2013.
66. Pere PUIG i USTRELL, JAVIER ROBLES i MONTESINOS, Vicenç RUIZ i GÓMEZ, Joan SOLER i JIMÉNEZ, Alan CAPELLADES i RIERA: *Diplomatari de Sant Llorenç del Munt, 1101-1230*. Barcelona, 2013.
67. Elvís MALLORQUÍ GARCIA: *Col·lecció diplomàtica dels Cartellà, cavallers de Maçanet de la Selva (1106-1301)*. Barcelona, 2015.
68. Stefano M. CINGOLANI: *Diplomatari de Pere el Gran. 2. Relacions internacionals i política exterior (1260-1285)*. Barcelona, 2015.
69. Sergi GRAU TORRAS, Eduard BERGA, Stefano M. CINGOLANI: *L'herètica pravitat a la Corona d'Aragó: documents sobre càtars, valdesos i altres heretges (1155-1324)*. Volum I. Barcelona, 2015.

70. Sergi GRAU TORRAS, Eduard BERGA, Stefano M. CINGOLANI: *L'herètica pravitat a la Corona d'Aragó: documents sobre càtars, valdesos i altres heretges (1155-1324)*. Volum II. Barcelona, 2015.
71. Francesc RODRÍGUEZ BERNAL: *Col·lecció diplomàtica de l'Archivo Ducal de Cardona (965-1230)*. Barcelona, 2016.
72. Javier ESCUDER (ed.): *Diplomatari de Santa Maria de les Franqueses, 1075-1298*. Barcelona, 2016.
73. Tilmann SCHMIDT, Roser SABANÉS I FERNÁNDEZ (eds.): *Butllari de Catalunya: documents pontificis originals conservats als arxius de Catalunya (1198-1417)*. Volum I. Barcelona, 2016.
74. Tilmann SCHMIDT, Roser SABANÉS I FERNÁNDEZ (eds.): *Butllari de Catalunya: documents pontificis originals conservats als arxius de Catalunya (1198-1417)*. Volum II. Barcelona, 2016.
75. Tilmann SCHMIDT, Roser SABANÉS I FERNÁNDEZ (eds.): *Butllari de Catalunya: documents pontificis originals conservats als arxius de Catalunya (1198-1417)*. Volum III. Barcelona, 2016.
76. Antoni VIRGILI, Josep Maria ESCOLÀ, Manel PICA, Montserrat ROVIRA: *Diplomatari de la catedral de Tortosa. Episcopats de Ponç de Torrella (1212-1254) i Bernat d'Olivella (1254-1272)*. Volum I. Barcelona, 2018.
77. Antoni VIRGILI, Josep Maria ESCOLÀ, Manel PICA, Montserrat ROVIRA: *Diplomatari de la catedral de Tortosa. Episcopats de Ponç de Torrella (1212-1254) i Bernat d'Olivella (1254-1272)*. Volum II. Barcelona, 2018.
78. Irene BRUGUÉS, Núria JORNET i Coloma BOADA (dirs.), Carme MUNTANER, Jordi CASALS: *Diplomatari de la col·lecció de pergamins del monestir de Santa Clara de Barcelona (1039-1241)*. Barcelona, 2020.
79. Robert ÀLVAREZ MASALIAS: *Diplomatari de la cartoixa de Montalegre (916-1450)*. Volum I. Barcelona, 2020.
80. Robert ÀLVAREZ MASALIAS: *Diplomatari de la cartoixa de Montalegre (916-1450)*. Volum II. Barcelona, 2020.
81. Jordi BOLÒS: *Col·lecció diplomàtica de l'Arxiu Capitular de Lleida. Primera part. Documents de les seus episcopals de Roda i de Lleida (fins a l'any 1143)*. Volum I. Barcelona, 2021.
82. Jordi BOLÒS: *Col·lecció diplomàtica de l'Arxiu Capitular de Lleida. Primera part. Documents de les seus episcopals de Roda i de Lleida (586-1143)*. Volum II. Barcelona, 2021.
83. Robert ÀLVAREZ MASALIAS: *Diplomatari de la cartoixa de Nostra Senyora de Montalegre (1200-1265)*. Barcelona, 2022.
84. Manuel ROMERO TALLAFIGO i Maria Teresa PALET PLAJA (eds.): *Col·lecció diplomàtica de la baronia d'Entença (1174-1411)*. Barcelona, 2022.
85. Jordi BOLÒS: *Col·lecció diplomàtica de l'Arxiu Capitular de Lleida. Segona part. Documents de la seu episcopal de Lleida (anys 1143-1192)*. Volum I. Barcelona, 2024.
86. Jordi BOLÒS: *Col·lecció diplomàtica de l'Arxiu Capitular de Lleida. Segona part. Documents de la seu episcopal de Lleida (anys 1143-1192)*. Volum II. Barcelona, 2024.

